

အစေလကဝဂ်

၅။ အစေလကဝဂ်

၁။ အစေလကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၂၆၉။ အစေလကဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ပရိဝေသနန္တိ-ကား၊ ပရိဝေသနဌာနံ-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာ အရပ်သို့၊ (“အဂမာသိ-သွားပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ပရိဗ္ဗာဇကသမာပန္နောတိ-ကား၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ-လူမှုကိစ္စကို စွန့်ခွာ၍ သင်္ခမ်းကျောင်းသို့ သွားနေကြောင်း အကျင့်သို့၊ သမာပန္နော-ကောင်းစွာ ရောက်သူတည်း၊ ဒေတိ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿာတိ-ကား၊ သမတိတ္ထိကံ-သပိတ်၏ နားခမ်းရစ်နှင့် အညီအမျှ ပြည့်သော၊ ယာဂုဘတ္တံ-ယာဂုဘတ်ကို၊ ဧကပယောဂေန-တစ်ကြိမ် တည်းသော ပယောဂဖြင့်၊ ဒေတိ - ပေးအံ့၊ ဧကံ - တစ်ချက်သော၊ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ၊) အဝစ္ဆန္တိတွာ အဝစ္ဆန္တိတွာ-ယာဂုအယဉ်ကို ဖြတ်၍ဖြတ်၍၊ ဒေတိ- ပေးအံ့၊ ပယောဂေ ပယောဂေ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ၊) ပူပဘတ္တာဒိသု-မုန့်၊ ထမင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဧသေဝနယော။

ပရိဝေသနံ။ ။ထောမနိဓိ၌ “ပရိပုဗ္ဗ + ဝိသဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏိပစ္စည်း၊ ယု ပစ္စည်း” ဟု ဆို၏။ ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့် “ဝေ” ဟု ဝုဒ္ဓိဖြစ်ရ၏။ ဘောဇနတ္ထံ အန္တာဒိ-ကျွေးမွေးခြင်းအကျိုးရှိသော ထမင်းစသော အနက်၊ ဘောဇနတ္ထံ-စားခွက်ဟူသော (စားရာခွက်) ဟူသော အနက်၊ ဒါန (ပေးခြင်း) အနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤ၌ “စားစေရာဌာန=ကျွေးမွေးရာ ဌာန” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိဝေသနဌာနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “ပရိဝိသနဌာနံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ကာရိတ်မပါသောကြောင့် ဝိသဓာတ်ကို ဒါနအနက်ဟောဟု ကြံပါ။ ဆွမ်းကို ပေးရာ (ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာဌာန)၊ ပရိဝိသတိ ဧတ္တာတိ ပရိဝိသနံ၊ “ပရိဝိသိတွာ” စသည်၌လည်း နည်းတူ။]

ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ။ပရိဗ္ဗာဇကပုဒ်၏ အနက်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ အကျယ် ပြထားပြီ၊ အချုပ်မှာ - ပရိ (ပရိစ္စဇိတွာ) လူမှုကိစ္စကို စွန့်၍+ဝဇတိ-ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ ထွက်သွားတတ်၏။ ဣတိ ပရိဗ္ဗာဇကော-မည်၏။ သက္ကတ၌ “ပြပြိဇ္ဇာ” သည် ပါဠိ၌ “ပဗ္ဗဇ္ဇာ” ဟု ဖြစ်၏။ “ပ + ဝဇ - ကျ” တည်း။ ပသည် ပရိကဲ့သို့ ပရိစ္စဇနအနက်ကို ဟော၏။ ပရိစ္စဇိတွာ + ဝဇတိ ဧတာယာတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-လူမှုကိစ္စကို စွန့်ခွာ၍ ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ သွားနေကြောင်း အကျင့်၊ ဤနည်းအားဖြင့် ပရိဗ္ဗာဇကဘာဝနှင့် ပဗ္ဗဇ္ဇာသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူရကား ပရိဗ္ဗာဇကသမာပန္နောကို “ပဗ္ဗဇ္ဇံ သမာပန္နော” ဟု ဖွင့်သည်။ ပရိဗ္ဗာဇက၌လည်း ဘာဝပုဒ် အကျေကြံပါ။

ယာဂုပတ္တံ၊ ယာဂုဘတ္တံ။ ။ရှေးနိဿယ၌ “ယာဂုပတ္တံ”ဟု တွေ့ရ၏။ အချို့ အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ “ယာဂုဘတ္တံ” ဟုလည်း တွေ့ရ၏။ နောက်ဝါကျ၌ “အဝစ္ဆန္တိတွာ အဝစ္ဆန္တိတွာ ဒေတိ” ကို ထောက်လျှင် “ခွက်ကို ဖြတ်၍ ဖြတ်၍” ဟု မပေးနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “သမတိတ္ထိကံ ပိဏ္ဏပါတံ” ကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ “ယာဂုဘတ္တံ” ပါဠိက ကောင်းမည် ထင်သည်။ “ယာဂုတည်းဟူသော ဘတ်ကို” ဟု အနက်ပေး၊ ယာဂုကို တစ်ကြိမ်တည်း မပေးဘဲ အယဉ်ကို ဖြတ်၍ ဖြတ်၍ ပေးခြင်းကို “အဝစ္ဆန္တိတွာ ဒေတိ” ဟု ဆိုသည်။

တိတ္ထိယေ အတိတ္ထိယသညီတိ - ကား၊ မာတာဝါ - အမိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပိတာဝါ-လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိယေသု-တို့၌၊ ပဗ္ဗဇတိ-ကျင့်အံ့၊ တေသံ-ထိုတိတ္ထိတို့အား၊ မာတာပိတုသညာယ - အမိအဘဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ဒေန္တဿာပိ-ပေးသော ရဟန်း၏လည်း၊ ပါစိတ္ထိယမေဝ ဟောတိ၊ ဒါပေတိတိ-ကား၊ အနုပသမ္ပန္နေန-လူသာမဏေသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒါပေတိ-ပေးစေအံ့။

၂၇၃။ ဥပနိက္ခိပိတွာ ဒေတိတိ-ကား၊ တထာရူပေ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ ဘာဇနေ-ခွက်၌၊ (တိတ္ထိတို့အား ပေးဖို့ရန် ထည့်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော ခွက်၌) တံ ဘာဇနံ-ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တေသံ-ထိုတိတ္ထိတို့၏၊ သန္တိကေ-အနီး၌၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ နိက္ခိပိတွာ-ချထား၍၊ ဒေတိ-အံ့၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တေသံ-ထိုတိတ္ထိတို့၏၊ ဘာဇနံ-ကို၊ နိက္ခိပါပေတွာ-ချထားစေ၍၊ တတ္ထ-ထိုခွက်၌၊ ဒေတိ-အံ့၊ (“အနာပတ္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ အာဓာရကေဝါ-သပိတ်ခြေ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိယံဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ထပေတွာပိ-၍လည်း၊ ဣတော-ဤသပိတ်ထည်းမှ၊ ဂဏှထ-ယူကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ဝဋ္ဋတိ၊ တိတ္ထိယော-သည်၊ သစေ ဝဒတိ-အကယ်၍ လျှောက်အံ့၊ (ကံ-နည်း၊) ဣဒံ-ဤဥစ္စာသည်၊ မယံနာမ သန္တကံ-တပည့်တော်၏ ဥစ္စာမည်ပါ၏၊ ဣမ-ဤခွက်၌၊ နံ-ထိုဥစ္စာကို၊ အာကိရထ-လောင်းထည့်ပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်အံ့၊ အာကိရိတဗ္ဗံ-လောင်းထည့်နိုင်၏၊ (လောင်းထည့်ကောင်း၏၊) [“စောစောက မိမိဖို့ ရည်မှန်းထားသော ဥစ္စာဖြစ်၍ မိမိပိုင် ဖြစ်၏” ဟု ယူဆသောကြောင့် “မယံနာမ ဣဒံ သန္တကံ” ဟု ဆိုသည်။] တဿ-ထိုတိတ္ထိ၏၊ သန္တကတ္တာ-ဥစ္စာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဟတ္တာ-ဖြင့်၊ ဒါနံနာမ-ပေးခြင်းမည်သည်၊ န ဟောတိ၊ သေသံ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။-အစေလကသိက္ခာပဒံ ပဌမံ။

၂။ ဥယျာဓနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၂၇၄။ ဒုတိယသိက္ခာပဒေ-၌၊ ပဋိက္ကမနေပီတိ-ကား၊ အာသနသာလာယမ္ပိ-ရွာတွင်း ဆွမ်းစားဇရပ်၌လည်း၊ ဘတ္တဝိသဂ္ဂန္တိ-ကား၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ဆွမ်းစားခြင်း ကိစ္စကို၊ န သမ္ဘာဝေသီတိ-ကား၊ န ပါပုဏိ-မရောက်၊ ဝါ-မမီ။

၂၇၆။ အနာစာရန္တိ-ကား၊ ဝုတ္တာဝသေသံ-ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူ အပ်ပြီးမှ ကြွင်းသော၊ ကာယဝစီဒ္ဓါရဝီတိက္ကမံ-ကာယဒ္ဓါရ ဝစီဒ္ဓါရ၌ လွန်ကျူးမှုကို၊ (“အာစရိတုကာမော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) [ပါဠိတော်၌ “မာတုဂါမေန သဒ္ဓိဟသိတုကာမော၊ ကိဋ္ဌိတုကာမော၊ ရဟောနိသီဒိတုကာမော၊ အနာစာရံ အာစရိတုကာမော” ဟု ၄ မျိုး ဟောတော်မူ၏၊ ထိုတွင် ဟသိတုကာမ၊ ကိဋ္ဌိတုကာမ၊ ရဟောနိသီဒိတုကာမတို့မှ ကြွင်းသမျှကို “အနာစာရံ အာစရိတုကာမ” ဟု ဆိုသည်။] ဒဿနူပစာရံဝါ ပေ၊ ဝိဇဟန္တဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဌိတော-ရပ်နေသည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နော-

ထိုင်နေသည်။ (ဟုတ္တာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ယဒိ ဥယျောဇေတိ-အကယ်၍ ပြန်လွှတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ယော-အကြင်ရဟန်းကို၊ ဥယျောဇိတော-ပြန်လွှတ်အပ်ပြီ၊ သော-ထိုပြန်လွှတ်အပ်သော ရဟန်းသည်၊ ဝိဇဟတိ-ဒဿနူပစာ၊ သို့မဟုတ် သဝနူပစာကို စွန့်၏၊ တဿစ-ထိုစွန့်သွားသော ရဟန်း၏လည်း၊ အာပတ္တိနာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ တသ္မိ-ထိုပြန်လွှတ်အပ်သော ရဟန်းသည်၊ ဝိဇဟန္တေပိ-စွန့်သော်လည်း၊ အတ္ထတော-လိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ဣတရေန-ပြန်လွှတ်အပ်သော ရဟန်းမှတစ်ပါးသော ပြန်လွှတ်တတ်သော ရဟန်းသည်၊ ဝိဇဟိတမေဝ-စွန့်အပ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ [ပြန်လွှတ်အပ်သော ရဟန်းက ဥပစာကို စွန့်လျှင် “ပြန်လွှတ်တတ်သော ရဟန်းလည်း ထိုသူကို မမြင်ရ၊ ထိုသူ၏ အသံကို မကြားရသောကြောင့် ဥပစာကို စွန့်ရာရောက်သည်” ဟုလို။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဥယျောဇေတိ-ပြန်လွှတ်၏၊ တဿေဝ-ထိုပြန်လွှတ်သော ရဟန်း၏သာ၊ အယံ အာပတ္တိ-ဤအာပတ်သည်၊ (ဟောတိ)။

☞ တတ္ထ-ထိုသို့ ပြန်လွှတ်ရာ၌၊ ဥပစာရဗ္ဗန္တရေ-ဥပစာ၏ အတွင်း၌၊ ဧကော-တစ်ဖက်သော၊ ပါဒေါ-ခြေသည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ) သီမာတိက္ကမေ-ဥပစာအပိုင်းအခြားကို လွန်ရာအခါ၌၊ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဒဿနူပစာ၊ သဝနူပစာတို့တွင်၊ ဒဿနူပစာရဿ-၏၊ အဗ္ဘောကာသေ-လွင်တီးခေါင်၌၊ ဒွါဒသဟတ္ထပ္ပမာဏံ-တစ်ဆယ့်နှစ်တောင် ပမာဏသည်၊ (ဟောတိ) သဝနူပစာရဿ-၏၊ (အဗ္ဘောကာသေ-၌) တထာ-ထို့အတူ တစ်ဆယ့်နှစ်တောင်-ပမာဏသည်၊ (ဟောတိ) ပန-ကား၊ အန္တရာ-တစ်ဆယ့်နှစ်တောင်၏ အကြား၌၊ ကုဋ္ဌဒ္ဓါရပါကာရာဒယော-နံရံ၊ တံခါး၊ တံတိုင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ သစေ ဟောန္တိ-အကယ်၍ ရှိကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) တေဟိ-ထိုနံရံ၊ တံခါး၊ တံတိုင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ အန္တရိတဘာဝေါ-ခြားကွယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဒဿနူပစာရာတိက္ကမော-ဒဿနူပစာကို လွန်ခြင်းတည်း၊ တဿ-ထိုဒဿနူပစာကို လွန်ခြင်း၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ န-အညော၊ ပေ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ အနာစာရံ-မလျှောက်ပတ်သော အကျင့်ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အညံ-အခြားသော၊ ကိပ္ပိကာရဏံ-တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းသည်၊ န ဟောတိ-မရှိအံ့။

၂၇၇။ ကလိသာသနံ အာရောပေတိတိ(ဧတ္ထ)-၌၊ ကလိတိ-ကား၊ ကောဓော-ကောတည်း၊ တဿ-ထိုကောဓ၏၊ သာသနံ-အမိန့်အာဏာကို၊ အာရောပေတိ-တင်အံ့၊ ကောဓဿ-၏၊ အာဏံ-ကို၊ အာရောပေတိ-အံ့၊ ကောဓဝသေန-ဖြင့်၊ ဌာနနိသဇ္ဇနာဒိသု-ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ဘော-အမောင်တို့၊ ဣမဿ-ဤရဟန်း၏၊ (ငါ၏ နောက်ပါရဟန်း၏)

ဌာနံ - ရပ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ နိသန္ဓံ - ထိုင်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ အာလောကိတံ - ရှေးရှုကြည့်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝိလောကိတံ-အထောင့်ကြည့်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပဿထ-ရှုကြကုန်၊ ခါဏုကော ဝိယ-သစ်ငုတ်ကဲ့သို့၊ တိဋ္ဌတိ-ရပ်၏၊ (သစ်ငုတ်ကြီး ထောင်နေသလို စန့်စန့်ကြီး ရပ်နေ၏။) သုနခေါ ဝိယ-ခွေးကဲ့သို့၊ နိသီဒတိ-ထိုင် ၏၊ မက္ကဋ္ဌော ဝိယ-မျောက်ကဲ့သို့၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှဤမှလည်း၊ ဝိလောကေ တိ-ကြည့်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အမနာပဝစနံ-မနှစ်သက်ဖွယ် စကားကို၊ ဝဒတိ- ပြောအံ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံ၍ ပြောသနည်း၊) ဣမိနာပိ-ဤစကားသည်လည်း၊ ဥဗ္ဗာဋ္ဌော-ထွက်သွားစေအပ်သည်၊ ဝါ-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အပ္ပေဝနာမ ပက္ကမေယျ-ဖဲသွားတန်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ (ဝဒတိ-အံ့၊) သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဥယျောဇနသိက္ခာပဒံ ဒုတိယံ။

ကလိသာသနံ။

“ကလ - သဒ္ဓေ” ဟူသော ဓာတ်နောင် ဣပစ္စည်း၊ ကလတိ ဧတေနာတိ ကလိ-အသံပြုကြောင်း စိတ်ဆိုး၍ ပြောဆိုကြောင်း ကောဓ၊ “သာသန” ဟူသည် ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော အာဏာတည်း၊ ကလိနော - ကောဓ၏ + သာသနံ - အာဏာတည်း၊ ကလိသာသနံ-ကောဓ၏ အာဏာ (ကောဓနှင့် စပ်သော အာဏာ)၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “ကလိတိ ကောဓော” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ပါဠိတော်၌ “ကလိသာသနံ-ကောဓအတွက် နှိပ်နှိပ်စက်စက် ပြောဆိုဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော အာဏာကို၊ အာရောပေတိ-တင်အံ့”ဟု အနက် ပေးပါ။

၃။ သဘောဇနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၂၉၇။ တတိယသိက္ခာပဒေ - ၌၊ သယနိယဇေတိ - ကား၊ သယနိယဇေရေ- အိပ်ရာခန်းဆောင်၌၊ [ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ယတော ၊ပေ၊ ဒိန္နာတိ-ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘိက္ခာ-ဆွမ်းကို၊ ဒိန္နာ-ပေးလှူအပ်ပါပြီ၊ အာဂတေန-ကြွလာသော ရဟန်းသည်၊ ယံ-အကြင်အရာဝတ္ထုကို၊ လဒ္ဓပ္ပံ-ရ ထိုက်၏၊ တံ-ထိုရထိုက်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဝေါ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ လဒ္ဓံ- ရအပ်ပါပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊) ဂစ္ဆထ-ပြန်ကြွပါကုန်၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-ယောက်ျား၏ အလိုတည်း၊ ပရိယုဋ္ဌိတောတိ-ကား၊ ရာဂပရိယုဋ္ဌိ တော-ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင် ထကြွလုယက်အပ်၏၊ မေထုနာဓိပ္ပာယော- မေထုန်၌ ဖြစ်သော အလိုရှိ၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။

၂၉၈။ (ယံ ကုလံ-အကြင်အမျိုးသည်၊ ဝါ-အကြင်အိမ်သည်၊) ဥဘောဟိ- သမီးခင်ပွန်း ၂ ယောက်ကုန်သော၊ ဇနေဟိ-လူတို့နှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္ထတိ၊) ဣတိ- ကြောင့်၊ (တံ ကုလံ-သည်၊) သဘောဇနံ-မည်၏၊ သဘောဇနေ-သမီးခင်ပွန်း ၂ ယောက်ဟူသော လူတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ တသ္မိံ (ကုလေ) - ထိုအမျိုး၌၊ ဝါ-

ထိုအိမ်၌၊ အထဝါ-ကား၊ သဘောဇနေတိ-ကား၊ သဘောဂေ-သုံးဆောင်ခံစားအပ်
 သော မိန်းမယောက်ျားနှင့် တကွဖြစ်သော၊ (တသ္မိံ ကုလေ-၌၊) ဟိ-မှန်၊ ရာဂ
 ပရိယုဋ္ဌိတဿ-ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင် လူယူအပ်သော၊ ပုရိသဿ-၏၊ ဣတ္ထိ-
 သည်၊ ဘောဂေါ-အသုံးအဆောင်တည်း၊ (ရာဂပရိယုဋ္ဌိတာယ-သော၊) ဣတ္ထိယာ
 စ-၏လည်း၊ ပုရိသော-သည်၊ (ဘောဂေါ-တည်း၊) တေနေဝ-ပင်၊ (ဣတ္ထိပုရိသတို့
 အချင်းချင်း ဘောဂမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) အဿ-ထိုသဘောဇနေ
 ဟူသော ပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ဣတ္ထိစေဝ ဟောဟိ ပုရိသောစာတိ အာဒိ-
 အစရှိသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ။ [သဘောဇနပုဒ်ပြီးပုံကို ကခါဘာသာ
 ဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ ကုလသဒ္ဒါသည် အမျိုးကို ဟောရင်းဖြစ်သော်လည်း ဌာနျပစာရ
 အားဖြင့် “အိမ်” ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ “ကုလံတိ တဝနိဝေသနံ” အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တရဋ္ဌ၊
 မဟာဝဂ်၊ ဒုတိယသုတ်။]

မဟလ္လကေ ယရေတိ-ကား၊ မဟလ္လကေ-ကြီးသော၊ သယနိယရေ-အိပ်ရာ
 ခန်းဆောင်၌၊ ပိဌ၊ ပေ၊ ဝိဇဟိတွာတိ-ကား၊ သယနိယရေ-၌၊ တဿ ဂဗ္ဘဿ-ထို
 တိုက်ခန်း၏၊ ယော ပိဌသယံတော-အကြင်တံခါးပေါင်သည်၊ (အတ္ထိ၊) တဿ-
 ထိုတံခါးပေါင်၏၊ ဟတ္ထပါသံ-ကို၊ ဝိဇဟိတွာ-စွန့်၍၊ အန္တောသယနဿ-အတွင်း
 အိပ်ရာ၏၊ အာသန္တေ-အနီးဖြစ်သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ နိသီဒတိ-ထိုင်အံ့၊ ဣတိ
 အတ္ထော၊ စ-ဆက်၊ ဤဒိသံ-သော၊ သယနိယရံ-သည်၊ မဟာစတုဿာလာဒီသု-
 ကြီးစွာသော လေးဘက်တန်းလျားရှိသော အိမ်အစရှိသည်တို့၌၊ ဟောတိ၊ ပိဌဝံသံ-
 အတိတ္တမိတွာတိ ဣမိနာ-ဖြင့်၊ မဇ္ဈာတိတ္တမံ-အလယ်အရပ်ကို လွန်ခြင်းကို၊ ဒေဿ
 တိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယထာဝါ တထာဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်လည်း၊ ကတဿ-ပြုအပ်သော၊ ခုဒ္ဒကဿ-ငယ်သော၊ သယနိယရဿ-
 ၏၊ မဇ္ဈာတိတ္တမေ-အလယ်အရပ်ကို လွန်ရာ၌၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သေသံ
 ပေ၊ ဒွိဝေဒနန္တိ။- သဘောဇနသိက္ခာပဒံ တတိယံ။

၄-၅။ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၂၈၄။ စတုတ္ထပဉ္စမသိက္ခာပဒေသု-စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ်၊ ပဉ္စမသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊
 ယံ-အကြင်အဆုံးအဖြတ် စကားရပ်သည်၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊
 တံ-ထိုအဆုံးအဖြတ် စကားရပ်သည်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အနိယတ
 ဒ္ဒယေ-အနိယတသိက္ခာပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်း၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ၊ စ-ဆက်၊ သဘောဇန
 သိက္ခာပဒံ-သည်၊ (ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနံ-ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနံရှိသည်၊
 ဟောတိ) ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဧတာနိပိ-ဤစတုတ္ထ ပဉ္စမသိက္ခာပုဒ်တို့သည်
 လည်း၊ ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနာနေဝ-ရှိကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-
 ရဟောပဋိစ္ဆန္နသိက္ခာပဒံ စတုတ္ထံ၊ ရဟောနိသဇ္ဇသိက္ခာပဒံ ပဉ္စမံ။

၆။ စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၂၉၄။ ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဒေထာဝုသော ဘတ္တန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ တံ ဘတ္တံ-ထို ဘတ်သည်။ အဘိဟဋ္ဌ-ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်ပြီးသည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဒေထာဝုသော ဘတ္တံဟူ၍၊ အာဟံသု ကိရ-ပြောဆိုကြကုန် သတတ်၊ ပန-ဆက်၊ အနဘိဟဋ္ဌ-ရှေးရှု မဆောင်ယူအပ်သော ဘတ်၌၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဒေထာဝုသော ဘတ္တံဟူ၍၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ န လတ္တတိ-မရအပ်၊ ပယုတ္တဝါစာ- ပစ္စည်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားသည်၊ ဟောတိ-၏။

၂၉၅။ ပန-ဆက်၊ တေန-၊ ပေ၊ နိက္ခိပထာတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကုလဿ-အမျိုး၏၊ သဒ္ဓါနုရက္ခဏတ္တာယ-သဒ္ဓါကို စောင့်ရှောက် ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဟ-ပြီ၊ ဘာဇေတွာ-ဝေဖန်၍၊ ခါဒထ-ခဲစားလိုက်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ယဒိ ဝဒေယျ-အကယ်၍ မိန့်တော်မူအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) မနုဿာနံ-အလှူ၊ ရှင်ဖြစ်သော လူတို့၏၊ ပဿာဒညထတ္တံ-ကြည်ညိုခြင်းမှ တစ်ပါးသော အပြား၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အကြည်ညို ပျက်ခြင်းသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဥဿာရီယိတ္တာတိ- ကား၊ ပဋိဟရီယိတ္ထ-ပြန်၍ ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ ယရံယေဝ-အိမ်သို့သာ၊ နံ-ထိုခဲဖွယ် ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အဂမံသု-သွားကုန်ပြီ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ၊ ဟောတိ။

တံ ကိရ ၊ပေ၊ အဟောသိ။ ။သံဃာဖို့ဖြစ်စေ၊ မိမိဖို့ဖြစ်စေ မလှူရသေးသော် လည်း လှူဖို့ရန် ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်ခဲ့ပြီး (ကျောင်းရောက်ပြီး) ဖြစ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို “လှူကြလော၊ ထည့်ကြလော၊ လိုက်ကြလော” ဟု ပြောကောင်း၏၊ ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်ပြီး မဟုတ်ဘဲ အိမ်စသည်၌ ထားစဉ်ကား လှူဖို့ရန် မှန်းထားစေကာမူ ဉာတိပဝါရိတ မဟုတ် သူအား မပြောကောင်း၊ ပြောလျှင် တောင်းရာရောက်သောကြောင့် သူပေါဒနဝိညတ္တိ ဒုက္ကဋ် အာပတ် သင့်သည်-ဟူလို။ [ပတ္တဝင်၊ ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်၌ကား “အဘိဟဋ္ဌပဋိယတ္တေ စ ဥဒ္ဓိဿထပိတဘာဂေစ ပယုတ္တဝါစာနာမ နတ္ထိ” ဟု ဆိုခဲ့၏။]

ဣဒံ ၊ပေ၊ သိယာ။ ။အဘိဟဋ္ဌဘိက္ခုာကို “ပေးကြ”ဟူ၍သော်မှ ပြောကောင်းလျှင် အဘယ့်ကြောင့် ကျောင်းသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်သော သံဃာဖို့ ခဲဖွယ်ကို စားခွင့်ပေးတော်မမူသေးဘဲ “အကပ်ခံထားလိုက်ကြ” ဟု မိန့်တော်မူရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဒံ ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ထိုသို့ ပြောကောင်းသော်လည်း ဝေ၍ စားလိုက်လျှင် အလှူရှင်တို့မှာ သူတို့ မှန်းထားသော ရဟန်း မပါသည့်အတွက် သဒ္ဓါပျက်မည်စိုးသောကြောင့် “အကပ်ခံ၍ ထားလိုက် ကြဦး” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဥဿာရီယိတ္ထ။ ။ဥပုဗ္ဗ သရဇာတ်၊ ဂတိအနက်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ကံဟော ယပစ္စည်း၊ အာဝိဘတ်ကို ထွဲပြုထားသည်၊ (ခါဒနီယံ-ကို) ဥဿာရီယိတ္ထ-အထက်သို့ ရောက် စေအပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ “နဂိုက အောက်ချထားသော ခဲဖွယ်ကို ပြန်၍ ထမ်းယူသွားကြသည်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ပဋိဟရီယိတ္ထ” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖွင့်၍ “ယရံယေဝ ၊ပေ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်တ္ထ ဖွင့်သည်။ [ယောဇနာ၌ တစ်မျိုးကြံလေသည်။]

၂၉၈။ သန္တံ ဘိက္ခုန္တိ ဧတ္ထ-ဌာ၊ ကိတ္တာဝတာ-အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အကြောင်းဖြင့်၊ သန္တော-ထင်ရှားရှိသော ရဟန်းသည်၊ ဟောတိ-နည်း၊ ကိတ္တာဝတာ၊ အသန္တော-ထင်ရှားမရှိသော ရဟန်းသည်၊ (ဟောတိ-နည်း၊) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အန္တောဝိဟာရေ-ကျောင်းတိုက်၏ အတွင်း၌၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဌိတဿ-တည်သော ရဟန်း၏၊ ကုလာနိ-တို့သို့၊ ပယိရုပါသနစိတ္တံ-ချဉ်းကပ်ကြောင်း စိတ်သည်၊ (ချဉ်းကပ်လိုသော စိတ်သည်၊) ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ တဇတာ-ထိုအရပ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယံ-အကြင်ရဟန်းကို၊ ပဿေဝါ-ဘေး၌သော်လည်းကောင်း၊ အဘိမုခေဝါ-ရှေးရှု၌သော်လည်းကောင်း၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်းအား၊ ပကတိဝစနေန-ပြောရိုးဆိုစဉ်စကားဖြင့်၊ အာရောစေတုံ-ပြောခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ သန္တောနာမ-ထင်ရှားရှိသော ရဟန်းမည်၏၊ | ၁၂ တောင်အတွင်း ရှိသူ၏ ကြားနိုင်လောက်သော စကားကို “ပကတိဝစန” ဟု ဆိုသည်။ | ဣတောစိတော-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊ အာရောစနကိစ္စနာမ-ပြောဆိုဖွယ် ကိစ္စမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ဟိ-မှန်၊ ယော-အကြင်ရဟန်းကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ပရိယေသိတဗ္ဗော-ရှာထိုက်၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ အသန္တောယေဝ-အသန္တမည်သည်သာ၊ (ဟောတိ၊) အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဥပစာရသီမာယ-ဥပစာရသိမ်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဝါ-တွေ့လျှင်၊ အာပုစ္ဆိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂန္တာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုဥပစာရသိမ်တွင်း၌၊ ယံ-အကြင်ရဟန်းကို၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ သော-ထိုရဟန်းကို၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗော-၏၊ နော စေပဿတိ-အကယ်၍ မမြင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အသန္တံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ အနာပုစ္ဆာ-မပန်ပြောဘဲ၊ ပဝိဋ္ဌောနာမ-ဝင်သူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏။ (အာပတ်မသင့်-ဟူလို)။

☰

၃၀၂။ အန္တရာရာမန္တိ-ကား၊ အန္တောဂါမေ-ဌာ၊ ဝိဟာရေ-သည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုရာတွင်းကျောင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-အံ့၊ ဘတ္တိယဃရန္တိ-ကား၊ နိမန္တိတဃရံဝါ-ပင့်ဖိတ်ကြောင်း ဘတ်ရှိရာ အိမ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ သလာကဘတ္တာဒိဒါယကာနံ-သလာကဘတ် အစရှိသည်တို့ကို လှူမည့်ဒါယကာတို့၏၊ ယရံဝါ-အိမ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ (ဂစ္ဆတိ-အံ့ ဌာ စပ်၊) အာပဒါဒိသူတိ-ကား၊ ဇီဝိတ၊ ပေ၊ ယေသု-အသက်၏ အန္တရာယ်၊ ဗြဟ္မစရိယ၏ အန္တရာယ်တို့သည်၊ သတိ-ရှိကုန်လတ်သော်၊ ဂန္တံ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ- စာရိတ္တသိက္ခာပဒံ ဆဌံ။

အာပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ။အာပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ “အဟံ ဣတ္ထန္တာမဿ ယရံ ဂစ္ဆာမိ” တိဝါ “စာရိတ္တံ အာပဇ္ဇာမိ” တိဝါ ဤဒိသေန ဝစနေန အာပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ [ဤဒိသေန” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ရွာထည်း သွားပါမည်၊ မြို့ထည်း သွားပါဦးမည်” စသော မြန်မာစကားဖြင့်လည်း ပန်ကြားကောင်း၏။]

၇။ မဟာနာမသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၀၃။ သတ္တမသိက္ခာပဒေ၊ မဟာနာမောနာမ-မဟာနာမ်မည်သည်။ ဘဂဝတော-၏၊ စူဠပိတုပုတ္တော-ဘထွေးတော်၏ သားဖြစ်သော၊ မာသမတ္ထေန-တစ်လမျှဖြင့်၊ မဟလ္လကတရော-မြတ်စွာဘုရားထက် ကြီးသော၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ ဖလေသု-အောက်ဖိုလ်တို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်သော၊ အရိယသာဝကော-အရိယာဖြစ်သော သာဝကသည်၊ ဘေသန္တံ ၊ပေ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ ဝဇ္ဇဘော-နွားခြံမှ၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်ယူ၍၊ ထပိတသပ္ပိ-ထားအပ်သော ထောပတ်သည်၊ ဗဟု-များသည်၊ ဟောတိ-၏။

၃၀၆။ သာဒိတဗ္ဗာတိ-ကား၊ တသို့ သမယေ-ဖိတ်မန်ရာ ထိုအခါ၌၊ ရောဂေါ-ရောဂါသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ န ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ-မပယ်ထိုက်ကုန်၊ ရောဂေ-သည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ ဝိညာပေသာမိ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေအံ့၊ ဝါ-တောင်းအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ အဓိဝါသေတဗ္ဗာ-လက်ခံထိုက်ကုန်၏။ [“သာဒိတဗ္ဗာ” အရ သာယာဟူသည် ရောဂါရှိလျှင် တောင်းဖို့ရန် လက်ခံခြင်းတည်းဟု သိစေလို၍ “ရောဂေ ၊ပေ၊ အဓိဝါသေတဗ္ဗာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ (ဋီကာ၌ ဘုရားရှင်၏ ဆွေတော် မျိုးတော်များကို ဖွင့်ပြထားသည်၊ အလိုရှိက ကြည့်ရှုပါကုန်။)]

ဧတ္ထကေဟိ ဘေသန္တေဟိ ပဝါရေမိတိ-ကား၊ နာမဝသေန-အမည်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ သပ္ပိတေလာဒိသု-ထောပတ်၊ ဆီအစရှိသည်တို့တွင်၊ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော ဆေးတို့ဖြင့်၊ ပဝါရေမိ-ဖိတ်ပါ၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ တိဟိ-၃ ပါးကုန်သော ဆေးတို့ဖြင့်၊ ပဝါရေမိ-၏၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ပရိမာဏဝသေန-အတိုင်းအရှည်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ ပတ္ထေန-စလယ်ကွမ်းစား အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဖြင့်၊ ပဝါရေမိ-၏၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ [“ပတ္ထေန” ဟု တချို့ စာအုပ်များ၌ ရှိသောကြောင့် “ခွက်ဖြင့်” ဟု ရှေးနိဿယ ပေး၏။] နာဠိယာ-ခွက်ကွမ်းစား အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဖြင့်၊ ပဝါရေမိ၊ ဣတိဝါ၊ အာဠကေန-တစ်ပြည် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဖြင့်၊ ပဝါရေမိ-ဖိတ်ပါ၏၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ (ပဝါရေတိ-ဖိတ်အံ့) အညံ ဘေသန္တံ ဝိညာပေတိတိ-ကား၊ သပ္ပိနာ-ဖြင့်၊ ပဝါရိတော-ဖိတ်အပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊) တေလံ-ဆီကို၊ ဝိညာပေတိ-တောင်းအံ့၊ အာဠကေန-တစ်ပြည်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဖြင့်၊ ပဝါရိတော-သည်၊ (သမာနော-လျက်၊) ဒေါဏံ-တစ်စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးကို၊ ဝိညာပေတိ-အံ့။

န ဘေသန္တေန ကရဏီယေနတိ-ကား၊ မိဿကဘတ္ထေနပိ-ရောနှောအပ်သော ဆွမ်းဖြင့်သော်လည်း၊ ယာပေတုံ-မျှတခြင်းငှာ၊ စေ သက္ကောတိ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့စွမ်းနိုင်လတ်သော်၊) န ဘေသန္တကရဏီယံနာမ-ဆေးမဟုတ်သော အစာဖြင့် ပြုဖွယ်မည်သည်၊ ဟောတိ။

၃၁၀။ ပဝါရိတာနန္တိ-ကား၊ ယေ-အကြင်ဒါယကာတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိဖို့ (မိမိဟူသော ရဟန်းဖို့) ပုဂ္ဂလိကာယ-ပုဂ္ဂလိကဖြစ်သော၊ ပဝါရဏာယ-ဖိတ်ခြင်း ဖြင့်၊ ပဝါရိတာ-ဖိတ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။) တေသံ-ထိုဒါယကာတို့၏၊ ပဝါရိတာနုရူပေန-ဖိတ်အပ်သော ဆေးအားလျော်သော၊ ဝိညတ္တိယာ-တောင်းခြင်း ကြောင့်၊ အနာပတ္တိ-အာပတ်မသင့်၊ ပန-ကား၊ သံယဝသေန-သံယာနှင့် စပ်သဖြင့်၊ ပဝါရိတေသု-ဖိတ်သောဒါယကာတို့၌၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ သလ္လက္ခေတဗ္ဗ မေဝ-မှတ်သားထိုက်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ- [ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]- မဟာ နာမသိက္ခာပဒံ သတ္တမံ။

၈။ ဥယျုတ္တသေနာသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၁၁။ အဋ္ဌမေ-၌၊ အဗ္ဘယျာတောတိ-ကား၊ အဘိဥယျာတော-ရှေးရှုထွက် လာသည်၊ (ဟောတိ။) ပရသေနံ-တစ်ဖက်စစ်တပ်သို့၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု (တချို့ စာအုပ်များ၌ “အဘိမုခေါ-ရှေးရှုသည်၊ ဟုတွာ-၍” ဟုလည်း ရှိ၏။) ဂမိဿာမိ- သွားအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နဂရတော-မှ၊ နိဂ္ဂတော-ထွက်လာသည်၊ (ဟောတိ။) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဥယျုတ္တန္တိ-ကား၊ ကတဥယျောဂံ-ပြုအပ်ပြီးသော ထွက်သွား ခြင်းရှိသော၊ ဂါမတော-မြို့ရွာမှ၊ နိက္ခန္တိ-ထွက်ပြီးသော၊) “သေနံ-စစ်တပ်ကို” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ (ပုဒ်ပြီးပုံကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ပါ။)

၃၁၄။ ဒွါဒသပုရိသောဟတ္ထိတိ-ကား၊ စတ္တာရော-၄ ယောက်ကုန်သော၊ အာရောဟကာ-တက်စီးသော စစ်သားတို့လည်းကောင်း၊ ဧကေကပါဒရက္ခကာ- တစ်ဖက် တစ်ဖက်သော ခြေကို စောင့်ကုန်သော၊ ဒွေဒွေ-၂ ယောက် ၂ ယောက် ကုန်သော စစ်သားတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဒွါဒသပုရိသော-၁၂ ယောက် သော ယောက်ျားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တိပုရိသော အသောတိ-ကား၊ ဧကော- သော၊ အာရောဟကော-တက်စီးသော စစ်သားလည်းကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပါဒရက္ခကာ-ခြေကို စောင့်သော စစ်သားတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တိ ပုရိသော - ၃ ယောက်သော ယောက်ျားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ စတုပုရိသော ရထောတိ-ကား၊ ဧကော-သော၊ သာရထိ-ရထားထိန်းလည်းကောင်း၊ ဧကော- သော၊ ယောဓော-သူရဲကောင်းလည်းကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အာဏိရက္ခကာ- နပန်းစောင့် စစ်သားတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ စတုပုရိသော-၄ ယောက် သော ယောက်ျားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ စတ္တာရော ပုရိသာ သရဟတ္ထာတိ-ကား၊ အာဝုဓဟတ္ထာ-လက်၌ လေးရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပုရိသာ-တို့လည်း ကောင်း၊ ဣတိ အယံ - ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပစ္ဆိမကောဋီယာ - အဆုံး၌ဖြစ်သော

အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ စတုရင်္ဂသမန္တာဂတာ-၄ ပါးသော အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊
 သေနာနာမ-စစ်တပ်မည်၏။ ဤဒီသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သေနံ-ကို၊ ဒဿ
 နာယ-ငှာ၊ ဂစ္ဆတော-သွားသော ရဟန်း၏၊ ပဒေ ပဒေ-ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်း
 တိုင်း၌၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) ဒဿနုပစာရံ ဝိဇဟိတွာတိ-ကား၊ ကေနစိ-တစ်စုံ
 တစ်ခုသော တောတောင်အစရှိသည်သည်၊ အန္တရိတာ - ခြားကွယ်အပ်သည်၊
 (ဟုတွာ) ဝါ - ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ နိန္ဒ - နိမ့်သော အရပ်သို့၊ သြရဋ္ဌာ-
 သက်ဆင်းသွားသည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ န ဒိဿတိ-မမြင်အပ်၊
 ဣမ-ဤအရပ်၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဒဠ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊
 ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အညံ-သော၊ ဌာနံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ပဿတော-ကြည့်သော
 ရဟန်း၏၊ ပယောဂေ ပယောဂေ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော-နက်။

၃၁၅။ ဧကမေကန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထိအာဒိသု-ဆင်အစရှိကုန်သော၊ စတုသု-
 ကုန်သော၊ အင်္ဂေသု-တို့တွင်၊ ဧကမေကံ-တစ်ခုတစ်ခုသော စစ်အင်္ဂါကို၊ အန္တမ
 သော-အားဖြင့်၊ ဧကပုရိသာရဋ္ဌကဟတ္ထိမ္ပိ-ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် တက်စီး
 အပ်သော ဆင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သရဟတ္ထံ-လက်၌လေးရှိသော၊ ဧကံ-
 သော၊ ပုရိသမ္ပိ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊) “ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-အံ” ဟု ပါဠိ
 တော်၌ စပ်၊) (ယာယ သေနာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊) ရာဇာ-သည်၊ ဥယျာနံဝါ-
 ဥယျာဉ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ နဒီဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ (သာ
 သေနာ-သည်၊) အနုယျုတ္တာနာမ-အနုယျုတ္တာမည်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ အနုယျုတ္တာ-
 တိုင်းပြည်မှ မထွက်သည်၊ ဟောတိ-အံ။

၃၁၆။ အာပဒါသုတိ-ကား၊ ဇီဝိတ ပေ၊ ယေသု-အသက်၏ အန္တရာယ်၊
 ဗြဟ္မစရိယ အန္တရာယ်တို့သည်၊ သတိ-ရှိကုန်လတ်သော်၊ ဧတ္ထ-ဤစစ်တပ်အတွင်း
 သို့၊ ဂတော-ဝင်သွားသည်၊ (သမာနော-သော်၊) မုစ္စိဿာမိ-ဘေးရန်မှ လွတ်လိမ့်အံ့၊
 ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂစ္ဆတော-သွားသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ-တည်း၊ သေသံ
 ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဥယျုတ္တသေနာသိက္ခာပဒံ အဋ္ဌမံ။

၉။ သေနာဝါသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၁၉။ နဝမေ-၌၊ အတ္တင်္ဂတေ ပေ၊ ဝသတိတိ-ကား၊ တိဋ္ဌတုဝါ-ရပ်မူလည်း
 ရပ်ပစေ၊ နိသီဒတုဝါ-ထိုင်မူလည်း ထိုင်ပစေ၊ သယတုဝါ-အိပ်မူလည်း အိပ်ပစေ၊
 အာကာသေ-၌၊ ဣဒ္ဓိယာ-ဖြင့်၊ ကဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဣရိယာပထံ-ကို၊ သစေပိ
 ကပေတုဝါ-အကယ်၍မူလည်း ပြုပစေ၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊)
 ပါစိတ္တိယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ) သေနာ ပေ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ ယထာ-
 အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပိတ်ဆို့အပ်သော်၊ သဉ္ဇာရော-လှည့်လည်ခြင်းသည်၊

(ထွက်နိုင် ဝင်နိုင်ခြင်းသည်) ဆိဇ္ဇတိ-ပြတ်၏။ ဧဝံ-ဤပြတ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရုဒ္ဓါ-ပိတ်ဆို့အပ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ ပလိဗုဒ္ဓေါတိ- ကား၊ ဝေရိကေနဝါ-ရန်သူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဣဿရေနဝါ-အစိုးရသူ သည်သော်လည်းကောင်း၊ ရုဒ္ဓါ-ပိတ်ဆို့အပ်သည်။ (ဟောတိ-အံ့) သေသံ ဥတ္တာန မေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။-သေနာဝါသသိက္ခာပဒံ နဝမံ။

၁၀။ ဥယျောမိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၂၂။ ဒသမေ-၌၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဥဂ္ဂန္တာ ဥဂ္ဂန္တာ-ထိုးတက်၍ တိုးတက်၍၊ ယုဇ္ဈန္တိ-စစ်ထိုးကြကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့တိုးတက်၍ တိုးတက်၍ စစ်ထိုး ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ - ထိုအရပ်သည်) ဥယျောမိကံ -မည်၏။ ဧတံ - ဤ ဥယျောမိကံဟူသော အမည်သည်၊ သမ္ပဟာရဋ္ဌာနဿ-ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်အပ်ရာ အရပ်၏။ (စစ်တိုက်နေရာ အရပ်၏။) အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဗလဿ-စစ်သည်အပေါင်း၏။ အဂ္ဂံ-အစုကို၊ ဇာနန္တိ-သိကြကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စစ်သည်အစုကို သိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်) ဗလဂ္ဂံ-မည်၏။ ဗလဂဏနဋ္ဌာနံ- စစ်သည်အစုကို ရေတွက်ရာ အရပ်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေနာယ- စစ်တပ်၏။ ဝိယူဟံ-စုဝေးတည်နေပုံ အထူးတည်း၊ (စစ်ဆင်ခြင်းတည်း) သေနာ ဗျူဟံ-ထူး၊ ဧတံ-ဤသေနာဗျူဟံဟူသော အမည်သည်၊ သေနာနိဝေသနဿ- စစ်တပ်၏ စုဝေးတည်နေခြင်း၏။ အဓိဝစနံ-တည်း၊ (အဓိပွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။)

တယော ၊ပေ၊ ဟတ္ထာနီကန္တိ-ကား၊ ယော-အကြင်ဆင်ကို၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ (ဥယျုတ္တ သိက္ခာပုဒ်၌) ဒွါဒသပုရိသော ဟတ္ထိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တေန ဟတ္ထိနာ-ဖြင့်၊ တယော- ၃ စီးကုန်သော၊ ဟတ္ထိ-တို့သည်၊ (ပစ္စိမံ-အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ဟတ္ထာနီကံ-ဟတ္ထာနီကမည်၏။) သေသေသုပိ-ဟတ္ထာနီကမ္ပ ကြွင်းသော အဿာ နီက စသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော၊ “ယော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တော၊ တိပုရိသော အသောတိ၊ တေန အသေန တယော အဿာ ပစ္စိမံ အဿာနီကံ” စသော နည်းအတိုင်း-ဟူလို။ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ဥယျုတ္တသေနာသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ဥယျောမိကသိက္ခာပဒံ ဒသမံ။

ဝတ္ထနာက္ကမေန-အဖွင့်အစဉ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စမော-သော၊ အစေလကဝဂ္ဂေါ- အစေလကဝဂ်သည်၊ (သမတ္ထော-ပြီးပြီ။)

အစေလကဝဂ်ပြီး၏။

၆။ သုရာပါနဝဂ်

၁။ သုရာပါနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၂၆။ သုရာပါနဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဘဒ္ဒဝတိကာတိ-ကား၊
 ဧကော-သော၊ ဂါမော-တည်း၊ သော-ထိုရွာသည်၊ ဘဒ္ဒိကာယ-ကောင်းသော၊
 ဝါ-လှသော၊ ဝတိယာ-စည်းရိုးနှင့်၊ သမန္တာဂတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဧတံ နာမံ-ဤ
 ဘဒ္ဒဝတိကာဟူသော အမည်ကို၊ လဘိ-ရပြီ၊ [ဘဒ္ဒါ + ဝတိ ဘဒ္ဒဝတိ၊ ဘဒ္ဒဝတိ
 ဧတိဿာ အတ္ထိတံ ဘဒ္ဒဝတိကာ-ဟု ပြု။] ပထာဝိနောတိ-ကား၊ အဒ္ဓိကာ-ခရီး
 သွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ [အဝ-ဂတေဟု ဓာတ်ကျမ်း ရှိ၏၊ “ပထံ အဝန္တိ
 ဂစ္ဆန္တိတိ ပထာဝိနော”၊ အဒ္ဓိကာကိုလည်း “ အဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တိတိ အဒ္ဓိကာ ” ဟု ပြု။]
 တေဇသာ တေဇန္တိ - ကား၊ အတ္တနော - ၏၊ (မိမိဟူသော အရှင်သာဂတ၏၊)
 တေဇသာ-တန်ခိုးဖြင့်၊ အာနုဘာဝေန-အာနုဘော်ဖြင့်၊ [တေဇသဒ္ဓါ၏ မီး၊ အစွမ်း
 စသော အနက်ကို ကန်လို၍ တေဇသာကို အာနုဘာဝေနဟု ဖွင့်သည်။] နာဂဿ-
 ၏၊ တေဇံ-တန်ခိုးအာနုဘော်ကို၊ ပရိယာဒိယိတွာ-ထက်ဝန်းကျင် ကုန်အောင်
 ယူ၍” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ကာပေါတိကာတိ-ကား၊ ကာပေါတပါဒသမဝဏ္ဏာ-
 ခိုခြေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသည်၊ ရတ္တာဘာသာ-နီသောအဆင်းရှိသည်၊
 ပသန္တာတိ ဧတံ-ဟူသော ဤအမည်သည်၊ သုရာမဏ္ဍဿ-သေရည်အကြည်၏၊
 အဓိဝစနံ-တည်း၊ အနန္တဝိယံ ၊ပေ၊ သာဂတဿာတိ-ကား၊ ပဉ္စာဘိညဿ-၅
 ပါးသော အဘိညာဉ် ရှိသည်ဖြစ်၍၊ သတော-ဖြစ်သော၊ (သာဂတဿ-၏၊) မဇ္ဇပါနံ
 နာမ-သေရည်ကို သောက်ခြင်းမည်သည်၊ န အနန္တဝိယံ-မလျောက်ပတ်၊ ဣတိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၂

၃၂၈။ မဇ္ဇကပုပ္ဖာဒီနံ-သစ်မည်စည်ပွင့် အစရှိသည်တို့၏၊ ရသေန-အရည်
 ဖြင့်၊ ကတော-ပြုအပ်သော အရက်သည်၊ ပုပ္ဖာသဝေါနာမ-မည်၏၊ မုဒ္ဒိကဖလာ
 ဒီနံ-မုဒရက်သီး အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-သပြက်သီး အစရှိသည်တို့ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-
 ရေဖြင့်နယ်၍၊ တေသံ-ထိုသပြက်သီး အစရှိသည်တို့၏၊ ရသေန-အရည်ဖြင့်၊
 ကတော-ပြုအပ်သော အရက်သည်၊ ဖလာသဝေါနာမ-မည်၏၊ မုဒ္ဒိကာနံ-မုဒရက်
 သီးတို့၏၊ ဝါ-သပြက်သီးတို့၏၊ ဇာတိရသေန-ဖြစ်မြဲအရည်ဖြင့်၊ (ရေမပါသော
 အသီးရည်ဖြင့်) ကတော-ပြုအပ်သော အရက်သည်၊ မဇ္ဇာသဝေါနာမ-မည်၏၊
 မက္ခိကမဇ္ဇနာပိ-ပျားငယ်၏ ပျားရည်ဖြင့်လည်း၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-သို့၊

ကာပေါတိကာ။ ။ကပေါတဿ + အယံ ကာပေါတော-ခို၏ ခြေ၊ ခို၏ ခြေဖြင့်
 ခြေ၏အဆင်းတိုင်အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ ကာပေါတော ယဿ အတ္ထိတိ ကာပေါ
 တိကာ၊ ယောဇနာ၌ကား “ကပေါတဿ ပါဒေါ ကပေါတော ဥပစာရေန (ဌာနပစာ) တဿ
 ဧသော ကာပေါတော၊ ဝဇ္ဇော၊ ကာပေါတော ဝိယ ဝဇ္ဇော အဿာတိ ကာပေါတိကာ” ဟု
 ဆိုလေသည်။

ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ (ယော-အကြင်အရက်ကို) ဥစ္ဆာရသာဒီဟိ-ကြံရည် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏။ (သော-ထိုအရက်သည်) ဂုဠာသဝေါနာမ-မည်၏။ ပိဋ္ဌ ကိဏ္ဍပက္ခိတ္တာ-ထည့်အပ်သော မုန့်မုန့် တဆေးရှိသော အရည်သည်၊ သုရာနာမ-မည်၏။ နာဠကေရာဒိနမ္ပိ-အုန်းသီး အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ရသေန-အရည်ဖြင့်၊ ကတော-ပြုအပ်သော အရည်သည်၊ သုရာတွေဝ-သုရာဟူ၍သာ၊ သချီ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ကိဏ္ဍပက္ခိတ္တာယ-ထည့်အပ်သော တဆေးရှိသော၊ [သေရည်ဖြစ်ဖို့ မျိုးစေ့ကို “တဆေး” ဟု ခေါ်၏။] တဿာယေဝ-ထိုသေရည်၏ပင်၊ မဇ္ဈေ-အကြည်ရည်ကို၊ ဂဟိတေ-ယူအပ်သော်၊ မေရယောတွေဝ-ဟူ၍သာ၊ သချီ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ဣတိ၊ ဝဒန္တိ။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အန္တမသော၊ ပေ၊ ပိဝတိတိ-ကား၊ ဧတံ သုရံဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော သေရည်ကို သော်လည်းကောင်း၊ ဧတံ မေရယံဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အရက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗီဇတော-မျိုးစေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ကုသဂ္ဂေန-သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်၊ ပိဝတောပိ-သောက်သော ရဟန်း၏လည်း၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ အတ္ထောနက်၊ [ဗီဇတော ပဋ္ဌာယ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ပနဆက်၊ ဧကေန ပယောဂေန- ၁ ကြိမ်တည်းသော ပယောဂဖြင့်၊ ဗဟုမ္ပိ-များစွာသော အရည်ကိုလည်း၊ ပိဝန္တဿ-သောက်သော ရဟန်း၏၊ ဧကာ-တစ်ချက်သော၊ အာပတ္တိ-ပါစိတ်အာပတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဝိစ္ဆိန္နိတွာ ဝိစ္ဆိန္နိတွာ-အယဉ်ကို ဖြတ်၍ ဖြတ်၍၊ ပိဝတော-သောက်သော ရဟန်း၏၊ ပယောဂဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

၃၂၉။ အမဇ္ဈေ၊ ပေ၊ မဇ္ဈရသန္တိ-ကား၊ (အမဇ္ဈ-သေရည်အရက် မဟုတ်သော၊ မဇ္ဈဝဏ္ဏံ-သေရည်အရက်၏ အဆင်းရှိသော၊ မဇ္ဈဂန္ဓံ-သေရည်အရက်၏ အနံ့ရှိသော၊ မဇ္ဈရသံ-သေရည်အရက်၏ အရသာရှိသော၊) လောဏသောဝီရကံဝါ-လောဏသောဝီရကမည်သော ဆေးရည်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သုတ္တံဝါ-သုတ္တမည်သော အဖျော်ရည်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-အံ့၊ (“တံ-ထိုအရည်ကို၊ ပိဝတော အနာပတ္တိ” ဟုလည်း ထည့်စပ်)။ [လောဏသောဝီရက၊ သုတ္တတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သုပသမ္မာကေတိ-ကား၊ ဝါသဂါဟာပနတ္ထံ-ထုံအပ်သော အနံ့ကို ယူစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ [ဝါသဂါဟာပနတ္ထံ သုဂန္ဓဘာဝဂ္ဂါပနတ္ထံ-ကောင်းသောအနံ့ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ယူစေခြင်းအကျိုးငှာ-ဋီကာ။] ဤသကံ-ဇဉ်းငယ်၊ မဇ္ဈံ-ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-

သုပသမ္မာပကော။ ။သမ္မာ + ပစန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မာကော၊ သုပဿ + သမ္မာကော သုပသမ္မာပကော၊ မံသဿ + သမ္မာပကော မံသသမ္မာကော၊ ဟင်းရည်ကို ဖြစ်စေ၊ အသားဟင်းကို ဖြစ်စေ သေရည်အနည်းငယ် ထည့်၍ ချက်လျှင် ပို၍ သောက်ကောင်း၊ စားကောင်း၏။ ထိုသို့ ထည့်အပ်သော သေရည်ရှိ၍ အနံ့လည်း မထင်ရှားသော ဟင်းကို သောက်စားသူအား အနာပတ်တည်း။

ထည့်၍၊ သူပံ-ဟင်းရည်ကို၊ ပစန္နိ-ချက်ကြကုန်၏။ တသ္မိ-ထိုဟင်းရည်၌၊ (ပိဝတော-
၏။) အနာပတ္တိ၊ မံသသမ္မာကေပိ-အသားကို ကောင်းအောင် ချက်ကြောင်းဖြစ်
သော သေရည်အရက်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ ပန-ကား၊ တေလံ-ဆီကို၊
ဝါတဘေသဇ္ဇတ္ထံ-လေဆေးအကျိုးငှာ၊ မဇ္ဇေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဝါ-ရော၍၊ ပစန္နိ-
ချက်ကြကုန်၏။ တသ္မိပိ-ထိုဆီ၌လည်း၊ အနတိက္ခိတ္တမဇ္ဇေယေဝ-အလွန် မထည့်
အပ်သော သေရည်ရှိသော ဆီ၌သာ၊ (ပိဝတော-၏။) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။)
ပန-ဆက်၊ ယံ-အကြင်ဆီသည်၊ အတိခိတ္တမဇ္ဇံ-အလွန်ထည့်အပ်သော သေရည်
ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ ယတ္ထ-အကြင်ဆီ၌၊ မဇ္ဇဿ-၏။ ဝဏ္ဏဂန္ဓရသာ-အဆင်း၊
အနံ၊ အရသာတို့သည်၊ ပညာယန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏။ တသ္မိ-ထိုဆီ၌၊ (ပိဝတော-
၏။) အာပတ္တိယေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ။) [သူပသမ္မာကေ-ဟင်းရည်ကို ကောင်း
အောင် ချက်ကြောင်း သေရည်အရက်၌၊ ပိဝတော-၏။ အနာပတ္တိ။]

အမဇ္ဇံ အရိဋ္ဌန္တိ-ကား၊ ယော အရိဋ္ဌော-အကြင်အရိဋ္ဌဆေးရည်သည်၊ မဇ္ဇံ-
သေရည် အရက်သည်၊ န ဟောတိ - မဟုတ်၊ တသ္မိ - ထိုအရိဋ္ဌဆေးရည်၌၊
(ပိဝတော။) အနာပတ္တိ၊ အာမလကာဒိနံယေဝ-သျှစ်သျှားသီး အစရှိသည်တို့၏ပင်၊
ရသေန-အရည်ဖြင့်၊ အရိဋ္ဌံ-အရိဋ္ဌဆေးရည်ကို၊ ကရောန္တိ ကိရ-ပြုကြကုန်သတတ်၊
[အရက်လုပ်သော အခါ၌လည်း သျှစ်သျှားသီး အစရှိသည်တို့ဖြင့် လုပ်ရသော
ကြောင့် “အာမလကာဒိနံယေဝ” ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။] သော-ထိုအရိဋ္ဌဆေးရည်
သည်၊ မဇ္ဇဝဏ္ဏဂန္ဓရသောယေဝ-သေရည်အရက်၏ အဆင်း၊ အနံ၊ အရသာ
ရှိသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ စ-ထိုသို့သေရည်အရက်၏ အဆင်း၊ အနံ၊ အရသာ
ရှိပါသော်လည်း၊ မဇ္ဇံ-မဇ္ဇသည်၊ န-မဟုတ်၊ တံ-ထိုမဇ္ဇ မဟုတ်သော အရိဋ္ဌဆေး
ရည်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧတံ-ဤအမဇ္ဇံ အရိဋ္ဌဟူသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ။)
ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ယော-အကြင်အရိဋ္ဌဆေးရည်သည်၊ သမ္ဘာရပက္ခိတ္တော-ထည့်
အပ်သော သေရည်အရက်ဖြစ်ကြောင်း အဆောက်အဦးရှိသည်၊ (ဟောတိ။)
သော - ထိုအရိဋ္ဌဆေးရည်သည်၊ မဇ္ဇံ-သေရည်သည်၊ ဟောတိ၊ ဗီရတော-မှ၊
ပဋ္ဌာယ-၍၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊ စ-ဆက်၊
ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝတ္ထုအဇာနနတာယ-သေရည်အရက်ဟူသော ဝတ္ထုကို
မသိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ အစိတ္တကတာ-အစိတ္တက၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
[တပသာ ဥတ္တမောကဲ့သို့ ဝတ္ထုအဇာနနတာယသည် ဘိန္နာဓိကရဏာဝိသေသန၊]
အကုသေလနေဝ-အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ၊ ပါတဗ္ဗတာယ-သောက်ထိုက်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝဇ္ဇတာ-လောကဝဇ္ဇ၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝေဒတဗ္ဗာ။) ဣတိ-
အပြီးတည်း။- သုရာပါနသိက္ခာပဒံ ပဌမံ။

၂။ အင်္ဂုလိပတောဒကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၃၀။ ဒုတိယေ-၌၊ အင်္ဂုလိပတောဒကေနာတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ အင်္ဂုလိဟိ-လက်
 ချောင်းတို့ဖြင့်၊ ဥပကစ္ဆကာဒိယဋ္ဌနံ-လက်ကတီးကြား အစရှိသော အရပ်၌ ထိုးခတ်
 ခြင်းကို၊ (အင်္ဂုလိပတောဒကောတိ-ကောဟူ၍) ဝုစ္စတိ၊ (ထည့်စပ်) [ပုဒ်ပြီးပုံကို
 ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ
 လည်းကောင်း တိုက်ရိုက် ပြထားပြီ။] ဥတ္တသန္ဓောတိ-ကား၊ အတိဟာသေန-အလွန်
 ရယ်ခြင်းကြောင့်၊ (အရယ်လွန်ခြင်းကြောင့်) ကိလမန္ဓော-ပင်ပန်းသည်၊ အနဿာ
 သကောတိ-ကား၊ ဥပစ္ဆိန္နံ၊ ပေ၊ သဗ္ဗာရော-ပြတ်စဲသော ထွက်သက် ဝင်သက်၏
 လှည့်လည်ခြင်းရှိသည်၊ (ထွက်သက် ဝင်သက်၏ လှည့်လည်ခြင်း ပြတ်စဲသည်။)
 ဟုတ္တာ-၍၊ (“ကာလမကာသိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) အနုပသမ္ပန္နံ ကာယေန
 ကာယန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ဘိက္ခုနီပိ-သည်လည်း၊ အနုပသမ္ပန္နဌာနေ-အနုပသမ္ပန္နအရာ၌၊
 ဌိတာ-တည်၏၊ တမ္ပိ-ထိုဘိက္ခုနီကိုလည်း၊ ခိဉ္ဇာဓိပ္ပာယေန-မြူးတူးပျော်ရွှင်ခြင်း၌
 ဖြစ်သော အလိုဖြင့်၊ (မြူးတူးပျော်ရွှင်လိုသဖြင့်) ဖုသန္တဿ-တို့ထိသော ရဟန်း၏၊
 ဒုက္ကဋ်-သည်၊ (ဟောတိ) သေသံ၊ ပေ၊ ခွိဝေဒနန္တိ- အင်္ဂုလိပတောဒကသိက္ခာ
 ပဒံ ဒုတိယံ။

၃။ ဟသဓမ္မသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၃၅။ တတိယေ-၌၊ အပ္ပကတညုနောတိ-ကား၊ ယံ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်ကို၊
 ဘဂဝတာ-သည်၊ ပကတံ-အပြားအားဖြင့် ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်
 မူအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို၊ န ဇာနန္တိ-မသိကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [“ပကရီ
 ယိတ္တာတိ ပကတံ” ဟု ပြု၊ ပကတံအရ ပကတံ စသော အနက်ကို ယူမည်စိုး၍
 “ပညတ္တံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ “အပ္ပကတညုနော-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးသော
 သိက္ခာပုဒ်ကို မသိကြကုန်သည်၊ ဝါ-ပညတ်အပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို မသိကြ
 ကုန်သည်” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။]

၃၃၆။ ဥဒကေ ဟသဓမ္မေတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဥဒကေ-ရေ၌၊ ကီဠိတာ-ကစား
 ခြင်းကို၊ (ဥဒကေ ဟသဓမ္မေတိ-ဟူ၍) ဝုစ္စတိ၊ ဥပရိဂေါပ္ပကေတိ-ကား၊ ဂေါပ္ပ
 ကာနံ-ဖမျက်တို့၏၊ ဝါ-ခြေမျက်စိတို့၏၊ ဥပရိဘာဂပ္ပမာဏေ-အထက်အဖို့ ပမာဏ
 ရှိသော၊ (ဥဒကေ-၌) ဟသာဓိပ္ပာယောတိ-ကား၊ ကီဠာဓိပ္ပာယော-ကစားခြင်း၌
 ဖြစ်သော အလိုရှိသည်၊ (ကစားလိုသည်၊ ဟုတ္တာ-၍) နိမ္မုဇ္ဇတိဝါတိ အာဒိသု-
 နိမ္မုဇ္ဇတိဝါ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) နိမ္မုဇ္ဇနတ္ထာယ-
 ငုပ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ -ဩရောဟန္တဿ-သက်ဆင်းသော ရဟန်း၏၊ ပဒဝါရေ ပဒ
 ဝါရေ-ခြေအကြိမ် ခြေအကြိမ်တိုင်း၌၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) နိမ္မုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနေသု-ငုပ်ခြင်း၊
 ဖော်ခြင်းတို့၌၊ ပယောဂေ ပယောဂေ၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ) နိမ္မုဇ္ဇိတွာ-ငုပ်ပြီး၍၊
 အန္တောဥဒကေယေဝ - ရေ၏အတွင်း၌သာ၊ ဂစ္ဆန္တဿ - သွားသော ရဟန်း၏၊

ဟတ္ထဝါရပဒဝါရေသု-လက်အကြိမ်၊ ခြေအကြိမ်ဟူကုန်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပယောဂတို့၌၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ၊) ပလဝတီတိ-ကား၊ တရတိ-ကူးအံ့၊ ဟတ္ထေဟိ - တို့ဖြင့်၊ တရန္တဿ - ကူးသော ရဟန်း၏၊ ဟတ္ထဝါရေ ဟတ္ထဝါရေ၊ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ၊) ပါဒေသုပိ၊ ဧသေဝနယော၊ ယေန ယေန အင်္ဂေန-အကြင် အကြင်အင်္ဂါဖြင့်၊ တရတိ - ကူး၏၊ တဿ တဿ - ထိုထိုအင်္ဂါ၏၊ ပယောဂေ ပယောဂေ၊ ပါစိတ္တိယံ၊ တီရတောဝါ-ကမ်းမှသော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခတောဝါ-သစ်ပင်မှသော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေ - ၌၊ ပတတိ - ခုန်ချအံ့၊ ပါစိတ္တိယမေဝ၊ (ဟောတိ)။

နာဝါယ ကိဋ္ဌတီတိ-ကား၊ ဖိယာရိတ္တာဒိဟိ-လှော်တက်၊ ထိုးဝါးအစရှိသည် တို့ဖြင့်၊ နာဝံ-ကို၊ ပါဇေန္တောဝါ-သွားစေလျက်သော်လည်းကောင်း၊ (လှော်ခတ်လျက် သော်လည်းကောင်း၊) တီရေ-၌၊ ဥဿာရေန္တောဝါ - ရွှေ့စေလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရွှေ့လျက်သော်လည်းကောင်း၊ နာဝါယ-ဖြင့်၊ ကိဋ္ဌတိ-ကစားအံ့၊ ဒုက္ကဋ်-သည်၊ (ဟောတိ၊) ဟတ္ထေနဝါတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ပယောဂေ ပယောဂေ၊ ဒုက္ကဋ်၊ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဥဒကေ-၌၊ ခိတ္တာယ-ပစ်အပ်သော၊ ကထလာယ-အိုးခြမ်းကွဲ၏၊ ပတနုပ္ပတနဝါရေသု-ကျခြင်း၊ ခုန်တက်ခြင်း အကြိမ်တို့၌၊ ဒုက္ကဋ်-ဒုက္ကဋ်အာပတ် များစွာကို၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ န ဂဟေတဗ္ဗံ-မယူထိုက်၊ ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုရေထည်းဝယ် အိုးခြမ်းကွဲကို ပစ်၍ ကစားခြင်း၌၊ ဧကပယောဂတ္တာ- ၁ ကြိမ်တည်းသော ပယောဂ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကမေဝ- ၁ ချက်သာလျှင်ဖြစ် သော၊ ဒုက္ကဋ်၊ (ဟောတိ၊) အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဥပရိဂေါပ္ပကေ-ဖမျက်တို့၏ အထက်အဖို့ ပမာဏရှိသော ရေ၌၊ ဝုတ္တာနိ-ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥမ္မုလ္လနာဒီနိ - ဖော်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အညေန-သော၊ ယေနကေနစိ-အမှတ် မထား၊ တစ်ပါးပါးသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ကိဋ္ဌန္တဿ၌ စပ်၊) ဥဒကံ-သို့၊ ဩတရိတွာဝါ-သက်ဆင်း၍သော်လည်းကောင်း၊ အနောတရိတွာဝါ-မသက်ဆင်းမူ၍သော်လည်းကောင်း၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော အရပ်၌၊ (ရေကန်စသည်၌ ဖြစ်စေ၊ အိုးခွက်စသည်၌ ဖြစ်စေ တစ်ပါးပါးသော အရပ်၌၊) ဌိတံ-သော၊ ဥဒကံ-ကို၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ ဗိန္နု-ရေပေါက်ကို၊ ဂဟေ တွာ-ယူ၍၊ ခိပနကိဋ္ဌာယပိ-ပစ်ခြင်းဟူသော ကစားခြင်းဖြင့်လည်း၊ ကိဋ္ဌန္တဿ- ၏၊ ဒုက္ကဋ်မေဝ၊ ပန-ဆက်၊ အတ္ထဇောတံကံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထွန်းပြတတ် သော၊ အက္ခရံ-အက္ခရာကို၊ လိခိတုံ-ရေထည်း၌ ရေးခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ အယံ- ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝိနိစ္ဆယော၊ သေသံ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဟသဓမ္မ သိက္ခာပဒံ တတိယံ။

☰

၄။ အနာဒရိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၄၂။ စတုတ္ထေ-၌၊ ကထာယံ နဿေယျာတိ-ကား၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ အယံ ဓမ္မော - ဤသိက္ခာပုဒ်တရားသည်၊ အယံ တန္တိ - ဤအစဉ်သည်၊ အယံ ပဝေဏီ-ဤအဆက်သည်၊ နဿေယျ-ပျက်စီးရာပါအံ့နည်း၊ တံ ဝါ န သိက္ခိတု ကာမောတိ-ကား၊ ယေန ပညတ္တေန-အကြင်ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ် ဖြင့်၊ ဝုစ္စတိ-ပြောဆိုအပ်၏၊ တံ ပညတ္တံ-ကို၊ န သိက္ခိတုကာမော-မကျင့်လိုသည်၊ (“ဟုတ္တာ-၍၊ အနာဒရိယံ-လေးစားခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မလေးစားခြင်းကို၊ ကရောတိ-အံ့” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အပညတ္တနာတိ-ကား၊ သုတ္တေဝါ-သုတ္တံနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မေဝါ-အဘိဓမ္မာ၌သော်လည်းကောင်း၊ အာဂတေန-လာသောတရားစကားဖြင့်၊ (“ဝုစ္စမာနော-ပြောဆိုအပ်သော်”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။)

၃၄၄။ ဧဝံ၊ ပေါ၊ ဥဂ္ဂဟောတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဂါရယှအာစရိယုဂ္ဂဟော-သော၊ အာစရိယုဂ္ဂဟော-ဆရာတို့၏ အထက်အထက်၌ သင်ယူအပ်သော အယူ ကို၊ န ဂဟေတဗ္ဗော-မမှတ်ယူထိုက်၊ ပဝေဏိယာ-အစဉ်အဆက်အားဖြင့်၊ အာ ဂတော-လာသော၊ အာစရိယုဂ္ဂဟောဝ-ကိုသာ၊ ဂဟေတဗ္ဗော-မှတ်ယူထိုက်၏၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ကုရုန္တိယံ-၌၊ လောကဝဇ္ဇေ-လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌၊ အာစရိ ယုဂ္ဂဟော-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇေ ပန-ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ကား၊ (အာ စရိယုဂ္ဂဟော-သည်၊) ဝဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ၊ မဟာပစ္စရိယံ-၌၊ သုတ္တံ-ပါဠိတော်ကို လည်းကောင်း၊ သုတ္တာနုလောမဉ္စ - ပါဠိတော်အားလျော်သော အဋ္ဌကထာကို လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂဟိတကာနံယေဝ-သင်ယူဖူးသည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ အာ စရိယာနံ-တို့၏၊ ဥဂ္ဂဟော-အထက်အထက်၌ သင်ယူအပ်သော အယူသည်၊ ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊ အဇာနန္တာနံ-သုတ္တံ၊ သုတ္တာနုလောမကို မသိကုန်သော၊ (အာစရိယာနံ-တို့၏၊) ကထာ-စကားသည်၊ အပ္ပမာဏံ-ပမာဏ မဟုတ်၊ ဣတိ ဝုတ္တံ၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော ကုရုန္တိစကား၊ မဟာပစ္စရိစကားသည်၊ ပဝေဏိယာ အာဂတေ-ပဝေဏိယာအာဂတ၌၊ “ပဝေဏိယာ အာဂတော အာစရိယုဂ္ဂဟောဝ

ဂါရယှအာစရိယုဂ္ဂဟ။ ။ကြံရည်သည် သတ္တာဟကာလိက၊ အရည်ထုတ်အပ် ပြီးသော ကြံဖတ်သည် ယာဝဇီဝိက၊ ထို ၂ မျိုး၏ အပေါင်းဖြစ်သောကြောင့် ကြံချောင်းသည် အကြောင်းရှိလျှင် နေလွဲအခါ၌ စုတ်ကောင်း၏၊ တင်လဲခဲ ဖန်ခါးသီးနှင့် သဘောတူပင်တည်းဟု ယူအပ်သော အယူမျိုးကို ဂါရယှအာစရိယုဂ္ဂဟဟု ခေါ်သည်။

ပဝေဏိယာ အာဂတော။ ။ပဌမသံဂါယနာတင်ရာ အခါမှ စ၍ အရှင်မဟာ ကဿပ စသော ဆရာအစဉ်အဆက်မှ ဆင်းသက်လာသော ပါဠိအဋ္ဌကထာကို “ပဝေဏိယာ အာဂတ” ဟု ခေါ်သည်၊ မိမိတို့ သင်ယူအပ်သော ထိုပဝေဏီ အာဂတ အာစရိယုဂ္ဂဟကိုသာ ယူထိုက်သည်။

ဂဟေတဗ္ဗော” ဟု ဆိုအပ်သော အဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၌-ဟူလို။] သမောဓာနံ-
ပေါင်းဆုံခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။ သေသံ ၊ပေါ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အနာဒရိယ
သိက္ခာပဒံ စတုတ္ထံ။

တံ သဗ္ဗံ ၊ပေါ၊ သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ။ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ “အပ်၏”ဟူသော
ကုရုန္တိစကားသည် “ပဝေဏိယာ အာဂတော အာစရိယုဂ္ဂဟောဝ ဂဟေတဗ္ဗော” ဟူသော
မဟာအဋ္ဌကထာစကားနှင့် သဘောတူ၏။ “သုတ္တံ သုတ္တာနုလောမဉ္စ ၊ပေါ၊ ပမာဏံ” ဟူသော
မဟာပစ္စရိစကားလည်း “ပဝေဏိယာ ၊ပေါ၊ ဂဟေတဗ္ဗော” ဟူသော မဟာအဋ္ဌကထာစကားနှင့်
သဘောတူ၏။ အချုပ်ကား “ဝိနည်းနှင့် လျော်သော ပဝေဏီ အာဂတ အာစရိယုဂ္ဂဟမ္ပန်လျှင်
အပ်သည်” ဟု မှတ်။

၅။ ဘိသာပနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၄၅။ ပဉ္စမေ-၌၊ ရူပပဟာရာဒယော-ရူပါရုံကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း အစရှိ
သည်တို့ကို၊ မနုဿဝိဂ္ဂဟေ-မနုဿဝိဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်၌၊ (တတိယပါရာဇိကသိက္ခာ
ပုဒ်၌) ဝုတ္တနယေနဝ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ သမုဋ္ဌာနာဒိနိ-
သမုဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့သည်၊ အနာဒရိယသဒိသာနေဝ-အနာဒရိယသိက္ခာပုဒ်၏
သမုဋ္ဌာန် အစရှိသည်နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ဘိသာပန
သိက္ခာပဒံ ပဉ္စမံ။

၆။ ဇောတိသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၅၀။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ဘဂ္ဂါတိ-ဘဂ္ဂါဟူသော အမည်သည်၊ ဇနပဒဿ-၏။ နာမံ-
တည်း၊ သုသုမာရဂိရန္တိ-ရံဟူသော အမည်သည်၊ နဂရဿ-၏။ (နာမံ-တည်း၊)
ဘေသကဋ္ဌာဝနန္တိ-ဟူသောအမည်သည်၊ တန္တိသိတဝနဿ-ထိုမြို့၌ မှီသော
တော၏။ (နာမံ-တည်း၊) ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုတောကို၊ မိဂါနံ-သားကောင်တို့အား၊
(ဒိန္န၌ စပ်၊) ဝါ-တို့၏။ (ဖာသုဝိဟာရ၌ စပ်၊) ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ-ချမ်းသာစွာ
နေရခြင်း၏အကျိုးငှာ၊ ဒိန္နတ္တာ-ဘေးမဲ့ ပေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မိဂဒါ
ယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ၊ [ဘဂ္ဂ၊ သုသုမာရဂိရ၊ ဘေသကဋ္ဌာဝန အမည်ရခြင်း၏
အကြောင်းတို့ကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။] သမာဒဟိတွာတိ-ကား၊ ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊
ပရိပါတေသီတိ-ကား၊ အနုဗန္ဓိ-လိုက်ပြီ။

၃၅၂။ ပဒီပေပီတိ-ကား၊ ပဒီပုဇ္ဇာလနေပိ-ဆီမီးကို တောက်စေခြင်း၌လည်း
ကောင်း၊ ဝါ-မီးထွန်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဇောတိကေပီတိ-ကား၊ ပတ္တ ၊ပေါ၊ ဒီသု-
သပိတ်ဖုတ်ခြင်း၊ ချွေးထုတ်မှုကို ပြုခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဇောတိကရဏေ-မီးကို
ပြုခြင်း၌လည်းကောင်း၊ (“ကုက္ကုစ္စာယန္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊ ဇောတိကရဏဟု
ဆိုလိုလျက် ရဏကို ချေ “ဇောတိကေ” ဟု မိန့်သည်၊) တထာရူပပစ္စယာတိ-
ကား၊ ပဒီပါဒီပစ္စယာ-ဆီမီးထွန်းခြင်း အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ (“ဇောတိ
သမာဒဟတိ ဝါ သမာဒဟာပေတိ ဝါ ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။)

၃၅၄။ သယံ သမာဒဟတီတိ ဧတ္ထ-ဌှိ၊ ဇောတိ-ကို၊ သမာဒဟိတုကာမတာယ-
 တောက်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အရဏိသဏ္ဌာပနတော-ပွတ်ခုံ
 ပွတ်ကျည်ကို ကောင်းစွာတည်စေရာအခါမှ၊ (ထားရာအခါမှ) ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ-
 အကြင်မျှလောက်၊ ဇာလာ-မီးလျှံသည်၊ န ဝုဋ္ဌဟတိ-မထသေး၊ တာဝ-ထိုမီးလျှံ
 မထသေးသမျှ၊ သဗ္ဗပယောဂေသု-တို့၌၊ ဒုက္ကဋ်။ [ရှေးခေတ်က ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်ကို
 ကောင်းစွာ ထားပြီးမှ မီးထွက်လာအောင် ပွတ်ကြရ၏၊ ယခုခေတ်၌ကား မီးချစ်ကို
 ရှာရာအခါမှ စ၍ ပယောဂတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။]

ပတိလာတံ ဥက္ခိပတိတိ-ကား၊ ဒယုမာနံ-လောင်အပ်ဆဲဖြစ်သော၊ အလာတံ-
 မီးစကို၊ ပတိတံ-မီးဖိုမှ ကျသည်ကို၊ ဥက္ခိပတိ-မြှောက်တင်အံ့၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာ
 ဌာနေ-တည်မြဲတိုင်းသော အရပ်၌၊ ထပေတိ-ထားအံ့၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာတံ-ကင်းသော မီးတောက်ရှိသည် မဟုတ်
 သော မီးစကို၊ (မီးတောက်နေသော မီးစကို) ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊ ပက္ခိပန္တ
 သေဝ-မီးဖိုသို့ ထည့်သောရဟန်း၏သာ၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) ဝိဇ္ဇာတံ ပန-ကင်းပြီး
 သော မီးတောက်ရှိသော မီးစကိုကား၊ (မီးငြိမ်းပြီးသော မီးစကိုကား၊) ဇာလာ
 ပေန္တဿ-တောက်စေသော ရဟန်း၏၊ ပါစိတ္တိယမေဝ (ဟောတိ။) [ဝိဇ္ဇာတံ၌
 ဝိပုဗ္ဗ စေ့ (ခုဟနေ) ဓာတ်၊ တပစ္စည်း။]

၃၅၆။ တထာရူပပစ္စယာတိ-ကား၊ ပဒီပါဒီနိ-ဆီမီးထွန်းခြင်း အစရှိသည်
 တို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အညေနပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ တထာရူပေန-ထိုသို့
 သဘောရှိသော၊ ဝါ-ထိုသို့မီးတောက်စေထိုက်သော သဘောရှိသော၊ ပစ္စယေန-
 အကြောင်းကြောင့်၊ သမာဒဟန္တဿ-တောက်စေသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ၊
 အာပဒါသူတိ-ကား၊ ဒုဋ္ဌဝါဠမိဂအမနုဿေဟိ-ပျက်သော ခြင်္သေ့၊ သစ်ကျား
 စသော သားကောင်၊ ပျက်သော ဘီလူးသဘက်တို့ဖြင့်၊ ဥပဒ္ဒဝေါ-ဘေးရန်သည်၊
 ဟောတိ-အံ့၊ တတ္ထ-ထိုသို့ဘေးရန်ဖြစ်ရာ၌၊ သမာဒဟန္တဿာပိ အနာပတ္တိ၊ [ရဟန်း
 များကို လိုက်သော နှောက်ယှက်သော ဝါဠမိဂ၊ အမနုဿများကို “ဒုဋ္ဌ” ဟု
 ဆိုလိုဟန် တူသည်။] သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဇောတိသိက္ခာပဒံ ဆဋ္ဌံ။

၇။ နဟာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၆၄။ သတ္တမေ-ဌှိ၊ စုဏ္ဏေနဝါ မတ္တိကာယဝါတိ ဧတ္ထ-ဌှိ၊ စုဏ္ဏမတ္တိကာနံ-
 ဆပ်ပြာမှုန့်၊ မြေညက်တို့ကို၊ အဘိသင်္ခရဏကာလတော-ပြုလုပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-
 ၍၊ သဗ္ဗပယောဂေသု ဒုက္ကဋ်။

၃၆၆။ ပါရံ၊ ပေ၊ နှာယတီတိ ဧတ္ထ-ဌှိ၊ သုက္ခာယ-ခြောက်သော၊ နဒိယာ-ဌှိ၊
 ဝါလိကံ-သဲကို၊ ဥက္ခိရိတွာ-ယက်ကော်၍၊ ကတအာဝါဠကေသုပိ-ပြုအပ်သော
 တွင်းငယ်တို့၌လည်း၊ နှာယိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ အာပဒါသူတိ-ကား၊ ဘမရာဒီဟိ-ပိတုန်း
 အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ အနုဗဒ္ဓဿ-အစဉ်လိုက်အပ်သော ရဟန်းအား၊

ဝါ-၏၊ ဥဒကေ-၌၊ နိမ္မိတုံ-ငုပ်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ သေသံ၊ ပေါတိဝေဒနန္တိ။- နဟာနသိက္ခာပဒံ သတ္တမံ။

၈။ ဒုဗ္ဗတ္ထကရဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၆၈-၉၆၉။ အဋ္ဌမေ-၌၊ နဝံ၊ ပေါ၊ လာဘေနတိ-ဧတ္ထ-၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) အလဘိ-ရပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လဘော-လဘမည်၏၊ လဘောယေဝ-ရပြီးသော ရဟန်းသည်ပင်၊ လာဘော-လာဘမည်၏၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ အလဘိ-ရသနည်း၊ စိဝရံ-ကို၊ (အလဘိ-ပြီ၊) ကိဒိသံ-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (စိဝရံ-ကို၊ အလဘိ-နည်း၊) နဝံ-အသစ်ဖြစ်သော၊ (စိဝရံ-ကို၊ အလဘိ-ပြီ၊) ဣတိ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ နဝစိဝရလာဘေနာတိ-နဝစိဝရလာဘေနဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဟောတော်မူထိုက်ပါလျက်၊ အနုနာသိကလောပံ-နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေခြင်းကို၊ အကတ္တာ-မပြုမူ၍၊ နဝံ စိဝရလာဘေနာတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပဋိလဒ္ဓနဝစိဝရေန-ရအပ်သော အသစ်သင်္ကန်းရှိသော၊ ဝါ-အသစ်သင်္ကန်းကို ရသော၊ (ဘိက္ခုနာ-သည်၊) ဣတိ အတ္ထော၊ မဇ္ဈေ-နဝံ စိဝရ ၂ ပုဒ်တို့၏ အလယ်၌၊ ဌိတပဒဒ္ဓယေ-တည်သောပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းတွင်၊ ပနာတိ-ပနဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိပါတော-အနက်မရ နိပါတ်မျှတည်း၊ ဘိက္ခုနာတိ-ဘိက္ခုနာဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ယေန-အကြင်ရဟန်းသည်၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုရသော ရဟန်းကို၊ နိဒဿနံ-ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ ပဒဘာဇနေ ပန-၌ကား၊ ဗျဉ္ဇနံ-သဒ္ဒါကို၊ အနာဒိယိတ္တာ-မယူမူ၍၊ ဝါ-ဂရုမစိုက်မူ၍၊ ယံ-အကြင်သင်္ကန်းကို၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုသင်္ကန်းကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ စိဝရံ၊ ပေါ၊ စိဝရာနန္တိအာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ၊ ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊ စိဝရန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ယံ-အကြင်သင်္ကန်းသည်၊ နိဝါသေတုံဝါ-သင်းပိုင်အဖြစ်ဖြင့် ဝတ်ခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ ပါရပိတုံဝါ-ဧကသီအဖြစ်ဖြင့် ရန်းခြင်း ငှာသော်လည်းကောင်း၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဒေဝ-ထိုသင်္ကန်းကိုသာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တေနေဝ-ကြောင့်ပင်၊ ဂိကပ္ပနုပဂံ ပစ္ဆိမန္တိ-ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ-ပဒဘာဇနီ၌ ဟောတော်မူမူထိုက်။ [အခြားနေရာ၌ စိဝရဟုလာလျှင် “ဝိကပ္ပနုပဂံ ပစ္ဆိမံ စိဝရံ” ဟု ပဒဘာဇနီ၌ ဖွင့်တော်မူ၏၊ ဤသိက္ခာပုဒ်၌ကား ဝတ်လောက် ရုံလောက်သော စိဝရကိုသာ အလိုရှိသောကြောင့် “စိဝရနာမ ဆန္တံ စိဝရာနံ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်တော်မူသည်။]

ကံသနီလန္တိ-ကား၊ စမ္ပကာရနီလံ-သားရေနယ်သမားတို့၏ အညှိရောင်လည်းကောင်း၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဟာပစ္စရိယံ-၌၊ အယောမလံ-သံ၏ အညစ်အကြေး အညှိရောင်ကိုလည်းကောင်း၊ လောဟမလံ-ကြေး၏ အညစ်အကြေး အညှိရောင်

ကိုလည်းကောင်း၊ ဧတံ-ဤအညှိရောင်ကို၊ ကံသနီလံနာမာတိ-ကံသနီလမည်၏ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပလာသနီလန္တိ-ကား၊ ယောကောစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခု သော၊ နီလဝဏ္ဏော-ညိုသော အဆင်းရှိသော၊ ပဏ္ဏရသော-သစ်ရွက်ရည်တည်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏံ အာဒါတဗ္ဗန္တိ ဧတံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ကပ္ပဗိန္ဒူ-ကပ္ပဗိန္ဒူကို၊ (အပ်အောင်ပြုကြောင်းဖြစ်သော အပျောက်ကို) သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တံ၊ နီလာဒီဟိ- အညှိအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သကလစီဝရဿ-အလုံးစုံသော သင်္ကန်းကို၊ ဝါ-သင်္ကန်း တစ်ထည်လုံးကို၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏံ-မကောင်းသော အဆင်းရှိအောင် ပြုခြင်းကို၊ (သန္ဓာယ-၍) န (ဝုတ္တံ)-ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်၊ ပန-ဆက်၊ တဉ္စ ကပ္ပံ- ထိုကပ္ပဗိန္ဒူကိုလည်း၊ အာဒိယန္တေန-ယူသော ရဟန်းသည်၊ စီဝရံ-ကို၊ ရဇိတွာ- ဆိုးပြီး၍၊ စတုသု-၄ ခုကုန်သော၊ ကောဏေသုဝါ-အထောင့်တို့၌သော်လည်း ကောင်း၊ တိသု-ကုန်သော၊ (ကောဏေသု) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဒွိသု (ကော ဏေသု) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ကောဏေဝါ-အထောင့်၌သော် လည်းကောင်း၊ မောရဿ-ဥဒေါင်း၏၊ အက္ခိမဏ္ဍလမတ္တံဝါ-မျက်ကွင်းပမာဏ ရှိသော ကပ္ပဗိန္ဒူကိုသော်လည်းကောင်း၊ မင်္ဂလပိဋ္ဌိမတ္တံဝါ-ကြမ်းပိုး၏ ကျောက်ကုန်း ပမာဏရှိသော ကပ္ပဗိန္ဒူကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဒါတဗ္ဗံ-ယူရာ၏။

မဟာပစ္စရိယံ-၌၊ ပတ္တေဝါ-အနားပတ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [“ပတ္တေဝါတိ အနုဝါတပတ္တေ ဝါ”-ယောဇနာ၊] ဂဏ္ဍိယံဝါ-ကမ္မတ်အိမ်၌သော်လည်းကောင်း၊ (အာဒါတံ-ဌာ၊) န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ၊ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန-ကား၊ ဝဋ္ဋတိယေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ၊ ပန-ဆက်၊ ပါဠိကပ္ပကဏ္ဍိကကပ္ပိဒယော- အစဉ်အတန်း ထိုးအပ်သော ကပ္ပဗိန္ဒူ၊ ကြာချက်သဏ္ဌာန် ထိုးအပ်သော ကပ္ပဗိန္ဒူ အစရှိသည်တို့ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ပဋိသိဒ္ဓါ-ပယ်မြစ်အပ် ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပဋ္ဌဗိန္ဒူ-လုံးသော ဗိန္ဒူကို၊ ထပေတွာ- ၍၊ အညေန-သော၊ ကေနစိပိ-တစ်စုံတစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ ဝိကာရေန-ထူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကပ္ပေါ-ကပ္ပဗိန္ဒူကို၊ န ကာတဗ္ဗော-မပြုထိုက်။

၃၇၁။ အဂ္ဂဋ္ဌေတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဧတာနိ အဂ္ဂဋ္ဌာဒီနိ- ဤအဖာအစရှိသည်တို့ကို၊ ကပ္ပကတစီဝရေ-ပြုအပ်ပြီးသော ကပ္ပဗိန္ဒူရှိသော သင်္ကန်း၌၊ ပစ္ဆာ-နောက်ထပ်၊ အာရောပေတွာ-တင်ပြီး၍၊ ကပ္ပကရဏကိစ္စံ- ကပ္ပဗိန္ဒူကို ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ [အပေါ်၌ ထပ်၍ ဖာခြင်းကို “အဂ္ဂဋ္ဌာဒီနိ ပစ္ဆာ အာရောပေတွာ” ဟု ဆိုသည်၊ ကပ္ပဗိန္ဒူနှင့် စပ်၍ အခြားမှတ်ဖွယ်များကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ ဤသိက္ခာပုဒ်၌ အကျယ် ပြထားပြီ။]- ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏသိက္ခာပဒံ အဋ္ဌမံ။

၉။ ဝိကပ္ပနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၇၄။ နဝမေ-၌၊ တဿဝါ အဒိန္နန္တိ-ကား၊ စီဝရသာမိကဿ-မူလသင်္ကန်းရှင် ဖြစ်သော၊ (တဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အဒိန္နန္တိ စပ်၊) ပရိဘုဉ္ဇဝါ၊ ပေ၊ ကရောဟိတိ- ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ အဒိန္န (ဝါ)-မပေးအပ်သော သင်္ကန်းသည်လည်း ကောင်း၊ တဿဝါ အဝိဿသန္ဓောတိ-ကား၊ ယေန-အကြင်ရဟန်းနှင့်တကွ၊ ဝိနယကမ္မ-ဝိနည်းကံကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုဝိနည်းကံပြုဘက် ရဟန်း၏၊ ဝါ-နှင့်၊ အဝိဿာသေန-အကျွမ်းဝင်ခြင်းကြောင့် မဟုတ်ဘဲ၊ (ယံ-အကြင်သင်္ကန်း ကို) ပရိဘုဉ္ဇတိ-သုံးစွဲ၏၊ တံဝါ-ထိုသင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ အပစ္စုဒ္ဓရဏံနာမ- အပစ္စုဒ္ဓရဏမည်၏၊ ဤသို့ပါဠိတော်မှ ယူ၍လည်းကောင်း၊ ထည့်သင့်ရာပုဒ်ကို ထည့်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။] ပန-ကား၊ တေန-ထိုဝိနည်းကံပြုဘက် ရဟန်းသည်၊ ဒိန္နဝါ-ပေးအပ်သော သင်္ကန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ တဿ-ထို ဝိနည်းကံပြုသော ရဟန်း၏၊ ဝါ-နှင့်၊ ဝိဿာသေနဝါ-အကျွမ်းဝင်ခြင်းကြောင့်သော် လည်းကောင်း၊ ပရိဘုဉ္ဇဿ၊ အနာပတ္တိ၊ [ယေန ဝိနယကမ္မံ ကတန္တိ-ယေန သဒ္ဓိံ ဝိနယကမ္မံ ကတံ-ဋီကာ။] ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်း သည်၊ တိသကဝဏ္ဏနာယ-တိသကအဖွင့်၌၊ (နိသဂ္ဂိအဖွင့်၌-ဟူလို၊) ဝုတ္တနယတ္တာ- ကြောင့်၊ ဥတ္တာနမေဝါတိ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ဖြထားပြီ။- ဝိကပ္ပနသိက္ခာပုဒ် နဝမံ။

၁၀။ စီဝရပနိဓာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၇၇-၃၈၁။ ဒသမေ-၌၊ အပနိဓေန္တိတိ-ကား၊ အပနေတွာ-မူလနေရာမှ ဖယ်ရှား၍၊ နိဓေန္တိ-ထားကုန်၏၊ (တစ်နည်း) အပေနတွာ နိဓေန္တိ-ဝှက်ထားကုန်၏၊ ဟသာပေက္ခောတိ-ကား၊ ဟသာဓိပ္ပာယော-ရယ်မြူးခြင်း၌ ဖြစ်သော အလိုရှိသည်၊ ဝါ-ရယ်မြူးလိုသည်၊ (“ဟုတွာ အပနိဓေတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊)အညံ ပရိက္ခာ ရန္တိ-ကား၊ ပါဠိယာ-၌၊ အနာဂတံ-မလာသော၊ ပတ္တတ္ထဝိကာဒိ-သပိတ်အိပ် အစရှိ သော ပရိက္ခရာကို၊ (“အပနိဓေတိ ဝါ အပနိဓာပေတိ ဝါ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဓမ္မိံ ကထံ ကတွာတိ-ကား၊ သမဏေနနာမ-ရဟန်းမည်သည်၊ အနိဟိတပရိက္ခာ ရေန-မသို့မှီး မသိမ်းဆည်းအပ်သော ပရိက္ခရာရှိသူသည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ- မသင့်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဓမ္မကထံ-တရားစကားကို၊ ကထေတွာ-ပြောဟောပြီး၍၊ ဝါ-မှ၊ ဒဿာမိ-ပြန်ပေးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခိပတော-သိမ်းထားသော ရဟန်း ၏၊ အနာပတ္တိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- စီဝရပနိဓာနသိက္ခာပုဒ် ဒသမံ။

သမတ္ထော ဝဏ္ဏနာကမေန သုရာပါနဝဂ္ဂေါ ဆဋ္ဌော။
သုရာပါနဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၇။ သပ္ပါဏကဝဂ်

၁။ သဒ္ဓိစ္စပါဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၈၂-၃၈၅။ သပ္ပါဏကဝဂ္ဂဿ-၏၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဣဿာသော ဟောတိတိ-ကား၊ ဂိဟိကာလေ-လူ၏အခါ၌၊ ဝါ-လူဖြစ်စဉ် အခါ၌၊ ဓနုဂ္ဂဟာ စရိယော-လေးသမားတို့၏ ဆရာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ [ဟောတိ၌ တံကာလ ပေက္ခစတ္တမာန်ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလို၍ “ဂိဟိကာလေ” ဟု အပိုထည့် ဖွင့်သည်။] ဇီဝိတာ ဝေါရောပိတာတိ-ကား၊ ဇီဝိတာ-ဇီဝိတိန္ဒြေမှ၊ ဝိယောဇိတာ-မယှဉ်စေအပ် ပါကုန်သနည်း၊ ဝါ-ခွင်းအပ်ပါကုန်သနည်း၊ သိက္ခာပဒေပိ-သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်၌ လည်း၊ ဝေါရောပေယျာတိ-ကား၊ ဝိယောဇေယျ-မယှဉ်စေအံ့၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤဝေါရောပေယျဟူသော စကားသည်၊ ဝေါဟာရမတ္ထမေဝ-ခေါ် ဝေါ်ပြောဆိုရိုးမျှသာတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသ္မာအသက်ကို သတ်ရာ၌၊ သိသံလင်္ကာရေ-ဦးခေါင်းတန်ဆာကို၊ ဝိယောဇိတေ-မယှဉ်စေအပ်သော်၊ ဝါ-ခွဲအပ်သော်၊ သိသံ-ဦးခေါင်းသည်၊ (ဝိသု-သီးခြား၊ တိဋ္ဌတိ) ဝိယ-တည်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ) ပါဏေပိ-သတ္တဝါကိုလည်း၊ ဇီဝိတာ-မှ၊ ဝေါရောပိတေ-မယှဉ်စေအပ်သော်၊ ဝါ-ခွင်းအပ်သော်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဇီဝိတံနာမ-အသက်မည်သည်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ န တိဋ္ဌတိ-မတည်တော့၊ အညဒတ္ထ-စင်စစ်၊

☞ အန္တရဓာနမေဝ-ကွယ်ပျောက်ခြင်းသို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တမတ္ထံ-ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (ဇီဝိတ၏ သီးခြား မတည်ရစ်ဘဲ ကွယ်ပျောက်၏ ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊) ဒဿေတုံ - ငှာ၊ ပဒဘာဇနေ - ၌၊ ဇီဝိတိန္ဒြေယံ ဥပစ္စိန္နတိတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-အပ်ပြီ။

ဣဿာသော။ “ဥသု + အာသ” ဟု ခွဲ၊ အာသ၌ အသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဥသု-ခြားကို၊ အသတိ ခိပတိ-ပစ်ချတတ်၏၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ (ဥသ္မာသောဟု ဖြစ်သင့် လျက် ဥကို ဣပြု၊ သု၏ ဥကို သပြု၍) ဣဿာသော-မည်၏၊ ထိုဣဿာသနှင့် ဓနုဂ္ဂဟာ စရိယလည်း ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဓနုဂ္ဂဟာစရိယော” ဟု ဖွင့်သည်၊ ပဋိသတ္တ၊ ဝိမေဓတ္ထံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူကို ဖျက်ဆီးခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဓနု-လေးကို၊ ဂဏ္ဌန္တိတိ ဓနုဂ္ဂဟာ၊ “ဧတသံ+ အာစရိယော ဓနုဂ္ဂဟာစရိယော” ဟု ပြု။

န ဟိ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ “ဆိုလိုရင်းကား-ဦးခေါင်းမှ တန်ဆာကို ခွင်းလိုက်၊ ခွဲလိုက် သောအခါ ဦးခေါင်းသည် သီးခြားတည်ရစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇီဝိတမှ သတ္တဝါကို ခွင်းလိုက် သောအခါ ဇီဝိတသည် သီးခြား မတည်ရစ်တော့၊ ချုပ်ပျောက်လေတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဒဘာဇနီ၌ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျကို “ဇီဝိတိန္ဒြေယံ ဥပစ္စိန္နတိ” ဟု အဖြောင့်အားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသည်-ဟူလို။ [ရှေးက “ဇီဝိတာ-မှ၊ ဝေါရောပေယျ-ချအံ့” ဟု ပေးကြ၏၊ ထိုအနက်ကို ဤအဖွင့် ဤအဓိပ္ပာယ်များဖြင့် စဉ်းစားပါ။]

စ-ဆက်၊ ဣသ္မိ သိက္ခာပဒေ-၌၊ တိရစ္ဆာနဂတောယေဝ-တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ
 ကိုသာ၊ ပါဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ [ဧဝံဖြင့် မနုဿပါဏကို
 ကန့်သည်။] တံ-ထိုတိရစ္ဆာန်သတ္တဝါကို၊ ခုဒ္ဒကမ္ပိ-ငယ်သော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါကို
 လည်းကောင်း၊ မဟန္တမ္ပိ-ကြီးသော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊ မာရေန္တဿ-
 သတ်သော ရဟန်း၏၊ အာပတ္တိနာနာကရဏံ-အာပတ်၏ အသီးအခြားပြုကြောင်း
 အထူးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [အာပတ္တိယာ + နာနာကရဏံ အာပတ္တိနာနာကရဏံ။]
 ပန-ထိုသို့အာပတ်အထူး မရှိပါသော်လည်း၊ မဟန္တေ-ကြီးသောတိရစ္ဆာန်၌၊ ဥပက္ကမ
 မဟန္တတ္တာ-လုံ့လ၏ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အကုသလမဟတ္တံ-အကုသိုလ်၏
 ကြီးသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ [တချို့စာအုပ်၌ “အကုသလံ-သည်၊ မဟန္တ-
 ကြီးသည်၊ ဟောတိ” ဟုလည်း ရှိ၏။] ပါဏေ ပါဏသညီတိ-ကား၊ အန္တမသော-
 အားဖြင့်၊ မဗ္ဗပိဋံ-ကို၊ သောဓေန္တော-ဆုတ်သင်သော ရဟန်းသည်၊ မဂ်လဗီဇကေပိ-
 ကြမ်းပိုးဥ၌သော်လည်း၊ ပါဏသညီ-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) နိက္ကာ
 ရနိကတာယ-ကရုဏာ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုကြမ်းပိုးဥကို၊ ဘိန္ဒုန္တော-
 ဖောက်ခွဲလျက်၊ ဝါ-ဖျစ်ညှစ်လျက်၊ အပနေတိ-ဖယ်ရှားအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပါမိတ္တိယံ၊
 (ဟောတိ၊) ‘တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဧဝရူပေသု - ဤသို့ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို
 သုတ်သင်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ ကာရုညံ-သနားခြင်းကို၊
 [ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ။] ဥပဋ္ဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အပ္ပမတ္တေန-မမေ့မလျော့
 သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝတ္တံ-သေနာသနဝတ်ကို၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ သေသံ-ကြွင်း
 သော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ မနုဿဝိဂ္ဂဟေ၊ ဝုတ္တနယေ
 နေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- သဗ္ဗိစ္စသိက္ခာပဒံ ပဌမံ။

၂။ သပ္ပါဏကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၈၇။ ဒုတိယေ-၌၊ သပ္ပါဏကာ-အကြင်ပိုးကောင်ငယ်တို့သည်၊ ပရိဘော
 ဂေန-ရေကို သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ မရန္တိ-သေကြကုန်၏၊ တေဟိ ပါဏကေဟိ-ထို
 ပိုးကောင်ငယ်တို့ဖြင့်၊ သပ္ပါဏကံ-ပိုးကောင်ငယ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ (ဥဒကံ
 ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-၌ စပ်၊) [ခုဒ္ဒကာ + ပါဏံ ပါဏကာ၊ သဟပါဏကေဟိ + ယံ ဝတ္တတိတိ
 သပ္ပါဏကံ။] ဟိ-မှန်၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော ရေကို၊ (သုံးစွဲခြင်းကြောင့်
 သေနိုင်လောက်သော ပိုးရှိသော ရေကို၊) ဇာနံ-ပိုးကောင်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို
 သိလျက်၊ ပရိဘုဉ္ဇတော-သုံးစွဲသော ရဟန်း၏၊ ပယောဂေ ပယောဂေ၊ ပါမိတ္တိယံ၊
 [ဤဝါကျဝယ် ပရိဘုဉ္ဇတောနှင့် ဝိဘတ်တူ၊ အရတူဖြစ်သောကြောင့် “ဇာနံ-၌
 ဇာနန္တတည်း၊ သသက်၊ န္တကို သိမ့် ဂစ္ဆန္တာဒိနံ န္တသဒ္ဓေါ အံသုတ်၌ ဂစ္ဆန္တာဒိနံ န္တ

သဒ္ဓေါ အံဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အံပြု၊ သဝိဘက်ကို ချေ၍ ဇာနိ” ဟု ဖြစ်ရသည်။] ပတ္တပုရမ္မိ-သပိတ်၌ ပြည့်နေသော ရေကိုလည်း၊ အဝိဇ္ဇိတ္တော-ရေ၏ အယဉ်ကို မဖြတ်မူ၍၊ ဧကပယောဂေန-ဖြင့်၊ ပိပတော-၏၊ ဧကာ-တစ်ချက်သော၊ အာပတ္တိ (ဟောတိ) တာဒိသေန-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (ပိုးကောင်နှင့်တကွဖြစ်သော) ဥဒကေန-ဖြင့်၊ သာမိသံ-ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဝိဇ္ဇိတ္တော-လှည့်ပတ်၍၊ ဓောဝတောပိ-ဆေးသောရဟန်း၏လည်းကောင်း၊ [လက်ဖြင့် လှည့်ပတ်မွေနှောက်၍ ဆေးလျှင် ပိုးကောင်တွေ သေနိုင်သောကြောင့် “အာဝိဇ္ဇိတ္တော” ဟု ဆိုသည်။] တာဒိသေ-သော၊ ဥဒကေ-၌၊ ဥဏှယာဂပတ္တံ-ပူသော ယာဂသပိတ်ကို၊ နိဗ္ဗာပယတောပိ-ငြိမ်းစေသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊ (ပူသော ယာဂသပိတ်ကို ရေထဲနှစ်၍ အေးအောင်ပြုသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊) တံ ဥဒကံ-ကို၊ ဟတ္ထေနဝါ-လက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥဠုဏေနဝါ-မူတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ခပ်ယူ၍၊ နှာယတောပိ-ရေချိုးသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊ ပယောဂေ ပယောဂေ ပါစတ္တိယံ (ဟောတိ)။

ဥဒကသောဏ္ဍိဝါ-ရေအိုင်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဏိဝါ-ရေကန်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်သို့၊ နိက္ခမနတ္ထာယ-ရေ၏ ထွက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝီစိ-လှိုင်းကို၊ ဥဋ္ဌာပယတောပိ-ထစေသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊ (ပယောဂေ ပယောဂေ ပါစတ္တိယံ ဟောတိ) သောဏ္ဍိဝါ-ရေအိုင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဏိဝါ-ရေကန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သောဓေန္တေဟိ-သုတ်သင်ကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ တတော-ထိုရေအိုင်၊ ရေကန်မှ၊ ဂဟိတဥဒကံ-ယူအပ်သော ရေကို၊ ဥဒကေယေဝ-အခြားရေ၌သာ၊ အာသိဗ္ဗိတဗ္ဗံ-သွန်းလောင်းရာ၏၊ [ပိုးကောင်ငယ်များ သေမည်စိုးသောကြောင့် အခြားရေ၌ သွန်းလောင်းပါ။ မြေကြီးပေါ်၌ မလောင်းပါနှင့်-ဟူလို။] သမိပမ္မိ-အနီး၌၊ ဥဒကေ-ရေသည်၊ အသတိ-မရှိလတ်သော်၊ ကပ္ပိယဥဒကဿ-အပ်သောရေ၏၊ (ပိုးမပါသော ရေ၏)၊ အဋ္ဌဝါ-၈ လုံးသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသဝါ- ၁၀ လုံးသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဃဋေ-အိုးတို့ကို၊ ဥဒကသဏ္ဍာနကပ္ပဒေသေ-ရေ၏ ကောင်းစွာတည်နိုင်လောက်သော အရပ်၌၊ [ဤစကားဖြင့် မြေထဲသွန်း စိမ့်သွားလောက်ရာ မြေအရပ်ကို တားမြစ်သည်။] အာသိဗ္ဗိတွာ-လောင်းထည့်၍၊ တတ္ထ-ထိုရေ၌၊ အာသိဗ္ဗိတဗ္ဗံ-သွန်းလောင်းရာ၏၊ ပဝဋ္ဌိတွာ-လိမ့်၍၊ ဥဒကေ-၌၊ ပတိဿတိ-ကျလတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဥဏှပါသာဏေ-ပူသော ကျောက်ဖျာပေါ်၌၊ ဥဒကံ-ပိုးရှိသော ရေကို၊ န အာသိဗ္ဗိတဗ္ဗံ-မသွန်းလောင်းရာ၊ ပန-အန္ဓယကား၊ ကပ္ပိယဥဒကေန-အပ်သောရေဖြင့်၊ ပါသာဏံ-ကို၊ နိဗ္ဗာပေတွာ-ငြိမ်းစေပြီး၍၊ ဝါ-မှ၊ အာသိဗ္ဗိတံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနံ။ [အဋ္ဌကထာအဖွင့် မပြီးသေးသောကြောင့် “တိဝေဒနန္တိ” ဟု

ဣတိသဒ္ဓါ ပါဖွယ် မလိုသေး။ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ပဋိပါဏကာနံ-
 ပဋိမည်သော ပိုးငယ်တို့၏၊ ဝါ-ပိုးပရန်တို့၏၊ ပတနံ-ကျခြင်းကို၊ ဥ တွာပိ-သိ၍
 လည်း၊ သုဒ္ဓစိတ္တတာယ-စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒီပဇာလနေ
 ဝိယ-ဆီမီးကို တောက်စေခြင်း၌ကဲ့သို့၊ ဝါ-ဆီမီးထွန်းခြင်း၌ကဲ့သို့၊ သပ္ပါဏကဘာဝံ-
 ပိုးနှင့်တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာပိ-သိ၍လည်း၊ ဥဒကသညာယ-ရေ
 ဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော-သုံးစွဲနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏ္ဏတ္တိ
 ဝဇ္ဇတာ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- သပ္ပါဏကသိက္ခာပဒံ ဒုတိယံ။

ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇတာ။ ။ပိုးရှိမှန်း နဂိုက သိသော်လည်း သုံးစွဲသောအခါ ပိုးကို သတိ
 မထားမိဘဲ ရေသာမညဟု သဘောထား၍ သုံးလျှင် အကုသိုလ်စိတ် အပြစ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့်
 ဤသိက္ခာပုဒ်သည် လောကဝဇ္ဇ မဟုတ်၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသာ ဖြစ်ရသည်။

၃။ ဥက္ကောဋ္ဌနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၉၂။ တတိယသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိတိ-ကား၊ တဿ တဿ ဘိက္ခု
 နော-ထိုထိုရဟန်း၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဝန္တာ-၍၊ အကတံ ကမ္မန္တိ အာဒိနိ-အကတံ
 ကမ္မံ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ [အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော “ဒုက္ကဋ္ဌံ ကမ္မံ”
 စသည်တို့ကို ယူ။] ဝဒန္တာ-ပြောဆိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဥစ္စာလေန္တိ-အထက်
 အထက်၌ လှုပ်စေကြကုန်၏၊ (လှုံဆော်ကြကုန်၏၊) ယထာပတိဋ္ဌိတဘာဝေန-
 တည်မြဲတိုင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်ခြင်းငှာ၊ န ဒေန္တိ-မပေးကြကုန်။ [ဥစ္စာ
 လေန္တိတိ ဣမိနာ ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိတိ ဧတ္ထ ဥပုဗ္ဗဿ ကုဋ္ဌဓာတုဿ ဥစ္စာလနတ္ထံ
 ဒသေတိ ဓာတုနမနေကတ္ထတ္တာ-ယောဇနာ။]

၃၉၃။ ယထာဓမ္မန္တိ-ကား၊ ယဿ အဓိကရဏဿ-၏၊ ဝူပသမနာယ-ငြိမ်း
 အေးခြင်းငှာ၊ ယော ဓမ္မော - အကြင်သမထတရားကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုက္ကော-
 (သမထက္ခန္ဓက၌) ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေနော ဓမ္မေန-ထိုသမထတရားဖြင့်ပင်၊
 (“နိဟတာဓိကရဏံ” ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ နိဟတာဓိကရဏန္တိ-ကား၊
 နိဟတံ-နှိမ်နင်းအပ်ပြီးသော၊ အဓိကရဏံ-ကို၊ သတ္တာရာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဝုတ္တဓမ္မေနော-ဟောတော်မူအပ်သော သမထတရားဖြင့်ပင်၊ ဝူပသမိတံ-ငြိမ်းစေ
 အပ်ပြီးသော၊ အဓိကရဏံ-ကို၊ (“ပုနကမ္မာယ ဥက္ကောဋ္ဌေယျ” ၌ စပ်၊) ဣတိ
 အတ္ထော-နက်။

၃၉၅။ ဓမ္မကမ္မေ ဓမ္မကမ္မသညိတိ-ကား၊ ယေန ကမ္မေန-ဖြင့်၊ တံ အဓိကရ
 ဏံ-ကို၊ ဝူပသမိတံ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုအဓိကရဏံ-ငြိမ်းကြောင်းကံသည်၊ ဓမ္မ
 ကမ္မံ-ဓမ္မကံသည်၊ စေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ တသ္မိံ ဓမ္မကမ္မေ-၌၊ အယမ္ပိ-
 ဤရဟန်းသည်လည်း၊ ဓမ္မကမ္မသညိ-ဓမ္မကံဟု အမှတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-
 ဖြစ်ပါလျက်၊ ယဒိ ဥက္ကောဋ္ဌေတိ-အကယ်၍ လှုပ်ရှားစေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့

လှုပ်ရှားလတ်သော်) ပါစိတ္တိယံ အာပဇ္ဇတိ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧတေန နယေန-
ဖြင့်၊ သေသပဒါနိပိ-ကြွင်းသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း၊ (ဓမ္မကမ္မေ အဓမ္မကမ္မသညီ
အစရှိသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း၊) ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤပါစိတ်အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်း
ချုပ်တည်း၊ ဝိတ္ထာရော ပန-အကျယ်ကိုကား၊ ဣမေသံ၊ ပေ၊ ဥက္ကောဋ္ဌနာတိ အာဒိနာ-
အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပရိဝါရေ-ပရိဝါပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္ထော-ပြီ၊ အဋ္ဌကထာသု-
ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌၊ တံ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ပရိဝါစကားကို၊ အာဟရိတွာ-
ဤနေရာသို့ ဆောင်၍၊ တဿေဝ-ထိုအဓိကရဏပုဒ်၏ပင်၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝဏ္ဏိ
တော-ဖွင့်ပြအပ်ပြီ၊ မယံ ပန-ငါတို့သည်ကား၊ တံ-ထိုအဓိကရဏပုဒ်၏ အနက်ကို၊
တတ္ထေဝ-တိုက်ရိုက်လာရာ ထိုပရိဝါပါဠိရပ်၌သာ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့၊ ဟိ-
မှန်၊ ဣမ-ဤအဋ္ဌကထာသို့၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ (တသ္မိံ သဗ္ဗေ-ကို၊) ဝဏ္ဏိယ
မာနေ-ဖွင့်ပြအပ်သော်၊ သုဋ္ဌတရံ-သာ၍ လွန်စွာ၊ သမ္မောဟော-ပြင်းစွာ-တွေဝေ
ခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ န ဝဏ္ဏယိမှ-မဖွင့်ပြလိုကုန်၊
သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ- ဥက္ကောဋ္ဌနသိက္ခာပဒံ တတိယံ။

၄။ ဒုဋ္ဌုလ္လာသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၃၀၀။ စတုတ္ထေ-၌၊ ဒုဋ္ဌုလ္လာနာမ အာပတ္တိတိ ဧတ္ထ-၌၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊
ပါရာဇိကာနိ-တို့ကို၊ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန-ရထိုက်သော အနက်တို့ကို ထုတ်ပြခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်၊ ဒဿိတာနိ-ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပါရာဇိကတို့ကို ပြအပ်
ပါကုန်သော်လည်း၊ သံဃာဒိသေသာပတ္တိ-ကို၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ တံ-
ထိုသံဃာဒိသေသာအာပတ်ကို၊ ဆာဒေန္တဿ-ဖုံးသော ရဟန်း၏၊ ပါစိတ္တိယံ-သည်၊
(ဟောတိ၊) ဓုရံ နိက္ခိတ္တမတ္တေတိ-ကား၊ ဓုရေ-တာဝန်ကို၊ (လုံ့လဝီရိယကို၊) နိက္ခိတ္တ
မတ္တေ-လျှောချအပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ (“အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ” ဟု ပါဠိ
တော်၌ စပ်၊) [လက္ခဏာ လက္ခဏဝန္တပုဒ်တို့မည်သည် ဝိဘတ်တူရမြဲဖြစ်သော
ကြောင့် နိက္ခိတ္တမတ္တေနှင့် ဝိဘတ်တူရအောင် ဓုရံကို ဓုရေဟု ဖွင့်သည်၊ ဓုရံဝယ်
သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ပါ-ဟူလို၊] ဓုရံ-တာဝန်ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-
လျှောချပြီး၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သစေပိ အာရောစေတိ-အကယ်၍မူလည်း ပြော
စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) န ရက္ခတိ-အာပတ်မှ မစောင့်၊ ဓုရံ-ကို၊
နိက္ခိတ္တမတ္တေယေဝ-လျှောချအပ်ကာမျှဖြင့် ဖြစ်သော်သာ၊ ပါစိတ္တိယံ ဟောတိ၊
ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဓုရံ-ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-၍၊ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထမေဝ-
ဖုံးထားခြင်းအကျိုးငှာပင်၊ အညဿ-အခြားရဟန်းအား၊ သစေ အာရောစေတိ-
အကယ်၍ ပြောအံ့၊ သောပိ-ထိုအခြားရဟန်းသည်လည်း၊ အညဿ-အခြားသော

တတိယရဟန်းအား၊ (သစေ အာရောစေတိ-အံ့) ဣတိ-သို့၊ ဧတေနုပါယေန-
ဤနည်းဖြင့်၊ ယာဝ-လောက်၊ ကောဋိ-အစွန်းအစသည်၊ (အဆက်သည်) န
ဆိန္ဒတိ-မပြတ်သေး၊ တာဝ-ထိုအဆက် မပြတ်သေးသမျှ၊ သမဏသတမ္ပိ-ရဟန်း
တစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ သမဏသဟဿမ္ပိ-ရဟန်းတစ်ထောင်သည်လည်း
ကောင်း၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပဇ္ဇတိယေဝ-ရောက်နိုင်သည်သာ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊
ကောဋိ-အစွန်းအစသည်၊ (အဆက်သည်) ဆိန္ဒတိ-ပြတ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား
အမေးတည်း၊ တာဝ-မဟာပဒုမထေရ်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-သော၊) မဟာသုမတ္ထေ
ရော-သည်၊ ဝဒတိ-ပြော၏၊ (ကိ-နည်း၊) အာပတ္တိ-သို့၊ အာပန္နော-ရောက်သော
ရဟန်းသည်၊ ဧကဿ-တစ်ပါးသော ရဟန်းအား၊ အာရောစေတိ-ပြော၏၊ သော-
ထိုပြောရာရဟန်းသည်၊ ပဋိနိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ တဿေဝ-ထိုအာပတ်သင့်သော
ရဟန်းအားပင်၊ အာရောစေတိ-အံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့ပြောလတ်သော်၊ ကောဋိ-သည်၊
ဆိန္ဒတိ-၏၊ ဣတိ ဝဒတိ၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဟာပဒုမတ္ထေရော-သည်၊ အာဟ-
ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) အယံ-ဤပြန်ပြောအပ်ရာ ရဟန်းသည်၊ ဝတ္ထုပုဂ္ဂလောယေဝ-
ဝတ္ထုရှင်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သာတည်း၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပန္နော-
ရောက်သော မူလရဟန်းသည်၊ ဧကဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ အာရောစေတိ-
ပြောအံ့၊ အယံ-ဤဒုတိယရဟန်းသည်၊ အညဿ-အခြားသော တတိယရဟန်း
အား၊ အာရောစေတိ-အံ့၊ သော-ထိုတတိယရဟန်းသည်၊ ပဋိနိဝတ္တိတွာ-၍၊ ယေန-
အကြင်ဒုတိယရဟန်းသည်၊ အဿ-ထိုမိမိအား၊ (တတိယရဟန်းအား၊) အာရော
စိတံ-ပြောအပ်ပြီ၊ တဿေဝ-ထိုတတိယရဟန်းအားပင်၊ အာရောစေတိ-အံ့၊ ဧဝံ-
ဤနည်းအားဖြင့်၊ တတိယေန ပုဂ္ဂလေန-သည်၊ ဒုတိယဿ-အား၊ အာရောစိတေ-
ပြန်၍ ပြောအပ်သော်၊ ကောဋိ-သည်၊ ဆိန္ဒာ-ပြတ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ အာဟ။

၄၀၀။ အဒုဋ္ဌုလ္လံ အာပတ္တိန္တိ-ကား၊ အဝသေသေ-ကြွင်းကုန်သော၊ ပဉ္စာပတ္တိ
ကွန္ဓေ-၅ ပါးသော အာပတ်အစုတို့ကို၊ (ပဋိစ္ဆာဒေတိ-၌ စပ်၊) အနုပသမ္ပန္နဿ
၊ပေ၊ အဇ္ဈာစာရန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ အနုပသမ္ပန္နဿ-၏၊ သုက္ကဝိသဋ္ဌိစ-သုက္ကဝိသဋ္ဌိအမှု

ကောဋိ ဆိန္ဒာ ဟောတိ။ ။ယသ္မာ ပဋိစ္ဆာဒနပစ္စယာ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇိတွာဝ
ဒုတိယေန တတိယဿ အာရောစိတံ၊ [ဒုတိယရဟန်းက တတိယရဟန်းအား ပြောသောအခါ
ဒုတိယရဟန်းသည် ဖုံးလွှမ်းလိုက်သော သဘောအားဖြင့် သူတစ်ပါးကို မပြောလိုက်ဖို့ရန်
ပြော၏၊ ထို့ကြောင့် “အာပတ္တိ အာပဇ္ဇိတွာ” ဟု ဆိုသည်။] တသ္မာ တပစ္စယာ ပန တေန
အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာပတ္တိယာ အဘာဝတော အာပတ္တိယာ ကောဋိ ဆိန္ဒာနာမ ဟောတိ။ [ဆာဒေဿာ
မိတိ ဓုရနိက္ခေပေ သတိပိ ပုဂ္ဂလပ္ပရမ္မရာယ ဂစ္ဆန္တိ အာပတ္တိ ကောဋိ ဆိန္ဒတိ၊-ဝိမတိ။]

လည်းကောင်း၊ ကာယသံသဂ္ဂေါစ-ကာယသံသဂ္ဂအမှုလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ-ဤ ၂ ပါးသည်၊ ဒုဋ္ဌုလ္လအဇ္ဈာစာရောနာမ-ရန်ရင်းသော လွန်ကျူးမှုမည်၏၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒုဋ္ဌုလ္လသိက္ခာပဒံ စတုတ္ထံ။

အနုပသမ္ပန္နဿ၊ ပေ၊ နာမ။ ။အနုပသမ္ပန္နဿ၊ ပေ၊ ဒုဋ္ဌုလ္လအဇ္ဈာစာရော နာမာတိ၊ ဣဒံ ဒုဋ္ဌုလ္လာရောစနသိက္ခာပဒေဋ္ဌကထာယ န သမေတိ၊ ဝုတ္တံ ဟိ တတ္ထ “အနုပ သမ္ပန္နဿ ဒုဋ္ဌုလ္လံဝါ အဒုဋ္ဌုလ္လံဝါ အဇ္ဈာစာရန္တိ ဧတ္ထ အာဒိတော ပဉ္စသိက္ခာပဒါနိ (ပါဏာတိပါတ စသော ၅ ပါး) ဒုဋ္ဌုလ္လောနာမ အဇ္ဈာစာရော၊ သေသာနိ အဒုဋ္ဌုလ္လော၊ သုက္ကဝိသဋ္ဌိ ကာယသံသဂ္ဂ ဒုဋ္ဌုလ္လအတ္တကာမာ ပနဿ အဇ္ဈာစာရောနာမာတိ။ [ဒုဋ္ဌုလ္လာရောစနသိက္ခာပုဒ်၌ ပါဏာတိ ပါတ စသော လိန်ကျကြောင်း သိက္ခာပုဒ် ၅ ပါးကို ဒုဋ္ဌုလ္လအဇ္ဈာစာရဟု ဖွင့်၍၊ ကြွင်းသော လိန် ၅ ပါး၊ ဒဏ် ၁၀ ပါးကို အဒုဋ္ဌုလ္လဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် သုက္ကဝိသဋ္ဌိ စသည်ကို အဇ္ဈာစာရဟုသာ (ဒုဋ္ဌုလ္လသဒ္ဓါ မပါဘဲ) ဖွင့်ခဲ့၏။ ဤ၌ သုက္ကဝိသဋ္ဌိ ကာယသံသဂ္ဂကို ဒုဋ္ဌုလ္လ အဇ္ဈာစာရဟု ဆိုရသောကြောင့် ရှေ့နောက် မည်-ဟူလို။]

နီးနှောချက်။ ။ဒုဋ္ဌုလ္လာရောစနသိက္ခာပုဒ်ဝယ် သုက္ကဝိသဋ္ဌိ စသည်ကို ဒုဋ္ဌုလ္လ သဒ္ဓါမပါဘဲ “အဇ္ဈာစာရ”ဟု သာမည ဆိုခဲ့၏။ ထိုအဇ္ဈာစာရသည် ဒုဋ္ဌုလ္လ အဒုဋ္ဌုလ္လ ၂ မျိုး ခွဲလျှင် သုက္ကဝိသဋ္ဌိ ကာယသံသဂ္ဂ ၂ ပါးသည် ဒုဋ္ဌုလ္လဖြစ်၍၊ အတ္တကာမသည် အဒုဋ္ဌုလ္လ ဖြစ်သောကြောင့် ဤသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ၌ ဒုဋ္ဌုလ္လသဒ္ဓါထည့်၍ သုက္ကဝိသဋ္ဌိ ကာယသံသဂ္ဂကို “ဒုဋ္ဌုလ္လ အဇ္ဈာစာရ” ဟု နာမည်ပေးသည်ဟု ကြံပါ။

၅။ ဥပသိက္ခာပဒေသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၀၂။ ပဉ္စမသိက္ခာပဒေ-၌၊ အင်္ဂုလိယော ဒုက္ခာ ဘဝိဿန္တိတိ-ကား၊ အက္ခရာ နိ-အက္ခရာတို့ကို၊ ဝါ-စာတို့ကို၊ လိခန္တဿ-ရေးရသော ဥပါလိ၏။ အင်္ဂုလိယော- လက်ချောင်းတို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတံ၊ ဣတိ- သို့၊ စိန္တေသု-ကြံကြကုန်ပြီ၊ ဥရဿ ဒုက္ခောတိ-ကား၊ ဂဏနံ-ဂဏန်းသင်္ချာ အတတ်ကို၊ သိက္ခန္တေန-သင်သူသည်၊ ဗဟု-များစွာ၊ စိန္တေတဗ္ဗံ-ကြံစည်ထိုက်သည်၊ ဝါ-ကြံစည်ရသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တေန-ထိုသို့ များစွာ ကြံစည်ရခြင်းကြောင့်၊ တဿ-ထိုဥပါလိ၏၊ ဥရော-ရင်ဘက်သည်၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲသည်၊ ဝါ-ပူလာသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ မညိသု-မှတ်ထင်ကြကုန်ပြီ၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံး တို့သည်၊ ဒုက္ခာနိ-ဆင်းရဲကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ မညိသု- မှတ်ထင်ကြကုန်ပြီ၊ [တကယ်ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်၊ မိဘတို့၏ အယူအဆဟုသာ သိစေလို၍ “မညိသု” ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။] ခုံသာဒိသု-ခုံသ အစရှိသည် တို့တွင်၊ ခုံသာတိ - ကား၊ ပိင်္ဂလမက္ခိကာယော - ကြောင်သော အဆင်းရှိသော မှက်တို့တည်း၊ ဒုက္ခာနန္တိ-ကား၊ ဒုက္ခမာနံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သည်းခံအပ်ကုန်သော၊ ဝါ - သည်းခံနိုင်ခဲ့ကုန်သော၊ တိဗ္ဗာနန္တိ - ကား၊ ဗဟလာနံ - ထူထဲကုန်သော၊

ခရာနန္တိ-ကား၊ တိဓိဏာနံ-ထက်ကုန်သော၊ ကဋ္ဌကာနန္တိ-ကား၊ ဖရုသာနံ-ကြမ်း
 တမ်းကုန်သော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အမနာပတာယ-မြတ်နိုးဖွယ် မဟုတ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဋ္ဌကရသသဒိသာနံ-ခါးစပ်သော အရသာနှင့် တူကုန်သော၊
 [“ကဋ္ဌကာနံ-ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ ဝါ-ခါးစပ်သော အရသာနှင့် တူကုန်သော”ဟု
 အနက်ပေး။] အသာတာနန္တိ-ကား၊ အမဇရာနံ-မချိုမြိန်ကုန်သော၊ ပါဏဟရာနန္တိ-
 ကား၊ ဇီဝိတဟရာနံ-အသက်ကို ပယ်ရှားတတ်ကုန်သော၊ (“ဝေဒနာနံ-တို့ကို၊ အန
 မိဝါသကဇာတိကော-သည်းခံနိုင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောမရှိသည်၊ ဟောတိ”
 ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။)

၄၀၄။ သီမံ သမ္ပန္နတီတိ-ကား၊ နဝံ-အသစ်ဖြစ်သော၊ သီမံ-သိမ်ကို၊ ဗန္ဓတိ-
 ဖွဲ့အံ့၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ တုရုန္တိယံ-၌၊ ဥဒကုက္ကေပပရိစ္ဆိန္နနေပိ-ဥဒကုက္ကေပကို
 ပိုင်းခြားခြင်း၌လည်း၊ (ရေကို ပစ်၍ ရေတစ်ကျပ်တ်လည်ကို ပိုင်းခြားခြင်း၌လည်း၊)
 ဒုက္ကဋ်-ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝသောတိ-ကား၊ ပဋိ
 သန္တိဂ္ဂဟဏတော-ပဋိသန္ဓေယူရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝသော-
 ပြည့်သောအနှစ် ၂၀ ရှိသူတည်း၊ [ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝဿသည်ဟူသော ပါဠိတော်
 ဝယ် ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝသကို ခွဲ၍ ဖွင့်သည်။] ဟိ-မှန်၊ ဂဟ္တဝိသောပိ-အမိဝမ်းဝယ်
 ကိန်းရာကာလနှင့်တကွ ၂၀ မြောက်နှစ် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပရိပုဏ္ဏဝိသတိ
 ဝသောတွေဝ-ဟူ၍သာ၊ သင်္ချီ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ယထာဟ-မြတ်စွာဘုရား အဘယ်သို့
 ဟောတော်မူသနည်း၊ တေန ွပေ၊ ဥပသမ္ပာဒေတုန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ [တေန
 ခေါ်ပန သမယေန၊ အာယုသ္မာ ကုမာရကဿပေါ-သည်၊ ဂဟ္တဝိသော-အမိဝမ်းဝယ်
 ကိန်းရာကာလနှင့်တကွ ၂၀ မြောက်နှစ် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဥပသမ္ပန္နော-
 မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ ွပေ၊ ဘဂဝတာ-သည်၊
 ဦးနုဝိသတိဝသော-ယုတ်လျော့သော အနှစ် ၂၀ ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ န ဥပ
 သမ္ပာဒေတဗ္ဗော-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ မရောက်စေထိုက်၊ ဣတိ-သို့၊
 ပညတ္တံ-ပြီ၊ အဟဉ္စ-ငါသည်လည်း၊ ဂဟ္တဝိသော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဥပသမ္ပန္နော-
 သည်၊ အမိ-ဖြစ်၏၊ (အဟံ၊) ဥပသမ္ပန္နော-သည်၊ အမိ နုခေါ်-ဖြစ်လေသလော၊
 န အမိ နုခေါ်-မဖြစ်လေသလော၊ ဣတိ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ ွပေ၊
 တိက္ခဝေ-တို့၊ မာတုကုစ္ဆိမိ-အမိဝမ်း၌၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ ယံ စိတ္တံ-အကြင်
 စိတ်သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ ပဌမံ-သော၊ (ယံ) ဝိညာဏံ-အကြင်ဝိညာဉ်သည်၊ ပါတု

ဂဟ္တဝိသော။ ။ဂဟ္တ သယိတကာလေန သဒ္ဓိံ ဝိသတိမံ ဝဿံ အဿာတိ ဂဟ္တ
 ဝိသော-အမိဝမ်းဝယ် ကိန်းရာကာလနှင့်တကွ ၂၀ မြောက်နှစ် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊-(ဋီကာ)
 ဤစကားအရ ဂဟ္တဖြင့် ဂဟ္တသယိတကာလကို ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူ၊ ဝိသတိမံဟု ဆိုလိုလျက်
 တိပုဒ်၊ မပုဒ်တို့ကို ချေ-ဟု ကြံပါ။

ဘူတံ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တံ-ထိုစိတ်၊ ထိုဝိညာဉ်ကို၊ ဥပါဒါယ-အစပြု၍၊ အဿ-ထိုသူငယ်၏၊ သာဝ ဇာတိ-ထိုဖြစ်ခြင်းသည်ပင်၊ (ဂစ္ဆောနာမ-မည်သည်၊ ဟောတိ၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဂစ္ဆဝိသံ-ကို၊ ဥပသမ္မာဒေတုံ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ-ရဟန်းခံပေးခြင်းငှာ၊ အနုဇာနာမိ-ခွင့်ပြုတော်မူ၏၊-မဟာဝါ မဟာ ခန္ဓကပါဠိတော်။]

တတ္ထ-ထိုပါဠိရပ်၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒတဗ္ဗော၊) ယော-အကြင်သူငယ်သည်၊ ဒွါဒသမာသေ-၁၂ လတို့ပတ်လုံး၊ မာတုကုဏ္ဍိသ္မိ-၌၊ ဝသိတွာ-နေပြီး၍၊ မဟာပဝါရဏာယ-သီတင်းကျွတ်လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားပြီး သော-ထိုသူငယ်ကို၊ တတော-ထိုမွေးဖွားရာ နေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဧကုနဝိသတိမေ-တစ်နှစ်ဖြင့် ယုတ်လျော့သော ၂၀ မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-၁၉ နှစ်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿ-နှစ်၌၊ မဟာပဝါရဏာ-သည်၊ (အတ္ထိ၊) တံ-ထိုမဟာပဝါရဏာနေ့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ ပါဠိပဒေ-အထွက် ၁ ရက်နေ့၌၊ ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗော-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်၏၊ [အမိဝမ်း၌ တစ်နှစ်၊ ဖွားပြီးနောက် ၁၉ နှစ်အားဖြင့် အသက် ၂၀ ပြည့်သောကြောင့် ရဟန်းပြုပေးကောင်းသည်-ဟူလို။] ဧတေန ဥပါယေန-ဖြင့်၊ ဟာယနဝဗ္ဗနံ-ယုတ်လျော့ခြင်း၊ တိုးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ပေါရာဏကဏ္ဍေရာ-ရှေး၌ဖြစ်သော ထေရ်တို့သည်၊ ဧကုနဝိသတိဝဿံ-တစ်နှစ်ဖြင့် ယုတ်လျော့သော အနှစ် ၂၀ ရှိသော၊ ဝါ-၁၉ နှစ်ရှိသော၊ (မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ၁၉ နှစ် ပြည့်သော၊) သာမဏေရံ-ကို၊ နိက္ခမနိယ ပုဏ္ဏမာသိ-ဝါခေါင်လပြည့်နေ့ကို၊ အတိက္ကမ္မ-၍၊ ပါဠိပဒေဒိဝသေ-အထွက် ၁ ရက်နေ့၌၊ ဥပသမ္မာဒေန္တိ-ကုန်၏၊ [ထိုအခါ ၁၉ နှစ်နှင့် ၁၀ လရှိပြီ။] တံ-ထိုသာမဏေကို၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ ဥပသမ္မာဒေန္တိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (ပရိဟာရော-အဖြေကို၊ မယာ-ငါသည်၊) ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊ ဧကသ္မိံ ဝဿေ-တစ်နှစ်၌၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ စာတုဒ္ဒသိကဥပေါသထာ-စာတုဒ္ဒသိဥပုသ်နေ့တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝိသတိယာ-၂၀ သော၊ ဝဿေသု-နှစ်တို့၌၊ စတ္တာရော မာသာ-၄ လတို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ-ယုတ်လျော့ကုန်၏၊ ရာဇာနော-မင်းတို့သည်၊ တတိယေ တတိယေ ဝဿေ-၃ နှစ်မြောက်၊ ၃ နှစ်မြောက်၌၊ ဝဿံ-ဝါကို၊ ဥက္ကမုန္တိ-အထက်သို့ ငင်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ အဋ္ဌာရသသု ဝဿေသု-၁၈ နှစ်တို့၌၊ ဆ မာသာ-၆ လတို့သည်၊ ဝဗ္ဗန္တိ-တိုးကုန်၏၊ တတော-ထို ၆ လမှ၊ ဥပေါသထဝသေန-စာတုဒ္ဒသိဥပုသ်နေ့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိဟိနေ-ယုတ်လျော့ကုန်သော၊ စတ္တာရော မာသေ-တို့ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှား၍၊ ဝါ-ဖယ်ရှားလိုက်သည်ရှိသော်၊ ဒွေ မာသာ-၂ လတို့သည်၊ အဝသေသာ-ကြွင်းကျန်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေ ဒွေ မာသေ-ထို ၂ လတို့ကို၊

ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိသတိဝဿာနိ-အနှစ် ၂၀ တို့သည်၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ-ပြည့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ နိက္ကခါ-ယုံမှား မရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိက္ခမနိယ ပုဏ္ဏမာသိ-ဝါခေါင်လပြည့်နေ့ကို၊ အတိက္ကမ္မ-၍၊ ပါဠိပဒေ-၌၊ ဥပသမ္မာဒေန္တိ-ကုန်၏။

ပန-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤဧကူနဝိသတိဝဿံ သာမဏေရံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ယော-အကြင်သာမဏေသည်၊ ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ ဝါ-မှ၊ ဝိသတိ ဝဿော-အနှစ် ၂၀ ရှိသည်၊ ဝါ-အနှစ် ၂၀ ပြည့်သည်၊ ဘဝိသတိ-လတုံ၊ တံ-ထိုသာမဏေကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧကူနဝိသတိဝဿံတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယော-အကြင်သာမဏေသည်၊ မာတုကုစ္ဆိသ္မိ-၌၊ ဒွါဒသမာသေ-၁၂ လ တို့ပတ်လုံး၊ ဝသိ-နေခဲ့ပြီ၊ သော-ထိုသာမဏေသည်၊ ဧကဝိသတိဝဿော-၂၁ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ [ဧကဝိသတိဝဿော ဟောတိတိ ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဝိသတိဝဿော သမာနော ဂဗ္ဘမာသေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကဝိသတိဝဿော ဟောတိ၊ ဋီကာ။] ယော-အကြင်သာမဏေသည်၊ (မာတုကုစ္ဆိသ္မိ-အမိဝမ်း၌) သတ္တမာသေ-ခုနစ်လတို့ပတ်လုံး၊ ဝသိ-ပြီ၊ သော-ထိုသာမဏေသည်၊ သတ္တမာသာမိကဝိသတိ ဝဿော-ခုနစ်လ အလွန်ရှိသော အနှစ် ၂၀ ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ [ဤစကားကို ထောက်၍ “ဧကူနဝိသတိဝဿံ သာမဏေရံ” တုန်းက အမိဝမ်း၌ ကိန်းခဲ့သော လများ မပါဘဲ ရေတွက်ထားသည်-ဟုမှတ်ပါ။] ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဆ မာသေ-၆ လတို့ပတ်လုံး၊ (ဝသိတွာ-အမိဝမ်း၌ နေပြီး၍) ဇာတော-မွေးဖွားလာသူသည်၊ န ဇီဝတိ-အသက်မရှည်။

ဧတ္ထ ပန ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။နနစ “တေ ခွေ မာသေ ဂဟေတွာ ဝိသတိဝဿာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိ ဟောန္တိ”တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ၊ ဧကူနဝိသတိဝဿမ္ပိ ပန အပရသ္မိံ ဝဿေ ပက္ခိတ္တေ ဝိသတိဝဿာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိ ဟောန္တိတိ အာဟ” ဧတ္ထ ပန ပေ၊ ဝုတ္တန္တိ၊ အနေကတ္ထတ္တာ နိပါတာနံ ပန သဒ္ဓေါ ဟိ သဒ္ဓတ္ထေ၊ ဧတ္ထဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကုဒ် ဟိ ဝုတ္တသေဝတ္ထဿ သမတ္တနဝသေန ဝုတ္တံ၊ ကုမိနာစ ကုမံ ဒီပေတိ၊ ယံ ဝုတ္တံ “ဧကူနဝိသတိဝဿံ သာမဏေရံ နိက္ခမနိယပုဏ္ဏမာသိ အတိက္ကမ္မ ပါဠိပဒဒိဝသေ ဥပသမ္မာဒေန္တိ” တိ၊ တတ္ထ ဂဗ္ဘမာသေပိ အဂ္ဂဟေတွာ ဒွိဟိ မာသေဟိ အပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝဿံ သန္ဓာယ “ဧကူနဝိသတိဝဿံ” တိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ အဓိကမာသေသု ဒွိသု ဂဟိတေသု ဝိသတိဝဿာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိနာမ ဟောန္တိတိ။

ဆ မာသေ ဇာတော။ ။ယခုစာအုပ်တို့၌ “ဆမာသဇာတော” ဟု ရှိ၏၊ ထိုပါဌ်ရှိ အတိုင်းဆိုလျှင် “မွေးဖွားသည်မှ စ၍ ၆ လရှိသူ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၏၊ ထိုအဓိပ္ပာယ်လည်း မဖြစ်သင့်၊ ယောဇနာ၌ “ဆမာသေ ဝသိတွာတိ သမ္ပန္နော” ဟု ဝသိတွာထည့်၍ စပ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဆမာသေ ဇာတော” ဟု ပါဌ်မှန် ရှိရမည်။

၄၀၆။ အနာပတ္တိံ ၊ပေ၊ သညီတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဥပသမ္မာဒေန္တဿ-ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်၍ မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိံ-သည၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ-အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် အနာပတ်ဖြစ်ပါသော် လည်း၊ ပုဂ္ဂလော-ရဟန်းခံပေးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အနုပသမ္ပန္နော-ရဟန်း မဖြစ်သည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ပန-ဆက်၊ သော-ထိုရဟန်း မဖြစ်သူသည်၊ ဒသဝဿစ္စယေန-၁၀ ဝါ လွန်ရာအခါ၌၊ အညံ-အခြားရဟန်းလောင်းကို၊ သစေ ဥပသမ္မာဒေတိ-အကယ်၍ ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်၍ မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေအံ့၊ တံ-ထိုဥပဇ္ဈာယ်ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-အရေအတွက်မှ လွတ်၍၊ ဂဏော- ဂိုဏ်းသည်၊ စေ ပူရတိ-အကယ်၍ ပြည့်အံ့၊ (ဧဝံသထိ-ဤသို့ပြည့်လတ်သော်၊) သူပသမ္ပန္နော (သူ + ဥပသမ္ပန္နော)-ကောင်းစွာ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ (ဟောတိ၊) [ထိုဥပဇ္ဈာယ်လုပ်သော ရဟန်းတို့ကို ချန်လှပ်၍ ရဟန်းစင်စစ်ဖြစ်သူ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ၁၀ ပါး၊ ပစ္ဆန္နရာဇ်၌ ၅ ပါး ဂိုဏ်းပြည့်လျှင် ထိုသူ ရဟန်းစင်စစ် ဖြစ်၏-ဟူလိ။] သောပိ-ထိုရဟန်းစင်စစ် မဖြစ်သူသည်လည်း၊ ယာဝ-အကြင်မျှ လောက်၊ န ဇာနာတိ-ရဟန်း မဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကို မသိသေး၊ တာဝ-ထိုမသိသေး သမျှ၊ အဿ-ထိုရဟန်းစင်စစ် မဖြစ်သူ၏၊ သဂ္ဂန္တရာယော-နတ်ပြည်၏ အန္တရာယ် သည်၊ နေဝ (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ မောက္ခန္တရာယော-နိဗ္ဗာန်၏ အန္တရာယ်သည်၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ပန-ထိုသို့ပင် သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မောက္ခန္တရာယ် မဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥ တွာ-ရဟန်း မဖြစ်မှန်းကို သိပြီး၍၊ ဝါ-သိလတ်သော်၊ ပန-တစ်ဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ ဥပသမ္ပန္နိတဗ္ဗံ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရာ၏၊ (“မဖြစ်မှန်းသိလျှင် ထပ်၍ ရဟန်းခံပါ” ဟူလိ၊) သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဦးနဝိသတိဝဿသိက္ခာပဒံ ပဉ္စမံ။

☰

သစေ ၊ပေ၊ သူပသမ္ပန္နော။ ။ရဟန်းမဖြစ်သော်လည်း မိမိကိုယ်ကို ရဟန်းဖြစ် သည်ဟု ထင်၍ ၁၀ ဝါ လွန်ပြီးသောအခါ အခြားအင်္ဂါများနှင့်လည်း ပြည့်စုံသောကြောင့် ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်၍ ရဟန်းခံပေးလျှင် ထိုရဟန်းလောင်းသည် ကောင်းစွာ ရဟန်းဖြစ်၏၊ ဥပဇ္ဈာယ် မဟုတ်ဘဲ ကမ္မဝါစာဆရာလုပ်၍ ရဟန်းခံပေးလျှင်လည်း ကောင်းစွာ ရဟန်းဖြစ်သည်သာ... [အညံ ဥပသမ္မာဒေတိတိ ဥပဇ္ဈာယော ကမ္မဝါစာစရိယော ဝါ ဟုတွာ ဥပသမ္မာဒေတိ-ဋီကာ။] ထိုအားလုံးသည် သင့်မြတ်မှန်ကန်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း - ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ လုံးလုံးမရှိစေကာမူ ကမ္မဝါစာ၌ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ တစ်ပါးပါး၏ အမည်ကိုထည့်၍ ရွတ်ဆိုလျှင်ပင် ရဟန်းဖြစ် ကြောင်းကို မဟာဝါ အနုပဇ္ဈာယကဝတ္ထု၌ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ ဖွင့်ပြလတ်ဖြစ်သောကြောင့် တည်း၊ ထို့ပြင် ကမ္မဝါစာရွတ်ရာ၌လည်း ရဟန်းမဟုတ်စေကာမူ ရဟန်းဟု အမှတ်ရှိလျက် ဌာန်ကရိုဏ်းပိသအောင် ရွတ်နိုင်လျှင် ထိုကမ္မဝါစာလည်း အထမြောက်နိုင်ပါသည်။

၆။ ထေယျသတ္တသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၀၇။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ပဋိယာလောကန္တိ-ကား၊ သူရိယာလောကဿ-နေရောင်၏၊ ပဋိမုခံ-ရှေးရှုဖြစ်သော အရပ်သို့၊ ပစ္ဆိမဒိသံ-အနောက်အရပ်သို့၊ (“ဂန္တုကာမောဟောတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော၊ ကမ္မိယာတိ-ကား၊ သုက္ကံဌာနေ-ကင်းခွန်ကောက်ရာ အရပ်၌၊ ကမ္မိကာ-အလုပ်၌ ယှဉ်သူတို့သည်၊ (“အသောသံ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) [ကမ္မေ + နိယုတ္တာ ကမ္မိကာ၊ နိယုတ္တအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၊ ကကို ယပြု၍ “ကမ္မိယာ” ဟု ဖြစ်သည်။]

၄၀၉။ ရာဇာနံ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆန္တိတိ-ကား၊ ရာဇာနံဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မင်း၏ ဥစ္စာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ထေနေတွာ ဝဉ္ဇေတွာ-လှည့်ပတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ [ဝါဖြင့် ပါဠိတော်လာ “သုက္ကံဝါ ပရိဟရန္တိ” ကို ဝိကပ်ပြုသည်။] ရညော-၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဣဒါနိ-၌၊ တဿ-ထိုမင်းအား၊ န ဒဿာမ-မပေးကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏။

၄၁၀။ ဝိသင်္ကေတေနာတိ-ကား၊ ကာလဝိသင်္ကေတေန-ကာလ၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းဖြင့်၊ (ဂစ္ဆတောစ-သွားသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊) ဒိဝသဝိသင်္ကေတေန-နေ၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆတောစ-သွားသော ရဟန်း၏လည်းကောင်း၊ အနာပတ္တိ (ဟောတိ၊) ပန-ကား၊ မဂ္ဂဝိသင်္ကေတေန (ဝါ)-လမ်း၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌဝိဝိသင်္ကေတေနဝါ-တောအုပ်၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ဂစ္ဆတော-၏၊) အာပတ္တိယေဝ-သာ၊ (ဟောတိ၊) ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဘိက္ခုနိဝဂ္ဂေ-၌၊ (ဘိက္ခုနောဝါဒကဝဂ်၊ သံဝိဓာနသိက္ခာပုဒ်၌၊) ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ထေယျသတ္တသိက္ခာပုဒ် ဆဋ္ဌံ။

ပဋိယာလောကံ။ ။ “အာလောက” အရ မီးရောင်စသည်ကို မယူဘဲ နေရောင်ကို ယူစေလို၍ “သူရိယာလောကဿ” ဟု ဖွင့်သည်။ နေထွက်လာသောအခါ နေရောင်သည် အရှေ့အရပ်မှ အနောက်အရပ်သို့ ရှေ့ရှုလင်း၏၊ ထို့ကြောင့် “အာလောကဿ + ပဋိမုခံ ပဋိယာလောကံ” ဟု ပြု၍ အနောက်အရပ်ကို အရကောက်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယောဇနာ၌ “အာလောကသဒ္ဓေန သူရိယော ဝုတ္တော ဥပစာရေန” ဟု ဖွင့်၏။ “အရောင်၏ အာလောကအမည်ကို နေ၌ တင်စား၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် နေကို အာလောကခေါ်သည်” ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ထိုစကားကို “စတ္တာရော မေ ဘိက္ခဝေ အာလောကာ” စသော စတုက္ကအင်္ဂုတ္တရ၊ အာဘာဝဂ်ပါဠိတော်ဖြင့် စဉ်းစားပါ။

ရာဇာနံဝါ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆန္တိ။ ။ထေယျကို ‘ထေနေတွာ’ ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနဟု သိစေ၏။ “ထေနေတွာ” အရလည်း ပစ္စည်းကို ခိုးခြင်းမဟုတ်၊ လှည့်ပတ်ခြင်းဟု သိစေလို၍ ‘ပဉ္ဇေတွာ’ ဟု ဖွင့်သည်။ ရညော၊ ပေ၊ န ဒဿာမိတိကား လှည့်ပတ်ပုံကို ပြသော အာကာရစကားတည်း။

၇။ သံဝိဇာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၁၂။ သတ္တမေ-၌၊ ပဇ္ဇပေန္တော နိသီဒိတိ-ကား၊ ပဇ္ဇာယန္တော-ကြံမိုင်လျက်၊ အတ္တာနံယေဝ-မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင်၊ ပရိဘာသန္တော-ရေရွတ်လျက်၊ နိသီဒိ-ထိုင်နေပြီ၊ နာယော၊ ပေ၊ နိပ္ပါတေသီတိ-ကား၊ အယော-အရှင်၊ အယံ ဘိက္ခု-သည်၊ မံ-ကျွန်မကို၊ (ကျမကို) န နိက္ခာမေသိ-ထွက်စေသည် မဟုတ်ပါ၊ မံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်၍၊ န အဂမာသိ-သွားသည် မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟီတိ။- သံဝိဇာနသိက္ခာပုဒ် သတ္တမံ။ [ပတ-ဂတိမှီဟူသော ဓာတ်သည် နိရုဇ္ဈာန်သောကြောင့် “နိက္ခမနအနက်ဟော” ဟု သိစေလို၍ နိပ္ပါတေသိကို နိက္ခာမေသိ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ပဇ္ဇပေန္တော။ ။ပပုဗ္ဗ ဓူပဓာတ် မဟုတ်၊ပဇ္ဇပံဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရောတိ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်သော နာမဓာတ်ဟု ကြံသင့်၏။ “ဗျားစွာသော ဝိတက်အခိုးကို ပြုလျက်” ဟု သဒ္ဒါနက်ပေး၊ ထိုသို့အခိုးလွှတ်ခြင်းဟူသည် ကြံစည်ခြင်း မှိုင်နေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “ပဇ္ဇာယန္တော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “မိန်းမ၏ ငါ့နောက် လိုက်လာခြင်းကို လက်ခံမိတာ မှားလေခြင်း”ဟု မိမိကိုယ်ကိုမိမိ အပြစ်တင်ကာ မှိုင်နေသည်-ဟူလို။ [ယောဇနာ၌ “ပပုဗ္ဗ ဓူပဓာတ်သည် ပရိဘာသနအနက်ဟော” ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားပါ၊ သံဃာဒိသေသံ၊ ဒုဋ္ဌ ဒေါသသိက္ခာပုဒ်၌ “ပဇ္ဇာယန္တောတိ ပဇ္ဇပါယန္တော” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို၌ ပရိဘာသနအနက် လုံးလုံး မရှိချေ၊ ပဇ္ဇပါယန္တော၌ အာယပစ္စည်းသာ ထူး၏။]

၈။ အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၁၇။ အဋ္ဌမေ-၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဂဒ္ဓေ-လင်းတတို့ကို၊ ဗာဓယိသု-ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဒ္ဓဗာဓိနော-ဂဒ္ဓဗာဓိတို့ မည်၏၊ အဿ-ထိုအရိဋ္ဌ၏၊ ဂဒ္ဓဗာဓိနော-လင်းတတို့ကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ဖူးကုန်သော၊ ပုဗ္ဗပုရိသာ-ရှေး၌ဖြစ်သော ယောက်ျားတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဒ္ဓဗာဓိပုဗ္ဗော-ဂဒ္ဓဗာဓိပုဗ္ဗမည်၏၊ ဂဒ္ဓဗာဓိပုဗ္ဗဿ-လင်းတတို့ကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ဖူးသော ရှေးရှေးယောက်ျားရှိသော၊ တဿ-ထိုအရိဋ္ဌ၏၊ ဂိဇ္ဈယာတက ကုလပုသုတဿ-လင်းတတို့ကို သတ်သော အမျိုး၌ မွေးဖွားသော၊ (တဿ-ထိုအရိဋ္ဌ၏၊) ဧဝဇ္ဇပံ ဒိဋ္ဌိဂတံ-ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော။

ဂဒ္ဓဗာဓိပုဗ္ဗဿ။ ။သက္ကတ၌ ပြိမြဲသည် ပါဠိ၌ “ ဂိဒ္ဓ ” ဟု ဖြစ်၏၊ ကုဏပေ ဂိဇ္ဈန္တိတိ ဂိဒ္ဓါ၊ ဂိဓဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဂိဋ္ဌ ဣကို (အ) ပြု၊ ဗာဓယိသုတိ ဗာဓိနော-ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်တတ်သော ရှေးရှေးယောက်ျားတို့၊ ဂဒ္ဓေ + ဗာဓိနော၊ ဂဒ္ဓဗာဓိနော + ပုဗ္ဗာ-ရှေးယောက်ျားတို့သည်၊ ဧတ္တာတိ ဂဒ္ဓဗာဓိပုဗ္ဗော။ [“ဂဒ္ဓ” ဟု တချို့စာ၌ ရှိသော်လည်း ကျမ်းရင်း၌ မရှိ။]

(ယေ-အကြင်တရားတို့သည်။) သဂ္ဂမောက္ခာနံ-နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာပြည်၊ နိဗ္ဗာန်တို့၏။ အန္တရာယံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်။) အန္တရာယိကာ-တို့မည်၏။ တေ-ထိုအန္တရာယိကဓမ္မတို့သည်။ ကမ္မ၊ ပေ၊ ဝသေန-ကမ္မန္တရာယ်၊ ကိလေသန္တရာယ်၊ ဝိပါကန္တရာယ်၊ ဥပဝါဒန္တရာယ်၊ အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓာ-၅ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ တတ္ထ-ထို ၅ ပါးတို့တွင်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ အာနန္တရိယဓမ္မာ-အာနန္တရိယသဘောရှိသော စေတနာတရားတို့သည်။ ကမ္မန္တရာယိကာနာမ-ကမ္မန္တရာယိကတို့မည်၏။ ဝါ-ကံဟူသော အန္တရာယိကတို့မည်၏။ [ကမ္မာနိ ဧဝ + အန္တရာယိကာ ကမ္မန္တရာယိကာ။] ဘိက္ခုနိဒ္ဓသကကမ္မံ - ကံသည်။ တထာ - ထိုအတူ ကမ္မန္တရာယိကမည်၏။ ပန - ထိုသို့ပင် ကမ္မန္တရာယိကဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တံ-ထိုဘိက္ခုနိဒ္ဓသကကံသည်။ ဓမ္မာက္ခယေဝ-နိဗ္ဗာန်၏သာ၊ အန္တရာယံ-ကို၊ ကရောတိ-ပြုနိုင်၏။ သဂ္ဂဿ-နတ်ပြည်၏။ (အန္တရာယံ-ကို၊) န (ကရောတိ)-မပြုနိုင်၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ-နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားတို့သည်၊ ကိလေသန္တရာယိကာနာမ-တို့မည်၏။ ဝါ-ဒိဋ္ဌိကိလေသာဟူသော အန္တရာယိကတို့မည်၏။ [ဒိဋ္ဌိစေတသိက်က ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့်

အန္တရာယိကာ။ ။သတ္တသန္တာနဿ ဝေမဇ္ဈေ ဧတိ အာဂစ္ဆတိတိ အန္တရာယော၊ (ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိ အနတ္တော) သတ္တဝါဟု ခေါ်အပ်သော ခန္ဓာအစဉ် အစအဆုံး၏ အလယ် (အကြား) ၌ (ပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိအကြားဝယ်) ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့် ယခုဘဝ၌ အကျိုးမဲ့ဖြစ်ရခြင်း၊ နောက်ဘဝ၌ ဒုဂ္ဂတိဘုံဝယ် ဖြစ်ရခြင်း၊ လူဆင်းရဲဖြစ်ရခြင်း စသည်ကို “အန္တရာယ” ဟု ခေါ်၏။ အနတိက္ကမနဌေန (မိမိပြုအပ်သော ကံသည်က ထိုအန္တရာယကို မကျော်လွန်နိုင်၊ မဖြစ်အောင် မတတ်နိုင်သောကြောင့်) -

- ၁။ အန္တရာယံ + နိယုတ္တာ အန္တရာယိကာ = အန္တရာယ်၌ ယှဉ်သောတရားတို့။ [နိယုတ္တတဒ္ဓိတ်၊ ဣကပစ္စည်း။]
- ၂။ အန္တရာယံ + အရဟန္တိတိ အန္တရာယိကာ = အန္တရာယ်ဟူသော အကျိုးကို ထိုက်သော (အန္တရာယ်အကျိုးရထိုက်သော) တရားတို့။ [အရဟတိတဒ္ဓိတ်။]
- ၃။ အန္တရာယော (အန္တရာယကရဏံ) + သီလံ ဧတေသန္တိ အန္တရာယိကာ = အန္တရာယ်ကို ပြုခြင်း အလေ့ရှိသော တရားတို့။ [တသီလတဒ္ဓိတ်၊ အန္တရာယကရဏကိုပင် ဌာနူပစာရအားဖြင့် “အန္တရာယ” ဟု ဆိုသည်။]

အာနန္တရိယဓမ္မာ။ ။“ကမ္မာ” ဟု စာအုပ်တို့၌ တွေ့ရသော်လည်း ဋီကာ၌ “အာနန္တရိယဓမ္မာတိ-အာနန္တရိယသဘာဝါ စေတနာဓမ္မာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဓမ္မာ” ဟု ရှိပါစေ။ စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို “အနန္တရ” ဟု ခေါ်ပါ။ အနန္တရေ + နိယုတ္တာ၊ အနန္တရံ (စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ပြုခြင်းဟူသော) သီလံ ဧတေသံတိ ဝါ အာနန္တရိယာ၊ အနန္တရံ ပယောဇနံ ဧတေသံတိ အာနန္တရိယာ၊ ယကို ကပြု၍ “အာနန္တရိကာ” ဟု ဖြစ်၏။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို “ကိလေသန္တရာယိက” ဟု ဆိုသည်။ ပဏ္ဏာက၊ ပေ၊ ဗျဉ္ဇနကာနိ-
 ပဏ္ဏာတ်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ဥဘတောဗျဉ်းတို့၏၊ ပဋိသန္ဓိဓမ္မာ-ပဋိသန္ဓေဝိပါက်တရား
 တို့သည်၊ ဝိပါကန္တရာယိကာနာမ-တို့မည်၏၊ ဝါ-ဝိပါက်ဟူသော အန္တရာယိကဓမ္မတို့
 မည်၏၊ ပဏ္ဏာတ်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ဥဘတောဗျဉ်းတို့၏၊ ပဋိသန္ဓေဝိပါက်တရားတို့သည်
 သုဂတိအဟိတ်၊ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်အောင်
 အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ရကား ဝိပါကန္တရာယိကတို့မည်၏။ အရိယူပဝါဒါ-အရိယာ
 ကို စွပ်စွဲခြင်းတို့သည်၊ (အရိယာကို စွပ်စွဲကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော
 စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်) ဥပဝါဒန္တရာယိကာနာမ-တို့မည်၏၊ ဝါ-အရိယာကို စွပ်စွဲကြောင်း
 စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော အန္တရာယိကဓမ္မတို့မည်၏။

ပန - ဆက်၊ တေ - ထိုအရိယူပဝါဒတို့သည်၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်၊
 အရိယေ-တို့ကို၊ န ခမာပေန္တိ-သည်းမခံစေကြကုန်သေး၊ ဝါ-မကန်တော့ကြကုန်
 သေး၊ တာဝဒေဝ-ထိုမကန်တော့သေးသမျှ ကာလပတ်လုံးသာလျှင်၊ (အန္တရာ
 ယိကာ ဟောန္တိ) တတော-ထိုကန်တော့ပြီးရာ အခါမှ၊ ပရံ-၌၊ (အန္တရာယိကာ၊)
 န (ဟောန္တိ) သဗ္ဗိစ္စ-သညာနှင့်တကွ စေ့ဆော်၍၊ အာပန္နာ-သင့်ရောက်အပ်ကုန်
 သော၊ အာပတ္တိယော-တို့သည်၊ အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယိကာနာမ-တို့မည်၏၊
 (မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိနည်းပညတ်တော်ဟူသော အမိန့်အာဏာတော်ကို ကျူးလွန်
 ကျော်နင်းကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော အန္တရာယိကဓမ္မတို့မည်၏။)

ဥပဝါဒန္တရာယိကာ။ ။အရိယာကို ဂုဏ်ပျက်အောင် စွပ်စွဲမိ၍ မတောင်းပန်မိက
 ထိုသူသန္တာန်၌ အကုသိုလ်ကံ၏ သတ္တိရှိနေသော်လည်း ကန်တော့တောင်းပန်၍ ကုသိုလ်
 စေတနာ ဖြစ်သောအခါ ထိုအကုသိုလ်၏ သတ္တိသည် ပျက်ပြယ်တော့ရကား အန္တရာယ်ကို
 မပြုနိုင်တော့။

အာဏာဝီတိက္ကမန္တရာယိကာ။ ။ဤ၌လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာတော်ကို
 ကျူးလွန်ကျော်နင်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ကမ္မပစ္စယသတ္တိသည် လူဝတ်လဲမှု စသည်ကို
 ပြုလိုက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရားကို ကန်တော့တောင်းပန်ရာ ရောက်သောကြောင့် ထိုသတ္တိ
 များ ပြယ်လေတော့၏။ သို့သော် လောကဝဇ္ဇဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်များ၌ကား လောကထုံးစံ
 အတိုင်း ဖြစ်ရသော အကုသိုလ်စိတ်များ၏ သတ္တိသည် ပြယ်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဥပမာ-သူတစ်ပါး
 မယားကို ခိုး၍ ပဌမပါရာဇိကအမှုကို ကျူးလွန်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုး၍ ဒုတိယပါရာဇိက
 အမှုကို ကျူးလွန်ခြင်း၊ လူ၏ အသက်ကို သတ်၍ တတိယပါရာဇိကအမှုကို ကျူးလွန်ခြင်း၊
 အကျိုးပျက်အောင် လိမ်လည်လှည့်ပတ်၍ မုသာဝါဒအမှုကို ကျူးလွန်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်ကို
 သတ်၍ သဗ္ဗိစ္စပါဏသိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်ခြင်း စသော လောကဝဇ္ဇများသည် လူဝတ်လဲ၍
 သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသနာပြော၍သော်လည်းကောင်း မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာတော်ကို
 ကျူးကျော်မှု ဝီတိက္ကမန္တရာယိကသာ ပြောပျောက်၏။ သူမယား ခိုးမှု၊ သူအသက် သတ်မှု
 စသော ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ ပါဏာတိပါတ စေတနာတို့၏ သတ္တိကား ပျက်သွားလိမ့်မည်
 မဟုတ်။

တာပိ-ထိုအာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယိကဟူသော အာပတ်တို့သည်လည်း၊ ယာဝ-
 အကြင်မျှလောက်၊ ဘိက္ခုဘာဝ်-ရဟန်း၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိဇာနာတိဝါ-ဝန်ခံမှုလည်း
 ဝန်ခံသေး၏၊ (ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သူအတွက်၊) န ဝုဠာတိဝါ-အာပတ်မှုလည်း
 မထသေး၊ (သံဃာဒိသေသ်အာပတ်သင့်သူအတွက်၊) န ဒေသေတိဝါ-ဒေသနာ
 မူလည်း မပြောသေး၊ (အောက်အာပတ် ၅ ပုံ သင့်သူအတွက်၊) တာဝဒေဝ-ထိုမျှ
 လောက်သော ကာလပတ်လုံးသာလျှင်၊ (အန္တရာယိကာ၊ ဟောန္တိ၊) န တတော
 ပရံ။ [ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သူအတွက် လူထွက်ပြီးနောက်၊ သံဃာဒိသေသ်
 အာပတ်သင့်သူအတွက် ဝုဠာနကံပြုပြီးနောက်၊ အောက်အာပတ် ၅ ပုံ သင့်သူ
 အတွက် ဒေသနာပြောပြီးနောက် အန္တရာယ် မပြုတော့-ဟူလို။]

တတြ-ထို ၅ ပါးသော အန္တရာယိကဓမ္မတို့တွင်၊ အယံ ဘိက္ခု-ဤအရိဋ္ဌရဟန်း
 သည်၊ ဗဟုဿုတော-များသော သုတရှိသော၊ ဓမ္မကထိကော-ဓမ္မကထိကသည်၊
 (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) သေသန္တရာယိကေ - အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယိကမှ
 ကြွင်းသော အန္တရာယိကဓမ္မတို့ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ပန-ဗျတိရိတ်ကား၊ ဝိနယေ-
 ဌ၊ အကောဝိဒတ္တာ-မကျွမ်းကျင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏ္ဏတ္တိဝိတိက္ကမန္တရာ
 ယိကေ-မြတ်စွာဘုရား၏ ပညတ်တော်ကို ကျူးလွန်ခြင်းဟူသော အန္တရာယိက
 ဓမ္မတို့ကို၊ န ဇာနာတိ-နားမလည်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ကမ္မ၊ ကိလေသ၊ ဝိပါက၊
 ဥပဝါဒန္တရာယိကတို့ကိုသာ နားလည်၍ ပဏ္ဏတ္တိဝိတိက္ကမန္တရာယိကကို နားမလည်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ရဟောဂတော-ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်၌ ရောက်ပြီးသည်၊
 (ဟုတွာ-၍၊) ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဣမေ အာဂါရိကာ-ဤ
 အိမ်၌နေသူ လူဝတ်ကြောင်တို့သည်၊ ပဉ္စ- ၅ ပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေ-ကာမဂုဏ်
 တို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တာ-သုံးဆောင်ကုန်လျက်၊ (သုံးဆောင်ကြကုန်ရင်း၊) သောတာပန္နာ
 ပိ-သောတာပန်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိနောပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊
 အနာဂါမိနောပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ ဘိက္ခုပိ-ရဟန်း
 တို့သည်လည်း၊ မနာပိကာနိ-မြတ်နိုးဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ စက္ခုဝိညေ
 ယျာနိ-စက္ခုဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ရူပါနိ-ရူပါရုံတို့ကို၊ ပဿန္တိ-မြင်ကြရကုန်၏၊
 [ပေယျာလ ဖော်ပါ၊] ပေ၊ ဖုသန္တိ-ထိကြကုန်၏၊ မုဒုကာနိ-နုညံ့ကုန်သော၊ အတ္ထရဏာ
 ပါဝုရဏာဒီနိ-အခင်း၊ အခြံအစရှိသော အသုံးအဆောင်တို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-သုံးစွဲ
 ကြကုန်၏၊ ဧတံ သဗ္ဗ-ဤ အလုံးစုံသည်၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊
 ဣတ္ထိရူပ ပေ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဒေဝ-မိန်းမ၏အဆင်း၊ မိန်းမ၏အသံ ပေ၊ မိန်းမ၏
 အတွေ့တို့သည်သာ၊ န ဝဇ္ဇန္တိ-မအပ်ကုန်သနည်း၊ ဧတေပိ-ဤဣတ္ထိရူပ အစရှိသည်
 တို့သည်လည်း၊ ဝဇ္ဇန္တိ-အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ)။

ဧဝံ-သို့၊ ရသေန-အပြစ်မရှိသော ပစ္စည်း ၄ ပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အရသာဖြင့်၊ ရသံ-အပြစ်ရှိသော ကာမဂုဏ်ကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အရသာကို၊ သံသန္တိတွာ-ရောနှော၍၊ သစ္ဆန္တရာဂပရိဘောဂဉ္စ-ဆန္ဒရာဂ နှင့်တကွဖြစ်သော သုံးစွဲခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ နိစ္ဆန္တရာဂပရိဘောဂဉ္စ-ဆန္ဒရာဂ မရှိသော သုံးစွဲခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဧကံ-တစ်မျိုးထည်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ထူလ ဝါကေဟိ-ထူသော လျှော်တို့နှင့်၊ ဝါ-တုတ်သော လျှော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ အတိ သုခမသုတ္တံ-အလွန်သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ချည်ကို၊ ယဋ္ဌေန္တောဝိယ-ဆက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သာသပေန-မုန်ညင်းစေ့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ သိနေရုံ-မြင်းမိုရ်တောင်ကို၊ ဥပသံဟရန္တော ဝိယ - အတူဆောင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဥပသံဟရန္တော ဝိယာတိ သဒိသတံ ဥပသံဟရန္တော ဝိယ ဧကန္တသာဝဇ္ဇေ အနဝဇ္ဇဘာဝပေက္ခန တော။] ပါပကံ-ယုတ်မာသော၊ ဝါ-အပါယ်သို့ ကျရောက်စေတတ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ- မိစ္ဆာအယူကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဘဂဝတာ-ဘုန်းတော်ကြီးဘုရားသည်၊ မဟာ သမုဒ္ဓံ-မဟာသမုဒ္ဓရာကို၊ ဗန္ဓန္တေန ဝိယ-ကံသင်းဖွဲ့သကဲ့သို့၊ မဟတာ-ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟေန-အားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ ပဌမပါရာဇိကံ-ကို၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ ပညတ္တံ- ပညတ်တော်မူအပ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဧတ္ထ-ဤမေထုန်အမှု၌၊ ဒေါသော-အပြစ် သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ။ (ပဌမပါရာဇိကပညတ်လောက်အောင် မကြီးပါ-ဟူလို့) ဣတိ- ဤသို့၊ သဗ္ဗညုတညာဏေန-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ ပဋိဝိရုဇ္ဈန္တော -

ရသေန ရသံ သံသန္တိတွာ။ ။ရသေန ရသံ သံသန္တိတွာတိ အနဝဇ္ဇေန ပစ္စပပရိ ဘုဉ္ဇနရသေန (ပစ္စည်း ၄ ပါးကို သုံးစွဲခြင်း၌ဖြစ်သော အပြစ်မရှိသော အရသာနှင့်၊) သာဝဇ္ဇ ကာမဂုဏပရိဘောဂရသံ (ကာမဂုဏ်ကို သုံးဆောင်ခြင်း၌ ဖြစ်သော အပြစ်ရှိသော အရသာ ကို) သမာနေတွာ (အတူဆောင်၍၊ အတူတူဖြစ်အောင် ရောမွှေ၍။)

သစ္ဆန္တ ခေ၊ ဧကံ ကတွာ။ ။“ဆန္ဒ”ဟူသည် ကာမဂုဏ်ကို လိုလားသော တဏှာ တည်း၊ ရာဂဟူသည်လည်း ထိုကာမဂုဏ်ကို စွဲမက်သော ရာဂပင်တည်း၊ သဒ္ဓါ ၂ ခုအတွက် အလွန်တပ်မက်သော တဏှာရာဂကို ယူပါ။ ပစ္စည်း ၄ ပါးကို သုံးဆောင်ရာ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်ဖြင့် ပရိယတ် ပဋိပတ်အားထုတ်ဖို့ရန် သုံးလျှင် တဏှာလောဘ မဖြစ်သောကြောင့် နိစ္ဆန္တရာဂပရိဘောဂ ဖြစ်၏။ ကာမဂုဏ်ကို ခံစားရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်၍ မဖြစ်၊ တဏှာရာဂဖြင့် ပြင်းပြစွာဖြင့် ခံစားရကား သစ္ဆန္တရာဂပရိဘောဂ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ သဘောချင်း အလွန်ဝေးနေသော သစ္ဆန္တရာဂ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့် နိစ္ဆန္တရာဂသုံးဆောင်ခြင်းကို တစ်မျိုးတည်း တန်းတူထား၍ စဉ်းစားရကား ကြမ်းတမ်းတုတ်ခိုင်သော လျှော်ချည်နှင့် သိမ်မွေ့ သော အပ်ချည်ကို ဆက်ပုံနှင့်လည်းကောင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့် မုန်ညင်းစေ့ကို အတူထား၍ ရှုစားသူနှင့်လည်းကောင်း တူနေလေသည်။

သဗ္ဗညုတ ခေ၊ ပဋိဝိရုဇ္ဈန္တော။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ပဌမပါရာဇိကအမှုကို အလွန် ကြီးကျယ်သော အပြစ်ဟု မြင်တော်မူ၏။ အရိဋ္ဌကား ဘာမျှ ကြီးကျယ်သော အပြစ် မရှိဟု

ဆန့်ကျင်လျက်၊ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလာနံ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ အာသံ-
 ကြံ့ကြံ့လို့သော အာသာကို၊ ဆိန္ဒုန္တော-ဖြတ်တောက်လျက်၊ ဇိနဿ-မြတ်စွာ
 ဘုရား၏။ အာဏာစက္ကေ-အာဏာတော်ဟူသော စက်ဘီး၌၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်
 ခြင်းကို၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ [အာဏာစက္ကေတံ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒသင်္ခါတေ၊
 “အဋ္ဌဟ္မစရိယံ ပဟာယာ”တိ အာဒိ ဒေသနာသင်္ခါတေစ အာဏာစက္ကေ။] တေန-
 ကြောင့်၊ တထာဟံ ၊ပေ၊ အာဇာနာမိတိ အာဒိ-အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ-သည်၊
 အတ္ထိ၊ တံ ဝစနံ-ကို၊ အရိဋ္ဌော-သည်၊) အာဟ-ပြီ။

☞ အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာတိ အာဒိမ္ပိ-အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ
 တဗ္ဗော၊) အပ္ပဿာဒဋ္ဌေန-အနည်းငယ်သာ သာယာဖွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော
 အနက်သဘောကြောင့်၊ အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ-အသားမစပ်၊ အညှိကပ်၍၊ ခွေးငတ်
 မလွတ်ရက်နိုင်သော အရိုးစုဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ ဗဟုဿာဓာရဏဋ္ဌေန-
 များစွာသော သတ္တဝါတို့နှင့် ဆက်ဆံနေသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော
 ကြောင့်၊ မံသပေသ္မုပမာ-ကျီးများဘောင်တွင်၊ တစ်ကောင်းရလစ်၊ ပိုင်းအော်ဟစ်
 သည့်၊ အသားတစ်ဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ အနုဋ္ဌဟနဋ္ဌေန-အစဉ်အတိုင်း

ယူဆလေ၏။ ဤသို့ ယူဆသည့်အတွက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်
 အပြိုင်ပြုရာရောက်သည်။ [သဗ္ဗညုတဉာဏေန သဒ္ဓိ ပဋိဝိရုဇ္ဈန္တောတိ သာဝဇ္ဇတိ ဒိဋ္ဌိ အနဝဇ္ဇန္တိ
 ဂဟဏေန တေန သဟ ပဋိဝိရုဇ္ဈန္တော။]

အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ။

။ဝိဂတမံသာယ ဟိ တေန အဋ္ဌိသင်္ခလိကာယ ဧကဋ္ဌိမ္ပိဝါ
 ကင်္ဂလသဒ္ဓေါ နိရုဋ္ဌော - ကင်္ဂလသဒ္ဓါသည် အသားမရှိသော အရိုးဆက်၌လည်းကောင်း၊
 အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားသော အထင်ရူဠိသဒ္ဓါတည်း။ အဋ္ဌိ ဧဝံ +
 ကင်္ဂလံ အဋ္ဌိကင်္ဂလံ - အသားမရှိသော အရိုး၊ အရိုးဆက်၊ အဋ္ဌိကင်္ဂလံ + ဥပမာ ယေသံတိ
 အဋ္ဌိကင်္ဂလူပမာ။ [အပ္ပဿာဒ = အပ္ပ + အဿာဒ။]

နွားသတ်သမားတို့သည် အသားကို ခွာ၍ အရိုးချည်းသာ ကျန်နေသော ညှိစို့စို့အနံ့
 လောက်သာ ရှိသော အရိုးကို ပစ်ထားကြ၏။ ထိုအရိုးကို ငတ်နေသော ခွေးပိန်ကလေး တွေ
 သောအခါ သွားရည် တမြားမြားကျလျက် ခဲရှာလေ၏။ အရိုးချည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း အညှိနံ့
 ကလေး ရှိနေသေး၍ ခွေးပိန်ကလေးသည် မပစ်ရက်ရှာ၊ ပို၍ ကောင်းသော အရသာ ရနိုးရနိုးနှင့်
 ခဲ၍သာ နေရှာသည်။ ထို့အတူ ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည် မေထုန်အတွေ့ပင်ဖြစ်သော်လည်း
 အညှိနံ့ရသော ခွေး၏ မျှော်လင့်ချက်မျိုးဖြင့် တိုး၍ အရသာပေါ်နိုးနိုးသာ ရှိ၏။ တကယ်ကား
 အရသာ မတိုးလာချေ။ ထို့ကြောင့် ကာမဂုဏ်သည် ခွေးပိန်ကလေး မလွတ်နိုင်သော အရိုးနှင့်
 တူလှလေ၏။

မံသပေသ္မုပမာ။

။ကျီးတစ်ကောင်သည် အသားတုံး တစ်ခုကို ရ၏။ အခြားကျီး
 တို့ကား ထိုကျီးကို ပိုင်း၍ ထိုးကြကုန်၏။ ကာမဂုဏ်တို့လည်း ထိုကာမဂုဏ်ရနေသူကို ပိုင်း၍
 လုယူလိုကြသောကြောင့် အသားတုံး အသားတစ်နှင့် တူကြလေသည်။

အနုဒဟနဋ္ဌေန။

။အနုပါယပတိပတ္တိယာ (ဤဘဝ နောက်ဘဝ ကြီးပွားကြောင်း
 မဟုတ်သော အကျင့်အားဖြင့်) သမ္ပတိအာယတိဉ္စ (ယခုဘဝ၌လည်းကောင်း၊ နောင်ဘဝ၌

လောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ တိဏုက္ကပမာ-လေတင် လှည့်ဆောင်၊ လက်ထိလောင်သည့်၊ တန်ဆောင်မြက်မီးရှူးဟူသော ဥပမာရှိကြ ကုန်၏။ မဟာဘိတာပနဋ္ဌေန-ကြီးကျယ်စွာ ပူလောင်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ သော အနက်သဘောကြောင့်၊ အင်္ဂါရကာသူပမာ-မီးကျိုးတွင်းဟူသော ဥပမာရှိ ကြကုန်၏။ ဣတ္တရပစ္စုပ္ပန်ဋ္ဌေန-တိုတောင်းလှစွာ၊ ခဏသာလျှင်၊ ထင်လာကုန် သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောကြောင့်၊ သုပိနကူပမာ-စားရယောင် ယောင်၊ သောက်ရယောင်ယောင်၊ နတ်လှည့်ဆောင်သည့်၊ သန်းခေါင်အိပ်မက် ဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ တာဝကာလိကဋ္ဌေန-အခိုက်အတန့်မျှ သုံးစွဲရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၏။ ယာစိတကူပမာ - ငှားရမ်းလှူငှါ

လည်းကောင်း) အနုဒဟနဋ္ဌေန (အတ္တာနုဝါဒဘေး ပရာနုဝါဒဘေး ဒဏ္ဍဘေးတို့ဖြင့် ယခုဘဝ၌ လောင်တတ်၊ ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့ဖြင့် နောင်ဘဝ၌ လောင်တတ်သော သဘောကြောင့်။)

တိဏုက္ကပမာ။ ။မြက်ဆုပ်ကို မီးရှို့၍ ညဉ့်မှောင်တုန်းဝယ် လေးဘက်သို့ လှည့် ကာ မီးရှူးမီးတိုင် လုပ်၍ ယူသွားသူ၏ လက်ကို ထိုမြက်မီးရှူးက လောင်သကဲ့သို့ ကာမဂုဏ် မီးတိုင်ကို ကိုင်ထားသူအားလည်း ထိုကာမဂုဏ်က လောင်တတ်လေရကား ကာမဂုဏ်တို့သည် မြက်မီးရှူးနှင့် တူလှကုန်၏။

အင်္ဂါရကာသူပမာ။ ။|မဟာဘိတာပနဋ္ဌေနာတိ အနဝဋ္ဌိတသဘာဝတာယ။| သက်မဲ့ပစ္စည်းဖြစ်စေ၊ သက်ရှိ သား၊ လင်၊ ခင်ပွန်း၊ ဇနီးဖြစ်စေ မိမိအထံ၌ အမြဲမတည်၍ တစ်ခြားလက်သို့ ရောက်သွားလျှင် သို့မဟုတ် သေကျေပျက်စီးသွားလျှင် အလွန်အမင်း သောက ဖြစ်ကြရသောကြောင့် ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည် အလွန်ပူသော မီးကျိုးတွင်းနှင့် တူကြလေ၏။

သုပိနကူပမာ။ ။|ဣတ္တရသဒ္ဓါသည် (မဟုတ္တ (တစ်မဟုတ်၊ တစ်ခဏ) အနက်ကို ဟော၏။| အိပ်မက်မက်ရာ၌ တကယ်ပင် စားရ ဝတ်ရ မြင်ရ တွေ့ရသည်ဟု မြင်မက်သော် လည်း အိပ်ရာမှ နိုးလာသောအခါ ဘာမျှ မဟုတ်တော့၊ ထို့အတူ ကာမဂုဏ်တို့သည် ကြည့် တုန်း၊ ကြားတုန်း၊ ခံစားတုန်း ခဏကလေးမျှ မက်လိုက်ရသော်လည်း ပြီးလျှင် ဘာမျှ မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် ကာမဂုဏ်တို့သည် အိပ်မက်နှင့် တူကြကုန်၏။

ယာစိတကူပမာ။ ။လူတစ်ယောက်သည် သူတစ်ပါး၏ ယာဉ်ရထား မော်တော် ကားကို ငှား၍၊ ငှားရမ်းထားသော လက်ဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဆင်ပြင်ကာ ပွဲသဘင်သို့ ထွက်လာ ရ၏။ ဘေးကမြင်သူ လူအများကလည်း တကယ်ချမ်းသာသော စည်းစိမ်ရှင်ကြီးဟု ထင်မှား ကုန်ရာ၏။ ထိုကဲ့သို့ သူတစ်ပါး အထင်မှားအောင် ဝါကြွား၍နေစဉ် ဥစ္စာရှင်တို့သည် သူတို့၏ ဥစ္စာကို ပြန်၍ယူသောအခါ ထိုအငှားဖြင့် ကြွားနေသူအတွက် အလွန် စိတ်မကောင်း ဖြစ်ရ သကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်အာရုံများလည်း ကိုယ်ပိုင် အစစ် မဟုတ်ကြ၊ ရန်သူအမျိုးမျိုးကြောင့် ပျက်စီးတတ်ရကား ငှားရမ်းထားသော ပစ္စည်းများနှင့် အလားတူကြကုန်၏။ [တာဝကာလိ ကဋ္ဌေန ပရေဟိ အဘိဘဝနိယတာယ-ရေ မီး မင်းစသူတို့က လွှမ်းမိုးအပ်သဖြင့် ငှားရမ်းအပ် သော ပစ္စည်းကဲ့သို့ ဖြစ်၏။]

ပွဲသဘင်၌၊ ဝတ်ဆင်ခဏ၊ သုံးဆောင်ရသော ဥစ္စာဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂပလိဘဥနဋ္ဌေန-အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ချိုးဖျက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ရုက္ခဖလူပမာ-အခက်အရွက်၊ ထွားထွား ညက်အောင်၊ ခုတ်ဖျက်ယူငင်၊ အသီးသီးသော သစ်ပင်ဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ အဓိကုဋ္ဌနဋ္ဌေန-ဖြတ်တောက် ခုတ်စင်းရာ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော ကြောင့်၊ အသိသုန္ဓုပမာ-သန်လျက်ဝင်းဝင်း၊ သားတစ်မြွင်းဖို့၊ စင်းတီတုံးဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ [အသိ-သံလျက်+ သူနာ-စင်းတီတုံး။] ဝိနိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန-လျှိုထွင်း ထိုးဖောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ သတ္တိသုလူပမာ- လုံ့မတ်ကျင်ဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ သာသင်္ကသပွဋိဘယဋ္ဌေန-ရွံ့ရှားဖွယ်နှင့် တကွ၊ ဘေးရန်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ အဆိပ်ထန်သော မြွေ၏ဦးခေါင်းဟူသော ဥပမာရှိကြကုန်၏။ ဣတိအယံ-ဤဆို အပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤသမန္တပါသာဒိကာမည်သော ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-

သဗ္ဗင်္ဂ ပေ၊ နဋ္ဌေန။ ။ဆေဒနဘေဒနာဒိ အဓိကရဏဘာဝေန-ဖြတ်ခြင်း၊ခွဲခြင်း စသည်တို့၏ တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် (အဖြတ်ခံရ အခွဲခံရခြင်း စသည်ဖြင့်) သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂပလိဘဥန- အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ဖျက်ချိုးကြောင်း ဖြစ်သည်။

ရုက္ခဖလူပမာ။ ။အသီးရှိသော သစ်ပင်ကို ရုက္ခဖလဟု ခေါ်၏။ လူတစ်ယောက် သည် အသီးကို လို၍ အပင်ပေါ်သို့ တက်နေစဉ်၊ အခြားတစ်ယောက်လည်း ဓားမကြီးကို ကိုင်၍ ထိုအပင်အောက်သို့ ရောက်လာ၏။ ထိုသူသည် အပင်ပေါ်သို့ မတက်နိုင်ရကား အမြစ်က ခုတ်လွဲနေ၏။ ထိုအချိန်၌ အထက်ကလူသည် မြန်မြန်ဆင်းလျှင် ဆင်းရော့၊ မဆင်းလျှင် သစ်ပင်လွဲသောအခါ လက်ခြေအင်္ဂါတို့ ကျိုးပျက်ကုန်ရာသကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်တို့ လည်း သူတစ်ပါးက လိုလားသည့်အတွက် ဥစ္စာရှင်မှာ ပျက်စီးစရာများရကား အသီးရှိသော သစ်ပင်နှင့် တူလှကုန်၏။

အသိသုန္ဓုပမာ။ ။ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည် (အသားတင်၍ ခုတ်စင်းရာ) စင်းတီ တုံးနှင့် တူကုန်၏။ ကိလေသာတို့ကား သန်လျက်နှင့် တူကုန်၏။ ကာမဂုဏ်အာရုံပေါ်၌ ကိလေသာကို ခံစားရကား ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည် သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်စင်းရာ စင်းတီတုံးနှင့် တူကြလေသည်။

သတ္တိသုလူပမာ။ ။လုံ့မတ်ကျင်သည် အနာမရှိသော အရပ်ကို အနာပေါက်ဖြစ် အောင် ပြုလျက် အထည်းသို့ စိုက်ဝင်သကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်အာရုံတို့လည်း ဒုက္ခမရှိသူကို ဒုက္ခ ဖြစ်အောင် ပြုလျက် သောကပရိဒေဝ စသည်တိုင်အောင် အတွင်းစိုက်သောကြောင့် လုံ့မတ် ကျင်နှင့် ဥပမာတူကြလေသည်။

သဗ္ဗသိရူပမာ။ ။မြွေပွေး မြွေဟောက်တို့၏ တစ်ကိုယ်လုံးတွင် ဦးခေါင်းသည် ကြောက်ရွံ့စရာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်၏။ ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို ပေးတတ်ရ ကား ပညာရှိသူတော်စင်တို့၏ အမြင်အားဖြင့် မြွေပွေး မြွေဟောက်တို့၏ ဦးခေါင်းပမာ အလွန် ရွံ့စရာ ကြောက်စရာ ဖြစ်ကြလေသည်။ [မဇ္ဈိမပံ၊ ဂဟပတိဝဂ္ဂ၊ ပေါတလိသုတ် စသည်မှ ယူသည်။]

အကျဉ်းချုပ်တည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန-အကျယ်ကိုကား၊ ပပဉ္စသုဒ္ဓနိယံ-ပပဉ္စသုဒ္ဓနိ
မည်သော၊ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ-မဇ္ဈိမနိကာယံ အဋ္ဌကထာ၌၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်
၏၊ ဧဝံ ဗျာခေါတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (အာဇာနာမိ) ဝိယ-သိသကဲ့သို့ ရှိပါ၏၊ ဝါ-
သိသလိုလို ရှိပါ၏၊ သေသံ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အရိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ အဋ္ဌမံ။

၉။ ဥက္ခိတ္တသမ္ဘောဂသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၂၄-၄၂၅။ နဝမေ-၌၊ အကတာနုဓမ္မေနာတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ အာပတ္တိယာ-
အာပတ်ကို၊ အဒဿနေဝါ-မရူခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အပ္ပဋ္ဌိကဓမ္မဝါ-
မကုစားခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပါပိကာယ-ယုတ်မာသော၊ ဒိဋ္ဌိယာ-
အယူကို၊ အပ္ပဋ္ဌိနိသဂ္ဂေါ-မစွန့်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေန-ဟုတ်မှန်
သောဝတ္ထုဖြင့်၊ ဝိနယေန-စောဒနာ သာရဏာဝိနည်းဖြင့်၊ သတ္ထုသာသနေန-မြတ်
စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ဖြစ်သော ဥတ်ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ ဥက္ခိတ္တကဿ-နှင်ထုတ်
အပ်ပြီးသော ရဟန်းကို၊ (ဩသာရဏာ၌ စပ်၊) ဝါ-၏၊ (အနုလောမဝတ္တံ၌ စပ်၊)
အနုလောမဝတ္တံ-ဥက္ခိတ္တကကံအားလျော်သော ကျင့်ဝတ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ ကတာ-
ပြုအပ်သော၊ ဩသာရဏာ-သံဃာ့ဘောင်သို့ သွင်းခြင်းကို၊ အနုဓမ္မော-အနုဓမ္မ
ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊ (အပေါ်၌) ဩသာရဏသင်္ခါ
တော-သံဃာ့ဘောင်သို့ သွင်းခြင်းဟုဆိုအပ်သော၊ သော အနုဓမ္မော-ထိုအနုဓမ္မကို၊
န ကတော-မပြုအပ်၊ အယံ -ဤရဟန်းသည်၊ အကတာနုဓမ္မေနာမ-မည်၏၊
တာဒိသေန-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊
တေနဝ-ကြောင့်ပင်၊ အဿ-ထိုအကတာနုဓမ္မနဟူသော ပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇနေ-
၌၊ အကတာနုဓမ္မေနာမ ၊ပေ၊ သာရိတောတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဒေတိ
ဝါ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ ဝါတိ-ကား၊ ဧကပယောဂေန-ဖြင့်၊ ဗဟုမ္ပိ-များစွာသော အာမိသ
ကိုလည်း၊ ဒေတောဝါ-ပေးသော ရဟန်း၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂဏှတောဝါ-
ယူသော ရဟန်း၏သော်လည်းကောင်း၊ ဧကံ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ)၊ ဝိစ္ဆိန္နိတွာ
ဝိစ္ဆိန္နိတွာ-ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာကို ဖြတ်၍ ဖြတ်၍၊ ဒေန္တဿစ-ပေးသော ရဟန်း
၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂဏှန္တဿစ-ယူသော ရဟန်း၏သော်လည်းကောင်း၊
ပယောဂဂဏှနာယ ပါစိတ္တိယာနိ (ဟောန္တိ) သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဥက္ခိတ္တ
သမ္ဘောဂသိက္ခာပဒံ နဝမံ။

အနုဓမ္မော။ ။ဩသာရဏသင်္ခါတောဖြင့် အနုဓမ္မ၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ အနုရူပေါ-
ဥက္ခေပနိယကံအားလျော်သော၊ ဓမ္မော-ဩသာရဏကံဟူသော ဝိနည်းတရားတည်း၊ အနုဓမ္မော-
တရား၊ ယောဇနာ၌ကား “အနုလောမဝတ္တံ-နှင့်တကွ ကတာဩသာရဏာသည် အနုဓမ္မ၏
သရုပ်ပြ” ဟု ဆိုလေသည်။

၁၀။ ကဏ္ဍကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၂၈။ ဒသမေ-၌၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဥပ္ပန္နန္တိ-ကား၊ အရိဋ္ဌဿ ဝိယ-အရိဋ္ဌ၏ကဲ့သို့၊ တေဿာပိ-ဤကဏ္ဍက၏လည်း၊ အယောနိသော-မသင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ဥမ္ပုဇန္တဿ-ဖော်စဉ်၊ ဝါ-တွေးတောကြံစည်စဉ်၊ “ဥမ္ပုဇန္တဿ-ပွတ်တိုက် ကြံစည်စဉ်” ဟုလည်း ရှိ၏။ (ဒိဋ္ဌိဂတံ-မိစ္ဆာအယူသည်) ဥပ္ပန္နန္တိ-ဖြစ်သည်၊ (ဟောတံ) နာသေတူတံ ဧတ္ထ-၌၊ နာသနာ-နာသနာတို့သည်၊ သံဝါသနာသနာ-သံဝါသနာသနာလည်းကောင်း၊ လိင်္ဂနာသနာ-လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍကမ္မနာသနာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဝိဓာ- ၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏၊ တတ္ထ-ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ အာပတ္တိယာ-အာပတ်ကို၊ အဒဿနာဒီသု-မရခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဥက္ခေပနာ-နှင်ထုတ်ခြင်းသည်၊ သံဝါသနာသနာနာမ-နာမည်၏၊ ဝါ-ကံကြီးကံငယ်ဟူသော သံဝါသကို ဖျက်ဆီးခြင်းမည်၏၊ ဒူသကော-ဖျက်ဆီးတတ်သော သာမဏေကို၊ နာသေတဗ္ဗော-ပျက်စီးစေထိုက်၏၊ ဝါ-အသွင်ကိုဖျက်လူထွက်စေထိုက်၏၊ မေတ္တိယံ-မေတ္တိယာမည်သော၊ ဘိက္ခုနီ-ကို၊ နာသေထ-ပျက်စီးစေကြကုန်လော၊ ဝါ-အသွင်ကိုဖျက် လူထွက်စေကြကုန်လော၊ ဣတိ အယံ-ဤဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ လိင်္ဂနာသနာနာမ-မည်၏၊ ဝါ-အသွင်ကို ဖျက်ခြင်းမည်၏၊ အဇူတဂ္ဂေ၊ ပေ၊ အပဒိသိတဗ္ဗောတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤဖျက်ဆီးခြင်းသည်၊ ဒဏ္ဍကမ္မနာသနာနာမ-မည်၏၊ ဝါ-ဒဏ်ပေးမှုဟူသော ဖျက်ဆီးခြင်းမည်၏၊ အယံ-ဤဒဏ္ဍကမ္မနာသနာကို၊ ဣမ-ဤကဏ္ဍကသိက္ခာပုဒ်၌၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ၊ ပေ၊ ဝိနဿာတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုဝေဠု ပန ဘိက္ခဝေ အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ စရာတိ-ကား၊ ဂစ္ဆ-သွားတော့၊ ပိရေတိ-ကား၊ ပရ-ဟဲ့ သာသနာတော်၌ အပ်ဖြစ်သူ၊ အမာမက-ရတနာ ၃ ပါးကို မမြတ်နိုးသူ၊ ဝိနဿာတိ-ကား၊ နဿ-ပျက်စီးလေတော့၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ တေ-သင့်ကို၊ [ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ ကင်္ခါ၌ တံဟု ရှိ၏။] န ပဿာမ-ငါတို့ မမြင်ကြရကုန်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆ-သွားတော့၊ ဣတိ-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။ [စရ၊ ပိရေပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၄၂၉။ ဥပလာပေယျာတိ-ကား၊ သင်္ဂဏေယျ-ချီးမြှောက်အံ့၊ ဥပဋ္ဌာပေယျာတိ-ကား၊ တေန-ထိုသာမဏေသည်၊ (ဓာတ်ကတ္တား၊) ဝါ-ကို၊ (ကာရိတ်ကံ၊) အတ္တနော-မိမိအား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-လုပ်ကျွေးမှုကို၊ ကာရာပေယျ-ပြုစေအံ့၊ သေသံ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာနာဒီဟိ။- ကဏ္ဍကသိက္ခာပဒ် ဒသမံ။

သမတ္ထော ဝဏ္ဏနက္ကမေန သပ္ပါဏကဝဂ္ဂေါ သတ္တမော။
သပ္ပါဏကဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၈။ သဟဓမ္မိကဝဂ်

၁။ သဟဓမ္မိကသိက္ခာပုဒ်

၄၃၄။ သဟဓမ္မိကဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဧတသ္မိံ သိက္ခာပဒေတိ-
 ကာ။ ဧတသ္မိံ သိက္ခာပဒေ-၌၊ ယံ-အကြင်ကျင့်ဝတ်ကို၊ (တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊)
 ဝုတ္တံ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုကျင့်ဝတ်ကို၊ (ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ်၌ “ဘူတဂါမကို
 မဖျက်အပ်” စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်သော အကျင့်မျိုးကို၊) န တာဝ သိက္ခိ
 သာမိ-ကျင့်လိမ့်ဦးမည် မဟုတ်၊ ပန-ဆက်၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊
 ဝါစာယ ဝါစာယ-စကားခွန်းတိုင်း စကားခွန်းတိုင်း၌၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-
 ထိုက်၏၊ သိက္ခမာနေန၊ ပေ၊ ဘိက္ခုနာတိ-ကား၊ ဩဝါဒံ-အဆုံးအမကို၊ သိရဿာ-
 ဦးခေါင်းဖြင့်၊ သမ္ပဋ္ဌိစ္ဆိတ္တာ-ခံယူ၍၊ သိက္ခိတုကာမေနေဝ-ကျင့်လိုသည်သာလျှင်၊
 ဟုတ္တာ-၍၊ အာဇာနိတဗ္ဗဇ္ဇေဝ-သိလည်း သိထိုက်၏၊ ဝါ-မသိ၊ သိအောင်လည်း
 ပြုထိုက်၏၊ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဇ္ဇ-မသိလျှင်လည်း မေးထိုက်၏၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗဇ္ဇ-မေးမြန်း
 ပြီးနောက် စူးစမ်းနှိုင်းချိန်လည်း စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ထိုက်၏၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဥတ္တာနမေဝ
 ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- သဟဓမ္မိကသိက္ခာပဒံ ပဌမံ။

၂။ ဝိလေခနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၃၅။ ဒုတိယေ-၌၊ ဝိနယကထံ ကထေတိတိ-ကား၊ ကပ္ပိယာ၊ ပေ၊ သံယုတ္တ
 ကထာ-အပ်သော အကြောင်းအရာ၊ မအပ်သော အကြောင်းအရာ၊ အာပတ်၊
 အနာပတ်၊ စောင့်စည်းကြောင်းတရား၊ ပယ်ကြောင်းတရားနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကား
 သည်၊ ဝိနယကထာနာမ-မည်၏၊ တံ-ထိုဝိနည်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားကို၊
 ကထေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ [ဝိနယေန + ပဋိသံယုတ္တာ + ကထာ ဝိနယကထာ။]
 ဝိနယဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိ-ကား၊ ပဉ္စန္ဒ- ၅ ပါးကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနမ္ပိ-
 အာပတ်အစုတို့၏လည်းကောင်း၊ သတ္တန္ဒ-ကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနမ္ပိ-တို့၏
 လည်းကောင်း၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ မာတိကံ-မာတိကာကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ထား
 တော်မူ၍၊ ပဒဘာဇနေန-ပုဒ်တို့ကို အကျယ်ဝေဘန်ကြောင်း ပဒဘာဇနီအားဖြင့်၊
 ဝဏ္ဏနာ-ဖွင့်ခြင်းသည်၊ ဝိနယဿဝဏ္ဏာနာမ-ဝိနယဿဝဏ္ဏမည်၏၊ တံ-ထို
 အကျယ်ဝေဘန်ကြောင်း ပဒဘာဇနီကို၊ ဘာသတိ-ဟောတော်မူ၏၊ [ဤ၌ ဝဏ္ဏ
 သဒ္ဒါသည် ဝိတ္ထာရအနက်ကို ဟောသည်။] ဝိနယပရိယတ္တိယာ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိတိ-
 ကား၊ ဝိနယံ-ဝိနည်းပိဋကကို၊ ပရိယာပုဏန္တာနံ- သင်ယူကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 ဝိနယပရိယတ္တိမူလံ-ဝိနည်းပိဋကကို သင်ယူခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊
 ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊ ဂုဏံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊ အာနိသံသံ-အာနိသင်ကို၊ ဘာသတိ-
 ဟောတော်မူ၏၊ [ဝဏ္ဏံကို “ဂုဏံ အာနိသံသံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည်

ဂုဏအနက်ကို ဟော၏။ ဟိ-မှန်၏။ ဝိနယဓရော-ဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝိနယ
 ပရိယတ္တိမူလကေ-ဝိနည်းပိဋကတ်ကို သင်ယူခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော၊
 ပဉ္စ- ၅ ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေ-အာနိသင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဧကာ
 ဒသ- ၁၁ ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေစ-အာနိသင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ-
 ရနိုင်၏။ တေ သဗ္ဗေ-ထိုအလုံးစုံသော အာနိသင်တို့ကို၊ ဘာသတိ-ဟောတော်မူ၏။
 ဣတိ အတ္ထော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ကတမေ အာနိသံသေ-အဘယ်အာနိသင်တို့ကို၊
 လဘတိ-ရနိုင်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အတ္တနော သီလက္ခန္ဓသုဂုတ္တိ
 အာဒိကေ-အတ္တနော သီလက္ခန္ဓသုဂုတ္တိ အစရှိကုန်သော၊ (ပဉ္စ အာနိသံသေ
 လဘတိ-နိုင်၏။) ဟိ-သာဓကကား၊ ပဉ္စမေ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤ
 ပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဂုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဩက္ခဝေ-တို့၊ ဝိနယဓရေ-
 ဝိနည်းကို ဆောင်သော၊ ပုဂ္ဂလေ-ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ-၏၊ အာနိသံသာ-တို့သည်၊ ဣမေ
 ပဉ္စ-ဤ ၅ ပါးတို့တည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ဝါ-သည်၊ သီလက္ခန္ဓော-သီလဂုဏ်သည်၊
 ဝါ-ကို၊ သုဂုတ္တော-ကောင်းစွာ လုံခြုံစေအပ်သည်၊ သုရက္ခိတော-ကောင်းစွာ
 စောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ကုက္ကုစ္စာပကတာနံ-ကုက္ကုစ္စသည် ပင်ကိုယ်
 သဘောမှ ကင်းအောင်ပြုအပ်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-ကုက္ကုစ္စသည် နှိပ်စပ်
 အပ်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ ပဋိသရဏံ-လည်းလျောင်းရာသည်၊ ဟောတိ-၏၊
 ဝိသာရဒေါ-ကင်းဆော့ ရွံ့ရှားခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ရွံ့ရှားခြင်းကင်း ရဲတင်းသည်၊
 (ဟုတ္တာ၊) သံဃမဇ္ဈေ-၌၊ ဝေါဟရတိ-ပြောဆိုနိုင်၏၊ ပစ္စတ္တိကေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို
 အလိုရှိသော ရဟန်းတို့ကို၊ သဟဓမ္မေန-အကြောင်းနှင့်တကွ၊ (ဝိနည်းတော်နှင့်
 အညီ) သုဂ္ဂဟိတံ-ကောင်းစွာ နှိပ်အပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ နိဂ္ဂဏှာတိ-
 နှိပ်နိုင်၏၊ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ-သူတော်ကောင်းတရား၏ တည်တံ့ခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော-
 ကျင့်သည်၊ ဟောတိ။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အဿ-ထိုဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ အတ္တနော-
 ၏၊ သီလက္ခန္ဓော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ သုဂုတ္တော၊ သုရက္ခိတော၊ ဟောတိ-နည်း၊ ဣမေ-
 ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တော-
 ရောက်လတ်သော်၊ အလဇ္ဇိတာ-အရှက်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 အညာဏတာ-မသိတတ်သူ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုက္ကုစ္စာပကတာ-
 ကုက္ကုစ္စသည် ပင်ကိုယ်သဘောမှ ကင်းအောင် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကုက္ကုစ္စ နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 အကပ္ပိယေ-မအပ်သော အရာ၌၊ ကပ္ပိယသည်တာ-အပ်သောအရာဟု အမှတ်
 ရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိယေ-အပ်သောအရာ၌၊ အကပ္ပိယ
 သည်တာ-မအပ်သောအရာဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သတိ
 သမ္မောသာ - သတိပျောက်ကင်း၊ မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆဟိ-

ကုန်သော၊ ဣတိ (ဣမေဟိ) အာကာရေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ အာပဇ္ဇတိ-
၏။ [သတိသမ္ပောသာကိုလည်းကောင်း၊ ဆဟိ အာကာရေဟိဟူသော အပေါင်းကို
လည်းကောင်း ကြည့်၍ အလဇ္ဇိတာစသည်တို့၌ “အလဇ္ဇိတာယ” ဟု ဆိုလိုလျက်
တတိယာဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သော (ယ) ကျေနပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။]

☸ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အလဇ္ဇိတာယ-ကြောင့်၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-
ရောက်သနည်း၊ အကပ္ပိယဘာဝံ-မအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (မအပ်မှန်းကို၊) ဇာန
န္တောယေဝ-သိလျက်ပင်၊ မဒ္ဒိတွာ-ပညတ်တော်ကို နင်းချေ၍၊ ဝိတိက္ကမံ-ကျူးလွန်
မှုကို၊ ကရောတိ-၏။ (ဧဝံ-လျှင်၊ အလဇ္ဇိတာယ-ကြောင့်၊ အာပတ္တိ၊ အာပဇ္ဇတိ၊
ဤသို့ နိဂုံးဝါကျရှိလျှင် ကောင်း၏။ မရှိလျှင် ထည့်ပါ။ နောက်၌ တိုက်ရိုက်ရှိ၏။)
စ-သာဓကကား၊ သဒ္ဓိစ္စံ ၊ပေ၊ အလဇ္ဇိပုဂ္ဂလောတိ-လောဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာ
ဝစနံ)-ဤဂါထာစကားကို၊ (ဘဂဝတာပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-ဟော
တော်မူအပ်ပြီ၊ ပရိဝါရပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) [သဒ္ဓိစ္စ-သညာနှင့်တကွ
စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-၏။ အာပတ္တိ-သင့်ရောက်အပ်
ပြီးသော အာပတ်ကို၊ ပရိဂ္ဂဟတိ-လျှို့ဝှက်ထား၏။ အဂတိဂမနဉ္စ-အဂတိလိုက်ခြင်း
သို့လည်း၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။ ဤဒိသော-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အလဇ္ဇိ
ပုဂ္ဂလော-အလဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တတိ-၏။]

ကထံ၊ အညာဏတာယ၊ (အာပတ္တိ) အာပဇ္ဇတိ-နည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ အညာဏ
ပုဂ္ဂလော-မသိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မန္တော-နံ့ညံ့သည်၊ မောမူဟော-အလွန်
တွေဝေသည်၊ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၊ မပြုထိုက်သော အမှုကို၊ အဇာနန္တော-
မသိသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အကတ္တဗ္ဗံ-မပြုထိုက်သော အမှုကို၊
ကရောတိ-၏။ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော အမှုကို၊ ဝိရာဇေတိ-ချွတ်လွှဲစေ၏။ ဧဝံ၊
အညာဏတာယ၊ (အာပတ္တိ) အာပဇ္ဇတိ၊ ကထံ၊ ကုက္ကစ္စာပကတတာယ၊ (အာပတ္တိ)
အာပဇ္ဇတိ၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ-အပ်သောအရာ၊ မအပ်သောအရာကို၊ နိဿာယ-
မီ၍၊ ကုက္ကုစ္စေ-ဝိနယကုက္ကုစ္စသည်၊ ဥပ္ပန္န-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝိနယဓရံ-ဝိနည်းမိုရ်
ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-မေး၍၊ ကပ္ပိယံ-အပ်သည်၊ စေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊
(ဧဝံသတိ၊) ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ အကပ္ပိယံ-မအပ်သည်၊ စေ
(ဟောတိ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) န ကတ္တဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊ အယံ ပန-ဤကုက္ကစ္စာပကတ
ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ယူဆ၍၊ မဒ္ဒိတွာ-ပညတ်တော်ကို
နင်းချေ၍၊ ဝိတိက္ကမတိယေဝ-ကျူးလွန်သည်သာ ၊ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။

ကထံ၊ အကပ္ပိယေ၊ ကပ္ပိယသညိတာယ၊ (အာပတ္တိ) အာပဇ္ဇတိ၊ အစ္ဆမံသံ-
ဝံသားကို၊ (မအပ်သော အသားကြီး ၁၀ ပါးတွင် ပါဝင်သော ဝံသတ္တဝါ၏ အသား
ကို) သူကရမံသံ-ဝက်သားတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့သော အမှတ်သညာဖြင့်၊ ခါဒတိ-
ခဲစား၏၊ ဒီပိမံသံ-သစ်၏ အသားကို၊ မိဂမံသံ-သမင်သားတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့

သော အမှတ်သညာဖြင့်၊ ခါဒတိ၊ အကပ္ပိယဘောဇနံ-မအပ်သော ဘောဇဉ်ကို၊
 ကပ္ပိယဘောဇနံ-အပ်သော ဘောဇဉ်တည်း၊ ဣတိ-ဖြင့်၊ ဘုဂ္ဂတိ-စား၏၊ ဝိကာ
 လေ-နေလွှဲအခါ၌၊ ကာလသညာယ-စားချိန်အခါဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ဘုဂ္ဂတိ-
 ၏၊ အကပ္ပိယပါနကံ-မအပ်သော ဖျော်ရည်ကို၊ ကပ္ပိယပါနကံ-အပ်သော ဖျော်ရည်
 တည်း၊ ဣတိ-ဖြင့်၊ ပိဝတိ-ဆောက်၏၊ ပေ၊ ကထံ၊ သတိသမ္ပောသာယ၊ (အာပတ္တိ၊)
 အာပဇ္ဇတိ-နည်း၊ သဟဿယျ၊ ပေ၊ ပစ္စယာ-လူသာမဏေ စသုန္တံ အတူတကွ
 အိပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ တိစိဝရိက်အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သင်္ကန်းနှင့်
 ညဉ့်ကင်းနေခြင်းဟူသော အကြောင်း၊ ဆေးပစ္စည်း သင်္ကန်းပစ္စည်းတို့ကို ဆိုင်ရာ
 ကာလ လွန်စေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အာပတ္တိစ-သို့လည်း၊ သတိ
 သမ္ပောသာယ-သတိပျောက်ကင်း၊ မေုလျော့ခြင်းကြောင့်၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏။

ပန-ကား၊ ဝိနယဓရော-ဝိနည်းဓိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဆဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 အာကာရေဟိ-ကြောင့်၊ အာပတ္တိ-သို့၊ န အာပဇ္ဇတိ၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊
 လဇ္ဇိတာယ-ရှက်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န အာပဇ္ဇတိ-မရောက်သနည်း၊ ဟိ-
 ချေ၊ သော-ထိုဝိနည်းဓိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘော-အရှင်တို့၊ ပဿထ-ကြည့်ကြပါကုန်၊
 အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ-အပ်သော အရာ၊ မအပ်သော အရာကို၊
 ဇာနန္တောယေဝ-သိလျက်ပင်၊ ပဏ္ဏတ္တိဝီတိက္ကမံ-ပညတ်တော်ကို ကျူးလွန်ခြင်းကို၊
 ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ ပရူပဝါဒံ-ဤသူတစ်ပါးတို့၏ စွပ်စွဲခြင်းကို၊
 ရက္ခန္တောပိ-စောင့်ရှောက်လျက်လည်း၊ (စောင့်ရှောက်ခြင်းကြောင့်လည်း၊) န
 အာပဇ္ဇတိ-မရောက်၊ ဧဝံ၊ လဇ္ဇိတာယ၊ နာပဇ္ဇတိ၊ သဟသာ-အဆောတလျှင်၊
 အာပန္နမ္ပိ-သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်ကိုလည်း၊ ဒေသနာဂါမိနိ-ဒေသနာဂါမိ
 အာပတ်ကို၊ ဒေသေတွာ-ဒေသနာပြော၍လည်းကောင်း၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ-ဝုဋ္ဌာန
 ဂါမိအာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ-ထ၍လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓန္တေ-စင်ကြယ်သူ၏ အဖို့၌၊
 ပတိဋ္ဌာတိ-တည်၏၊ တတော-ထို့သို့တည်ခြင်းကြောင့်၊ သဉ္စိစ္စ၊ ပေ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂလော
 တိ-သဉ္စိစ္စ၊ ပေ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂလောဟူသော၊ ဣမသ္မိံ လဇ္ဇိဘာဝေ-ဤလဇ္ဇိအဖြစ်၌၊

အာပတ္တိစ။ ။အာပတ္တိဉ္စ သတိသမ္ပောသာယာတိ ဧတ္ထ စသဒ္ဓေါ အဝုတ္တဝါကျ
 သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော၊ ကတ္တဗ္ဗဉ္စ န ကရောတိတိ အတ္ထော (ယောဇနာ၊) လူ သာမဏေ စသုန္တံ
 အတူတကွ အိပ်မိရာ၌ သတိမထားမိခြင်းကြောင့် အိမ်သူမှာ သတိသမ္ပောသကြောင့် အာပတ်
 သင့်၏၊ ထိုသတိသမ္ပောသကြောင့် ၃ ရက် မြောက်သောညဉ့်၌ အရုဏ်မတက်ခင် အိပ်ရာမှ
 ထမှုကို မပြုမိဘဲ ရှိ၏၊ အဓိဋ္ဌာန်သင်္ကန်းနှင့် ညဉ့်ကင်းရာ၊ ဆေးပစ္စည်းကို ၇ ရက်ကာလ
 လွန်စေရာ သင်္ကန်းကာလဖြစ်သော တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် တပေါင်းလပြည့်ကို လွန်စေရာ
 တို့၌ သတိသမ္ပောသကြောင့် အာပတ်သင့်၏၊ သတိသမ္ပောသကြောင့်ပင် ညဉ့်မကင်းအောင်
 စောင့်ရှောက်မှု၊ မလွန်မီ အဓိဋ္ဌာန်တင်မှု စသည်ကို မပြုမိဘဲ ရှိရသည်။

ပတိဋ္ဌိတောဝ-တည်ပြီးတော့သည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ [သဗ္ဗိစ္စ-သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ အာပတ္တိ-သို့၊ န အာပဇ္ဇတိ-မရောက်၊ အာပတ္တိ-သင့် ရောက်အပ်ပြီးသော အာပတ်ကို၊ န ပရိဂ္ဂဟံတိ-မလျှို့ဝှက်၊ အဂတိဂမနဉ္စ-သို့ လည်း၊ န ဂစ္ဆတိ-မရောက်၊ ဧဒိသော-ကို၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂလော-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။]

ကထံ ဉာဏတာယ နာပဇ္ဇတိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ-အပ်သော အရာ၊ မအပ်သော အရာကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကပ္ပိယမေဝ-အပ်သော အရာကိုသာ၊ ကရောတိ-၏၊ အကပ္ပိယံ န ကရောတိ၊ ပေ၊ ကထံ အကုက္ကုစ္စာပကတတာယ နာပဇ္ဇတိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုဝိနည်း မိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ကုက္ကုစ္စေ-ဝိနယကုက္ကုစ္စသည်၊ ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကြောင်းကို၊ ဩလောကေတွာစ-ကြည့်၍လည်း ကောင်း၊ မာတိကံ-သိက္ခာပုဒ် မာတိကာကို၊ (ယော ပန ဘိက္ခု စသော သိက္ခာပုဒ်ကို ဩလောကေတွာစ-ကြည့်၍လည်းကောင်း၊) ပဒဘာဇနံ-ပဒဘာဇနီကို၊ (ယောပနာ တိ ယောယာဒိသော အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်အကျယ်ကို၊ ဩလောကေတွာစ-၍ လည်းကောင်း၊) အန္တရာပတ္တိ-အန္တရာပတ်ကို၊ (“အလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဿ” စသော အကြားအာပတ်ကို၊) ဩလောကေတွာစ - လည်းကောင်း၊ အာပတ္တိ-အာပတ်ကို၊ (တိကပါစိတ္တိယံ စသော အာပတ်ကို၊ ဩလောကေတွာစ-လည်းကောင်း၊) အနာပတ္တိ-အနာပတ်ကို၊ (အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿ စသော အနာ ပတ်ကို၊) ဩလောကေတွာစ-လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိယံ-အပ်သောအရာသည်၊ စေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်၊) ကရောတိ-၏၊ အကပ္ပိယံ-သည်၊ စေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) န ကရောတိ၊ ပေ၊ နာပဇ္ဇတိ။

ကထံ အကပ္ပိယာဒိ သညိတာယ-မအပ်သော အရာ အစရှိသည်ဟု အမှတ် ရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န အာပဇ္ဇတိ-နည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ သော-ထိုဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပေ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ (တစ်နည်း) စ-အကပ္ပိယေ ကပ္ပိယသညိတာကြောင့် အာပတ်သို့ မရောက်ပုံမှတစ်ပါး သတိသမ္မောသာကြောင့် အာပတ်သို့ မရောက်ပုံ ကား၊ အဿ-ထိုဝိနည်းမိုရ်၏၊ သတိ-သတိသည်၊ သူပဋ္ဌိတာ-ကောင်းစွာ တည် သည်၊ ဟောတိ၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ-အဓိဋ္ဌာန်တင်ထိုက်သော သပိတ် သင်္ကန်းစသည်ကို၊ အဓိဋ္ဌေတိ-အဓိဋ္ဌာန်တင်၏၊ ဝိကပ္ပေတဗ္ဗံ-ဝိကပ္ပနာပြုထိုက်သော သပိတ်သင်္ကန်း စသည်ကို၊ ဝိကပ္ပေတိ-ဝိကပ္ပနာ ပြု၏၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဆဟိ ဣမေဟိ အာကာ ရေဟိ အာပတ္တိ နာပဇ္ဇတိ၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အနာပဇ္ဇန္တော-မရောက်လတ်သော်၊ အဇဏ္ဏသီလော-မကျိုးမပြတ်သော သီလရှိသည်၊ ပရိသုဒ္ဓသီလော-စင်ကြယ်သော သီလရှိသည်၊ ဟောတိ ဧဝံ၊ ပေ၊ သုရက္ခိတော ဟောတိ။

ကထံ ကုက္ကုစ္စာပကတာနံ ပဋိသရဏံ ဟောတိ-နည်း။ တိရောရဋ္ဌေသု-
 တစ်ပါးသော တိုင်းတို့၌လည်းကောင်း၊ မန္တလေးတိုင်းနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းတို့တွင်
 မန္တလေးတိုင်းကို ထောက်လျှင် စစ်ကိုင်းတိုင်းသည် တိရောရဋ္ဌ၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းကို
 ထောက်လျှင် မန္တလေးတိုင်းသည် တိရောရဋ္ဌ။ တိရောဇနပဒေသုစ-တစ်ပါးသော
 ဇနပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ရွှေဘိုခရိုင်နှင့် မုံရွာခရိုင်တို့တွင် ရွှေဘိုကို ထောက်လျှင်
 မုံရွာသည် တိရောဇနပဒေ၊ မုံရွာကို ထောက်လျှင် ရွှေဘိုသည် တိရောဇနပဒေ။
 ဥပ္ပန္နကုက္ကုစ္စာ - ဖြစ်သော ကုက္ကုစ္စရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊ အသုကသ္မိ
 ဝိဟာရေ-ထိုမည်သော ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝိနယဓရော-သည်၊ ဝသတိ ကိရ-နေ
 သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြားရ၍၊ ဒုရတောပိ-အဝေးမှလည်း၊ တဿ-ထိုဝိနည်း
 ခိုရ်၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ ကုက္ကုစ္စံ-ကို၊ ပစ္ဆန္တိ-မေးကြကုန်၏၊ သော-ဝိနည်း
 ခိုရ်သည်၊ တေဟိ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ကတဿ-ပြုအပ်သော၊ ကမ္မဿ-အမှု၏၊
 ဝတ္ထု-ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ အာပတ္တာ ပေ၊ ဘေဒံ-အာပတ်၊ အနာပတ်၊
 ဂရုဂအာပတ်၊ လဟကအာပတ် အစရှိသော အပြားကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊
 ဒေသနာဂါမိနိ-ဒေသနာဂါမ် အာပတ်ကို၊ ဒေသာပေတွာ-ဒေသနာပြောစေ၍၊
 ဝုဠာနဂါမိနိယာ-ဝုဠာနဂါမ် အာပတ်မှ၊ ဝုဠာပေတွာ-ထစေ၍၊ သုဒ္ဓန္တေ-စင်ကြယ်
 သော အဖို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ၏၊ ဧဝံ ပေ၊ ဟောတိ။

သံဃမဇ္ဈေ ပေ၊ ဝေါဟရတိတိ (ဧတ္ထ-၌၊ ဂူဠတ္ထံ) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒေသေမိ)-
 အံ၊ သံဃမဇ္ဈေ-၌၊ ကထေန္တဿ-ပြောဆိုသော၊ အဝိနယဓရဿ-ဝိနည်းခိုရ်
 မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (စိတ်၌) ဘယံ-ကြောက်ခြင်းသည်၊ သာရဇံ-ရွံရှာခြင်း
 သည်၊ ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်၏၊ ဝိနယဓရဿ-ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (စိတ်၌)
 တံ-ထိုဘယသာရဇံသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ကထေန္တဿ-
 ပြောဆိုလတ်သော်၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-သို့၊ (ကထေန္တဿ-
 သော်) ဒေါသော-သည်၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥတွာ-သိပြီး၍၊
 ဝါ-သိပြီးမှ၊ ကထနတော-ပြောဆိုခြင်းကြောင့်တည်း။

ပစ္စတ္တိကေ ပေ၊ နိဂ္ဂဏှာတိတိ ဧတ္ထ-၌၊ (လဗ္ဘမာနာ-ကုန်သော) ပစ္စတ္တိကာ
 နာမ - ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်သူတို့မည်သည်၊ အတ္တပစ္စတ္တိကာစ-
 မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အလိုရှိသော ရန်သူတို့လည်းကောင်း၊ သာသနပစ္စတ္တိကာ
 စ-သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်သူတို့လည်းကောင်း၊

ပစ္စတ္တိကာ။ ။ပဋိပက္ခံ ပဋိဝိရုဋ္ဌံ ဝါ အတ္တယန္တိ ဣန္ဒြိယံ ပစ္စတ္တိကာ ဣသဒ္ဓေါ
 ဗဟုလံ ကတ္တာဘိဓာယကော၊ ဣပစ္စည်းမှ ဣကို ချေ၊ ယကို ကပြု ဣလာ (ယောဇနာ)
 အတ္တနော + ပစ္စတ္တိကာ အတ္တပစ္စတ္တိကာ၊ မေတ္တိယဘူမိကရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊
 ဝမုလိစ္ဆဝိသည်လည်းကောင်း အရှင်ဒဗ္ဗကို စွပ်စွဲကြကုန်၏၊ (သံဃာဒိသေသံ၊ ဒုဋ္ဌဒေါသ သိက္ခာ
 ပုဒ်၊ စူဠဝါ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက)၊ ထိုသူတို့သည် အရှင်ဒဗ္ဗ၏ အတ္တပစ္စတ္တိကတို့တည်း။

(ဣတိ-ဤသို့) ဒွိဓာ-၂ပါး အပြားရှိကုန်၏။ အတ္တနော+ပစ္စတ္တိကာ အတ္တပစ္စတ္တိကာ။ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ မေတ္တိယဘူမဇကော-မေတ္တိယဘူမဇကမည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝဇော-ဝဇုမည်သော၊ လိစ္ဆဝီစ-လိစ္ဆဝီမင်းသည်လည်းကောင်း၊ အမူလကေန-အခြေအမြစ် မရှိသော၊ အန္တိမဝတ္ထုနာ-အဆုံး၌ ဖြစ်သော ပါရာဇိကဝတ္ထုဖြင့်၊ စောဒေသုံ-စောဒနာကြကုန်ပြီ၊ ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ အတ္တပစ္စတ္တိကာနာမ-အတ္တပစ္စတ္တိကတို့မည်၏၊ ဝါပန-သည်သာမကသေး၊ အညေပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုဿီလာ-သီလမရှိကုန်သော၊ ပါပဓမ္မာ-ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏။) သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အတ္တပစ္စတ္တိကာ-အတ္တပစ္စတ္တိကတို့မည်၏၊ ပန-ကား၊ ဝိပရိတဒဿနာ-ဖောက်ပြန်သော အယူရှိကုန်သော၊ အရိဋ္ဌဘိက္ခု၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ-အရိဋ္ဌရဟန်း၊ ကဏ္ဍကသာမဏေ၊ ဝေသာလိမြို့၌ မွေးဖွားသော ဝဇ္ဇိမင်း၏ သားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကတို့သည် ဒုတိယသံဂါယနာ တင်ရခြင်းအကြောင်းဖြစ်သော ဆယ်ပါးသော ဝတ္ထုကို ပြကြသူတို့တည်း။ ပရူပဟာရ၊ ပေ၊ ပရဝိတာရဏာဒိဝါဒါ-ပရူပဟာရဝါဒ၊ အညာဏဝါဒ၊ ကင်္ခါဝါဒ၊ ပရဝိတာရဏဝါဒ အစရှိသော ဝါဒရှိကုန်သော၊ မဟာသံဃိကာ

ပရူပဟာရဝါဒ။ ။ယေ အရဟတ္တံ ပဋိဇာနန္တာနံ အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညိနံ အဓိမာနိကာနံ၊ ကုဟကာနံဝါ အရဟတ္တံ ပဋိဇာနန္တာနံ၊ သုတ္တဝိသဋ္ဌိံ ဒိသ္မာ မာရကာယိကာ ဒေဝတာ “အရဟတော အသုစိ ဥပသံဟရန္တိ” တိ မညန္တိ သေယျထာပိ ပုဗ္ဗသေလိယာ အပရသေလိယာ စ၊ တေ ပရူပဟာရဝါဒါ-မရအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကို ရအပ်ပြီဟု ထင်မှတ်၍လည်းကောင်း၊ ဝါကြွားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း ရဟန္တာဟု ဝန်ခံကြကုန်၏။ ထိုသူတို့၏ သုတ္တဝိသဋ္ဌိကို မြင်၍ မာရ်နတ်ဘက်သားတို့က ရဟန္တာတို့ ကိုယ်သို့ သုတ်ကို ဆောင်သွင်းကြကုန်၏ဟု ပုဗ္ဗသေလိယ၊ အပရသေလိယဂိုဏ်းသားတို့သည် အယူရှိကြ၏။ ထိုရဟန်းတို့ကို ပရူပဟာရဝါဒ ရှိသူတို့ဟူ၍ ဆိုရသည်။

အညာဏဝါဒ စသည်။ ။ယေသံ ပန အရဟတော ဣတ္ထိပုရိသာဒီနံ နာမဂေါတ္တာဒိသု ဉာဏပဝတ္တိယာ အဘာဝေန အတ္ထိ အရဟတော အညာဏံ၊ တတ္ထေဝ သန္တိဋ္ဌာနာဘာဝေန အတ္ထိ အရဟတော ကင်္ခါ၊ ယသ္မာ စဿ တာနိ ဝတ္ထုနိ ပရေ ဝိတာရေန္တိ ပကာသေန္တိ အာစိက္ခန္တိ၊ တသ္မာ အတ္ထိ အရဟတော ပရဝိတာရဏာတိ ဣမာ တိသော လဒ္ဓိယော သေယျထာပိ ဧတရဟိ ပုဗ္ဗသေလိယာနံ၊ တေ အညာဏကင်္ခါ ပရဝိတာရဏဝါဒါ၊ နိဂ္ဂဟော ပန နေသံ ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိန့်မေးယောက်ျား စသည်တို့၏ နာမည်ကိုလည်းကောင်း၊ အနွယ်စသည်ကိုလည်းကောင်း မသိကြ၊ ထိုအနွယ်အမည်ကို မည်သူမည်ဝါဟု ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်ကြ၊ သူတစ်ပါးတို့က ပြောပြမှ သိနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာတို့မှာ အညာဏ (မောဟ) ရှိသေး၏၊ ကင်္ခါ (ဝိစိကိစ္ဆာ) လည်း ရှိသေး၏ဟု အယူရှိကြသည်။ မသိတာကို သူတစ်ပါးက ပြောပြပေးရသောကြောင့် ပရဝိတာရ (သူတစ်ပါးတို့က လွန်မြောက်စေရသည်) ဟု အယူလည်း ရှိကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်းသားတို့တည်း၊ ထိုအယူရှိသူများကို ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၌ နှိမ်နင်းထားပြီ။

ဒယောစ-မဟာသံဃိကဂိုဏ်းသား အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 အဗုဒ္ဓသာသနံ-ဘုရားအဆုံးမတော် မဟုတ်သော စကားကို၊ ဗုဒ္ဓသာသနန္တိ-ဘုရား
 အဆုံးအမတော်ဟူ၍၊ ဝတ္ထု-ပြော၍၊ ကတပဂ္ဂဟာ-ပြုအပ်သော ချီ မြှောက်ခြင်း
 ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္ထု-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) သာသနပစ္စတ္တိကာနာမ-
 တို့မည်၏။ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုအတ္တပစ္စတ္တိက၊ သာသန
 ပစ္စတ္တိကတို့ကို၊ သဟဓမ္မေန-အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သကာရဏေန-
 အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝစနေန-စကားဖြင့်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် နှိပ်အပ်သော်၊ တံ အသဒ္ဓမ္မံ-ထိုမသတော်တို့၏ တရားကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတုံ-
 တည်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့တည်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်
 လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သုနိဂ္ဂဟိတံ-ကောင်းစွာ နှိပ်အပ်သည်
 ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ နိဂ္ဂဏှာတိ-နှိပ်နိုင်၏။ [သဟဓမ္မေနကို သာကာရဏေနဟု ထပ်
 ဖွင့်သည်။ ထိုတွင် သဟကို သ၊ ဓမ္မကို ကာရဏေနဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့်
 သဟနှင့် ဓမ္မနတို့၏ သမာသ်၏ အဖြစ်ကို သိစေသည်။ “သဟ + ဓမ္မေန ယံ
 ဝတ္ထုတိတိ သဓမ္မံ” ဟု ပြု။]

☞ ပန-ကား၊ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ ပဋိပန္နော ဟောတိတိ ဧတ္ထ-၌၊ (လဗ္ဘမာနော-ရ
 ထိုက်သော၊) သဒ္ဓမ္မော-သဒ္ဓမ္မသည်၊ ပရိယတ္တိ၊ ပေ၊ ဝသေန-ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မ၊
 ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မ၊ အဓိဂမသဒ္ဓမ္မတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော-၃ ပါး အပြားရှိ၏။
 တတ္ထ-ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ တေ ပိဋကံ-ပိဋက ၃ ပုံဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကား
 တော်သည်၊ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မောနာမ-မည်၏။ တေရသ- ၁၃ ပါးကုန်သော၊ ဓုတင်္ဂ
 ဂုဏာ-ဓုတင်္ဂဂုဏ်တို့လည်းကောင်း၊ စုဒ္ဓသ-၁၄ ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓကဝတ္တာနိ-ခန္ဓက
 ဝတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ အသီတိ-၈၂ ပါးသော၊ မဟာဝတ္တာနိ-မဟာဝတ်တို့
 လည်းကောင်း၊ ဣတိ အယံ-ဤသဒ္ဓမ္မသည်၊ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မောနာမ-မည်၏။ [သီလ
 ဖြည့်မှု၊ ဘာဝနာပွားမှုများလည်း ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မများပင် ဖြစ်ကြ၏။] စတ္တာရော-၄
 ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂါ-မဂ်တို့လည်းကောင်း၊ (စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊) ဖလာနိစ-
 ဖိုလ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ အယံ-ဤသဒ္ဓမ္မသည်၊ အဓိဂမသဒ္ဓမ္မောနာမ-မည်၏။
 [စတ္တာရော မဂ္ဂါစ ဖလာနိတိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန ဝုတ္တံ၊ စတသော ပဋိသမ္ဘိဒါ၊
 တိသောဝိဇ္ဇာ၊ ဆ အဘိညာတိ အယမ္ပိ အဓိဂမသဒ္ဓမ္မောယေဝ၊ စကာရော ဝါ
 အဝုတ္တသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဋီကာ အဓိဂမနှင့် ပဋိဝေဓသည် သဘောတူပင်
 တည်း။] တတ္ထ-ထို ၃ ပါးသော သဒ္ဓမ္မတို့တွင်၊ ကေစိ-ကုန်သော၊ ထေရာ-ထေရ်
 တို့သည်၊ [ဝဒန္တိဉ္စ စပ်၊ ကေစိ ထေရာတိ ဓမ္မကထိကာ။] ယော ဝေါ၊ ပေ၊ သတ္တာတိ-
 ဟူသော၊ ဣမိနာ သုတ္တေန-ဤပါဠိတော်ဖြင့်၊ ပရိယတ္တိ-ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မသည်၊
 သာသနဿ-သာသနာတော်၏၊ မူလံ-အခြေအမြစ်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-
 ကုန်၏၊ ကေစိ ထေရာ-တို့သည်၊ [အာဟံသုဉ္စ စပ်၊ အာဟံသုတိ ပံသုကုလိက
 တ္ထေရာ ဧဝံ အာဟံသု၊-ဋီကာ။] ဣမေ စ၊ ပေ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဣမိနာ

သုတ္တေန-ဖြင့်၊ ပဋိပတ္တိ-ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မသည်၊ သာသနဿ-၏၊ မူလံ-တည်း၊ ဣတိ၊ ဝတ္တာ-ပြောဆို၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ပဋိပန္နာ-ကျင့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ-၅ ပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တာဝ-ကောင်းစွာ ကျင့်သော ရဟန်း ၅ ပါးတို့ ရှိသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ သာသနံ-တော်သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။

ပန-ကား၊ ဣတရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိယာ-ပရိယတ်သည်၊ အန္တရဟိတာယ-ကွယ်လတ်သော်၊ သုပ္ပဋိပန္နဿာပိ-ကောင်းစွာ ကျင့်သော ရဟန်း၏လည်း၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟံသု-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ပါရာဇိကာနိ-တို့ကို၊ ရက္ခဏကာ-စောင့်ရှောက်ကုန်သော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သစေ ဟောန္တိ-အကယ်၍ ရှိကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ရှိကုန်လတ်သော်၊) တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ သဒ္ဓေ-သဒ္ဓါရှိကုန်သော၊ ကုလပုတ္တေ-အမျိုးကောင်းသားတို့ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတွာ-ရှင်ဖြစ်စေ၍၊ ပစ္စန္တိမေ-မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျား၌ ဖြစ်သော၊ ဇနပဒေ-၌၊ ဥပသမ္ပာဒေတွာ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်း အဖြစ်သို့ ရောက်စေ၍၊ ဒသဝဂ္ဂံ-၁၀ ပါးအစုရှိသော၊ ဂဏံ-ဂိုဏ်းကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ မဇ္ဈိမေ ဇနပဒေပိ-မဇ္ဈိမဇနပုဒ်၌လည်း၊ ဥပသမ္ပာဒံ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းကို၊ ကရိဿန္တိ-ပြုကြကုန်လတံ့၊ ဧတေန ဥပါယေန-ဖြင့်၊ ဝီသတိဝဂ္ဂဂဏံ-၂၀ အစုဟူသော အရေအတွက်ရှိသော၊ သံဃံ-ကို၊

ဣတရေ ပန။ ။ပတိပတ်ကို သာသနာတော်၏ မူလဟု ပြောကြသော ဒုတိယ ကေစိထေရ်တို့မှ တစ်ပါးသော ပဌမကေစိထေရ်တို့ကိုပင် “ဣတရေ” ဟု ဆို၏။ [ဣတရေ ပနာတိ အာဒိသု အယံ အဓိပ္ပာယော၊-ဓမ္မကထိကထေရာ ပန ပံသုကူလိကတ္ထေရေဟိ အာဘတံ သုတ္တံ (“ဣမေ စ သုဘဒ္ဒဘိက္ခု သမ္မာ ဝိဟရေယျံ” စသော ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်တော်ကို) သုတ္တာ “ယာဝ တိဋ္ဌန္တိ၊ ပေ၊ ယောဂက္ခေမာ န ဓံသတိ”တိ ဣဒံ သုတ္တံ အာဟရိတွာ အတ္တနောဝ ဝါဒံ ပတိဋ္ဌာပေန္တာ ပါရာဇိကာနာပဇ္ဇနဝသေန ဌိတာ ပတိပတ္တိသင်္ဂဟိတာ ပရိယတ္တိယေဝ မူလန္တိ အာဟံသုတိ၊-ဝိမတိ။]

စတ္တာရိ ပါရာဇိကာနိ ရက္ခဏကာ။ ။ပါရာဇိက မကျရုံသာ သီလသိက္ခာ တည်ရှိသော ရဟန်း ၅ ပါးမှ တစ်ဖန် ပြန်၍ သာသနာတော် တည်စေရပုံကို ပြသော ဤအဋ္ဌကထာ စကားကို ထောက်၍ ဝိနည်းပရိယတ်ကို တတ်သိသောပုဂ္ဂိုလ်များ ရှိသေးသောကြောင့်သာ သာသနာတော် ပြန်၍ တည်နိုင်သေးကြောင်း၊ ရှင်ပြုရဟန်းခံစသော ဝိနည်းပရိယတ်ဆိုင်ရာကို မသိလျှင် ထိုရဟန်းများလည်း သာသနာတော်ကို ပြန်၍ အသက်မဆက်နိုင်ကြောင်း သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိယတ်သာ သာသနာတော်၏ မူလ” ဟု ဆိုလိုကြသည်။ [သာရတ္ထဋီကာ၌ ထေရ်တို့၏ ပြောဆိုကြပုံကို အကျယ်ပြထား၏၊ ရှုပါလေ။]

ပူရေတွာ-ပြည်စေ၍၊ အတ္တနောပိ-မိမိ၏လည်း၊ အတ္တာနကမ္မံ-အတ္တာနကံကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပစ္စန္တရင်၌ ၅ ပါးရှိလျှင် ဥပသမ္ပဒကံ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပဉ္စဘိက္ခု ဟု ဆိုသည်။ သာသနံ-တော်ကို၊ ဝုဗ္ဗိ-ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ဝိရုဠိ-စည်ပင်ခြင်းသို့၊ ဝေပုလ္လံ-ပြန့်ပြောသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂမယိဿန္တိ-ရောက်စေနိုင်ကုန်လတံ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အယံ ဝိနယဓရော-သည်၊ တိဝိဓဿာပိ-၃ ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သဒ္ဓမ္မဿ-၏၊ စိရဋ္ဌိတိယာ-ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းငှာ၊ ပဋိပန္နော၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အယံ ဝိနယဓရော-သည်၊ တာဝ-ဆအာနိသံသ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ဣမေ အာနိသံသေ-တို့ကို၊ ပဋိလဘတိ-ရနိုင်၏၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗော။

ဆ-ကုန်သော၊ ကတမေ အာနိသံသေ-တို့ကို၊ လဘတိ-နိုင်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဥပေါသထော-သည်၊ တဿ-ထိုဝိနည်းမိုရ်၏၊ အာဓေယျော-ဆောင်ထားအပ်သော ဥစ္စာတည်း၊ ပဝါရဏာ-သည်၊ (တဿ-၏၊ အာဓေယျော-တည်း၊) သံဃကမ္မံ-ကြွင်းသော သံဃာ့ကံသည်၊ (တဿ-၏၊ အာဓေယျံ၊) ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရှင်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္ပဒါ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေကြောင်း အစီအရင်သည်လည်းကောင်း၊ (တဿ-၏၊ အာဓေယျော-တည်း၊) နိဿယံ-နိဿယည်းကို၊ ဒေတိ-ပေးနိုင်၏၊ သာမဏေရံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတိ-လုပ်ကျွေးစေနိုင်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ စာတုဒ္ဓသိကော-စာတုဒ္ဓသိဥပုသ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ သံယေ ဥပေါသထော-သံဃဥပုသ်လည်းကောင်း၊ ဂဏေ ဥပေါသထော၊ ပေ၊ သုတ္တုဒ္ဓေသော-သုတ္တုဒ္ဓေသဥပုသ်လည်းကောင်း၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထော-လည်းကောင်း၊ အဓိဋ္ဌာနဥပေါသထော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ နဝ-၉ ပါးကုန်သော၊ ယေ ဣမေ ဥပေါသထာ-အကြင်ဥပုသ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ တေ-ထိုဥပုသ်တို့သည်၊ ဝိနယဓရာယတ္တာ-ဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စပ်ဆိုင်သော ဥစ္စာတို့တည်း။

ယေ ဟိ ဣမေ။ ။ဤနေရာ၌ “ယေ ဣမေ” ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ယောဇနာ၌ ကား “ယေပိ ဣမေ နဝဥပေါသထာတိ သမ္ပန္နော” ဟု ရှိ၏၊ နောက်၌ ယာပိ၊ ယာနိပိ စသည်ကို ထောက်၍ ယေပိဟု ရှိခြင်းသည် ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ သို့သော် ပဌမစကား ရပ်၌ ပိသဒ္ဓါ ပါခြင်းသည် ထုံးစံ မဟုတ်၊ နောက်ဝါကျတို့၌သာ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ ပိသဒ္ဓါ ပါရသည်၊ ထို့ကြောင့် “တဿာဓေယျော ဥပေါသထော” စသော ရွှေ့စကားကို ချဲ့ပြသော ဝါကျသာ ဖြစ်၍ “ယေ ဟိ ဣမေ” ဟု ဝိတ္တာရဇောတက “ဟိ” သဒ္ဓါသာ ပါသင့်သည်။

တဿ အာဓေယျော။ ။အာဓာရ + အာဓေယျဟူရာ၌ကဲ့သို့ အာဓေယျသဒ္ဓါ သည် “ဆောင်ထားအပ်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဝိနယဓရာယတ္တာကို တဿ သန္တကာဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ ဖွင့်သောကြောင့် “ဝိနယဓရာယတ္တာ-ဝိနည်းမိုရ်နှင့် စပ်သော ဥစ္စာတို့ တည်း” ဟု မပေးရ၊ “ဝိနည်းမိုရ်၏ စပ်ဆိုင်သော ဥစ္စာတို့တည်း” ဟု သမ္ပန်အနက်သာ ပေးရသည်။ ။အကျယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ နိဒါနုဒ္ဓေသအဖွင့်၌ ရှုပါ။

စ - သည်သာ မကသေး၊ စာတုဒ္ဓသိကာ - စာတုဒ္ဓသိကာပဝါရဏာလည်းကောင်း၊ ပေါ၊ သံယေ ပဝါရဏာ-သံယပဝါရဏာလည်းကောင်း၊ ပေါ၊ တေဝါစိကာ (ပဝါရဏာ)-တေဝါစိကာပဝါရဏာလည်းကောင်း၊ ဒွေဝါစိကာ ပေါ၊ သမာနဝသိကာ ပဝါရဏာ-သမာနဝသိကာ ပဝါရဏာလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ နဝ-ကုန်သော၊ ယာ ဣမာ ပဝါရဏာယော-အကြင်ပဝါရဏာတို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏၊) တာပိ-ထိုပဝါရဏာတို့သည်လည်း၊ ဝိနယဓရာယတ္တာ ဧဝ-ဝိနည်းမိုရ်၏ စပ်ဆိုင်သော ဥစ္စာတို့သာတည်း၊ တဿ-ထိုဝိနည်းမိုရ်၏၊ သန္တကာ-ဥစ္စာတို့တည်း၊ သော-ထိုဝိနည်းမိုရ်သည်၊ တာသံ-ထိုပဝါရဏာတို့၏၊ သာမိ-အရှင်တည်း၊ |ယာပိမှ ပိကို တာနှင့် တွဲ၊ တာပိ၌ ပိသည် အပိ။| အပလောကနကမ္မံ-အပလောကနကံလည်းကောင်း၊ ဥတ္တိကမ္မံ-ဥတ္တိကံလည်းကောင်း၊ ဥတ္တိဒုတိယကမ္မံ၊ ဥတ္တိစတုတ္ထကမ္မံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ယာနိ ဣမာနိ သံယကမ္မာနိ-အကြင်သံယာကံတို့သည်၊ (သန္တိ၊) တာနိပိ-ထိုသံယာကံတို့သည်လည်း၊ ဝိနယဓရာယတ္တာနိ-ဝိနည်းမိုရ်၏ စပ်ဆိုင်သော ဥစ္စာတို့တည်း၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဥပဇ္ဈာယေန-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ကုလပုတ္တာနံ-တို့၏၊ ယာ အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာစ-အကြင်ရှင်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာ အယံ ဥပသမ္ပဒါစ-အကြင်မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်း အစီအရင်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာတဗ္ဗာ-ပြုထိုက်၏၊ အယမ္ပိ-ဤပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါသည်လည်း၊ ဝိနယဓရာယတ္တာဝ-သာတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ အညော-ဝိနည်းမိုရ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဒွိပိဋကဓရောပိ-သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ ၂ ဖြာသော ပိဋကကို ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သော်မှလည်း၊ ဧတံ-ဤပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါကို၊ ကာတံ-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်၍ ပြုခြင်းငှာ၊ န လဘတိ-မရ၊ သော ဧဝ-ထိုဝိနည်းမိုရ်သည်သာ၊ နိဿယံ-ကို၊ ဒေတိ-နိုင်၏၊ အညော-ဝိနည်းမိုရ်မှ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိဿယံ-ကို၊ ဒါတံ-ငှာ၊ နေဝ လဘတိ-မရ၊ သာမဏေရံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတံ-ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်၍ ပြုစုလုပ်ကျွေးစေခြင်းငှာ၊ န လဘတိ။

☰

ပန-ဆက်၊ သာမဏေရူပဋ္ဌာနံ-သာမဏေ၏ ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို၊ ပစ္စာသိသန္တော-တောင့်တသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိနယဓရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဥပဇ္ဈံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ ဝတ္တပဋိပတ္တိ-ဝတ်အကျင့်ကို၊ သာဒိတံ-သာယာခြင်းငှာ၊ လဘတိ-ရ၏၊ (ဓမ္မာစရိယ၊ အနုဿာဝနာစရိယအဖြစ်ဖြင့် သာယာနိုင်သည်ဟူလို၊) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဆအာနိသံသတို့တွင်၊ နိဿယဒါနဉ္စေဝ-နိဿယည်းပေးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သာမဏေရူပဋ္ဌာနဉ္စ-သာမဏေကို ပြုစုလုပ်ကျွေးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ အဂီ-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဣမေသု အာနိသံသေသု-တို့တွင်၊ ဧကေန-တစ်ပါးသော အာနိသင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပုရိမာ-ရှေးဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ-၅ပါးသော အာနိသင်တို့သည်၊ ဆ-၆ ပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒွိဟိ-၂ ပါးသော အာနိသင်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ (ပုရိမာ၊ ပဉ္စ၊)

သတ္တ-၇ ပါးသော အာနိသင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ တိဟိ-၃ ပါးသော အာနိသင်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ (ပုရိမာ၊ ပဉ္စ၊) အဋ္ဌ-၈ ပါးသော အာနိသင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ စတုဟိ၊ သဒ္ဓိ၊ (ပုရိမာ၊ ပဉ္စ၊) နဝ၊ ဟောန္တိ၊ ပဉ္စဟိ၊ သဒ္ဓိ၊ (ပုရိမာ၊ ပဉ္စ၊) ဒသ၊ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗေဟိပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေဟိ-ဤအာနိသင်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ (ပုရိမာ၊ ပဉ္စ၊) ဧကာဒသ-၁၁ ပါးသော အာနိသင်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝိနယဓရော-သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ အာနိသံသေစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဧကာဒသ-ကုန်သော၊ အာနိသံသေစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ လဘတိ-ရနိုင်၏၊ ဣတိ၊ ဝေဒတဗ္ဗော၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဣမေ အာနိသံသေ-တို့ကို၊ ဒဿန္တော-ပြတော်မူလျက်၊ ဝိနယပရိယတ္တိ ယာ-ဝိနည်းကို သင်ယူခြင်း၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊ ဘာသတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဣတိ၊ ဝေဒတဗ္ဗော။

အာဒိဿ အာဒိဿာတိ-ကား၊ ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဝဝတ္ထုပေတွာ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ သီးသန့်တည်စေ၍၊ ဝိသံ ဝိသံ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မရောအောင် အသီးအခြား အသီးအခြား၊ ကတွာ-ပြု၍၊ (ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ၌ စပ်၊) အာယသ္မတော ပေ၊ ဘာသတိတိ-ကား၊ ဝိနယပရိယတ္တိ-ဝိနည်းပရိယတ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ (အကြောင်းပြု၍၊) ဥပါလိတ္ထေရဿ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ဘာသတိ-မိန့်တော်မူ၏၊ ထောမေတိ-ထောမနာတော်မူ၏၊ ပသံသတိ-ချီးမွမ်းတော်မူ၏၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (ဥပါလိတ္ထေရဿ၊ ဂုဏံ၊ ဘာသတိ၊ ထောမေတိ၊ ပသံသတိ-နည်း၊) မမ-ငါ၏၊ ဝဏ္ဏနံ-ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ သုတွာပိ-ကြားရ၍လည်း၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥပါလိဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝိနယံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ-နာယူထိုက်၏ဟူ၍၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗံ-သင်ယူထိုက်၏ဟူ၍၊ အပ္ပေဝနာမ မညေယျံ-မှတ်ထင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့မှတ်ထင်ကုန်လတ်သော်၊ ဣဒံ သာသနံ-တော်သည်၊ အဒ္ဓနိယံ-ရှည်သော အဓွန့်သို့ ရောက်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ပဉ္စဝဿသဟဿာနိ-အနှစ်ငါးထောင်တို့ပတ်လုံး၊ ပဝတ္တိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ဥပါလိတ္ထေရဿ ဂုဏံ ဘာသတိ ထောမေတိ ပသံသတိ။) (ဤပဉ္စဝဿသဟဿာနိဟူသော စကားသည် အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုသာ ဖြစ်၏။)

တေဓ ဗဟူ ဘိက္ခုတိ-ကား၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဣမံ ဝဏ္ဏနံ-ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဣမေ အာနိသံသေ-တို့ကို၊ သုတ္တန္တိကာ-သုတ္တန်ဆောင် ရဟန်းတို့သည်၊

ဥဂ္ဂဟ၊ ပရိယာပုဏန။ ။ဆရာက ရွတ်ပြသည်ကို နားထောင်ရုံသာ နားထောင်၍ သင်ယူခြင်းကို (ယခုအခါ စာလိုက်ခြင်းမျိုးကို) “ဥဂ္ဂဟ” ဟု ခေါ်၏။ ဆရာက ရွတ်ပြသောအခါ (ယခုအခါ စာဆိုသကဲ့သို့) ပုဒ်စဉ်အတိုင်း အဆက်မပြတ်လိုက်၍ ဆိုခြင်းကို “ပရိယာပုဏန” ဟု ခေါ်၏။ [“သုတွာ တုဏှိဘူတောဝ ပဂုဏံ ကရောန္တော ဥဂ္ဂဟာတိနာမ၊ ပဒါနုပဒံ ယဇေတွာ ဝါစာယ ပရိစိတံ ကရောန္တော ပရိယာပုဏာတိနာမ”-နိဒါနသံယုတ်၊ ပဟပတိဝဂ္ဂ၊ ပဉ္စမသုတ်၊ အဋ္ဌကထာ။]

နေဝ လဘန္တိ ကိရ-မရနိုင်ကုန်သတတ်၊ အာဘိဓမ္မိကာ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ န လဘန္တိ ကိရ-မရနိုင်ကုန်သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့တွေး၍၊ ယထာပရိကိတ္တိတာနိသံသာဓိဂမေ-အကြင်အကြင်ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အာနိသင်တို့ကို ရခြင်း၌၊ ဥဿာဟဇာတော-ဖြစ်သော အားထုတ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ထေရာ-၁၀ ဝါရပြီး ထေရ်ကြီးဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခုစ-ထိုရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ နဝါ- ၅ ဝါ မကြွယ်၊ သီတင်းငယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခုစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမာ-၅ ဝါ ပြည့်မြောက်၊ ၁၀ ဝါအောက်ငယ်၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဘိက္ခုစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတော ဥပါလိဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-သင်ယူကြကုန်၏၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤတေဓ ဗဟု ဘိက္ခု အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဣဓာတိ-ဣဓဟူသော ပုဒ်သည်၊ နိပါတမတ္တမေဝ-အနက် မရ၊ နိပါတ်မျှသာတည်း။ [တေဓကို “တေ+ဣဓ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။]

၄၃၉-၄၀။ ဥဒ္ဓိဿမာနေတိ-ကား၊ အာစရိယေန-ဆရာသည်၊ အန္တေဝါသိကဿ-အနီးနေတပည့်အား၊ ဥဒ္ဓိဿမာနေ-ရွတ်ပြအပ်သော်၊ (ဧဝံ ဝဒေယျ၌ စပ်၊) [ရှေးက စာအုပ် မရှိသောကြောင့် စာချသောအခါ ရှေးဦးစွာ ဆရာက ရွတ်ပြရသည်။] ပန-ဆက်၊ သော-ထိုပါတိမောက်သည်၊ (ဥဒ္ဓိဿမာနေနာမ ဟောတိ၌ စပ်၊) ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ အာစရိယေန-ဆရာသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ရုစိယာ-အလိုအားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိသန္တေ-ရွတ်ပြသော်လည်းကောင်း၊ အာစရိယံ-ကို၊ ယာစိတ္တာ-ရွတ်ပြဖို့ရန် တောင်းပန်၍၊ အန္တေဝါသိကေန-အနီးနေ တပည့်သည်၊ ဥဒ္ဓိဿပေန္တေဝါ-ရွတ်ပြစေသော်လည်းကောင်း၊ (ဆရာကို ရွတ်ပြဖို့ရန် တပည့်က တောင်းပန်သော်လည်းကောင်း၊) ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ နံ-ထိုပါတိမောက်ကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်ထား၏၊ တသ္မိ-ထိုရဟန်းသည်၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ဝါစာပြန်ခြင်းကို၊ ကရောန္တေဝါ-ပြုသော်လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိဿမာနေနာမ-ရွတ်ပြအပ်သည်မည်သည်၊ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓိသန္တေဝါ၊ ပေ၊ ကရောန္တေတိ-ဟူ၍၊ ပဒဘာဇနံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပဒဘာဇနံ ဝုတ္တံ။ ။ဥဒ္ဓိဿမာနေဟူသော သိက္ခာပုဒ်ပါဠိကို “ဥဒ္ဓိသန္တေဝါ၊ ဥဒ္ဓိဿပေန္တေဝါ၊ သဇ္ဈာယံဝါ ကရောန္တေ” ဟု ပဒဘာဇနီ ၃ မျိုး ဖွင့်၏၊ ထို ၃ မျိုးတို့တွင် ဥဒ္ဓိသန္တေဟူသည် တပည့်ကို ပို့ချသောအားဖြင့် ဆရာကိုယ်တိုင် ရွတ်ပြခြင်းတည်း၊ ဥဒ္ဓိဿပေန္တေဟူသည် စာတက်လိုသော တပည့်က ဆရာကို ရွတ်ပြဖို့ရန် တောင်းပန်၍ ရွတ်ပြစေခြင်းတည်း၊ သဇ္ဈာယံ ကရောန္တေဟူသည် ဆောင်ရွက်မှတ်သားထားသော ပါတိမောက်ကို ရွတ်အံနေခြင်း၊ စာပြန်နေခြင်းတည်း၊ ထို ၃ မျိုးလုံးကိုပင် “ဥဒ္ဓိဿမာနေ-ရွတ်ပြအပ်သော်” ဟု ဆိုရသည်။ [ကံဟောဖြစ်၍ “ဒိဿ” ဟု သဒ္ဓေဘော် ရှိရသည်၊ ကတ္တားဟော၌ကား “ဒိသ” ဟုသာ ရှိရသည်။]

ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကေဟိတိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကေဟိစ-ငယ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အနု
 ခုဒ္ဒကေဟိစ-ထို့အောက် ငယ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (“သိက္ခာပဒေဟိ” ၌ စပ်၊)
 [ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်၊ အနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်အခွဲကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]
 ယာဝဒေဝါတိ (ဧတံ)-ယာဝဒေဝဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ တေသံ-ထိုကုက္ကုစ္စ အစရှိ
 သည်တို့၏၊ သံဝတ္တနမရိယာဒပရိစ္ဆေဒဝစနံ-ဖြစ်ခြင်း၏ အပိုင်းအခြားကို ပိုင်းဖြတ်
 ကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ဣံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) ဟိ-ချဲ့၊ ဧတာနိ-
 ဤခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ (သံဝတ္တန္တိ၌ စပ်၊) ဝါ-တို့ကို၊ ယေ-အကြင်ရဟန်း
 တို့သည်၊ ဥဒ္ဓိသန္တိဝါ-ဆရာအဖြစ်ဖြင့်မူလည်း ရွတ်ပြကြကုန်၏၊ ဥဒ္ဓိသာပေန္တိဝါ-
 တပည့်အဖြစ်ဖြင့်မူလည်း ရွတ်ပြစေကြကုန်၏၊ သဇ္ဈယန္တိဝါ-စာပြန်သောအားဖြင့်
 မူလည်း သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ယာဝ-လောက်၊ ကပ္ပတိ
 နုခေါ-အပ်လေသလော၊ န ကပ္ပတိ နုခေါ-မအပ်လေသလော၊ ဣတိ-သို့၊ ကုက္ကုစ္စ
 သင်္ခါတော-ကုက္ကုစ္စဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရော-နှလုံးမသာယာခြင်းသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဝိဟေသာ-ကိုယ်စိတ် ပင်ပန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာသင်္ခါ
 တော-ဝိစိကိစ္ဆာဟု ဆိုအပ်သော၊ မနောဝိလေခေါစ-စိတ်ကို ရေးခြစ်ကြောင်း
 သဘောသည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ တာဝ-ထိုကုက္ကုစ္စ၊
 ဝိဟေသာ၊ ဝိလေခ ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်၊ သံဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [ဣံ အမေးကို
 ပြန်လှည့်ဖို့ရန် ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝါတိဟု ဣတိသဒ္ဒါပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင် ထည့်၍
 ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိဟု ပြန်လှည့်ပါ၊ အဓိပ္ပာယ် ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ယာဝဒေဝါတိ (ဧတံ)-သည်၊ အတိသယ
 ဝဝတ္ထာပနံ-အလွန်အကဲအားဖြင့် ပိုင်းခြားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ [ယာဝသည် အတိ
 သယအနက်၊ ဧဝကား ဝဝတ္ထာပနအနက်ကို ဟောသည်။] တဿ-ထိုယာဝဒေဝ
 သဒ္ဒါ၏၊ သံဝတ္တန္တိတိ ဣမိနာ-သံဝတ္တန္တိဟူသော ဤပုဒ်နှင့်၊ သမ္ပန္နော-စပ်ဆက်
 ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ကုက္ကုစ္စာယ-ကုက္ကုစ္စအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဝိဟေသာယ-
 ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်းခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝိလေခါယ-စိတ်ကို ရေးခြစ်သကဲ့သို့
 ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊
 သံဝတ္တန္တိယေဝ-ဖြစ်ကုန်သည်သာ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဥပသမ္ပန္နဿ ဝိနယံ
 ဝိဝဇ္ဇေန္တိတိ-ကား၊ ဥပသမ္ပန္နဿ-ရဟန်း၏၊ သန္တိကေ-၌၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊
 တသ္မိ-ထိုသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝိမတိ-တွေးတောခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတုကာမော-ဖြစ်စေလို
 သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝိနယံ-ကို၊ ဝိဝဇ္ဇေတိ-ကဲ့ရဲ့အံ့၊ နိန္ဒတိ-ကဲ့ရဲ့အံ့၊ ဂရဟတိ-
 ရှုတ်ချအံ့၊ (ဝိဝဇ္ဇေတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။) သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ၊-ဝိလေခန
 သိက္ခာပဒံ ဒုတိယံ။

၃။ မောဟနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၄၄။ တတိယေ-ဉ္စ၊ အန္တဒ္ဓမာသန္တိ-ကား၊ အနုပဋိပါဋိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ အဒ္ဓမာသေ အဒ္ဓမာသေ-လခွဲတိုင်း လခွဲတိုင်းဉ္စ၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုပါတိမောက်ကို၊ ဥပေါသထဒိဝသေ-ဉ္စ၊ ဥဒ္ဓိသိယတိ-ရွတ်ပြအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အနုပေါသထိကန္တိ-ဟူ၍၊ ပဒဘာဇနေ-ဉ္စ၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဥဒ္ဓိဿမာနေတိ-ကား၊ ဥဒ္ဓိသိယမာနေ-ရွတ်ပြအပ်သော်၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုပါတိမောက်သည်၊ ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသကေ-ပါတိမောက်ကို ရွတ်ပြသော ရဟန်းသည်၊ ဥဒ္ဓိသန္တေ-ရွတ်ပြလတ်သော်၊ ဥဒ္ဓိသိယမာနေနာမ-ရွတ်ပြအပ်သည် မည်သည်၊ ဟောတိ၊ တသ္မာ၊ ပေါ၊ ဝုတ္တံ၊ ပဉ္စ၊ ပေါ၊ အာပန္နောတိ-ကား၊ တသ္မိ အနာစာရေ-ထိုမလျောက်ပတ်သော အကျင့်ကို၊ စိဏ္ဏေ-ကျင့်အပ်ပြီးသော်၊ ယံ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပန္နော-ပြီ။

ယထာဓမ္မော ကာရေတဗ္ဗောတိ - ကား၊ အညာဏေန - မသိခြင်းကြောင့်၊ အာပန္နတ္တာ-သင့်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဿာ အာပတ္တိယာ-မှ၊ မောက္ခော-လွတ်မြောက်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဓမ္မောစ - သုတ်အဘိဓမ္မာတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနယော-ဝိနည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဌိတော-တည်၏၊ တထာ-ထိုဓမ္မဝိနယ တည်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကာရေတဗ္ဗော-ပြုစေထိုက်၏၊ ဝါ-ဆုံးဖြတ် ထိုက်၏၊ ဒေသနာဂါမိနိ-ဒေသနာဂါမိအာပတ်သို့၊ အာပန္နော-ရောက်သည်၊ စေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဒေသာပေတဗ္ဗော-ဒေသနာပြောစေထိုက်၏၊ ဝုဠာန ဂါမိနိ-ဝုဠာနဂါမိအာပတ်သို့၊ (အာပန္နော-သည်၊) စေ (ဟောတိ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဝုဠာပေတဗ္ဗော-ထစေထိုက်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သာဓုကန္တိ-ကား၊ သုဠ-ကောင်းစွာ၊ အဋ္ဌိ ကတွာတိ-ကား၊ အတ္ထိကဘာဝံ-အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အတ္ထိကော-အကျိုးရှိသည်၊ ဝါ-အလိုရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ပုဒ်ပြီးပုံကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

၄၄၇။ ဓမ္မကမ္မေတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ မောဟာရောပန ကမ္မံ-မောဟာရောပနကံကို၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ သေသံ ပေါ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။ မောဟနသိက္ခာပဒံ တတိယံ။

ယထာဓမ္မော။ ။ဤယထာဓမ္မောဟူသော ပါဠိကို စာအုပ်များ၌ “ယထာ ပန ဓမ္မောစ ဝိနယောစ” ဟု စသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဖွင့်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မအရ သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတရားကို ယူ၍၊ ဝိနယအရ ဝိနည်းကို ယူရသည်။ သို့သော် “ဒေသနာဂါမိနိ စေ” စသော နောက်ဝါကျကို ထောက်လျှင် ဝိနည်းနှင့်သာ ဆိုင်ရကား ဓမ္မောကို “ဝိနယော” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်ဟု ထင်သည်။ ဤအလို စသဒ္ဓါ မပါသင့်။

ပဟာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၄၉။ စတုတ္ထ-၌၊ ပဟာရံ ဒေန္တိတိ-ကား၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ပိဋက-အင်းပျဉ်ငယ်ကို၊ ပညပေထ-ခင်းကြကုန်၊ ပါဒဇောဝန-ခြေဆေးရေကို၊ အာဟာရထ-ဆောင်ခဲ့ကြကုန်၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္တာ-ပြောဆို၍၊ တထာ-ထိုစေခိုင်းသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-ထိုစေခိုင်းအပ်သော အမှုကို၊ အကရောန္တာနံ-မပြုကုန်သော သတ္တရသဝဂ္ဂိ ရဟန်းကလေးတို့အား၊ ပဟာရ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒေန္တိ-ပေးကြကုန်၏။

၄၅၁။ ပဟာရံ၊ ပေ၊ ပါစိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပဟရိတုကာမတာယ-ပုတ်ခတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဟာရေ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒိန္န-ပေးအပ်သော်၊ သစေပိ မရတိ-အကယ်၍ မူလည်း သေစေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ) ပါစိတ္တိယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ [သေစေလိုသောစိတ် မပါသောကြောင့် ပါစိတ်သာ သင့်၏။] ပဟာရေန-ပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဟတ္ထောဝါ-လက်သည် သော်လည်းကောင်း၊ ပါဒေါဝါ-ခြေသည်သော်လည်းကောင်း၊ (သစေပိ) ဘိဇ္ဇတိ-အကယ်၍ မူလည်း ကျိုးစေဦးတော့၊ သီသံဝါ-ဦးခေါင်းသည်သော်လည်း၊ ဆိဒ္ဓ္ဓိ-ပေါက်သည်၊ (“ဘိန္န-ကွဲသည်” ဟုလည်း ရှိ၏။) (သစေပိ) ဟောတိ-အကယ်၍ မူလည်း ဖြစ်စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ပါစိတ္တိယမေဝ (ဟောတိ) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုလတ်သော်၊ အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ သံဃမဇ္ဈေ-၌၊ န-ဝိရောစတိ-မတင့်တယ်၊ တထာ-ထိုမတင့်တယ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ကရောမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝိရူပကရဏာဓိပ္ပာယေန-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိအောင် ပြုခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုဖြင့်၊ (ရုပ်ပျက် ဆင်းပျက် ဖြစ်စေလိုသဖြင့်၊) ကဏ္ဍံဝါ-နားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နာသံဝါ-နှာခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆိန္နတိ-ဖြတ်အံ့၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ။)

၄၅၂။ အနုပသမ္ပန္နဿာတိ-ကား၊ ဂဟဋ္ဌဿဝါ-လူဝတ်ကြောင်အားသော်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတဿဝါ-ရသေ့သံဃဏေအားသော်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိယာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ပုရိသဿဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ တိရုတ္တာနဂတဿာပိ-အားသော်လည်း၊ ပဟာရံ-ကို၊ ဒေတိ-အံ့၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ) ပန-ဆက်၊ ရတ္တစိတ္တော-တပ်မက်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဣတ္ထိ-ကို၊ သစေ ပဟရတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ) သံဃာဒိသေသော (ဟောတိ။)

၄၅၃။ ကေနစိ ဝိဟေဋ္ဌိယမာနောတိ-ကား၊ မနုဿေနဝါ-လူသည်သော်လည်းကောင်း၊ တိရုတ္တာနဂတေနဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဟေဋ္ဌိယမာနော-ညှဉ်းဆဲအပ်သော်၊ (“မောက္ခာဓိပ္ပာယော ပဟာရံ ဒေတိ” ၌ စပ်၊) မောက္ခာဓိပ္ပာယောတိ-ကား၊ တတော-ထိုသို့ညှဉ်းဆဲသူမှ၊ [“တတောတိ ဝိဟေဋ္ဌနတော”ဟု

ယောဇနာဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။ အတ္တနော-၏၊ မောက္ခ-လွတ်ခြင်းကို၊ ပတ္တယ
မာနော-တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ) (“ပဟာရံ ဒေတိ” ခြံ့ စပ်) ပဟာရံ ဒေတိတိ-
ကား၊ ကာယကာယပဋိဗဒ္ဓနိသဂ္ဂိယာနံ-ကိုယ်၊ ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထု၊ ပစ်လွှင့်
အပ်သော လက်နက်တို့တွင်၊ အညတရေန-တစ်ပါးပါးဖြင့်၊ ပဟာရံ-ကို၊ ဒေတိ-
အံ့၊ အနာပတ္တိ။ [မောက္ခာဓိပ္ပာယကြောင့် အာပတ်မသင့်။]

အန္တရာမဂ္ဂေ-ခရီးအကြား၌၊ စောရံဝါ-ခိုးသူမူလည်းဖြစ်သော၊ ပစ္စတ္တိကံဝါ-
ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်သူမူလည်းဖြစ်သော၊ ဝိဟေဋ္ဌေတုကာမံ-မိမိ
ကိုယ် ညှင်းဆဲလိုသူကို၊ ဒိသ္မာ-တွေ့၍၊ ဥပါသက-ဥပါသကာ၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီအရပ်
၌ပင်၊ တိဋ္ဌ-ရပ်လော၊ (တံ-သည်) မာ အာဂမိ-ရှေ့သို့ မလာနှင့်၊ ဣတိ-ဤသို့၊
ဝတွာ-ပြော၍၊ ဝစနံ-စကားကို၊ အနာဒိယိတွာ-မနာယူမူ၍၊ (ဂရုမစိုက်ဘဲ) အာ
ဂစ္ဆန္တိ-လာသူကို၊ ဂစ္ဆ၊ ရေ-သွားရောဟ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ မုဂ္ဂရေနဝါ-လက်ရှိက်
ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သတ္တကေနဝါ-ဓားငယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပဟ
ရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ သစေပိ ယာတိ-အကယ်၍ မူလည်း သွားစေဦးတော့အံ့၊ သော-
ထိုပုတ်ခတ်အပ်သူသည်၊ တေန ပဟာရေန-ထိုပုတ်ခတ်မှုကြောင့်၊ စေ (ပိ) မရတိ-
အကယ်၍မူလည်း သေစေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့သေပါသော်လည်း၊) အနာ
ပတ္တိယေဝ-အနာပတ်ပင်တည်း၊ ဝါဠမိဂေသုပိ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော ရဲသော
သားကောင်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာန
မေဝ၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ဤသိက္ခာပုဒ်၏၊ သမုဋ္ဌာနာဒိနိ-သမုဋ္ဌာန် အစရှိသည်
တို့သည်၊ ပဌမပါရာဇိကသဒိသာနိ-ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန် အစရှိ
သည်တို့နှင့် တူကုန်၏၊ ပန-အထူးကား၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်သည်၊ ဒုက္ခဝေဒနံ-
ဒုက္ခဝေဒနာရှိ၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ပဟာရသိက္ခာပဒံ စတုတ္ထံ။

၅။ တလသတ္တိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၅၄။ ပဉ္စမေ-၌၊ တလသတ္တိကံ ဥဂ္ဂိရန္တိတိ-ကား၊ ပဟာရဒါနာကာရံ-ပုတ်
ခတ်ခြင်းကို ပေးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို၊ ဝါ-ပုတ်ခတ်မှုကို ပေးမည့်အခြင်း
အရာကို၊ ဒသေတွာ-ပြ၍၊ ကာယမ္ပိ-ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယပဋိဗဒ္ဓမ္ပိ-
ကိုယ်နှင့်စပ်သော လက်နက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာရေန္တိ-မြှောက်ချီကုန်၏၊ ဝါ-
မိုးကုန်၏၊ တေ ပဟာရသမုစ္စိတာ ရောဒန္တိတိ-ကား၊ တေ-ထိုသတ္တရသဝဂ္ဂီရဟန်း
ကလေးတို့သည်၊ ပဟာရပရိစိတာ-ပုတ်ခတ်ခြင်း၌ လေကျက်အပ်သော အလေ့

ပဟာရသမုစ္စိတာ။ ။သံရှေး၊ ဥရှေးရှိသော စိဓာတ်သည် ပရိစယအနက်ကို ဟော
၏။ ပရိစယဟူသည် ရှေးအခါတုန်းကလည်း ထိုကဲ့သို့ ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့၏ ပုတ်ခတ်ခံရခြင်း၌
အလေ့အကျင့် ရှိခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပဟာရပရိစိတာ” ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖွင့်၍ “ပုဗ္ဗေပိ လဒ္ဓ
ပဟာရတ္တာ ပေ၊ မညမာနာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ “ပဟာရေ + သံ (ပုနုပ္ပုနံ) ဥစ္စိတာ
ပဟာရသမုစ္စိတာ” ဟု ပြ။

အကျင့်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ပုဗ္ဗေပိ-ရှေး၌လည်း၊ လဒ္ဓပဟာရတ္တာ-ရအပ်
 ပြီးသော ပုတ်ခတ်ခံခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အပုတ်အခတ် ခံရဖန်များ
 ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒါနိစ-ယခုအခါ၌လည်း၊ ပဟာရ-ပုတ်ခတ်ခြင်း
 ကို၊ ဒဿန္တိ-ပေးကြကုန်တော့လတံ၊ (ပေးကြကုန်တော့မှာပါတကား၊) ဣတိ-ဤသို့၊
 မညမာနာ-မှတ်ထင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ရောဒန္တိ-ငိုကြကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-
 နက်၊ ပဟာရဿ မုစ္ဆိတာတိပိ-ဟူ၍လည်း၊ သဇ္ဈယန္တိ-သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ တတ္ထ-
 ထိုပဟာရဿ မုစ္ဆိတာဟူသော၊ ပါဌ၌၊ ပဟာရဿ-ပုတ်ခတ်ခြင်း၏၊ ဝါ-မှ၊ ဘိတာ-
 ကြောက်ကုန်သည် (ဟုတွာ၊ ရောဒန္တိ-ကုန်၏၊) ဣတိ အတ္ထော။

၄၅၇။ ဥဂ္ဂိရတိ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဥဂ္ဂိရိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊
 ဝါ-မိုး၍၊ ဝိရဒ္ဓေါ-ချွတ်ချော်လျက်၊ (လက်လွန်၍၊) ပဟာရ-ကို၊ သစေ ဒေတိ-
 အကယ်၍ ပေးမိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ပေးမိလတ်သော်၊) အဝဿံ-မချွတ်ဧကန်၊
 ဓာရေတုံ-ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ (မပုတ်ခတ်မိအောင် ထိန်းထားခြင်းငှာ၊) အသက္ကော
 န္တဿ - မစွမ်းနိုင်သော ရဟန်း၏၊ ပဟာရော - ပုတ်ခတ်ခြင်းသည်၊ သဟဿာ-

ပဟာရဿ မုစ္ဆိတာ။ ။ယောဇနာ၌ “ပဟာရဿ ဥဗ္ဗိဂါ”ဟု ရှိ၏၊ ဘိတာဟူသော
 အဖွင့်ကို ထောက်လျှင် ထိုဥဗ္ဗိဂါပါဌ်ကပင် သင့်မည်ထင်သည်၊ ပဟာရဿ၌ ဆဋ္ဌိကား
 ဘိရုတာယောဂဆဋ္ဌိတည်း။

န ပဟရိတုကာမတာယ ပေ၊ ဒုက္ကန္တံ။ ။ပဟရိတုကာမတာယ ပဟဇ္ဈေ ပုရိမ
 သိက္ခာပဒေန ပါစိတ္တိယံ။ ဥစ္စာရေတုကာမတာယ ကေဝလံ ဥဂ္ဂိရဏမတ္ထေ ကတေ ဣမိနာ
 ပါစိတ္တိယံ၊ ဣမိနာ ပန ဝိရဒ္ဓိတွာ ပဟာရော ဒိန္နော၊ တသ္မာ ဒုက္ကန္တံ၊ (ဤရဟန်းကား မြှောက်
 ရုံတွင်မက ချော်၍ ပုတ်ခတ်မိသောကြောင့် ဒုက္ကန္တံ သင့်သည်။)

မေးဖွယ်။ ။“ဤဒုက္ကန္တံသည် ပုတ်ခတ်မိခြင်းကြောင့် သင့်သလော၊ သို့မဟုတ်
 မိုးခြင်းကြောင့် သင့်သလော” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ ကေစိဆရာတို့ ဖြေပုံကား-ပုတ်ခတ်
 မိခြင်းကြောင့်သာ ဒုက္ကန္တံသင့်ရသည်၊ ပဌမမိုးခြင်းကြောင့်ကား ပါစိတ်လည်း သင့်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့်
 မြှောက်ရာမှ ချော်၍ ပုတ်ချမိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဒုက္ကန္တံနှင့်တကွ ပါစိတ်အာပတ် ဖြစ်သင့်၏၊
 ဤသို့ ဆိုကြသည်။

ဋီကာဆရာ။ ။ငါတို့ကား ဤသို့ ကြံမိကြကုန်၏၊-လက်ကို မြှောက်မိုးလျက် တည်
 မနေသောကြောင့် ပါစိတ်အာပတ် မဖြစ်သင့်၊ မစင်ကြယ်သော စိတ်ဖြင့် (ဒေါသစိတ်ဖြင့်)
 မြှောက်မိုးရာမှ ပုတ်ခတ်မိသောကြောင့် လုံးလုံး အာပတ်မသင့်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဒုက္ကန္တံအာပတ်ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်၊ ဤကား ဋီကာဆရာ အလိုတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ကိုယ်တော်တစ်ပါးသည် ပုတ်ခတ်လိုသော ဆန္ဒ မရှိဘဲ ရွယ်ရုံသာ
 ရွယ်ထားစဉ် ဤတလသတ္တိကသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ်သင့်မှန်း သိသောကြောင့် “မထူးတော့
 ပါဘူး” ဟု ဆို၍ ပုတ်ခတ်အံ့၊ ထိုကိုယ်တော်ကား ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် ရှေးသိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ်
 အာပတ် ၂ ချက် သင့်သည်။

အဆောတလျှင်၊ ပတတိ-ကျအံ့၊ န ပဟရိတုကာမတာယ-ပုတ်ခတ်ခြင်းငှာ အလို မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒိန္နတ္တာ-ပေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) တေန ပဟာရေန-ကြောင့်၊ ဟတ္ထာဒိသု-လက်အစရှိသော အင်္ဂါတို့တွင်၊ ယံကိဉ္စိ- အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော အင်္ဂါသည်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကျိုးပဲ့ပျက်စီးအံ့၊ ဒုက္ကဋ်မေဝ- ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင်တည်း။

၄၅၀။ မောက္ခာဓိပ္ပာယော၊ ပေ၊ ဥဂ္ဂိရတီတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တေသု-ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဝတ္ထုသု-စောရစသော ဝတ္ထုတို့၌၊ ပုရိမနယေနဝ- ဖြင့်သာလျှင်၊ တလသတ္တိကံ-လုံ၏အလား၊ လက်ဝါးပြင်ကို၊ ဥဂ္ဂိရန္တဿ-မြှောက်ချီ သော ရဟန်း၏၊ ဝါ-မိုးသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ်တည်း၊ ဝိရဇ္ဈိတွာ- ချွတ်ချော်၍၊ ပဟာရံ-ကို၊ သစေပိ ဒေတိ-အကယ်၍မူလည်း ပေးမိစေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ပင်ပေးမိပါသော်လည်း၊) အနာပတ္တိယေဝ-အနာပတ်ပင်တည်း၊ သေသံ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟီတိ။- တလသတ္တိကသိက္ခာပဒံ ပဉ္စမံ။

တလသတ္တိကံ။ ။သတ္တိ-လုံ + က-တူသည်၊ သတ္တိက-လုံနှင့် တူသော + တလ- လက်ဝါးပြင်။ ။ လုံသည် ထိုးဆွစရာဖြစ်သကဲ့သို့ လက်ဝါးအပြင်လည်း ရိုက်ပုတ်စရာ ဖြစ်သည်၊ လက်ဝါးအပြင်ကို ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် မှတ်၍ ဆိုထားသည်၊ လက်ဝါးသာမက၊ ခြေဖြင့် ကန်ခြင်း၊ ဒူးဖြင့် တိုက်ခြင်းစသည်၌ ဒူးစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်များကိုပါ တလသတ္တိကအရ ယူရမည်။

၆။ အမူလကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၅၁။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ အနုဒ္ဓံသေန္တိတိ-ကား၊ တေ-ထိုဆဗ္ဗဂ္ဂိရဟန်းတို့သည်၊ သယံ- မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၊ အာကိဏ္ဏဒေါသတ္တာ-ရောပြွမ်းသော အပြစ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ မိမိတို့က တင်ကြို၍ စောဒနာရသည်ရှိသော်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အမှေ-ငါတို့ကို၊ နေဝ စောဒေဿန္တိ-စောဒနာကြလိမ့်မည် မဟုတ်၊ န သာရေ သန္တိ-အပြစ်ကို အမှတ်ရစေကြလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ အတ္တ ပရိတ္တာဏံ-မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ ကရောန္တာ-ပြုလိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဋိကစ္စေဝ-စောစောကပင်၊ (တင်ကြို၍၊) ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အမူလကေန-သော၊ သံဃာဒိသေသေန-သံဃာဒိသေသ်အာပတ်ဖြင့်၊ စောဒေန္တိ ကိရ-စောဒနာကြကုန် သတတ်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ တေရသက မိ-၁၃ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်း၌၊ (သံဃာဒိသေသ်၌၊) အမူလကသိက္ခာပဒေ- ၌၊ ဝုတ္တနယတ္တာ၊ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အမူလကသိက္ခာပဒံ ဆဋ္ဌံ။

၇။ သဒ္ဓိစူသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၆၄။ သတ္တမေ-၌၊ ဥပဒဟန္တိတိ-ကား၊ ဥပ္ပါဒေန္တိ-ဖြစ်စေကြကုန်၏။ [ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ကုက္ကုစ္စံ ၊ပေ၊ ပါမိတ္တိယဿာတိ-ကား၊ ဝါစာယ ဝါစာယ-စကားခွန်းတိုင်း စကားခွန်းတိုင်း၌၊ အာပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ၊) အနုပသမ္ပန္နဿာတိ-ကား၊ သာမဏေရဿ-သာမဏေ၏ အပေါ်၌၊ (“သဒ္ဓိစူ ကုက္ကုစ္စံ ဥပဒဟတိ” ၌ စပ်၊) မာတုဂါမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်၌၊ တယာ-သင်သည်၊ နိသိန္တံ မညေ-ထိုင်ခြင်းဟု ငါထင်၏၊ နိပန္တံ မညေ-လျောင်းခြင်းဟု ငါထင်၏၊ (ဝိကာလေ-နေ့လွဲအခါ၌၊ တယာ-သည်၊) ဘုတ္တံ မညေ-စားအပ်ပြီဟု ထင်၏၊ (မဇ္ဇိ-သေရည်အရက်ကို၊ တယာ-သည်၊) ပီတံ မညေ-သောက်အပ်ပြီဟု ထင်၏၊ [ဤပုဒ်တို့နှင့် စပ်သွယ်သော ပုဒ်များသည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ကား အတိုချုံးထားသည်။] သံဃမဇ္ဈေ-၌၊ ဣဒဉ္စိ ဒဉ္စ-ဤမည်ဤမည်သော အမှုကိုလည်း၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ကုက္ကုစ္စံ-ကို၊ ဥပဒဟတိ-အနီး၌ ထားအံ့၊ ဝါ-ဖြစ်စေအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဝါစာယ ဝါစာယ၊ ဒုက္ကဋ် သေသံ ၊ပေ၊ အမူလကသဒိသာနေဝါတိ။- သဒ္ဓိစူသိက္ခာပဒ် သတ္တမံ။

နိသိန္တံ နိပန္တံ။ ။နိရှေးရှိသော သဒ္ဓဓာတ်၊ ပဒဓာတ်တို့က အကမ္မကဖြစ်သော ကြောင့် ကံအနက် မပေးနိုင်၊ တယာဟူသော ကတ္တာနှင့် လျော်အောင် ဘောအနက်သာ ပေးနိုင်၏။ သို့မဟုတ် “နိသိန္တံ-ထိုင်ခြင်းကို၊ ကတံ မညေ-ပြုအပ်၏” ဟု ငါထင်၏။ ဤသို့ သော်လည်း ကြိုယာ ထည့်၍ စပ်ပါ။

၈။ ဥပဿုတိသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၇၁။ အဋ္ဌမေ-၌၊ အဓိကရဏဇာတာနန္တိ-ကား၊ ဧတေဟိ ဘဏ္ဍနာဒိဟိ- ဤဘဏ္ဍနအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (ဥပ္ပန္န၏ ဝိသေသန၊) ဥပ္ပန္နဝိဝါဒါမိကရဏာနံ- ဖြစ်သော ဝိဝါဒါမိကရဏ်း ရှိကုန်သော၊ (“ဘိက္ခုနံ ဥပဿုတိ” ၌ စပ်၊ ဘဏ္ဍန ကလဟ၊ ဝိဝါဒတို့သည် ဤသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧတေဟိ ဘဏ္ဍနာဒိဟိ” ဟု ညွှန်ပြသည်။) ဥပဿုတိန္တိ-ကား၊ သုတိသမိပံ- ကြားအပ်သော အသံ၏ အနီး၌၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဌတ္တာ-တည်၍၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝစနံ-စကားကို၊ သောတု-ကြားခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း သည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုကြားလောက်ရာ အရပ်၌၊ (တိဋ္ဌေယျံ၌ စပ်၊) [ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဂစ္ဆတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်ဿာတိ ဧတ္ထ- ၌၊ ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ-ခြေ၏ အကြိမ်တိုင်း၊ ခြေ၏ အကြိမ်တိုင်း၌၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) မန္တေနန္တိ - ကား၊ အညေန - အခြားသော ရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ - တကွ၊ အညသ္မိ-

အခြားသော ရဟန်းသည်၊ မန္တယမာနေ-တိုင်ပင်လတ်သော်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ မန္တ
န္တတိ-မန္တန္တဟူ၍၊ ပါဌော-ပါဌသည်၊ (အတ္ထိ) အယမေဝ အတ္ထော-ဤလက္ခဏ
အနက်ပင်တည်း။

၄၇၃။ ဥပသမိဿာမိတိ-ကား၊ ဥပသမံ-ငြိမ်းအေးခြင်းသို့၊ ဂမိဿာမိ-ရောက်
အံ့၊ ကလဟံ-ငြင်းခုံခြင်းကို၊ န ကရိဿာမိ-မပြုအံ့၊ အတ္တာနံ ပရိမောစေဿာမိတိ-
ကား၊ မမ-ငါ၏၊ အကာရကဘာဝံ-မပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ကထေတွာ-ပြော
ပြ၍၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ မောစေဿာမိ-အဓိကရုဏ်းမှ လွတ်စေအံ့၊ ပေ၊
သောတုကာမတာယ-နားထောင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမန
ဝသေန-သွားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သိယာ-ရံခါ၊ ကိရိယံ-မပြုထိုက်သော အမှုကို
ပြုခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း၊ ဌိတဌာနံ-မိမိ၏ တည်ရာ အရပ်သို့၊ အာဂန္တော-
လာ၍၊ မန္တယမာနာနံ-တိုင်ပင်ကုန်လတ်သော်၊ ဝါ-တိုင်ပင်သူတို့ကို၊ အဇာနာပန
ဝသေန-မသိစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သိယာ-ရံခါ၊ အကိရိယံ-မပြုထိုက်သော အမှုကို
မပြုခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ရူပိယံ-ရူပိယသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊
အညဝါဒကံ-လည်းကောင်း၊ ဥပဿုတိ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တီဏိ-ကုန်
သော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ ဧကပရိစ္ဆေဒါနိ-တူသော အပိုင်းအခြား
ရှိကုန်၏၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဥပဿုတိသိက္ခာပဒံ အဌမံ။

မန္တယမာနေ။ ။ပါဠိတော်၌ “မန္တန္တံ ဥက္ကာသိတဗ္ဗံ” ဟု ရှိ၏၊ “မန္တန္တံ-တိုင်ပင်
သူကို၊ ဥက္ကာသိတဗ္ဗံ-ချောင်းဟန်ရမည်” ဟုလည်း မဖြစ်နိုင်၊ “တိုင်ပင်သူကို” ဟု ကံအနက်
မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “မန္တယမာနေ” ဟု လက္ခဏအနက် ဖွင့်သည်၊ သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာ
ဝိဘတ်သက်။ [မန္တန္တန္တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ-ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် “မန္တန္တေ” ဟု ပါဌ
တစ်မျိုးပြင်၍ ရွတ်ကြသည်။

၉။ ကမ္မပဋိဗာဟနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၇၄။ နဝမေ-၌၊ သစေ စ မယံ ဇာနေယျာမာတိ-ကား၊ မယံ-ငါတို့သည်၊
သစေ ဇာနေယျာမ-အကယ်၍ သိက္ခာနံ၊ စကာရော ပန-စအက္ခရာသည်ကား၊
နိပါတမတ္ထမေဝ-အနက်မရ၊ နိပါတ်မျှသာတည်း၊ ဓမ္မိကာနန္တိ-ကား၊ ဓမ္မေန-ဟုတ်
မှန်သော ဝတ္ထုဖြင့်၊ ဝိနယေန-စောဒနာ၊ သာရဏာဝိနည်းဖြင့်၊ သတ္ထုသာသနေန-
မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်ဖြစ်သော ဥ တ်ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသု-ဤကံတို့၌၊ ဓမ္မော-ဓမ္မသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ (တာနိ-ထိုကံတို့သည်၊) ဓမ္မိကာနိ-ဓမ္မိကတို့မည်၏၊ [ဣကပစ္စည်း
အဿတ္ထိအနက် သက်ပါ-ဟူလို။] ဓမ္မိကာနံ-တရားရှိကုန်သော၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊
တေသံ သံဃကမ္မာနံ-ထိုသံဃာဘုံကံတို့ဖို့၊ (ဆန္တံ ဒတွာ၌ စပ်)၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။-
ကမ္မပဋိဗာဟနသိက္ခာပဒံ နဝမံ။

၁၀။ ဆန္ဒ အဒတွာ ဂမနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၈၁။ ဒသမေ-၌၊ ဝတ္ထုဝါ အာရောစိတန္တိ-ကား၊ စောဒကေန-စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အပြစ်တင်တတ်သော တရားလို ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ကောင်း၊ စုဒ္ဓိတကေနစ-စုဒ္ဓိတကပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အပြစ်တင်အပ် သော တရားခံပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော - ၏၊ ကထာ - စကားကို၊ ကထိတာ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ အနုဝိဇ္ဇကော-မေးစိစစ်တတ်သော ဝိနည်းမရှိပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သမ္ပတော-သမုတ်အပ်ပြီ၊ ဧတ္တာဝတာပိ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ကိစ္စဖြင့် လည်း၊ ဝတ္ထုမေဝ-ဝတ္ထုသည်သာ၊ ဝါ-ကိုသာ၊ အာရောစိတံ-ပြောပြအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဥတ် မထားသေမီ ကိစ္စဟူသမျှသည် “ဝတ္ထု အာရောစိတ” တွင် ပါဝင်သည်-ဟူလို။] သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဆန္ဒ အဒတွာ ဂမနသိက္ခာပုဒ် ဒသမံ။

၁၁။ ဒုဗ္ဗလသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၈၆။ ကောဒသမေ-၌၊ ယထာမိတ္တတာတိ-ကား၊ ယထာမိတ္တတာယ-အကြင် အကြင်မိတ်ဆွေအား၊ [မိတ္တတာ၌ ယကျေသည်ဟု ပြသည်။] ယောယော-အကြင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မိတ္တော-မိတ်ဆွေတည်း၊ တဿ တဿ-ထိုထိုမိတ်ဆွေဖြစ် သော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [တာပစ္စည်း အနက်မရှိ၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ (“ယထာ သန္နိဋ္ဌတာ၊ ယထာ သမ္ဘတ္တတာ၊ ယထာ သမာနုပဇ္ဈာယကတာ၊ ယထာ သမာနာစရိယကတာ” ပုဒ်တို့၌) ဧသ နယော-တည်း၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒုဗ္ဗလသိက္ခာပုဒ် ကောဒသမံ။

၁၂။ ပရိဏာမနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၈၉။ ဒွါဒသမေ-၌၊ ယံ-အကြင်အဆုံးအဖြတ် စကားရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္ထုဗွဲ-ဆိုထိုက်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ တံ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော စကားရပ်သည်၊ တိသကေ-တိသက၌၊ (နိသဂ္ဂိပါစိတ်၌) ပရိဏာမနသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ- သာ၊ ဟိ-အထူးကား၊ အယမေဝ-ဤဆိုအပ်လတံသည်သာ၊ ဝိသေသော-အထူး တည်း၊ တတ္ထ-ထိုနိသဂ္ဂိယ ပရိဏာမနသိက္ခာပုဒ်၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏ အထံသို့၊ ပရိဏာမိတတ္တာ-ညွတ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိသဂ္ဂိယံ-စွန့်ခြင်းဝိနည်း က်ရှိသော၊ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ) ဣမ-ဤပရိဏာမနသိက္ခာပုဒ်၌၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံသို့၊ ပရိဏာမိတတ္တာ-ကြောင့်၊ သုဒ္ဓိကပါစိတ္တိယံ-နိသဂ္ဂိ မဖက်၊ သက်သက်သော ပါစိတ်အာပတ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤကား အထူးတည်း၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပရိဏာမနသိက္ခာပုဒ် ဒွါဒသမံ။

သတ္တမော ဝဏ္ဏနာက္ကမေန သဟဓမ္မိကဝဂ္ဂေါ အဋ္ဌမော။

သဟဓမ္မိကဝဂ္ဂံအဖွင့် ပြီး၏။

၉။ ရတနဝဂ်အဖွင့်

၁။ အန္တေပုရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၄၉၄။ ရာဇဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဩရကောတိ-ကား၊ ပရိတ္တကော-အညံ့စားသည်။ (“န ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည် မဟုတ်” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဥပရိပါသာဒဝရဂတောတိ-ကား၊ ပါသာဒဝရဿ-မြတ်သော ပြာသာဒ်၏။ ဥပရိ-အထက်ထပ်၌၊ ဂတော-ရောက်နေသည်။ (ဟောတိ၊) အယျာနံ ဝါဟသာတိ-ကား၊ အယျာနံ-အရှင်တို့၏။ ကာရဏာ-အကြောင်းကြောင့်၊ ဇာနာမိ-သိရပါ၏။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၄၉၅။ ပိတရံ ပတ္ထေတိတိ-ကား၊ အန္တရံ-အခွင့်အလမ်းကို၊ ဝါ-အပေါက် အကြားကို၊ ပဿိတွာ-ကြည့်၍၊ ယာတေတုံ-သတ်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏။

ရာဇန္တေပုရံ ဟတ္ထိသမ္ပဒန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဧတ္ထ-ဤနန်းတော်တွင်း၌၊ ဟတ္ထိဟိ-ဆင်တို့ဖြင့်၊ သမ္ပဒေဒါ-ကျဉ်းမြောင်းခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဆင်တို့ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်း ရှိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တံ-ထိုနန်းတော်တွင်းသည်၊ ဟတ္ထိသမ္ပဒံ-ဟတ္ထိသမ္ပဒ မည်၏။ ဟတ္ထိသမ္ပာဓံ-ဆင်တို့ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်း ရှိ၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဿရထသမ္ပဒပဒေသုပိ-အဿသမ္ပဒပုဒ်၊ ရထသမ္ပဒပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း၊ သမ္ပတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပဌန္တိ-ရွတ်ဆိုကြကုန်၏။ တံ-သမ္ပတ္တံပုဒ်ကို၊ န ဂဟေတဗ္ဗံ-မယူထိုက်။

ရညော အန္တေပုရေ ဟတ္ထိသမ္ပဒန္တိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော (အတ္ထိ၊) [ပုရံနေရာ၌ “ပုရေ” ဟုလည်း ရှိ၏၊] တတ္ထ-ထိုပါဌ၌၊ ဟတ္ထိနံ-ဆင်တို့၏၊ သမ္ပဒံ-အချင်းချင်း တစ်ကောင့် တစ်ကောင် တိုးဝှေ့၍ နင်းမိခြင်းတည်း၊ ဟတ္ထိသမ္ပဒံ-ဆင်တို့၏ တစ်ကောင့် တစ်ကောင် တိုးဝှေ့ နင်းမိခြင်း၊ ရညော-မင်း၏၊ အန္တေပုရေ-နန်းတော်တွင်း၌၊ ဟတ္ထိသမ္ပဒေဒါ-ဆင်တို့၏ တစ်ကောင့် တစ်ကောင် တိုးဝှေ့နင်းမိခြင်း သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [ပါဠိတော်၌ ဟတ္ထိသမ္ပဒံသည် “ဟတ္ထိသမ္ပဒေဒါ” ၏ လိင်္ဂဝိပ္ပလ္လာသတည်း၊ ဆိုလိုရင်းမှာ ဆင်တွေများလွန်း၍ တစ်ကောင့် တစ်ကောင် တိုးဝှေ့ နင်းမိသည်-ဟူလို၊] သေသပဒေသုပိ-တို့၌လည်း၊ (အဿသမ္ပဒပုဒ်၊ ရထသမ္ပဒပုဒ်တို့၌လည်း၊) ဧသေဝနယော-တည်း။

ဝါဟသာ။ ။ဝါဟသဒ္ဒါသည် ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ မနောဂိုဏ်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝါဟသာ” ဟု ရှိရသည်။ “ဝါဟ-ရဟန်းတို့၏ ပို့ဆောင်ခြင်း” ဟူသည် ရဟန်းအရှင်မြတ်တို့၏ ပို့ချခြင်း ဟောပြောခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာရဏာကို ဝါဟသာ၏ အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။

ရဇနီယာနီတိ-ကား၊ တသ္မိံ အန္တေပုရေ-၌၊ ဧဒိသာနိ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ (တပ်နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းကုန်သော၊) ရူပါဒီနိ-ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏။)

၄၉၈။ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿာတိ-ကား၊ မုဒ္ဒနိ-ဦးထိပ်၌၊ အဝသိတ္တဿ-သွန်းလောင်းအပ်သော ဘိသိက်ရေစင် ရှိသော၊ (“ရညော-မင်း၏” ၌ စပ်၊) ဣတော-ဤအိပ်ရာခန်းဆောင်မှ၊ အနိက္ခန္တော-မထွက်သေးသော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ-ထိုသို့မထွက်သေးသော မင်းရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုအိပ်ရာခန်းဆောင်သည်၊) အနိက္ခန္တရာဇကံ-ကမည်၏၊ အနိက္ခန္တရာဇကေ-မထွက်သေးသော မင်းရှိသော၊ တသ္မိံ သယနိယရေ-ထိုအိပ်ရာခန်းဆောင်၌၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ မဟေသီ-မိဖုရားကို၊ ရတနံ-ရတနာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] နိဂ္ဂတန္တိ-ကား၊ နိက္ခန္တ-ထွက်ပြီးသော၊ (ရတနံ၌ စပ်၊) ဣတော-အိပ်ရာခန်းဆောင်မှ၊ အနိဂ္ဂတံ-ထွက်ပြီး မဟုတ်သော၊ ဝါ-မထွက်သေးသော၊ ရတနံ-မိဖုရားရတနာသည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ-ထိုသို့မထွက်သေးသော မိဖုရားရတနာရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုအိပ်ရာခန်းဆောင်သည်၊) အနိဂ္ဂတရတနကံ-ကမည်၏၊ အနိဂ္ဂတရတနကေ-မထွက်သေးသော မိဖုရားရတနာရှိသော၊ တသ္မိံ သယနိယရေ-၌၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ-အန္တေပုရသိက္ခာပဒံ ပဌမံ။

၂။ ရတနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၀၂-၃။ ဒုတိယေ၊ ဝိဿရိတွာတိ-ကား၊ ပမုဿိတွာ-သတိပျောက်ကင်း၍၊ ဝါ-မေ့၍၊ (“အဂမာသိ-သွားပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊ “မုဿ-နဿနေ” ဓာတ်ကျမ်း၊) သတတော-တစ်ရာမှ၊ ပဉ္စကဟာပဏာ-၅ ကျပ်တို့သည်၊ ပုဏ္ဏပတ္တိနာမ-ပုဏ္ဏပတ္တမည်၏၊ ကျာဟံ ကရိဿာမီတိ-ကား၊ အဟံ-ငါသည်၊ ကိံ-အဘယ်ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့နည်း၊ (တစ်နည်း) ကိံ ကရိဿာမိ-ဘာလုပ်အံ့နည်း၊ (ဥယျာဉ်သွားလို့ ဘာအကျိုးရှိမှာလဲ”-ဟူလို၊) အာဘရဏံ ဩမုပ္ပိတွာတိ-ကား၊ မဟာလတံနာမ-မဟာ

ပုဏ္ဏပတ္တိ။ ။ “ပုဏ္ဏပတ္တိန္တိ တုဋ္ဌိဒါယံ၊ တံ ဟိ မနောရထပုဏ္ဏေန ပတ္တဗ္ဗဘာဝတော ပုဏ္ဏပတ္တိန္တိ ဝုစ္စတိ” ဟု ယောဇနာ ဆို၏၊ စိတ်အလို၏ ပြည့်ခြင်းကြောင့် ရောက်ထိုက်ရထိုက်သော အဖို့ကို “ပုဏ္ဏပတ္တိ” ဟု ဆိုသည်၊ တုဋ္ဌိယာ-နှစ်သက်ခြင်းကြောင့် + ဒါတဗ္ဗော-ပေးထိုက်သော + အာယော-ဝင်လာသော ပစ္စည်းတည်း၊ ဝါ-ဆုလာဘ်တည်း၊ တုဋ္ဌိဒါယော-နှစ်သက်ခြင်းကြောင့် ပေးထိုက်သော ဝင်လာသော ပစ္စည်း၊ (ဆုလာဘ်၊) ကျေးဇူးတင်၍ ကျေးဇူးဆပ်ကြောင်း ဥစ္စာ-ဟူလို၊ ထိုတုဋ္ဌိဒါယမျိုးသည် ၁၀၀ ကျေးဇူးပြုလျှင် ၅ ကျပ် ပြန်၍ ကျေးဇူးဆပ်ရိုး ရှိသတတ်၊ ထို့ကြောင့် “သတတော ပဉ္စကဟာပဏာ” ဟု ဖွင့်သည်။

လတာမည်သော၊ နဝကောဋီအဋ္ဌနကံ-၉ ကုဋေ ထိုက်တန်သော၊ အလင်္ကာရ်-
ဘန်ဆာကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှား၍၊ ဝါ-ချွတ်၍၊ (“ဒါသိယာ အဒါသိ” ဌှိ စပ်၊)
[မဟာလတာ တန်ဆာအကြောင်းကို ဓမ္မပဒ ဝိသာခါဝတ္ထုမှ ယူ၍ ဋီကာ၌ ပြထား
၏၊ ရှုပါလေ။]

၅၀၄။ အန္တေဝါသီတိ-ကား၊ ပရိစာရကော-အလုပ်အကျွေးသည်၊ ဝါ-ကို၊
(အာဏတ္တော ဟောတိ၌ စပ်၊) [အနာထပိဏ်သူဌေးက သူ၏ လယ်တော၌ အလုပ်
လုပ်သော တပည့်ကို စေခိုင်းထားသည်-ဟူလို။]

၅၀၆။ အပရိက္ခိတ္တဿ ဥပစာရောတိ ဧတ္ထ-၌၊ အာရာမဿ-၏၊ ဒွေလေဉ္စ
ပါတာ-ခဲ ၂ ကျ အရပ်တို့သည်၊ ဥပစာရောနာမ-ဥပစာမည်၏၊ အာဝသထဿ
ပန-အိမ်၏ကား၊ သုပ္ပပါတောဝါ-ဗန်းစကော၏၊ ကျရာအရပ်သည်သော်လည်း
ကောင်း၊ မုသလပါတောဝါ-ကျည်ပွေ့၏၊ ကျရာအရပ်သည်သော်လည်းကောင်း၊
(ဥပစာရောနာမ-၏၊) ဣတိ-သို့၊ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ ဥဂ္ဂဏှာတိ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိ
ယဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဇာတရူပရဇတံ-ရွှေငွေကို၊ အတ္တနော-၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊
ဥဂ္ဂဏှန္တဿဝါ-ကိုယ်တိုင် ကောက်ယူသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ဥဂ္ဂဏှာပေန္တဿဝါ-
သူတစ်ပါးကို ကောက်ယူစေသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ (ဘိက္ခုနော-၏၊) နိသဂ္ဂိယံ-
စွန့်ခြင်းဝိနည်းကံရှိသော၊ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ၊) သံဃဂဏပုဂ္ဂလစေတိယနဝ
ကမ္မာနံ-သံဃာ၊ ဂိုဏ်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ စေတီ၊ နဝကမ္မတို့၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ (ဥဂ္ဂဏှန္တဿ
ဝါ၊ ဥဂ္ဂဏှာပေန္တဿဝါ၊ ဘိက္ခုနော၊) ဒုက္ကဋ်၊ (ဟောတိ၊) အဝသေသံ-ရွှေငွေမှ
ကြွင်းသော၊ မုတ္တာဒိရတနံ-ပုလဲအစရှိသော ရတနာကို၊ အတ္တနောဝါ-မိမိ၏သော်
လည်းကောင်း၊ သံဃာဒီနံဝါ-သံဃာအစရှိသည်တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ [အာဒိ
ဖြင့် ဂဏပုဂ္ဂလစေတိယနဝကမ္မတို့ကို ယူ။] အတ္တာယ၊ ဥဂ္ဂဏှန္တဿဝါ၊ ဥဂ္ဂဏှာ
ပေန္တဿဝါ၊ (ဘိက္ခုနော၊) ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ကပ္ပိယဝတ္ထုဝါ-အပ်သော ဝတ္ထုသည်
မူလည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ အကပ္ပိယဝတ္ထုဝါ-မအပ်သော ဝတ္ထုသည်မူလည်း၊
ဟောတု-စေ၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ မာတု-အမိ၏၊ ကဏ္ဍပိဋန္တနတာလပဏ္ဍမိ-
နားကို ပန်ဆင်ကြောင်းဖြစ်သော ထန်းရွက်သော်လည်း ဖြစ်သော၊ ဂိဟိသန္တကံ-
လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ဥစ္စာကို၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကသီသေန-ဘဏ္ဍာစိုး၏၊ အဖြစ်ကို အဦး
ပြုသဖြင့်၊ ပဋိသာမေန္တဿ-သို့မှီးသိမ်းဆည်းသော ရဟန်း၏၊ ပါစိတ္တိယမေဝ-ပင်
တည်း။

အာဝသထဿ။ ။ဤအာဝသထဟူသည် တည်းခိုစရာ စရပ်စသည် မဟုတ်၊
ကျောင်းတိုက်တွင်း၌ ဖြစ်စေ၊ အခြားနေရာ ရွာ၊ တော စသည်၌ ဖြစ်စေ မိမိ၏ နေရာကျောင်း၊
အိမ်၊ လယ်လုပ်တဲ စသည်ကို “အာဝသထ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [အာဝသထောတိ စေတ္ထ (အန္တော
အာရာမေဝါ ဟောတု၊ အညတ္ထ ဝါ) အတ္တနော ဝသနဌာနံ ဝုစ္စတိ၊-ဋီကာ။]

ပန-ဆက်၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာသည်၊ အဝဿံ-မချွတ်ဧကန်၊ ပဋိသာမေတဗ္ဗံ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းထိုက်သော၊ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ-အပ်သော ဘဏ္ဍာသည်၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အတ္တနော-၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ (မိမိဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် ယူ၍) ပဋိသာမေတဗ္ဗံ-ထိုက်၏၊ ပန-ဗျတိရိတ်ကား၊ ဣဒံ-ဤဥစ္စာကို၊ ပဋိသာမေတွာ-သိမ်းဆည်း၍၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ န ဝဋ္ဋတိ-(သိမ်းထားခြင်းငှာ) မအပ်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗံ-ပယ်မြစ်ရာ၏၊ ပဋိသာမေဟိ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ ဝါ-ပစ်ချ၍၊ သစေ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပလိဗောဓောနာမ-ပလိဗောဓမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပဋိသာမေတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တာ-ပြုကုန်သော၊ ဝမုကီအာဒယောဝါ-လက်သမား အစရှိသူတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇဝလ္လဘာဝါ-မင်း၏ အကျွမ်းဝင်သူတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပကရဏဘဏ္ဍံဝါ-ပဲခွပ်၊ ပုဆိန် စသော လက်သမားတို့၏ အဆောက်အဦးဘဏ္ဍာကိုသော်လည်းကောင်း၊ သယနဘဏ္ဍံဝါ-အိပ်ရာဘဏ္ဍာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိသာမေတွာ-သိုမှီးသိမ်းဆည်း၍၊ ဒေထ-ပေးပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-လျှောက်တတ်ကုန်၏၊ ဆန္ဓေနပိ-ချစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘယေနပိ-ကြောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ န ကာတဗ္ဗမေဝ-မပြုထိုက်သည်သာ၊ ဂုတ္တဌာနံ ပန-လုံခြုံသော အရပ်ကို ကား၊ ဒဿေတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ဗလက္ကာရေန-အားကို အသုံးပြုသဖြင့်၊ ပါတေတွာ-ပစ်ချ၍၊ ဂတေသု-သွားကုန်လတ်သော်၊ ပဋိသာမေတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ [ဝမုကီ အာဒိသု ဆန္ဓေန၊ ရာဇဝလ္လဘေသု ဘယေန၊-ဋီကာ။]

အဇ္ဈာရာမေဝါ အဇ္ဈာဝသထေဝါတိ ဧတ္ထ-၌၊ မဟာဝိဟာရသဒိသော-မဟာဝိဟာရနှင့် တူသော၊ မဟာရာမော-ကျောင်းတိုက်ကြီးသည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) တုတ္ထံ-ထိုကျောင်းတိုက်ကြီး၌၊ ပါကာရပရိက္ခိတ္တေ-တံတိုင်းဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ ပရိဝေဏေ-ပရိဝုဏ်၌၊ [ထပေတဗ္ဗံ၏ သာမညအာဓာရ၊] ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဘိက္ခုဟိဝါ-ရဟန်းတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ သာမဏေရေဟိဝါ-တို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတုံ၊ ဣတိ-သို့၊ သင်္ကာ-ယုံမှားခြင်းသည်၊ (ကင်္ခါအဋ္ဌကထာ၌ “အာသင်္ကာ” ဟု ရှိ၏၊) ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ တာဒိသေဧဝ-ထိုကဲ့သို့ရူအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဌာနေ-အဇ္ဈာရာမ၊ အဇ္ဈာဝသထ အရပ်၌၊ [ထပေတဗ္ဗံ၏ ဝိသေသာဓာရ၊] ဥဂ္ဂဏှိ

ပလိဗောဓောနာမ။ ။မိမိကို အခြားတစ်နေရာသို့ သွား၍ မဖြစ်လောက်အောင် အနှောက်အယှက် ပေးသော ပစ္စည်းဖြစ်နေသည်ကို ပလိဗောဓဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုင်ကောင်းသော ကပ္ပိယဝတ္ထုဖြစ်လျှင် ကိုယ်တိုင် သိမ်းဆည်းရာ၏၊ အကပ္ပိယဝတ္ထုဖြစ်လျှင် ကပ္ပိယကာရကတို့ကို သိမ်းဆည်းစေရာ၏။

တွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂဏှာပေတွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ထပေတဗ္ဗ-
 ထားရာ၏။ မဟာဗောဓိ ၊ပေ၊ သဒိသေသု-မဟာဗောဓိ တံခါးမုခ်၊ အမွဂ်ဏ
 အရပ်နှင့် တူကုန်သော၊ မဟာဇနသဗ္ဗရဏဌာနေသု ပန-များစွာသော လူတို့၏
 လှည့်လည်ရာ အရပ်တို့၌ကား၊ န ဂဟေတဗ္ဗ-ကောက် မယူရာ၊ (ကောက်ယူ၍
 သိမ်းထားဖွယ် မလို-ဟူလို၊) ပလိဗောဓော-ပလိဗောဓသည်၊ (မိမိကို အခြားတစ်
 နေရာသို့ သွား၍ မဖြစ်အောင် နှောက်ယှက်တတ်သော ပစ္စည်းသည်၊) န ဟောတိ-
 မဖြစ်။ [ပလိဗောဓ မဖြစ်သောကြောင့် မယူပါနှင့်-ဟူလို။]

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ကုရုန္တိယံ-၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကိ-သနည်း၊) ဧကော-ရဟန်းတစ်
 ပါးသည်၊ မဂ္ဂံ-ခရီးကို၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားစဉ်၊ နိမ္မနုဿဌာနေ-လူ မရှိသော အရပ်၌၊
 ကိဗ္ဗိ-သော၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာကို၊ ပဿတိ-တွေ့အံ့၊ အာကိဏ္ဏမနုဿေ-ရောပြွမ်း
 သော လူရှိသော ခရီးသည်၊ ဇာတေပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ မနုဿာ-တို့သည်၊
 တမေဝ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းကိုသာ၊ အာသကန္တိ-ယုံမှားကြကုန်၏၊ (မိမိတို့ နောက်က
 လာသူ လူ မရှိသောကြောင့် ရဟန်းကိုသာ ယုံမှားကြသည်၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊
 မဂ္ဂါ-လမ်းမှ၊ ဩက္ကမ္မ-ဖဲ၍၊ နိသီဒိတဗ္ဗံ-ထိုင်နေရာ၏၊ သာမိကေသု-ဥစ္စာရှင်တို့
 သည်၊ အာဂတေသု-လာကုန်လတ်သော်၊ (ရှာဖွေရန် ပြန်လာကုန်လတ်သော်၊) တံ-
 ထိုဘဏ္ဍာကို၊ အာစိက္ခိတဗ္ဗံ-ပြောပြရာ၏၊ သာမိကေ-တို့ကို၊ သစေ န ပဿတိ-
 အကယ်၍ မတွေ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊) ပတိရူပံ-သင့်လျော်
 သလို၊ ကရိဿတိ-ပြုလတံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [ကိုင်ကောင်းသော ပစ္စည်းဖြစ်လျှင်
 ပံသုကုအဖြစ်ဖြင့် ကောက်ယူလိမ့်မည်၊ ကိုင်ကောင်းသော ပစ္စည်း မဟုတ်လျှင်ကား
 ကြောင့်ကြ မစိုက်ဘဲ ဖဲသွားလိမ့်မည်-ဟူလို။]

ရူပေန ၊ပေ၊ ကတွာတိ ဧတ္ထံ-၌၊ အန္တောဘဏ္ဍိကာယ-ဘဏ္ဍာတို့၏ အတွင်း၌၊
 ဘဏ္ဍံ-သည်၊ ရူပံနာမ-ရူပမည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဏ္ဍိကံ-ဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊
 မုဗ္ဗိတွာ-ဖြေ၍၊ ဂဏေတွာ-ရေတွက်၍၊ ဧတ္တကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊
 ကဟာပဏာ-ရွှေအသပြာ၊ ငွေအသပြာတို့တည်း၊ (ဣတိ) ဝါ-ဤသို့သော်လည်း
 ကောင်း၊ (ဧတ္တကံ-သော၊) ဇာတရူပရဇတံ-ရွှေတုံးငွေခဲတည်း၊ (ဣတိ) ဝါ-သော်
 လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ သလ္လခေတဗ္ဗံ-မှတ်သားရာ၏၊ နိမိတ္တနီ-ကား၊ လဉ္စနာဒိ-
 အမှတ်တံဆိပ် အစရှိသည်တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ လဉ္စိတာယ-အမှတ်တံဆိပ်
 ခပ်နှိပ်အပ်သော၊ ဘဏ္ဍိကာယ-ဘဏ္ဍာထုပ်၏၊ မတ္တိကာလဉ္စနံ-မြေညက်အမှတ်
 တံဆိပ်တည်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ လာခါလဉ္စနံ-ချိတ်အမှတ်
 တံဆိပ်တည်း၊ ဣတိဝါ၊ နီလပိလောတိကာယ-ညိုသော အဝတ်ဖြင့်၊ ဘဏ္ဍိကာ-
 ဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိဝါ၊ သေတပိလောတိကာယ-ဖြူသော
 အဝတ်ဖြင့်၊ (ဘဏ္ဍိကာ-ကို၊) ကတာ-ပြီ၊ ဣတိ-သော်လည်းကောင်း၊ ဧဝမာဒိ-
 ဤသို့အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော အမှတ်အသားကို၊ သလ္လက္ခေတဗ္ဗံ-ရာ၏။

ဘိက္ခု ပတိရူပါတိ-ကား၊ လဇ္ဇိနော-ရှက်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ကုက္ကုစ္စကာ-ကုက္ကုစ္စ
 ကို ပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ရှိကုန်အံ့၊) ဟိ-မှန်၊ လောလ
 ဇာတိကာနံ-လျှပ်ပေါ်လောလီသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သော ရဟန်း
 တို့၏၊ ဟတ္ထေ-လက်၌၊ ထပေတုံ-ငှာ၊ န လဘတိ-မရ၊ ပန-ဆက်၊ ယော-အကြင်
 ရဟန်းသည်၊ တမှာ အာဝါသာ-ထိုကျောင်းမှ၊ နေဝ ပက္ကမတိ-မဖဲသွား၊ သာမိကေ-
 ဥစ္စာရှင်တို့ကို၊ န ပဿတိ-မတွေ့၊ တေနပိ-ထိုရဟန်းသည်လည်း၊ အတ္တနော-
 ၏၊ စိဝရာဒိမူလံ-သက်န်း အစရှိသည်တို့၏ အဖိုးကို၊ န ကာတဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊
 ပန-အန္ဓယကား၊ ထာဝရံ-ခိုင်မြဲသော၊ သေနာသနဝါ-ကျောင်းကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ စေတိယံဝါ-စေတီကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဏီဝါ-ရေကန်ကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ကာရေတဗ္ဗာ-ပြုစေထိုက်၏၊ [ဥစ္စာရှင်လာလျှင် ထိုဥစ္စာဖြင့် ပြုအပ်
 သော အဆောက်အဦးကို ပြုဖို့ရန် ထာဝရ အဆောက်အဦး လုပ်ထားပါ-ဟူလို။]
 ဒီယဿ-ရှည်စွာသော၊ အဒ္ဓုနော-ကာလ၏၊ အစ္စယေန-လွန်ရာအခါ၌၊ သာမိ
 ကော-ဥစ္စာရှင်သည်၊ သစေ အာဂစ္ဆတိ-အကယ်၍ လာအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့လာ
 လတ်သော်၊) ဥပါသက-ဥပါသကာ၊ တဝ-သင်၏၊ သန္တကေန-ဥစ္စာဖြင့်၊ ဣဒံနာမ-
 ဤမည်သော အဆောက်အဦးကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ အနုမောဒါဟိ-ဝမ်းမြောက်ပေ
 တော့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောပြထိုက်၏၊ သစေ အနုမောဒတိ-အကယ်၍
 ဝမ်းမြောက်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ဝမ်းမြောက်လတ်သော်၊ ဧတံ-ဤသို့ဝမ်းမြောက်ခြင်း
 သည်၊ ကုသလံ-ကောင်း၏၊ နော စေ အနုမောဒတိ-အကယ်၍ ဝမ်းမမြောက်အံ့၊
 မမ-တပည့်တော်၏၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဒေထ-ပေးပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ စောဒေတိယေဝ-
 တောင်းမြဲ တောင်းနေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်၊) အညံ-အခြားသူကို၊
 သမာဒါပေတွာ-ဆောက်တည်စေ၍၊ ဒါတုဗ္ဗံ-ပေးရာ၏။

၅၀၇။ ရတနံ၊ ပေ၊ ဂဏှာတိတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အာမာသ
 မေဝ-သုံးသပ်အပ်၊ သုံးသပ်ကောင်းသော ပစ္စည်းကိုသာ၊ သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်အူ
 အပ်ပြီ၊ အနာမာသံ-မသုံးသပ်အပ်၊ မသုံးသပ်ကောင်းသော ပစ္စည်းကို၊ (ဝိဿာသံ-
 အကျွမ်းဝင်သဖြင့်၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊) န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ [အာမာသမေဝ၏ နိဝတ္တေ
 တဗ္ဗဝါကျ ဖြစ်သောကြောင့် “န ဝဋ္ဋတိယေဝ” ဟု ဧဝံပါဗ္ဗယ် မလို။] သေသံ၊ ပေ၊
 တိဝေဒနန္တိ၊- ရတနသိက္ခာပဒံ ဒုတိယံ။

အညံ သမာဒါပေတွာ။ ။သမာဒါပေတွာတိ အညံ သမာဒါပေတွာ၊ ဤသို့ ဋီကာ
 ဖွင့်သောကြောင့် ရှေးက “အညံ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ရှိဟန် မတူ၊ ကင်္ခါအဋ္ဌကထာ၌ “သမာ
 ပေတွာ” ဟု ရှိ၏၊ “ဆောက်တည်စေ” ဟူသည်လည်း ဆွမ်းရပ်သကဲ့သို့ ဒါယကာအိမ်သို့
 သွား၍ ရပ်ပြီးလျှင် ထိုဒါယကာက မေးသောအခါအကြောင်းကို ပြောပြရမည်၊ ထိုဒါယကာ
 က မူလဥစ္စာရှင်အား အစားပြန်ပေးလိမ့်မည်။

၃။ ဝိကာလဂါမပ္ပဝေသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၀၈။ တတိယေ-၌၊ တိရစ္ဆာနကထန္တိ-ကား၊ အရိယမဂ္ဂဿ-အရိယာမဂ်၏။ တိရစ္ဆာနဘူတံ-ဖိလာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ကထံ-ကို၊ (ကထေန္တိ၌ စပ်၊) ရာဇကထန္တိ-ကား၊ ရာဇပဋိသံယုတ္တံ-မင်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ကထံ-စကားကိုလည်းကောင်း၊ စောရကထာဒီသုပိ-စောရကထာ အစရှိသော ကထာတို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော။

၅၁၂။ သန္တိ ဘိက္ခုန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ယံ-အကြင်အဆုံးအဖြတ် စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်၏။ တံ-ထိုအဆုံးအဖြတ် စကားရပ်ကို၊ စာရိတ္တသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝုတ္တမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ သမ္ပဟုလာ-များစွာကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ ကေနစိ-သော၊ ကမ္မေန-အမှုကြောင့်၊ ဝါ-ကိစ္စကြောင့်၊ ဂါမံ-သို့၊ သစေ ပဝိသန္တိ-အကယ်၍ ဝန်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဝိကာလေ ဂါမပ္ပဝေသနံ အာပုစ္ဆာမီတိ-ဟူ၍၊ သဗ္ဗေဟံ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့သည်၊ အညမညံ-အချင်းချင်းကို၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးကို၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ-ပန်ပြောရာ၏။ [ဝိကာလေ-နေလွဲအခါ၌၊ ဂါမပ္ပဝေသနံ-ရွာသို့ ဝင်ခြင်းကို၊ အာပုစ္ဆာမိ-ပန်ပြောပါ၏။] တသ္မိံ ဂါမေ-၌၊ တံ ကမ္မံ-ထိုအမှုသည်၊ န သမ္ပဇ္ဇတိ-မပြီးစီးအံ့၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အညံဂါမံ-အခြားတစ်ရွာသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်အံ့၊ ဂါမသတမ္ပိ-ရွာပေါင်းတစ်ရာသည်လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပစေ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာပုစ္ဆကိစ္စံ-ပန်ပြောဖွယ် ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ပန-ဆက်၊ ဥဿာဟံ-ရွာသို့ ဝင်ခြင်း၌ အားထုတ်ခြင်းကို၊ ပဋိပဿမ္မေတွာ-ငြိမ်းစေပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တာ-သွားကုန်စဉ်၊ အန္တရာ-ကျောင်းမရောက်မီ အကြား၌၊ အညံဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတုကာမာ-ဝင်လိုကုန်သည်၊ သစေ ဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပုန-တစ်ဖန်၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗမေဝ-ပန်ပြောရာသည်သာ။

ကုလယရေဝါ-အမျိုးအိမ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [မိမိ၏ အမျိုးကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ “ခတ္တိယစသော အမျိုးတို့၏ အိမ်၌” ဟု ဆိုလိုသည်။] အာသနသာလာယဝါ-ဆွမ်းစားစရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [ရွာတွင်း ဆွမ်းစားစရပ်၌-ဟူလို၊] ဘတ္တကိစ္စံ-ဆွမ်းကိစ္စကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ တေလဘိက္ခာယဝါ-ဆီကို တောင်းခံခြင်း အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ သပိဘိက္ခာယဝါ-ထောပတ်ကို၊ တောင်းခံခြင်း အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ စရိတုကာမော-လှည့်လည်လိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ ပဿေ-မိမိဘေး၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အာပုစ္ဆိတွာ ဂန္တဗ္ဗံ-သွားရာ၏။ (ဘိက္ခုမိ-ရဟန်းသည်၊) အသန္တေ-မရှိလတ်သော်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့လုံးလုံးသွင်း၍၊ ဂန္တဗ္ဗံ-သွားရာ၏၊ ဝါ-သွားကောင်း၏၊ ဝီထိ-လမ်းသို့၊ သြတရိတွာ-သက်ရောက်ပြီး၍၊ ဝါ-ပြီးမှ၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ပဿတိ-တွေ့အံ့၊ အာပုစ္ဆကိစ္စံ နတ္ထိ၊ [မရှိဘူးအနေဖြင့် သွားပြီးနောက် လမ်းပေါ်ရောက်မှ ရဟန်းကို မြင်လျှင် ပန်ပြောဖွယ် မလို၊] အနာပုစ္ဆိတွာပိ-မပန်ပြောဘဲလည်း၊ စရိတဗ္ဗမေဝ-လှည့်လည်

ထိုက်သည်သာ၊ ဝါ-လှည့်လည်ကောင်းသည်သာ၊ ဂါမမဇ္ဈေန-ရွာ၏ အလယ်ဖြင့်၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းသည်၊ ဟောတိ-ရှိအံ့၊ တေန-ထိုလမ်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တဿ-သွားသော ရဟန်း၏၊ တေလာဒိဘိက္ခာယ-ဆီ အစရှိသည်တို့ကို တောင်းခံခြင်းအကျိုးငှာ၊ စရိဿာမိ-လှည့်လည်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိတ္တေ-သည်၊ ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်လတ်သော်၊ ပဿေ-မိမိဘေး၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အာပုစ္ဆိတွာ စရိတဗ္ဗံ၊ ပန-ကား၊ မဂ္ဂါ-သွားမြဲလမ်းမှ၊ အနောက္ကမ္မ-မဖဲ့မူ၍၊ ဘိက္ခာယ-(ဆီသည်တို့ကို) တောင်းခံခြင်းအကျိုးငှာ၊ စရန္တဿ-လှည့်လည်သော ရဟန်း၏၊ အာပုစ္ဆနကိစ္စံ နတ္ထိ၊ အပရိက္ခိတ္တဿ-မကာရံအပ်သော၊ (အကာအရံ မရှိသော၊) ဂါမဿ-၏၊ ဥပစာရော-ကို၊ အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပဒေ-အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပုဒ်၌၊ (ဒုတိယပါရာဇိက၌) ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၁၅။ အန္တရာရာမန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ကေဝလံ-ခါးပန်းဖွဲ့ခြင်း စသည်တို့ မဖက် သက်သက်၊ အနုပုစ္ဆာ-မပန်ပြောဘဲ၊ (ဂစ္ဆန္တဿ-သွားသော ရဟန်း၏၊) အနာပတ္တိ-အနာပတ်သည်၊ န-မဟုတ်သေး၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကို၊ အဗန္ဓိတွာ-မဖဲ့မူ၍လည်းကောင်း၊ သယံဋီ-သင်္ကန်းကို၊ အပါရပိတွာ-မရံမူ၍လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တဿ-သွားသော ရဟန်း၏လည်း၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ်တည်း၊ အာပဒါသုတိ-ကား၊ သီဟောဝါ-ခြင်သော်လည်းကောင်း၊ ဗျဠေါဝါ-ကျားသည်သော်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ-လာအံ့၊ မေယောဝါ-မိုးသည်သော်လည်း၊ ဥဋ္ဌေတိ-တက်လာအံ့၊ အညော-အခြားသော၊ ကောစိ-သော၊ ဥပဒ္ဒဝေါဝါ-ဘေးရန်သည်သော်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်အံ့၊ (ပဝိသန္တဿ-ဝင်သောရဟန်း၏၊) အနာပတ္တိ၊ ဧဝရူပါသု-ကုန်သော၊ အာပဒါသု-ဘေးရန်တို့ကြောင့်၊ ဗဟိဂါမတော-ရွာပြင်ဘက်မှ၊ အန္တောဂါမံ-ရွာတွင်းသို့၊ ပဝိသိတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဝိကာလေ ဂါမပုဝေသနသိက္ခာပဒံ တတိယံ။

၄။ သုစိဃရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၁၇-၂၀။ စတုတ္ထေ-၌၊ ဘေဒနမေဝ-ခွဲခြင်းသည်ပင်၊ ဘေဒကံ-ကမည်၏၊ [ကပစ္စည်း သွတ္တ၊ ဘေဒိယတေ-ကွဲစေခြင်း၊ ဝါ-ခွဲခြင်း၊ ဘေဒနံ-ခွဲခြင်း၊ ဘေဒနမေဝ ဘေဒနကံ။] အဿ-ထိုပါစိတ်အာပတ်၏၊ တံ-ထိုခွဲခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ခွဲခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တံ-ထိုပါစိတ်အာပတ်သည်၊ ဘေဒနကမေဝ-ကပင်မည်၏၊ [အဿတ္ထိအနက်၌ အပစ္စည်းသက်၊ ဘေဒနကံ တုန်းကနှင့် ဘေဒနကချင်း တူသောကြောင့် ဘေဒနကမေဝဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်၊] အရဏိကေတိ-ကား၊ အရဏိဓနုကေ-ပွတ်နှိပ်လေး၌၊ (မီးထွက်အောင် ပွတ်ရာ၌ နှိပ်သောလေး၌) (အနာပတ္တိ၊) ဝိဓေတိ-ကား၊ ဝေဓကေ-ခါးပန်းဘိ၌၊ ဝါ-ခါးပန်းသီး၌၊ (အနာပတ္တိ၊) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ သုစိဃရသိက္ခာပဒံ စတုတ္ထံ။

၅။ မဉ္ဇသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၂၂-၂၅။ ပဉ္စမေ-၌၊ ဆေဒနကံ-ကသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ (“ဘေဒနကနှင့် အတူတူပင်” ဟူလို၊) ဆိန္ဒုတွာ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဆိန္ဒုတုကာမော-ဖြတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ သစေ န ဟောတိ-အကယ်၍ မဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဘူမိယံ-၌၊ နိဓဏိတွာ-တူးမြှုပ်၍၊ ပမာဏံ-အဋ္ဌင်္ဂီလပမာဏ ကို၊ ဒဿေတိ-ပြထားအံ့၊ ရှည်သော အခြေကို မဖြတ်လိုလျှင် မြေ၌ တွင်းတူး၍ မြှုပ်ပါ၊ ထိုသို့မြှုပ်ရာ၌ တွင်း၏အပေါ်မှာ လက်ရှစ်သစ်ပမာဏ ရှိရုံသာ ချန်ရ မည်-ဟူလို။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဥတ္တာနံ-ပက်လက်၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ-သုံးစွဲအံ့၊ ခြေထောက်ဘက်ကို အပေါ်ကထား၍ အပေါင်အထက်က ထိပ်ဘက်ကို အောက် က ထားပါ-ဟူလို။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ တုလာသယံာဠေ-ထုတ် လျှောက်ပေါ်၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဋ္ဌ-လင့်စင်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ- သုံးစွဲအံ့၊ ခဋ္ဌင်ကို အပေါ်မြှောက်၍ ထုတ်-လျှောက်ပေါ်၌ တင်ကာ (လယ်ယာ၌ လင့်စင်ထိုးသကဲ့သို့) လင့်စင်လုပ်၍ သုံးစွဲအံ့-ဟူလို။ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ပြုမှု သည်၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ သေသံ ပေ၊ ဆသမုဋ္ဌာနံ-မဉ္ဇသိက္ခာပဒံ ပဉ္စမံ။

၆။ တူလောနဒ္ဓသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၂၆။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ဧတ္ထ-ဤညောင်စောင်းအရှင်ပျဉ်း၌၊ ဩနဒ္ဓံ-မြွေးယှက်အပ် သော၊ တူလံ-လဲသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့မြွေးယှက်အပ်သော လဲရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုညောင်စောင်းအင်းပျဉ်သည်၊) တူလောနဒ္ဓံ- မည်၏၊ တူလံ-လဲကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဥပရိအပေါ်၌၊ စိမိလိကာယ-အဝတ် ကြမ်းဖြင့်၊ ဩနဒ္ဓံ-ဖွဲ့ယှက်အပ်သော၊ (မဉ္ဇဝါ ပိဋ္ဌဝါ၌ စပ်၊) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ မဉ္ဇပိဋ္ဌတို့အပေါ်၌ အဝတ်ကို ဖြန့်၍ ခင်း၊ ထိုအဝတ်၌ လဲ ဝါဂွမ်းတို့ကို ဖြန့်၊ ထို အပေါ်၌ ထပ်၍ အုပ်လျက် ခဋ္ဌင်နှင့် တွဲစပ်၍ ချပ်ထားခြင်းမျိုးကို ဆိုသည်၊ မွေ့ရာသည် ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်နှင့် တွဲ၍ မနေ၊ ဤအခင်းကား ညောင် စောင်း အင်းပျဉ်နှင့် တွဲနေသည်။ သေသံ ပေ၊ ဆ သမုဋ္ဌာနံ- တူလောနဒ္ဓ သိက္ခာပဒံ ဆဋ္ဌံ။

၇။ နိသီဒနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၃၁-၄။ သတ္တမေ-၌၊ နိသီဒနံ အနုညာတံ ဟောတီတိ-ကား၊ ကတ္ထ-အဘယ် ဝတ္ထု၌၊ အနုညာတံ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သနည်း၊ စိဝရက္ခန္ဓကေ-စိဝရက္ခန္ဓက၌၊ ပဏီတဘောဇနဝတ္ထုသ္မိ-ပဏီတဘောဇနဝတ္ထု၌၊ (အနုညာတံ-ပြီ) ဟိ-မှန်၊ ကတ္ထ- ထိုပဏီတဘောဇနဝတ္ထု၌၊ အနုဇာနာမိ ပေ၊ နိသီဒနန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဝဝတာ) ဝုတ္တံ၊

[ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကာယဂုတ္တိယာ-ကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ စီဝရ
 ဂုတ္တိယာ-လည်းကောင်း၊ သေနာသနဂုတ္တိယာ-ကျောင်း အိပ်ရာနေရာကို စောင့်
 ရှောက်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ နိဿိဒနံ-နိဿိဒိန်ကို၊ အနုဇာနာမိ-မူ၏။] သေယျ
 ထာပိ၊ ပေ၊ ကောဋ္ဌောတိ-ကား၊ ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ပုရာဏစမ္ပ
 ကာရော-ရှေး၌ဖြစ်သော သားရေလုပ်သမားသည်၊ (သမဉ္ဇတိ ယထာ-ဆွဲငင်
 သကဲ့သို့၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [ကုဋတိ ဆိန္ဒတိတိ ကောဋ္ဌော၊ အသိနာ +
 ကောဋ္ဌော အသိကောဋ္ဌော-သန်လျက်ဖြင့် သားရေကို ဖြတ်သူ။] ဟိ-ချေ၊ စမ္ပကာ
 ရော-သားရေလုပ်သမားသည်၊ စမ္ပ-သားရေကို၊ ဝိတ္ထတံ-ပြန့်ကျယ်အောင်၊ ကရိ
 သာမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဣတောစ-ဤဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဣတောစ-
 ထိုဘက်မှလည်းကောင်း၊ သမဉ္ဇတိ ကမုတိ ယထာ-ဆွဲဆန့်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊
 သောပိ-ထိုဥဒါယိသည်လည်း၊ တံ နိဿိဒနံ-ကို၊ (သမဉ္ဇတိ၊) တေန-ကြောင့်၊ တံ-
 ထိုဥဒါယိကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့ သေယျထာပိ ပုရာဏာသိကောဋ္ဌောဟူ၍၊
 အာဟ-ပြီ၊ နိဿိဒနံ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-ကား၊ သန္တတသဒိသံ-သန္တတနှင့် တူစွာ၊ သန္တရိ
 တွာ-ဖြန့်ခင်း၍၊ (သုံးစွဲရာ၌ သန္တတအခင်းကဲ့သို့ ဖြန့်ခင်း၍၊) ဧကသ္မိ အန္တေ-
 တစ်ခုသောအစွန်း၌၊ သုဂတဝိဒတ္တိယာ-မြတ်စွာဘုရား၏ အထွာတော်ဖြင့်၊ ဝိဒတ္တိ
 မတ္ထေ-တစ်ထွာပမာဏရှိသော၊ ပဒေသေ-အစိတ်အပိုင်း အရပ်၌၊ ဒွိသု ဌာနေသု-
 နှစ်ဌာနတို့၌၊ ဟုလေတွာ-ခဲ့၍၊ တိဿော-သုံးခုကုန်သော၊ ဒသာ-အမြိတ်အဆာ
 တို့ကို၊ ကရိယန္တိ-ပြုအပ်ကုန်၏၊ တာဟိ ဒသာဟိ-ထိုအမြိတ်အဆာတို့ဖြင့်၊ သဒသံ
 နာမ-သဒသမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ [နိဿိဒိန် ပြုပုံကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။] သေသံ၊ ပေ၊ ဆ သမုဋ္ဌာနံ။- နိဿိဒနသိက္ခာပဒံ သတ္ထမံ။

၈။ ကဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒိသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၃၇။ အဋ္ဌမေ-၌၊ ကဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒိ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ ကတ္ထ-အဘယ်
 ဝတ္ထု၌၊ အနုညာတာ-နည်း၊ စီဝရက္ခန္ဓကေ-၌၊ ဗေလဌသီသဝတ္ထုသ္မိ-၌၊ (အနုညာ
 တာ၊) ဟိ-မှန်၊ ကတ္ထ-ထိုဗေလဌသီသဝတ္ထု၌၊ အနုဇာနာမိ၊ ပေ၊ ကဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒိန္တိ-
 ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊ ကဏ္ဍဝါ-
 ယားနာသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပိဋကဝါ-အိုင်းအနာသည်မူလည်းဖြစ်သော၊
 အဿာဝေါဝါ-အရိယိုသော အနာသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ထုလ္လကဇ္ဈဝါ-ဝဲကြီးနာ
 သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အာဗာဓော-အနာသည်၊ (အတ္ထိ၊) တဿ-ထိုရဟန်းအား၊
 ကဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒိ-အနာကို ဖုံးလွှမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဝတ်ကို၊ ဝါ-အနာလွှမ်း
 သင်္ကန်းကို၊ အနုဇာနာမိ။]

၅၃၉။ ယဿ၊ ပေါ၊ မဏ္ဍလန္တိ-ကား၊ ယဿ ဘိက္ခုနော-၏။ နာဘိယာ-ချက်၏။ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌လည်းကောင်း၊ ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းတို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌လည်းကောင်း၊ (ကဏ္ဍုဝါ စသည်၌ စပ်၊) ကဏ္ဍုတိ-ကား၊ ကဏ္ဍ-ယားနာတည်း၊ ပိဋကတိ-ကား၊ လောဟိတတုဏ္ဍိကာ-အဖျား၌ သွေးဖူရှိသော၊ သုခုမ ပိဋကာ-သေးငယ်သော အိုင်းအနာတည်း၊ အဿဝေါတိ-ကား၊ အရိသ၊ ပေါ၊ မဓု၊ မေဟာဒိနံ-ဒုလ္လာ၊ မြင်းသရိုက်နာ (လိပ်ခေါင်းထွက်နာ)، ဂဘန္တိရ်နာ (ဂရင်ဂျီနာ)، ဆီးချိုနာတို့၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ အသုစိပဏ္ဍရဏကံ-မစင်မကြယ်၊ ရွံစဖွယ်ကို ယိုချဘတ်သော အနာတည်း၊ မဟာပိဋကာဗာဓော-ကြီးစွာသော အိုင်းအနာကို၊ (ဝဲကြီးနာကို) ထုလွှကဏ္ဍဝါ အာဗာဓောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-မိန့်တော်မူအပ်၏၊ သေသံ၊ ပေါ၊ ဆ သမုဋ္ဌာနံ။-ကဏ္ဍုပဋိစ္ဆာဒိသိက္ခာပဒံ အဋ္ဌမံ။

၉။ ဝဿိကသာဠိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၂၄။ နဝမေ၊ ဝဿိကသာဠိကာ၊ ပေါ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ ကတ္ထ-အဘယ်ဝတ္ထ၌၊ အနုညာတာ-နည်း၊ စီဝရက္ခန္ဓကေ-၌၊ ဝိသာခါဝတ္ထုသ္မိံ၊ (အနုညာတာ) ဟိ-မှန်၊ ကတ္ထ-ထိုဝိသာခါဝတ္ထ၌၊ အနုဇာနာမိ၊ ပေါ၊ ဝဿိကသာဠိကန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ သေသံ၊ ပေါ၊ ဆ သမုဋ္ဌာနံ။- ဝဿိကသာဠိကသိက္ခာပဒံ နဝမံ။

၁၀။ နန္ဒတ္ထေရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၄၇။ ဒသမေ၊ စတုရင်္ဂလောမကောတိ-ကား၊ စတူဟိ အင်္ဂုလေဟိ-လက် ၄ သစ်တို့ဖြင့်၊ ဦနကပ္ပမာဏော-ယုတ်လျော့သော ပမာဏရှိ၏၊ [စတ္တာရိ + အင်္ဂုလာနိ စတုရင်္ဂလံ၊ စတုရင်္ဂလေန + ဩမကော စတုရင်္ဂလောမကော၊ ယောဇနာ၌ စတုရင်္ဂလကို အသမာဟာရဒိဂုဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။] သေသံ၊ ပေါ၊ ဆ သမုဋ္ဌာနံ။- နန္ဒတ္ထေရသိက္ခာပုဒံ ဒသမံ။ ဝဏ္ဏနာက္ကမေန-အဖွင့်အစဉ်အားဖြင့်၊ နဝမော-၉ ဝဂ်မြောက်သော၊ ရတနဝဂ္ဂေါ-သည်၊ သမတ္ထော-ပြည့်စုံပြီ။

ရတနဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ ခေါတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ သမန္တပါသာဒိကာယ-မည်သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-ဝိနည်းအဖွင့်၌၊ ခုဒ္ဒကဝဏ္ဏနာ-ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ ဝါ-ကို၊ သမတ္ထော-ပြည့်စုံပြီ၊ ဝါ-အလုံးစုံ အကုန်အစင် ယူအပ်ပြီ။

ပါစိတ္တိယကဏ္ဍံ-ပါစိတ္တိယအခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

၆။ ပါဠိဒေသနီယအခန်း

☞ ခုဒ္ဒကာနံ-ခုဒ္ဒသိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ အနန္တရာ-အခြားမဲ့၌၊ ပါဠိဒေသနီယာ-ပါဠိဒေသနီယမည်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ၊) ထပိတာ-ထားအပ်ကုန်ပြီ၊ ဒါနိ-၌၊ တေသံ-ထိုပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ အယံ ဝဏ္ဏနာ-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တော့လတ်။

၁။ ပဌမပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၅၂။ တာဝ-ဒုတိယပါဠိဒေသနီယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ထပိတေ-ထားအပ်သော၊) ပဌမပါဠိဒေသနီယေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတံဗ္ဗော၊) ပဋိက္ကမန ကာလေတိ-ကား၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-ပြီး၍၊ ပဋိအာဂမနကာလေ-ပြန်လာရာ အခါ၌၊ “ကမု-ဂတိမိ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ပဋိဥပသာရကြောင့် ကမုဓာတ်သည် ပြန်လာခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။ သဗ္ဗေဝ အဂ္ဂဟေသီတိ-ကား၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသော ဆွမ်းကိုပင်၊ အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီ၊ သဗ္ဗေဝကို “သဗ္ဗ + ဧဝံ” ဟု ပုဒ် ဖြတ်စေလို၍ သဗ္ဗမေဝဟု ဖွင့်သည်။ ပဝေဓန္တိတိ-ကား၊ ကမ္မမာနာ-တုန်လှုပ်လျက်၊ (“ဂစ္ဆတိ-သွားနေ၏” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အပေဟိတိ-ကား၊ အပဂစ္ဆ-ဖဲပါလော။ အပ + ဣဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော အပေဟိကို “အပဂစ္ဆ”ဟု ဖွင့်သည်။

၅၅၃-၅။ ဂါရယံ အာဝုသောတိ အာဒိ-ဂါရယံ အာဝုသော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ ပဋိဒေသေတဗ္ဗာကာရဒဿနံ-သီးခြား ပြောထိုက်ပုံ အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ “ပဋိဒေသနာကာရ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ရထိကာတိ-ကား၊ ရစ္ဆာ-ရထားလမ်းတည်း၊ ရထိကာ၌ ရထပုဒ်၊ ဣကပစ္စည်းတည်း၊ ရစ္ဆာ၌ ရထပုဒ် ယက်ပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) ယပစ္စည်းတည်း၊ ထျကို ဆပြ၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ရစ္ဆာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဝိဂြိုဟ်မှာ-“ရထဿ + ဟိတာ ရထိကာ၊ ရစ္ဆာ”ဟု ပြု။ ဗျူဟန္တိ-ကား၊ အနိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ-ထုတ်ချင်း မထွင်းမူ၍၊ ဌိတာ-တည်သော၊ ဂတပစ္ဆာဂတရစ္ဆာ-

ပဋိဒေသေတဗ္ဗာကာရဒဿနံ။ ။ ပဋိဒေသေတဗ္ဗကို ကြည့်၍ ပါဠိဒေသနီယ၌ အနီယပစ္စည်းဟု သိသာ၏၊ ပဋိကို ကြည့်၍ ပဋိဒေသနီယမေဝ ပါဠိဒေသနီယဟု သွတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်စေလိုကြောင်းကိုလည်း ပြသည်၊ ပဋိသဒ္ဒါကား ဝိသုအနက်ဟောတည်း၊ အခြား အာပတ်တို့နှင့် မရောယှက်စေဘဲ သီးခြားပြောပြထိုက်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဂါရယံ၊ ပေ၊ ပဋိဒေသေမိ” သည် သီးခြား ပြောပြပုံကို ပြသော စကားတည်း၊ ဤသို့ ဒေသနာ ပြောရမည်၊ သို့သော် အများပြောရိုးအတိုင်း ပြောလျှင်လည်း ဒေသနာပြောရာ ရောက်ပါ၏။

ဗျူဟံ။ ။ “အညတ္တ-အခြားလမ်းသို့၊ ဂန္တု-သွားခွင့်ကို၊ အပ္ပဒါနဝသေန-မပေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဇနေ - လမ်းသွားနေသူ လူတို့ကို၊ ဗျူဟတိ သမ္ပိဏ္ဍတိ-ပေါင်းစုတတ်၏။

သွားအပ်သည်ဖြစ်၍ ပြန်အပ်သော လမ်းတည်း။ သွားလမ်းအတိုင်း ပြန်သွားရသော လမ်း-ဟူလို။ သိယံဋကန္တိ-ကား၊ စတုက္ကောဏဝါ-၄ ထောင့်ရှိသည်မှလည်းဖြစ် သော၊ ဝါ-လမ်း ၄ ခွမှုလည်းဖြစ်သော၊ တိကောဏဝါ- ၃ ထောင့်ရှိသည်မှလည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ-လမ်း ၃ ခွမှုလည်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂသမောဓာနဌာနံ-လမ်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ရာဖြစ်သော အရပ်တည်း။ ယရန္တိ-ကား၊ ကုလယရံ-ခတ္တိယစသော အမျိုးလေးပါး တို့၏ အိမ်တည်း။ ဧတေသု-ဤရထိကာ အစရှိသော အရပ်တို့တွင်၊ ယတ္ထကတ္ထစိ- အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော အရပ်၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဂဏန္တဿ-ခံယူသော ရဟန်း၏၊ ဂဟဏေ-ခံယူခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ ဟောတိ၊ အဇ္ဈောဟာရေ-စားမျိုးခြင်း ကြောင့်၊ အဇ္ဈောဟာရဂဏနာယ-စားမျိုးခြင်း၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ပါဠိဒေသ နီယံ၊ (ဟောတိ၊) ဟတ္ထိသာလာဒီသု-ဆင်တင်းကုဋ် အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ (ဌတွာ၊) ဂဏန္တဿာပိ-ခံယူသော ရဟန်း၏လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း။

ဘိက္ခုနီ-သည်၊ ရထိကာယ-ရထားလမ်း၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဒေတိ-ပေးအံ့၊ ဘိက္ခု- သည်၊ အန္တရာရာမာဒီသု-ရွာတွင်းကျောင်းတိုက် အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ ဌတွာ- ၍၊ သစေပိ ဂဏှာတိ-အကယ်၍မှလည်း ခံယူအံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) အာပတ္တိယေဝ-ပင်တည်း။ [အန္တရာရာမာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော ဘိက္ခုနုပဿယ၊ တိတ္ထိယသေယျ စသည်တို့ကို ယူ။] ဟိ-မှန်၊ တစ်နည်း- ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အန္တရယရံ ပဝိဋ္ဌာယာတိ-ဟူ၍၊ ဝစနတော-ဟောတော်မူခြင်း ကြောင့်၊ အန္တရယရေ-ရွာတွင်း၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဒေမာနာယ-ပေးသော၊ ဘိက္ခုနီယာ- ၏၊ ဝသေန-စပ်သဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ထိုက်၏၊ ဘိက္ခုဿ-၏၊ ဌိတဌာနံ ပန-တည်ရာအရပ်သည်ကား၊ အပ္ပမာဏံ-လိုရင်း မဟုတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝီထိအာဒီသု-လမ်း အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ 'အန္တရာရာမာဒီသု-အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဒေမာနာယ-

ဣတိ ဗျူဟော" ဟု ယောဇနာ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။ သွားလမ်းအတိုင်း ပြန်၍ ထွက်ရသော လမ်းတို့ ဖြစ်၍ ထုတ်ချင်း မပေါက်၊ အခြားလမ်းသို့ မရောက်နိုင်သော လမ်းအတိုတည်း။ [ဝိ + ဌိဟ ဓာတ်၊ ဝိဉ္ဇပသာရကြောင့် "ပေါင်းခြင်း" အနက်ကို ယူ။]

ဂတပစ္စာဂတရစ္ဆာ။ ။ဂတပစ္စာဂတ၌ "အဂမိယိတ္ထ-သွားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂတာ၊ ပစ္စာစမိယတေ-ပြန်လာအပ်၏၊ ဣတိ ပစ္စာဂတာ၊ ဂတာစ + သာ + ပစ္စာဂတာဇာတိ ဂတ ပစ္စာဂတာ (ရစ္ဆာ)" ဟု ပြု။

အန္တရာ ပေ၊ အနာပတ္တိ။ ။ပါဠိတော်၌ "အန္တရယရံနာမ-ရထိကာ၊ ဗျူဟံ၊ သိယံဋကံ ယရံ" ဟု ၄ ဌာန ဖွင့်၏။ ဤ ၄ ဌာနကိုသာ အန္တယရ (ရွာတွင်း) ဟု ခေါ်၍ ကျောင်းအာရာမ် စသည်ကို အန္တရယရဟု မခေါ်ရသောကြောင့် ထိုအန္တရာရာမ စသည်၌ နေ၍ ဘိက္ခုနီက ပေးလျှင် ခံယူသော ဘိက္ခုမှာ အနာပတ်ဟု ဆိုသည်။

ပေးသော၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ (ဟတ္ထတော-မှ) သစေပိ ဂဏှာတိ-အကယ်၍ မူလည်း ခံယူအံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း) အနာပတ္တိယေဝ-ပင်တည်း၊ ယာမကာလိကံ ၊ပေ၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ အာမိသေန-ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့်၊ အသမ္ဘိန္ဒ-မရောစပ်သော ယာမကာလိက၊ သတ္တာဟကာလိက၊ ယာဝဇိဝိကကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ၊ သမ္ဘိန္ဒေ-ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့် ရောစပ်ပြီးသော၊ ဧကရသေ-တစ်ပေါင်းတည်း အရသာရှိသော ယာမကာလိက စသည်၌၊ (ဂဏှန္တဿ) ပန-ခံယူသော ရဟန်း၏ကား၊ ပါဠိဒေသနီယမေဝ-ပါဠိဒေသနီယအာပတ်ပင်တည်း၊ ဧကတော် ဥပသမ္ပန္နာယာတိ-ကား၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဥပသမ္ပန္နာယ-မြင့်မြတ်သော ဘိက္ခုနီအဖြစ်သို့ ရောက်သော ရဟန်းမ၏၊ (“ဟတ္ထိတော-မှ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဥပသမ္ပန္နာယ-မြင့်မြတ်သော ဘိက္ခုနီအဖြစ်သို့ ရောက်သော ရဟန်းမ၏၊ (ဟတ္ထတော-လက်မှ၊ ဂဏှန္တဿ) ပန-ခံယူသော ရဟန်း၏ကား၊ ယထာဝတ္ထုကမေဝ-အကြင်အကြင်ဝတ္ထုအတိုင်းသာတည်း၊ (ပါဠိဒေသနီယအာပတ်ပင်-ဟူလို။)

၅၅၆။ ဒါပေတိ န ဒေတီတိ-ကား၊ အညာတိကာ-ဆွေမျိုးမတော်သော ဘိက္ခုနီသည်၊ အညေန-အခြားသော၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒါပေတိ-ပေးစေအံ့၊ [ဏာပေပစ္စည်း၏ ကာရိတ်ကတ္တားကို “အညာတိကာ” ဟု ထည့်၍ ဒါဓာတ်၏ ကတ္တားကို “အညေန ကေနစိ” ဟု ထည့်သည်။] တံ-ထိုခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ ဂဏှန္တဿ-ခံယူသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ၊ ဥပနိက္ခိပိတ္တာ ဒေတီတိ-ကား၊ ဘူမိယံ-၌၊ ထပေတွာ-၍၊ အယျ-အရှင်ဘုရား၊ ဣဒံ-ဤခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့အား၊ ဒမ္ဗိ-လှူပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ ဒေတိ-အံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒိန္တံ-ပေးအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ ဘဂိနိ-နုမ၊ သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သမ္ပုဋ္ဌိစ္စိတွာ-လက်ခံ၍၊ တာယဧဝ ဘိက္ခုနီယာဝါ-ထိုဘိက္ခုနီမသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အညေန-အခြားသော၊ ကေနစိ ဝါ - တစ်စုံတစ်ယောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ - ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိဂ္ဂါဟာပေတွာ-ကပ်စေ၍၊ ဘုဒ္ဓိတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ သိက္ခမာနာယ သာမဏေရိယာတိ-ကား၊ ဧတာသံ-ဤသိက္ခမာန်၊ သာမဏေမတို့သည်၊ ဒဒမာနာနံ-ပေးလှူကုန်လတ်သော်၊ ဂဏှန္တဿ၊ အနာပတ္တိ၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သာ၊ ဧဠကလောမသမုဋ္ဌာနံ-ဧဠကလောမသိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန်နှင့် တူသော သမုဋ္ဌာန်ရှိ၏ ၊ပေ၊ တိဝေဒနံ- ၃ ပါးသော ဝေဒနာရှိ၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-ပဌမပါဠိဒေသနီယံ-ပဌမပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်သည်၊ (သမတ္တံ-ပြီးပြီ။)

၂။ ဒုတိယပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၅၈။ ဒုတိယေ-ဌ၊ အပသက္ကတာဝ ဘဂိနီတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ အပသာဒေတဗ္ဗာကာရဒဿနံ-ဖဲသွားစေထိုက်ပုံ အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။

၅၆၁။ အတ္တနော၊ ပေါ န ဒေတီတိ ဧတ္ထ-ဌ၊ အတ္တနော-၏၊ ဘတ္တံ-ကို၊ သစေပိ ဒေတိ-အကယ်၍မူလည်း ပေးအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဣမိနာ သိက္ခာပဒေန-ဖြင့်၊ အနာပတ္တိယေဝ-အနာပတ်သာတည်း၊ ပုရိမသိက္ခာပဒေန-ဖြင့်၊ အာပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ၊) အညေသံ၊ ပေါ န ဒါပေတီတိ ဧတ္ထ-ဌ၊ (အညေသံ-အခြားသူတို့၏၊ ဘတ္တံ-ကို၊) သစေပိ ဒါပေယျ-အကယ်၍မူလည်း ပေးစေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ပေးစေလတ်သော်၊) ဣမိနာ သိက္ခာပဒေန-ဖြင့်၊ အာပတ္တိ-သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ (အညေသံ-တို့၏၊ ဘတ္တံ-ကို၊) ဒေန္တိယာ ပန-ပေးသော ရဟန်းမ၏ကား၊ ဣမိနာ-ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြင့်၊ (အာပတ္တိ-သည်၊) နေဝ (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ပုရိမေန-ရှေ့သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်၊ အာပတ္တိ-သည်၊ န (ဟောတိ၊) သေသံ၊ ပေါ တိဝေဒနန္တိ။ ဒုတိယပါဠိဒေသနီယံ။

အပသာဒေ၊ ပေါ ဒဿနံ။ ။အပပုဗ္ဗ၊ သဒဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “တားမြစ်” ဟု အနက်ပေးခဲ့၏။ “ခြိမ်းချောက် မောင်းမဲ” ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် မဟာဝါ၊ န သမ္မာဝတ္ထ နာဒိကထာ၌ “ပဏာမေတဗ္ဗာတိ အပသာဒေတဗ္ဗာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပဏာမန (နှင့် ထုတ်ခြင်း) အနက်သာ “အပသက္ကတာဝ ဘဂိနီ” စသော နှင်ထုတ်ပုံပြ စကားနှင့် လျော်သည်။ ထို့ကြောင့် သဒဓာတ်၏ ဂတိအနက်ကို ယူ၍ “အပသာဒေ-ဖဲသွားစေ” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “နှင်ထုတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်တူသော သင့်သည်။ [“အပသာဒေတဗ္ဗာကာရ” ၌ “အပသာဒနာကာရ-ဖဲသွားစေပုံအခြင်းအရာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

ဒေန္တိယာ ပန။ ။ရှေ့သိက္ခာပုဒ်သည် မိမိပစ္စည်းကို ပေးခြင်းကြောင့် အာပတ်သင့်၏။ ဤသိက္ခာပုဒ်ကား သူတစ်ပါး ပစ္စည်းကို ပေးစေခြင်းကြောင့် သင့်၏။ ဤဘိက္ခုနီမသည် သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို အပေးမခိုင်းဘဲ ကိုယ်တိုင်ပေးခြင်းကြောင့် ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြင့်လည်း အာပတ် မသင့်၊ ရှေ့သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်လည်း အာပတ် မသင့်။

၃။ တတိယပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၆၂။ တတိယေ၊ ဥဘတော ပသန္တန္တိ-ကား၊ ဥပါသကေနပိ-အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာယပိ-အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ-၂ ယောက်လုံးတို့ဖြင့်၊ ပသန္တိ-ကြည်ညိုသည်၊ (ဟောတိ၊) ပါဠိတော်၌ “အညတရံ ကုလံ” ဟု ကတ္တားရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဒွိဟိ” ကို ကတ္တားအနက် မပေးဘဲ ဝိသေသနအနက် ပေးရသည်။ ကိရ-ချဲ့၊ တသ္မိ ကုလေ-ထိုအမျိုးအိမ်၌၊ ဥဘောပိ-၂ ယောက်လုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည်၊ သောတာပန္နာယေဝ-သောတာပန်တို့ချည်းသာတည်း၊ ဘောဂေန ဟာယတီတိ-ကား၊ ဟိ-မှန်၏၊ (ဘောဂေန

ဟာယတိဟူသော စကားသည် မှန်၏။ ဧဝံသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (ဤမျှ လောက် သဒ္ဓါတရား ကောင်းသော၊) ကုလံ-အမျိုးသည်၊ အသိတိကောဋိဓနံ- ကုဋေရှစ်ဆယ်ဥစ္စာ ရှိသည်၊ သစေပိ ဟောတိ-အကယ်၍ မူလည်း ဖြစ်စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ဘောဂေဟိ-စည်းစိမ်တို့ဖြင့်၊ ဟာယတိ ယေဝ-ယုတ်လျော့မည်သာ၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုအမျိုးအိမ်၌၊ ဥပါသိကာ-ဥပါသိကာမသည်၊ (ဘောဂေ-တို့ကို၊ နေဝ (ရက္ခတိ)-မစောင့်ရှောက်၊ ဥပါသကော-သည်၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ န ရက္ခတိ၊ (တသ္မာ-တည်း၊) [လှူဒါန်းခြင်းမှ မစောင့်ရှောက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ စီးပွားဥစ္စာမရှာဘဲ ပစ္စုလက္ခ သုံးစွဲခြင်းကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ။]

၅၆၉။ ယရတော ၊ပေ၊ ဒေန္တိတိ-ကား၊ အာသနသာလာယံဝါ-ရွာတွင်း ဆွမ်းစားစရပ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဟာရံဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ အာနေတွာ- ဆောင်၍၊ ဒေန္တိ-ပေးလှူကုန်အံ့၊ (“ဘုဉ္ဇန္တဿ အနာပတ္တိ”၌ စပ်၊) ဘိက္ခုမ္ပိ-ရဟန်း သည်၊ အနာဂတေ-မလာသေးမီ၊ ပဌမယေဝ-စွာသွာလျှင်၊ နိဟရိတွာ-အိမ်မှ ထုတ်၍၊ ဒွါရေ-တံခါးပေါက်၌၊ ထပေတွာ-၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သမ္ပတ္တဿ-ရောက် လာသော ရဟန်းအား၊ သစေပိ ဒေန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ပေးပြန်သော် လည်း၊ ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ၊) ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-ဗျတိရိတ်ကား၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ (မြင်ပြီးမှ၊) အန္တောဂေဟတော-အိမ်တွင်းမှ၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်၍၊ ဒိယျမာနံ-ပေးလှူအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ (ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ၊) န ဝဋ္ဋတိ၊ ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- တတိယပါဠိဒေသနီယံ။

၄။ စတုတ္ထပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၇၀-၇၃။ စတုတ္ထေ၊ အဝရုဒ္ဓါ ဟောန္တိတိ-ကား၊ ပဋိဝိရုဒ္ဓါ-ဆင်ကျန်ကြ ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ပဉ္စန္ဒံ ပဋိသံဝိဒိတန္တိ-ကား၊ ပဉ္စသု-၅ ယောက်ကုန်သော၊ သဟဓမ္မိကေသု-သီတင်းသုံးဖော်တို့တွင်၊ ယံကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ယောက်ကို၊ ပေ သေတွာ-စေလွှတ်၍၊ ခါဒနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အာဟရိဿာမ - ဆောင်ပါကုန်အံ့၊ ဝါ - ပို့ပါကုန်အံ့၊ ဣတိ - သို့၊ ပဋိသံဝိဒိတံ-

အဝရုဒ္ဓါ ဟောတိ။ ။အဝရုဒ္ဓါရှိသော ရုဓဓာတ်သည် အခြားနေရာ၌ ပိတ်ဆို့ခြင်း အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “ပဋိဝိရုဒ္ဓါ-ဆန့်ကျင်ဘက်” အနက်ကို ဟော ဟည်ဟု သိစေလို၍ “ပဋိဝိရုဒ္ဓါ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆန့်ကျင်ခြင်းဟူသည်လည်း ကျွန်တို့၏ ထုံးစံအတိုင်း စကားကို နားမထောင်ကြခြင်း၊ အလုပ်မလုပ်ကြဘဲ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုနေခြင်းမျိုး တည်း၊ ယခုအခါ သပိတ်မှောက်ခြင်းနှင့် သဘောတူပင်။

ပဉ္စန္ဒံ ပဋိသံဝိဒိတံ။ ။ပါဠိတော်၌ “အပုဋိသံဝိဒိတံနာမ ပဉ္စန္ဒံ ပဋိသံဝိဒိတံ၊ ဧတံ အပုဋိသံဝိဒိတံနာမ” ဟု ရှိ၏။ “ပဉ္စန္ဒံ-သီတင်းသုံးဖော် ၅ ယောက်တို့သည်၊ ပဋိသံဝိဒိတံ- တင်ကြို၍ သိစေအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်သည်၊ အပုဋိသံဝိဒိတံနာမ - မည်၏” ဟု ပေး၊

ကြိုတင်၍ သိစေအပ်သည်ကို၊ ဝါ-ကြိုတင်၍ လျှောက်အပ်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်သည်၊ (သမာနံ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပဋ္ဌိသံဝိဒိတမေဝ-ကြိုတင်၍ သိစေအပ်သည် မမည်သည်သာတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ အာရာမံ၊ ဝေ၊ ထပေတွာတိ-ကား၊ အာရညကသေနာသနာရာမဉ္စ-တောကျောင်းအာရာမကိုလည်းကောင်း၊ တဿ-ထိုတောကျောင်းအာရာမ၏၊ ဥပစာရဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-၍၊ ဥပစာရတော-မှ၊ နိက္ခန္တိ-ထွက်ပြီးသော၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-ခရီးအကြား၌၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသ္မာဝါ-မြင်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ အာဂတဿဝါ-လာသော ရဟန်းအားသော်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌိသံဝိဒိတံ-ကြိုတင်၍ သိစေအပ်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်သည်၊ (သမာနံ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပဋ္ဌိသံဝိဒိတမေဝ-ကြိုတင်၍ သိစေအပ်သည် မမည်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ဒိသ္မာဝါ၊ အာဂတဿဝါဟု ဝါသဒ္ဓါ ထားပုံ ရိုးရာမကျ၊ ထို့ကြောင့် “ဒိသ္မာ ပဋ္ဌိသံဝိဒိတံ ကတံ (သမာနံ) ပိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ အာဂတဿ ပဋ္ဌိသံဝိဒိတံ (သမာနံ) ပိဝါ-သော်လည်းကောင်း” ဟု ပေးမှ ထုံးစံကျမည်၊ ဤ၌ အလွယ်သာ ပေးလိုက်သည်။]

သစေ၊ ဝေ၊ အာစိက္ခိတဗ္ဗန္တိ-ဟူ၍၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အာစိက္ခိတဗ္ဗံ-ပြောပြရာသနည်း၊ အာရာမေ-၌၊ စောရေ-သူခိုးတို့ကို၊ ဝသန္တေ-နေသည်တို့ကို၊ အမှာကံ-ငါတို့အား၊ န အာရောစန္တိ-ပြော မပြကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝစနပဋ္ဌိမောစနတ္ထံ-ပြောဆိုကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာစိက္ခိတဗ္ဗံ-ရာ၏၊) စောရာ၊ ဝေ၊ ဣဓပစရန္တိတိ-ဟူ၍၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ပြောဆိုရာသနည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပဋ္ဌာကေဟိ - အလုပ်အကျွေးတို့သည်၊ ဝါ - တို့ကို၊ အမေ - တို့ကို၊ ဂဏှာပေန္တိ-

နောက် “ဧတံ အပ္ပဋ္ဌိသံဝိဒိတံနာမ” ကား နိဂုံးတည်း၊ ဤသို့ အနက်ပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း တင်ကြို၍ တကယ်သိစေသောအခါ သီတင်းသုံးဖော် ၅ ယောက်လုံး မပါနိုင်၊ သီတင်းသုံးဖော် ၅ ယောက်ထည်းက တစ်ယောက်ယောက်ကိုသာ စေလွှတ်၍ သိစေနိုင်သောကြောင့် “ပဉ္စသု သဟဓမ္မိကေသု ယံကိဉ္စိ ပေသေတွာ” စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ဖွင့်သည်၊ ယောဇနာ၌ ကား “ပဉ္စသု သဟဓမ္မိကေသု” သည် ပဉ္စန္ဒ၏ နိဒ္ဒါရဏ အဖွင့်၊ “ယံကိဉ္စိကား နိဒ္ဒါရဏီယ အဖွင့်” စသည်ဖြင့် ဆိုသွားလေသည်။

နိက္ခန္တိ၊ ဝေ၊ အာဂတဿဝါ။ ။ဥပစာမှ ထွက်ပြီးသော ရဟန်းကို မြင်၍ ခါဒနိယဘောဇနီယကို ပို့လာမည့်အကြောင်းကို လျှောက်သော်လည်းကောင်း၊ ရွာသို့ ကြွလာသော ရဟန်းအား ခါဒနိယဘောဇနီယတို့ ပို့လာမည့်အကြောင်းကို လျှောက်သော်လည်းကောင်း ပဋ္ဌိသံဝိဒိတ မမည်၊ အာရာမ၊ အာရာမူပစာရသို့ လာ၍ လျှောက်မှသာ ပဋ္ဌိသံဝိဒိတမည်သည်-ဟူလို။

ကသ္မာ၊ ဝေ၊ ဝစနပဋ္ဌိမောစနတ္ထံ။ ။ကသ္မာဟု အကြောင်းကို မေးသော်လည်း “ဝစန ပဋ္ဌိမောစနတ္ထံ” ဟု အကျိုးကို ဖြေသည်၊ ထိုအကျိုးသည်ပင် ပြောပြခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်၊ ယောဇနာ၌ကား “ ကသ္မာတိ ပုတ္တယ ပဋ္ဌိမောစနတ္ထန္တိ ဝိသဇ္ဇနာယ သမေတုံ

ဖမ်းယူစေကြကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝစနပဋိမောစနတ္ထံ-ငှာ၊ (ဝတ္ထုဗွံ-ရာ၏။) ယာဂုယာ
 ၊ပေ၊ အာဟရိယုတိတိ-ကား၊ ယာဂုယာ-ဖြင့်၊ ပဋိသံဝိဒိတံ-ကြိုတင်၍ သိစေအပ်
 သည်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဒိန္နာယ-ပေးအပ်သော၊ သုဒ္ဓယာဂုယာ-သက်သက်သော
 ယာဂုဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ပူပဘတ္တာဒိနိပိ-မုန့်၊ ထမင်းအစရှိသော
 ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကိုလည်း၊ ဧတိဿာ ယာဂုယာ-ဤယာဂု၏၊ ပရိဝါရံ-အခြံအရံကို၊
 ကတွာ-ပြု၍၊ ဒဿာမ-ပေးလှူကုန်အံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့ကြံ၍၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်
 မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ပို့လာကုန်အံ့၊ သဗ္ဗ-
 အလုံးစုံသော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်သည်၊ ပဋိသံဝိဒိတမေဝ-တင်ကြံ၍ သိစေအပ်သည်
 မည်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဘတ္ထေန ပဋိသံဝိဒိတေတိ အာဒိသုပိ-အစရှိသော ပါဠိ
 ရပ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ အသုကံနာမ ကုလံ-ထိုမည်သော အမျိုး
 သည်၊ ပဋိသံဝိဒိတံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ခါဒနိယာဒိနိ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆတိ-
 သွား၏၊ ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ အညာနိပိ-အခြားသော အမျိုးတို့သည်လည်း၊
 တေန-ထိုအမျိုးနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ အတ္တနော-၏၊ ဒေယျဓမ္မံ-ပေးလှူထိုက်သော
 သဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ပို့ လာကုန်အံ့၊ (ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ)
 ဝဋ္ဋတိ၊ ယာဂုယာ-ဖြင့်၊ ပဋိသံဝိဒိတံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပူဝံဝါ-မုန့်ကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ ဘတ္တံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာဟရန္တိ-ကုန်အံ့၊ ဧတမ္ပိ-ဤဆောင်ယူ
 အပ်သော ပူပဘတ္တသည်လည်း၊ (ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ) ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ဣတိ ကုရုန္တိယံ
 ဝုတ္တံ။

၅၇၅။ ဂိလာနဿာတိ-ကား၊ အပ္ပဋိသံဝိဒိတေပိ-ကြိုတင်၍ သိစေအပ်သည်
 မဟုတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကိုလည်း၊ (ခါဒိယမာနေပိ-ခဲအပ်သော်လည်းကောင်း၊
 ဘုဉ္ဇိယမာနေပိ-စားအပ်သော်လည်းကောင်း၊) ဂိလာနဿ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ ပဋိသံ
 ဝိဒိတေဝါ ၊ပေ၊ သေသကန္တိ-ကား၊ ဧကဿ-တစ်ပါးသော ရဟန်း၏၊ အတ္ထာယ-
 ငှာ၊ ပဋိသံဝိဒိတံ ကတွာ၊ အာဟဋ္ဌိ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ တဿ-ထိုတစ်ပါးသော
 ရဟန်း၏၊ သေသကံ-အကြွင်းအကျန်ဖြစ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ အညဿာပိ-
 အခြားသော ရဟန်းအားလည်း၊ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ စတုန္နဝါ-၄ ပါးသော ရဟန်းတို့ဖို့
 သော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စန္နဝါ- ၅ ပါးသော ရဟန်းတို့ဖို့သော်လည်းကောင်း၊ ပဋိ

သမ္ပဒါနတ္ထေ နိဿတ္တဝစနံ ကာတဗ္ဗံ၊ ကိမတ္ထံ ဟိ အတ္ထော။" ဟု ဆို၏။ "ကသွာ-အဘယ်အကျိုး
 ငှာ" ဟု ပေးစေလိုသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် "ဝစနပဋိမောစနတ္ထံ-ပြောဆိုကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ လွတ်
 ခြင်းအကျိုးငှာ" ဟု တဒတ္ထသမ္ပဒါနံအနက်၌ ပဌမာဝိဘတ် သက်ဟုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း
 အားဖြင့် ကသွာဟူသော အမေးနှင့် လျော်အောင် ပဋိမောစနတ္ထံ၌ အတ္ထကို ကာရဏဝါစကဟု
 ကြံ၍ "လွတ်စေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်" ဟုလည်းကောင်း ပေးမှ ဝိစယာဟာရနေတ္ထိ
 နည်းနှင့် ညီမျှသည်ဟု ဆိုသွားလေ၏။ အကြံလွန်ဟန်တူသည်။

သံဝိဒိတံ ကတွာ၊ ဗဟံ-များစွာ၊ အာဟဋ္ဌိ-ဆောင်ယူအပ်သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ အညေသမ္ပိ-အခြားရဟန်းတို့အားလည်း၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ကုစ္ဆန္တိ-အလိုရှိကုန်အံ့၊ ဧတမ္ပိ-ဤများစွာ ဆောင်ယူအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်သည်လည်း၊ ပဋိသံဝိဒိတသေသကမေဝ-ပဋိသံဝိဒိတသေသကမည်သည်သာ၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့အားလည်း၊ ဝဋ္ဋတိ၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ အဓိကမေဝ-ပိုလွန်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ သန္တိမိ-သို့မှီးခြင်းကို၊ (သန္တိမိအာပတ်ကို) မောစေတွာ-လွတ်စေ၍၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ ဝဋ္ဋတိ။ (ဤကျမှ “ပဋိသံဝိဒိတေဝါ” ၏ အဖွင့် ပြီးသည်။)

[ယခုအခါ “ဂိလာနဿဝါ သေသကံ” ၏ အဖွင့်ကို ပြလို၍ “ဂိလာနဿ” အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်။] ဂိလာနဿ-ဂိလာနဗ္ဗိ၊ အာဟဋ္ဌာဝသေသေပိ-ဆောင်ယူအပ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်မှ ကြွင်းကျန်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော၊ ပန-ဆက်၊ ယံ-အကြင်ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ အပဋိသံဝိဒိတမေဝ-တင်ကြို၍ မသိစေအပ်သည်ကိုသာလျှင်၊ ကတွာ-၍၊ အာဘတံ-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို၊ ဗဟံအာရာမံ-အာရာမံ၏ ပြင်ဘက်သို့၊ ပေသေတွာ-ပို့၍၊ (ပြန်ပို့၍) ပဋိသံဝိဒိတံ-တင်ကြို၍ သိစေအပ်သည်ကို၊ ကာရေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ ဝါ-ပြုစေပြီးမှ၊ အာဟရာပေတဗ္ဗံ-ဆောင်ယူစေထိုက်၏၊ ဘိက္ခုဟိဝါ-ရဟန်းတို့သည် သော်လည်း၊ ဂန္တာ-၍၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-ခရီးအကြား၌၊ ဂဟေတဗ္ဗံ-ခံယူရာ၏၊ ယမ္ပိ-အကြင်ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကိုလည်း၊ ဝိဟာရမဇ္ဈေန-ကျောင်း၏ အလယ်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တဝါ-သွားသူတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝနစရကာဒယောဝါ-မုဆိုးအစရှိသူတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝနတော-မှ၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ဒေန္တိ-ပေးလှူကြကုန်၏၊ (တံ-ထိုခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို) ပုရိမနယေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ (ဗဟံအာရာမံ ပေသေတွာ စသော ရှေ့နည်းဖြင့်သာလျှင်-ဟူလို) ပဋိသံဝိဒိတံ-တင်ကြို၍ သိစေအပ်သည်ကို၊ ကာရာပေတဗ္ဗံ-ပြုစေထိုက်၏၊ တတ္ထဇာတကံတိ-ကား၊ အာရာမေ-၌၊ ဇာတကမေဝ-ပေါက်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ မူလခါဒနီယာဒိ-အမြစ်ခဲဖွယ်အစရှိသည်ကို၊ အညေန-အခြားသူသည်၊ ကပ္ပိယံ-အပ်သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒိန္တိ-ပေးအပ်သည်၊ (သမာနံ-ဖြစ်လတ်သော်) ပရိဘုဉ္ဇတော-သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ၊ ပန-ဆက်၊ နံ (တံ)-အာရာမံ၌ ဖြစ်သော ထိုအမြစ်ခဲဖွယ် အစရှိသည်ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဟရိတွာ-ဆောင်ယူပြီး၍၊ ပစိတွာ-ချက်ပြီး၍၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ယူလာကုန်အံ့၊ (ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ) န ဝဋ္ဋတိ၊ ပဋိသံဝိဒိတံ-ကို၊ ကာရေတဗ္ဗံ-ပြုစေထိုက်၏၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ စတုတ္ထပါဠိဒေသနီယံ။- သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယသံဂဏ္ဌနာယ ပါဠိဒေသနီယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပါဠိဒေသနီယအဖွင့် ပြီး၏။

၇။ သေခိယအခန်း

သိက္ခိတသိက္ခေန-မဂ် ၄ ဆင့်ဖြင့် ကျင့်အပ်ပြီးသော သိက္ခာ ၃ ပါးရှိတော်မူသော၊ ဝါ-သိက္ခာ ၃ ပါးကို မဂ်လေးဆင့်ဖြင့် ကျင့်တော်မူပြီးသော၊ တာဒိနာ-ကောင်းဆိုး ၂ တန်၊ လောကဓံကြောင့်၊ ဖောက်ပြန်မတုန်၊ တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝါ-ထိုဣဋ္ဌကိုကဲ့သို့၊ အနိဋ္ဌကို ရှုတော်မူတတ်၊ ထိုအနိဋ္ဌကိုကဲ့သို့ ဣဋ္ဌကိုလည်း ရှုတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယာနိ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ သေခိယာနီတိ-သေခိယတို့ဟူ၍၊ ဘာသိတာနိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဒါနိ-ပါဠိဒေသနီယတို့ကို ဖွင့်ပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တေသမ္ပိ-ထိုသေခိယသိက္ခာပုဒ်တို့၏လည်း၊ အယံ ဝဏ္ဏနာက္ကမော-ဤဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ အဋ္ဌကကာအစဉ်သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တော့လတံ့။

သိက္ခိတသိက္ခေန။

။သိက္ခိယံသုတိ သိက္ခိတာ၊ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခယော၊ သိက္ခိတာ+ သိက္ခယော ယေနာတိ သိက္ခိတသိက္ခော-မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် သိက္ခာ ၃ ပါးတို့ကို ကျင့်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၊ သိက္ခာ ၃ ပါးကား အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာတို့တည်း။ [စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခိတ္တာ ဌိတေန၊ သဗ္ဗသော ပရိနိဋ္ဌိတကိစ္စေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-ဋီကာ။]

တာဒိနာ။

။ပဌမနည်းအလို အကမ္မနတ္ထဝါစီ ရုဋ္ဌိအနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ [တာဒိနာတိ အဋ္ဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ အကမ္မိယဌေန တာဒိနာ။-ဋီကာ။] ဒုတိယနည်းအလို-တမိဝ ပဿတိတိ တာဒိ၊ ဣယတမကိ စသော သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ တံ ဣဝ-ထိုဣဋ္ဌကိုကဲ့သို့၊ ပဿတိ-အနိဋ္ဌကိုလည်း ရှုတော်မူတတ်၏၊ တံ ဣဝ-ထိုအနိဋ္ဌကိုကဲ့သို့၊ ပဿတိ-ဣဋ္ဌကိုလည်း ရှုတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ တာဒိ-မည်တော်မူ၏။

သေခိယာနိ။

။သိက္ခိတဗ္ဗာနီတိ သေခိယာနိ၊ ယာနိ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ သိက္ခိတဗ္ဗာနိ-မသိလျှင် သိအောင် သင်ယူထိုက်ကုန်၊ သိသည့်အတိုင်းလည်း ကျင့်ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ သေခိယာနိ၊ သိက္ခဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံ (သွာခါတောကဲ့သို့) ကကိုချေ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ “သေခိယ” ဟု ပြီး၏။

တေသမ္ပိ။

။တေသမ္ပိ၌ ပိဖြင့် ပါဠိဒေသနီယ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပေါင်း၊ တစ်နည်း-“တေသံ-တို့၏၊ အယံ ဝဏ္ဏနာက္ကမောပိ-သည်လည်း၊ ဘဝတိ” ဟု ပေး၊ ဤအလို ပိဖြင့် ပါဠိဒေသနီယအဖွင့်ကို ပေါင်း။

အမှာ။

။ဤသေခိယသိက္ခာပုဒ်များ၌ “စံတ္တာရော ပါရာဇိကာ မော” စသည်ကဲ့သို့ အရေအတွက်သင်္ချာ မပြခြင်း၊ “ယော ပန ဘိက္ခု ဩလမ္ပေန္တော နိဝါသေယျ၊ ဒုက္ကဋ်” စသည်ဖြင့် အာပတ်နာမည် တပ်၍ မပြခြင်း၏ အကြောင်းကို-ဋီကာမှ ယူ၍ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၁။ ပရိမဏ္ဍလဝဂ်အဖွင့်

၅၇၆။ တတ္ထ-ထိုသေခိယသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊) ပရိမဏ္ဍလန္တိ-ကား၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ မဏ္ဍလံ-ဝန်းဝိုင်းစွာ၊ (နိဝါသေဿာမိ၌ စပ်၊) နာဘိမဏ္ဍလံ ဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ-ကား၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ နာဘိမဏ္ဍလံ-ချက်၏အဝန်းအဝိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ [ချက်၏ ဝဲယာ ဘေးပတ်ပတ်လည် နောက်ကျောနှင့်တကွ အားလုံးကို ဆိုသည်။] အဓော-အောက်၌၊ ဇာဏုမဏ္ဍလံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆာဒေန္တေန-ဖုံးအုပ်လျက်၊ ဇာဏုမဏ္ဍလဿ-ပုဆစ်ဒူးဝန်း၏၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ဇယံဋ္ဌိကတော-မြင်းခေါင်းရိုးမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ အဋ္ဌဂုံလမတ္တံ-လက်ရှစ်သစ်မျှ၊ နိဝါသနံ-သင်းပိုင်ကို၊ ဩတာရေတွာ-အောက်သို့ချ၍၊ နိဝါသေတဗ္ဗံ-ဝတ်ရာ၏၊ တတော-ထိုလက်ရှစ်သစ်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ (တစ်နည်း) တတော-ထိုလက်ရှစ်သစ်ထက်၊ ပရံ-အလွန်၊ ဩတာရေန္တဿ-အောက်သို့ချသော ရဟန်း၏၊ ဒုက္ကဋ်-သည်၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-မဟာအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပြီ၊ ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာနှင့်ကခါဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဝတ်လတ်သော်၊ နိသိန္နဿ-ထိုသော ရဟန်း၏၊ ဇာဏုမဏ္ဍလတော-ပုဆစ်ဒူးဝန်းမှ၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ စတုရဂုံလမတ္တံ-လက်လေးသစ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဋိစ္ဆန္တံ-ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ (တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိဝါသေတဗ္ဗံ-ရာ၏၊) ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (လက်ရှစ်သစ် အောက်သို့ ချ၍၊) နိဝါသေန္တဿ-ဝတ်သော ရဟန်း၏၊ နိဝါသနံ-သင်းပိုင်သည်၊ ပမာဏိကံ-ပမာဏ၌ ယှဉ်သော သင်းပိုင်သည်၊ (ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊) ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။

တတြ-ထိုပမာဏိကံ ဝဋ္ဋတိဟူသော စကားရပ်၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုသင်းပိုင်၏၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊ ဒီယတော-အလျားအားဖြင့်၊ မုဋ္ဌိပဉ္စကံ-လက်ဆုပ်အတောင်နှင့်တကွ ငါးတောင်အပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ တိရိယံ-အနံအားဖြင့်၊ အမုတေယျဟတ္ထံ-အခွဲအားဖြင့် ၃ တောင်သည်လည်းကောင်း၊ (ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊) [မုဋ္ဌိပဉ္စက၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ ပထမကထိနသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားပြီ၊ အနက်ကိုလည်း တစ်မျိုးပေးခဲ့သည်။] ပန-ဆက်၊ တာဒိတဿ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော သင်းပိုင်ကို၊ (အလျား ၅ တောင် တောင်ဆုပ်၊ အနံ ၂ တောင်ထွာရှိသော သင်းပိုင်ကို၊) အလာဘေ-မရခြင်းသည်၊ (သတိ-ရှိသော်၊) တိရိယံ-အနံအားဖြင့်၊ ဒွိဟတ္ထပမာဏမ္ပိ-၂ တောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော သင်းပိုင်သည်လည်း၊ ဇာဏုမဏ္ဍလပဋိစ္ဆာဒေနတ္ထံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းကို ဖုံးအုပ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်တော်လောက်၏၊ နာဘိမဏ္ဍလံ ပန-ချက်အဝန်းကိုကား၊ စိဝရေနာပိ-ဧကသီသက်န်းဖြင့်လည်း၊ ပဋိစ္ဆာဒေတုံ-ဖုံးအုပ်

ခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏။ ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ-မဟာပစ္စရိန္ဒြိ ဆိုအပ်ပြီ။) တတ္ထ-
 ထိုသင်္ကန်းတို့တွင်၊ ဧကပဋ္ဌစိဝရံ-တစ်ထပ်တစ်လွှာ ရှိသော သင်္ကန်းသည်၊ ဧဝံ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ (ချက်အဝန်း၊ ဒူးပုဆစ်အဝန်းကို ဖုံးလွှမ်းလောက်
 အောင်၊) နိဝတ္ထံ-ဝတ်အပ်သည်၊ (သမာနမ္ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) နိဝတ္ထဌာနေ-
 ဝတ်အပ်သော သင်းပိုင်၏ နေရာ၌၊ န တိဌတိ-မတည်၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဒုပဋ္ဌံ-
 ၂ ထပ် ၂ လွှာရှိသော သင်္ကန်းသည်၊ (ဧဝံ-ဖြင့်၊ နိဝတ္ထံ-သည်၊ သမာနံ-သော်၊
 နိဝတ္ထဌာနေ-၌၊) တိဌတိ-တည်၏။ (“ဗတ်သညံအတိုင်း မြ၏” ဟူလို။)

ဩလဓမ္မန္တော ၊ပေ၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ ဧတ္ထ-ဩလဓမ္မန္တော ၊ပေ၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿဟူ
 သော ဤပါ၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ကေဝလံ-ဂိဟိနိဝတ္ထ မဖက်
 သက်သက်၊ ပုရတောစ-ရှေ့၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမတောစ-နောက်၌လည်းကောင်း၊
 ဩလဓမ္မတွာ-တွဲလျားကျစေ၍၊ နိဝါသေန္တဿဝ-ဝတ်သော ရဟန်း၏သာ၊
 ဒုက္ကဋ္ဌံ-သည်၊ န-မဟုတ်သေး၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ (ရှေ့
 နောက် တွဲလျားချ၍ ဝတ်ခြင်းမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ယေ နိဝါသနဒေါသာ၌ စပ်၊)
 တေန ခေါ် ပန သမယေန ၊ပေ၊ နိဝါသေန္တိတိ အာဒိနာ-နိဝါသေန္တိ အစရှိသော၊
 နယေန-နည်းဖြင့်၊ ခန္ဓကေ-စူဠဝါခန္ဓက၌၊ ယေ နိဝါသနဒေါသာ-အကြင်ဝတ်ခြင်း၌
 အပြစ်တို့ကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တထာ-ထိုဟောတော်မူ
 အပ်သော အပြစ်တို့ဖြင့်၊ နိဝါသေန္တဿာပိ-ဝတ်သော ရဟန်း၏လည်း၊ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ-
 ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်ပင်တည်း၊ |တေန ခေါ် ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ-
 မည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဂိဟနိဝတ္ထံ-လူတို့၏ ဝတ်ခြင်းကို၊ (သဒိဿပစာ၊)
 နိဝါသေန္တိ-ဝတ်ကြကုန်၏၊ ဟတ္ထိသောဏ္ဍကံ-ဆင့်နှာမောင်းနှင့် တူသော ဝတ်ခြင်း
 ကို၊ (နိဝါသေန္တိ) မစ္ဆဝါဠကံ-ငါးကြင်းမြီးနှင့် တူသောဝတ်ခြင်းကို၊ (နိဝါသေန္တိ)
 စတုတ္ထဏ္ဍကံ-လေးခုသော အနားရှိသော ဝတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-လေးခုသော အစွန်း
 ဒေါင့်ရှိသော ဝတ်ခြင်းကို၊ (နိဝါသေန္တိ) တာလဝဏ္ဍကံ-ထန်းရွက် ယပ်ဝန်းနှင့်
 တူသော ဝတ်ခြင်းကို၊ (နိဝါသေန္တိ) သတဝလိကံ-များသော အတွန်ရှိသော ဝတ်
 ခြင်းကို၊ (နိဝါသေန္တိ)။ တေ သဗ္ဗေ-ထိုအလုံးစုံသော အပြစ်တို့သည်၊ (န ဟောန္တိ၌

ဟတ္ထိသောဏ္ဍက စသည်။ ။|ဟတ္ထိသောဏ္ဍ-ဆင်၏ နှာမောင်း + က-တူသည်၊
 ရှေ့ဘက်၌ ခေါက်ထားအပ်သော သင်းပိုင်ဝယ် ချက်နား၌ အပြားကြီး၍ ခြေသလုံးလောက်
 ရောက်သည်အထိ အောက်သို့ တစ်ဖြေးဖြေး သေးသွားသော ဆင်နှာမောင်းနှင့် တူသော
 ပုံသဏ္ဌာန်ရှိအောင် ဝတ်ခြင်းကို ဟတ္ထိသောဏ္ဍကဟု ခေါ်သည်၊ သင်းပိုင်း၏ အစ ၂ ခုလုံးကို
 အောက်သို့ချ၍ ဝဲဘက်၌ အစတစ်ခု အစွန်းထွက်အောင်၊ ယာဘက်၌ အစတစ်ခု အစွန်းထွက်
 အောင် ဝတ်သောအခါ ငါးကြင်းမြီးပုံသဏ္ဌာန်နှင့် တူနေ၏၊ ထိုသို့ဝတ်ခြင်းကို မစ္ဆဝါလကဟု
 ခေါ်သည်၊ |မစ္ဆဝါလ-ငါးကြီးမြီး + က-တူသည်၊ “မစ္ဆဝါလေန+သဒိသံ မစ္ဆဝါလကံ”ဟုပြု။|

စပ်၊) ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ (ဥဒ္ဓံ နာဘိမဏ္ဍလံ အစော ဇာဏု မဏ္ဍလံ ပဋိစ္စာဒေန္တေန စသော ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊) ပရိမဏ္ဍလံ-ဝန်းဝိုင်းစွာ၊ နိဝါသေန္တဿ-ဝတ်သော ရဟန်း၏ (သန္တာန်၌) န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသေဓိယသိက္ခာပုဒ် အဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်း ချုပ်တည်း၊ ဝိတ္တာရတော ပန-အကျယ်အားဖြင့်ကား၊ တတ္ထေဝ-ထိုစဉ်ပါ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကဋ္ဌပင်၊ အာဝိ-ထင်စွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတုံ။

အသဗ္ဗိစ္စာတိ-ကား၊ ပုရတောဝါ-ရှေ့၌သော်လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတောဝါ- နောက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဩလမ္ပေတွာ-တွဲလျားကျစေ၍၊ နိဝါသေဿာမိ- ဝတ်အံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အသဗ္ဗိစ္စ-သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် မစေ့ဆော်မှု၍၊ အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ ပရိမဏ္ဍလံယေဝ-ဝန်းဝိုင်းစွာသာလျှင်၊ နိဝါသေဿာမိ- အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့လုံးသွင်း၍၊ ဝိရဇ္ဈိတွာ-ချွတ်ချော်၍၊ အပရိမဏ္ဍလံ-မဝန်းမဝိုင်း တဲ၊ နိဝါသေန္တဿ-ဝတ်မိသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ(ဟောတိ) အဿတိယာတိ- ကား၊ အညဝိဟိတဿ-အခြားအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ (သမာ နဿပိ-ဖြစ်လျက်လည်း၊) တထာ-ထိုအပရိမဏ္ဍလ မဟုတ်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ နိဝါသေန္တဿ-ဝတ်မိသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ (ဟောတိ)။

အဇာနန္တဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝဒေတဗ္ဗော၊) နိဝါသနဝတ္တံ- သင်းပိုင်ဝတ်ခြင်း၏ ကျင့်ဝတ်ကို၊ အဇာနန္တဿ-မသိသော ရဟန်း၏၊ မောက္ခော- အာပတ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- ကြောင့်၊ နိဝါသနဝတ္တံ-ကို၊ သာဓုကံ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ-လေးလေးစားစား၊ ဥဂ္ဂဟေ တဗ္ဗံ-သင်ယူရာ၏၊ ဝါ-သင်ယူရမည်၊ တဿ-ထိုနိဝါသနဝတ်ကို၊ အနုဂ္ဂဟဏ မေဝ-မသင်ယူခြင်းသည်ပင်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ အနာဒရိယံ-အနာဒရိယတည်း၊ ဝါ-လေးစားခြင်း မရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း၊ ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုအနာဒရိယသည်၊

ချက်နား၌ သင်းပိုင်၏ အနားစွန်း ၂ ခု၊ အောက်ဒူးဆစ်နား၌ သင်းပိုင်၏ အနားစွန်း ၂ ခု၊ ဤသို့အားဖြင့် အနားစွန်း ၄ ခုပေါ်အောင် ဝတ်ခြင်းကို “စတုက္ကဏ္ဍက” ဟု ခေါ်သည်၊ ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းကဲ့သို့ ဝိုင်းနေအောင် ဝတ်ခြင်းကို “တာလဝဏ္ဍက” ဟု ခေါ်သည်၊ ရှည်သော အဝတ်ကို အတွန့်ပေါင်းများစွာ တွန့်၍ ဝတ်ခြင်းကို “သတဝလိက” ဟု ခေါ်၏။ | အဓိပ္ပာယ် အကျယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

အဇာနန္တဿ။ ။အဇာနန္တနှင့် စပ်၍ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၊ ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာဝါဒဟု ၂ ဝါဒ ဖွင့်ထား၏၊ မဟာအဋ္ဌကထာအလို အထက်သို့ တက်နေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အောက်သို့ ကျနေသည်ကိုလည်းကောင်း မသိသူကို “အဇာနန္တ” ဟု ဆို၏၊ ဝတ်ပုံ ဝတ်နည်း မသိခြင်းကို အဇာနန္တဟု မဆိုလို၊ ကုရုန္တိ၌ ဝတ်ပုံဝတ်နည်း မသိသူကိုပင် “အဇာနန္တ” ဟု ဆိုသည်။

သဗ္ဗိစ္စ-သညာနှင့်တကွ မသင်ယူလိုသော စေတနာဖြင့်စေ့ဆော်၍၊ အနုဂ္ဂဏန္တဿ-မသင်ယူသော ရဟန်း၏၊ (အတွက်၊) ယုဇ္ဇတိ-သင့်မြတ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယော-သည်၊ ဥဂ္ဂဟိတဝတ္ထော-သင်ယူအပ်ပြီးသော နိဝါသနဝတ်ရှိသည်၊ ဝါ-နိဝါသနဝတ်ကို သင်ယူပြီးသည်၊ (သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) အာရုဋ္ဌဘာဝံဝါ-အထက်သို့ တက်နေသည်၏၊ အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဩရုဋ္ဌဘာဝံဝါ-အောက်သို့ သက်နေသည်၏၊ အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ တဿ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ပန-ဝါဒန္တရကား၊ / ကုရန္တိယံ-၌၊ ပရိမဏ္ဍလံ-စွာ၊ နိဝါသေတုံ-ဝတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဝတ်နည်းကို၊ အဇနန္တဿ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ ဝုတ္တံ၊ ပန-ဆက်၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ သုက္ခဇယောဝါ-ခြောက်သော ခြေသလုံးရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ မဟာပိဏ္ဍိတမံသောဝါ-ကြီးသော အသားဆိုင်ရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-၏၊ သာရုပတ္တာယ-လျှောက်ပတ်သည်၏၊ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဇာဏုမဏ္ဍလတော-မှ၊ အဋ္ဌင်္ဂလာမိကမ္ပိ-လက်ရှစ်သစ်ထက် အလွန်လည်း၊ ဩတာရေတွာ-အောက်သို့ ချ၍၊ နိဝါသေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ။

ဂိလာနဿာတိ-ကား၊ (ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊) ဇယံယဝါ-ခြေသလုံး၌ သော်လည်းကောင်း၊ ပါဒေဝါ-ခြေ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝဏော-အနာသည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ (သော-သည်၊) ဥက္ခိပိတွာဝါ-အထက်သို့ မြှောက်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဩတာရေတွာဝါ-အောက်သို့ ချ၍သော်လည်းကောင်း၊ နိဝါသေတုံ-ဝတ်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ အာပဒါသုတိ-ကား၊ ဝါဠမိဂါဝါ-ခြင်္သေ့ သစ်ကျား စသော ရဲရင့်သော သားကောင်းတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ စောရာဝါ-တောပုန်း ဓားပြတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ အနုဗန္ဓန္တိ-လိုက်ကုန်အံ့၊ ဧဝရူပါသု-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ အာပဒါသု-ဘေးရန်တို့ကြောင့်၊ (အပရိမဏ္ဍလံ-ထက်ဝန်းကျင် မှဝန်းဝိုင်းဘဲ၊ နိဝါသေန္တဿ-ဝတ်သော ရဟန်း၏၊) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊)

အနုဂ္ဂဟဏ ပေ၊ အနာဒရိယံ။ ။ “မသိလျှင် အနာပတ်” ဟူသော ဤစကားကို အားကိုး၍ မသိအောင် မနေရ၊ မသိ၊ သိအောင် ဝတ်ပုံဝတ်နည်းကို ဆရာအထံ၌ သင်ရမည်၊ ထိုသို့မသင်လျှင် အနာဒရိယဖြစ်၏၊ ထိုအနာဒရိယကို အကြောင်းပြု၍ မညီမညွတ် ဝတ်မိပြန်လျှင်လည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယော အနာဒရိယံ ပဋိစ္စ ပူရတောဝါ ပစ္ဆတောဝါ ဩလမ္ပေန္တော နိဝါသေတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ” ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူသည်။

သစိတ္တကံ။ ။ “မိမိဝတ်နေခြင်းသည် မညီမညွတ်” ဟု ဝတ္ထုကို သိသောစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် သစိတ္တကတည်း၊ တစ်နည်း- “ဤသို့ မညီမညွတ် ဝတ်လျှင် အာပတ် သင့်၏” ဟု သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်ကို သိသောစိတ်နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့် သစိတ္တကတည်း။ [သစိတ္တကန္တိ ဝတ္ထုပိဇာနနစိတ္တေန ပဏ္ဏတ္တိပိဇာနနစိတ္တေန စ သစိတ္တကံ အနာဒရိယံ ပဋိစ္စာတိ ဝုတ္တတ္တာ။-ဋီကာ။]

သေသမေတ္တ ဥတ္တာနမေဝ၊ (ဣဒံ သိက္ခာပဒံ-သည်။) ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနံ-
ပဌမပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန်နှင့်တူသော သမုဋ္ဌာန်ရှိ၏။ ကိရိယံ-မပြု
ထိုက်သော မညီမညွတ် ဝတ်မှုကို ပြုခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း။ ပေ၊ အကုသလ
စိတ္တံ-အကုသိုလ်စိတ်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း။ ဒုက္ခဝေဒနံ-ဒုက္ခဝေဒနာရှိသော
သိက္ခာပုဒ်တည်း။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ ဖုဿဒေဝတ္ထေရော-သည်။ အစိတ္တကံ
ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ တိဝေဒနန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဆိုပြီး၊ ဥပတိဿတ္ထေရော ပန-သည်ကား၊
အနာဒရိယံ ပဋိစ္စတိ-အနာဒရိယံ ပဋိစ္စဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝဇ္ဇံ၊ အကုသလစိတ္တံ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဆိုပြီး။

၅၇၇။ ပရိမဏ္ဍလံ ပါရုပိတဗ္ဗန္တိ-ကား၊ တေန ခေါ ပန သမယေန ၊ ပေ၊ ပါရု
ပန္တိတိ-တေန ခေါ ပန သမယေန ၊ ပေ၊ ပါရုပိပန္တိ အစရှိစည်ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊
ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်သော (စူဠဝါ၊ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု၊ ခန္ဓကဉ္စ ဟောတော်မူအပ်သော၊)
အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိသော၊ ဂိဟိပါရုပနံ-လူတို့၏ ခြံ
နည်းကို၊ အပါရုပိတ္တာ-မခြံမူ၍၊ ဣမ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဟောတော်
မူအပ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဥဘော-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ကဏ္ဏေ-သင်္ကန်း၏
အနားတို့ကို၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ကတ္တာ-၍၊ ပါရုပနဝတ္တံ-ခြံခြင်း၏ ကျင့်ဝတ်ကို၊
ဝါ-ရမ်းခြင်း၏ ကျင့်ဝတ်ကို၊ ပူရေန္တေန-ဖြည့်လျက်၊ ပရိမဏ္ဍလံ-ထက်ဝန်းကျင်
ဝန်းဝိုင်းစွာ၊ ဝါ-ညီညီညွတ်ညွတ်၊ ပါရုပိတဗ္ဗံ-ခြံရာ၏၊ ဝါ-ရမ်းရာ၏၊ စ-ဆက်၊
ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ အဝိသေသေန-အထူးမပြု
သာမညအားဖြင့်၊ (ဝိဟာရ၊ အန္တရယရဟု အထူးမပြုဘဲ၊) ဝုတ္တာနိ-ဟောတော်မူ
အပ်ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိဟာရေပိ-၌လည်းကောင်း၊ အန္တရယရေပိ-၌လည်း
ကောင်း၊ (ရွာတွင်း တည်းခိုနေခိုက်ကို ရည်ရွယ်သည်။) ပရိမဏ္ဍလမေဝ-စွာသာ
လျှင်၊ နိဝါသေတဗ္ဗဝ-ဝတ်လည်း ဝတ်ထိုက်၏၊ ပါရုပိတဗ္ဗဝ-ခြံလည်း ခြံထိုက်၏၊
ဝါ-ရမ်းလည်း ရမ်းထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ သမုဋ္ဌာနာဒိနိ-တို့ကို၊ ထေရ
ဝါဒေန-ထေရဝါဒနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊
ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏။ ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်များကို ကခါဘာသာ
ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

လောကဝဇ္ဇံ ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနံ။ ။ သိက္ခာပုဒ်ကို မရှိသေ မလေးစားသော အနာ
ဒရိယစိတ်သည် အကုသိုလ်ဒေါသမှစိတ်တည်း၊ ထိုစိတ်သည် လောက၌ပင် သူတော်စင်တို့
ကဲ့ရဲ့ ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် “လောကဝဇ္ဇံ၊ အကုသလစိတ္တံ၊ ဒုက္ခဝေဒနံ” ဟု ဆိုသည်။ ၊ ယသ္မာ
အနာဒရိယဝသေနေဝ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ ကေဝလံ အကုသလမေဝ၊ တဉ္စ ပကတိယာ ဝဇ္ဇံ၊
သဗ္ဗိစ္စ ဝိတိက္ကမနဉ္စ ဒေါမနဿိတဿေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ လောကဝဇ္ဇံ အကုသလစိတ္တံ
ဒုက္ခဝေဒနန္တိ အာဟ။-ဋီကာ။

၅၇၈။ ကာယံ ဝိဝရိတွာတိ-ကား၊ ဇတ္ထမ္ဗိ-ပခုံးစွန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥရမ္ဗိ-ရင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊ ဝါ-ဖော်၍၊ (ဂစ္ဆန္တိ ဝပ်) သုပ္ပဋိစ္ဆန္နေနာတိ-ကား၊ သသီသံ-ဦးခေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ကိုယ်ကို၊ ပါရုတေန-ခြုံလျက်၊ န (ဂန္တဗ္ဗံ)-သွားရာသည် မဟုတ်သေး၊ အထခေါ-အဟုတ်ကား၊ ဂဏ္ဍိကံ-အနားပတ်သီးကို၊ ပဋိမုပ္ပိတွာ-စွပ်၍၊ (ထပ်၍) အနုဝါတန္တေန-အလျားအနားပတ်စွန်းဖြင့်၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ ဥဘော-ကုန်သော၊ ကဏ္ဏေ-သင်္ကန်း၏ အနားတို့ကို၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ကတွာ-၍၊ ပဋိသံဟရိတွာ-ခေါက်လိမ်၍၊ ယာဝမဏိဗန္ဓု-လက်ကောက်ဝတ်တိုင်အောင်၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ အန္တရဃရေ၌၊ ဂန္တဗ္ဗံ-ရာ၏၊ ဒုတိယသိက္ခာပဒေ-၌၊ (နိသီဒနသိက္ခာပုဒ်၌) ဂလဝါဠကတော-လည်မျိုတွင်းငယ်မှ၊ ဝါ - လည်ချိုင့်မှ၊ ပဋ္ဌာယ - စ၍၊ သီသံ - ကိုလည်းကောင်း၊ မဏိဗန္ဓုတော-လက်ကောက်ဝတ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဟတ္ထေ-အပြင်လက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍိမံသတော-ခြေသလုံးကြွက်သားမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ပါဒေစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဝရိတွာ-၍၊ နိသီဒိတဗ္ဗံ-ထိုင်ရာ၏။

ဇတ္ထံ။ ။ “ခန္ဓော တဿန္တိ ဇတ္ထုကံ” ဟု အဘိဓာန် ၂၆၄ ၌ ပခုံး၏ အစပ်ကို “ဇတ္ထု” ဟု ခေါ်၏။ ထိုပခုံးအစပ်ကို “ပခုံးစွန်း” ဟုလည်းကောင်း၊ “ညှပ်ရိုး” ဟုလည်းကောင်း အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ မိန့်သည်။

န သသီသံ ပါရုတေန။ ။ “ကောင်းစွာ ဖုံးအုပ်လျက် သွားရမည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဦးခေါင်းနှင့်တကွ တစ်ကိုယ်လုံးခြုံ၍ သွားရမည်လားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား “ န သသီသံ ပါရုတေန” ဟု အပိုထည့်သည်။ တစ်ကိုယ်လုံးခြုံ၍ သွားရမည် မဟုတ်၊ “ရှေးဦးစွာ အနားပတ်သီး တတ်၍ အပေါ်အလျားအနားပတ်စွန်းဖြင့် လည်ပင်းကို ဖုံးပြီးမှ သင်္ကန်းအနားနှစ်စကို လိပ်၍ လက်ကောက်ဝတ်ကို ဖုံးလျက် သွားရမည်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အထခေါ စသော အန္တယဝါကျသည် သင်္ကန်းရုံပုံ အစီအစဉ်ကို ပြသော ဝါကျတည်း။ ထိုဝါကျ၌ အလျားအနားပတ်အစွန်းဖြင့် လည်ပင်းကို ဖုံးထားပြီးမှ လက်လိပ် လိပ်ရမည်ဟု အစီအစဉ်ကို ပြ၏။ လည်ပင်းကို ဖုံးရာ၌လည်း “အလျားအနားပတ်အပြားဖြင့် ဖုံးထားရမည်” ဟု ဆို၏။ ယခုခေတ်၌ကား သင်္ကန်းက အထက်အောက် ရှည်လျားလွန်းသောကြောင့် သင်္ကန်းကို လိပ်ပြီးလျှင် အထက်သို့ ဆွဲမြှောက်၍ ခေါက်ပြီးမှ လည်ပင်းကို ဖုံးကြရတော့သည်။

ဂလဝါဠကတော ပေ၊ နိသီဒိတဗ္ဗံ။ ။ “လည်မျို၏ လည်ချိုင့်မှ အောက်ဦးခေါင်းကို ဖွင့်ရမည်” ဟု ဆိုရာ၌ ဩဂုဏ္ဍိတသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် အပြစ်မရှိအောင် ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုင်သောအခါ လက်ကောက်ဝတ်မှ စ၍ အပြင်ထွက်နေသော လက်တို့ကိုကား ရှုထားသော သင်္ကန်းဖြင့် ဖုံး၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခြေသလုံးကြွက်သားမှ အောက်ဖြစ်သော ခြေတို့ကို ဖုံးဖို့ရန် သင်္ကန်းက မမှီသောကြောင့်လည်းကောင်း ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုင်သောအခါ ထိုအပြင်လက်နှင့် အောက်ဘက်ခြေတို့ကို ဖုံးမိသည့်အတွက်ကား အခြားသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် အပြစ်ရှိစရာ မရှိပါ။ [ဂလ + အာဝါဠ-ဂလဝါဠ။]

၅၇၉။ ဝါသုပဂတဿာတိ-ကား၊ ဝါသတ္တာယ-နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥပဂတဿ-ကပ်ရောက်ပြီးဖြစ်၍၊ ရတ္တိဘာဂေဝါ-ညဉ့်အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ဒိဝသဘာဂေဝါ-နေ့အဖို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ကာယံ-ကို၊ ဝိဝရိတွာပိ-ဖွင့်၍လည်း၊ နိသီဒတော-ထိုင်သော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) [ဝါသုပဂတဿနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၅၈၀။ သုသံဝုတောတိ-ကား၊ ဟတ္ထံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဒံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂီဋ္ဌာပေန္တော-မကစားဘဲ၊ (မဆော့ဘဲ၊) သုဝိနိတော-ကောင်းစွာ ဆုံးမအပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) (ဂမိဿာမိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။ [သုသံဝုတောနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၅၈၂။ ဩက္ခိတ္တစက္ခုတိ-ကား၊ ဟေဋ္ဌာခိတ္တစက္ခု-အောက်၌ ချအပ်သော မျက်လွှာရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ (ဂမိဿာမိ၌ စပ်၊) ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနောတိ (ဇတ္ထ)-၌၊ ဂုဇ္ဈတ္တံ-လျှို့ဝှက်သော အနက်ကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒသေမိ)-ထုတ်၍ ပြဦးအံ့၊ ယုဂယုတ္တကော-ထမ်းပိုး၌ ကပ်ယှဉ်အပ်သော၊ ဒန္တော-ဆုံးမအပ်ပြီးသော၊ (ယဉ်ကျေးပြီးသော၊) အာဇာနေယျော-အာဇာနည်မြင်းသည်၊ ယုဂမတ္တံ-ထမ်းပိုး တစ်ပြန်မျှ အရပ်ကို၊ ပုရတော-၌၊ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏံ-၄ တောင်ပမာဏရှိသော၊ ဘူမိဘာဝံ-မြေအဖို့ကို၊ (ယုဂမတ္တံကို ထပ်ဖွင့်သည်၊) ပေက္ခတိ-ကြည့်၏၊ ဣမိနာပိ-ဤရဟန်းသည်လည်း၊ ဇတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ၄ တောင်ခန့်မျှ အရပ်ကို၊ ပေက္ခန္တေန-ကြည့်လျက်၊ ဂန္တဗ္ဗံ-သွားရာ၏။

ယော အနာဒရိယံ ၊ပေ၊ ဩလောကေန္တောတိ-ကား၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ တံစံ ဒိသာဘာဝံ-ထိုထိုအရပ်အဖို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါသာဒံ-ပြာသာဒ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုဋ္ဌာဂါရံ-စုလစ်မွန်းချွန် အထွတ်ရှိသော အိမ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝီထိံ-လမ်းခရီးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ (တဿ-ထိုရဟန်း၏၊) ဒုက္ကဋ္ဌဿ-သို့၊ အာပတ္တိ-ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ဧကံသ္မိံ-သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဟတ္ထိအဿာဒိပရိဿယာဘာဝံ-ဆင်မြင်း အစရှိသော ဘေးရန်၏ မရှိခြင်းကို၊ ဩလောကေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ နိသီဒန္တေနာပိ-ထိုင်သော ရဟန်းသည်လည်း၊ ဩက္ခိတ္တစက္ခုနာဝ-အောက်၌ ချအပ်သော မျက်လွှာရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-၍၊) နိသီဒိတဗ္ဗံ-ထိုင်ရာ၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၅၈၄။ ဥက္ခိတ္တကာယာတိ-ကား၊ ဥက္ခေပေန-သင်္ကန်းကို မြှောက်ပင့်ခြင်းဖြင့်၊ (န ဂမိဿာမိ၌ စပ်၊) (ဧတံ-ဤဥက္ခိတ္တကာယဟူသော သဒ္ဒါသည်၊) ဣတ္ထမ္မာတလက္ခဏေ-ဣတ္ထမ္မာတလက္ခဏအနက်၌၊ ကရဏံဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဧကတောဝါ-တစ်ဖက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဥဘတောဝါ-နှစ်ဖက်၌

သော်လည်းကောင်း၊ ဥက္ခိတ္တစီဝရော - မြောက်ပင့်အပ်သော သင်္ကန်းရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ (န ဂမိဿာမိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော၊ အန္တော ဣန္ဒြိယတော-အတွင်း တံခါးခုံမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဧဝံ-ဤသို့သင်္ကန်းကို မြောက်ပင့်လျက်၊ န ဂန္တဗ္ဗ-မသွားရာ၊ ဝါ-မသွားကောင်း၊ ပန-ဆက်၊ နိသိန္နကာလေ-ထိုင်ရာအခါ၌၊ ဓမ္မကရဏံ-ဓမ္မ ကရိုဏ်ရေစစ်ကို၊ နိဟရန္တေနာပိ-ထုတ်ဆောင်သော ရဟန်းသည်မူလည်း၊ စီဝရံ- ဧကသီသင်္ကန်းကို၊ အနုက္ခိပိတွာဝ-မမြောက်ပင့်မူ၍သာ၊ နိဟရိတဗ္ဗံ-ထုတ်ဆောင် ရာ၏၊ ဣတိ - အပြီးတည်း။ [ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] - ပဌမော ဝဂ္ဂေါ-ပဌမဝဂ်တည်း။

၂။ ဥဇ္ဈိကဝဂ်အဖွင့်

၅၈၆။ ဥဇ္ဈိကယာတိ-ကား၊ မဟာဟသိတံ-ကျယ်စွာသော ရယ်ခြင်းကို၊ ဟသန္တော-ရယ်လျက်၊ (“န ဂမိဿာမိ” ၌ စပ်၊) ဧတ္ထ-ဤဥဇ္ဈိကယဟူသော ပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနော-လျှင်၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ။) [ဣတ္ထမ္မ၊ တလက္ခဏအနက်၌ ကရိုဏ်းဝိဘတ် သက်ခြင်းကို ဝုတ္တနယေနောဟု ဆိုသည်၊ ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၅၈၈။ အပ္ပသဒ္ဓေါ အန္တရယရေတိ ဧတ္ထ-၌၊ ကိတ္တာဝတာ-အဘယ်မျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ အပ္ပသဒ္ဓေါ-တိုးသော အသံရှိသူသည်၊ ဟောတိ- နည်း၊ ဒွါဒသဟတ္ထေ-တစ်ဆယ့်နှစ်တောင်ရှိသော၊ ဂေဟေ-အိမ်၌၊ အာဒိမ္ပိ-၌၊ သံယတ္ထေရော-သံယထေရ်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဒုတိယတ္ထေရော- ဒုတိယထေရ်လည်းကောင်း၊ အန္တေ-အစွန်၌၊ တတိယတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ နိသိန္နေသု-ထိုင်နေကုန်သော ထေရ်တို့တွင်၊ သံယတ္ထေရော-သည်၊ ဒုတိယေန-ဒုတိယထေရ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ မန္တေတိ-တိုင်ပင်ပြောဆိုအံ့၊ ဒုတိယ ဟတ္ထေရော-သည်၊ တဿ-ထိုသံယထေရ်၏၊ သဒ္ဓဉ္စေဝ-အသံကိုလည်း၊ သုဏာတိ- ကြားရ၏၊ ကထဉ္စ-စကားလုံးကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတိ-ပိုင်းခြားမှတ်သားနိုင်၏၊ တတိယတ္ထေရော ပန-သည်ကား၊ သဒ္ဓမေဝ-ကိုသာ၊ သုဏာတိ-၏၊ ကထံ-ကို၊ န ဝဝတ္ထပေတိ-မပိုင်းခြား မမှတ်သားနိုင်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပြော ဆိုခြင်းဖြင့်၊ အပ္ပသဒ္ဓေါ-တိုးသော အသံရှိသူသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဗျတိရိတ် ကား၊ တတိယတ္ထေရော-သည်၊ ကထံ-ကို၊ သစေ ဝဝတ္ထပေတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ။) မဟာသဒ္ဓေါနာမ-ကျယ်သော အသံရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏။ [ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၅၉၀။ ကာယံ ပဂ္ဂဟေတွာတိ-ကား၊ နိစ္စလံ-မတုန်လှုပ်သည်ကို၊ ကတွာ- ၍၊ ဥဇ္ဈကေန-ဖြောင့်မတ်သော၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ သမေန-ငြိမ်သက်သော၊ ဣရိယာ

ပထေန-ဣရိယာပုထ်ဖြင့်၊ ဂန္ထဗုဒ္ဓေဝ-သွားလည်း သွားရာ၏၊ နိသီဒိတဗုဒ္ဓ-ထိုင်လည်း ထိုင်ရာ၏။

၅၉၂-၄။ ဗာဟုံ ပဂ္ဂဟေတွာတိ-ကား၊ (ဗာဟုံ-ကို၊) နိစ္စလံ-မတုန်လှုပ်သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ (ဂန္ထဗုဒ္ဓေဝ၊ နိသီဒိတဗုဒ္ဓ) သီသံပဂ္ဂဟေတွာတိ-ကား၊ (သီသံ-ကို၊) နိစ္စလံ-မတုန်လှုပ်အောင်၊ ဥဇုံ-ဖြောင့်မတ်အောင်၊ ထပယိတွာ-ထား၍၊ (ဂန္ထဗုဒ္ဓေဝ၊ နိသီဒိတဗုဒ္ဓ)။- ဒုတိယော ဝဂ္ဂေါ။

၃။ ခမ္ဘကတဝဂ်အဖွင့်

၅၉၆-၈။ ခမ္ဘကတောနာမ-ခမ္ဘကတမည်သည်၊ ကဋ္ဌိယံ-ခါး၌၊ ဟတ္ထံ-ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ ကတခမ္ဘော-ပြုအပ်သော ဆက်စပ်ခြင်းရှိသည်၊ (ပြုအပ်သော ခါးထောက်ခြင်း ရှိသည်)၊ (ဟုတွာ-၍၊ န ဂမိဿာမိ၌ စပ်)၊ ဩဂုဏ္ဍိတောတိ-ကား၊ သသီသံ-ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကိုယ်ကို၊ ပါရုတော-ခြုံသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ န ဂမိဿာမိ၌ စပ်)၊ [ကတခမ္ဘော၊ ဩဂုဏ္ဍိတောတို့နှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါ၊ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။]

၆၀၀။ ဥက္ကဋ္ဌိကာယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပဏိယော-ဖနှောင့်တို့ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ အဂ္ဂပါဒေဟိ (ဧဝ) ဝါ-ခြေဖျားတို့ဖြင့်သာလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂပါဒေ-ခြေဖျားတို့ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-၍၊ ပဏိဟိယေဝဝါ-ဖနှောင့်တို့ဖြင့်သာလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိ-မြေကို၊ ဖုသန္တဿ-ထိလျက်၊ ဝါ-ထိသော ရဟန်း၏၊ ဂမနံ-သွားခြင်းကို၊ ဥက္ကဋ္ဌိကာ-ဥက္ကဋ္ဌိကာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ၊ ဥက္ကဋ္ဌိကာယဟူသော ပုဒ်၌၊ ကရဏဂစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်သည်၊ ဝုတ္တလက္ခဏမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသည်သာ။ [ဣတ္ထမ္ပူပလက္ခဏအနက်၌ သက်သညီ-ဟူလို့၊ ဥက္ကဋ္ဌိကာနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၀၁။ ဒုဿပလ္လတ္တိကာယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ အာယောဂပလ္လတ္တိကာပိ-အာယောဂပတ် ဖွဲ့ခြင်းသည်လည်း၊ ဒုဿပလ္လတ္တိကာ ဧဝ - ဒုဿပလ္လတ္တိကာပင်တည်း၊ [ပလ္လတ္တိကာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အာယောဂပလ္လတ္တိကာယ။ ။ဖင်ချ၍ ထိုင်သောအခါ ဒူး ၂ ဘက်ထောင်နေ၏၊ ထိုထောင်နေသော ဒူး ၂ ဘက်ကို လက် ၂ ဖက်ဖြင့် ရစ်ပတ်ထားခြင်းသည် ဟတ္ထပလ္လတ္တိကာမည်၏၊ ထောင်နေသော ဒူး ၂ ဘက်ကို သက်န်းဖြင့် ရစ်ပတ်ထားခြင်းသည် ဒုဿပလ္လတ္တိကာမည်၏၊ ရက်ကန်း၌ ရက်ထားအပ်သော အဝတ်ပြားကြီး တစ်မျိုး ရှိသေးသည်၊ ထိုအဝတ်ပြားကြီးဖြင့် ထောင်နေသော ဒူး ၂ ဖက်ကို ခါးပိုင်းနှင့်တကွ ရစ်ပတ်ခြင်းသည် အာယောဂပလ္လတ္တိကာမည်၏၊ ထိုအာယောဂပလ္လတ္တိကာသည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် မလာ၊ ထို့ကြောင့် ဒုဿပလ္လတ္တိကာ၌ သွင်းယူစေလိုရကား “အာယောဂပလ္လတ္တိကာပိ ဒုဿပလ္လတ္တိကာဧဝ” ဟု မိန့်သည်။

၆၀၂-၃။ သက္ကစ္ဆန္တိ-ကား၊ သတိ-သတိကို၊ ဥပဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ (ပဋိဂ္ဂဟေဿာမိ၌ စပ်)၊ [သက္ကစ္ဆန္တိနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] အာကိရန္တေပိတိ-ကား၊ ပိဏ္ဏပါတ်-ဆွမ်းကို၊ ဒေန္တေပိ-ပေးနေသည်တို့ကိုလည်း၊ ဝါ-လောင်းနေသည်တို့ကိုလည်း၊ (“န ဇာနန္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ပတ္တသညီတိ-ကား၊ ပတ္တ-၌၊ သည-အမှတ်အသားကို၊ ကတွာ-၍၊ (“ပဋိဂ္ဂဟေဿာမိ”၌ စပ်)၊ [ပတ္တသညီနှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၀၄။ ယတ္ထ-အကြင်ဆွမ်း၌၊ ဘတ္တဿ-ထမင်း၏၊ စတုတ္ထဘာဂပ္ပမာဏော-လေးခုမြောက် အဖို့ပမာဏရှိသော၊ (လေးဖို့တစ်ဖို့ အတိုင်းအရှည်ရှိသော) သူပေါပဲဟင်းသည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ (သော ပိဏ္ဏပါတော-သည်) သမသုပကောနာမသမသုပကမည်၏၊ မုဂ္ဂသုပေါ မာသသုပေါတိ ဧတ္ထ-ဤပါ၌၊ ကုလတ္တာဒီဟိ-ပဲပိစပ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကတသုပါပိ-ပြုအပ်သော ပဲဟင်းတို့သည်လည်း၊ သင်္ဂဟံ-သွင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိယေဝ-ရောက်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ။

ရသရသေတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဒွေ-၂ မျိုးကုန်သော၊ သူပေ-မုဂ္ဂသုပ မာသသုပတို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသာနိ-ကုန်သော၊ ဩလောဏီသာကသုပေယျမစ္ဆရသမံသရသာဒီနိ-ဟင်းလျာအထူး၊ သူပအစီးအပွားဖြစ်သော ဟင်းရွက်ရည်၊ ငါးရည်၊ အသားရည် အစရှိသည်တို့ကို၊ ရသရသာတိ-ရသရသတို့ဟူ၍၊ ဝါ-အရသာရှိသော ဟင်းလျာတို့၏ အရည်တို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏၊ တံ ရသရသံ-ကို၊ ဝါ-ထိုအရသာရှိသော ဟင်းလျာတို့၏ အရည်ကို၊ ဗဟုမ္ပိ-လည်း၊ ဂဏန္တဿ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။)

၆၀၅။ သမတိတ္ထိကန္တိ-ကား၊ သမပုဏ္ဏံ သမဘရိတ်-အညီအမျှ ပြည့်သော၊ (ပိဏ္ဏပါတ် ပဋိဂ္ဂဟေဿာမိ၌ စပ်)၊ [သမတိတ္ထိက၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ထူပိကတံ၊ ပေါ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပတ္တဿ-၏၊ အန္တောမုခဝဋ္ဋိလေခံ -အတွင်းနှုတ်ခမ်းရစ်၏၊ အရေးကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်

ဩလောဏီ၊ ပေ၊ ရသာဒီနံ။ ။ဩလောဏီတိ- ဧကာ ဗျဉ္ဇနဝိကတိ (ဟင်းလျာအထူးတည်း)၊ ယောကောစိ သုဇ္ဈေါ ကပ္ပိကတက္ကာဒီရသောတိ ကေစိ၊ (အချို့က “ပုန်းရည် သန့်သန့်၊ ရက်တက်ရည်သန့်သန့်” စသည်ကို “ဩလောဏီ” ဟု ဆိုကြ၏။) သာကသုပေယျဂ္ဂဟဏေန ယာကာစိ သုပေယျသာကေဟိ ကတာ ဗျဉ္ဇနဝိကတိတိ ဝုတ္တာ၊ (ဟင်းရည်ချက်နိုင်သော ဟင်းရွက်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ဟင်းလျာအထူးကို “သာကသုပေယျ” ဟု ခေါ်၏။) [“သုပဿ + ဟိတံ သုပေယျ-ဟင်းရည်၏ စီးပွားဖြစ်သော ဟင်းရည်ချက်ကောင်းသော + သာက-ဟင်းရွက်။] ထိုအားလုံး၏ အရည်ကို “ရသာနံ+ရသော = အရသာရှိသော ဟင်းတို့၏ + အရည်”ဟု ခေါ်၏။ ရာသာဒီနိ၌ အာဒိဖြင့် ကြွင်းသော အားလုံးသော ဟင်းလျာတို့၏ အရည်ကို ယူပါ။

လွန်၍၊ ကတော-ပြုအပ်သော ဆွမ်းတည်း၊ ထူပီကတောနာမ-မည်၏၊ ပတ္တေ-
 ဌ၊ ပက္ခိတ္တော-ထည့်အပ်သော၊ ရစိတော-စိထားအပ်သော၊ ပူရိတော-ပြည့်စေအပ်
 သော ဆွမ်းတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ-ဤသို့မို့မောက်အောင်၊ ကတံ-ပြု
 အပ်သော ဆွမ်းကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မခံယူမူ၍၊ အန္တောမုခဝဋ္ဋိလေခါသမပ္ပမာဏော-
 အတွင်းနခမ်းရစ်အရေးနှင့် ညီမျှသော ပမာဏရှိသော ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော-
 ခံယူထိုက်၏။ [ထူပီကတ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကဒါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တတ္ထ-ထိုထူပီကတံ ပိဏ္ဏပါတံဟူသော ပါဌ်၌၊ ထူပီကတံနာမ-မည်သည်၊
 ပဉ္စဟိ-ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဘောဇနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော ဆွမ်းတည်း၊
 ဣတိ အဘယတ္ထေရော အာဟ-ဆိုပြီ၊ [ဘတ္တံကို ငဲ့၍ ကတံဟု နပုံလိန်ဖြင့် ဆို၏၊
 ပန-ဝါဒန္တရကား၊ တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရော-သည်၊ ပိဏ္ဏပါတောနာမ-ပေ၊ ဒသိက
 သုတ္တမ္ပိတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ သုတ္တံ-ဤပါဌ်ကို၊ ဝတွာ-ဆို၍၊ ဒသိကသုတ္တမ္ပိ-အမြတ်
 အဆာဖြစ်သော ချည်မျှင်ကိုလည်း၊ ထူပီကတံ-ထူပကဲ့သို့ ပြုအပ်သော ချည်မျှင်
 ကို၊ ဝါ-မို့မောက်အောင် ပြုအပ်သော ချည်မျှင်ကို၊ (ပဋိဂ္ဂဟေတု-ခံယူခြင်းငှာ၊)
 န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ ဣတိ အာဟ၊ [ယာဂု-ယာဂုသည်လည်းကောင်း၊ ဘတ္တမ္ပိ-ဆွမ်း
 သည်လည်းကောင်း၊ ခါဒနီယမ္ပိ-ခဲဖွယ်သည်လည်းကောင်း၊ စုဏ္ဏပိဏ္ဏောပိ-ဆပ်ပြာ
 မှုန့်၊ ဆပ်ပြခဲသည်လည်းကောင်း၊ ဒန္တကဋ္ဌမ္ပိ-ဒန်ပူသည်လည်းကောင်း၊ ဒသိက
 သုတ္တမ္ပိ-အမြတ်အဆာဖြစ်သော ချည်မျှင်သည်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဏပါတောနာမ-
 မည်၏။]

တေသံ-ထိုအဘယထေရ်၊ တိပိဋကစူဠနာဂထေရ်တို့၏၊ ဝါဒံ-ဝါဒကို၊ သုတွာ-
 ကြား၍၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ရောဟဏံ-ရောဟဏဇနပုဒ်သို့၊ ဂန္တော-သွား၍၊ စူဠသုမန
 ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိသု-မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ထူပီ
 ကတပိဏ္ဏပါတော-ထူပကဲ့သို့ ပြုအပ်သော ဆွမ်းကို၊ ဝါ-မို့မောက်အောင် ပြုအပ်
 သော ဆွမ်းကို၊ ကေန-အဘယ်ဝတ္ထုဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နော-ပိုင်းခြားအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ တေသံ ထေရာနံစ-ထိုအဘယထေရ်၊ တိပိဋကစူဠ
 နာဂ ထေရ်တို့၏လည်း၊ ဝါဒံ-ကို၊ အာရောစေသုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

☞ ထေရော-စူဠသုမနထေရ်သည်၊ သုတွာ-၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း၊)
 အဟော-အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလေစွ၊ စူဠနာဂေါ-စူဠနာဂသည်၊ သာသနတော-
 သာသနာတော်မှာ၊ ဘဌော-လျော့ရှာပြီ၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဧတဿ-ဤစူဠနာဂအား၊
 သတ္တကုတ္တု-ခုနစ်ကြိမ်၊ (ခုနစ်ခေါက်၊) ဝိနယံ-ကို၊ ဝါစေန္တော-ဆိုစေလတ်သော်၊
 ဝါ-ပို့ချတုန်းက၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ (ဘယ်တုန်းကမှာ) ဧဝံ-ဤသို့၊ န အဝစံ-
 မပြောဖူးချေ၊ အယံ-ဤစူဠနာဂသည်၊ ကုတော-ဘယ်ဆရာအထံမှာ၊ လဘိတွာ-
 ရ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ပြောပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ထေရ်-စူဠသုမနထေရ်ကို၊ ယာစီသု-ထပ်၍ လျှောက်ထား
တောင်းပန်ကြကုန်ပြီ၊ (ကို-နည်း၊) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ကထေ
ထ-မိန့်တော်မူပါကုန်၊ ကေန-အဘယ်ဝတ္ထုဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နော-ပိုင်းခြားအပ်ပါသနည်း၊
ဣတိ-ဤသို့ ထပ်၍ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ ယာဝကာလိကေန-
ယာဝကာလိကဝတ္ထုဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆိန္နော-အပ်ပြီ၊) ဣတိ၊ ထေရော-စူဠသုမနထေရ်
သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့် ယံကိစ္ဆိ-အကြင်အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊
ယာဂုဘတ္တံဝါ-ယာဂုထမင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဖလာဖလံဝါ-သစ်သီးငယ်၊
သစ်သီး ကြီးကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာမိသဇာတိကံ-အာမိသသဘောရှိသော
ယာဝကာလိကဝတ္ထုကို၊ သမတိတ္ထိကမေဝ-သပိတ်အတွင်း အနားရစ်နှင့် အညီအမျှ
ရှိရုံသာ၊ ဂဟေတဗ္ဗံ-ခံယူရာ၏၊ တဗ္ဗ-ထိုယာဝကာလိကဝတ္ထုကိုလည်း၊ အဓိဋ္ဌာန
ပဂေန-အဓိဋ္ဌာန်လောက်သော၊ ပတ္တေန-ဖြင့်၊ (ဂဟေတဗ္ဗံ) ပန-ဆက်၊ ဣတရေန-
အဓိဋ္ဌာန်လောက်သော သပိတ်မှ အခြားသပိတ်ဖြင့်၊ ထူပီကတမ္ပိ - ထူပကဲ့သို့
ပြုအပ်သော ယာဝကာလိကဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝါ-မို့မောက်အောင် ပြုအပ်သော ယာဝ
ကာလိက ဝတ္ထုကိုလည်း၊ (ပဋိဂ္ဂဟေတု-ငှာ၊) ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊ ယာမ
ကာလိကံ ၊ပေ၊ ယာဝဇီဝိကာနိ-ယာမကာလိကဝတ္ထု၊ သတ္တာဟကာလိကဝတ္ထု၊
ယာဝဇီဝိကဝတ္ထုတို့သည်၊ အဓိဋ္ဌာနပဂပတ္တေပိ-အဓိဋ္ဌာန်လောက်သော သပိတ်၌
လည်း၊ ထူပီကတနိ-ထူပကဲ့သို့ ပြုအပ်သော ဝတ္ထုတို့သည်၊ ဝဋ္ဋန္တိ-အပ်ကုန်၏။

ဒွိသု-နှစ်လုံးကုန်သော၊ ပတ္တေသု-တို့တွင်၊ (ဧကသ္မိ၌ စပ်၊) ဘတ္တံ-ဆွမ်းကို၊
ဂဟေတွာ-ခံယူ၍၊ ဧကသ္မိ-တစ်လုံးသော သပိတ်၌၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဝိဟာရံ-
သို့၊ ပေသေတံ-ပို့ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ ယံ-အကြင်ယာဝ
ကာလိကဝတ္ထုသည်၊ ပတ္တေ-၌၊ ပက္ခိပိယမာနံ-ထည့်အပ်စဉ်၊ (လောင်းအပ်စဉ်၊)
ပူပဉ္စုခဏ္ဍဖလဖလာဒိ-မုန့်၊ ကြံပိုင်း၊ သစ်သီးငယ်၊ သစ်သီးကြီး အစရှိသော ဝတ္ထု
သည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ သြရောဟတိ-လျှောက်တတ်၏၊ [သပိတ်အတွင်း၌
မောက်နေရာ၏ ဘေးဝယ် ဟာနေသောကြောင့် မျှသွားအောင် လှုပ်ပေးစဉ်
မုန့်စသည်တို့ လျှောက်သွားတတ်၏။] တံ-ထိုယာဝကာလိကဝတ္ထုသည်၊ ထူပီကတံ
နာမ-မည်သည်၊ န ဟောတိ၊ ပူပဝဋ္ဋသကံ-ဦးဆောက်ပန်းနှင့် တူသော မုန့်ကို၊
ထပေတွာ-(သပိတ်ပေါ်၌၊ ထား၍၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ ဒေန္တိ-ကုန်၏၊ ထူပီကတံမေဝ-
ထူပီကတသည်ပင်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဗျတိရိတ်ကား၊ ပူပဝဋ္ဋသကံ ၊ပေ၊ ဝဋ္ဋသကေ-
ဦးဆောက်ပန်း၊ ကရဝေရွက်၊ ကုလားဆောင်းမေခါးသီး အစရှိသော အပေါ်တင်
တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဒိန္တိ-ပေးအပ်သော ဝတ္ထုသည်၊ ထူပီကတံ-သည်၊ န
ဟောတိ-မဖြစ်၊ [စားဖွယ် မဟုတ်သောကြောင့်တည်း၊] ဘတ္တဿ-၏၊ ဥပရိ-

အထက်၌၊ ထာလကံဝါ-ခွက်ငယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပတ္တဝါ-သစ်ရွက်ခွက်ကို
 သော်လည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-၍၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဂဏှာတိ-ခံယူအံ့၊ ထူပီ
 ကတံနာမ-မည်သည်၊ န ဟောတိ၊ ကုရုန္တိယမ္ပိ-၌လည်း၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကံ-နည်း၊)
 ထာလကေဝါ-၌သော်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဏေဝါ-ဖက်ရွက်၌သော်လည်းကောင်း၊
 ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ တံ-ထိုခွက်ငယ်၊ ဖက်ရွက်ကို၊ ပတ္တမတ္ထကေ-သပိတ်၏
 အထက်၌၊ ထပေတွာ-၍၊ ဒေန္တိ-ပေးလှူကုန်အံ့၊ ပါဠေတ္တဘာဇနံ-အသီးအခြား
 ခွက်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ဆိုအပ်ပြီ။

ဣဓ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ အနာပတ္တိယံ-အနာပတ္တိဝါရ၌၊ ဂီလာနော-သည်၊ န
 အာဂတော-မလာ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂီလာနဿာပိ-အားလည်း၊ ထူပီကတံ-ထူပ
 ကဲ့သို့ မှီမောက်အောင် ပြုအပ်သော ယာဝကာလိကဝတ္ထုသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ [“ဂီလာန
 ဖြစ်သော်လည်း ဆွမ်းခံတောင်မှ သွားနိုင်ရကား အာပတ်မှ မလွတ်” ဟူလို။] ပန-
 ဆက်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ထူပီကတ ယာဝကာလိကဝတ္ထုတို့၌၊ ပဋိဂ္ဂဟေတု
 မေဝ-ငှာသာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ပန-ခံယူအပ်ပြီးသော ဝတ္ထုသည်ကား၊
 သုပဋိဂ္ဂဟိတမေဝ-ကောင်းစွာ ခံယူအပ်ပြီးသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ-
 ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

သက္ကစ္ဆန္တိ - ကား၊ ဧတ္ထာပိ - ဤသိက္ခာပုဒ်၌လည်း၊ အသက္ကစ္ဆန္တံ - မလေးမစား၊
 ပဋိဂ္ဂဟဏေယေဝ-ခံယူရာ၌သာ၊ အာပတ္တိ (ဟောတိ၊) ပဋိဂ္ဂဟိတံ ပန-ခံယူအပ်
 ပြီးသော ယာဝကာလိကဝတ္ထုသည်ကား၊ သုပဋိဂ္ဂဟိတမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ၊)
 [ဤ “သက္ကစ္ဆန္တိ စသော ပါဠိများလည်း အချို့ စာအုပ်၌ မပါ။]

တတိယော-သော၊ ဝဂ္ဂေါ-တည်း။

၄။ သက္ကစ္ဆဝဂ်အဖွင့်

၆၀၆။ သက္ကစ္ဆန္တိစ-ဟသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပတ္တသညိတိစ-ဟူသည်လည်း
 ဖြစ်သော၊ ဣတိ (ဣဒံ) ဥဘယံ-ဤနှစ်ပါးစုံသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော
 နည်းရှိသည်သာ။ [ပဋိဂ္ဂဟဏသိက္ခာပုဒ် နှစ်ပါးနှင့် တူသည်-ဟူလို။]

၆၀၈။ သပဒါနန္တိ-ကား၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ ဩဒိ-အရေးအသား
 အပိုင်းအခြားကို၊ ဝါ-နှိုက်ရာကို၊ အကတွာ-၍၊ အနုပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊
 (ဘုဒ္ဓိဿာမိဌ စပ်၊) [သပဒါန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြ
 ထားပြီ။] သမသုပကေ-သမသုပကသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်သော စကားကို၊
 ဝုတ္တမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

၆၀၉။ ထူပကတောတိ-ကား၊ မတ္ထကတော-ထိပ်မှ၊ ဝေမဇ္ဈတော-အလယ်မှ၊
 ဣတိ အတ္ထော၊ [ထူပက၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊
 “ထူပမိဝ-ထူပနှင့် တူ၏၊ ဣတိ ထူပကံ” ဟု တစ်နည်းကြံ၍ ကပစ္စည်းသက်။]

၆၁၁။ ပဋိစ္စဒေတွာ ဒေန္တိတိ-ကား၊ မာယာတသမယာဒီသု-မာယာတသမယ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝါ-သားငါးတို့ကို မသတ်ရဟု ကြွေးကြော်ရာအခါ အစရှိသည် တို့၌၊ ပဋိစ္စန္တိ-ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ဗျဉ္ဇနံ-သားငါး ဟင်းလျာကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေန္တိ- လှူတတ်ကုန်၏။ [မာယာတကသမယနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝိညတ္တိယံ-သူပေါဒနဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝတ္ထုဗွံ-ဆိုဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ။ [ဝိညတ်နှင့် စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၁၄။ ဥဇ္ဈာနသညီ သိက္ခာပဒေပိ-၌လည်း၊ ဂိလာနော-သည်၊ န မုစ္ဆတိ- အာပတ်မှ မလွတ်။ [ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၁၅။ နာတိမဟန္တော ကဗဠောတိ ဧတ္ထ-၌၊ မယူရဏ္ဍံ-ဒေါင်းဥသည်၊ အတိ မဟန္တံ-အလွန်ကြီး၏။ ကုတ္တုဋ္ဌဏ္ဍံ-ကြက်ဥသည်၊ အတိခုဒ္ဒကံ-အလွန်ငယ်၏။ တေသံ-ထိုဒေါင်းဥ၊ ကြက်ဥတို့၏။ ဝေမဇ္ဈပ္ပမာဏော-အလယ်အလတ်ပမာဏ ရှိသော ဆွမ်းလုတ်သည်၊ (နာတိမဟန္တော ကဗဠော-နာတိမဟန္တ ကဗဠမည်၏။) ခဇ္ဇကေတိ ဧတ္ထ-ခဇ္ဇကေဟူသော ဤပါဌ်၌၊ မူလခါဒနိယာဒိ-အမြစ်ခဲဖွယ် အစရှိ သော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော ခဲဖွယ်ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗံ-ခံယူထိုက်၏။ [ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ မူလခါဒနိယာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝိကာလဘောဇနသိက္ခာပုဒ်၌ ပြခဲ့သော ကန္ဓခါဒနိယ စသော အားလုံးကိုယူ။]- စတုတ္ထော ဝဂ္ဂေါ။

၅။ ကဗဠဝဂ်အဖွင့်

၆၁၇-စ။ အနာဟဋ္ဌေတိ-ကား၊ အနာဟရိတေ-မဆောင်ယူအပ်သေးမီ၊ မုခ ခွါရံ-ခံတွင်းဝသို့၊ ဝါ-ပါးစပ်ပေါက်သို့၊ အသမ္မာပိတေ-မရောက်စေအပ်သေးမီ၊ (န ဝိဝရိယာမိ၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗံ ဟတ္ထန္တိ-ကား၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဟတ္ထံ-လက်ချောင်းကို၊ (န ပက္ခိပိဿာမိ၌ စပ်။) [သဗ္ဗံ ဟတ္ထံနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၁၉။ သကဗဠေနာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေန္တော-ဟောစဉ်၊ ဝါ-ဟော သော၊ ရဟန်းသည်၊ ဟရိတကံဝါ-သျှိသျှားသီးကိုသော်လည်းကောင်း၊ လဋ္ဌိမဓုကံ ဝါ-နွယ်ချိုကိုသော်လည်းကောင်း၊ မုခေ-ခံတွင်း၌၊ ပက္ခိပိတ္တာ-ထည့်၍၊ ကထေတိ- ဟောတတ်၏။ ယတ္ထကေန-အကြင်မျှလောက်သော သျှိသျှားသီးစသော အာဟာရ ကြောင့်၊ ဝစနံ-စကားလုံးသည်၊ အပရိပုဏ္ဏံ-မပြည့်စုံသည်၊ ဝါ-မပီသသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ တတ္ထကေ-ထိုမျှလောက်သော သျှိသျှားသီး (သို့မဟုတ်) နွယ်ချို သည်၊ မုခမိ-၌၊ သန္တေ-ရှိလတ်သော်၊ ကထေတံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။

၆၂၀။ ပိဏ္ဍုကွေပကန္တိ-ကား၊ ပိဏ္ဍု-ဆွမ်းကို၊ ဥက္ခိပိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာ-မြောက်၍ မြောက်၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။)

၆၂၁။ ကဗဠာဝစ္ဆေဒကန္တိ-ကား၊ ကဗဠ-ဆွမ်းလုတ်ကို၊ အဝစ္ဆိန္နိတ္တာ အဝစ္ဆိန္နိ တွာ-ကိုက်ဖြတ်၍ ကိုက်ဖြတ်၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။)

၆၂၂။ အဝဂဏ္ဍကာရကန္တိ-ကား၊ မက္ကဋ္ဌော ဝိယ-မျောက်ကဲ့သို့၊ ဂဏ္ဍေ-ပါးစောင်၌၊ ကတွာ ကတွာ-ပြု၍ ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍ ထား၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။)

၆၂၃။ ဟတ္ထနိဒ္ဓါနကန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထ-လက်ကို၊ နိဒ္ဓါနိတွာ နိဒ္ဓါနိတွာ-ခါ၍ ခါ၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။)

၆၂၄။ သိတ္တာဝကာရကန္တိ-ကား၊ သိတ္တာနိ-ဆွမ်းလုံးတို့ကို၊ အဝကိရိတွာ အဝကိရိတွာ-ဖြန့်ကြဲ၍ ဖြန့်ကြဲ၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။) | “သိတ္တာနိ အဝကိရိတွာ အဝကိရိတွာ သိတ္တာဝကာရကံ” ဟု ပြု၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ။

၆၂၅။ ဇိဝှိနိစ္ဆာရကန္တိ-ကား၊ ဇိဝှ-လျှာကို၊ နိစ္ဆာရေတွာ နိစ္ဆာရေတွာ-ထုတ်၍ ထုတ်၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။)

၆၂၆။ စပုစပုကာရကန္တိ-ကား၊ စပုစပုတိ-စပုစပုဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ ကတွာ ကတွာ-ပြု၍ ပြု၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဋ္ဌံ စပ်။) ပဉ္စမော ဝဂ္ဂေါ။

ပိဏ္ဍုကွေပကံ။ ။ပိဏ္ဍု + ဥက္ခိပိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာတိ ပိဏ္ဍုကွေပကံ၊ “ပိဏ္ဍု + ဥက္ကေပကံ” ဟု ခွဲ၊ ဥက္ကေပကံကို “ဥက္ခိပိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဥပဗ္ဗ၊ ခိပဓာတ်၊ အာဘိက္ခည (အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်း) အနက်၌ ဣသကံ၊ သမာသံပြီးသောအခါ သမာသံသည်ပင် အာဘိက္ခညအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဥက္ကေပကံ ဥက္ကေပကံ” ဟု ဒွိရုပ် မပြုရ၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကိုလည်း ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်စေရသည်။ [သမာသေန သဒ္ဓသတ္တိယာ ဝိစ္ဆာဘိက္ခညာနံ ဝုတ္တတ္တာ န ဒွိဗ္ဗစနံ။-မောဂ္ဂလ္လာန် ခါဒိကဏ္ဍ၊ ၆၃-သုတ်အဖွင့်။]

ယောဇနာ။ ။ပိဏ္ဍုကွေပကံ၌ ကသည် ဝိစ္ဆာအနက်၌ သက်သော ကပစ္စည်းတည်း၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကား ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥက္ကေပကံကို “ဥက္ခိပိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာ” ဟု ဖွင့်သည်။ နောက်ဝိစ္ဆာဝိသေသန ဖွင့်ရာ၌ ဤနည်းချည်းတည်းဟု ယောဇနာဆို၏။ [“ဥက္ခိပိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာ” ၂ ပုဒ်သည် အနက်များစွာကို ပြနိုင်သော ဝိစ္ဆာပုဒ် မဟုတ်၊ အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အာဘိက္ခညသာတည်း။]

သိတ္တာဝကာရကံ။ ။အဝသဒ္ဓါသည် “ရုံ့ချအပ်” ဟူသော အနက်၊ “စက်ဆုပ်ဖွယ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဆွမ်းလုံးတို့ကို ဟိုဖြန့်၊ ဒီဖြန့်နှင့် ဖြန့်ကြဲ၍ စားခြင်းသည် အဝကာရက (စက်ဆုပ်ဖွယ် ပြုလုပ်ခြင်း) ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဝကိရိတွာ အဝကိရိတွာ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။ ယောဇနာ၌ကား “အဝကာရက” ဝယ် ကရဓာတ် မဟုတ်၊ ကိရဓာတ်ဟု ကြံလေသည်။ ထိုသို့ကြံလျှင် “အဝကိရိတွာ” သည် အဓိပ္ပာယ်ထွက် မဟုတ်၊ သဒ္ဓတ္ထသာ။ [စပုစပုနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဒီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆။ သုရသုရဝဂ်အဖွင့်

၆၂၇။ သုရသုရကာရကန္တိ-ကား၊ သုရသုရတိ-သုရသုရဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သဒ္ဓိ-အသံကို၊ ကတွာ ကတွာ-ပြု၍ ပြု၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဉ္စ စပ်၊) ဒဝေါတိ-ဒဝေါဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပရိဟာသဝစနံ-ပျက်ရယ်ခြင်းကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ တံ-ထိုပျက်ရယ်ပြုခြင်းကို၊ (န ကာတဗ္ဗံ စပ်၊) ယေနကေနစိ-အကြင်အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော၊ ပရိယာယေန-ပရိယာယ်ဖြင့်၊ ကိ ဗုဒ္ဓေါ-အဘယ်ဗုဒ္ဓနည်း၊ သိလကဗုဒ္ဓေါ-သိလကဗုဒ္ဓလော၊ ဝါ-ကျောက်ရုပ်ဗုဒ္ဓလော၊ ပဋိဗုဒ္ဓေါ-ပဋိဗုဒ္ဓလော၊ ဝါ-နိုးနေသလော၊ ယောဇနာ၌ “အပ္ပဋိဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ မသိသော ဗုဒ္ဓလော”ဟု ရှိ၏၊ နိဿယ၌ “သိလကဗုဒ္ဓေါ-ကျောက်ဖြူဗုဒ္ဓလော၊ အပ္ပဋိဗုဒ္ဓေါ-အတုမဲ့သော ဘုရားလော”ဟု ပေး၏။ ကိ ဓမ္မော-အဘယ်ဓမ္မနည်း၊ ဂေါဓမ္မော-နွားတို့၏ သဘောလော၊ အဇဓမ္မော-ဆိတ်တို့၏ သဘောလော၊ ကိ သံယော-အဘယ် သံဃာနည်း၊ မိဂသံယော-သမင်တို့၏ အပေါင်းလော၊ ပသုသံယော-သားကောင်တို့၏ အပေါင်းလော၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ရတနာ နိ-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ န ကာတဗ္ဗံ-မပြုရာ၊ ဣတိ အတ္ထော။

၆၂၈။ ဟတ္ထနိဇ္ဈေဟကန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ နိဇ္ဈေဟိတွာ နိဇ္ဈေဟိတွာ-လျက်၍ လျက်၍၊ (န ဘုဒ္ဓိဿာမိဉ္စ စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ ဘုဒ္ဓန္တေန-ဆွမ်းစားသော ရဟန်းသည်၊ အင်္ဂုလိမတ္တမ္ပိ-လက်ချောင်းမျှကိုလည်း၊ နိဇ္ဈေဟိတုံ-လျက်ခြင်းငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-အန္တယကား၊ ယနယာဂုဗာဏိတပါယသာဒိကေ-တစ်ခဲနက် ပျစ်သော ယာဂု၊ တင်လဲ၊ နိဗ္ဗာနာဆွမ်း အစရှိသည်တို့ကို၊ အင်္ဂုလိဟိ-လက်ချောင်းတို့ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ကော်ယူ၍၊ အင်္ဂုလိယော-လက်ချောင်းတို့ကို၊ မုခေ-ခံတွင်း၌၊ ပဝေသေတွာ-သွင်း၍၊ ဘုဒ္ဓိတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။

ပတ္တနိဇ္ဈေဟက ဩဋ္ဌနိဇ္ဈေဟကေသုပိ-ပတ္တနိဇ္ဈေဟက၊ ဩဋ္ဌနိဇ္ဈေဟက သိက္ခာပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း၊ ဝိမတိ၌ “ယနယာဂုအာဒိသုပတ္တံ ဟတ္ထေန၊ ဩဋ္ဌဉ္စ ဇိဝှိယ နိဇ္ဈေဟိတုံ ဝဋ္ဋတိတိ အတိဒိဿတိ” ဟု ဆို၏၊ မိမိကား န ဝဋ္ဋတိဝါကျကို ညွှန်းသည်ဟု ထင်သည်။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကင်္ဂုလိယာပိ-တစ်ခုသော လက်ချောင်းဖြင့်လည်း၊ ပတ္တော-သပိတ်ကို၊ န နိဇ္ဈေဟိတဗ္ဗော-မခြစ်ထိုက်၊ ဧကဩဋ္ဌာပိ - တစ်ဖက်သော နှုတ်ခမ်းကိုလည်း၊ ဇိဝှိယ - ဖြင့်၊

ကိ ဗုဒ္ဓေါ ပေး န ကာတဗ္ဗံ။ ။သိလကဗုဒ္ဓေါတိ သိလာယ ကတော သိလာယ + နိယုတ္တောဝါ သိလကော၊ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ၊ [စာအုပ်တို့၌ “ပဋိဗုဒ္ဓေါ”ဟု ရှိ၏၊] ဂေါဓမ္မောတိ ဂုန္တံ ဓမ္မော၊ အဇဓမ္မောတိ အဇာနံ ဓမ္မော၊ မိဂသံယောတိ မိဂိနံ သံယော၊ ပသုသံယောတိ ပသုနံ သံယော၊- ယောဇနာ၊ ဤစကားကို ထောက်၍ ရတနာ ၃ ပါးနှင့် စပ်ရာဝယ် ပျက်ရယ် ပြောင်လှောင်ကြောင်း စကားကို မပြောဆိုမိဖို့ရာ သတိပြုပါ။

န နိဇ္ဈေဟိတဗ္ဗော-မလျက်ထိုက်၊ ပန-အန္တယကား၊ ဩဌမံသေဟိ ဧဝ-နှုတ်ခမ်း သားတို့ဖြင့် သာလျှင်၊ ဂဟေတွာ-ဆွမ်းစသည်ကို ယူ၍၊ အန္တော-သို့၊ ပဝေသေတုံ- ဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။

၆၃၁။ ကောကနဒေဟိတိ-ကား၊ ဧဝံနာမကေ-ဤသို့ကောကနဒအမည်ရှိ သော၊ (ပါသာဒေဌိ စပ်၊) ပဒုမံ-ပဒုမ္မာကြာကို၊ ကောကနဒန္တိ-ကောကနဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ သောစ ပါသာဒေါ-ထိုပြာသာဒ်သည်လည်း၊ ပဒုမသဏ္ဌာနော- ပုဒမ္မာကြာသဏ္ဌာန် ရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ အဿ-ထိုပြာသာဒ်၏၊ ကောကနဒေါ တွေဝ-ကောကနဒဟူ၍သာ၊ နာမံ-ကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ။ [သဒိသုပစာရ အားဖြင့် “ကောကနဒ” ဟု ခေါ်သည်။]

န သာမိသေန ဟတ္ထေန ပါဏိယထာလကန္တိ-ကား၊ ဧတံ-ဤအာမိသရှိသော လက်ဖြင့် ကိုင်ခြင်းကို၊ ပဋိကူလဝသေန-ရုံရှာဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိကိစ္ဆိတ္တံ-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သံယိကမ္ပိ-သံယာဉ္ဇစွာလည်း ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလိကမ္ပိ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉ္ဇစွာလည်းဖြစ်သော၊ ဂိဟိသန္တကမ္ပိ-လူ ဉ္ဇစွာလည်းဖြစ်သော၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တကမ္ပိ-ဉ္ဇစွာလည်းဖြစ်သော၊ သင်္ခမ္ပိ-ရေ သောက် ခရသင်းကိုလည်းကောင်း၊ သရာဝကမ္ပိ-ရေသောက်ခွက်ငယ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ထာလကမ္ပိ-ရေသောက်ခွက်ကိုလည်းကောင်း၊ န ဂဟေတဗ္ဗမေဝ-မကိုင် ကောင်းသည်သာ၊ ဂဏန္တဿ-ကိုင်သော ရဟန်း၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ဟတ္ထဿ-၏၊ ဧကဒေသော-တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသည်၊ အာမိသမက္ခိတော-အာမိသ လိမ်းကျံအပ်သည်၊ သစေ န ဟောတိ-အကယ်၍ မဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) တေန ပဒေသေန-ထိုအာမိသ မရှိသော လက်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြင့်၊ ဂဟေတုံ-ဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ- ၏။ [ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၃၂။ ဥဒ္ဓရိတွာဝါတိ-ကား၊ သိတ္တာနိ-ဆွမ်းလုံးတို့ကို၊ ဥဒကတော-ရေမျှ၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ထုတ်ဆယ်၍၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ရာသီ-အစုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဆဋ္ဌေတိ-စွန့်အံ့၊ ဘိန္နိတွာဝါတိ-ကား၊ သိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်ချေ၍၊ ဥဒကဂတိကာနိ-ရေနှင့် အလားတူသည်တို့ကို၊ ကတွာ- ၍၊ ဆဋ္ဌေတိ-အံ့၊ ပဋိဂ္ဂဟေဝါတိ-ကား၊ ပဋိဂ္ဂဟေန-(ခံယူကြောင်းဖြစ်သော) လက် ဆေးခံဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆန္နာနံ-ခံယူသူတို့၏၊ ပဋိဂ္ဂဟေ-လက်ဆေးခံ၌၊ ဆဋ္ဌေတိ-အံ့၊ [ယခု စာအုပ်များ၌ “ပဋိစ္ဆန္တော + နံ” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲလျက် ရှိ၏၊ “နံ” ကား သိတ္တာနိ၏ ကိုယ်စားဖြစ်၍ ဧကဝုစံဖြင့် မနေသင့်သောကြောင့် ဤပါဌ်ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ ကင်္ခါ၌လည်း “ပဋိစ္ဆန္နာနံ” ဟု ရှိသည်။] နိဟရိတွာတိ-ကား၊ ဗဟိ-ရွာပြင်ဘက်သို့၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဆဋ္ဌေတိ-စွန့်အံ့၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ (ဥဒ္ဓရိတွာဝါ စသည် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်) ဆဋ္ဌေန္တဿ-စွန့်သော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိ (ဟောတိ။)

၆၃၄။ သေတစ္ဆတ္တန္တိ-ကား၊ ဝတ္ထုပလိဂုဏ်တံ-အဝတ်ဖြူတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်အပ်သော၊ ပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တံ-ဖြူသော ထီးတည်း၊ ဝါ-ထီးဖြူတည်း၊ ကိလုစ္ဆတ္တန္တိ-ကား၊ ဝိလိဝစ္ဆတ္တံ-ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ထီးတည်း၊ [အဝတ်မပါဘဲ ဖျာများ ရက်သကဲ့သို့ ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ကို ရက်ထားအပ်သော ထီးတည်း။] ပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တန္တိ-ကား၊ တာလပဏ္ဏာဒီဟိ-ထန်းရွက် အစရှိကုန်သော၊ ယေဟိကေဟိမိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံ တစ်ခုကုန်သော သစ်ရွက်တို့ဖြင့်၊ ကတံ - ပြုအပ်သော ထီးတည်း၊ ပန - ဆက်၊ မဏ္ဍလဗဒ္ဓံ သံကလဗဒ္ဓန္တိ ကုဒ်-ဟူသော ဤစကားကို၊ တိဏ္ဍမိ-၃ မျိုးလည်းဖြစ်ကုန် သော၊ ဆတ္တာနံ-ထီးတို့၏၊ ပဉ္စရဒဿနတ္ထံ-ခရိုင်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော် မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ တာနိ-ထိုထီးတို့သည်၊ မဏ္ဍလဗဒ္ဓါနိ စေတ-ထီးအချက်တို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သလာကဗဒ္ဓါနိစ-ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ် ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တတ္ထဇာတကဒဏ္ဍေန-ထို သစ်ပင်၌ ဖြစ်သော အရိုးဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ယမ္ပိ ဧကပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တံ- အကြင်တစ်ရွက်သာ ရှိသော ထီးသည်လည်း၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ တမ္ပိ-ထိုဧကပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တ သည်လည်း၊ ဆတ္တမေဝ-ဆတ္တပင်တည်း။

အဿ-ထိုတရားနာသော-ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါဏိမိ-လက်၌၊ ဧတေသု-ဤထီးတို့တွင်၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဆတ္တံ-ထီးသည်၊ (အတ္ထိ-၏)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့လက်၌ ထီးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ ဆတ္တပါဏိ- ဆတ္တပါဏိမည်၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ ဆတ္တံ-ထိုထီးကို၊ ဓာရယမာနောဝါ- ဆောင်မိုးလျက်သော်လည်းကောင်း၊ အံသေ-ပခုံး၌၊ ကတွာဝါ-ပြု၍သော်လည်း ကောင်း၊ ဦရုမိ-ပေါင်ပေါ်၌၊ ထပေတွာဝါ-ထား၍သော်လည်းကောင်း၊ (ထိုနေ့စဉ် ပေါင်ပေါ်၌ တင်ထား၍သော်လည်းကောင်း)၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဟတ္ထေန လက်ဖြင့်၊ န မုဉ္ဇတိ-မလွှတ်သေး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဒေသေန္တဿ-ဟောသော ရဟန်း၏၊ ဝုတ္တနယေန- ဖြင့်၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ) ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အညော-အခြားသူ သည်၊ ဆတ္တံ-ကို၊ သစေ ဓာရေတိ-အကယ်၍ ဆောင်းပေးအံ့၊ (ဧဝံသတိဝါ- ဤသို့ဆောင်းပေးသော်လည်းကောင်း)၊ ဆတ္တံ-ထီးသည်၊ ဝါ-ထီးက၊ ပါဒုကာယ- စိုက်ထားရာ ခုံပေါ်၌၊ ဌိတံ-တည်နေသည်၊ သစေ၊ ဟောတိ-အံ့၊ [လက်ဖြင့် မကိုင်ဘဲ တည်နေအံ့၊] (ဧဝံသတိဝါ-ဤသို့ဖြစ်သော်လည်းကောင်း)၊ ဟတ္ထတော-မှ၊ အပဂတ

၂၁

ဧကပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တံ။ ။ဧကံ + ပဏ္ဏံ ယဿာတိ ဧကပဏ္ဏံ၊ ဧကပဏ္ဏံ စ + တံ + ဆတ္တံ စာတိ ဧကပဏ္ဏာရစ္ဆတ္တံ-ထန်းရွက်ကို ထန်းလက်ရိုးတံနှင့် တကွ ထီးလုပ်၍ ဆောင်းအပ်သော နွားကျောင်းသားဆောင်း ထီးတည်း။ |တတ္ထဇာတကဒဏ္ဍကေန ကတန္တိ တာလပဏ္ဏံ သဟ ဒဏ္ဍကေန ဆိန္ဒိတွာ တမေဝ (ထန်းလက်၏ ရိုးတန်ကိုပင်) ဆတ္တဒဏ္ဍံ ကရောန္တိ၊ ဂေါပါလကာ ဒယော ဝိယ၊ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ။

မတ္တေ-ကင်းကာမျှဖြစ်လတ်သော်၊ ဆတ္တပါဏိနာမ-မည်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်
တော့၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊
ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ဓမ္မပရိစ္ဆေဒေါ-ဓမ္မအပိုင်းအခြားကို၊ ပဒသောဓမ္မေ-
ပဒသောဓမ္မသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာ၊ ဝေဒိတဗျော-၏။

၆၃၅-၆။ ဒဏ္ဍပါဏိသာတိ ဧတ္ထ-၌၊ မဇ္ဈိမဿ-ပမာဏအားဖြင့် အလယ်
အလတ်၌ ဖြစ်သော၊ ပုရိသဿ-၏၊ စတုဟတ္ထပုမာဏော-လေးတောင်ပမာဏ
ရှိသော ဒုတ်သည်၊ ဒဏ္ဍောနာမ-ဒဏ္ဍမည်၏၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊
ဒဏ္ဍပါဏိဘာဝေါ-ဒဏ္ဍပါဏိ၏ အဖြစ်ကို၊ ဆတ္တပါဏိမ္ပိ-ဆတ္တပါဏိပုဒ်၌၊ ဝုတ္တ
နယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗျော-ထိုက်၏၊ သတ္တပါဏိမ္ပိ-၌လည်း၊ ဧသေဝ
နယော-ပင်တည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ အသိ-သန်လျက်ကို၊ သန္တဟိတွာ-ဖွဲ့၍၊ ဝါ-လွယ်၍၊
(လက်ဖြင့် မထိဘဲ လွယ်၍) ဌိတောပိ-တည်သူသည်လည်း၊ သတ္တပါဏိသချိ-
သတ္တပါဏိဟူသော အရေအတွက်သို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မရောက်။

၆၃၇။ အာဝုဓပါဏိသာတိ ဧတ္ထ-၌၊ အာဝုဓနာမ စာပေါ ကောဒဏ္ဍောတိ-
အာဝုဓနာမ စာပေါ ကောဒဏ္ဍောဟူ၍၊ ကိဉ္စာပိ ဝုတ္တံ-အကယ်၍ကား ဟောတော်
မူအပ်ပါပေ၏၊ [စာပေါ-စာပမည်သော လေးသည်လည်းကောင်း၊ ကောဒဏ္ဍော-
ကောဒဏ္ဍမည်သော လေးသည်လည်းကောင်း၊ အာဝုဓနာမ-မည်၏၊ ဤစာပ၊
ကောဒဏ္ဍတို့၏ သရုပ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] အထခေါ-ထိုသို့ပင်
ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ သရဝိကတိယာ-အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်အပ်သော မြား
နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သဗ္ဗာပိ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဓနုဝိကတိ-အမျိုးမျိုးပြုလုပ်
အပ်သော လေးကို၊ အာဝုဓန္တိ-အာဝုဓဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
သရေန-မြားနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဓနု-လေးကို၊ ဂဟေတွာဝါ-ကိုင်၍သော်လည်း
ကောင်း၊ သုဒ္ဓဓနု-မြားနှင့်မဖက် သက်သက်သော လေးကို၊ (ဂဟေတွာ)ဝါ-သော်
လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓသရ်-လေးနှင့်မဖက် သက်သက်သော မြားကို၊ (ဂဟေတွာ)
ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ သဇိယဓနု-ညှို့နှင့်တကွဖြစ်သော လေးကို၊ (ဂဟေတွာ)
ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ နိဇ္ဈိယဓနု-ညှို့မပါသော လေးကို၊ ဂဟေတွာဝါ-သော်
လည်းကောင်း၊ ဌိတဿဝါ-ရပ်နေသူအားသော်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်နေ
သူအားသော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒေသေတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ [န
ဝဋ္ဋတိကို ငဲ့၍ “ဓမ္မော”ဟု ထားသည်၊] ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဓနု-လေး
သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကဏ္ဍောပိ-လည်ပင်း၌လည်း၊ ပဋိမုက္ကံ-စွပ်အပ်သည်၊ ဝါ-လွယ်အပ်
သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊
နဂဏ္ဍာတိ-မကိုင်သေး၊ တာဝ-ထိုလက်ဖြင့် မကိုင်သေးသမျှ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေတုံ-
ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိယေဝ-အပ်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤကား အပြီးတည်း။ ဆဋ္ဌော ဝဂ္ဂေါ။

၇။ ပါဒကဝဂ်အဖွင့်

၆၃၈။ အတ္တန္တသ္မာတိ-ကာ၊ ဆတ္တဒဏ္ဍကေ-ထီးရိုးပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော ခြေညှပ် ဗုဒ္ဓ၊ အင်္ဂုလန္တရံ-ခြေချောင်း ၂ ခု အကြားကို၊ အပ္ပဝေသေတွာ-မသွင်းမူ၍၊ ကေ ဝလံ-သက်သက်၊ ပါဒကံ-ခြေနင်းကို၊ အတ္တမိတွာ-နင်း၍၊ ဌိတဿ-တည်သော၊ (“အဂိလာနဿ ဒေသေတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဆတ္တဒဏ္ဍကေနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ ပဋိမုက္ခဿာတိ-ကာ၊ ပဋိမုပ္ပါတွာ-စွပ်၍၊ ဌိတဿ-သော၊ (“အဂိလာနဿ ဒေသေတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဥပါဟနာယဝိ- ဖိနပ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း၊ ပန-အထူးကား၊ ဧတ္ထ-ဤဥပါဟနာရုဋ္ဌ သိက္ခာပုဒ်၌၊ ပဏိကဗဒ္ဓံ-ဖနောင့်ကို ဖွဲ့ကြောင်း အဖုံးကို၊ ဝါ-ဖနောင့်ဖုံးကို၊ ဩမုပ္ပါ တွာ-စွပ်၍၊ ဌိတော-တည်သူကို၊ ဩမုက္ခောတိ-ဩမုက္ခဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-အပ်၏။

၆၄၀။ ယာနဂတဿာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဒွိဟိ-နှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဇနေဟိ- လူတို့သည်၊ ဟတ္ထသယံာဋေန-ပေါင်းစပ်အပ်သော လက်ဖြင့်၊ ဝါ-လက်ချင်း ဆက် သဖြင့်၊ ဂဟိတော-ယူအပ်သည်၊ သစေပိ ဟောတိ-အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်စေ ဦးတော့၊ (ဧဝံသတိဝါ-ဤသို့ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊) သာဠကေ-အဝတ်၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဝံသေန-ဝါးဖြင့်၊ သစေပိ ဝယျတိ-အကယ်၍မူလည်း ထမ်း ဆောင်အပ်စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ အယုတ္တေ-နွား၊ မြင်း တို့ဖြင့် မကပ်ယှဉ်အပ်သော၊ ဝယျာဒိကေ-လည်းပေါင်းချုပ် အစရှိသော၊ ယာနေ- ယာဉ်၌၊ (နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ သစေပိ ဟောတိ-တော့၊ ဧဝံသတိ) ဝါ-သော် လည်းကောင်း၊ ဝိသင်္ခရိတွာ-ဖျက်၍၊ ထပိတေ-ထားအပ်သော၊ စက္ကမတ္ထေပိ- စက်ဘီးမျှ၌လည်း၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ သစေပိ ဟောတိ-တော့၊ (ဧဝံသတိ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ယာနဂတောတွေဝ-ယာနဂတဟူ၍သာ၊ သချိ-ရေတွက် အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။

ပန-ဆက်၊ ဒွေပိ-နှစ်ဦးသော တရားဟောသူ၊ တရားနာသူတို့သည်လည်း၊ ဧကယာနေ-တစ်ခုတည်းသော ယာဉ်၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်သည်၊ သစေ ဟောန္တိ- ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ ဟောန္တေသု၊ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ၊) ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ဝိသု-သီးခြား၊ နိသိန္နသုပိ- ထိုင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်မူလည်း၊ ဥစ္စေ-မြင့်သော၊ ယာနေ-ယာဉ်၌၊ နိသိန္နန- ထိုင်သော ရဟန်းသည်၊ နိစေ-နိမ့်သော၊ (ယာနေ-ယာဉ်၌) နိသိန္နဿ-ထိုင်နေ သော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဒေသေတုံ-ငှာ၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ သမပ္ပမာဏေပိ-အနိမ့်၊ အမြင့် ညီမျှသော ပမာဏရှိသော ယာဉ်၌လည်း၊ (နိသိန္နဿ-အား၊ ဒေသေတုံ၊) ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ ပုရိမေ-ရှေ့၌ ဖြစ်သော၊ ယာနေ-၌၊ နိသိန္နန-ထိုင်နေသော ရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆိမေ-နောက်ဖြစ်သော ယာဉ်၌၊ နိသိန္နဿ-အား၊ (ဒေသေတုံ၊) ဝုစ္ဆတိ၊ ပန- ဗျတိရိတ်ကား၊ ပစ္ဆိမေ-၌၊ ဥစ္စတရေပိ-မြင့်သော ယာဉ်၌သော်မူလည်း၊ နိသိန္နန- ထိုင်နေသော ရဟန်းသည်၊ ဒေသေတုံ-န ဝုစ္ဆတိ။

၆၄၁။ သယနဂတဿာတိ-ကား၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ကဋ္ဌ
သာရကေပိ-သင်ဖြူး၌လည်းကောင်း၊ ပကတိဘူမိယမ္ပိ-ပကတိမြေ၌လည်းကောင်း၊
နိပန္နဿ-လျောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဥစ္စေပိ-မြင့်သည်လည်းဖြစ်သော၊ မဇ္ဇပိဋ္ဌေဝါ-
ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိပဒေသေဝါ-မြေအရပ်၌သော်
လည်းကောင်း၊ ဌိတေနဝါ-ရပ်လျက်သော်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နေနဝါ-ထိုင်လျက်
သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသေတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-အန္တယကား၊ သယနဂတေန-
အိပ်ရာ၌ ရောက်နေသော ရဟန်းသည်၊ သယနဂတဿ-အိပ်ရာ၌ ရောက်နေ
သော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဥစ္စတရေဝါ-မြင့်သော အိပ်ရာ၌သော်လည်းကောင်း၊ သမပ္ပ
မာဏေဝါ-အနိမ့်အမြင့် ညီမျှသော ပမာဏရှိသော အိပ်ရာ၌သော်လည်းကောင်း၊
နိပန္နေန-လျောင်းလျက်၊ ဒေသေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ နိပန္နေန-လျောင်း
သော ရဟန်းသည်၊ ဌိတဿ ဝါ - ရပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အားသော်လည်းကောင်း၊
နိသိန္နဿဝါ-ထိုင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသော်လည်းကောင်း၊ ဒေသေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊
နိသိန္နနာပိ-ထိုင်သော ရဟန်းသည်လည်း၊ ဌိတဿဝါ-အားသော်လည်းကောင်း၊
နိသိန္နဿဝါ-အားသော်လည်းကောင်း၊ (ဒေသေတုံ၊) ဝဋ္ဋတိ၊ ဌိတေန-ရပ်သော
ရဟန်းသည်၊ ဌိတဿေဝ-အားသာ၊ (ဒေသေတုံ၊) ဝဋ္ဋတိ။ | အချုပ်ကား - “မသက်
သာသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် နေသောပုဂ္ဂိုလ်က သက်သာသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်
နေသောပုဂ္ဂိုလ်အား တရား မဟောကောင်း” ဟု မှတ်ပါ။

၆၄၂။ ပလ္လတ္ထိကာယာတိ-ကား၊ အာယောဂပလ္လတ္ထိကာယဝါ-အာယောဂပတ်
ဖွဲ့ခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထပလ္လတ္ထိကာယဝါ-လက်ဖြင့် ပတ်ဖွဲ့ခြင်းဖြင့်
သော်လည်းကောင်း၊ ဒုဿပလ္လတ္ထိကာယဝါ-အဝတ်ဖြင့် ပတ်ဖွဲ့ခြင်းဖြင့်သော်လည်း
ကောင်း၊ ယာယကာယစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပလ္လတ္ထိကာယ-ပတ်ဖွဲ့
ခြင်းဖြင့်၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်သော၊ အဂီလာနဿ-အား၊ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ | အာ
ယောဂပလ္လတ္ထိကာ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပလ္လတ္ထိကာယနိသိဒနသိက္ခာပုဒ်၌
ပြခဲ့ပြီ။

၆၄၃။ ဝေဌိဟသီသဿာတိ - ကား၊ ဒုဿဝေဌနေန ဝါ - ရစ်ပတ်ကြောင်း
အဝတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခေါင်းပေါင်းပူဝါဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မောဠိ
အာဒိဟိဝါ-မကိုဋ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်း
အရာအားဖြင့် ရစ်ပတ်အပ်သော်၊ ကေသန္တော-ဆံ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ န
ဒဿတိ-မမြင်အပ်၊ (တစ်နည်း) ကေသန္တော-ဆံ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားသည်၊
န ဒိဿတိ-မထင်ရှား၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝေဌိဟသီသဿ-ရစ်ပတ်
အပ်သော ဦးခေါင်းရှိသော၊ (“အဂီလာနဿ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ”၌ စပ်။)

၆၄၄။ ဩဂုဏ္ဍိတသီသဿာတိ-ကား၊ သသီသံ-ဦးခေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကိုယ်ကို၊ ဝါ-တစ်ကိုယ်လုံးကို၊ ပါရုံတဿ-ချုံနေသော၊ (“အဂိလာနဿ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ” ခွံ စပ်။) [ဝေဌိတသီသနှင့် ဩဂုဏ္ဍိတသီသတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၄၅။ ဆမာယံ နိသိန္ဓေနာတိ-ကား၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ နိသိန္ဓေန-ထိုင်နေသော ရဟန်းသည်၊ အာသနေ နိသိန္ဓဿာတိ-ကား၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ ဝတ္ထမ္ပိ-အဝတ် ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တိဏာနိပိ-မြတ်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သန္တရိတွာ-ခင်း၍၊ နိသိန္ဓဿ-သော၊ (“အဂိလာနဿ ဓမ္မံ ဒေသေတုံ န ဝဋ္ဋတိ” ခွံ စပ်။)

၆၄၇။ ဆပကဿာတိ-ကား၊ စဏ္ဍာလဿ-ဒွန်စဏ္ဍား၏၊ (“ပဇာပတိ ဂတ္ထိနိ အဟောသိ” ခွံ စပ်။) ဆပကီတိ-ကား၊ စဏ္ဍာလီ-ဒွန်စဏ္ဍားမသည်၊ (“ဧတဒဝေါစ” ခွံ စပ်။) နိလိနောတိ-ကား၊ ပဋိစ္ဆန္ဓော-ဖုံးကွယ်အပ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ (အစ္ဆိဉ္စိ စပ်။) ယတြ ဟိ နာမာတိ-ကား၊ ယော-အကြင်မင်းသည်၊ (ဥစ္စေ အာသနေ နိသိဒိတွာ၊ မန္တိ-မန္တန်ကို၊ ပရိယာပုဏိဿတိ) နာမ-သင်ယူတုံဘိ၏၊ သဗ္ဗမိဒံ ပေ၊ ပရိပတိတိ-ကား၊ သဗ္ဗော-အလုံးစုံသော၊ အယံ လောကော-ဤလောကသည်၊ သင်္ကရံ-ရောယှက်ခြင်းသို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီ၊ နိမ္မရိယာဒေါ-ဆရာနှင့် တပည့်ဟု အပိုင်းအခြား မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ ဝစနံ-ကို၊ ဝတွာ-ပြောဆို၍၊ ဝါ-ပြောပြောဆိုဆို၊ တတ္ထေဝ-ထိုသစ်ပင်အောက်၌ပင်၊ ဒွိန္ဒမ္ပိ-၂ ယောက်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ-ထိုမင်းနှင့် ပုဏ္ဏားတို့၏၊ အန္တရာ-အကြား၌၊ ရက္ခတော-သစ်ပင်မှ၊ ပတိတော-ကျလာပြီ၊ [ဋီကာ၌ “တွဲလျားကျနေသော သစ်ကိုင်းမှ တွဲရဲရဲဆွဲ၍ ကျလာသည်” ဟု ဖွင့်၏၊ အမှန်မှာ ခုန်ချခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။] စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ပတိတွာ-ကျပြီး၍၊ ဥဘိန္ဒမ္ပိ-မင်းနှင့် ပုဏ္ဏား၊ ၂ ဦးသားတို့၏လည်း၊ ပုရတော-

ယတြ ဟိ နာမ။ “ယတြ၌ တြပစ္စည်းသည် ပဌမာအနက်၌ သက်သည်” ဟု သိစေလို၍ “ယော ဟိ နာမ” ဟု ဖွင့်သည်၊ တချို့စာ၌ “ယော နာမ” ဟုလည်း ဟိ မပါဘဲ ရှိ၏၊ ထိုအလို ဟိကို အနက်မဲ့ဟု ကြံ၊ ဟိသည် ဟိ (ယသွာ) ဟု ဟိတ်အနက်၌ ဖြစ်သင့်ရကား ဟိပါသော စာလည်း သင့်ပါ၏။

သဗ္ဗမိဒံ စရိမံ ကတံ။ “ယံ-အကြင်အမှုကို၊ အမေဟိ-သုံးယောက်သော ငါတို့သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗ-သော၊ ဣဒံ-ဤအမှုသည်၊ စရိမံ-အောက်ကျသေးနုပုံ၊ ယုတ်ညံ့သော အမှုတည်း၊ သူနေရာနှင့် သူ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက် မရှိသောကြောင့် “ယုတ်ညံ့သည်” ဟု ပြလို၍ “နိမ္မရိယာဒေါ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [သဗ္ဗမိဒံ စရိမံ ကတန္တိ ယံ အမေဟိ တိဟိ ဇနေဟိ ကတံ၊ သဗ္ဗမိဒံ ကိစ္စံ လာမကံ နိမ္မရိယာဒံ အမေဟိ။-ဋီကာ။] ဤအဖွင့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ၊ အဋ္ဌကထာကား အဓိပ္ပာယ်သာ ဖွင့်သည်။

ရှေ့၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အဘာသိ-ရွတ်ဆိုပြီး၊ (ကိ-နည်း၊) ဥဘော
 အတ္ထံ န ဇာနန္တိ၊ ပေ၊ အသ္မာ ကုမ္ဘမိဝါဘိဒါတိ-၍၊ (အဘာသိ၊) တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊
 ဥဘော အတ္ထံ န ဇာနန္တိတိ-ကား၊ ဒွေပိ ဇနာ-မင်းနှင့် ပုဏ္ဏား၊ ၂ ဦးသားတို့သည်
 လည်း၊ ပါဠိယာ-ပါဠိ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနန္တိ-နားမလည်ကြကုန်၊
 ဓမ္မံ န ပဿရေတိ-ကား၊ ပါဠိ-ပါဠိကို၊ န ပဿန္တိ-မမြင်ကြကုန်၊ တေ ဥဘော-ထို
 ၂ ယောက်တို့ဟူသည်၊ ကတမေ-အဘယ်သူတို့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသော
 ကြောင့်၊ ယောစာယံ၊ ပေ၊ ဓိယတိတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဆိုပြီး၊) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဗြာဟ္မ
 ဣန္ဒ-ကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇာနဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဘောပိ-၂ ယောက်လုံး
 တို့ကိုလည်း၊ အဓမ္မကဘာဝေ-တရား မရှိသူတို့၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ-မတရားသူတို့၏
 အဖြစ်၌၊ ထပေသိ-ထားပြီ။

တတော-ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သာလီနန္တိ-သာလီနံ
 အစရှိသော၊ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ရွတ်ဆိုပြီး၊ တဿာ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော-ကို၊
 (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဘော-အမောင်၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ အယံ-ဤအောက်က
 နေ၍ မန္တန်ကို သင်ပေးရခြင်းသည်၊ အဓမ္မော-ဓမ္မ မဟုတ်၊ ဝါ-မတရား၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ အပိစ ခေါ-ထိုသို့ပင် သိပါသော်လည်း၊ မယာ-အကျွန်ုပ်
 သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သပုတ္တဒါရပရိဇနေန-သား မယား
 အခြွေအရံနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ရညော-မင်း၏၊ သန္တကော-ဥစ္စာ
 ဖြစ်သော၊ သာလီနံ-သလေးတို့၏၊ သြဒနော-ကို၊ ဘုတ္တော-စားအပ်ပြီ၊ သုစိမံသုပ
 သေစနောတိ-ကား၊ အဿ-ထိုထမင်း၏၊ ဥပသေစနံ-သွန်းလောင်း ထည့်ခပ်အပ်
 သော၊ မိဿိကရဏံ-ရောနှောသကဲ့သို့ ပြုအပ်သော၊ နာနပ္ပကာရဝိကတိသမ္မာဒိတံ-
 အမျိုးမျိုး အပြားရှိသော အထူးတလည် ပြုစီမံအပ်၊ ပြည့်စုံစေအပ်သော၊
 သုစိမံသံ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသားသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊
 (သော-ထိုထမင်းသည်၊) သုစိမံသုပသေစနော-မည်၏၊ တသ္မာ ဓမ္မေ န ဝတ္တာမိတိ-
 ကား၊ ယသ္မာ-အကြံကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ရညော-၏၊
 သြဒနော-ကို၊ ဘုတ္တော-စားအပ်ပြီ၊ အညေ-ထမင်းမှ အခြားကုန်သော၊ ဗဟူ-

သုစိမံသုပသေစနော။ ။ [သုစိပရိသုဒ္ဓံ + မံသံ သုစိမံသံ-ယောဇနာ၊ သုစိမံသံ +
 ဥပသေစနံ ယဿာတိ သုစိမံသုပသေစနော၊ "သုစိမံသံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်တွင်း၌ ရှိစေ၊ ဥပသေစနံ
 ကို "မိဿိကရဏံ" ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ သလေးထမင်း၌ အသားများ ရောထားသည်-ဟူလို၊
 ယခုခေတ် ဒန်ပေါက်ထမင်းမျိုးတည်း၊ ထိုထမင်းထည်း၌ ကရဝေး ဇီယာ မဆလာ စသော
 ဟင်းမွေးများ ထည့်ခတ်ထားသည်ကို "နာနပ္ပကာရဝိကတိသမ္မာဒိတံ"ဟု ဆိုသည်၊ ဇာတ်
 တော်၌ သုစိ တစ်ပုဒ်၊ ဥပသေစနံ တစ်ပုဒ်ဟု ၂ ပုဒ် ခွဲထားသည်၊ "သုစိန္တိ ပဏ္ဏရံ ပရိသုဒ္ဓံ"ဟု
 သြဒနံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်၊ ဤ၌ကား မံသံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။

များစွာကုန်သော၊ လာဘာစ-လာဘ်တို့ကိုလည်း၊ လဒ္ဓါ-ရအပ်ပါကုန်ပြီ၊ တသွာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မ-တရား၌၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဥဒရေကဗဒ္ဓေါ-ဝမ်းနှင့် တစ်စပ်
 ထည်း စပ်နေသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ န ဝတ္ထာမိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊
 ဝါ-မကျင့်နိုင်ပါ၊ ဓမ္မ-ကို၊ အဇာနန္တော-နားမလည်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) န ဝတ္ထာမိ-
 မကျင့်သည်ကား၊ န-မဟုတ်ပါ၊ ဟိ-မှန်၏၊ အယံ ဓမ္မော-ကို၊ အရိယေဟိ-မြင့်မြတ်
 ဖြူစင်၊ သူတော်စင်တို့သည်၊ ဝဏ္ဏိတော ပသတ္ထော-ခိုးမွမ်းအပ်ပြီ၊ ထောမိတော-
 ထောမနာအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ ဣတိ (အတ္ထော)-ဤကားအနက်။
 [တဿတ္ထောကို ပြန်လှည့်ဖို့ရန် “ဇာနာမိတိ” ဟု ဣတိ ပါစေရမည်၊ မပါလျှင်
 ထည့်ပါ။]

အထ-ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ ဆပကော-ဒွန်းစဏ္ဍားသည်၊ ဓိရတ္ထုတိ
 အာဒိနာ-ဓိရတ္ထု အစရှိသော၊ ဂါထာဒွယေန-ဂါထာနှစ်ပါး အပေါင်းဖြင့်၊ အဇ္ဈ
 ဘာသိ-မိမိအလိုရှိအပ်သော အနက်ကို စွဲ၍ ရွတ်ဆိုပြီ၊ တဿာ-ထိုဂါထာ၏၊
 အတ္ထော-ကို၊ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တဿာ-သည်၊ ယော ခနလာ
 ဘောစ-အကြင်ဥစ္စာဟူသော လာဘ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ယော) ယသလာဘောစ-
 အကြင်အခြွေအရံ အကျော်အစောလာဘ်ကိုလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ၊ တံ
 ခနလာဘံ-ထိုဥစ္စာရခြင်း၏လည်းကောင်း၊ (တံ) သယလာဘဉ္စ-၏လည်းကောင်း၊
 ဓိ-ထို့ထို့ ထွေးထိုက်သည်၊ ဝါ-စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်သည်၊ အတ္ထု-ဖြစ်လေစွ၊ ကသွာ-
 နည်း၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ တဿာ-သည်၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်သော၊ အယံ လာဘော-ဤ
 လာဘ်သည်၊ (ဋီကာ၌ “လဒ္ဓလာဘော” ဟု ရှိ၏၊ “လဒ္ဓေါ လာဘော” ဟု ဝါကျ
 ရှိမှ သာ၍ ကောင်းမည်၊) အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ အပါယေသု-အပါယ်တို့၌၊
 ဝိနိပတနဟေတုနာ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ကျခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ သမ္ပတိ-ယခုဘဝ၌၊ အဓမ္မစရဏေန-မတရား ကျင့်ခြင်းအားဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဝုတ္တိနာမ-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမည်သည်၊ ဟောတိ၊ (တသွာ-ထို့
 ကြောင့်တည်း၊) ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ယာ ဝုတ္တိ-အကြင်အသက်မွေး
 ဝမ်းကြောင်းသည်၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ဝိနိပါတေန-အပါယ်တို့၌ ဖောက်
 ဖောက်ပြန်ပြန် ကျကြောင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣဓ-ဤဘဝ၌၊
 အဓမ္မစရဏေနဝါ-မတရားကျင့်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပဇ္ဇတိ-ပြီးစီး၏၊
 တာယ ဝုတ္တိယာ-ထိုအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊
 တေန-ကြောင့်၊ ဓိရတ္ထု၊ ပေ၊ အဓမ္မစရဏေနဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဗြာဟ္မ
 ဏ-ပုဏ္ဏား၊ တံ ခနလာဘံ-ထိုဥစ္စာဟူသော လာဘ်၏လည်းကောင်း၊ (တံ) ယသ
 လာဘဉ္စ-ထိုအခြွေအရံ၊ အကျော်အစောဟူသော လာဘ်၏လည်းကောင်း၊ (ပရိ
 ဝါရယသ၊ ကိတ္တိယသနှစ်မျိုးလုံး ယူ၊) ဓိ-ထို့ထို့ ထွေးထိုက်သည်၊ ဝါ-စက်ဆုပ်ရွံရှာ

ဖွယ်သည်။ အတ္ထု-ဖြစ်လေစွ၊ ဝိနိပါတေန-အပါယ်တို့၌ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ကျကြောင်း၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓမ္မစရဏေနဝါ-မတရား ကျင့်ခြင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယာ ဝုတ္တိ-အကြင်အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းသည်၊ (နိဗ္ဗုဒ္ဓတိ-ပြီးစီး၏၊ တာယ ဝုတ္တိယာ-ဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း)။

ပရိဗ္ဗဇ မဟာဗြဟ္မေတိ-ကား၊ မဟာဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏားကြီး၊ ဣတော ဒိသာ-ဤအရပ်မှ၊ သီဃံ-လျှင်စွာ၊ ပလာယသု-ပြေးပါလော၊ ပစ္စန္တညေပိ ပါဏိနောတိ-ကား၊ အညေပိ-အသင်တို့မှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ပစ္စန္တိ စေတ-ချက်လည်း ချက်ပြုတ်ကြပါကုန်၏၊ ဘုဉ္ဇန္တိစ-စားလည်း စားကြပါကုန်၏၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ တွဉ္ဇေဝ-သင်သည်လည်းကောင်း၊ ရာဇာစ-သည်လည်းကောင်း၊ (န စပသိ-ချက်သည် မဟုတ်ပါ၊ န ဘုဉ္ဇသိ-စားသည် မဟုတ်ပါ) မာ တံ ပေ၊ ကုမ္ဘမိဝဘိဒါတိ-ကား၊ ဟိ-တိုက်တွန်းသင့်စွ၊ တံ-သည်၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ အပရိဗ္ဗဇိတွာ-ထွက်မပြေးမူ၍၊ ဣမံ အဓမ္မ-ဤမတရားအမှုကို၊ သုစေ အာစရိဿသိ-အကယ်၍ ကျင့်နေအံ့၊ တတော-ထိုသို့ကျင့်နေခြင်းကြောင့်၊ တံ-သင့်ကို၊ [တွန္တိ ဥပယောဂတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ တံ ဣစ္စေဝ ဝါ ပါဌော-ဋီကာ။] ဧဝံ-ဤသို့၊ အာစရိတော-ပြုကျင့်အပ်သော၊ သော အဓမ္မော-ထိုမတရားသည်၊ ဥဒက ကုမ္ဘံ-ရေအိုးကို၊ ပါသာဏော-ကျောက်သည်၊ ဘိန္ဒုတိ ယထာ-ခွဲသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဘေစ္ဆတိ-ခွဲလတ်၊ [ဘေစ္ဆတိ၌ ဘိဒိဓာတ် + သာတိဝိဘတ်၊ ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော သုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဓါပိဖြင့် စီရင်။] တေန-ကြောင့်၊ မယံ-တို့သည်၊ ပရိဗ္ဗဇ ပေ၊ ကုမ္ဘမိဝဘိဒါတိ-ဟူ၍၊ တံ-သင့်ကို၊ ဝဒါမ-ပြောဆိုပါကုန်၏၊ [မဟာဗြာဟ္မေ-ပုဏ္ဏားကြီး၊ ပရိဗ္ဗဇ-တစ်ရွာတစ်ကျေး၊ လျှင်စွာပြေးလော၊ အညေ-မင်းနှင့် ပုဏ္ဏား၊ အသင်တို့မှ အခြားကုန်သော၊ ပါဏိနောပိ-သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ ပစ္စန္တိ-မိမိတို့ဘာသာ ချက်ပြုတ်၍ စားသောက်ကြပါကုန်၏၊ အသ္မာ-ကျောက်သည်၊ ကုမ္ဘံ-ရေအိုးကို၊ (ဘိန္ဒုတိ) ဣဝ-ခွဲသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-ဤအတူ) အာစရိတော-ပြုကျင့်အပ်သော၊ အဓမ္မော-မတရားသည်၊ တံ-သင့်ကို၊ မာ အဘိဒါ-မခွဲပါစေနှင့်၊ (အဘိဒါ၌ ဘိဒိဓာတ် + အဇ္ဈတ္တနီ အာဝိဘတ်၊ အလာ။)]

ဥစ္စေ အာသနေတိ-ကား၊ အန္တမသော-အားဖြင့်၊ ဘူမိပ္ပဒေသေပိ-မြေအရပ်၌လည်း၊ ဥန္တတဌာနေ-မြင့်မောက်သော အရပ်၌၊ နိသိန္နဿ-သော၊ (အဂိလာနဿ-အား၊) ဒေသေတုံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်။

၆၄၈။ န ဌိတော နိသိန္နဿာတိ-ကား၊ ထေရုပဌာနံ-ထေရ်အား ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ ဝန္တော-သွား၍၊ ဌိတံ-ရပ်နေသော၊ ဒဟရဘိက္ခု-ရဟန်းငယ်ကို၊

န ဌိတော နိသိန္နဿ။ ။တရားဟောခြင်းကိစ္စ၌ ရပ်နေသူက ထိုင်နေသူအား မဟောကောင်းသောကြောင့် ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း ၂ ပါးတွင် ရပ်ခြင်းက ပို၍ လေးစားသော

အာသနေ-နေရာ၌၊ နိသိန္ဓော-ထိုင်နေသော၊ မဟာထေရော-သည်၊ ပဉ္စ-ပြဿနာ
ကို၊ သစေပိ ပုစ္ဆတိ-အကယ်၍မူလည်း မေးအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) န ကထေတဗ္ဗ-မဖြေ
ဆိုရာ၊ (ပါဠိအဋ္ဌကထာစကားဖြင့် မဖြေဆိုရာ၊) ပန-ထိုသို့မဖြေဆိုရာပါသော်လည်း၊
ဂါရဝေန-လေးစားသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-လေးစားခြင်းကြောင့်၊ ထေရံ-ကို၊
ဥဋ္ဌဟိတွာ-ထ၍၊ ပုစ္ဆထ-မေးပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တု-လျှောက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-
မတတ်ကောင်း၊ ဝါ-မတော်၊ ပဿ-နံပါး၌၊ ဝါ-ဘေး၌၊ ဌိတဘိက္ခုဿ-ရပ်နေ
သော ရဟန်းအား၊ ကထေမိ-ဖြေဆိုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ကထေတုံ-
ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။

၆၄၉။ န ပစ္ဆတော ဂစ္ဆန္တေနာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝါ-ရှေ့က၊
ဂစ္ဆန္တော-သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္ဆတော-နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က၊ ဂစ္ဆန္တိ-
သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဉ္စ-ကို၊ သစေ ပုစ္ဆတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) နကထေတဗ္ဗ-
မဖြေဆိုရာ၊ ပစ္စိမဿ-နောက်၌ ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ကထေမိ-အံ့၊ ဣတိ-
ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊ ဥဂ္ဂဟိတဓမ္မ-ဆရာ
အထံ၌ သင်ယူအပ်ပြီးသော ပါဠိအဋ္ဌကထာတရားကို၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ သဇ္ဈယိတုံ-
သရဇ္ဈာယ်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ သမဓုရေန-ညီမျှသော ထမ်းပိုးဖြင့်၊ ဝါ-ရင်
ပေါင်တန်း၊ ဂစ္ဆန္တဿ-သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ကထေတုံ-ဟောခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖြေဆို
ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ [ထမ်းပိုးကို နွားတစ်ရှဉ်း အညီအမျှ ထမ်းသွားသကဲ့သို့
ရင်ပေါင်တန်းသွားခြင်းကို “သမဓုရ” ဟု ဆိုသည်။]

၆၅၀။ န ဥပ္ပထေနာတိ ဧတ္တာပိ-၌လည်း၊ ဒွေပိ-တရားဟောသူ၊ တရားနာသူ
နှစ်ဦးတို့သည်လည်း၊ သကဋပထေ-လှည်းလမ်းခရီး၌၊ ဧကေကစက္ကပထေနဝါ-
တစ်ခုတစ်ခုသော လှည်းဘီး၏ လမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပထေနဝါ-မမှန်

ဣရိယာပုထ်ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏၊ အမှန်မှာ - ရပ်ခြင်းက ပို၍ လေးစားသော ဣရိယာပုထ်
မဟုတ်ပါ။ ရပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်က မသက်သာဘဲ ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်က သက်သာသော
ကြောင့် “သက်သာသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် နေသူအား မသက်သာသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်
နေသူက တရား မဟောကောင်း” ဟု ပညတ်တော်မူရပါသည်။ အရီအသေ ပြုရာ၌ကား
ထိုင်ခြင်းက ရပ်ခြင်းထက် ရှိသေရာ ရောက်ပါသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။အာစရိယေ ဌိတကေ ပုစ္ဆန္တေ သစေ တေ ဘိက္ခု၊ နိသိဒန္တိ၊ သတ္တရိ
ဂါရဝံ ကတံ ဟောတိ၊ အာစရိယေ အဂါရဝံ၊ သစေ ဥဋ္ဌဟန္တိ၊ အာစရိယေ ဂါရဝံ ကတံ
ဟောတိ၊ သတ္တရိ အဂါရဝံ-ဆရာက ရပ်၊ ဘုရားရှင်က ထိုင်နေတော်မူရာဝယ် တပည့်တို့က
ထိုင်နေကြလျှင် (ထိုင်ခြင်းတူသော) ဘုရားရှင်ကို ရှိသေရာရောက်၍ ဆရာကို ရှိသေရာ
မရောက်၊ တပည့်တို့က ရပ်နေကြလျှင် (ရပ်ခြင်းတူသော) ဆရာကို ရှိသေရာ ရောက်၍၊
ထိုင်တော်မူနေသော ဘုရားရှင်အား မရှိသေရာ ရောက်သည်။ [ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ခဇ္ဇနီယဝဂ်။]

သော လမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သမဓုရ်-ညီမျှသော ထမ်းပိုး ထမ်းနည်းနှင့် တူစွာ၊ ဝါ-ရင်ပေါင်တန်း၊ သစေ ဂစ္ဆန္တိ-အကယ်၍ သွားကုန်အံ့၊ (ဧဝံသန္တေ) (ကထေတုံ-ဌာ၊) ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။

၆၅၁။ အသဗ္ဗိစ္စာတိ-ကား၊ ပဋိစ္စန္ဒဌာနံ-ဖုံးကွယ်အပ်သော အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ သံ-သွားစဉ်၊ သဟဿ-အဆောတလျင်၊ ဥစ္စာရောဝါ-ကျင်ကြီးသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပဿာဝေါဝါ-ကျင်ငယ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ နိက္ခမတိ-ထွက်သွားအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) 'အသဗ္ဗိစ္စကတောနာမ-အသဗ္ဗိစ္စကတမည်၏၊ (သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် မစေ့ဆော်မှု၍ ပြုအပ်သည်မည်၏၊) (တသ္မာ) အနာပတ္တိ (ဟောတိ။)

၆၅၂။ န ဟရိတေတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဇီဝမာနရုက္ခဿ-ရှင်ဆဲသစ်ပင်၏၊ ယမ္ပိ မူလံ-အကြင်အမြစ်သည်လည်း၊ ပထဝိယံ-မြေပေါ်၌၊ ဒိဿမာနံ-ပေါ်ထင်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ သာခါဝါ-သစ်ကိုင်း သစ်ခက်သည်သော်လည်း၊ ဘူမိလဂ္ဂါ-မြေ၌ ကပ်ငြိနေသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဂစ္ဆတိ-၏၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုအမြစ် သစ်ခက် ကို၊ ဟရိတသခါတမေဝ-ဟရိတဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်သာ၊ ခန္ဓေ-ပင်စည်ပေါ်၌၊ နိဿိဒိတွာ-ထိုင်၍၊ အပ္ပဟရိတဌာနေ-စိမ်းစိုသော မြက်သစ်ပင် မရှိသော အရပ်၌၊ ပါတေတုံ-စွန့်ချခြင်းဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ အပ္ပဟရိတဌာနံ-ကို၊ သြလောကေန္တ သေဝ-ကြည့်စဉ်ပင်၊ သဟဿ-အဆောတလျင်၊ နိက္ခမတိ-ထွက်သွားအံ့၊ ဂိလာန ဌာနေ-ဂိလာန၏ အရာ၌၊ ဌိတော-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တော့၏၊ (တသ္မာ၊) ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။

အပ္ပရိတေ ကတောတိ-ကား၊ အပ္ပဟရိတံ-စိမ်းစိုသော မြက်သစ်ပင် မရှိရာ အရပ်ကို၊ အလဘန္တေန-မရသော ရဟန်းသည်၊ တိဏဏ္ဍာပကံဝါ-မြက်ကရွတ်ခွေ ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပလာလဏ္ဍာပကံဝါ-ကောက်ရိုးကရွတ်ခွေကိုသော်လည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-၍၊ ကတောပိ-ပြုအပ်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သည်လည်း၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဟရိတံ-စိမ်းစိုသော မြက်သစ်ပင်ကို၊ သြတ္ထရတိ-လွှမ်းမိုးအံ့၊ ဝဋ္ဋတိ ယေဝ-သာ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ခေဠေန-တံထွေးဖြင့်၊ သယံဇာတကာ ပိ-နှပ်ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာ-သွင်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ။

၆၅၃။ န ဥဒကေတိ ဧတံ-န ဥဒကေဟူသော ဤသိက္ခာပုဒ်ကို၊ ပရိဘောဂ ဥဒကမေဝ-သုံးဆောင်အပ် သုံးဆောင်ကောင်းသော ရေကိုသာ၊ သန္ဓာယ-ရည် ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ အပရိဘောဂေသု-မသုံးဆောင်အပ် မသုံးဆောင်ကောင်းကုန်သော၊ ဝစ္စကုဋိသမုဒ္ဒါဒိဥဒကေသု-ဝစ္စကုဋိတွင်း၌ ရှိသောရေ၊ သမုဒ္ဒရာရေ အစရှိသော ရေတို့၌၊ (ကရောန္တဿ-စွန့်ချမှုကို ပြုသော ရဟန်း၏၊) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဒေဝေ-သည်၊ ဝသန္တေ-

ရွာလတ်သော်၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဥဒကောဃော - ရေအယဉ်သည်၊
 ဟောတိ-အံ၊ အနုဒကဌာနံ-ရေ မရှိသော အရပ်ကို၊ ဩလောကေန္တဿေဝ-ကြည့်
 ရှုစဉ်ပင်၊ နိက္ခမတိ-ထွက်သွားအံ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ မဟာပစ္စရိယံ-၌၊ ဧတာဒိသေ
 ပေ၊ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတာဒိသေ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 ကာလေ-အခါ၌၊ အနုဒကဌာနံ-ကို၊ အလဘန္တေန-မရသော ရဟန်းသည်၊ ကာတုံ-
 ဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ။ သဗ္ဗသိက္ခာပဒေသု-တို့၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊
 ဥတ္တာနတ္ထမေဝ-သာ။ ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာနှင့်
 ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

သတ္တမော-သော၊ ဝဂ္ဂေါ-ဝဂ်တည်း။

ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သမုဋ္ဌာနာဒိ ဒီပနတ္ထာယ-သမုဋ္ဌာန် အစရှိ
 သည်တို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ ပကိဏ္ဏကံ-ရောပြွမ်း
 သော အဆုံးအဖြတ်တည်း၊ ဥဇ္ဈိကဥစ္စာသဒ္ဓပဋိသံယုတ္တာနိ-ဥဇ္ဈိက၊ ဥစ္စာသဒ္ဓ
 တို့နှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-လေးပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊
 သကဗဠေန မုခေန ဗျာဟရဏံ-သကဗဠေန မုခေန ဗျာဟရဏဟူသော၊ ဧကံ-
 တစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဆမာနီစာသနဌာနပစ္ဆတောဂမနဥပ္ပထ
 ဂမနပဋိသံယုတ္တာနိ-ဆမာ၊ နီစာသန၊ ဌာန၊ ပစ္ဆတောဂမန၊ ဥပ္ပထဂမနတို့နှင့်
 စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ-ငါးပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊
 ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ သမနုဘာသနသမုဋ္ဌာ
 နာနိ-သမနုဘာသနသိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန်နှင့် တူသော သမုဋ္ဌာန်ရှိကုန်၏၊ ပေ၊
 ကိရိယာနိ-မပြုထိုက်သော လွန်ကျူးမှုကို ပြခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ပေ၊
 ဒုက္ခဝေဒနာနိ-ဒုက္ခဝေဒနာရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။
 [သစိတ္တက စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သူပေါဒနဝိညတ္တိသိက္ခာပဒံ-သည်၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ၊ ဆတ္တပါဏိ၊ ပေ၊ နာမ
 ကာနိ-ဆတ္တပါဏိ၊ ဒဏ္ဍပါဏိ၊ သတ္တပါဏိ၊ အာဝုဓပါဏိ၊ ပါဒုက၊ ဥပါဟန၊ ယာန၊
 သမာန၊ ပလ္လတ္တိက၊ ဝေဌိတ၊ ဩဝုဏ္ဏိတအမည်ရှိကုန်သော၊ ဧကာဒသ-တစ်ဆယ့်
 တစ်ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ ဓမ္မဒေသနာသမုဋ္ဌာနာနိ-ဓမ္မဒေသနာ
 သမုဋ္ဌာန်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ဝါစာစိတ္တတော-နှုတ်စိတ်ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌဟန္တိ-
 ကုန်၏၊ ကိရိယာကိရိယာနိ-ရံခါ မပြုထိုက်သော လွန်ကျူးမှုကို ပြခြင်း၊ ရံခါ ပြုထိုက်
 သော ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနာနိ-
 တို့တည်း၊ အဝသေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ တေပဏ္ဏာသ-ငါးဆယ့်သုံးပါးကုန်သော၊

သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနာနိ-ပဌမပါရာဇိက သမုဋ္ဌာနိရိ
ကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

သဗ္ဗသေခိယေသု-အလုံးစုံသော သေခိယသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ အာဗာဓပစ္စယာ-
အနာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ထူပီကတပိဏ္ဍာပါတေ-
ထူပီကတပိဏ္ဍာပါတသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ သူပဗျဉ္ဇနေန ပဋိစ္ဆာဒနေ-သူပ
ဗျဉ္ဇနေန ပဋိစ္ဆာဒနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဥဇ္ဈာနသညီမိ-ဥဇ္ဈာနသညီသိက္ခာပုဒ်
လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တီသု-ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒေသု-တို့၌၊ ဂိလာနော-
သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [ထိုသိက္ခာပုဒ်တို့၌ “အနာပတ္တိ ဂိလာနဿ” ဟု ပါဠိတော်၌
မလာ၊ ထို့ကြောင့် ဂိလာနလည်း အာပတ်မှ မလွတ်-ဟူလို။] သေခိယဝဏ္ဏနာ-
သေခိယသိက္ခာပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

သေခိယအဖွင့် ပြီးပြီ။

အဓိကရုဏသမထ

၆၅၅။ အဓိကရုဏသမထေသု-အဓိကရုဏသမထတို့၌၊ သတ္တာတိ-သတ္တ
ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုအဓိကရုဏသမထသိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ ဝါ-
တို့ကို၊ သင်္ချာပရိစ္ဆေဒေါ-သင်္ချာဖြင့် ပိုင်းခြားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ (ယေ ဓမ္မာ-
အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊) စတုဗ္ဗိမံ-၄ ပါး အပြားရှိသော၊ အဓိကရုဏံ-အဓိက
ရုဏ်းကို၊ သမေန္တိ ဝူပသမေန္တိ-ငြိမ်းစေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဓိ
ကရုဏ်းကို ငြိမ်းစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အဓိ
ကရုဏသမထာ-အဓိကရုဏသမထတို့မည်၏၊ တေသံ-ထိုအဓိကရုဏသမထ
တို့၏၊ ဝိတ္ထာရော-ကို၊ ခန္ဓကေစ-သမထက္ခန္ဓကဉ္စလည်းကောင်း၊ ပရိဝါရေစ-၌
လည်းကောင်း၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုအကျယ်၏၊
အတ္ထံ-ကို၊ တတ္ထေဝ-ထိုသမထက္ခန္ဓက၊ ပရိဝါ၌သာ၊ (ထိုသမထက္ခန္ဓက၊ ပရိဝါကျ
မှသာ၊) ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့၊ သဗ္ဗတ္ထံ-အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သေသံ-
ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်သာ၊ ဣတိ-
အပြီးတည်း။

သမန္တပါသာဒိကာယ-သမန္တပါသာဒိကာမည်သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-
ဝိနည်းပါဠိတော်၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၌၊ ဘိက္ခုဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာ-ဘိက္ခု
ဝိဘင်း၏ အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ဘိက္ခုဝိဘင်း၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊
နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

အယံ ဝဏ္ဏနာ - ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ အနန္တရာယေန-
 အန္တရာယ်ကင်း၊ ရန်စွယ်ရှင်းသဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတာ ယထာ-နိဂုံးအရောက်၊ ပြီးမြောက်
 သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ပါဏိနော-သတ္တဝါတို့သည်၊ အနန္တရာယေန-အန္တရာယ်
 ကင်း၊ ရန်စွယ်ရှင်းသဖြင့်၊ သန္တိ-ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းရာမှန်၊ အေးနိဗ္ဗာန်သို့၊
 ပပေါ်၍-ရောက်ကြပါစေကုန်သတည်း။

သဒ္ဓမ္မော-ပရိယတ် ပဋိပတ် ပဋိဝေဒအားဖြင့် သုံးပါးသော သဒ္ဓမ္မသည်၊
 စိရ်-ကြာမြင့်စွာ၊ တိဌတု-တည်တံ့ပါစေသတည်း၊ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ ကာလေ-ရွာ
 သင့်ရာအခါ၌၊ ဝဿ-ရွာလျက်၊ စိရ်-ကြာမြင့်စွာ၊ ပဇ်-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊
 တပေတု-နှစ်သိမ့်ပါစေသတည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ မေဒနီ-တစ်မြေပြင်လုံးကို၊ ဝါ-
 မြေပြင်၌နေ၊ လူဠိလ်ခြေကို၊ ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊ ရက္ခတု-စောင့်ရှောက်ပါစေ
 သတည်း၊ ဣတိ-ဤကား ပတ္ထနာတည်း။

ဘိက္ခုဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာအဖွင့် ပြီးပြီ။

ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ

ဘိက္ခုနီ-ရဟန်းတို့၏၊ ဝိဘင်္ဂဿ-ဝိဘင်း၏၊ (တစ်နည်း) ဘိက္ခုနီ ဝိဘင်္ဂဿ-
 ဘိက္ခုဝိဘင်း၏၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၌၊ သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-
 သံဂါယနာ တင်အပ်ပြီးသော၊ ဘိက္ခုနီနိ-ဘိက္ခုနီတို့၏၊ ယော ဝိဘင်္ဂေါ-အကြင်
 ဝိဘင်းသည်၊ အဿ-ရှိ၏၊ တဿ-ထိုဘိက္ခုနီဝိဘင်း၏၊ သံဝဏ္ဏနာက္ကမော-ဖွင့်
 ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာအစဉ်သည်၊ ယတော - အကြေကြောင်း၊ ပတ္တော -
 ရောက်လာပြီ၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ တဿ-ထိုဘိက္ခုနီဝိဘင်း၏၊ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနံ-
 ရှေးမဟုတ်သော ပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကာတံ-ပြုခြင်းငှာ၊
 တာဝ-သံဃာဒိသေသံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (သင်္ဂဟိတော-သံဂါယနာ တင်အပ်
 သော၊) ပါရာဇိက-ပါရာဇိကကဏ္ဍ၌၊ အယံ သံဝဏ္ဏနာ-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ
 အဋ္ဌကထာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တော့လတုံ။ [ယောဇနာ၌ “ဘိက္ခုနီနိ
 ယော ဝိဘင်္ဂေါ သင်္ဂဟိတော အဿ” ဟု ယောဇနာ၏။]

၁။ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၅၆။ တေန သမယေန ၊ပေ၊ သာဠော မိဂါရနတ္တာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤ
 ပါဌ၌၊ သာဠောတိ-သာဠဟူသည်ကား၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ ပန-
 ဆက်၊ (ယေန-အကြေကြောင်း၊ သော-ထိုသူသည်၊) မိဂါရမာတုယာ-မိဂါရသူဌေး၏
 အမိအရာ၌ တည်သော ဝိသာခါ၏၊ နတ္တာ - မြေးသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ တေန -

ကြောင့်၊ မိဂါရနတ္တာတိ-မိဂါရနတ္တာဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်။) ဂုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [မိဂါရမာတုယာ + နတ္တာ မိဂါရနတ္တာ၊ မာတု ဟူသော အလယ်ပုဒ် ကျေသော မဇ္ဈေလောပီတပျရိသ်သမာသ်တည်း။] နဝကမ္မိ ကန္တိ-ကား၊ နဝကမ္မာဓိဋ္ဌာယိကံ-အသစ်အသစ်ဖြစ်သော အမှုကို စီမံတတ်သူကို၊ (“ဒေထ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ပဏ္ဍိတာတိ-ကား၊ ပဏ္ဍိစ္စေန-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပင်ကိုယ်ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟောတိ၊) ဗျတ္တာတိ- ကား၊ ဝေယတ္တိယေန-ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သူ၏ အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ- သည်၊ (ဟောတိ၊) မေဓာဝိနီတိ-ကား၊ ပါဠိဂ္ဂဟဏေ-ပါဠိကို သင်ယူခြင်း၌၊ သတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမာယ - သတိရှေ့သွားရှိသော၊ ဝါ - သတိပဓာနရှိသော၊ ပညာယ - ပညာနှင့်

နဝကမ္မကံ။ ။နဝံ-အသစ်ဖြစ်သော + ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ နဝကမ္မံ-လုပ်၊ (ဒွါရေ+ နိယုတ္တာ၌ ဒွါရေကို “ဒွါရပါလေန” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့) ဤ၌လည်း နဝကမ္မပြုလုပ်ခြင်းတိုင် အောင် ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ “နဝကမ္မေ + နိယုတ္တာ နဝကမ္မိကော” ဟု ပြု၊ ဣတပစ္စည်း “နိယုတ္တ-ယှဉ်” ဟူသည် ထိုပြုလုပ်မှု၌ “အဓိနော-စပ်ဆိုင်သူ၊ အဓိကတော-အကြီးအကဲပြုသူ၊ ဗျာပါရိတော-ကြောင့်ကြံစိုက်သူ” ဟု သဒ္ဒါဋီကာ ပဋိကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် နဝကမ္မာ ဓိဋ္ဌာယိကံသည် သဒ္ဒတ္ထ မဟုတ်၊ အဓိပ္ပာယ်တ္ထတည်း၊ အဓိဋ္ဌာတိ-ဆောက်တည်တတ် စီမံတတ် ၏၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာယိကာ၊ [ဣပစ္စည်း ဌာ၌ အာကို အာယပြု၊ ဘိက္ခုနီကို အရကောက်ရမည် ဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိနံဖြစ်သောကြောင့် အကို ဣပြုရသည်။] နဝကမ္မံ + အဓိဋ္ဌာယိကာ နဝ ကမ္မာဓိဋ္ဌာယိကာ။

ပဏ္ဍိတာ။ ။ပဏ္ဍာ ဂုစ္စတိ ပညာ၊ ထိုထိုအာရုံတို့၌ ရောက်တတ်သောကြောင့် ပညာကို “ပဏ္ဍာ” ဟု ခေါ်၏၊ ဣတပစ္စည်းသည် သဉ္ဇာတအဿတ္ထိအနက်၌ မောဂ္ဂလ္လာန်ချွတ် ဖြင့် သက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဏ္ဍာ + သဉ္ဇတာ ဧတဿာတိ ပဏ္ဍိတာ” ဟု ပြု၊ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာကား “ပဏ္ဍိတာ”ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၏ သဉ္ဇာတ အဿတ္ထိအနက်ကို ဖွင့်ပြ သော သံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ထို့နောက် ပဏ္ဍိတာယ + ဘာဝေါ ပဏ္ဍိစ္စံ” ဟု ပြု၍ ပညာကို အရ ကောက်ပါ။

ဗျတ္တာ။ ။ဝိပုဗ္ဗ အဉ္စဓာတ် တပစ္စည်းတည်း၊ ဘုဇာဒိဂိုဏ်း၊ ဘုဇာဒိနမန္တော နော ခွိစသုတ်ဖြင့် ဓာတွန်ချေ၊ တဒ္ဓေဘော်လာ၊ ထို့နောက် ယလာ၍ “ဝိယတ္တ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဝ၏ ဣကို ယပြုလျှင် “ဗျတ္တ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဗျတ္တနှင့် ဝိယတ္တသည် ပရိယာယ်ပင်တည်း၊ ဝိသေသေန အဉ္စတိ ဂစ္ဆတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ ဝိယတ္တော၊ (ပုဂ္ဂလော၊) ဝိယတ္တဿ + ဘာဝေါ ဝေယတ္တိယံ၊ ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ တွ၏ အကို ဣပြု၊ (“ဣဿရိယံ” ပြီးပုံကဲ့သို့တည်း၊) အကြင် ပညာကြောင့် အထူးသိတတ်၏၊ ထိုပညာသည် ဝေယတ္တိယမည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝေယတ္တိယေန သမန္နာဂတာ” ဟု ဆိုသည်၊ “ဝေယတ္တိကေန” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။

မေဓာဝိနီ။ ။မေဓာသဒ္ဒါသည် အချို့နေရာ၌ အဆိဩဇာရှိသော ဉာဏ်ပညာကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ပါဠိအနက်ကို သင်ယူရာဝယ် ပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ အနက် ကိုလည်းကောင်း သိလွယ်သော ပညာကို ယူစေလို၍ “ပါဠိဂ္ဂဟဏေ၊ ပေ၊ သမန္နာဂတာ”ဟု

လည်းကောင်း၊ အတ္ထဂ္ဂဟဏေ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို သင်ယူခြင်း၌၊ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ-ပညာရှေ့သွားရှိသော၊ သတိယာ-နှင့်လည်းကောင်း၊ သမန္နာဂတာ-ပြည်စုံသည်၊ (ဟောတိ။)

ဒက္ခာတိ-ကား၊ ဆေကာ-ကျွမ်းကျင်သည်၊ အဝိရဇ္ဈိတွာ-မချွတ်ယွင်းမှု၍၊ သီယံ-လျင်စွာ၊ ကတ္တဗ္ဗကာရိနီ-ပြုထိုက်သော အမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ (ဟောတိ။) ကုတိ အတ္ထော၊ အနလသာတိ-ကား၊ အာလသိယ ဝိရဟိတာ-ပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်မှ ကင်းသည်၊ (ဟောတိ။) တတြုပါယာယာတိ-ကား၊ တေသု တေသု ကမ္မေသု-ထိုထိုအလုပ်တို့၌၊ ဥပါယဘူတာယ-ကပ်၍ သိတတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-အကြောင်းဥပါယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိမံသာယာတိ-ကား၊ ကတ္တဗ္ဗကမ္မုပပရိက္ခာယ-

ဖွင့်သည်၊ ပါဠိကို အရကျက်ရာ၌ ဉာဏ်ပညာသည် ပဓာန မဟုတ်၊ သတိသာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် “ပါဠိဂ္ဂဟဏေ သတိပုဂ်မာယ ပညာယ” ဟု ဆိုသည်။

မှန်၏-ပိဋကပါဠိကိုဖြစ်စေ၊ အခြား ကျမ်းစာကိုဖြစ်စေ သတိကောင်းသူသည် မှတ်မိလွယ်၏။ ထိုသို့မှတ်မိသော သတိပုဗ္ဗင်္ဂမပညာကို ရည်ရွယ်၍ မြန်မာတို့က “မှတ်ဉာဏ်ကောင်းသူ” ဟု ပြောကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ မှတ်ဉာဏ်ကောင်းသူများလည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် လေးလေးနက်နက်ကို စဉ်းစားကြံစည်ရာဝယ် ပညာထက်မြက်မှု သိလွယ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထဂ္ဂဟဏေ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိယာ” ဟု ဆိုသည်။ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမဖြစ်ဖို့ရန်လည်း သမာဓိ အကူအညီ ရမှ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ကျက်ဉာဏ်ကောင်းသော်လည်း သမာဓိ နည်းပါးမှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လွယ်ကူစွာလည်း မသိနိုင်၊ လေးလေးနက်နက်လည်း မသိနိုင်ဘဲ ရှိတတ်ကြသည်။

ဒက္ခာ။ ။ဒက္ခဓာတ်သည် “ဝေဂ-လျင်မြန်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ ဒက္ခတိ ကိစ္စာ ကိစ္စေသု သီယံ ပဝတ္ထတိတိ ဒက္ခာ၊ ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌ လျင်မြန်စွာ ပြီးအောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်။ ထိုသို့ အလျင်အမြန် ပြီးအောင်(ရွက်ဆောင်ရာဝယ် အမှားမှား အယွင်းယွင်း ရှိတတ်သောကြောင့် “အဝိရဇ္ဈိတွာ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။

အနလသာ။ ။လသဓာတ်သည် အလိုရှိခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ လသတိတိ လသာ၊ န + လသာ အလသာ၊ ပျင်းရိသောကြောင့် ထိုထိုကိစ္စကို မပြုလိုသော မိန်းမ၊ န + လသာ အလသာ၊ မပျင်းရိသော မိန်းမ၊ “အာလသိယဝိရဟိတာ” ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ၊ အလသဿ + ဘာဝေါ အာလသိယံ၊ ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုကဲ့သို့ ပျင်းရိနေသူတို့သည် “နိသိန္နဌာနေ နိသိန္နာဝ ဟောန္တိ၊ ဌိတဌာနေ ဌိတာဝ-ထိုင်မိထိုင်ရာ ထိုင်နေတတ်ကြ၊ ရပ်မိရပ်ရာ ရပ်နေတတ်ကြသည်။ မပျင်းရိသူကား “ဧဝံ အဟုတွာ ဝိပ္ပာရိကေန စိတ္တေန သဗ္ဗကိစ္စံ နိပ္ပာဒေတိ-ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်၊ အရာရာ၌ နှံ့စပ်သော စိတ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်။

တတြုပါယာယ။ ။“တေသု တေသု” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် တတြ၌ ဝိစ္စာကျေနည်ဟု ကြံပါ၊ တချို့ပါဠိတော်များ၌ “တတြ တတြုပါယာယ” ဟုပင် ရှိသည်။ ထိုထိုအလုပ်၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို စဉ်းစားတတ်သော ဉာဏ်ကို “တတြ တတြုပါယဝိမံသာ”-ဟု ခေါ်သည်။

ပြုထိုက်သော အလုပ်ကို စူးစမ်းတတ်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်၊ (သမန္နာဂတာ၌ စပ်၊) သမန္နာဂတာတိ-ကား၊ သမ္ပယုတ္တာ-ယှဉ်သည်၊ (ဟောတိ၊) အလံ ကာတုန္တိ-ကား၊ တံတံ ကမ္မံ-ထိုထိုအလုပ်ကို၊ ကာတံ-ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟောတိ၊) အလံ သံဝိဓာတုန္တိ-ကား၊ ဧဝဉ္စ ဧဝဉ္စ-ဤသို့ဤသို့လည်း၊ (သည်ပုံသည်နည်းလည်း၊) ဣဒံ-ဤအလုပ်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သံဝိဒဟိတုမ္ပိ-စီမံခြင်းငှာလည်း၊ သမတ္တာ (ဟောတိ၊) ကတာကတံ ဇာနိတုန္တိ-ကား၊ ကတဉ္စ-ပြုအပ်ပြီးသော အလုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ အကတဉ္စ-မပြုအပ်သေးသော အလုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာနိတု-ငှာ၊ (ဂစ္ဆတိ၌ စပ်။)

တေတိ-ကား၊ တေ ဥဘော-ထိုနှစ်ယောက်တို့သည်၊ သာ စ သုန္တရိနန္ဒာ-သည်လည်းကောင်း၊ သောစ သာဠော-သည်လည်းကောင်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဘတ္တဂ္ဂေတိ-ကား၊ ပရိဝေသနဌာနေ-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာ အရပ်၌၊ [“ဆွမ်းလုပ်ကျွေးဖို့ရာ ပြင်ဆင်ထားသော နေရာ၌” ဟုလို့၊ ဤအဖွင့်ဖြင့် “အများ စားနေကျဖြစ်သော ရွာတွင်း၊ ကျောင်းတွင်း ဆွမ်းစားဇရပ် မဟုတ်” ဟု ပြသည်။] နိက္ကဋ္ဌေတိ-ကား၊ ကောဏသဒိသံ-အထောင့်နှင့် တူသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒဿိတေ-ပြုအပ်သော၊ ဂမ္ဘီရေ-နက်မှောင် ချောင်ကျသော အရပ်၌၊ ဝိဿရော မေ ဘဝိဿတိတိ-ကား၊ မေ-ငါ၏၊ ဝိရူပေါ-ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိသော၊ သရော-အသံသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဝိပ္ပကာရသဒ္ဓေါ-ဖောက်ပြန်သော အသံသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [ကြောက်လန့်သောကြောင့် “အော်” မိသော အသံဖြစ်လိမ့်မည်၊] ပတိမာနေန္တိတိ-ကား၊ အပေက္ခမာနာ-ရှုမျှော်လျက်၊ (ဌိတာ ဟောတိ၌ စပ်၊) ကျာဟန္တိ (ပဒဿ)-၏၊ ကိံ အဟံ (တိ ပဒစ္ဆေဒေါ-ကိံ + အဟံဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏၊) ဇရာ ဒုဗ္ဗလာတိ-ကား၊ ဇရာယ-ဇရာကြောင့်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိသည်၊ စရဏဂိလာနာတိ-ကား၊ ပါဒရောဂေန-ခြေ၌ ဖြစ်သော ရောဂါနှင့်၊ ဝါ-ခြေနာရောဂါနှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) (“နိပန္နာ ဟောတိ”၌ စပ်၊) [“စရဏေန + ဂိလာနော စရဏဂိလာနာ” ဟု ပြ။]

၂၁

၆၅၇-စ။ အဝဿုတာတိ-ကား၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန-ကာယသံသဂ္ဂရာဂသည်၊ အဝဿုတာ-စိုစွပ်အပ်သည်၊ ကိလိန္တာ-စိုစွပ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) (“သာဒ

နိက္ကဋ္ဌေ။ ။နိက္ကဋ္ဌသဒ္ဓါသည် ကောဏ (အထောင့်) အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကတည်း။ ဤနေရာ၌ ထောင့်ကွေးအရပ်နှင့် တူအောင် တမင်လာ ပြုလုပ်အပ်သော ချောင်ကျသော အရပ်ကို ယူစေလို၍ “ကောဏသဒိသံ ဒဿေတွာ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။

အဝဿုတာ။ ။အဝပုဗ္ဗ သုဓာတ်သည် စိုစွပ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “တိန္တာ” ဟု ဖွင့်၏။ တိန္တာ၌ တိမုဓာတ်လည်း ကိလိဒ (စိုစွပ်ခြင်း) အနက်ဟောပင်တည်း။

ယေယျ” ဌှိ စပ်) က္ကတိ အတ္ထော၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုအဝဿုတပုဒ်၏၊ ပဒ
ဘာဇနေ-ဌှိ၊ တမေဝ ရာဂံ-ထိုကာယသံသဂ္ဂရာဂကိုပင်၊ ဂဟေတွာ-ယူတော်မူ၍၊
သာရတ္တာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုသာရတ္တာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ သာရတ္တာတိ-ကား၊ ဝုတ္တံ-အဝတ်
ကို၊ ရင်္ဂဇာတေန-ဆိုးရည်ဖြင့်၊ (ဇာတသဒ္ဓါ အနက်ထူး မရှိ) ဝါ-ဖြစ်သော ဆိုးရည်
ဖြင့်၊ (ရတ္တံ) ဝိယ-ဆိုးအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန-
ဖြင့်၊ သုဠ-လွန်စွာ၊ ရတ္တာ-ဆိုးအပ်သည်၊ ဝါ-တပ်မက်သည်၊ [ရတ္တာ၌ “သံ +
ရတ္တာ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သံကို “သုဠ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ရတ္တာကို ရင်္ဂဇာတေနကြည့်၍
“ဆိုးအပ်” ဟု ပေးသည်၊ ထို “ဆိုး” ဟူသည်လည်း ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးသောအခါ
ဆိုးရည်သည် အဝတ်၌ စွဲနေသကဲ့သို့ အာရုံ၌ တပ်မက်စွဲလမ်းတတ်သော ရာဂပင်
တည်း။] အပေက္ခာဝတိတိ-ကား၊ တဿေဝ ရာဂဿ-ထိုကာယသံသဂ္ဂရာဂ၏ပင်၊
ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ တသ္မိ ပုရိသေ-ထိုယောက်ျား၌၊ ပဝတ္တာယ-ဖြစ်သော၊ အပေ
က္ခာယ-ရှုငဲ့ခြင်းနှင့်၊ ဝါ-ရှုငဲ့တတ်သော ရာဂနှင့်၊ သမန္နာဂတာ-သည်၊ (ဟောတိ၊)
[“အပေက္ခာ + ဧတိဿာ + အတ္တိတိ အပေက္ခာဝတိ” ဟု ပြု] ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာတိ-
ကား၊ တေန ရာဂေန-ထိုကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့်၊ တသ္မိ ပုရိသေ-၌၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊
ထပိတစိတ္တာ ဝိယ-ထားအပ်သော စိတ်ရှိသကဲ့သို့၊ (ဟောတိ၊) ဒုတိယပဒဝိဘင်္ဂပိ-
အဝဿုတဿဟူသော ဒုတိယပုဒ်၏ ဝိဘင်း၌လည်း၊ ဧသနယော-ဤနည်းတည်း၊
ပုရိသပုဂ္ဂလဿာတိ-ကား၊ ပုရိသသင်္ခါတဿ-ယောက်ျားဟု ဆိုအပ်သော၊ ပုဂ္ဂလ
ဿ-ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (“အာမသနံ” စသည်၌ စပ်ပါ) [“သင်္ခါတ” ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဖွင့်
သဖြင့် ပုရိသနှင့် ပုဂ္ဂလတို့ အရကွဲ မဟုတ်၊ အရတူဟု ပြသည်။] အက္ခေကန္တိ-
ကား၊ အက္ခေကာနံ-ညှပ်ရိုး ၂ ဖက်တို့၏ အစော-အောက်၌လည်းကောင်း၊ ဥဗ္ဘ
ဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ-ကား၊ ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းတို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌လည်း

ထို့ကြောင့် တိန္ဒာကို “ကိလိန္ဒာ”ဟု ဖွင့်ပြန်သည်၊ ကိလိဒ-အဒ္ဓနေ (စိုစွပ်ခြင်း)၊ တကို က္ကပြု။
[သက္ကတ၌ ဩဇာတ်သည် ပါဠိ၌ သုဇာတ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပျောက်သော (ရ်) အစား
ဒွေဘော်ရောက်၍ “အဝဿုတ” ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ဤအဝဿုတာပါဠိဖြင့် မေထုနရာဂကို
ကန့်သည်။]

ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ။ ။ပဋိဗဒ္ဓကို “ဗန္ဓိတွာ ထပိတ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်၊ “နွားချည်
တိုင်၌ နွားကို ချည်ထားသောအခါ ထိုနွားသည် ချည်တိုင်မှ မခွာနိုင်သကဲ့သို့၊ ထိုယောက်ျား
တည်းဟူသော အာရုံ၌ မခွာနိုင်လောက်အောင် စိတ်ရှိသူ” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ယခုအခါ၌ “စွဲလမ်း
သူ” ဟု ခေါ်၏၊ ပဋိဗဇ္ဈတိ-ဖွဲ့မိ ငြိနေ၏၊ က္ကတိ ပဋိဗဒ္ဓံ၊ ပဋိဗဒ္ဓံ + စိတ္တံ ဧတိဿာတိ ပဋိဗဒ္ဓ
စိတ္တာ၊ ယောဇနာ၌ “ပဋိဗန္ဓ” ဟု ရှိ၏၊ “ဗန္ဓိတွာ ထပိတ” ဟု ကံဟောဖွင့်သောကြောင့် တ
ပစ္စည်းဖြင့် “ပဋိဗဒ္ဓ” ဟု ရှိခြင်းက ကောင်း၏။

ကောင်း၊ (“အာမသနံ” စသည်၌ စပ်၊) ပဒဘာဇနေ ပန-၌ကား၊ ပဒပဋိပါဋိယာ ဧဝ-ပုဒ်အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဟေဋ္ဌက္ခကံ ဥပရိ ဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ ဝုတ္တံ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဥဗ္ဘကပ္ပရမ္မိ-တစ်တောင်ဆစ်၏ အထက်ကို လည်း၊ ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလေနဝ-ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလသဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူ အပ်ပြီ၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ မဟာဝိဘင်္ဂေ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ (ဘိက္ခုဝိဘင်း သံယာဒိသေသံအဖွင့်၌) ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ပုရိမာယော ဥပါဒါယာတိ-ကား၊ သာဓာရဏပါရာဇိကေဟိ-ဘိက္ခုတို့နှင့် ဆက်ဆံ သော ပါရာဇိကတို့ဖြင့်၊ စတသော-ကုန်သော၊ ပါရာဇိကာယော-တို့ကို၊ ဥပါဒါယ-ယူ၍၊ ဝါ-ထောက်စာ၍၊ (အယမ္ပိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သမ္ပိန္နနတ္ထ ပိသဒ္ဓါနှင့် တကွ ဆိုအပ်၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ ပန-ဆက်၊ ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလိကာတိ ဣဒံ-ဥဗ္ဘ ဇာဏုမဏ္ဍလိကာဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ ဣမိဿာ ပါရာဇိကာယ-၏၊ နာမမတ္တံ- အမည်မျှသာတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ န ဝိစာရိတံ-မစိစစ်အပ် တော့။

၆၅၉။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤပါဋိတော်ဖြင့်၊ (ဝိဘဇိတွာ၌ စပ်၊) ဥဒ္ဓိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ- သံရုပ်အရ ထုတ်ပြအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ ပဒါနုက္ကမေန-ပုဒ်အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ-တော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ-၌၊ အဝဿုတာဒိဘေဒေန-အဝဿုတ အစရှိ သည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ အာပတ္တိဘေဒံ-အာပတ်အပြားကို၊ ဒသေတုံ-ငှာ၊ ဥဘ တော အဝဿုတေတိ အာဒိ-ဥဘတော အဝဿုတေ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဥဘတော အဝဿုတေ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဥဘတော အဝဿုတေတိ-ကား၊ ဥဘတော-ဘိက္ခုနီ၊ ယောက်ျား ၂ ဦးသားတို့၏၊ အဝဿဝေ-ကာယသံသဂ္ဂရာဝဖြင့် စုံစွပ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊) ဘိက္ခုနိယာ

ပဒဘာဇနေ ၊ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ “အက္ခကာနံ အဓော” ဟုလည်း ကောင်း၊ “ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ ဥပရိ” ဟုလည်းကောင်း အဓောပုဒ် ဥဗ္ဘပုဒ်တို့ကို နောက်ထား၍ ဖွင့်သော်လည်း ပါဠိတော် ပဒဘာဇနီ၌ကား အဓော ဥဗ္ဘတို့၏ အနက်ကို ပုဒ်စဉ်အတိုင်း ရှေ့ကထား၍ “ဟေဋ္ဌက္ခကံ ဥပရိဇာဏုမဏ္ဍလံ” ဟု ဖွင့်သည်-ဟူလို၊ ဟိုင်းဖွင့်သော်လည်း အနက်ပေးသောအခါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်းသာ ပေးရသည်။ [ဥဗ္ဘဇာဏုမဏ္ဍလိကာ၏ ဝိဂ္ဂဟကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဥဘတော အဝဿုတေ။ ။ဘိက္ခုနိယာ ပုရိသဿကို ကြည့်၍ ဥဘတော၌ တော ပစ္စည်းကို ဆဋ္ဌိအနက်ဟောဟုလည်းကောင်း၊ အဝဿဝေကို ကြည့်၍ သုတေ၌ တပစ္စည်းကို ဘောအနက်ဟောဟုလည်းကောင်း သိပါ၊ တပစ္စည်း၏ ဘောအနက် ဟောကြောင်း သိစေလို သောကြောင့်ပင် “အဝဿုတဘာဝေ” ဟု ဘာဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဖွင့်သည်၊ ဤအဝဿုတဘာဝေ၌ တပစ္စည်းကား ကံဟောသာတည်း။

စေ-၏လည်းကောင်း၊ ပုရိသဿ-၏လည်းကောင်း၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန-သည်၊ အဝဿုတဘာဝ-စိစ္စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ကာယေန ကာယံ အာမသတိတိ-ကား၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ ယထာ ပရိစ္ဆိန္ဒေန-အကြင်အကြင်ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော၊ (“အဓက္ခကံ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလံ” ဟု ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော) ကာယေန-ဖြင့်၊ ပုရိသဿ-၏၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကာယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပုရိသောဝါ-ယောက်ျားသည်မူလည်း၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ယထာ ပရိစ္ဆိန္ဒ-သော၊ ကာယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အာမသတိ-သုံးသပ်အံ့၊ ဥဘယထာပိ-၂ ပါးစုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ပါရာဇိကံ-သည်၊ (ဟောတိ။)

ကာယေန ကာယပဋိဗဒ္ဓန္တိ-ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ-ဟောတော်မူအပ်သော အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ (“အဓက္ခကံ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလံ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော) အတ္တနော-၏၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ ပုရိသဿ-၏၊ ကာယပဋိဗဒ္ဓန္တိ-ကိုယ်နှင့် စပ်သော ဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း၊ (အာမသတိ၌ စပ်၊) အာမသတိ ဧတ္ထ-၌၊ သယံဝါ-ဘိက္ခုနီဟူသော မိမိသည်မူလည်း၊ အာမသတု-သုံးသပ်ပစေ၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ အာမသနံဝါ-သုံးသပ်ခြင်းကိုမူလည်း၊ သာဒယတု-သာယာပစေ၊ ထုလ္လစ္စယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ။) ကာယပဋိဗဒ္ဓေန ကာယန္တိ-ကား၊ အတ္တနော-၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရကာယပဋိဗဒ္ဓေန-(အဓက္ခကံ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလံဟု) ဟောတော်မူအပ်သော အပြားရှိသော ကိုယ်နှင့် စပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်၊ ပုရိသဿ-၏၊ ကာယံ-ကို၊ (အာမသတိ၌ စပ်၊) အာမသတိ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ သယံဝါ-ဘိက္ခုနီဟူသော မိမိသည်မူလည်း၊ အာမသတု-သုံးသပ်ပစေ၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ အာမသနံဝါ-ကိုမူလည်း၊ သာဒယတု-သာယာပစေ၊ ထုလ္လစ္စယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ။) အဝသေသပဒေသုပိ-ကြွင်းသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ (“နိဿဂ္ဂိယေန ကာယံ အာမသတိ” အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊) ဣမိနာဝနယေန-ဤနည်းဖြင့်သာ၊ ဝိနိစ္ဆယော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

☞ ပန-ဆက်၊ ဘိက္ခုစေဝ-သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီစ-သည်လည်းကောင်း၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ တတြ-ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌၊ (တစ်နည်း) တတြ-ထိုဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီတို့တွင်၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ စေ အာမသတိ-အကယ်၍ သုံးသပ်အံ့၊ ဘိက္ခု-သည်၊ နိစ္စလော-မတုန်မလှုပ်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ စိတ္တေန-ဖြင့်၊ သာဒယတိ-သာယာအံ့၊ ဘိက္ခု-ကို၊ အာပတ္တိယာ-အာပတ်ဖြင့်၊ န ကာရေတဗ္ဗာ-မပြုစေထိုက်၊

အာပတ္တိယာ န ကာရေတဗ္ဗာ။ ။ဘိက္ခု၏ ကာယသံသဂ္ဂ သံယာဒိသေသံ၌ “ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒယေယံ” ဟု ဟောတော်မူ၍ “ကာယသံသဂ္ဂံ သမာပဇ္ဇေယျ-ကိုယ်ဖြင့်

ဝါ-မဆုံးဖြတ်ထိုက်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သစေ၊ အာမသတိ-အကယ်၍ သုံးသပ်အံ့၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ နိစ္စလာ-မတုန်မလှုပ်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ စိတ္တေနဝ-ဖြင့်သာ၊ အဓိဝါသေတိ-လက်ခံအံ့၊ ဝါ-သာယာအံ့၊ ကာယဂီ-ကိုယ်အင်္ဂါကို၊ အစောပယမာနာပိ-မလှုပ်စေပါသော်လည်း၊ ပါရာဇိကက္ခေတ္တ-ပါရာဇိကခေတ်၌၊ (ပါရာဇိကဖြစ်လောက်ရာ ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်း၌) ပါရာဇိကေန-ပါရာဇိကအာပတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထုလ္လစ္စယခေတ္တ-၌၊ ထုလ္လစ္စယေန-ခြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ကဋ္ဌက္ခေတ္တ-ဒုက္ကဋ္ဌခေတ်၌၊ (ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်ဖြစ်လောက်ရာ ကာယပဋိဗဒ္ဓ၌) ဒုက္ကဋ္ဌေန-ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာရေတဗ္ဗော-ပြုစေထိုက် ၏၊ ဝါ-ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒယေယျာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဋ္ဌကထာသု-ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌၊ ဝိနိစ္ဆယော-တည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဧဝံသတိ-ဤသို့ဆုံးဖြတ်လတ်သော်၊ ကိရိယသမုဋ္ဌာနတာ-ကိရိယသမုဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်သည်၊ န ဒိဿတိ-မထင်ရှား၊ (“မပြုထိုက်သော အမှုကို ပြုခြင်းဟူသော ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှု မထင်ရှား”ဟူလို) တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဗ္ဗာဟုလ္လနယေန-တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းဖြင့်၊ (ကိရိယသမုဋ္ဌာန် များသည်၏အဖြစ်ဟူသော တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းဖြင့်) သာ-ထိုကိရိယသမုဋ္ဌာနတာကို၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

၆၆၀။ ဥဗ္ဘက္ခကန္တိ-ကား၊ အက္ခကာနံ-ညှပ်ရိုးနှစ်ဖက်တို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌ လည်းကောင်း၊ အဓောဇာဏုမဏ္ဍလန္တိ-ကား၊ ဇာဏုမဏ္ဍလာနံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်းတို့၏။

နီးနှောခြင်းသို့ ရောက်အံ့” ဟု ရဟန်း၏ လုလ္လဗျပါရ ပါရှိသော သမာပဇ္ဇနကြိယာဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ဤ၌ “လုလ္လ မပြုဘဲ စိတ်ဖြင့် သာယာနေသော ရဟန်းကို အာပတ်ဖြင့် မဆုံးဖြတ်ရ” ဟု ဆိုသည်။ [ဘိက္ခုဝိဘင်္ဂေ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒယေယျာတိ အဝတ္တာ သမာပဇ္ဇေယျာတိ ဝုတ္တတ္တာ ဘိက္ခု အာပတ္တိယာနုကာရေတဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

တဗ္ဗာဟုလ္လနယေန။ ။ဋီကာ၌ ဗြာဟ္မဏဂါမောကို ပုံစံထုတ်၍ ဆိုထား၏။ [တဗ္ဗာဟုလ္လနယေနာတိ ကြိယာသမုဋ္ဌာနဿေဝ ဗဟုလဘာဝတော၊ ဒိဿတိ ဟိ တဗ္ဗာဟုလ္လနယေန တဗ္ဗောဟာရော၊ ယထာ ဗြာဟ္မဏဂါမောတိ၊ ဗြာဟ္မဏဂါမေပိ ဟိ အန္တမသော ရဇကာဒိနိ ပဉ္စကုလာနိ သန္တိ။-ဋီကာ။] ပုဏ္ဏားတည်းဟူသော ဌာနီတွေ များသောကြောင့် ဂါမကို “ဗြာဟ္မဏဂါမ” ဟု ဆိုထားရာ၌ နည်း ၄၀ ဝယ် “တဗ္ဗာဟုလ္လနည်း” ဟု မဆို “ယေဘုယျနည်း” ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌လည်း ကိရိယသမုဋ္ဌာန်တွေက များသောကြောင့် ဤသိက္ခာပုဒ်၏ အဆုံး၌ “ကိရိယံ” ဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် နည်း ၄၀ လာ ယေဘုယျနည်းကို “တဗ္ဗာဟုလ္လနယေန” ဟု ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ ယောဇနာ၌ကား နည်း ၄၀ လာ တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းနှင့် လျော်အောင် ဝနစရကော၊ သင်္ဂါမာဝစရောတို့ကို ထုတ်သွားလေသည်။ စဉ်းစားပါလေ။

ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌လည်းကောင်း၊ (အာမသတိ၌ စပ်) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဥပ္ပက္ခကံ အဓောဇာဏုမဏ္ဍလံဟူသော ပါဠိ၌၊ (တစ်နည်း) ဧတ္ထ-ဤဥပ္ပက္ခကံ အဓောဇာဏု မဏ္ဍလတို့တွင်၊ အဓောကပ္ပရမ္ပိ-တထောင်ဆစ်၏ အောက်ကိုလည်း၊ အဓောဇာဏု မဏ္ဍလေနေဝ-အဓောဇာဏုမဏ္ဍလသဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူအပ်ပြီ။

၆၆၂။ ဧကတော အဝဿုတေတံ ဧတ္ထ-၌၊ ဧကတောတိ-ဟူ၍၊ အဝိသေ သေန-အထူးမပြု၊ သာမညအားဖြင့်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဝုတ္တံ-အကယ်၍ကား မိန့်တော်မူအပ် ပါပေ၏။ တထာပိ-ထိုသို့ပင် မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဘိက္ခုနိယာဇေ-ဘိက္ခုနီ တစ်ဖက်၏သာ၊ အဝဿုတေ-ကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့် စုံစွပ်ခြင်းသည်၊ သတိ- သော်၊ အယံ အာပတ္တိဘေဒေါ-ဤအာပတ်အပြားကို၊ ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ၊ ဝေဒိဗ္ဗော-ထိုက်၏။

တကြ-ထိုဧကတော အဝဿုတေ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ကား၊ အာဒိတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ဝိနိစ္ဆယော-တည်း၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ ကာယသံသဂ္ဂ ရာဂေန-သည်၊ အဝဿုတာ-စုံစွပ်အပ်သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့) ပုရိသောပိ-သည် လည်း၊ တထေဝ-ထို့အတူ ကာယသံသဂ္ဂရာဂသည် စုံစွပ်အပ်သည်သာ၊ (ဟောတိ- ဖြစ်အံ့) အက္ခေကေ-ညှပ်ရိုး ၂ ဖက်တို့၏ အောက်ဖြစ်သော၊ ဥပ္ပဇာဏုမဏ္ဍလေ- ပုဆစ်ဒူးဝန်း ၂ ဖက်တို့၏ အထက်၌ဖြစ်သော၊ ကာယပ္ပဒေသေ-ကိုယ်၏ အစိတ် အပိုင်း၌၊ ကာယသံသဂ္ဂသာဒယနေ-ကိုယ်ဖြင့် နှီးနှောခြင်းကို သာယာခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ပါရာဇိကံ-သည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ကာယ သံသဂ္ဂရာဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့) ပုရိသဿ-၏၊ မေထုနရာဂေါဝါ-သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဂေဟသိတပေမံဝါ- အိမ်၌မှီသော ချစ်ခြင်းသည်သော် လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓစိတ္တံဝါ-သန့်ရှင်းသော စိတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟော တု-ဖြစ်ပစေ၊ ထုလ္လစ္စယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ မေထုန ရာဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ့) ပုရိသဿ-၏၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေါဝါ၊ မေထုန ရာဂေါဝါ၊ ဂေဟသိတပေမံဝါ၊ သုဒ္ဓစိတ္တံဝါ ဟောတု၊ ဒုက္ကဋ်-သည်၊ (ဟောတိ) ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ဂေဟသိတပေမံ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ့) ပုရိသဿ-၏၊ ဝုတ္တေသု- ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ စတူသု-လေးပါးကုန်သော ကာယသံသဂ္ဂရာဂ စသည် တို့တွင်၊ ယံဝါ တံဝါ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသည်မူလည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊

ဘိက္ခုနိယာ ၈၀။ ။ “ဘိက္ခုနီ၏ ဧကတော၊ ပုရိသ၏ ဧကတော” ဟု အထူးမမတ် သာမညအားဖြင့် ဆိုထားသော်လည်း “အတ္ထပကရဏာ လိင်္ဂါ၊ ဩစိတျာကာလဒေသတော” စသော စည်းကမ်းနှင့်အညီ ဘိက္ခုနီ၏ အာပတ်ကို ပြနေသော သိက္ခာပုဒ်အရာဌာနအား လျော်စွာ “ဘိက္ခုနီ၏ ဧကတောကိုသာ ယူပါ” ဟု သိစေလို၍ ဧကတောကို “ဘိက္ခုနိယာ ၈၀” ဟု ဖွင့်သည်။

ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ-သည်ကာ၊ (ဟောတိ၊) ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ သုဒ္ဓစိတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ၊) ပုရိသဿ-၏၊ ဝုတ္တေသု-ကုန်သော၊ စတုသု-တို့တွင်၊ ယံဝါ တံဝါ-သည်မူလည်း၊ ဟောတု-စေ၊ အနာပတ္တိ။

ပန-ကား၊ ဘိက္ခုစေဝ-သည်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီစ-သည်လည်းကောင်း၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ ဥဘိန္ဒု-ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ၂ ဦးလုံးတို့၏၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ၊) ဘိက္ခုဿ-၏၊ သံယာဒိသေသော-သည်၊ (ဟောတိ၊) ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ပါရာဇိကံ (ဟောတိ၊) ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ-အံ၊) ဘိက္ခုဿ-၏၊ မေထုနရာဂေါဝါ ဂေဟသမိတပေမံဝါ၊ (ဟောတိ-အံ၊) ဥဘိန္ဒုမ္ပိ-ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ ၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ၊ (ဟောတိ၊) ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယတ္ထ-အကြင်သုံးသပ်ခြင်း၌၊ သုဒ္ဓစိတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တတ္ထ-ထိုသုံးသပ်ခြင်း၌၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ-၏၊) ဥဘိန္ဒုမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ သုဒ္ဓစိတ္တံ (ဟောတိ-အံ၊) ဥဘိန္ဒုမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (ဝိနိစ္ဆယော-တည်း။) [ဣတိသဒ္ဓါ ပါစေရမည်၊ မပါလျှင် ထည့်ပါ။]

၆၆၃။ အနာပတ္တိ အသဉ္စိစ္စာတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝိရဇ္ဈိတွာ-ချွတ်ချော်၍၊ အာမသန္တိယာဝါ-သုံးသပ်မိသော ရဟန်းမ၏လည်းကောင်း၊ အညဝိဟိတာယ-အခြားသော အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ (အာမသန္တိယာ)ဝါ-၏လည်းကောင်း၊ အယံ-ဤသူကား၊ ပုရိသော-တည်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အယံ-ကား၊ ဣတ္ထိ-တည်း၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အဇာနန္တိယာ-မသိသည်ဖြစ်၍၊ (အာမသန္တိယာ)ဝါ-၏လည်းကောင်း၊ တေန-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဖုဋ္ဌာယပိ-တွေ့ထိအပ်သော်လည်း၊ တံ ဖဿံ-ထိုအတွေ့ကို၊ အသာဒယန္တိယာဝါ-မသာယာသော ရဟန်းမ၏လည်းကောင်း၊ အာမသနေ-သုံးသပ်ခြင်းသည်၊ သတိပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပဌမပါရာဇိကသမုဋ္ဌာနံ ပေ၊ ဒွိဝေဒနံ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ပဌမပါရာဇိကံ (သမတ္ထံ။)

၂။ ဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၆၄။ ဒုတိယေ-ဖြစ်သော၊ ပါရာဇိကေ-၌၊ ကစ္စိနော သာတိ-ကား၊ ကစ္စိ-အသို့နည်း၊ သာ-ထိုသူနှင့်ရှိနန္ဒာသည်၊ (ဂပ္ပိနီ-ကိုယ်ဝန်ရှိသည်၊ ဟောတိ နု-ဖြစ်သလော၊) [နောသည် နု၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေလို၍ “ကစ္စိနု” ဟု ဖွင့်သည်၊] အဝဏ္ဏောတိ-ကား၊ အဝုဏ္ဏော-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊)

အကိတ္တိတိ-ကား၊ နိန္ဒာ-ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) အယသောတိ-ကား၊ ပရိဝါရဝိပတ္တိ - အခြံအရံ၏ ပျက်စီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဝါ - တစ်နည်း၊ ပရမ္ပေဂရဟာ-မျက်ကွယ် ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ။)

၆၆၆။ သာဝါ အာရောစေတီတိ-ကား၊ ယာ-အကြင်ဘိက္ခုနီသည်၊ ပါရာဇိကံ-သို့၊ အာပန္နာ-ရောက်ပြီ၊ သာ-ထိုဘိက္ခုနီသည်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ အာရောစေတိ-ပြောလာအံ့၊ အဋ္ဌန္တံ ပါရာဇိကာနံ အညတရန္တိ-ကား၊ ဘိက္ခုဟိ-ရဟန်းယောက်ျားတို့နှင့်၊ သာဓာရဏာနံ-ဆက်ဆံကုန်သော၊ စတုန္တံ-ကုန်သော ပါရာဇိကတို့တွင်လည်းကောင်း၊ အသာဓာရဏာနံ-မဆက်ဆံကုန်သော၊ စတုန္တမေဝစ-လေးပါးပင်လျှင် ဖြစ်ကုန်သော ပါရာဇိကတို့တွင်လည်းကောင်း၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါးသော ပါရာဇိကသို့၊ (အဇ္ဈာပန္နံ၌ စပ်၊) စ-ဆက်၊ ဣဒံ ပါရာဇိကံ-ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို၊ ပစ္ဆာ-ပါရာဇိကတို့တွင် နောက်ဆုံး၌၊ ပညတ္တံ-အပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အဋ္ဌန္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝိဘင်္ဂေ-၌၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ပုရိမေန-ရှေ့ဖြစ်သော ပဌမပါရာဇိကနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယုဂဠတ္တာ-အစုံ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမသ္မိဩကာသေ-ဤဒုတိယပါရာဇိက နေရာ၌၊ ထပိတံ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ ထားအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏။ ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ဓုရံ နိက္ခိတ္တမတ္တေတိ-ကား၊ ဓုရေ-တာဝန်ကို၊ နိက္ခိတ္တမတ္တေ-ချအပ်ပြီးကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ (“အဿမဏီ ဟောတိ”၌ စပ်၊) [လက္ခဏနှင့် လက္ခဏဝန္တတို့ ဝိဘတ်တူမြဲဖြစ်ရကား “ဓုရံ” ကို “ဓုရေ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဓုရံ၌ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ-ဟူလို။] ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဒုတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝိတ္တာရကထာ-အကျယ် ဖြစ်သော စကားကို၊ သပ္ပါဏကဝဂ္ဂမ္ပိ-သပ္ပါဏကဝဂ်၌၊ ဒုဠုလ္လသိက္ခာပဒေ-ဒုဠုလ္လာပတ္တိပဋိစ္စာဒနသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဟိ-အထူးကား၊ တဩ-ထိုဒုဠုလ္လာပတ္တိပဋိစ္စာဒနသိက္ခာပုဒ်၌၊ ပါမိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ၊) ဣဓ-ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌၊ ပါရာဇိကံ (ဟောတိ၊) ဣတိ အယမေဝ-ဤပါမိတ်၏အဖြစ်၊ ပါရာဇိက၏ အဖြစ်သည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ တာဒိသမေဝ-ထိုသိက္ခာပုဒ်၏ အစီအရင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ၊ ဝဇ္ဇပဋိစ္စာဒိကာတိ ဣဒမ္ပိ-ဝဇ္ဇပဋိစ္စာဒိကာဟူသော ဤပုဒ်သည်လည်း၊ ဣမိဿာ ပါရာဇိကာယ - ၏၊ နာမမတ္တမေဝ - အမည်မျှသာတည်း၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊

အယသော။ ။ပရိဝါရအယသ၊ ကိတ္တိအယသဟု ၂ မျိုးတွင် ကိတ္တိအယသကို အကိတ္တိသဒ္ဓါဖြင့် ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ပရိဝါရဝိပတ္တိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း-အကိတ္တိဟူသော အယသသည် မျက်မှောက်ကဲ့ရဲ့ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် မျက်ကွယ်ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို “အယသ” ဟု ယူစေလို၍ “ပရမ္ပေဂရဟာဝါ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်သည်။

န ဝိစာရိတံ-စိစစ်တော်မမူအပ်၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနံတိ၊ (ဣဒမ္ဗိဉ္စ ပိဖြင့်
ဇာဏုမဏ္ဍလိကာကို ပေါင်း။) | ဒုက္ခဝေဒနံနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာ
ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။- ဒုတိယပါရာဇိကံ (သမတ္ထံ။)

၃။ တတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၆၉-၇၀၀။ တတိယေ-၌၊ ဓမ္မေနာတိ-ကား၊ ဘူတေန-ဟုတ်မှန်သော၊ ဝတ္ထုနာ-နှင့်ထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုဖြင့်၊ ဝိနယေနာတိ-ကား၊ စောဒေတွာ-စောဒနာပြီး၍၊ သာရေတွာ-အပြစ်ကို အမှတ်ရစေပြီး၍၊ (ဥက္ခိတ္တံ၌ စပ်၊) [ဓမ္မေနကို ဘူတေန ဝတ္ထုနာဟုလည်းကောင်း၊ ဝိနယေနကို စောဒနာသာရဏာဝိနည်းဟုလည်းကောင်း ယူရမည်ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ပဒဘာဇနီ၌ “ယေန ဓမ္မေန ယေန ဝိနယေန” ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဒဘာဇနံ ပန၊ ပေါ၊ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်။] ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုဓမ္မေန ဝိနယေနဟူသော ပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇနံ-ပဒဘာဇနီကို၊ (ဝုတ္တံ၌ စပ်၊) ယေန ဓမ္မေန-အကြင်ဓမ္မဖြင့်၊ ယေန ဝိနယေန-အကြင်ဝိနယဖြင့်၊ ဥက္ခိတ္တော-နှင့်ထုတ်အပ်သူသည်၊ သုဥက္ခိတ္တော-ကောင်းစွာ နှင်ထုတ်အပ်သူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဣမံ အဓိပ္ပာယ်မတ္တံ-ဤအဓိပ္ပာယ်မျှကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သတ္တုသာသနေနာတိ-ကား၊ ဥတ္တိသမ္ပဒါယစေတ-ပြည့်စုံသော ဥတံဖြင့်
လည်းကောင်း၊ အနုသာဝနသမ္ပဒါယစ-ပြည့်စုံသော ကမ္မဝါစာဖြင့်လည်းကောင်း၊
(ဥက္ခိတ္တံ၌ စပ်) ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုသတ္တုသာသနေနဟူသော ပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇ
နေ-၌၊ ဇိနသာသနေန၊ ဗုဒ္ဓသာသနေနာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဝစနမတ္တမေဝ-ဝေဝစ
ပရိယာယ်မျှကိုသာ၊ ဥတ္တံ-ပြီ။ “သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ-ဆုံးမတော်မူ
ကြောင်း”ဟူသည် “ပြည့်စုံသော ဥတံ၊ ပြည့်စုံသော ကမ္မဝါစာတည်း”-ဟူလို၊
ပြည့်စုံဟူသည်ကား “ဌာန်ကရိုဏ်း၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ “အယံ တိဿော ဘိက္ခု”
စသည်ဖြင့် ပါသင့်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမည်များ ပါခြင်းတည်း။

သံယံဝါ ဂဏံဝါတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ယေန သံယေန-သည်၊ ကမ္မံ-ဥက္ခေပနိယ
ကံကို၊ ကတံ-ပြီ၊ တံ သံယံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထိုသံယာ၌၊ ဝါ-
တွင်၊ သမ္ပဟုလသင်္ခါတံ-များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဂဏံဝါ-ကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ဧကပုဂ္ဂလံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တံ ကမ္မံဝါ-ထိုဥက္ခေပနိယ
ကံကိုသော်လည်းကောင်း၊ န အာဒိယတိ-မနာယူ၊ ဝါ-ဂရုမစိုက်၊ [“န အာဒိယတိ-
မယူ” ဟူသည်ကား ထိုသံယာစသည်ကို ဂရုမစိုက်ခြင်းတည်း။] န အနုဝတ္ထတိ-
အစဉ်မလိုက်၊ တတ္ထ-ထိုသံယာစသည်တို့၌၊ အာဒရံ-ရိုသေခြင်းကို၊ န ဇနေတိ-
မဖြစ်စေ၊ ဣတိ အတ္ထော။

သမာနသံဝါသကာ ၊ပေ၊ နတ္ထိတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဧကကမ္မံ-တစ်ခု
 တည်းသော ကံလည်းကောင်း၊ ဧကုဒ္ဒေသော-တစ်ခုတည်းသော ပါတိမောက္ခ၊
 ဒ္ဒေသလည်းကောင်း၊ သမသိက္ခတာ-အတူတကွ ကျင့်အပ်သော သိက္ခာရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း၊ [တချို့နေရာ၌ “သမသိက္ခာ”ဟု ရှိ၏။ “အတူတကွ ကျင့်အပ်
 သော သိက္ခာလည်းကောင်း”ဟု ပေး။] ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-
 သမာနသံဝါသက စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ သံဝါသော-သံဝါသတည်း၊ ဧတေသံ-
 ဤရဟန်းတို့၏၊ သမာနော-တူသော၊ သံဝါသော-ဧကကမ္မံ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခာ
 ဟူသော သံဝါသသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ သမာန
 သံဝါသကာ-တို့မည်၏၊ ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဘိက္ခု
 သ-ရဟန်း၏၊ တသ္မိံ သံဝါသေ-ထိုသံဝါသ၌၊ သဟ-တကွ၊ အယနဘာဝေန-
 ဖြစ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဟာယာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊
 [“သဟ + အယန္တိတိ သဟာယာ” ဟု ပြုဖို့ရန် “သဟ + အယနဘာဝေန” ဟု
 ဝိဂြိုဟ်ပြ၏။] ဣဒါနိ-၌၊ ယေန သံဝါသေန-အကြင်သံဝါသကြောင့်၊ တေ-ထိုရဟန်း
 တို့ကို၊ သမာနသံဝါသကာတိ-သမာနသံဝါသကတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်
 ကုန်ပြီ၊ သော သံဝါသော-ထိုသံဝါသသည်၊ တဿ ဥက္ခိတ္တကဿ-ထိုဥက္ခိတ္တက
 ရဟန်း၏၊ တေဟိ-ထိုရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ စ-ဆက်၊ ယေဟိ-
 အကြင်ရဟန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ တဿ -ထိုဥက္ခိတ္တကရဟန်း၏၊ သော
 သံဝါသော-ထိုသံဝါသသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေန-ထိုရဟန်းသည်၊ တေ ဘိက္ခု-ထို
 ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဟာယာ-အဖော်တို့သည်၊ ဝါ-
 တို့ကို၊ ကတာ-ပြုအပ်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သမာန
 သံဝါသကာ ၊ပေ၊ အကတသဟာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဤ
 ဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သေသံ-ကြွင်းသော
 အစီအရင်သည်၊ သံဃဘေဒသိက္ခာပဒါဒိသု-တို့၌၊ ဝုတ္တနယတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီးသော
 နည်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ- တတိယ
 ပါရာဇိကံ (သမတ္ထံ။)

၄။ စတုတ္ထပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၇၅။ စတုတ္ထေ-၌၊ အဝဿုတာတိ-ကား၊ လောကဿာဒမိတ္တသန္တဝဝသေန-
 လူအပေါင်းသည် သာယာအပ်သော မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကာယသံသဂ္ဂ
 ရာဂေန-ကာယသံသဂ္ဂရာဂသည်၊ အဝဿုတာ-စုံစွပ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) (သာ
 ဒယန္တိ၌ စပ်၊) ဒုတိယပဒေပိ-အဝဿုတဿဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝ
 နယော - ပင်တည်း၊ ပန - ဆက်၊ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏံ ဝါတိ အာဒိသု-

ပုရိသပုဂ္ဂလဿ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏံ ဝါ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ပုရိသပုဂ္ဂလေန-ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟတ္ထ-လက်၌၊ ယံ ဂဟဏံ-အကြင်ကိုင်ခြင်းကို၊ ကတံ-ပြု၊ တံ-ထိုကိုင်ခြင်းကို၊ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဤဝါကျများနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ သံဃာဋီကဏ္ဍဂ္ဂဟဏေပိ - သံဃာဋီကဏ္ဍဂ္ဂဟဏ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏဉ္စ-လက်ကို ကိုင်ဆွဲခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ပိ-ဟတ္ထဂ္ဂဟဏမှ အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အပါရာဇိကက္ခေတ္တ-ပါရာဇိကခေတ် မဟုတ်သော အရပ်၌၊ ဂဟဏဉ္စ-ကိုင်ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကန္တံ-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ကတွာ-၍၊ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ တေနေဝ-ထိုကြောင့်ပင်၊ (လက်ကို ကိုင်ခြင်း၊ ပါရာဇိက ခေတ် မဟုတ်သော အရပ်၌ ကိုင်ခြင်းကို တစ်ပေါင်းတည်း ပြု၍ မိန့်တော်မူခြင်း ကြောင့်ပင်၊) အဿ-ထိုဟတ္ထဂ္ဂဟဏံဟူသော ပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏံ ဝါ၊ ဝေ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဟတ္ထဂ္ဂဟဏံဝါ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကာယသံသဂ္ဂေါ-ကာယသံသဂ္ဂကို၊ အသဒ္ဓမ္မောတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ မေထုနဓမ္မော-ကို၊ (အသဒ္ဓမ္မောတိ-ဟူ၍၊ န ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဟိ-မှန်၏၊ မေထုနဿ-၏၊ သာမန္တာ-အနီး၌၊ ထုလ္လစ္စယံ-သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤကာယသံသဂ္ဂကို အသဒ္ဓမ္မဟု သိထိုက်ရာ၌၊ ဝိည၊ ဝေ၊ သမာပဇ္ဇိတုန္တိ ဝစနမ္ပိ-ဝိည၊ ဝေ၊ သမာပဇ္ဇိတုံဟူသော စကားသည်လည်း၊ သာဓကံ-ဤအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော သက်သေခံ စကားတည်း။

တိဿိတ္ထိယော (တိဿော ဣတ္ထိယော တိသု ဣတ္ထိသု)- ၃ ယောက်ကုန်သော မိန်းမတို့၌၊ (ယံ) မေထုနံ - အကြင်မေထုန်သည်၊ (အတ္ထိ၊) တံ မေထုနံ - ကို၊

သာဓကံ။ “အသဒ္ဓမ္မ” ဟု လာလျှင် အခြားနေရာ၌ “မေထုနဓမ္မ” ကို ယူရိုး ရှိပါလျက် ဤသိက္ခာပုဒ်ဝယ် “ကာယသံသဂ္ဂ”ကို “အသဒ္ဓမ္မ”ဟု သိထိုက်သည်ဟူသော စကား ရပ်၌ အဘယ်သက်သေခံ ရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိည၊ ဝေ၊ သာဓကံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤသိက္ခာပုဒ်ဝယ် “ပုရိသပုဂ္ဂလဿ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီ၌ “ပုရိသ ပုဂ္ဂလဿ” အရ “ဝိည၊ ဝေ၊ ကာယသံသဂ္ဂံ သမာပဇ္ဇိတုံ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော စကား တော်သည် ကာယသံသဂ္ဂကို အသဒ္ဓမ္မဟု သိထိုက်ရာ၌ သက်သေခံဖြစ်သည်-ဟူလို၊ “ဝစနမ္ပိ” ၌ ပိသဒ္ဓါဖြင့် “နဟိ ဝေ၊ ဟောတိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်ကို ပေါင်းသည်။

တဿိတ္ထိယော။ “တိသု ဣတ္ထိသု” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသအားဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုသည်၊ တစ်နည်း-“တိဿော ဣတ္ထိယော-တို့ကို၊ (ဥပဂန္တာ-ကပ်၍၊)” ဟုသော်လည်း ကြိယာထည့်၍ အနက်ပေးပါ၊ မိန်းမ ၃ ယောက်ဟူသည် လူမိန်းမ၊ နတ်မိန်းမ၊

န သေဝေမမှီဝဲ၊ (တိကို ဧ ပြု) တယော ပုရိသေ-သုံးယောက်ကုန်သော ယောက်ျား
 တို့၌လည်းကောင်း၊ တယော-သုံးယောက်ကုန်သော၊ အနရိယပဏ္ဏကေစ-မမြင့်
 မြတ်သော (ယုတ်ညံ့သော) ပဏ္ဏုတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ (ယံ မေထုနံ အတ္ထိ၊ တံ
 မေထုနံ န သေဝေ၊) ဗျဉ္ဇနသ္မိစ-မိမိ၏ နိမိတ်၌လည်း၊ မေထုနံ-ကို၊ န အာစရေ-
 မပြုကျင့်၊ (အံထ-ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်၊) မေထုနဓမ္မပစ္စယာ-မေထုနဓမ္မဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဆေဇ္ဇံ-သာသနာတော်ဝယ် အမြစ်အရင်း၏ ပြတ်ခြင်းသည်၊
 ဝါ-ပါရာဇိက ကျခြင်းသည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ သော ပဉ္စာ-ဤပြဿနာကို၊ ကုသလေ
 ဟိ-ဝိနည်းကျွမ်းကျင် ပညာရှင်တို့သည်၊ စိန္တိတာ-ကြံစည်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊
 ပရိဝါရေ-ပရိဝါရပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တာယ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ မိန့်ဆိုအပ်သော၊
 ဣမာယ သေဒမောစိကဂါထာယ-ဤသေဒမောစိကဂါထာနှင့်၊ ဝိရုဇ္ဈတိ-ဆန့်
 ကျင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ စေ-ဤသို့မေးအံ့၊ န-မဆန့်ကျင်ပါ၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) မေထုနဓမ္မဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂတ္တာ-ရှေ့အဖို့၏ အဖြစ်
 ကြောင့်တည်း။

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ပရိဝါရေယေဝ-၌ပင်၊ မေထုနဓမ္မဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂေါ-ကို၊ ဇာနိ
 တဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စတင်၍၊ ဝုတ္တာဝုတ္တာ-သုတ်အဆင်း အမျိုး
 မျိုးကို ပြရာဖြစ်သော သုတ္တဝိသဋ္ဌိကို၊ (ဇာနိတဗ္ဗော၊) ကာယသံသဂ္ဂေါ-ကို၊ (ဇာနိ
 တဗ္ဗော၊) ဒုဠုလ္လဝါစာ-ကို၊ (ဇာနိတဗ္ဗော၊) အတ္တကာမပါရိစရိယာ-ကို၊ (ဇာနိတဗ္ဗော၊)
 ဂမနုပ္ပါဒနံ-အောင်သွယ်ဖို့ရန် သွားမှုကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသော သဉ္စရိတ္တကို၊ (ဇာနိ
 တဗ္ဗော၊) ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သုတ္တဝိသဋ္ဌိအာဒိနိ-ကုန်သော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သိက္ခာ
 ပဒါနိ-တို့ကို၊ မေထုနဓမ္မဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာနိ-သံဂါယနာတင်

ဉာတောဗျည်းမတို့တည်း၊ “တယော ပုရိသေ တယော အနရိယပဏ္ဏကေ” တို့၌လည်း
 သတ္တမိမ္မ ဒုတိယာပြန်နေသည်ကို သိပါ၊ “န စာစရေ မေထုနံ ဗျဉ္ဇနသ္မိ”ဟူရာ၌ “လမ္ဗိ မုခေန
 ဂဏှန္တော” အရ၊ မိမိနိမိတ်၌ မေထုနံမှီဝဲသော လမ္ဗိတည်း၊ “ထိုသို့ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မေထုနံ
 မမှီဝဲပါဘဲလျက် မေထုနဓမ္မကြောင့် ပါရာဇိက ကျသည်” ဟူရာ၌ ဤပြဿနာကို ထုတ်သည်။
 [ဆိဒ္ဓိဓာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဆိဇ္ဇနံ ဆေဇ္ဇံ” ဟု ပြု၊ ဋီကာ၌ “ဆေဒေါယေဝ ဆေဇ္ဇံ” ဟု ရှိ၏၊
 ထိုအလို ဆိဇ္ဇနံ ဆေဒေါ၊ ဆေဒေါယေဝ ဆေဇ္ဇံ” ဟု ပြု၊ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ နပုလိန်ဖြင့် “ဆေဇ္ဇံ” ဟု
 ရှိထိုက်၏၊ သို့မဟုတ် “ပဗ္ဗဇ္ဇာ” ကဲ့သို့ သုတ်ကြီးဖြင့် ဣတ္ထိလိန်ရုပ်ပြီးစေရလိမ့်မည်။]

ဝိရုဇ္ဈတိတိ စေ။ ။ ရှေး၌ “မေထုနဓမ္မ” ကို “အသဉ္ဇမ္မ” ဟု မသိထိုက်ဟူသော
 စကားသည် ဤဂါထာဝယ် “ကာယသံသဂ္ဂရာဂ” ကို မေထုနဓမ္မ၌ သွင်းထားသည်ဟူသော
 စကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးသည်၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂက မေထုနဓမ္မ၏ ရှေ့အဖို့၌
 ဖြစ်သောကြောင့် အကျိုးမေထုနဓမ္မ၏ အမည်ကို အကြောင်းကာယသံသဂ္ဂရာဂ၌ တင်းစား
 သော ဖလူပစာရ စကားဖြစ်သောကြောင့် မဆန့်ကျင်ပါဟု ဖြေသည်။ [ယောဇနာ၌
 “သမိပ္ပပစာ” ဟု ဆို၏။]

ထေရ်တို့ မိန့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ကာယသံသဂေါ-သည်၊ မေထုန
 ဓမ္မဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂတ္တာ-ရွှေအဖို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စယော-မေထုနဓမ္မ၏
 အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဆေဇံ၊ ပေ၊ ဧတ္ထ-၌၊ ဣမိနာ
 ပရိယာယေန-ဤပရိယာယ်ဖြင့်၊ (ဖလူပစာဖြင့်) အတ္ထောကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊
 ဧတေန ဥပါယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ သံယာဠိ
 ကဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌) ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အပိစ-စိုးစဉ်း
 အနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား၊ သင်္ကေတံဝါ ဂစ္ဆေယျာတိ ဧတဿ-ဟူသော
 ဤပါဌ်၏၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ဣတ္ထန္နာမံ အာဂစ္ဆာတိ ပဒဿ-ဟူသော ပုဒ်၏၊ ဧဝံ
 နာမကံ-ဤအမည်ရှိသော၊ ဌာနံ-အရပ်သို့၊ အာဂစ္ဆ-လာပါလော၊ ဣတိ အတ္ထော-
 ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ။)

၆၇၆။ အဋ္ဌမံ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ-ကား၊ အနုလောမတောဝါ-အနုလုံအားဖြင့်
 သော်လည်းကောင်း၊ (အစမှ စ၍ အစဉ်အတိုင်း အလျော်အားဖြင့်သော်လည်း
 ကောင်း၊) ပဋိလောမတောဝါ-ပဋိလုံအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (အဆုံးမှ စ၍
 ပြောင်းပြန်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊) ဧကန္တရိကာယဝါ-တစ်ဝတ္ထုခြားအားဖြင့်
 သော်လည်းကောင်း၊ ယေန တေန နယေန-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော နည်း
 ဖြင့်၊ အဋ္ဌမံ-ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထု-ကို၊ ပရိပူရေန္တိယေဝ-ပြည့်စေသော်သာ
 လျှင်၊ (ပြည့်စေမှသာလျှင်၊) အဿမဏီ-ရဟန်းမအစစ် မဟုတ်တော့သည်၊
 ဟောတိ၊ “ဧကန္တရိကာယဝါ၌ အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဒွန္တရိက၊ တျန္တရိက
 စသည်တို့ကို ဆည်းပါ၊ ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။) ပန-
 ဆက်၊ ယာ-အကြင်ဘိက္ခုနီသည်၊ ဧကံ-တစ်မျိုးသော၊ ဝတ္ထုဝါ-ဝတ္ထုကိုသော်လည်း
 ကောင်း၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိဝါ-တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သတက္ခတ္တုမ္ပိ-
 အကြိမ်တစ်ရာလည်း၊ ပူရေတိ-ပြည့်စေ၏၊ “ဒွေဝါ-ဝတ္ထုနိ” စသည်တို့ကို ပေယျာ
 လ မြှုပ်ထားသည်၊ တစ်နည်း အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ပြသည်။ (သာ-
 သည်၊) အဿမဏီ-သည်၊ နေဝ ဟောတိ-မဖြစ်။

အာပန္နာ-ရောက်အပ်ပြီးကုန်သော၊ အာပတ္တိယော-တို့ကို၊ ဒေသေတွာ-
 ဒေသနာ ပြောပြီး၍၊ ဝါ-ဒေသနာ ပြောပြီးလတ်သော်၊ မုစ္စတိ-အာပတ်မှ လွတ်၏၊
 အပိစ-ထိုသို့ပင် အာပတ်မှ လွတ်ပါသော်လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤဒေသနာပြောရာ၌၊

အပိစေတ္ထ။ ။ “သင့်ရောက်ပြီးသော အာပတ်” ဟူရာ၌ ရှစ်ပါး မပြည့်မီ အာပတ်
 များကို ဆိုလိုသည်၊ “ထိုအာပတ်တို့ကို ဒေသနာပြောပြီးလျှင် လွတ်၏” ဟူသော စကားရပ်၌
 ဒေသနာပြောရာဝယ် စိတ်ထားပုံ အထူးပြလို၍ “အပိစေတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ယောဇနာ၌
 “အပိစ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား” ဟုပေးစေလို၏၊ ဧတ္ထကိုလည်း “အာပတ္တိယော
 ဒေသေတွာတိ ဝစနေ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဂဏန္တပိကာ-ဒေသနာပြောအပ်ပြီဟူသော အရေအတွက်သို့ ကပ်ရောက်သော၊
 အာပတ္တိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဟိ-သာဓကကား၊ အတ္ထာပတ္တိ၊ ပေါ-န ဂဏန္တပိကာတိ-
 ဟူသော၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ (ပရိဝါရေ-၌) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [(ယာ-အကြင်အာပတ်သည်၊)
 ဒေသိတာ-ဒေသနာပြောအပ်သည်၊ ဂဏန္တပိကာ-ဒေသနာပြောအပ်ပြီဟူသော
 အရေအတွက်သို့ ကပ်ရောက်သည်၊ (ဟောတိ၊) (သာ) အာပတ္တိ-သည်၊ အတ္တိ၊
 (ယာ-သည်၊) ဒေသိတာ-သည်၊ (သမာနာပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) န ဂဏန္တပိကာ-
 ဒေသနာပြောအပ်ပြီဟူသော အရေအတွက်သို့ မကပ်ရောက်၊ (သာ) အာပတ္တိ
 'အတ္တိ။]

တတြ-ထိုဒေသိတာ ဂဏန္တပိကာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ကား၊
 ဝိနိစ္ဆယော-တည်း၊ ဣဒါနိ-၌၊ နာပဇ္ဇိယာမိ-မရောက်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 ဓူရနိက္ခေပံ-တာဝန်ကို လျော့ချမှုကို၊ (လွန်ကျူးခြင်းတာဝန်ကို လျော့ချမှုကို) ကတ္တာ-
 ၍၊ ဒေသိတာ-ဒေသနာပြောအပ်သော အာပတ်သည်၊ ဂဏန္တပိကာ-ဂဏန္တပိကာ
 မည်၏၊ ဒေသိတဂဏနံ-ဒေသနာပြောအပ်ပြီဟူသော အရေအတွက် သို့၊ ဥပေတိ-
 ကပ်ရောက်၏၊ (ဂဏန္တပိကာကို ထပ်ဖွင့်သည်၊) ပါရာဇိကဿ-ပါရာ ဇိက၏၊ အဂီ-
 အကြောင်းသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်တော့၊ [ဒေသနာပြောပြီးဖြစ်သောကြောင့်
 ထိုအာပတ်သည် အဋ္ဌဝတ္ထုကပါရာဇိက အာပတ်၏ အစိတ်အပိုင်း မဟုတ်တော့-
 ဟူလို၊ ဂဏန္တပိကာနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာနှင့် ပါတိမောက်
 ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယာ-အကြင်ဘိက္ခုနီသည်၊ ဧကံ-
 တစ်ပါးသော ဝတ္ထုသို့၊ အာပန္နာ-ရောက်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဓူရနိက္ခေပံ-တာဝန်ကို
 လျော့ချမှုကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဒေသေတွာ-ဒေသနာပြောပြီး၍၊ ကိလေသဝသေန-
 ကိလေသာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာပဇ္ဇတိ-သင့်ရောက်ပြန်၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဒေသေတိ-
 ဒေသနာပြောပြန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းဖြင့်၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိ-တို့ကို၊
 ပုရေန္တိပိ-ပြည့်စေပါသော်လည်း၊ ဝါ-ပြည့်စေသည်လည်းဖြစ်သော၊ (သာ-ထို
 ဘိက္ခုနီသည်၊) ပါရာဇိကာ-သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ်သူသည်၊ ဝါ-ပါရာဇိက
 ကျသူသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ပန-ကား၊ ယာ-သည်၊ အာပဇ္ဇိတွာ-ရောက်ပြီး၍၊
 ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ အညံ-သော၊ ဝတ္ထု-သို့၊ အာပဇ္ဇိယာမိ-ရောက်စေဦး၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ သဉ္ဇဿာဟာဝ-အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ၊)
 ဒေသေတိ-၏၊ တဿာ-ထိုဘိက္ခုနီ၏၊ သာ အာပတ္တိ-သည်၊ န ဂဏန္တပိကာ-
 ဂဏန္တပိကာမမည်၊ ဒေသိတာ-ဒေသနာပြောအပ်သည်၊ (သမာနာ)ပိ-သော်လည်း၊
 အဒေသိတာ-ဒေသနာပြောအပ်သည် မမည်သည်၊ ဝါ-ဒေသနာပြောအပ်ရာ
 မရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဒေသိတဂဏနံ-ဒေသနာပြောအပ်ပြီဟူသော အရေ
 အတွက်သို့၊ န ဝတ္ထတိ၊ (န ဂဏန္တပိကာကို ထပ်ဖွင့်သည်၊) ပါရာဇိကဿေဝ-၏သာ၊

အင်္ဂိ ဟောတိ၊ အဋ္ဌမေ-ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝတ္ထုမှိ-သည်၊ ပုရိပုဏ္ဏမတ္တေ-ပြု၍
ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ ပါရာဇိကာ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ သေသံ၊ ပေါ
ဒ္ဓိဝေဒနန္တိ။ ဝဏ္ဏနာက္ကမေန-အဖွင့်အစဉ်အားဖြင့်၊ စတုတ္ထပါရာဇိကသိက္ခာပဒ်-
သည်၊ သမတ္တံ-ပြည့်စုံပြီ။

ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ပေါ၊ ဓမ္မာတိ-ကား၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာရဟ္တ-အကြောင်းပြု၍၊ ပညတ္တာ-
ဗညတ်တော်မူအပ်ကုန်သော၊ သာဓာရဏာ - ဘိက္ခုတို့နှင့် ဆက်ဆံကုန်သော၊
စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော ပါရာဇိကတို့လည်းကောင်း၊ ဣမေ စတ္တာရော-ဤ ၄
ပါးကုန်သော အသာဓာရဏပါရာဇိကတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပါတိ
မောက္ခုဒ္ဓေသမဂ္ဂေန-ပါတိမောက်ရွတ်ပြခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ အယျာယော-
အရှင်မတို့၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ပါရာဇိကာ-ပါရာဇိကမည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-အာပတ်
တို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ-သရုပ်အားဖြင့် ရွတ်ပြအပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤဥဒ္ဓိဋ္ဌာ
ခေါ် အစရှိသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊
မဟာဝိဘင်္ဂေ-ဘိက္ခု မဟာဝိဘင်း၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ-တည်း၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-
သမန္တပါသာဒိကာယ-မည်သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-၌၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ-
ပါရာဇိကဏ္ဍ၏ အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ပါရာဇိကကဏ္ဍကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ
သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

ပါရာဇိကအဖွင့် ပြီး၏။

၂။ သံဃာဒီသေသံအခန်း

☞ ပါရာဇိကာနန္တရဿ-ပါရာဇိကကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော၊ သံဃာဒီသေသ
ကဏ္ဍဿ-သံဃာဒီသေသကဏ္ဍ၏၊ ဒါနိ-၌၊ အယံ အနုတ္တာနုတ္ထဝဏ္ဏနာ-ဤမပေါ်
လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ ဘဝိဿတိ-
ဖြစ်လတ်။

၁။ ပဌမသံဃာဒီသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၇၈။ ဥဒေါသိတန္တိ-ကား၊ ဘဏ္ဍာသာလံ-ဘဏ္ဍာထားရာ အဆောက်အဦးကို၊
(ဂိုဒေါင်ကို) (ဒတွာ၌ စပ်၊) မာယျော ဧဝံ အဝစာတိ-ကား၊ အယျော-အမောင်၊

ဥဒေါသိတံ။ ။ဥ + အဝပုဗ္ဗ၊ သိဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ အဝကို သြပြု ဥနောက်၌ (၌)
လာ၍ “ဥဒေါသိတ”ဟုလည်းကောင်း၊ သြ မပြုဘဲ “ဥဒဝသိတ”ဟုလည်းကောင်း ပါဠိမှန်
ဖြစ်၏။ ။ဥ (ဥဒ္ဓံ-အထက်အထက်၌)၊ အဝ (အဝဂန္ဓာ-သက်ရောက်၍)၊ သိယတေ-မှီတင်း
နေထိုင်အပ်၏။ ဣတိ ဥဒေါသိတော” ဟု ပြု၊ ပါဠိ၌ ပုံလိနံ၊ သက္ကတ၌ နပုံလိနံရှိ၏။ ။ဒတွာ၌
စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပါဠိ၌ ဥဒေါသိတပုဒ်က ပုံလိနံဖြစ်သောကြောင့်

ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစ-မပြောပါနှင့်၊ အပိနာယျာတိ (ပဒဿ)-အပိနာယျာဟူသော ပုဒ်၏၊ အပိ + န + အယျာတိ-ဟူ၍၊ (ပဒစ္ဆေဒေါ ကာတဗ္ဗော) [အယျောက ဗဟုဝုဗ္ဗလည်း ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “အပိနာယျော”ဟုလည်း ရှိနိုင်သည်။] အစွာ ဝဒထာတိ-ကား၊ အတိက္ကမိတ္တာ-လွှမ်းမိုး၍၊ ဝဒထ-ပြောကြပါကုန်၊ အက္ခောသထ-ဆဲရေးကြပါကုန်၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလို သည်၊ ဟောတိ-၏။

၆၇၉။ ဥဿယဝါဒိကာတိ-ကား၊ မာနုဿယဝသေန-ထောင်လွှားတက်ကြွ သော မာန်မာန၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကောဓုဿယဝသေန-ထောင်လွှား တက်ကြွသော ကောဓ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဝဒမာနာ-ငြင်းခုံလျက်၊ (ဝိ ဟရေယျဉ္စိ စပ်)၊ ပန-ဆက် ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သာ-ထိုဥဿယဝါဒိကာ ဘိက္ခုနီ သည်၊ အတ္ထတော-လိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ အဉ္စကာရိကာ-တရားစွဲမှုကို ပြုသူသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဿယဝါဒိကာနာမ အဉ္စကာရိကာ ဝုစ္စတိတိ- ဟူ၍၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ပဒဘာဇနီ၌ သဒ္ဒတ္ထကို မဖွင့်ဘဲ အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကိုသာ ဖွင့်သည်-ဟူလို။] စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤအဉ္စကာရိကာဟူသော ပါဌ၌၊ ဝေါဟာရိကဝိနိစ္ဆယော-တရားသူကြီးတို့၏ အဆုံးအဖြတ်ကို၊ အဉ္စောတိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏၊ ယံ - ယင်းအဉ္စကို၊ ပဗ္ဗဇိတာ - ရဟန်းတို့သည်၊ အဓိ ကရဏန္တိပိ-အဓိကရုဏ်းဟူ၍လည်း၊ (ဝိဝါဒါမိကရုဏ်းဟူ၍လည်း၊) ဝဒန္တိ-ဆိုကြ ကုန်၏။

လည်းကောင်း ဥဒေါသိတနှင့် လျော်အောင် “ဘဏ္ဍာသာလံ” ဟု ဒုတိယန္တဖြင့် ရှိစေရမည်။ လည်း ရထားစသော ယာဉ်တို့၏ ထားရာ ဝိဒေါင်ကို “ဥဒေါသိတ” ခေါ်၏။

အစွာဝဒထ။ “အစွာ” သည် “ဥစ္စာ” ပုဒ်ကဲ့သို့ အတိက္ကမနအနက်ဟော နိပါတ် ပုဒ်ဟု ကြံ၍ “အတိက္ကမိတ္တာ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ “အတိ + အာ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်ဖို့ရန် အကြောင်းရှာ မရ၊ ယောဇနာ၌ကား “အတိ + ဝဒထ” ပုဒ်ခွဲ၍ အတိကို “အတိက္ကမနတ္ထ” ဟု ဆိုလေသည်၊ “လွှမ်းမိုး၍ ဆိုခြင်း” ဟူသည် ဆဲခြင်းပင်တည်း။

ဥဿယဝါဒိကာ။ “ဥပုဗ္ဗ၊ သိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ “ဥသိတဒ္ဓဇ-စိုက်ထောင်အပ်သော အလံ” ဟူရာ၌ကဲ့သို့ ဥဿယသဒ္ဓါလည်း “ထောင်လွှားတက်ကြွ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ တရားတွေ့ရာ၌ များသောအားဖြင့် မာနကောဓ တက်ကြွနေတတ်သောကြောင့် မာနုဿယ ကောဓုဿယဟု ဆိုသည်၊ ဝဒတိတိ ဝါဒိကာ၊ ဥဿယေန + ဝါဒိကာ ဥဿယဝါဒိကာ၊ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

အဉ္စကာရိကာ။ “ပဌမက္ခရာဖြင့် “အဋ္ဌ”ဟုလည်း ရှိ၏။ “ဧတေန-ဤတရားစွဲခြင်း ဖြင့်၊ ပစ္စတ္တိကာ-ရန်သူတို့သည်၊ အဋ္ဌိယန္တိ ဒုက္ခာယန္တိ-ဆင်းရဲကြကုန်၏၊ ဣတိ အဋ္ဌော၊ ဝိနိစ္ဆိ တဗ္ဗဝေါဟာရော-တရားသူကြီးတို့ ဆုံးဖြတ်ထိုက်သော တရားစွဲစကားပြောခြင်း”ဟူသော မူလ ပဏ္ဏာသ မဟာဂေါသိဂံသုတ်ဋီကာနှင့်အညီ တရားစွဲဆိုခြင်းကို “အဉ္စ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့

ဒုတိယံ ဝါ ပရိယေသတီတိ-ကား၊ သက္ခိဝါ-သက်သေကိုသော်လည်းကောင်း၊ သဟာယံဝါ-အဖော်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပရိယေသတိ-ရှာအံ့၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) ဂစ္ဆတိဝါတိ-ကား၊ ဥပဿယောဝါ-ဘိက္ခုနီတို့ မှီတင်းနေထိုင်ရာ ကျောင်းသည်မှ လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ ဘိက္ခာစာရမဂ္ဂေါဝါ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရာ လမ်းသည်မှ လည်း၊ (ဟောတု) ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဌိတာယ-တည်သော ဘိက္ခုနီ၏၊ အဗ္ဘု-တရားစွဲမှုကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ တတော-ထိုတရားစွဲလိုစိတ် ဖြစ်ရာအရပ်မှ၊ ဝေါဟာရိကာနံ-တရားသူကြီးတို့၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-သွားသော ဘိက္ခုနီ၏၊ ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ) ဧကဿ အာရောစေတီတိ-ကား၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ ဇနေသု-လူတို့တွင်၊ (တရားလို၊ တရားခံ ၂ ဦးတို့တွင်) ယဿကဿစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ယောက် သော၊ ဧကဿ-တစ်ယောက်၏၊ ကထံ-ကို၊ ယောကောစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ (တရားလိုဖြစ်စေ၊ တရားခံဖြစ်စေ၊ ထိုသူတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်စေ) ဝေါဟာရိကာနံ-တရားသူကြီးတို့အား၊ အာရောစေတိ-ပြောအံ့၊ [ဧကဿကို အာရောစနတ္ထသမ္ပဒါနံ ထင်မည်စိုး၍ “ကထံ” ဟု ထည့်ဖွင့်သည်။] ဒုတိယဿ အာရောစေတီတိ ဧတ္တာပိ-၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။ [ရှေ့ဝါကျအတိုင်း အကုန်လိုက်၍ ဧကဿနေရာဝယ် “ဒုတိယဿ ကထံ” ဟု ဆိုရုံသာ ထူးသည်-ဟူလို။]

ပန-ဆက်၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ ဧတ္ထ-ဤတရားစွဲရာ၌၊ အသမ္မောဟတ္ထာယ-မတွေဝေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိတ္တာရကထာ-အကျယ်ဖြစ်သော စကားတည်း၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဘိက္ခုနုပဿယံ-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်းသို့၊ အာဂတေပိ-ရောက်လာသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေါဟာရိကေ-တရားသူကြီးတို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊

တရားစွဲသောအခါ တရားသူကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်မှု ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် အကြောင်းတရားစွဲသူ၏ အဓမ္မအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဆုံးဖြတ်မှုအပေါ်၌ တင်စား၍ ဝေါဟာရိကဝိနိစ္ဆယကိုလည်း “အဉ္စ” ဟု ဆိုထားသည်။

ဝေါဟာရိကာနံ။ ။ဝေါဟာရေ-တရားဆုံးဖြတ်မှု၌ + နိယုတ္တာ-ယှဉ်သော တရားသူကြီးတို့တည်း၊ ဝေါဟာရိကာ-တို့၊ ဝေါဟာရိကာနံ-တို့၏ + ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်တည်း၊ ဝေါဟာရိကဝိနိစ္ဆယော၊ ယောဇနာ၌ - “ဝေါဟာရံ-တရားလို တရားခံ ၂ ဦးတို့၏ ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ ဇနန္တိ-သိတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဝေါဟာရိကာ” ဟု ပြုသည်။

ယတ္ထကတ္ထစိ။ ။ဒိသွာ၌ စပ်၊ “တရားသူကြီး၏ အိမ်၌ဖြစ်စေ၊ တရားရုံး၌ ဖြစ်စေ၊ အခြားတစ်နေရာ၌ ရောက်နေ၍ ဖြစ်စေ တွေ့၍” ဟူလို၊ ယောဇနာ၌ကား “အာဂတေ” ကို ငဲ့၍ ယတ္ထကတ္ထစိတိ ယံကိဉ္စိ ဌာနံ” ဟု ဖွင့်၏၊ သူတို့ရှိရာသို့ ကိုယ်က သွား၍ တွေ့ရာ၌ “အာဂတေ” နှင့် မဆိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ယတ္ထကတ္ထစိ-၌” ဟု ပေးသည်။

အတ္တနော-၏၊ ကထံ-ကို၊ အာရောစေတိ-အံ၊ ဘိက္ခုနိယာ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ဥပါသကော-တရားတွေ့ဘက် ဥပါသကာသည်၊ အတ္တနော ကထံ အာရောစေတိ၊ ဘိက္ခုနိယာ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ပဌမံ-စွာ၊ ဥပါသကော အတ္တနော ကထံ အာရောစေတိ၊ ဘိက္ခုနိယာ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) အထ-ထိုမှနောက်၌၊ သာ-ထိုဘိက္ခုနိသည်၊ အတ္တနော ကထံ အာရောစေတိ၊ (ဘိက္ခုနိယာ) ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ဘိက္ခုနိ-သည်၊ ဥပါသကံ-တရားတွေ့ဘက် ဥပါသကာကို၊ ဝဒတိ-ပြောအံ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောသနည်း၊) မမစ-ငါ၏လည်းကောင်း၊ တဝစ-သင်၏လည်းကောင်း၊ ကထံ-စကားကို၊ တံယေဝ-သင်ချည်းသာ၊ အာရောစေတိ-ပြောလိုက်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒတိ-အံ၊) သော-ထိုဥပါသကာသည်၊ အတ္တနောဝါ-မိမိ၏မူလည်း၊ ကထံ-ကို၊ ပဌမံ-စွာ၊ အာရောစေတု-ပြောပစေ၊ ဘိက္ခုနိယာဝါ-၏မူလည်း၊ (ကထံ ပဌမံ အာရောစေတု၊) ပဌမာရောစနေ-ပဌမပြောခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ဒုတိယာရောစနေ-ဒုတိယပြောခြင်းကြောင့်၊ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ဥပါသကော ဘိက္ခုနိ ဝဒတိ၊ (ကိ၊) မမစ-အကျွန်ုပ်၏လည်းကောင်း၊ တဝစ-အရှင်မ၏လည်းကောင်း၊ ကထံ တံယေဝ အာရောစေတိ-လော၊ ဣတိ (ဝဒတိ၊) ဧတ္ထာပိ-ဤသို့ အပြောခိုင်းရာ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော။

☞ ဘိက္ခုနိ-သည်၊ ကပ္ပိယကာရကေန-ကပ္ပိယကာရကသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကထာပေတိ-ပြောစေအံ၊ (အပြောခိုင်းအံ၊) တတ္ထ-ထိုသို့အပြောခိုင်းရာ၌၊ ကပ္ပိယကာရကော ဝါ-သည်မူလည်း၊ ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ကထံ-စကားကို၊ ပဌမံ-စွာ၊ အာရောစေတု-ပြောပစေ၊ ဣတရောဝါ-ကပ္ပိယကာရကမှ အခြားသော ဥပါသကာသည်မူလည်း၊ အတ္တနော ကထံ (ပဌမံ အာရောစေတု၊) ကပ္ပိယကာရကောဝါ-သည်မူလည်း၊ ဥဘိန္ဒမ္ပိ-၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊ (ဘိက္ခုနိ ဥပါသကာ ၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊) ကထံ-ကို၊ (အာရောစေတု၊) ဣတရောဝါ-ကပ္ပိယကာရကမှ အခြားသော ဥပါသကာသည်မူလည်း၊ ဥဘိန္ဒမ္ပိ-၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊ (မိမိ ဘိက္ခုနိ ၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊) ကထံ အာရောစေတု၊ ယထာဝါ တထာဝါ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာဖြင့်၊ အာရောစိယမာနေ-ပြောအပ်သော်၊ ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော၊ အာရောစနေ-ပြောခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခုနိယာ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ဒုတိယေ (အာရောစနေ ဘိက္ခုနိယာ ထုလ္လစ္စယံ ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ယထာဝါ တထာဝါ-ဖြင့်၊ အာရောစိတံ-ပြောအပ်သော၊ ဥဘိန္ဒမ္ပိ-ဘိက္ခုနိ၊ ဥပါသကာ ၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-ကြားပြီး၍၊ ဝေါဟာရိကေဟိ-တို့သည်၊ ဝိနိစ္ဆယေ-အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ အဉ္စပရိယောသာနနာမ-တရားစွဲခြင်း၏ ပြီးဆုံးခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မိ အဉ္စပရိယောသာနေ -ထိုတရားစွဲခြင်း၏ ပြီးဆုံးရာ

အခါ၌၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ဇယေ-နိုင်ခြင်းသည်၊ (သတိ)ပိ-ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ပရာဇယေ-ရုံးခြင်းသည်၊ (သတိ)ပိ-ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ သံဃာဒီသေသော (ဟောတိ။)

ပန-ဆက်၊ အဓိကရဏံ-သည်၊ ဂတိဂတံ-ရောက်ထိုက်သော အရပ်များစွာသို့ ရောက်ပြီးသည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ ဝေါဟာရိကေဟိ-တို့သည်၊ သုတပုဗ္ဗံ-ကြား အပ်ဖူးသည်၊ (သစေ ဟောတိ။) အထ-ထိုသို့ကြားဖူးခြင်းကြောင့်၊ တေ-ထိုတရား သူကြီးတို့သည်၊ ဘိက္ခုနီစ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဉ္စကာရကဉ္စ-တရားစွဲမှုကို ပြုတတ် သော ဥပါသကာကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်၍ပင်၊ (မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊) တုမ္မာကံ-အသင်တို့၏၊ ကထနကိစ္ဆံ-ပြောဖွယ်ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မလို၊ မယံ- ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤငြင်းခုံမှု၌၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ပုံကို၊ ဇာနာမ-သိပါကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ (ပြော၍၊) သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ-ဆုံးဖြတ်၍၊ ဒေန္တိ- ပေးကုန်အံ့၊ ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော တရား၌၊ အဉ္စပရိယောသာနေပိ- တရားဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အဆုံး၌လည်း၊ ဘိက္ခုနီယာ အနာပတ္တိ (ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဝိတ္တာရကထာ-တည်း။)

ဧတဿ (ဓမ္မဿ)-ဤအာပတ်၏၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ အာပတ္တိ-ရောက်ခြင်း သည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ရှေးဦးစွာ ရောက်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ သော ဓမ္မော-ထိုအာပတ်သည်၊) ပဌမာပတ္တိကော-မည်သည်၊ ဝီတိက္ကမ က္ခဏေယေဝ-လွန်ကျူးရာခဏ၌ပင်၊ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗော-ရောက်ထိုက်သော၊ (ဓမ္မော- အာပတ်တည်း၊) ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်၊ ပဌမာပတ္တိကံ-ရှေးဦးစွာ လွန်ကျူးရာခဏ၌ သင့်ရောက်ခြင်းရှိသော၊ တံ-ထိုအာပတ်သို့၊ (“အာပန္နာ”၌ စပ်၊) ဤသို့ဖွင့်သင့်လျက် ပဒဘာဇနီ၌ အဘယံကြောင့် မဖွင့်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ပဒဘာဇနေ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ပန-ဆက်၊ ပဒဘာဇနေ- ၌၊ အဓိပ္ပာယ်မတ္တံ-အဓိပ္ပာယ်မျှကို၊ ဒသေတုံ-ငှာ၊ သဟဝတ္ထုဇ္ဈာစာရာ အာပဇ္ဇတိ န သမနုဘာသနာယာတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ၊ ဟိ-မှန်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ် လတုံကား၊ ဧတ္ထ-ဤပဒဘာဇနီ၌၊ အတ္ထော-တည်း၊ ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရာ-ဝတ္ထုကို လွန်ကျူး ခြင်းနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ-တစ်ပြိုင်နက်၊ ယံ-အကြင်အာပတ်သို့၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ တတိယာယ-သုံးကြိမ်မြောက်သော၊ သမနုဘာသနာယ- အဖန်ဖန် ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဝါစာကြောင့်၊ န အာပဇ္ဇတိ-ရောက်သည်

ဂတိဂတံ။ ။ဂန္ထဇာတိ ဂတိ-ရောက်ထိုက်သော အရပ်၊ ဂတိ + ဂတံ ဂတိဂတံ- ရောက်ထိုက်သော အရပ်များစွာသို့ ရောက်ပြီးသော အဓိကရုဏ်း၊ ယခုခေတ်အလိုအားဖြင့် အောက်ရုံးမှ အထက်ရုံးအဆင့်ဆင့်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်သော အဓိကရုဏ်းတည်း၊ ထိုအဓိကရုဏ်း မျိုးသည် ယခုအခါ အဓမ္မမှုများကဲ့သို့ အလွန်ကြာပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဂတိဂတန္တိ စိရကာလ ပဝတ္တံ” ဟု ဋီကာတို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ကြသည်။

မဟုတ်၊ အယံ-ဤအာပတ်သည်၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဦးစွာသာလျှင်၊ (ဧဝံဖြင့် တတိယ သမနုဘာသနကို ကန့်၊) ဝတ္ထုဇ္ဈာစာရေန-နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ-တစ်ပြိုင်နက်၊ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ-ရောက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမာပတ္တိကော-မည်၏၊ ဣတိ-ဤကား အနက်တည်း။

ဘိက္ခုနီ-ကို၊ သံဃတော-မှ၊ နိဿာရေတိ-ထွက်သွားစေတတ်၏၊ ဝါ-နှင့်ထုတ် တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့သံဃာမှ နှင်ထုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) နိဿာရဏီယော-မည်၏၊ နိဿာရဏီယံ-သံဃာမှ ထွက်သွားစေတတ်သော၊ ဝါ- သံဃာမှ နှင်ထုတ်တတ်သော၊ တံ-ထိုအာပတ်သို့၊ (“အာပန္နာ”၌ စပ်၊) ပန-ဆက်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ အဓိပ္ပာယ်မတ္တံ၊ ဒသေတုံ-ငှာ၊ သံဃမှာ နိဿာရီယတိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ၊ တတ္ထ-ထိုပဒဘာဇနီ၌၊ ယံ-အကြင်အာပတ်သို့၊ အာပန္နာ-ရောက် သော၊ ဘိက္ခုနီ-ကို၊ သံဃတော-မှ၊ နိဿာရီယတိ-ထွက်သွားစေအပ်၏၊ ဝါ-နှင့် ထုတ်အပ်၏၊ သော-ထိုအာပတ်သည်၊ နိဿာရဏီယော-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော ဧဝ ဓမ္မော-ထို အာပတ်ကိုပင်၊ သံဃမှာ-သံဃာမှ၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ န နိဿာရီ ယတိ-နှင့်ထုတ်အပ်သည် မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ တေန ဓမ္မေန-ထိုအာပတ် ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနီ-ကို၊ နိဿာရီယတိ-နှင့်ထုတ်အပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နှင်ထုတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သော-ထိုအာပတ်သည်၊ နိဿာရေတိ-၏၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ နိဿာရဏီယော-မည်၏။

အာကမ္ပိယမာနာ ဂစ္ဆတိတိ-ကား၊ အဉ္စကာရကမနုဿေဟိ-တရားစွဲမှုကို ပြု တတ်သူတို့သည်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ အာဂန္တာဝါ-လာ၍သော်လည်းကောင်း၊ ဒုတံ- တမန်ကို၊ ပေသေတွာဝါ-စေလွှတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဧဟိ-လိုက်ခဲ့ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုစ္စမာနာ-ပြောဆိုအပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝေါဟာရိကာနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-အံ့၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ အဉ္စကာရကော-တရားစွဲမှုကို ပြုတတ်သော ဥပါသကာသည်၊ အတ္တနောဝါ ပဌမံ အာရောစေတု၊ ဘိက္ခုနီယာဝါ (ကထံ ပဌမံ အာရောစေတု၊) ပဌမာရောစနေ၊ ဒုက္ကဋ်-သည်၊ နေဝ (ဟောတိ၊) ဒုတိယာရောစနေ ထုလ္လစ္စယံ န (ဟောတိ၊) အမစ္စေဟိ-တရားသူကြီးဖြစ်သော အမတ်တို့သည်၊ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ-ဆုံးဖြတ်၍၊ အဉ္စပရိယောသာနေ-တရား၏ ပြီးဆုံး ခြင်းကို၊ ကတေပိ-ပြုအပ်ပါသော်လည်း၊ အနာပတ္တိယေဝ-အနာပတ်သာတည်း။

တေန ဓမ္မေန။ ။ဤနေရာ၌ နှင်ထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းအာပတ်ကိုပင် “နှင်ထုတ် တတ်သော ကတ္တား” ဟု ဆိုထားသည်၊ ဟေတုမ္ပိ စာယံ ကတ္ထုဝေါဟာရော၊ နိဿရဏဟေတု ဘူတော ဟိ ဓမ္မော နိဿာရဏီယောတိ ဝုတ္တော၊-ဋီကာ၊ ကြွင်းမှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။

(ဥပါသကာက တရားတွေ့ဖို့ရာ ခေါ်အပ်သောကြောင့် ဘိက္ခုနီမှာ အာပတ် မသင့်-
ဟူလို) အဉ္စကာရကော-သည်၊ ဘိက္ခုနီ-ကို၊ သစေပိ ဝဒတိ-အကယ်၍ မူလည်း
လျှောက်စေဦးတော့၊ (ကိ-နည်း) မမစ တဝစ ကထံ တွမေဝ ကထေဟိ-ပြောလိုက်
ပါလော၊ ဣတိ (သစေပိ ဝဒတိ) ကထေန္တိယာပိ-ပြောသော ဘိက္ခုနီ၏လည်း၊
ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ အဉ္စပရိယောသာနေ ကတေပိ၊ အနာပတ္တိယေဝ-သာတည်း။

☸ ရက္ခံ ယာစတိတိ-ကား၊ ဓမ္မိကံ-တရားနှင့် ယှဉ်သော၊ (တရားနှင့် လျော်သော၊)
ရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ယာစတိ-တောင်းအံ့၊ (ရက္ခံ-ကို၊ ယာစန္တိယာ-တောင်း
သော ဘိက္ခုနီ၏) အနာပတ္တိ (ဟောတိ) ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ယထာ-အကြင်
အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ယာစိတာ-တောင်းအပ်သော၊ ရက္ခာ-သည်၊ ဓမ္မိကာ-တရား
နှင့် ယှဉ်သည်၊ ဝါ-တရားနှင့် လျော်သည်၊ ဟောတိ၊ တံ-ထိုအခြင်းအရာကို၊ ဒသေ
တုံ-ငှာ၊ အနောဒိဿ အာစိက္ခတိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအနော
ဒိဿ အာစိက္ခတိဟူသော စကားရပ်၌၊ အတိတံ-လွန်ပြီးအကြောင်းအရာကို၊
အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ သြဒိဿ-မည်သူမည်ဝါဟု ညွှန်ပြ၍၊ အာစိက္ခနာ-ပြော
ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ အနောဒိဿ-မည်သူမည်သူဝါဟု မညွှန်ပြမူ၍၊ အာစိက္ခနာ-
သည်၊ အတ္ထိ၊ အနာဂတံ-ဖြစ်လတံ အကြောင်းအရာကို၊ အာရဗ္ဗာပိ-အကြောင်း
ပြု၍လည်း၊ သြဒိဿ-၍၊ အာစိက္ခနာ-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အနောဒိဿ-မူ၍၊ အာ
စိက္ခနာ-သည်၊ အတ္ထိ။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အတိတံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ၊ သြဒိဿ-၍၊ အာစိက္ခနာ-
သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဘိက္ခုနုပဿယေ-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်း၌၊ ဂါမ
ဒါရကာ - ရွာသားကလေးတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဓုတ္တာဒယောဝါ-သေ
သောက်ကြူး အစရှိသူတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိသူတို့
သည်၊ အနာစာရံဝါ-မလျောက်ပတ်သော အကျင့်ကိုမူလည်း၊ အာစရန္တိ-ကျင့်ကြ
ကုန်၏၊ ရက္ခံဝါ-သစ်ပင်ကိုမူလည်း၊ ဆိန္ဒန္တိ-ဖြတ်ကြကုန်၏၊ ဖလာဖလံဝါ-သစ်သီး
ငယ် သစ်သီးကြီးကိုမူလည်း၊ ဟရန္တိ-ဆောင်ယူကြကုန်၏၊ ပရိက္ခာရေဝါ-ပရိက္ခရာ
တို့ကိုမူလည်း၊ အစ္ဆိန္ဒန္တိ-လုယူကြကုန်၏၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ ဝေါဟာရိကေ-တရားသူ
ကြီးတို့ကို၊ ဝါ-တို့သို့ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ အမှောက်-ငါတို့၏၊ ဥပဿယေ-ကျောင်း၌၊
ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ပြောအံ့၊
ကေန-အဘယ်သူသည်၊ (ကတံ-ပြုအပ်သနည်း) ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊
အသုကေနစ-ထိုမည်သူသည်လည်းကောင်း၊ အသုကေနစ-ထိုမည်သူသည်လည်း
ကောင်း၊ (ကတံ-ပြုအပ်ပြီ) ဣတိ-သို့၊ အာစိက္ခတိ-ပြောအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့ပြောလတ်
သော်၊ အတိတံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ သြဒိဿ-၍၊ အာစိက္ခနာ-ပြောခြင်းသည်၊
ဟောတိ - ၏၊ သာ - ထိုသြဒိဿ အာစိက္ခနာသည်၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ တံ - ထိုစကားကို၊

သုတ္တာ-၍၊ တေ ဝေါဟာရိကာ-တို့သည်၊ တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ (အပေါ်၌) ဒဏ္ဍ-
 ဒဏ်ကို၊ စေ ကရောန္တိ-အကယ်၍ ပြုကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ဒဏ်
 သည်၊ ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ဂီဝါ-ဘဏ္ဍာစားသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဒဏ္ဍ-ကို၊ ဂဏှိဿန္တိ-
 ယူကုန်လတံ့၊ ဣတိ-သို့၊ အဓိပ္ပာယေ-အလိုသည်၊ သတိပိ-ရှိပါသော်လည်း၊
 ဂီဝါယေဝ-ဘဏ္ဍာစားသည်သာ၊ ဟောတိ၊ [ဂီဝါယေဝ ဟောတိ၊ န ပါရာဇိကံ၊
 အနာဏတ္တိယာ ဂဟိတတ္တာ-ဋီကာ။] ပန-ဆက်၊ တဿ-ထိုဖျက်ဆီးသူ၏၊ (အပေါ်
 ၌) ဒဏ္ဍ-ကို၊ ဂဏှထ-ယူကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ သစေ ဝဒတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ပဉ္စ
 မာသကမတ္တေ-ငါးပဲမျှကို၊ ဂဟိတေ-ယူအပ်ပြီးသော်၊ (ဘိက္ခုနိယာ) ပါရာဇိကံ
 ဟောတိ။

ပန-ကား၊ (ဩဒိဿ အာစိက္ခနာမှ တစ်ပါး၊ အနောဒိဿ အာစိက္ခနာကား၊)
 ကေန-အဘယ်သူသည်၊ (ကတံ-နည်း၊) ဣတိ ဝုတ္တေ၊ အသုကေန-သည်၊ (ကတံ-
 ပြု) ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တု-ပြောခြင်းငှာ၊ အမှာကံ-တို့အား၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ တုမေယေဝ-
 အသင်ဒါယကာတို့ ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဇာနိဿထ-သိကြကုန်လတံ့၊ ဟိ-မှန်၊ ကေဝလံ-
 မည်သူဟု ညွှန်ပြခြင်းမဖက် သက်သက်၊ မယံ-တို့သည်၊ ရက္ခံ-ကို၊ ယာစာမ-
 တောင်းပါကုန်၏၊ တံ-ထိုအစောင့်အရှောက်ကို၊ နော-ငါတို့အား၊ ဒေထ-ပေးကြ
 ပါကုန်၊ အဝဟဋ္ဌဘဏ္ဍ-ခိုးဆောင်အပ်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုလည်း၊ အာဟရာ
 ပေထ-ဆောင်စေကြပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ပြောဆိုကောင်း၏၊ ဧဝံ-ဤသို့
 ပြောဆိုလတ်သော်၊ အနောဒိဿ-၍၊ အာစိက္ခနာ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သာ-ထို
 အနောဒိဿ အာစိက္ခနာသည်၊ ဝဋ္ဋတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောအပ်သော်၊ တေ
 ဝေါဟာရိကာ-တို့သည်၊ ကာရကေ-ဖျက်ဆီးမှုကို ပြုတတ်သူတို့ကို၊ ဂဝေသိတ္တာ-
 ရှာ၍၊ တေသံ-ထိုဖျက်ဆီးသူတို့၏၊ (အပေါ်၌) ဒဏ္ဍ-ကို၊ သစေပိ ကရောန္တိ-
 အကယ်၍မူလည်း ပြုကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊
 သာပတေယျမ္ပိ-ဥစ္စာနှစ်သည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ သစေပိ ဂဟိတံ-အကယ်၍
 မူလည်း ယူအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ) ဘိက္ခုနိယာ-၏၊ ဂီဝါ-သည်၊ နေဝ
 (ဟောတိ) အာပတ္တိ-သည်၊ န (ဟောတိ) [“အနောဒိဿဖြစ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာ
 စားလည်း မထိုက်၊ အာပတ်လည်း မသင့်” ဟုလို။]

ပရိက္ခာရံ-ကို၊ ဟရန္တေ-ဆောင်ယူနေသည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ တေသံ-ထို
 ခိုးသူတို့၏၊ အနတ္တကာမတာယ-အကျိုးမဲ့ကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စောရော
 စောရောတိ-သူခိုး သူခိုးဟူ၍၊ ဝတ္တုမ္ပိ-ပြောဆိုခြင်းငှာလည်း၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊

စောရော စောရောတိ ဝတ္တုမ္ပိ။ «အနတ္တကာမတာယကို ထောက်၍ ကြောက်ခြင်း
 ကြောင့် သူခိုး သူခိုးဟု အော်လျှင်ကား အပြစ် မရှိဟု သိသာ၏၊ ဝတ္တုပိဉ္စ ပိသည် ဂရဟာ
 ဇောတက၊ အော်ခြင်းသော်မှ မအပ်တုံသေး၏၊ ဖမ်းပေးလျှင်ကား “မအပ်” ဟု ဆိုဖွယ်ပင်
 မရှိတော့-ဟုလို။

ဟိ-မှန်၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေပိ-ပြောဆိုအပ်သော်လည်း၊ တေသံ-ထိုသူခိုးတို့၏ (အပေါ်၌) ယံ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏။ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ (တံ ဒဏ္ဍံ-သည်) ဘိက္ခုနီယာ ဂီဝါ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝစနကရံ-စကားကို လိုက်နာမည့်သူကို၊ (မိမိက ဒဏ် မတပ်ပါနှင့်ဟု ပြောလျှင် နားထောင်မည့် တရားသူကြီးကို) ဣမိနာ-ဤသူသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ပရိက္ခာရော-ကို၊ ဂဟိတော-ယူအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုပရိက္ခရာကို၊ အာဟရာပေတိ-ပြန်ဆောင်စေပါလော၊ စ-ထိုသို့ပင် ပြန်ဆောင်စေလိုပါသော်လည်း၊ အဿ-ထိုသူ၏ (အပေါ်၌) ဒဏ္ဍံ-ကို၊ မာ ကရောဟိ-မပြုပါနှင့်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု ဝဋ္ဋတိ၊ မိမိက “ဒဏ်မတပ်နှင့်”ဟု ပြောပါလျက် သူတို့ဘာသာ ဒဏ်တပ်လျှင်ကား အနာပတ္တိ။ ဒါသဒါသိဝါပိ အာဒိနံ-ကျွန်ယောက်ျား၊ ကျွန်မိန်းမ၊ ရေကန်အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ အဗ္ဗူ-တရားစွဲမှုကို၊ ကရောန္တိ-ပြုတတ်ကြကုန်၏၊ အယံ-ဤတရားစွဲခြင်းသည်၊ အကပ္ပိယ အဇ္ဈောနာမ-မအပ်သော တရားစွဲခြင်းမည်၏၊ န ဝဋ္ဋတိ။ ဒါသ စသည်တို့ကို နဂိုကပင် အလှူမခံကောင်းသောကြောင့် “အကပ္ပိယအဗ္ဗူ” ဟု ဆိုသည်။

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အနာဂတံ-ဖြစ်လတုံသော အကြောင်းအရာကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဩဒိဿ အာစိက္ခနာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဝုတ္တနယေ နေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပရေဟိ-ဂါမဒါရက စသော သူတစ်ပါးတို့သည်၊ အနာစာရာဒီသု-မကျင့်အပ်သော အကျင့် စသည်တို့ကို၊ ကတေသု-ပြုအပ်ပြီးကုန်လတ်သော်၊ ဘိက္ခုနီဝေါဟာရိကေ ဧဝံ၊ ဝဒတိ-အံ၊ (ကံ) အမှောက်-ငါတို့၏၊ ဥပဿယေ-ကျောင်း၌၊ ဣဒဗ္ဗိဒဗ္ဗ-ဤမည်သော အမှု၊ ဤမည်သော အမှုကိုလည်း၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ အကရဏတ္ထာယ-မပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ရက္ခံ-ကို၊ နော-ငါတို့အား၊ ဒေသ-ပေးကြပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောအံ့၊ ကေန-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကတံ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေစ-မေးအပ်သော်လည်း၊ အသုကေန-သည်လည်းကောင်း၊ အသုကေနစ-သည်လည်းကောင်း၊ (ကတံ-ပြီ) ဣတိ အာစိက္ခတိ-အံ၊ ဧဝံ-ဤသို့ပြောလတ်သော်၊ အနာဂတံ အာရဗ္ဗ ဩဒိဿ၊ အာစိက္ခနာ-ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သာပိ-ထိုအနာဂတ ဩဒိဿ အာစိက္ခနာသည်လည်း၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ဟိ-မှန်၊ တေသံ-ထိုခိုးသူတို့၏ (အပေါ်၌) ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်သော်၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေးနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ဒဏ်သည်၊ ဘိက္ခုနီယာ ဂီဝါ (ဟောတိ) သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပုရိမသဒိသမေဝ-ရှေ့အတိတ အာစိက္ခနာနှင့် တူသည်သာ၊ ပန-ဆက်၊ ဝေါဟာရိကာ-တို့သည်၊ ဘိက္ခုနုပဿယေ-၌၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ အနာစာရံ-ကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုသူတို့၏ (အပေါ်၌) ဣမိနာမ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ကရောမ-ပြုကုန်အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဘေရိ-စည်ကို၊ စရာပေတွာ-လည်စေ၍၊

☞

အာဏာယ-အာဏာ၌၊ အတိဋ္ဌမာနေ-မတည်သူတို့ကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ သစေ ကရောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဘိက္ခုနိယာ ဂီဝါ နေဝ (ဟောတိ၊) အာပတ္တိ၊ န (ဟောတိ။)

စ-ဆက်၊ ယော အယံ (နယော)-အကြင်နည်းကို၊ ဘိက္ခုနိနံ-တို့၏ (အတွက်၊) (မယာ-ငါသည်၊) ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခုနမ္မိ-တို့၏ (အတွက်လည်း၊) ဧသေဝ- ဤနည်းသည်ပင်၊ နယော-သိကြောင်းနည်းတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဘိက္ခုနောပိ-ရဟန်း အားလည်း၊ ဩဒိဿ-၍၊ အာစိက္ခနာ-သည်၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ တထာ-ထိုမည်သူ မည်ဝါဟု ညွှန်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာစိက္ခိတေ-ပြောအပ်သော်၊ ယံ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ သဗ္ဗံ-သော၊ (တံ ဒဏ္ဍံ-သည်၊ ဘိက္ခုဿ၊) ဂီဝါ ဟောတိ၊ ဝုတ္တ နယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ဂဏှာပေန္တဿ-ယူစေသော ရဟန်း၏၊ ပါရာဇိကံ (ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဒဏ္ဍံ-ကို၊ ကရိဿန္တိ-ပြုကုန် လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနန္တောပိ-သိလျက်လည်း၊ အနာဒိဿ-၍၊ ကထေတိ- ၏၊ တေစ-ထိုတရားသူကြီးတို့သည်လည်း၊ ပရိယေသိတွာ ဒဏ္ဍံ (သစေ) ကရောန္တိ ယေဝ-အကယ်၍ ပြုကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊) ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ န-မဖြစ်။

ဝိဟာရသီမာယ-ကျောင်း၏ အပိုင်းအခြား၌၊ ရုက္ခာဒီနိ-သစ်ပင်အစရှိသည် တို့ကို၊ ဆိန္ဒန္တာနံ-ဖြတ်ကုန်သော သူတို့၏၊ ဝါသိဖရသု အာဒီနိ-ဓား၊ ပုဆိန် အစရှိ သည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပါသာဏေဟိ-ကျောက်တို့ဖြင့်၊ ကောဇ္ဇေန္တိ-ထုရိုက် ကြကုန်အံ့၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ စိတ်ဆိုးသောကြောင့် လက်စားချေသောအားဖြင့် မထုရိုက်ကောင်း-ဟူလို၊၊ ဓာရာ-အသွားသည်၊ သစေ ဘိဇ္ဇတိ-အကယ်၍ ပျက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ကာရာပေတွာ-ပြုစေ၍၊ ဒါတဗ္ဗာ-ပေးထိုက်၏၊ ဥပဓာဝိတွာ-အနီးသို့ ပြေး၍၊ တေသံ-ထိုသစ်ပင်စသည်တို့ကို ဖြတ်သူတို့၏၊ ပရိက္ခာရေ-အသုံး အဆောင် တို့ကို၊ ဂဏှန္တိ-ယူကုန်အံ့၊ တမ္မိ-ထိုပရိက္ခရာယူမှုကိုလည်း၊ န ကာတဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ စိတ္တံ-သည်၊ လဟုပရိဝတ္တံ-လျင်မြန်သော ပြောင်းလဲခြင်းရှိ၏၊ တေယျစေတနာယ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာ သည်၊ ဥပ္ပန္နာယ-ဖြစ်လတ်သော်၊ မူလစ္ဆေဇ္ဇမ္မိ-သာသနာတော်ဝယ် အမြစ် အရင်း၏ ပြတ်ခြင်းသို့လည်း၊ (ပါရာဇိက ကျခြင်းသို့လည်း၊) ဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏၊ (တသ္မာ- ကြောင့်၊ တမ္မိ န ကာတဗ္ဗံ) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- သတ္တရသကေ-တစ်ဆယ် ခုနစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ပဌမသိက္ခာပဒံ-ပဌမသိက္ခာ ပုဒ်တည်း။

၂။ ဒုတိယသံဃာဒီသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၈၂။ ဒုတိယေ-ဌ၊ ဝရဘဏ္ဍန္တိ-ကား၊ မုတ္တမဏိဝေဠုရိယာဒိ-ပုလဲ၊ ပတ္တမြား၊ ကြောင်မျက်ရွဲ အစရှိသော၊ မဟဋ္ဌိ-များသော အဖိုးရှိသော၊ (အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော၊) ဘဏ္ဍ-ကို၊ (အာဒါယ၌ စပ်။)

၆၈၃။ အနပလောကေတွာတိ-ကား၊ အနာပုစ္ဆိတွာ-မပန်ပြောမူ၍၊ [အပ ရှေ့ရှိသော လောကဓာတ်သည် “အာပုစ္ဆနတ္ထ” ဖြစ်သောကြောင့် “အနာပုစ္ဆိတွာ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဂဏဝါတိ-ကား၊ မလ္လဂဏဘဋိပုတ္တဂဏာဒိကံ-ဗိဿနိုးကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သူတို့၏ အပေါင်း၊ ကဒေနတ်ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူတို့၏ အပေါင်း အစရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဂန္တိ-ကား၊ ဓမ္မဂဏံ-တရားရှိသူတို့၏ အပေါင်းကို လည်းကောင်း၊ [ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူတို့၏ အပေါင်း၊ အခြားဘာသာဝင်ဖြစ်သော်လည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသူတို့၏ အပေါင်းတည်း။] သေဏိန္တိ-ကား၊ ဂန္တိကသေဏိဒုဿိကသေဏိ အာဒိကံ-နံသာကုန်သည် အပေါင်း၊ အထည်ကုန်သည် အပေါင်း အစရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (အနပလောကေတွာ၌ စပ်။) [မလ္လဂဏစသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အကြင်အကြင်အရပ်၌၊ ရာဇာနော-မင်းတို့သည်၊ ဂဏာဒိနံ-ဂဏ အစရှိသည်တို့အား၊ ဂါမနိဂမေရွာ၊ နိဂုံးတို့ကို၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ တုမှေဝ-သင်တို့သည်သာ၊ အနုသာသထ-ဆုံးမကြကုန်၊ ဝါ-အုပ်ချုပ်ကြကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ နိယျာတေန္တိ-အပ်နှင်းကြကုန်၏၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ တေယေဝ-ထိုဂဏအစရှိသည်တို့သည်သာ၊ ဣသာရာ-အစိုးရတို့သည်၊ ဟောန္တိ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုအစိုးရသော ဂဏ အစရှိသည်တို့ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဣဒံ-ဤဂဏဝါ အစရှိသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တံ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤရာဇ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ရာဇာနိဝါ-မင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏာဒိကေဝါ-ဂဏ အစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အာပုစ္ဆိတွာပိ-ပန်ပြောပြီး၍လည်း၊ ဘိက္ခုနီသံဃော-ကို၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗောဝ-ပန်ပြောထိုက်သည်သာ၊ ဝါ-ပန်ပြောရမည်သာ၊ ထပေတွာ ကပုန္တိ-ကား၊ တိတ္ထိယေသုဝါ-တိတ္ထိတို့၌ သော်လည်းကောင်း၊ အညဘိက္ခုနီသုဝါ-အခြားသော ဘိက္ခုနီတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ ပဗ္ဗဇိတဖြစ်ဖူးသော၊ ဝါ-ရသေ့ ရဟန်းဖြစ်ဖူးသော၊

ဝရဘဏ္ဍံ။ ။ဝရကို “မဟဋ္ဌ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဝရိယတေ ဣန္ဒြိယတေ-လိုလားအပ်၏၊ ဣတိ ဝရံ၊ ဝရံစ + တံ + ဘဏ္ဍံဓာတိ ဝရဘဏ္ဍံ၊ ထိုဝရဘဏ္ဍ၏ သရုပ်ကို “မုတ္တမဏိဝေဠုရိယာဒိ ” ဟု ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝေဠုရိယာဒိ ” ဟု ဝရဘဏ္ဍနှင့် သမာသ် မတွဲဘဲ ပါဌ်မှန် ရှိပါစေ။

ကပ္ပဂတိကံ-အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သူကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ (ဥဋ္ဌာပေယျ၌ စပ်)၊ ဣတိ-ဤကား အနက်၊ သေသံ ဥတ္တေနမေဝ။

(ဣဒံ သိက္ခာပဒံ-သည်။) စောရီဥဋ္ဌာပနသမုဋ္ဌာနံ-စောရီဥဋ္ဌာပနသမုဋ္ဌာနံ ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း၊ ကေနစိ ကရဏီယေန-တစ်စုံတစ်ခုသော ပြုဖွယ်ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနီသု-တို့သည်၊ ပက္ကန္တာသု-ဖဲသွားကုန်လတ်သော်၊ ခဏ္ဍသီမံ-ခဏ္ဍသီမံသို့၊ အဂန္တာ-မသွားမူ၍၊ ယထာ နိသိန္နဋ္ဌာနေယေဝ-အကြင်အကြင်ထိုင်မြဲသော နေရာ၌ပင်၊ (မဟာသီမံဖြစ်သော ထိုနေရာ၌ပင်)၊ အတ္တနော-၏၊ နိဿိတကပရိသာယ-တပည့်မ ပရိသတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဥဋ္ဌာပေန္တိယာ-သိက္ခမာန်အဖြစ်မှ ရဟန်းမ အဖြစ်သို့ ထမြောက်စေသော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာမ၏၊ ဝါစာစိတ္တတော-နှုတ်၊ စိတ်ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌာတိ-ဖြစ်၏၊ ခဏ္ဍသီမံဝါ-သို့သော်လည်းကောင်း၊ နဒိဝါ-မြစ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဂန္တာ-သွား၍၊ ဥဋ္ဌာပေန္တိယာ-၏၊ ကာယဝါစာစိတ္တတော၊ သမုဋ္ဌာတိ-၏၊ အနာပုစ္ဆာ-မပန်ပြောဘဲ၊ ဥဋ္ဌာပနဝသေန-ထမြောက်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကိရိယာကိရိယံ-ကိရိယာကိရိယတည်း၊ (မပြုထိုက်သော ထမြောက်စေမှုကို ပြုခြင်း၊ ပြုထိုက်သော ပန်ပြောမှုကို မပြုခြင်းရှိသော သိက္ခာပုဒ်တည်း၊)၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၃။ တတိယသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၉၂။ တတိယေ-၌၊ ပရိက္ခေပံ အတိက္ကာမေန္တိယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ စပ်ပုဒ်မရှိ၍ ထည့်သည်။) ဧကံ-၁ ခုသော၊ ပါဒံ-ကို၊ အတိက္ကာမေန္တိယာ-လွန်စေသော ဘိက္ခုနီ၏၊ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ဒုတိယေန-ဒုတိယခြေလှမ်းဖြင့်၊ (ပရိက္ခေပေ-ကို)၊ အတိက္ကန္တမတ္ထေ-လွန်အပ်ကာမျှဖြစ်လတ်သော်၊ သံဃာဒိသေသော၊ (ဟောတိ၊) အပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ ဥပစာရန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ပရိက္ခေပါရဟဋ္ဌာနံ-အကာအရံထိုက်သော ခဲတစ်ကျ အရပ်ကို၊ ဧကေန-သော၊ ပါဒေန-ဖြင့်၊ အတိက္ကမတိ-ကျော်လွန်အံ့၊ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ဒုတိယေန-ဖြင့်၊ (ပရိက္ခေပါရဟဋ္ဌာနေ-ကို)၊ အတိက္ကန္တမတ္ထေ၊ သံဃာဒိသေသော၊ (ဟောတိ၊) အပိစ-သည်သာမကသေး၊ (အကျယ်ရှိသေး၏-ဟူလို၊) ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သကဂါမတော-မိမိရွာမှ၊ နိက္ခမန္တိယာ-ထွက်ဆဲ ဘိက္ခုနီ၏၊ ဂါမန္တရပစ္စယာ-ရွာတစ်ပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အနာပတ္တိ-အာပတ် မသင့်သေး၊ (မိမိရွာထည်းတွင် ရှိနေသေးသောကြောင့် “ဂါမန္တရ” မဖြစ်သေး၊ ထို့ကြောင့် အာပတ်မသင့်-ဟူလို၊) ပန-ကား၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်ပြီး၍၊ ဂါမန္တရံ-ရွာတစ်ပါးသို့၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-သွားသော ဘိက္ခုနီ၏၊ ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ဧကေန-

သော၊ ပါဒေန-ဖြင့်၊ ဣတရဿ-အခြားသော၊ ဂါမဿ-၏၊ ပရိက္ခေပဝါ-အကံ
အရံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရေဝါ-ဥပစာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အတိက္ကန္တ
(မတ္တေ)-လွန်အပ်ကာမျှဖြစ်လတ်သော်၊ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ၊) ဒုတိယေန-ဖြင့်၊
အတိက္ကန္တမတ္တေ-သော်၊ သံဃာဒိသေသော (ဟောတိ၊) တတော-ထိုအခြားရွာမှ၊
နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပုန-ဖန်၊ သကဝါမံ-မိမိရွာသို့၊ ပဝိသန္တိယာ-ဝင်သော ဘက္ခိနီ၏
လည်း၊ ဧသေဝနယော။

ပန-ဆက်၊ ခဏ္ဍပါကာရေန ဝါ-ကျိုးပြတ်သော တံတိုင်းဖြင့်သော်လည်း
ကောင်း၊ ဝတိဆိဒ္ဓေနဝါ-စည်းရိုးအပေါက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီဝိဟာရ
ဘူမိယေဝ-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်းမြေသို့သာ၊ ပဝိသိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း
သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဝိသမာနာယ-ဝင်သော
ဘိက္ခုနီသည်၊ ကပ္ပိယဘူမိ-အပ်သော မြေသည်၊ ဘိ-အပ်သော မြေသို့၊ ပဝိဋ္ဌာ
နာမ-ဝင်အပ်သည် မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တုသ္မာ ဝဇ္ဇတိ၊ ဤဝါကျများ၏
အဓိပ္ပာယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ ဟတ္ထိပိဋ္ဌိအာဒိဟိဝါ-ဆင်၏ ကျောက်
ကုန်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိယာဝါ-တန်ခိုးဖြင့်သော်လည်း
ကောင်း၊ သစေပိ ပဝိသတိ-အကယ်၍မူလည်း ဝင်အံ၊ (ဧဝံသတိပိ၊) ဝဇ္ဇတိယေဝ၊
ဟိ-မှန်၊ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဝါ-ခြေလျှင်၊ ဂမနမေဝ-သွားခြင်းကိုသာ၊ ဣမ-ဤသိက္ခာ
ပုဒ်၌၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ ပဌမံ ပါဒံ အတိက္က
မေန္တိယာတိ အာဒိ-ပဌမံ ပါဒံ အတိက္ကမေန္တိယာ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-
မိန့်တော်မူပြီ။

ဒေ-ကုန်သော၊ ဂါမာ-တို့သည်၊ ဘိက္ခုနီဝိဟာရေန-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်း
အားဖြင့်၊ သမ္ပဒ္ဓဝတိယာ-ဆက်စပ်သော စည်းရိုးရှိကုန်သည်၊ ဟောတိ-ကုန်အံ၊
ယသ္မိံ ဂါမေ-၌၊ ဘိက္ခုနီဝိဟာရော-သည်၊ (အတ္ထိ၊) တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ ပိဏ္ဍာယ-
ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊
ဝိဟာရမဇ္ဈေန-ကျောင်း၏ အလယ်ဖြင့်၊ ဣတရဿ-အခြားသော၊ ဂါမဿ-၏၊
မဂ္ဂေါ-သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) ဂန္တံ ဝဇ္ဇတိ၊ ပန-ဆက်၊ တတော ဂါမ
တော-ထိုရွာမှ၊ တေနေဝ မဂ္ဂေန-ထို့လမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ ပစ္စာဂန္တဝံ-ပြန်လာရာ၏၊
ဂါမဒ္ဓါရေန-ရွာတံခါးဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ သစေ အာဂစ္ဆတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) ပုရိမ

ဒုတိယေန အတိက္ကန္တမတ္တေ။ ။“အတိက္ကန္တမတ္တေ” ဟူသော လက္ခဏ၏ လက္ခဏ
ဝန္တကို “ပရိက္ခေပေ” ဟု ထည့်ရသည်၊ ဥပစာကို လွန်ရာ၌လည်း “ပရိက္ခေပါရဟဋ္ဌာနေ”ဟု
ထည့်ရသည်၊ ယောနော၌ကား “ဒုတိယေ”ဟူသော ပါဌ်ကို တွေ့၍ “ဒုတိယေ ပါဒေ အတိက္ကန္တ
မတ္တေတိ သမ္ပန္နော” ဟု ဖွင့်၏၊ ခြေသည် လွန်အပ်သော ကံ မဟုတ်၊ ပရိက္ခေပသည်သာ
လွန်အပ်သော ကံတည်း၊ ထို့ကြောင့် စဉ်းစားပါ၊ နောက်၌လည်း “ပါဒေန အတိက္ကမတိ”ဟု
ရှိသည်။

နယေနေဝ အာပတ္တိဘေဒေါ ဝေဒိတဗျော၊ သကဂါမတော-မိမိရွာမှ၊ ကေနစိ-
 တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကရဏီယေန-ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ ဘိက္ခုနီဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
 တက္က၊ နိက္ခန္ဓာယ-ထွက်လာသော ဘိက္ခုနီ၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပဝိသနကာလေ-ဝင်
 ရာအခါ၌၊ ဟတ္ထိဝါ-ဆင်သည်သော်လည်း၊ မုစ္ဆတိ-လွတ်လာအံ့၊ ဥဿာရဏာဝါ-
 လူအများ၏ တိုးဝှေ့ထွက်သွားခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ-အံ့၊ ဣတရာ-ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခုနီယော-တို့သည်၊ သဟဿ-အဆောတလျှင်၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသန္တိ-
 ဝင်သွားကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ အညာ-အခြားသော၊
 ဘိက္ခုနီ-သည်၊ အာဂစ္ဆတိ-၏၊ တာဝ-ထိုအခြားဘိက္ခုနီ လာသည့်တိုင်အောင်၊
 ဗဟိ-ပြင်ဘက်၌၊ ဂါမဒ္ဓါရေ-၌၊ ဌာတဗ္ဗံ-ရပ်နေရာ၏၊ |တစ်ယောက်ထည်း သွားလျှင်
 “ဧကာဝါ ဂါမန္တရံ ဂစ္ဆေယျ” ဖြစ်သောကြောင့် အဖော်လာသည့်တိုင်အောင်
 စောင့်နေပါ-ဟူလို။ (အညာ ဘိက္ခုနီ) သစေ န အာဂစ္ဆတိ-အကယ်၍ မလာအံ့၊
 (ဧဝံသတိ၊) ဒုတိယိကာ-အဖော်မဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနီ-သည်၊ ပက္ကန္တာနာမ-အရပ်
 တစ်ပါးသို့ ဖဲသွားသည်မည်သည်၊ ဟောတိ၊ (တသ္မာ၊) ပဝိသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။

ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ မဟာဂါမော-ကြီးစွာသော ရွာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ မဇ္ဈေ-
 ရွာ၏ အလယ်၌၊ ဘိက္ခုနီဝိဟာရော-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်းတိုက်သည်၊ (ဟောတိ-
 ရှိ၏၊) ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ တံ ဂါမံ-ထိုရွာကြီးကို၊ စတ္တာရော-၄ ယောက်ကုန်သော၊
 ဇနာ-လူတို့သည်၊ (ရွာစားတို့သည်၊) လဘိတွာ-ရ၍၊ ဝိသုဝိသု-သီးခြားသီးခြား၊
 ဝတိ ပရိက္ခေပံ-စည်းရုံးဖြင့် ကာရံခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိဘဇိတွာ-ခွဲဝေ၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိ-
 သုံးစွဲ ကြကုန်အံ့၊ ဝိဟာရတော-မှ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂန္တံ-ဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ၊
 တတော-ထိုရွာမှ၊ အပရံ-အခြားသော၊ ဂါမံ-သို့၊ ဒွါရေနဝါ-တံခါးဖြင့်သော်လည်း
 ကောင်း၊ ဝတိဆိဋ္ဌေနဝါ-စည်းရုံးအပေါက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပဝိသိတုံ-ဌာ၊
 န ဝဋ္ဋတိ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝိဟာရမေဝ-သို့သာ၊ မဇ္ဈဂန္တံ-ပြန်လာခြင်းဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ၊
 ကသ္မာ-နည်း၊ ဝိဟာရဿ-၏၊ စတုဂါမသာဓာရဏတ္တာ-လေးခုသော ရွာတို့နှင့်
 ဆက်ဆံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အန္တရဝါသကော တေမိယတိတိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင်မြစ်၌၊ ယထာ-အကြင်
 အခြင်းအရာအားဖြင့် ဝတ်အပ်သော်၊ တိမဏ္ဍလပဋိစ္ဆာဒနံ-ပုဆစ်ဒူးဝန်း ၂ ဖက်၊
 ချက်ဟူသော ၃ ပါးသော အဝန်းကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-
 ဤသို့တိမဏ္ဍလပဋိစ္ဆာဒနဖြစ်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိဝတ္ထာယ-
 ဝတ်သော၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ (အန္တရဝါသကော၌ စပ်၊) ဝါ-သည်၊ (ဥတ္တရန္တိယာ၌
 စပ်၊) ဝဿကာလေ-မိုးအခါ၌၊ တိတ္ထေနဝါ-ရိုးရာဆိပ်ကမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊
 အတိတ္ထေနဝါ-ဆိပ်ကမ်း မဟုတ်သော အရပ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဩတရိတွာ-
 သက်ဆင်း၍၊ ယတ္ထကတ္တစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌၊ (ဆိပ်ကမ်း

ဟုတ်သော အရပ်၊ မဟုတ်သော အရပ်၌) ဥတ္တရန္တိယာ-တက်သော ရဟန်းမ၏၊
 ဧကဒ္ဒဂ်လမတ္တမ္ပိ-လက် ၁ သစ်၊ လက် ၂ သစ်မျှလည်း၊ အန္တရဝါသကော-သင်း
 ပိုင်ကို၊ တေမိယတိ-စိုစွပ်အပ်၏၊ (သာ-ထိုမြစ်သည်၊ နဒီနာမ-မည်၏၊) ပါဠိတော်၌
 “နဒီနာမ၊ ပေ၊ တေမိယတိ” ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ယတ္တ၏ နိယမ ထည့်၍
 ထိုပါဠိတော်၌ စပ်ရသည်။ သေသံ-ကြွင်းသော၊ နဒီလက္ခဏံ-မြစ်၏ လက္ခဏာ
 သည်၊ နဒီနိမိတ္တကထာယံ-နဒီနိမိတ္တကထာ၌၊ (ဥပေါသထက္ခန္ဓက နဒီနိမိတ္တကထာ
 ၌) အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်။

ဧဝရူပံ-သော၊ နဒီ-သို့၊ တိတ္ထေနဝါ အတိတ္ထေနဝါ ဩတရိတွာ၊ ဥတ္တရဏ
 ကာလေ-တက်ရာအခါ၌၊ ပဌမံ-သော၊ ပါဒံ-ကို၊ ဥဒ္ဒရိတွာ-ကြွမြှောက်၍၊ တိရေ-
 ကမ်း၌၊ ထပေန္တိယာ-ထားသော ဘိက္ခုနီ၏၊ ထုလ္လစ္စယံ (ဟောတိ) ဒုတိယပါဒုဒ္ဓါ
 ရေ-ဒုတိယခြေကို ကြွမြှောက်ရာအခါ၌၊ သံဃာဒီသေသော (ဟောတိ) သေတုနာ-
 တံတားဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-အံ၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ရေထည်းဆင်း၍ ခြေဖြင့် သွား
 ခြင်းကိုသာ “နဒီပါဒဂမန”ဟု ဆိုသောကြောင့် “သေတုနာ ဂစ္ဆတိ”ကို “အနာ
 ပတ္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဩတရိတွာ-၍၊ ဥတ္တရဏကာလေ-၌၊ သေတုံ-
 သို့၊ အာရောဟိတွာ-တက်၍၊ ဥတ္တရန္တိယာပိ-ကမ်းသို့ တက်သော ဘိက္ခုနီ၏လည်း၊
 အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ပန-ဆက်၊ သေတုနာ-ဖြင့်၊ ဂန္တာ-၍၊ ဥတ္တရဏကာလေ-
 ၌၊ ပဒသာ-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-၏၊ အာပတ္တိယေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ) ယာနနာဝါ
 အာကာသဂမနာဒိသုပိ-ယာဉ်ဖြင့် သွားခြင်း၊ လေ့ဖြင့် သွားခြင်း၊ ကောင်ကင်ဖြင့်
 သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဩရိမတီရ
 တော-ဤဘက်ကမ်းမှ၊ ပရတီရမေဝ-ထိုဘက်ကမ်းကိုသာ၊ အတ္တမန္တိယာ-နင်းသော
 ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) မြစ်ထည်း မဆင်းဘဲ လှည်းစသည်ဖြင့် ဤ
 ဘက်ကမ်းမှ ထိုဘက်ကမ်းသို့ သွားသော ဘိက္ခုနီမှာ အနာပတ္တိ၊ ပရတီရမေဝ
 အတ္တမန္တိယာ အနာပတ္တိတိ နဒီ အနောတရိတွာ ယာနနာဝါဒိသု အညတရေန
 ဂန္တာ ပရတီရမေဝ အတ္တမန္တိယာ အနာပတ္တိ၊-ဋီကာ။ ရဇနကမ္မတ္ထံ-ဆိုးရည်ကြိုမှုကို
 ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂန္တာ-၍၊ ဒါရသင်္ကဗုနာဒိကိစ္စေန-ထင်းကို စုဆောင်းခြင်း အစရှိ
 သော ကိစ္စကြောင့်၊ (ထင်းကို ဆွဲငင်ဆယ်ယူလိုခြင်းစသော ကိစ္စကြောင့်) ဒုတ္တိ
 သော-၂ ယောက် ၃ ယောက်ကုန်သော ဘိက္ခုနီတို့သည်၊ ဥဘယတီရေသု-၂
 ဖက်သော ကမ်းတို့၌၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်အံ့၊ ဝဋ္ဋတိ။

ဥဘယတီရေသု၊ ပေ၊ ဝဋ္ဋတိ။ ။ဤဘက်ကမ်းသို့ မကူးသောကြောင့် နဒီပါရဂမန
 အတွက် လျဉ်းပါးဖွယ် မရှိပါဘဲလျက် အဘယ့်ကြောင့် “ဥဘယ၊ ပေ၊ ဝဋ္ဋတိ”ဟု အထူးဆိုနေ
 ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား - နောက်၌ “သစေ ပနေတ္ထ ကာမိ ကလဟံ ကတွာ”

ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဘိက္ခုနီတို့တွင်၊ ကာစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ကလဟံ-
 ခိုက်ရန်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဣတရံ-အခြားသော၊ တီရံ-ကမ်းသို့၊ သစေ ဂစ္ဆတိ-အံ့၊
 (ဧဝံသတိ၊) အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဒွေ-၂ ယောက်ကုန်သော ဘိက္ခုနီတို့သည်၊
 ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ဥတ္တရန္တိ-ကူးကုန်၏၊ ဧကာ-တစ်ယောက်သည်၊
 နဒိယာ-မြစ်၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ကလဟံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊
 ဩရိမတီရမေ-ဤဘက်ကမ်းသို့သာ၊ အာဂစ္ဆတိ-ပြန်လာအံ့၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊)
 ပန-ဆက်၊ ဣတရိယာ-အခြားသော ဘိက္ခုနီ၏၊ (အနာပတ္တိ၌ စပ်၊) အယံ-ဤ
 ပြန်လာသော ဘိက္ခုနီသည်၊ ပက္ကန္တဌာနေ-ဖဲသွားသူ၏ အရာ၌၊ ဌိတာ-တည်သည်၊
 ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပရတီရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိယာပိ-သွားသော်လည်း၊ အနာပတ္တိ၊
 ဟောတိ၊ နှာယိတုံဝါ-ရေချိုးခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ ပါတုံဝါ-သောက်ခြင်းငှာ
 သော်လည်းကောင်း၊ ဩတိဏ္ဏာ-သက်ဆင်းသော ဘိက္ခုနီသည်၊ တမေဝ တီရံ-
 ထိုကမ်းသို့သာ၊ ပစ္စုတ္တရတိ-ပြန်၍ တက်လာအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။)

သဟ အရုဏုဂ္ဂမနာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) သဇ္ဈာယံ
 ဝါ-သရဇ္ဈာယံခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဓာနံဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ အညံ-သဇ္ဈာယ၊ ပဓာနမှ တစ်ပါးသော၊ ကိဉ္စိ-သော၊ ကမ္မံဝါ-
 အလုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုရုမာနာ-ပြုစဉ်၊ ပုရေ အရုဏေယေဝ-အရုဏ်၏
 ရှေး၌ပင်၊ (“ပုရာရုဏာယေဝ”ဟု ရှိလျှင် သာ၍-ကောင်းသည်၊ “အရုဏ်မတက်မီ
 ပင်”ဟု ပေး၊) ဒုတိယိကာယ-အဖော်မ၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂမိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ အာဘောဂံ-နှလုံးသွင်းမှုကို၊ သစေ ကရောတိ-အံ့၊ စ-ထိုသို့ပင် ပြုပါသော်
 လည်း၊ အဿာ-ထိုဘိက္ခုနီသည်၊ အဇာနန္တိယာ ဧဝ-(အရုဏ်တက်မှန်း) မသိစဉ်
 ပင်၊ အရုဏော-သည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ-တက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊)
 ပန-ဆက်၊ ယာဝ အရုဏုဂ္ဂမနာ-အရုဏ်တက်သည့်တိုင်အောင်၊ ဣဓေဝ-ဤအရပ်
 ၌ပင်၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အနာဘောဂေနဝါ-
 နှလုံး မသွင်းဘဲသော်လည်းကောင်း၊ (အရုဏ်မတက်မီ အဖော်ရှိရာသို့ သွားအံ့ဟု
 နှလုံးမသွင်းဘဲသော်လည်းကောင်း၊) ဝိဟာရဿ-ကျောင်းတိုက်၏၊ ဧကဒေသေ-
 တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌၊ အထ အစ္ဆတိ-အကယ်၍ နေအံ့၊ ဒုတိယိကာယ-၏၊
 ဟတ္ထပါသံ-သို့၊ အထ န ဩတရတိ-အကယ်၍ မသက်ရောက်အံ့၊ (“ဧကဒေသေ

စသည်ဖြင့် အာပတ်သင့်ပုံ ဝိနိစ္ဆယကို ဆိုလတ်၊ ထိုဝိနိစ္ဆယနှင့် စပ်၍ အာပတ် မသင့်ခြင်း
 အကျိုးကို ပြခြင်းငှာ “ဥဘယတီရေသု” စသည်ကို ဆိုရသည်။ [ဥဘယတီရေသု ဝိစရန္တိ၊
 ဝဋ္ဋတိတိ ဣဒံ အသတိပိ နဒီပါရဂမနေ ဥပရိဝက္ခမာနဿ ဝိနိစ္ဆယဿ ဖလမတ္တဒဿနတ္ထံတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

အစ္ဆတိ"ကိုပင် ထပ်၍ ဖွင့်သည်။) (ဧဝံသတိ၊) အရုဏုဂ္ဂမနေ-အရုဏ်တက်ရာ အခါ၌၊ သံဃာဒိသေသော၊ (ဟောတိ၊) ဟိ-မှန်၊ ဣဓ-ဤဧကာ ဝါ ရတ္တိံ ဝိပွ ဝသေယျဟူသော ပါဠိ၌၊ ဟတ္ထပါသောယေဝ-၂ တောင့်ထွာ ဟတ္ထပါသ်သည်သာ၊ ပမာဏံ-ပမာဏတည်း၊ ဟတ္ထပါသာတိက္ကမေ-၂ တောင့်ထွာ ဟတ္ထပါသ်ကို လွန် ခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊) ဧကဂဗ္ဘောပိ-တစ်ခုတည်းသော အခန်းသည် လည်း၊ န ရက္ခတိ-အာပတ်မှ မစောင့်ရှောက်။

အဂါမကေ အရညေတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) နိက္ခမိတွာ ၊ပေ၊ အရညန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တလက္ခဏမေဝ-ဟောတော်မူအပ်သော လက္ခဏာရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အရညံ-တောတည်း၊ ဣန္ဒြိယ-တံခါးခုံမှ၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်သို့၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်မိ၍၊ ဝါ-ထွက်မိလျှင်၊ (ယံ ဌာနံ-အကြင်အရပ် သည်၊ အတ္ထိ၊) ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသော ရွာပြင်ဘက် အရပ်သည်၊ အရညံ- အရညတည်း။ ပန-ဆက်၊ တံ ဧတံ-ထိုအရညကို၊ ကေဝလံ-တော၏ လက္ခဏာနှင့် မဖက် သက်သက်၊ ဂါမာဘာဝေန-ရွာ၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊ အဂါမကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝိဗ္ဗာဋ္ဌဝိသဒိသတာယ-ဝိဗ္ဗာတောနှင့် တူသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ (အဂါမကန္တိ-ဟူ၍၊) န (ဝုတ္တံ)-ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်၊ တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ("နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒြိယ"ဟု ဟောတော်မူအပ်သော လက္ခဏာရှိသော တောနှင့်တူသော၊) အရညေ-၌၊ ဩက္ကန္တေ-သက်ရောက်အပ်ပြီး သော၊ ဒဿနူပစာရေ-ဒဿနူပစာကို၊ ဝိဇဟိတေ-စွန့်အပ်ပြီးသော်၊ သဝနူပစာ ရော-သဝနူပစာရသည်၊ သစေပိ အတ္ထိ-အကယ်၍မူလည်း ရှိစေဦးတော့၊ (ဧဝံ သတိပိ၊) အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။)

တေနော-ထို့ကြောင့်ပင်၊ အဋ္ဌကထာယံ-မဟာအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ် ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘိက္ခုနီသု-တို့သည်၊ မဟာဗောဓိအင်္ဂဏံ-မဟာဗောဓိယင်ပြင်သို့၊ ပဝိသန္တိသု-ဝင်ကုန်လတ်သော်၊ ဧကာ-တစ်ယောက်ထည်းသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဗဟိ- ပြင်ဘက်၌၊ သစေ တိဋ္ဌတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) တဿာပိ-ထိုဘိက္ခုနီ၏လည်း၊ အာ ပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) လောဟပါသာဒံ-ကြေးပြသဒ်သို့၊ ပဝိသန္တိသု-ဝင်ကုန်သော် လည်းကောင်း၊ ပရိဝေဏံ-လောဟပါသာဒ၏ ပရိဝုဏ်သို့၊ ပဝိသန္တိသု-ဝင်ကုန် သော်လည်းကောင်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း၊ (ဘိက္ခုနီသု-တို့သည်၊) မဟာ စေတိယံ-မဟာစေတီကို၊ ဝန္ဓမာနာသု-ရှိခိုးကုန်စဉ်၊ ဧကာ-တစ်ယောက်ထည်း သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဥတ္တရဒ္ဓါရေန-မြောက်တံခါးဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဝစ္ဆတိ-အံ၊ တဿာပိ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ထူပါရာမံ-ထူပါရုံသို့၊ ပဝိသန္တိသု-ဝင်ကုန်လတ် သော်၊ ဧကာ (ဟုတွာ၊) ဗဟိ၊ တိဋ္ဌတိ-အံ၊ တဿာပိ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဒဿန္နပစာရ သံဝန္နပစာရတို့တွင်၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဌိတံ-တည်သူကို၊ ဒုတိယိကာ-အဖော်မသည်၊ ပဿတိ-မြင်နိုင်၏၊ (သော-ထိုအရပ်သည်၊) ဒဿန္နပစာရောနာမ-ဒဿန္နပစာရမည်၏၊ ဝါ-မြင်ခြင်း၏ ဥပစာမည်၏၊ ပန-ဆက်၊ သာဏိပါကာရန္တရိကာပိ-အဝတ်ကန့်လန့်ကာ၏ တစ်ဖက်အရပ်၌ တည်သူသည်လည်း၊ ဝါ-အဝတ်ကန့်လန့်ကာဖြင့် ခြားကွယ် အပ်သူသည်လည်း၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဒဿန္နပစာရ်ကို၊ ဝိဇဟတိနာမ-စွန့်သည်မည်၏၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဌိတာ-တည်သောဘိက္ခုနီသည်၊ မဂ္ဂမုဋ္ဌသဒ္ဓေန ဝိယ-လမ်း၌ တွေဝေသူ၏ အသံဖြင့်ကဲ့သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မျက်စိလည် လမ်းမှားသူ၏ အသံဖြင့်ကဲ့သို့သော်လည်းကောင်း၊ [မျက်စိလည်သူတို့သည် အသံကျယ်ကျယ်ဖြင့် ဟစ်၍ ခေါ်တတ်ကြသည်၊] ဓမ္မဿ ဝနာရောစနသဒ္ဓေန ဝိယစ-တရားနာဖို့ရန် ကြွေးကြော်ကြောင်း အသံဖြင့်ကဲ့သို့သော်လည်းကောင်း၊ အယျေတိ-အယျဟူ၍၊ သဒ္ဓါယန္တိယာ-အသံကို ပြုသောရဟန်းမ၏၊ (ဟစ်၍ ခေါ်သော ရဟန်းမ၏၊) သဒ္ဓိ-ကို၊ သုဏာတိ-ကြားရ၏၊ (သော-ထိုအရပ်သည်၊) သဝန္နပစာရောနာမ-သဝန္နပစာရမည်၏၊ ဝါ-ကြားခြင်း၏ ဥပစာမည်၏၊ အဇ္ဈောကာသေ-လွင်တီးခေါင်၌၊ ဒူရေပိ-ဝေးသော အရပ်၌လည်း၊ ဒဿန္နပစာရောနာမ-မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုဒဿန္နပစာသည်၊ ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ သဝန္နပစာရေ-ကို၊ ဝိဇဟိတေ-စွန့်အပ်ပြီးသော်၊ နရက္ခတိ-အာပတ်မှ မစောင့်ရှောက်၊ ဝိဇဟိတမတ္ထေဝ-စွန့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်သော်သာ၊ သံဃာဒိသေသဿ-သို့၊ အာပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ။)

ဧကာ-တစ်ယောက်သော ဘိက္ခုနီသည်၊ မဂ္ဂ-ခရီးကို၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားစဉ်၊ ဩဟိယတိ-ကျန်ရစ်၏၊ သဉ္ဇဿာဟာ-အမှီလိုက်အံ့ဟူသော အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပါပုဏိဿာမိ-မိတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ (အားထုတ်၍၊) စေ အနုဗန္ဓတိ-အကယ်၍ လိုက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ပုရိမာယော-ရှေ့ဖြစ်ကုန်သော ဘိက္ခုနီတို့သည်၊ အညေန-အခြားသော၊ မဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ သစေ ဂစ္ဆန္တိ-အကယ်၍ သွားကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ပက္ကန္တာနာမ-ဖဲသွားကုန်သူတို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ၊ (တသွာ-ကြောင့်၊) အနာပတ္တိယေဝ-သည်သာ၊ ဒွိန္ဒ - ၂ ယောက်ကုန်သော၊ ဂစ္ဆန္တိနံ - အတူသွားကုန်သော

သာဏိပါကာရန္တရိကာ။ ။သာဏိပါကာရဿ + အန္တရော သာဏိပါကာရန္တရော-အဝတ်ကန့်လန့်ကာ၏ တစ်ဖက်အရပ်၊ သာဏိပါကာရန္တရေ + ဌိတာ သာဏိပါကာရန္တရိကာ-အဝတ်ကန့်လန့်ကာ၏ တစ်ဖက်အရပ်၌ တည်သူ၊ "အဝတ်ကန့်လန့်ကာဖြင့် ခြားကွယ်နေသူ" ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ယောဇနာ၌ "သာဏိပါကာရန္တိကာပီတိ သာဏိပါကာရေန ဗျဝဟိတာပီ" ဟု ဖွင့်သည်။

ဘိက္ခုနီတို့တွင်၊ ဧကာ - တစ်ယောက်သည်၊ အနုဗန္ဓိတုံ - အစဉ်လိုက်ခြင်းငှာ၊ (မှီအောင် လိုက်ခြင်းငှာ) အသက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) အယံ-ဤရှေ့က သွားသော ဘိက္ခုနီသည်၊ ဂစ္ဆတု-သွားပစေတော့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဩဟိယတိ- ချန်ရစ်အံ့၊ ဣတရာပိ-အခြားသော ဘိက္ခုနီသည်လည်း၊ အယံ-ဤနောက်က လိုက်သော ဘိက္ခုနီသည်၊ ဩဟိယတု-ချန်ရစ်ပစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂစ္ဆတိ- အံ့၊ ဒိန္နမ္မိ-၂ ဦးလုံးတို့၏လည်း၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ ဂစ္ဆန္တိသု-သွား ကုန်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင်၊ ပုရိမာပိ-ရှေ့ဖြစ်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်း၊ အညံ- သော၊ မဂ္ဂ-ကို၊ သစေ ဂဏှာတိ-အံ့၊ ပစ္ဆိမိ-နောက်ဖြစ်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်း၊ အညံ-သော၊ (မဂ္ဂ-ကို၊ သစေ ဂဏှာတိ-အံ့၊ ဧဝံသတိ-သော်၊) ဧကာ-တစ်ယောက် သည်၊ ဧကိဿာ-တစ်ယောက်၏၊ ပက္ကန္တဌာနေ-ဖဲသွားသူ၏ အရာ၌၊ တိဌတိ- တည်၏၊ (တသ္မာ၊) ဒိန္နမ္မိ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။) မျက်စိလည် လမ်းမှား၍ အခြား လမ်းကို ယူမိသည်၊ တမင်ခွဲလို၍ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “အနာပတ္တိ”ဟု ဆိုသည်။

၆၉၃။ ပက္ခသင်္ကန္တာဝါတိ-ကား၊ တိတ္ထာယတနံ-တိတ္ထိတို့၏ တည်ရာသို့၊ ဝါ- တိတ္ထိတို့၏ ကျောင်းသို့၊ သင်္ကန္တာ-ပြောင်းရွှေ့သည်၊ (ပါဠိတော် “ဟောတိ”၌ စပ်၊) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- တတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၄။ စတုတ္ထသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၆၉၄-၈။ စတုတ္ထေ-၌၊ ပါဒပိဌနာမ-မည်သည်၊ ဓောတပါဒတ္ထပနကံ-ဆေး အပ်ပြီးသော ခြေကို ထားရာဖြစ်သော ခုံငယ်တည်း၊ ပါဒကထလိကာနာမ-မည် သည်၊ အဓောတပါဒတ္ထပနကံ-မဆေးအပ်သေးသော ခြေကို ထားရာဖြစ်သော ခုံငယ်တည်း၊ အနညာယ ဂဏဿ ဆန္ဒန္တိ-ကား၊ တဿေဝ ကာရကဂဏဿ- ထိုဥက္ခိတ္တကကံပြုသော ဝိုဏ်း၏ပင်၊ ဆန္ဒ-ကို၊ အဇာနိတွာ-မသိမူ၍၊ (ဩသာ ရေဿတိ၌ စပ်၊) ဝတ္ထေ ဝတ္တန္တိတိ-ကား၊ တေစတ္တာလီသပ္ပဘေဒေ-၄၃ ပါး အပြား ရှိသော၊ နေတ္တာရဝတ္ထေ-ကံမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်၌၊ ဝတ္တ မာနံ-ကျင့်သော ဘိက္ခုနီကို၊ ဩသာရေတိ၊ ထိုဝတ်များသည် ဝတ္တခန္ဓက၌ လာ လတုံ။ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။-စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၅။ ပဉ္စမသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၈၁။ ပဉ္စမေ-၌၊ ဧကတော အဝဿုတေတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ အဝဿုတဘာဝေါ-ဆန္ဒရာဂသည် စိုစွပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ် ထိုက်၏၊ ဣတိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ မဟာအဌကထာယံ ပန-၌ကား၊ ဧတံ-ဤ စကားကို၊ န-ဝုတ္တံ-မဆိုအပ်၊ တံ-ထိုမဆိုအပ်သော စကားသည်၊ ပါဠိယာ-နှင့်၊

သမေတိ-ညီညွတ်၏။ [“ဧကတော-အဝဿုတေ”အရ ဘိက္ခုနီတစ်ဖက်၏ အဝဿုတ အဖြစ်ကိုသာ မဟာပစ္စရိန္ဒ ဆိုသည်။ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ကား “ဘိက္ခုနီ” ဟု မဆို၊ ထိုသို့မဆိုခြင်းသည်သာ “ပုရိသပုဂ္ဂလ ဧကတော, ဘိက္ခုနီ ဧကတော” ဟု အထူးမပြု, သာမညဖြစ်သော “ဧကတော”ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် ညီသည်-ဟူလို။] သေသံ၊ ပေ၊ ဒွိဝေဒနန္တိ။- ပဉ္စမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၆။ ဆဋ္ဌသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၀၅-၆။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ယတော တွန္တိ-ကား၊ ယသ္မာ-အကြွင်းကြောင့်၊ တံ-အရှင်မသည်၊ (“အနဝဿုတာ-သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ တတော-ထို့ကြောင့်” ဟု ထည့်၍ ပါဠိတော်ဝယ် ရှေ့ဝါကျ၌ စပ်၊) ဥယျောဇေတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ အာဒိကာ-ဥယျောဇေတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ အစရှိကုန်သော၊ သံဃာဒိသေသပရိယောသာနာ-သံဃာဒိသေသံ အဆုံးရှိကုန်သော၊ အာပတ္တိယော-တို့သည်၊ ကဿာ-အဘယ်ဘိက္ခုနီ၏ (အတွက်၊) ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (တိုက်တွန်းတတ်သူ အတွက်လော၊ တိုက်တွန်းအပ်သူအတွက်လော-ဟူလို၊) ဥယျောဇိကာယ-တိုက်တွန်းတတ်သော ဘိက္ခုနီ၏ အတွက်၊ (ဟောန္တိကုန်၏၊) စ-သာဓကကား၊ ပရိဝါရေ-ပရိဝါပါဠိတော်၌၊ န ဒေတိ၊ ပေ၊ စိန္တိတာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာစကားကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိဝီ-သံဂီယနာတင် ထေရ်တို့သည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ န ဒေတိ-မပေး၊ န ပဋိဂ္ဂဏှာတိ-မခံယူ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟော-ခံယူမှုသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ (အထ-ထိုသို့ ပေးသူကလည်း မပေး၊ ယူသူကလည်း မခံယူပါဘဲလျက်) န လဟုကံ-လဟုက မဟုတ်သော၊ ဂရုကံ-ဂရုကသံဃာဒိသေသံအာပတ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ တဉ္စ-ထိုဂရုကသံဃာဒိသေသံအာပတ်သို့လည်း၊ ပရိဘောဂပစ္စယာ-သုံးဆောင် စားသောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (အာပဇ္ဇတိ၊) ဧသာ ပဉ္စာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ။

☞ ဟိ-မှန်၊ အယံ ဂါထာ-ကို၊ ဣမံ ဥယျောဇိကံ-ဤတိုက်တွန်းတတ်သော ဘိက္ခုနီကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန - ဆက်၊ ဣတရိဿာ-

န ဒေတိ။ ။န ဒေတိ-တိုက်တွန်းတတ်သော ဘိက္ခုနီက မပေး၊ န ပဋိဂ္ဂဏှာတိ-တိုက်တွန်းအပ်သော ဘိက္ခုနီကလည်း မခံယူ၊ ထို့ကြောင့် ခံယူမှု မထင်ရှား၊ ထိုသို့မထင်ရှား ပါဘဲလျက် တိုက်တွန်းတတ်သော ဘိက္ခုနီသည် ဂရုကအာပတ်သို့ ရောက်၏၊ ထိုဂရုကအာပတ်သို့လည်း တိုက်တွန်းအပ်သော ဘိက္ခုနီ၏ သုံးဆောင် စားသောက်ခြင်းကြောင့် ရောက်ရသည်။ “တဉ္စာတိ တံ အာပဇ္ဇနဉ္စ” ဟု ယောဇနာဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ၊ အာပဇ္ဇတိ၌ စပ်ဖို့ရာ “တဉ္စ ဂရုကံ” ဟု ပြန်စွဲလေ့ရှိပါသည်။

တိုက်တွန်းတတ်သော ဘိက္ခုနီမှ တစ်ပါးသော တိုက်တွန်းအပ်သော ဘိက္ခုနီ၏၊ အာပတ္တိဘေဒေါ-ကို၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝိဘတ္တော-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏။ (ပဌမဟု ဆိုသော်လည်း ဤသိက္ခာပုဒ်၏ ရှေ့ကဖြစ်သော “အဝဿုတာ အဝဿုတဿ” စသော သိက္ခာပုဒ်တည်း။) သေသံ ၊ပေ၊ တိ ဝေဒနန္တိ။- ဆဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၇။ သုတ္တမသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၀၉။ သုတ္တမေ-၌၊ ယာဝတတိယကပဒတ္တော - ယာဝတတိယကပုဒ်၏ အနက်ကို၊ မဟာဝိဘင်္ဂေ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သေသံ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- သုတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၈။ အဋ္ဌမသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၁၅။ အဋ္ဌမေ-၌၊ ကိသ္မိပ္ပိဒေဝ အဓိကရဏေတိ-ကား၊ စတုန္တံ-၄ ပါးကုန် သော အဓိကရဏတို့တွင်၊ အညတရသ္မိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော၊ (“အဓိ ကရဏေ”၌ စပ်၊ ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။) ပန- ဆက်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ကေဝလံ-ကိသ္မိပ္ပိဒေဝပုဒ်၏ အဖွင့်မဖက် သက်သက်၊ အဓိကရဏဝိဘာဂံ-အဓိကရဏ်း၏ ဝေဖန်အပ်သော အပြားကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ အဓိကရဏနာမ စတ္တာရိ အဓိကရဏာနီတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉။ နဝမသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၂၃။ နဝမေ-၌၊ သံသဋ္ဌာတိ-ကား၊ မိဿိဘူတာ-မရောနှောသော်လည်း ရောနှောသကဲ့သို့ ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ၌ စပ်၊) [“မိဿိ”ဝယ် အဗျူတဗ္ဗောအနက်၌ စိပစ္စည်း သို့မဟုတ် ဤပစ္စည်း၊ အနုနုလောမိကေနာတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ရဟန်းမတို့အား၊ အနုနုလောမေန-မလျော်သော၊ ကာယိက ဝါစသိကေန-ကိုယ်၌ဖြစ်သော အမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော အမှုအားဖြင့်၊ (သံသဋ္ဌာ ဝိဟရန္တိ၌ စပ်၊) သံသဋ္ဌာတိ-ကား၊ ဂိဟီနံ-တို့၏၊ ကောဠနပစနဂန္ဓပိသနမာလာ ဂန္ဓနာဒိနာ-စပါးထောင်း ဆံဖွပ်ခြင်း၊ ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ နံသာကြိတ်ခြင်း၊ ပန်းကုံးခြင်း အစရှိသော၊ ကာယိကေန-ကိုယ်၌ဖြစ်သော အမှုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာသန ပဋိသာသနာဟရဏသဗ္ဗရိတ္တာဒိနာ-သတင်းစကားကို ဆောင်ပို့ခြင်း၊ တစ်ဖန်

ပြန်၍ သတင်းစကားကို ဆောင်ယူခြင်း၊ အောင်သွယ်ခြင်း အစရှိသော၊ ဝါစသိ
 ကေနစ-နှုတ်၍ဖြစ်သော အမှုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံသဌာ-ရောနှောကြကုန်
 သည်၊ (ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ ဟိ)၊ [ကောဋ္ဌနဉ္စ ပစနဉ္စ ဂန္ဓပိသနဉ္စ မာလာဂန္ဓနဉ္စ၊
 အာဒိသဒ္ဓေန အညေပိ အနန္တလောမိကေ ကာယိကေ သင်္ဂဏှာတိ၊ သာသန
 ဟရဏဉ္စ ပဋိသာသနဟရဏဉ္စ သဉ္စရိတ္တဉ္စ၊ အာဒိသဒ္ဓေန အညေပိ အနန္တလော
 မိကေ ဝါစသိကေ သင်္ဂဏှာတိ-ယောဇနာ။] ဧတာသံ-ဤရဟန်းမတို့၏၊ ပါပေါ-
 ယုတ်မာသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-ကျော်စောသံသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့
 ယုတ်မာသော ကျော်စောသံရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာ-တို့သည်၊) ပါပ
 သဒ္ဓါ-တို့မည်၏၊ ဧတာသံ-တို့၏၊ ပါပေါ-သော၊ အာဇီဝသင်္ခါတော-အသက်မွေး
 ဝမ်းကြောင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ သိလောကော-သိလောကသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ယုတ်မာသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ တာ-တို့သည်၊) ပါပသိလောကာ-တို့မည်၏၊ သေသံ၊ ပေါ၊ ဣတိ-အပြီး
 တည်း။ [သိလောကသဒ္ဓါသည် အကျော်အစောအနက်ကို ဟောသော်လည်း
 ထိုအနက်ကို ပါပသဒ္ဓိ ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် အာဇီဝအနက်ကို ယူစေလို၍
 “အာဇီဝသင်္ခါတော”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ)။

၁၀။ ဒသမသံဃာဒိသေသံသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၂၇။ ဒသမေ-၌၊ ဧဝါစာရာတိ-ကား၊ ဧဝံ အာစာရာ-ဤသို့ သင်တို့၏
 အကျင့်နှင့်တူသော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ တုမ္ဘကံ-သင်တို့၏၊ ယာဒိသော-အကြင်
 ကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ အာစာရာ-အကျင့်သည်၊ (အတ္ထိ) တာဒိသာစာရာ-ထိုကဲ့သို့
 ရှုအပ်သော အကျင့်ရှိကုန်သော၊ (“ဘိက္ခုနိယော သန္တိ”၌ ဟိ)၊ ဣတိ အတ္ထော၊
 [တာဒိသာစာရာ၌ တာဒိသဖြင့် “ဧဝံ”သဒ္ဓါ၏ ဥပမာအနက်ဟောဟု သိစေသည်၊
 သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဧဝံသဒ္ဓါ ဧဝံသိလောကာတို့၌) ဧသ (ဧသော)-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း၊ ဥညာ
 ယာတိ-ကား၊ အဝညာယ-အောက်ချ၍ သိခြင်းကြောင့်၊ နိစံ-နိမ့်ကျသည်ကို၊
 ကတွာ-၍၊ ဇာနနာယ-သိခြင်းကြောင့်၊ [ဥညာယ၌ ဥသည် အဝ၏ ကာရိယ၊
 ထိုအဝဥပသာရလည်း “အဓောဘာဝ” အနက်ဟောဟု သိစေ၏၊ “နိစံ ကတွာ”
 သည် အဓောဘာဝအနက်ပင်တည်း။]

ပရိဘဝေနာတိ-ကား၊ ဣမာ-ဤရဟန်းမတို့သည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရိသန္တိ-
 ပြုနိုင်ကုန်လတုံနည်း၊ (တစ်နည်း) ကိ ကရိသန္တိ-ဘာတတ်နိုင်ကုန်လတုံနည်း၊
 ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ ဇာနနေန-သိခြင်းကြောင့်၊ အက္ခန္တိယာတိ-

ကား၊ အသဟနတာယ-သည်းခံခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကောဇေန-
 အမျက်ထွက်ခြင်းကြောင့်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝေဘသိယာတိ-ကား၊ ဗလဝဘဿ
 ဘာဝေန-အားရှိသော စကားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ ဗလပ္ပကာ
 သနေန-အားအစွမ်းကို ထင်ရှားပြလိုခြင်းကြောင့်၊ သမုတြာသနေန-သင်တို့ကို
 ထိတ်လန့်စေလိုခြင်းကြောင့်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါ
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ ဒုဗ္ဗလျာတိ-ကား၊ တုမှာကံ-အရှင်မတို့၏၊ ဒုဗ္ဗလဘာ
 ဝေန-အားမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဥညာယ အစရှိ
 သော ပုဒ်တို့၌၊ ဥညာယစ ပရိဘဝေနစာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သမုစယတ္ထော-
 သမုစည်းအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဝိဝိစ္စထာတိ-ကား၊ ဝိနာ-အသီးအသီးတို့သည်၊
 ဟောထ-ကုန်လော၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဣတိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ခေါ်၊ ပေ၊ သံဃာဒိသေသာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဤနေရာ၌ ဧတ္ထ မပါသင့်၊
 ဧဝမေတ္ထမ္ပ ဧတ္ထကို ယူပေးရမည်။) ဆန္ဒ-၆ ပါးကုန်သော၊ ပဌမာပတ္တိကာနံ-ပဌမာ
 ပတ္တိက အာပတ်တို့၏၊ အနန္တရာ-အခြားမဲ့၌၊ သဗ္ဗရိတ္တံ-သဗ္ဗရိတ္တသိက္ခာပုဒ်လည်း
 ကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဒုဋ္ဌဒေါသာ-ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-
 သို့၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ မဟာဝိဘင်္ဂတော-မှ၊ ပက္ခိ
 ပိတ္တာ-ထည့်၍၊ နဝ-ကုန်သော၊ ပဌမာပတ္တိကာ-ပဌမာပတ္တိက အာပတ်တို့ကိုလည်း
 ကောင်း၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ ယာဝတတိယကာနံ - တို့၏၊ အနန္တရာ - အခြားမဲ့၌၊
 မဟာဝိဘင်္ဂတောပိ-မှလည်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ယာဝတတိယကေ-ယာဝ
 တတိယက အာပတ်တို့ကို၊ ပက္ခိပိတ္တာ-၍၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ယာဝတတိယကာ-
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ အယျာယော-အရှင်မတို့၊ ဧဝံ-
 ဤသို့၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသမဂ္ဂေန-ပါတိ
 မောက် ရွတ်ပြခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ သတ္တရသ-ကုန်သော၊ သံဃာဒိသေသာ-
 မည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-အာပတ်တို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ-သရုပ်အားဖြင့် ရွတ်ပြအပ်ကုန်ပြီ၊
 ဣတိ ဧဝံ၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပက္ခမာနတ္တာ-
 ပက္ခမာနတ်ကို၊ အညတြ-ကြည်၍၊ ဥတ္တာနမေဝ-သာ၊ တံ ပန-ထိုပက္ခမာနတ်ကို
 ကား၊ ခန္ဓကေ-သမုစယက္ခန္ဓက၌၊ ဝိတ္တာရေန-အားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ကုန်အံ့၊
 ဣတိ-အပြီးတည်း။- သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ-
 ၌၊ သတ္တရသကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သံဃာဒိသေသကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။
 သံဃာဒိသေသံအဖွင့် ပြီး၏။

၃။ နိသဂ္ဂိယအခန်း

ဘိက္ခုနီနိ-ဘိက္ခုနီတို့၏။ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ နိသဂ္ဂိယာ-နိသဂ္ဂိယမည် ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်အာပတ်တို့ကို၊ (ဘဂဝတာ၊) ပကာသိတာ-ထင်ရှား ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊ ပကာသိတာနိ-ကုန်သော၊ တိသာယ-သော၊ နိသဂ္ဂိယာနိ-မည်ကုန်သော၊) တေသံ (ဓမ္မာနိ)-ထိုအာပတ်တို့၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အယံ သံဝဏ္ဏနာက္ကမော-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာအစဉ်သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တော့လတုံ။ [ယေ ဓမ္မာ၏ ဝိသေသနတို့ကို တေသံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် လိုက်၍ ပေးလိုက်သည်၊ ပါကျတိုင်းမှာ ဤနည်းကို မှီးပါ။]

၁။ ပဌမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၃၃။ အာမတ္တိကာပဏန္တိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဘာဇနာနိ-အိုးခွက် တို့ကို၊ အမတ္တာနိ-အမတ္တတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တာနိ-ထိုအိုးခွက်တို့ကို၊ ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊ ဝိက္ခိဏန္တိ-ရောင်းကြကုန်၏၊ တေ-ထိုသူတို့ကို၊ အာမတ္တိ ကာ-အာမတ္တိကတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ တေသံ-ထိုအိုးခွက်ရောင်းသူတို့၏၊ အာ ပဏော-ဈေးဆိုင်တည်း၊ အာမတ္တိကာမဏော-ဆိုင်၊ တံဝါ-ထိုအိုးခွက်ရောင်းသူ တို့၏ ဈေးဆိုင်ကိုမူလည်း၊ ပသာရေသန္တိ-ဖြန့်ခင်းကုန်လတုံလော၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ [ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော “ပတ္တဝါဏိဇ္ဇဝါ”ကို ဝိကပ်ပြုသည်။]

၇၃၄။ ပတ္တသန္တိဓယံ ကရေယျာတိ-ကား၊ ပတ္တသန္တိဓိ-သပိတ်ကို သိုမှီးခြင်းကို၊ ကရေယျ-ပြုအံ့၊ ဧကာဟံ-တစ်ရက်မျှ၊ အနဓိဋ္ဌဟိတွာ-အဓိဋ္ဌာန် မတင်မူ၍သော် လည်းကောင်း၊ အဝိကပ္ပေတွာဝါ-ဝိကပ္ပနာ မပြုမူ၍သော်လည်းကောင်း၊ ပတ္တံ-ကို၊ ထပေယျ-ထားအံ့၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ မဟာဝိဘဏ်-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-အထူးကား၊ အယမေဝ-ဤဆိုအပ်လတုံသော အစီအရင်သည်သာ၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ တတ္ထ-ထိုဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ ဒသာဟံ-ဆယ်ရက်ဟူသော၊ ပရိဟာရော-အစောင့် အရှောက်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣဓ-ဤဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌၊ ဧကာဟမ္ပိ-တစ်ရက်မျှလည်း၊

အာမတ္တိကာပဏံ။ ။သက္ကတ၌ အမဓာတ် အတြန်ပစ္စည်းဖြင့် “အမတြ” ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ အမဓာတ် + အတပစ္စည်းဟု ကြံသင့်၏၊ ထိုသို့ကြံမှ (မိ) ၏ ကပ်စရာ သရရှိမည်၊ ဘူဝါဒိ စုရာဒိတည်း။ [အမတိ အန္တိ ဧတ္တာတိ အမတ္တံ-ထမင်းစားစရာခွက်”ဟု ထောမနိမိဝိဂ္ဂဟ ပြု၏၊ “အမတ္တာနိ ဝိက္ခိဏန္တိတိ အာမတ္တိကာ၊ အာမတ္တိကာနိ အာပဏော အာမတ္တိကာပဏော” ဟု ပြု။]

(ပရိဟာရော-သည်။) နတ္ထိ-မရှိ၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစိအရင်ကို၊ တာဒိသမေဝ-
ထိုဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌ လာသော သိက္ခာပုဒ်၏ အစိအရင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ၊
ဣဒမ္ပိ-ဤသိက္ခာပုဒ်သည်လည်း၊ ကထိနသမုဋ္ဌာနံ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပဌမသိက္ခာ
ပဒ် (သမတ္တံ။)

၂။ ဒုတိယနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၃၈။ ဒုတိယေ-၌၊ ဒုစ္စောဠာတိ-ကား၊ နိရူပစောဠာ-ဖောက်ပြန်သော အဝတ်
ရှိကုန်သည်၊ [ဒုသဒ္ဒါ၏ ဝိရူပအနက်ကို ပြသည်။] ဇိဏ္ဏစောဠာ-ဟောင်းနွမ်းသော
အဝတ်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ (“သာဝတ္ထိ အဂမံသု”၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊
အပယျာဟိတိ-ကား၊ အယျာဟိ-အရှင်မတို့သည်၊ (လဒ္ဓံ)အပိ-ရအပ်ပါ၏လော။

၇၄၀။ အာဒိဿ ဒိန္နန္တိ-ကား၊ သမ္ပတ္တာ-ရောက်လာကုန်သော ရဟန်းမတို့
သည်၊ ဘာဇေန္တု-ဝေဖန်ကြကုန်၊ [ကထိန်အာနိသင် ရသည်ဖြစ်သေ မရသည်
ဖြစ်စေ လာလာသမျှ ဘိက္ခုနီသံဃာတို့ ဝေဖန်ကြပါ-ဟူလို။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-
လျှောက်၍၊ (ဒိန္နံ)ပိ-လှူအပ်သော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ-ဤသင်္ကန်း
ကို၊ ဂဏဿ-ဂိုဏ်းအား၊ [သုတ္တန္တိကဂိုဏ်း၊ အာဘိဓမ္မိကဂိုဏ်း စသော ဂိုဏ်းအား၊
(ဒမ္ပိ-လှူပါ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာဝါ-လျှောက်၍သော်လည်းကောင်း၊) ဣဒံ-ကို၊
တုမ္ဘာကံ-အရှင်မတို့အား၊ ဒမ္ပိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဒါတု
ကမ္ပတာယ-လှူခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဒမူလေ-၌၊ ထပေတ္တာ
ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဒိန္နံပိ-လှူအပ်သော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊
အာဒိဿ ဒိန္နနာမ-အာဒိဿ ဒိန္နမည်သည်၊ ဝါ-ရည်စူး၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်း

အာဒိဿ ဒိန္နံ။ ။သင်္ကန်းကာလ၌ပင် ဖြစ်သော်လည်း “ရောက်လာသမျှ ဝေ၍
ယူကြပါကုန်”ဟု လျှောက်၍ လှူအပ်သော သံဃိကသင်္ကန်းသည် အာဒိဿ ဒိန္နသင်္ကန်း
(ရောက်လာသမျှကို ရည်စူး၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်း) တည်း။ [ရောက်လာသမျှဟု ဆိုသော
ကြောင့် ကထိန်အာနိသင် ရ-မရ အားလုံးနှင့် ဆိုင်သည်။] ဤသို့သံဃိက အာဒိဿ ဒိန္နဖြစ်
သောကြောင့် “ဝတ္တာပိ”ဟု သီးခြား ခွဲထားသည်၊ ဒိန္နဟု ထည့်၍ ဤပိဖြင့် နောက် ဒိန္နံပိကို
ပေါင်းပါ။ [ကင်္ခါ၌ကား ၂ နေရာလုံး၌ ပိ မပါ၊ ဤနေရာ၌လည်း “ဝတ္တာဝါ”ဟုသာ ရှိ၏၊
စာသွားတစ်မျိုးစီဟု မှတ်ပါ။]

ဣဒံ ဂဏဿ ပေ၊ ဒိန္နံ။ ။“ဣဒံ ဂဏဿ ဒမ္ပိတိ ဝတ္တာဝါ”ဟု လိုက်သင့်ရာ
ပုဒ်များကို လိုက်စေ၍ အနက်ပေးရသည်၊ ဤလှူခြင်းကား ဂဏိကအာဒိဿဒိန္နတည်း၊ “ဣဒံ
တုမ္ဘာကံ ဒမ္ပိ”ဟု ဆို၍ လှူခြင်းမှာ ပုဂ္ဂလိကအာဒိဿဒိန္နတည်း၊ “ပါဒမူလေ ထပေတ္တာ”ကား
အထူးမလျှောက်ဘဲ ဘိက္ခုနီတစ်ပါး၏ ခြေရင်း၌ ထား၍ လှူခြင်းတည်း၊ ပုဂ္ဂလိက အာဒိဿ
ဒိန္နပင်ဖြစ်သည်၊ ဒိန္နံပိ၌ ပိဖြင့် ဝတ္တာ (ဒိန္နံ) ပိကို ပေါင်း၊ ထို့ကြောင့် ဝတ္တာပိတုန်းက “ဝတ္တာ
(ဒိန္နံ) ပိ”ဟု ဆိုခဲ့ရသည်။

မည်သည်၊ ဟောတိ၊ ဧတံ သဗ္ဗမ္ပိ-ဤအလုံးစုံသော သင်္ကန်းသည်လည်း၊ အကာလ စီဝရံ-သင်္ကန်းကာလမှ တစ်ပါးသော ကာလ၌ဖြစ်သော သင်္ကန်းမည်၏၊ ပန-ဆက်၊ အယျာယ ဒမ္မိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဋိလခွံ-တစ်ဖန် ရအပ်သော သင်္ကန်းကို၊ ယထာ ဒါနေယေဝ-အကြင်အကြင်ဒါယကာတို့ ပေးလှူအပ်ရာ အကာလသင်္ကန်း အဖြစ်၌သာ၊ ဥပနေတဗ္ဗ-ကပ်ဆောင်ရာ၏၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊ ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၃။ တတိယနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၄၃-၅။ တတိယေ-၌၊ ဟန္တာတိ-ကား၊ ဂဏှ-ယူလော၊ [ဟန္တသဒ္ဒါသည် ဝဝဿဂ္ဂတ္ထ-စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဂဏှ”ဟု ဖွင့်သည်၊] သယံ အစ္ဆိန္ဒတိတိ-ကား၊ ဧကံ-၁ ထည်ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဧကံ-၁ ထည်ကို၊ အစ္ဆိန္ဒိယာ-လူယူသော ရဟန်းမ၏၊ ဧကံ-၁ ချက်သော၊ နိသဂ္ဂိယံ-နိသဂ္ဂိပါစိတ်အာပတ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဗဟူသု-များစွာသော သင်္ကန်းတို့၌၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ (နိသဂ္ဂိယာနိ ဟောန္တိ၊) သံဟရိတွာ-ခေါက်၍၊ ထပိတာနိ-ထားအပ်သော သင်္ကန်းတို့ကို၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ သစေ အစ္ဆိန္ဒတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) ဝတ္ထုဂဏနာယ-ဝတ္ထုအရေအတွက်အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့ထုပ်၍၊ ထပိတေသု ပန-ထားအပ်သော သင်္ကန်းတို့၌ကား၊ ဧကာဝ-တစ်ချက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ၊) သေသံ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒန္တိ၊ တတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၄။ စတုတ္ထနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၄၈။ စတုတ္ထေ၊ ကယေနာတိ-ကား၊ မူလေန-အဖိုးဖြင့်၊ “သပ္ပိဟဋ္ဌံ”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊ ကိဏာတိ ဧတေနာတိ ကယော-ဝယ်ကြောင်း အဖိုး။၊ န မေ အာပုသော ၊ပေ၊ အတ္ထောတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ သာ-ထိုထုလွန်နန္ဒာသည်၊ အာဟဋ္ဌသပ္ပိ-ဆောင်ယူအပ်ပြီးသောထောပတ်ကို၊ ဒတွာ-လှူပြီး၍၊ တေလမ္ပိ-ဆီကိုလည်း၊ အာဟရိဿတိ-နောက်ထပ် ယူလတံ၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်

အယျာယ ဒမ္မိတိ ဧဝံ ပဋိလခွံ။ ။ဝေစုရသော ဘိက္ခုနီသည် ထိုသင်္ကန်းကို သံဃာ၊ ဂိုဏ်း၊ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်မျိုးမျိုးအားစွန့်ရ၏၊ ထို့နောက် နိသဂ္ဂိပါစိတ်အာပတ်ကို ဒေသနာပြောရ၏၊ ဒေသနာပြောပြီးသောအခါ “အယျာယ ဒမ္မိ-အရှင်မအား ပေးပါ၏”ဟု ဆို၍ နိသဂ္ဂိခံသူက ပြန်ပေးရသည်၊ ထိုသို့ပြန်ပေး၍ ရအပ်သော သင်္ကန်းကို “ဧဝံ ပဋိလခွံ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ရသောအခါ (မိမိ မသုံးစွဲရဘဲ) ဒါယကာတို့ ရည်စူးအပ်သော နေရာ၌ (သံဃာကို မှန်းလျှင် သံယိကအဖြစ်၊ ဂိုဏ်းကို မှန်းလျှင် ဂဏိကအဖြစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှန်းလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာအဖြစ်၌ သာ) ထားရမည်။

သည်။ (ဟုတွာ) အာဟ ကိရ-ပြောသတတ်၊ ဝိညာပေတွာတိ-ကား၊ ဇာနာပေတွာ-
မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေ၍၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော ဝတ္ထုကို၊
အာဟရ-ဆောင်ယူခဲ့လော၊ ဣတိ-သို့၊ ယာစိတွာ-တောင်းပြီး၍၊ (အညံ ဝိညာ
ပေယျဉ္စိ စပ်။)

၇၅၂။ တညေဝ ဝိညာပေတိတိ-ကား၊ ယံ-အကြင်ဝတ္ထုကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊
ဝိညတ္တံ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေအပ်ပြီ၊ ဝါ-တောင်းအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုဝတ္ထုသည်၊
ထောက်-နည်းနေသည်၊ (နဲနေသည်၊ ဟုတွာ) နပ္ပဟောတိ-မလောက်၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ တညေဝ-ထိုပဌမတောင်းအပ်သော ဝတ္ထုကိုပင်၊ ဝိညာ
ပေတိ-ထပ်၍ သိစေအံ့၊ ဝါ-ထပ်၍ တောင်းအံ့၊ ဣတိ အတ္ထော။

အညဉ္စ ဝိညာပေတိတိ-ကား၊ ပဌမံ-စွာ၊ သပ္ပိ-ထောပတ်ကို၊ သစေ ဝိညတ္တံ-
အကယ်၍ တောင်းအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ယမကံ-ထောပတ်နှင့် ဆီအစုံကို၊
(ကတွာ) ပစိတဗ္ဗံ-ချက်ထိုက်၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝဇ္ဇေန-ဆေးဆရာသည်၊
ဝုတ္တတ္တာ-ပြောဆိုအပ်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေလေန-ဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊
ဟောတိ-အံ့၊ တတော-ထိုသို့အလိုဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ မေ-အား၊ တေလေနာပိ-ဆီ
ဖြင့်လည်း၊ အတ္ထော-အလိုရှိ၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အညဉ္စ-အခြားဝတ္ထုကိုလည်း၊
ဝိညာပေတိ-အံ့၊ ဝါ-အံ့၊ အာနိသံသံ ဒဿေတွာတိ-ကား၊ ကဟာပဏဿ-တစ်
ကျပ်ဖြင့်၊ သပ္ပိ-ကို၊ အာဘတံ-ဆောင်ယူအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣမိနာ မူလေန-
ဤတစ်ကျပ်သော အဖိုးဖြင့်၊ ဒိဂုဏံ-နှစ်ဆဖြစ်သော၊ တေလံ-ကို၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်
ရနိုင်၏၊ စ - ဆက်၊ တေနာပိ - ထိုဆီဖြင့်လည်း၊ ဣဒံ ကိစ္စံ-ဤဆေးကိစ္စသည်၊
နိပ္ပဇ္ဇတိ-ပြီးစီး၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေလံ-ကို၊ အာဟရ-ဆောင်ခဲ့လော၊ ဣတိ
ဧဝံ-သို့၊ အာနိသံသံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြု၍၊ ဝိညာပေတိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤကား အနက်
၊ပေ၊ တိ ဝေဒနန္တိ။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၅။ ပဉ္စမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၅၇၃။ ပဉ္စမေ, န မေ သိက္ခမာနေတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ သာ-ထို
သိက္ခမာန်သည်၊ ကုလဓိတာ-အမျိုး၏ သမီးတည်း၊ (အမျိုးကြီး, အဆွေကြီး၏

ဝိညာပေတွာ။ ။ဝိ + ဉာ ဣာပေပစ္စည်းဖြင့် “သိစေ”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
“ဇာနာပေတွာ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်သည်။ “သိစေ”ဟူသည် မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေခြင်းတည်း၊
ထိုသိစေခြင်းသည် တိုက်ရိုက်တောင်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာဖြင့်
သိစေခြင်းတည်း။ “ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာ”အရ တောင်းခြင်းအနက်ကို တစ်နည်းပြလို၍
“ဣဒံနာမ ပေ၊ ယာစိတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။ [ယောဇနာ၌ကား “ဇာနာပေတွာဖြင့် ဉာဓာတ်၏
အနက်ကို ဖွင့်၍၊ ယာစိတွာဖြင့် ဉ ပဓာတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ယာစနအနက်
ဟော ဉ ပဓာတ်ကို မတွေ့ရ။]

သမီးတည်း။) အယံ-ဤသိက္ခမာန်သည်၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တာ-ပြောဆိုအပ်သည်၊ (သမာနာ-သော်၊) ဣဒံ တေလံ-ဤဆီကို၊ ထပေတွာ-ထားခဲ့၍၊ [ငါ့အထံ၌ ထားခဲ့၍၊] သပ္ပိမ္ပိ-ထောပတ်ကိုလည်း၊ မေ-ငါ့ဖို့၊ အတ္တနော-၏၊ ကုလယရာ-အမျိုးအိမ်မှ၊ အာဟရိဿတိ-ဆောင်ခဲ့လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနာ (ဟုတွာ) အာဟ ကိရ-ပြောသတတ်၊ စေတာပေတွာတိ (ပဒုဿ)-စေတာပေတွာဟူသောပုဒ်၏၊ ဇာနာပေတွာ ဣစ္စေဝ-ဇာနာပေတွာဟူ၍သာ၊ အတ္ထော၊ (ဟောတိ၊ ဧဝံဖြင့် ယာစိတွာကို ကန့်သည်၊) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝါကျ၌၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်အပေါင်းသည်၊ စတုတ္ထသဒိသမေဝ-စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ်၏ ပုဒ်အပေါင်းကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ပဉ္စမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၆။ ဆဋ္ဌနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၅၈။ ဆဋ္ဌေ၊ ဆန္ဒကန္တိ ဧတံ-ဆန္ဒကံဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဣဒံ နာမဓမ္မကိစ္စံ-ဤမည်သော တရားရှိသော ကိစ္စကို၊ ဝါ-ဤမည်သော ကောင်းမှုကိစ္စကို၊ ကရိဿာမ-ပြုကြကုန်စို့၊ ယံ-အကြင်ပရိက္ခရာကို၊ (ဒါတုံ-လှူခြင်းငှာ၊) သက္ကာထံ-စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ တံ-ထိုပရိက္ခရာကို၊ ဒေထ-လှူကြကုန်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပရေသံ-တစ်ပါးသော အလှူရှင်တို့၏၊ ဆန္ဒဉ္စ-ဆန္ဒကိုလည်းကောင်း၊ ရုစိဉ္စ-အလိုကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဂဟိတပရိက္ခာရဿ-ယူအပ်သော ပရိက္ခရာကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ [ဆန္ဓေန-အလှူရှင်တို့၏ ဆန္ဒအားဖြင့် + ဂဟိတံ-စုပေါင်း၍ ယူအပ်သော ပရိက္ခရာတည်း၊ ဆန္ဒကံ-ရာ၊ ယခုခေတ်၌ ဘုံကထိန်မျိုးတည်း။] အညဒတ္ထိကေနာတိ-ကား၊ အညဿ-အခြားသော ပရိက္ခရာ၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဒိန္ဓေန-လှူအပ်သော ပရိက္ခရာဖြင့်၊ အညဒ္ဓိသိကေနာတိ-ကား၊ အညံ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဥဒ္ဓိသိတွာ-ညွှန်ပြ၍၊ ဒိန္ဓေန-ဖြင့်၊ သံဃိကေနာတိ-ကား၊ သံဃဿ-အား၊ ပရိစ္စတ္ထေန-စွန့်လှူအပ်သော ပရိက္ခရာဖြင့်။ [အညဒတ္ထိကေန စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၇၆၂။ သေသံ ဥပနေတိတိ-ကား၊ ယဒတ္ထာယ-အကြင်ပရိက္ခရာအကျိုးငှာ၊ ဒိန္ဓော-လှူအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုပရိက္ခရာကို၊ စေတာပေတွာ-လဲလှယ်စေပြီး၍၊ ဝါ-ဝယ်ပြီး၍၊ အဝသေသံ - ကြွင်းကျန်သော အဖိုးကို၊ အညဿ - အခြားပရိက္ခရာ၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဥပနေတိ-ကပ်ဆောင်အံ့၊ သာမိကေ အပလောကေတွာတိ-ကား၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ စိဝရတ္ထာယ-သင်္ကန်းအလိုငှာ၊ ဒိန္ဓော-လှူအပ်ပြီ၊ အမှာကဉ္စ - ငါတို့အားလည်း၊ စိဝရံ အတ္ထိ၊ တေလာဒိဟိ ပန - တို့ဖြင့်ကား၊ အတ္ထော (ဟောတိ၊) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ပန်ပြော၍၊ ဥပနေတိ-အံ့၊ အာပဒါသုတိ-ကား၊ တထာရူပေသု-ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဥပဒ္ဒဝေသု-ဘေးရန်တို့ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနိယော-တို့သည်၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ဆဋ္ဌေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ ပက္ခမန္တိ-ဖဲသွားကြကုန်၏၊ ဧဝံရူပါသု-ကုန်သော၊ အာပဒါသု-တို့ကြောင့်၊ ယံဝါ တံဝါ-အမှတ်မထား၊

တစ်ပါးပါးသော ဝတ္ထုကိုလည်း၊ စေတာပေတုံ-လဲလှယ်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဝယ်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏။ သေသံ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၇။ သတ္တမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၆၄။ သတ္တမေ-ဌိ၊ သညာစိကေနာတိ-ကား၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ယာစိတကေန-တောင်းအပ်သော ပရိက္ခရာဖြင့်၊ (“အညံ စေတာပေယျ”၌ စပ်၊) ဧတဒေဝ-ဤသညာစိကေနဟူသော ပုဒ်သည်သာ၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ နာနာကရဏံ-အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးတည်း၊ သေသံ-သည်၊ ဆဋ္ဌသဒိသမေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၈။ အဋ္ဌမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၆၅။ အဋ္ဌမေ-ဌိ၊ မဟာဇနိကေနာတိ-ကား၊ ဂဏဿ-ဘိက္ခုနီဂိုဏ်းအား၊ ပရိစ္စတ္တေန-စွန့်လှူအပ်သော ပရိက္ခရာဖြင့်၊ (“အညံ စေတာပေယျ”၌ စပ်၊) [“မဟာဇနဟူသည် ဘိက္ခုနီအပေါင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ဂဏဿ”ဟု ဖွင့်သည်။] ဧတဒေဝ-ဤမဟာဇနိကေနဟူသော ပုဒ်သည်သာ၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ နာနာကရဏံ-တည်း။

၇၇၄။ နဝမသိက္ခာပဒေ-ဌိ၊ သညာစိကေနာတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ ပဒံ-ဤပုဒ်သည်၊ ဣတော-ဤအဋ္ဌမသိက္ခာပုဒ်ထက်၊ အဓိကတရံ-ပိုလွန်၏။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀။ ဒသမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၇၈။ ဒသမေ-ဌိ၊ ပရိဝေဏံ ဥန္တိယတိတိ-ကား၊ ပရိဝေဏံ-သည်၊ ဝိနဿတိ-ပျက်စီး၏၊ ပရိပတတိ-လျောကျ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [ဥဒိဓာတ်သည် “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ” အရ နဿနအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဝိနဿတိ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဣဒဉ္စ ပဒံ-ပရိဝေဏံ ဥန္တိယတိဟူသော ဤပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလိကေန သညာစိကေနာတိ ဣဒဉ္စ-ဟူသော ဤပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထကမေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသည်သာ၊ နာနာကရဏံ-တည်း၊ သေသံ-သည်၊ ပုဗ္ဗသဒိသမေဝ-ရှေ့သိက္ခာပုဒ်နှင့် တူသည်သာ၊ ဣတိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၁။ ဧကာဒသမနိသဂ္ဂိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၈၄။ ဧကာဒသမေ ဂရူပါဝုရဏန္တိ-ကား၊ သီတကာလေ-အအေး၏ အခါ၌၊ ဝါ-အေးရာ အခါ၌၊ ပါဝုရဏံ-ခြုံသည်ကို၊ စတုတ္ထံသပရမန္တိ ဧတ္ထ-ဌိ၊ ကံသောနာမကံသမည်သည်၊ စတုတ္ထဟာပဏိကော-လေးကျပ်အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ သောဠသကဟာပဏာဏ္ဍနကန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။- ဧကာဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၇၈၉။ ဒွါဒသမေ-ဌ၊ လဟုပါဝုရဏန္တိ-ကား၊ ဥဏှကာလေ-အပူ၏ အခါ၌၊
 ဝါ-ပူရာအခါ၌၊ ပါဝုရဏံ-ကို၊ (စေတာပေန္တိယာ၌ စပ်၊) သေသံ-သည်၊ သိက္ခာပဒ
 ဒွယေပိ-သိက္ခာပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ဆသမုဋ္ဌာနံ
 ပေါ တိဝေဒနန္တိ။- ဒွါဒသမသိက္ခာပဒ် (သမတ္တံ။)

ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ခေါ၊ ပေါ၊ ပါစိတ္တိယာ မဗ္ဗာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ [ဧဝမေတ္ထမ
 ဧတ္ထကို ယူ၊ ဤ၌ ဧတ္ထ မလို။] မဟာဝိဘင်္ဂေ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ စိဝရဝဂ္ဂတော-
 စိဝရဝဂ္ဂံ၊ ဓောဝနဉ္စ-ဓောဝနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ပဋိဂ္ဂဟဏဉ္စ-ပဋိဂ္ဂဟဏ
 သိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊
 အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ အကာလစိဝရံ ကာလစိဝရန္တိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ ဘာဇိတသိက္ခာ
 ပဒေနစ-အကာလစိဝရံ၊ ပေါ၊ ဘာဇိတသိက္ခာပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆိန္နစိဝရေန
 စ-အစ္ဆိန္နစိဝရသိက္ခာပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဝတ္တေတွာ-လဲလှယ်၍၊ ပဌမဝဂ္ဂေါ-
 ပဌမဝဂ္ဂံကို၊ ပူရေတဗ္ဗော-ပြည့်စေထိုက်၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဧဋ္ဌကလောမဝဂ္ဂဿ-
 ၏၊ အာဒိတော-အစ၌၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ အပနေတွာ-၍၊
 သတ္တ - ကုန်သော၊ အညဒတ္တိကာနိ - အညဒတ္တိကသိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ ပက္ခိပတွာ -
 ထည့်၍၊ ဒုတိယဝဂ္ဂေါ-ကို၊ ပူရေတဗ္ဗော-ထိုက်၏၊ တတိယဝဂ္ဂတော-မှ၊ ပဌမပတ္တံ-
 ပဌမပတ္တသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဝဿိကသာဋ္ဌိကံ-လည်းကောင်း၊ အာရညက
 သိက္ခာပဒ်-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ-တို့ကို၊ အပ
 နေတွာ - ၍၊ ပတ္တသန္တိစယဂရုပါဝုရဏလဟုပါဝုရဏသိက္ခာပဒေဟိ - တို့ဖြင့်၊
 တတိယဝဂ္ဂေါ-ကို၊ ပူရေတဗ္ဗော၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ ဒွါဒသ-
 ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ ဧကတော ပညတ္တာနိ-တစ်ဖက်သော ဘိက္ခုနီတို့
 အတွက် ပညတ်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။) အဋ္ဌာရသ-ကုန်သော၊ (သိက္ခာ
 ပဒါနိ-တို့သည်။) ဥဘတော ပညတ္တာနိ-နှစ်ဖက်သော ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီတို့အတွက်
 ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အယျာယော-
 အရှင်မတို့၊ သဗ္ဗေပိ-လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တိသ-သုံးဆယ်သော၊ နိသဂ္ဂိယာ-စွန့်
 ခြင်း ဝိနည်းကံရှိကုန်သော၊ ပါစိတ္တိယာ-ပါစိတ္တိယမည်ကုန်သော၊ မဗ္ဗာ-အာပတ်
 တို့ကို၊ ပါတိမောက္ခဒွေသမဂ္ဂေန-ပါတိမောက်ရွတ်ပြစဉ်အားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ-ရွတ်ပြ
 အပ်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ သေသံ-သည်၊
 ဥတ္တာနယမေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ သမန္တပါသာဒိကာယ-သမန္တပါသာ
 ဒိကာ မည်သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-ဝိနည်းအဖွင့်၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂေ-
 ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌၊ တိသကဝဏ္ဏနာ-သုံးဆယ်သော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်း၏ ဖွင့်
 ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

နိသဂ္ဂိယပါစိတ်အဖွင့် ပြီး၏။

၄။ ပါစိတ္တိယကဏ္ဍအခန်း

☞ တိသကာနန္တရံ-သုံးဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အခြားမဲ့၌ ဆသဋ္ဌိသတသင်္ဂဟာ-တစ်ရာ့ခြောက်ဆယ် ခြောက်ပါးသော သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်၊) သံဂီတာ-သံဂါယနာတင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဒါနိ-ယခု အခါ၌၊ တေသမ္ပိ-ထိုတစ်ရာ့ခြောက်ဆယ် ခြောက်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၏လည်း၊ အယံ ဝဏ္ဏနာ-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ် တော့လတုံ။

၁။ လသုဏဝဂ်

၁။ ပဌမလသုဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၉၃။ တတ္ထ-ထိုတစ်ရာ့ခြောက်ဆယ် ခြောက်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့တွင်၊ တာဝ-ရတ္တန္တကာရဝဂ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (သံဂီတဿ-သံဂါယနာ တင်အပ် သော၊) လသုဏဝဂ္ဂဿ-လသုဏဝဂ်၏၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-ပဌမသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဒွတ္တယောဂဏ္ဍိကေတိ-ကား၊ ဒွေဝါ-နှစ်အသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တယောဝါ-

တိသကာနန္တရံ။ ။တိသ (ပရိမာဏံ) ယေသန္တိ တိသကာ၊ ပရိမာဏအနက်၌ က ပစ္စည်းသက်၊ တိသကာနံ + အနန္တရံ တိသကာနန္တရံ၊ တစ်နည်း - တိသာယ + သမူဟော တိသကံ-သုံးဆယ်သော သိက္ခာပုဒ်၏ အပေါင်း၊ တိသကဿ + အနန္တရံ တိသကာနန္တရံ-သုံး ဆယ်သော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်း၏ အခြားမဲ့၌။

ဆသဋ္ဌိသတသင်္ဂဟော။ ။ဆဟိ + အဓိကာ သဋ္ဌိ ဆသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့်ခြောက်၊ ဆသဋ္ဌိအဓိကံ သတယဿာတိ ဆသဋ္ဌိသတံ-ခြောက်ဆယ့်ခြောက်ပါး အလွန်ရှိသော တစ်ရာ၊ ဝါ-တစ်ရာ့ခြောက်ဆယ့်ခြောက်ပါး၊ သင်္ဂဟသဒ္ဓါသည် သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “သင်္ဂယုတိ ဧတေနာတိ သင်္ဂဟော၊ ဆသဋ္ဌိသတံ + သင်္ဂဟော ယေသန္တိ ဆသဋ္ဌိသတသင်္ဂဟာ (ဓမ္မသု)” ဟု ပြု။ [ယောဇနာ၌ကား- “ဆဉ်တ္တရသဋ္ဌိအဓိကသတေဟိ သိက္ခာပဒေဟိ သင်္ဂဟိတာ” ဟု ဖွင့်လေ၏၊ ထိုအလို သင်္ဂဟပုဒ်ကို ကံဟော ကြံပါ။]

ဒွတ္တယော။ ။“ဒွေဝါ + တယောဝါတိ ဒွတ္တယော” ဟု ဝါသဒ္ဓါအနက်၌ သမာသ် စပ်ထားသော “သင်္ချောဘယဗဟုဗ္ဗိဟိ” တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒွတ္တယောကို ဒွေဝါ တယောဝါဟု ဖွင့်သည်၊ ယောဇနာ၌ကား- “ဝါသဒ္ဓေါ လုတ္တနိဒ္ဓိဋ္ဌာတိ အာဟ ဒွေဝါ တယောဝါတိ၊ ပါဠိ တော်၌ ဝါသဒ္ဓါ ကျေနေသည်” ဟု ဖွင့်ပြလေ၏၊ အမှန်မှာ ဝါသဒ္ဓါ ကျေခြင်း မဟုတ်၊ သမာသ်ပုဒ်သာဖြစ်သည်၊ နေရာတိုင်းမှာ ဤနည်းချည်းဟု မှတ်ပါ။

သုံးအသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဖောဋ္ဌနိကေ-အမြောင့်များစွာပါသော ကြက်သွန်
 ဖြူတို့ကို၊ (ဒေဟိန္ဒ စပ်၊) ဧတံ-ဤဂဏ္ဌိကေဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သမ္ပုဏ္ဏမိဇ္ဇာနံ-
 ပြည့်စုံသော အဆံ အမြောင့်ရှိသော ကြက်သွန်ဖြူတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော
 သဒ္ဒါတည်း၊ န မတ္တံ ဇာနိတွာတိ-ကား၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ အဇာနိတွာ-
 မသိမူ၍၊ [ပမာဏံ အဇာနိတွာကို ထောက်၍ ပါဠိတော်၌ “အမတ္တံ ဇာနိတွာ” ဟု
 ရှေးက ရှိဟန်တူ၏၊ “အနောကာသံ ကာရာပေတွာ” ကဲ့သို့ အမတ္တံကိုလည်း
 အလုတ္တသမာသ်ဟု မှတ်။] ခေတ္တံပါလဿ-လယ်ခင်းစောင့်သည်၊ ဝါရေန္တဿ-
 တားမြစ်စဉ်၊ ဗဟံ-များစွာသော၊ လသုဏံ-အမြောင့်များစွာ ပါရှိသော ကြက်သွန်ဖြူ
 ကို၊ ဟရာပေသိ-ဆောင်စေပြီ။

အညတရံ ဟံသယောနိန္ဒိ-ကား၊ သုဝဏ္ဏဟံသယောနိ-ရွှေဟင်္သာမျိုး၌၊ (“ဥပ
 ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ရပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) [ဥပ ဥပသာရကြောင့် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်သက်၊ ဥပအနက်မရှိ၊ (တစ်နည်း) သုဝဏ္ဏဟံသယောနိ-သို့၊ ဥပပဇ္ဇိ-ကပ်
 ရောက်ရပြီ၊ ဤအလို ဥပဥပသာရသည် ဥပဂမနအနက်ရှိ၏။] သော တာသံ
 ဧကေကန္တိ-ကား၊ သော ဟံသော-ထိုရွှေဟင်္သာသည်၊ ဇာတိဿရော-ရှေးဘဝကို
 အောက်မေ့နိုင်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ ပုဗ္ဗသိနေဟေန-ရှေး၌
 ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ တာသံ-ထိုသားသမီးတို့အား၊ ဧကေ
 ကံ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ပတ္တံ-အတောင်ကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ တံ-ထိုအတောင်သည်၊
 တာပနတာလနစ္ဆေဒနက္ခမံ-မီး၌ ပူစေခြင်း၊ ထုရိုက်ခြင်း၊ ဖြတ်တောက်ခြင်းကို
 ခံနိုင်သော၊ သုဝဏ္ဏမေဝ-ရွှေအစစ်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏။ [တာပနဟူသည် မီး
 အိုးခင်းပေါ်၌ လှော်ခြင်း ဦးခြင်းတည်း၊ တာလနကား ထုရိုက်ခြင်းတည်း၊ အချို့
 စာအုပ်များ၌ “ဖာလန” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း၊ ဆေဒနကား တန်ဆာလုပ်ဖို့ရန်
 ဖြတ်ခြင်းတည်း။]

ဂဏ္ဌိက၊ ဖောဋ္ဌနိက။ ။ဂဏ္ဌိကသဒ္ဒါသည် အဆစ်အဖုအနက်ကို ဟော၏၊ ဖုဋ္ဌန
 သဒ္ဒါလည်း အခွဲအစိတ် ခွဲစိတ်အပ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ကြက်သွန်ဖြူ၌ အစိတ်အစိတ်
 ကွဲနေသော အမြောင့်တို့ကို “ဂဏ္ဌိ၊ ဖုဋ္ဌန” ယူ၍၊ “ဂဏ္ဌိနော ယဿာတိ ဂဏ္ဌိကော၊ ဖုဋ္ဌနာနိ
 ယဿာတိ ဖောဋ္ဌနိကော” ဟု ဖြစ်သင့်၏၊ စာအုပ်များ၌ “ဘဏ္ဌိက၊ ဖောဋ္ဌလိက” ဟု ရှိ၏
 ထိုပုဒ်မျိုး ရှိ မရှိ သတိပြုပါ။

ဇာတိဿရော။ ။ဇာတိ-ရှေးအဖြစ်ကို + သရတိ-အောက်မေ့နိုင် မှတ်မိနိုင်၏၊ ဣတိ
 ဇာတိဿရော၊ ဤ “ဇာတိဿရ” ဟူသည် ဉာဏ် မဟုတ် သတိသာတည်း၊ ဧကနိပါတ်၊
 သုဝဏ္ဏဟံသဇာတ်၌ကား “ဇာတိဿရညာဏဉ္ဇဿ ဥပဇ္ဇိ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအလို “ဉာဏ်” ဟု
 ယူသင့်သော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ဉာဏ်အစစ် မဟုတ်နိုင်၊ ဉာဏ်အတု သတိသာ ဖြစ်သင့်၏၊
 ထိုသတိလည်း ကုသိုလ်အရာ၌ အမှတ်ရခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် သတိအတုဖြစ်သော သညာ
 အမှတ်သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်၊ အဘိဓမ္မာ၌ သတိစစ် ဉာဏ်စစ်မှန်လျှင် သောဘနစေတသိက်
 သာ ဖြစ်သည်။

၇၉၅။ မာဂဓကန္တိ-ကား၊ မဂဓေသု-မဂဓာဟု ဗဟုဝုဇ်အမည်ရသော ဇနပုဒ်၌၊
 ဇာတံ-ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူကို၊ (“လသုဏ်နာမ ဝုစ္စတိ”၌ စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ မဂဓ
 ရဋ္ဌေ-မဂဓတိုင်း၌၊ ဇာတလသုဏ်မေဝ-ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူကိုသာ၊ ဣဓ-ဤ
 သိက္ခာပုဒ်၌၊ လသုဏ်ကန္တိ-ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ တမ္ပိ-ထိုမဂဓတိုင်း၌
 ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူကိုလည်း၊ ဂဏ္ဍိကလသုဏ်မေဝ-အမြောင့်များစွာ ပါရှိသော
 ကြက်သွန်ဖြူကိုသာ၊ (အဓိပ္ပေတံ-၏၊) ဧကဒ္ဒိတိမိဉ္ဇကံ-တစ်မြောင့်ရှိသော ကြက်
 သွန်ဝါ၊ နှစ်မြောင့်ရှိသော ကြက်သွန်နီ၊ သုံးမြောင့်ရှိသော ကြက်သွန်စိမ်းကို၊ န
 (အဓိပ္ပေတံ)-အလို မရှိအပ်၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ကုရုန္တိယံ-ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာ၌၊ ဇာတ
 ဒေသံ-ဖြစ်ရာ မဂဓဒေသကို၊ အဝတ္ထာ-မဆိုမူ၍၊ မာဂဓကံနာမ ဂဏ္ဍိကလသုဏ်ကန္တိ-
 ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဤကုရုန္တိစကားအရ မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူသာ
 မက၊ မြန်မာနိုင်ငံ စသည်၌ ဖြစ်သော အမြောင့်များစွာ ပါရှိသောကြက်သွန်ဖြူကို
 လည်း “လသုဏ်”ဟု ဆိုအပ်၏၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာ
 ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ အဇ္ဈောဟာရေ အဇ္ဈောဟာရေတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊
 ဒွတ္တယော-နှစ်အု၊ သုံးအုကုန်သော၊ ဂဏ္ဍိကေ-အမြောင့်များစွာ ပါရှိသော ကြက်
 သွန်ဖြူတို့ကို၊ ဧကတောယေဝ-တစ်ပေါင်းတည်းသာလျှင်၊ သင်္ခါဒိတ္တာ-ကောင်းစွာ
 ခဲစား၍၊ (တစ်မြောင့်နှင့် တစ်မြောင့် ရောသွားအောင် ခဲစား၍၊) သစေ အဇ္ဈော
 ဟရတိ-အကယ်၍ စားမျှအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဧကံ-သော၊ ပါစိတ္တိယံ-သည်၊ (ဟောတိ၊)
 ပန-ကား၊ ဘိန္နိတ္တာ-အသီးအသီး ခွဲခြမ်း၍၊ ဧကေတံ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ မိဉ္ဇံ-
 အမြောင့်ကို၊ ခါဒန္တိယာ-ခဲစားသော ရဟန်းမ၏၊ ပယောဂဂဏနာယ-ပယောဂ
 အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ပါစိတ္တိယာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၇၉၇။ ပလဏ္ဍုကာဒိနံ-ပလဏ္ဍုက အစရှိသော ကြက်သွန်တို့၏၊ (အနာပတ္တိ
 ဝါရ၌ လာသော ပလဏ္ဍုက အစရှိသော ကြက်သွန်တို့၏၊) ဝဇ္ဈေနဝါ-အဆင်း
 အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိဉ္ဇာယဝါ-အမြောင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာနတ္ထံ-
 ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တာဝ-မိဉ္ဇာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိ
 ဋ္ဌေန-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဝဇ္ဈေန-အဆင်းအားဖြင့်၊ ပလဏ္ဍုကော-ပလဏ္ဍုက
 ကြက်သွန်သည်၊ ပဏ္ဍုဝဇ္ဈော-ဖျော့တော့ ဝင်းဝါသော အဆင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊ ဘဉ္ဇနကော-ဘဉ္ဇနကကြက်သွန်ဖြူသည်၊ လောဟိတဝဇ္ဈော-နီသော အဆင်း
 ရှိသည်၊ (ဟောတိ၊) ဟရိတကော-ဟရိတကကြက်သည်၊ ဟရိတပဏ္ဍုဝဇ္ဈော-
 စိမ်းသော သစ်ရွက်အဆင်းရှိသည်၊ (ဟောတိ၊) ပန-ကား၊ မိဉ္ဇာယ-အမြောင့်
 အဆံအားဖြင့်၊ ပလဏ္ဍုကဿ-ပလဏ္ဍုကကြက်သွန်၏၊ ဧကာ-တစ်ခုသော၊ မိဉ္ဇာ-
 အမြောင့်သည်၊ ဟောတိ၊ ဘဉ္ဇနကဿ - ၏၊ ဒွေ - နှစ်ခုကုန်သော၊ (မိဉ္ဇာယော-

တို့သည်၊ ဟောန္တိ) ဟရိတကဿ-၏၊ တိဿော-၃ ခုကုန်သော၊ (မိဉ္ဇာယော ဟောန္တိ) စာပလသုဏော-စာပကြက်သွန်သည်၊ အမိဉ္ဇကော-အမြောင့် မရှိသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ-မှန်၊ တဿ-ထိုစာပလသုဏ၏၊ အင်္ဂုရမတ္တမေဝ-အညွန့်မျှသည် သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဟာပစ္စရိယာဒီသု-မဟာပစ္စရိ အစရှိသော အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ပလဏ္ဍကဿ-ဖျော့တော့ ဝင်းဝါသော ကြက်သွန်၏၊ တိဏိ- ကုန်သော၊ မိဉ္ဇာနိ-အမြောင့်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဘဉ္ဇနကဿ-နီသော ကြက်သွန် ၏၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ (မိဉ္ဇာနိ ဟောန္တိ) ဟရိတကဿ-စိမ်းသော ကြက်သွန်၏၊ ဧကံ-သော၊ (မဉ္ဇ ဟောတိ) ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပလဏ္ဍကဿ-ပလဏ္ဍက အစရှိကုန်သော၊ ဧတေ-ဤကြက်သွန်တို့ သည်၊ သဘာဝေနဝ-ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်ပင်၊ (လက်သုပ် ဟင်းလျာ စသည် တို့၌ မထည့်ခတ်အပ်ဘဲပင်) ဝဋ္ဋန္တိ-ကုန်၏၊ သူပသမ္မာကာဒီသု ပန-ဟင်းရည်ကို ကြက်သွန်ဖြူထည့်ကာ ကောင်းစွာ ချက်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌ကား၊ |သံ-ကောင်း စွာ + ပါက-ချက်ခြင်း၊ အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော မံသသမ္မာပက စသော အာဟာရတို့ကို ယူ။ မာဂဓကမ္ပိ-မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူသော်မှလည်း၊ (ပိသဒ္ဒါသည် သမ္မာဝနာ) ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုမဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော ကြက် သွန်ဖြူကို၊ (ပက္ခိပိတံ၌ စပ်) ပစ္စမာနေသု-ချက်အပ်ဆဲဖြစ်ကုန်သော၊ မုဂ္ဂသုပါဒီသု ဝါ-ပဲနောက်ဟင်း အစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ မစ္ဆမံသဝိကတိယာဝါ- အထူးတလည် ပြုအပ်သော ငါးဟင်း သားဟင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ တေလာဒီ သုဝါ-ဆီအစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗဒရသာဠဝါဒီသုဝါ-ဆီးယို အစရှိ သည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ အမ္ဗိလသာကာဒီသုဝါ-ချဉ်သော အရသာရှိသော ဟင်းရွက်အစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ “ခတက်ချဉ်” စသည်ကို ဆိုလို ဟန်တူသည်၊ | ဥတ္တရိဘင်္ဂေသုဝါ-လက်သုပ်ဟင်းလျာတို့သော်လည်းကောင်း၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ အန္တမသော- အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ယာဂုဘတ္တေပိ-ယာဂုဆွမ်း၌လည်း၊ ပက္ခိပိတံ-ထည့်ခြင်း ဌာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်သာ၊ |ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ-လသုဏသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၂။ သမ္မာဓေလောမသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၇၉၉။ ဒုတိယေ-၌၊ သမ္မာဓေတိ-ကား၊ ပဋိစ္စန္ဓာကာသေ-ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အရပ်၌၊ (“လောမံ သံဟရာပေယျ”၌ စပ်) တဿ-ထိုသမ္မာဓအရပ်၏၊ ဝိဘာဂ ဒဿနတ္ထံ-ဝေဖန်အပ်သော အပြားကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥဘော ဥပ ကစ္ဆကာ မုတ္တကရဏန္တိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ |ဥဘော-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊

ဥပကစ္ဆကာ-လက်ကတီးကြားဟို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဂျိုင်းကြားဟို့လည်းကောင်း၊ မုတ္တကရဏံ-ကျင်ငယ်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော အရပ်လည်းကောင်းတည်း။ ဧကမ္မိ လောမန္တိ-ကား၊ ကတ္တရိယာဝါ-ကတ်ကျေးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သဏ္ဌာသကေန ဝါ-မွေးညပ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ခုရေနဝါ-သင်ခန်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ယေနကေနစိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော ဝတ္ထုဖြင့်၊ ဧကပယောဂေနဝါ-တစ် ကြိမ်တည်းသော ပယောဂဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နာနာပယောဂေနဝါ-အမျိုး မျိုးသော ပယောဂဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကံဝါ-တစ်မျှင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗဟုနိဝါ-များစွာသော အမျှင်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သံဟရာပေန္တိယာ-ပယ်ရှား စေသော ရဟန်းမ၏၊ ပယောဂဂဏနာယ - ပယောဂ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ပါစိတ္တိယာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) လောမဂဏနာယ-အမွေးအရေအတွက်အားဖြင့်၊ န (ဟောန္တိ)-ဖြစ်ကုန်သည် မဟုတ်။ [သမ္မာဓအရပ်ဝယ် အမွေးကို နုတ်ခြင်း၊ နုတ်စေ ခြင်းတို့၌ ဘိက္ခုတို့မှာ ဒုက္ကဋ်ဟု “ဒုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက”၌ ပညတ်တော်မူသည်။]

၈၀၁။ အာဗာဓပစ္စယာတိ-ကား၊ ကဏ္ဍကဏ္ဍအာဒိ အာဗာဓပစ္စယာ-ယားနာ၊ ဝဲနာ အစရှိသော အနာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သံဟရာပေန္တိယာ-ပယ်ရှား စေသော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်း သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်သာ၊ စတုသမုဋ္ဌာနံ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၃။ တလယာတကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၀၃-၄။ တတိယေ-၌၊ တလယာတကတိ-ကား၊ မုတ္တကရဏတလယာ တနေ-ကျင်ငယ်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ပဿာဝမဂ်၏ အပြင်ကို ပုတ်ခတ်ခြင်း ကြောင့်၊ (ပါစိတ္တိယံ ဟောတိ၌ စပ်၊) အန္တမသော ဥပ္ပလပတ္တေနာပိတိ ဧတ္ထ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပတ္တံ-ကြာရှက်သည်၊ တာဝ မဟန္တံ-ကြီးပါသေး၏၊ [တာဝသဒ္ဓါ ဝတ္ထုဗုဒ္ဓရာပေက္ခနအနက်ဟော၊ ယောဇနာ၌ “အတိဝိယံ မဟန္တံ”ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] ကေသရေနပိ-ကြဝတ်ဆံဖြင့်လည်း၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒေန္တိ ယာ-ပေးသော ရဟန်းမ၏၊ အာပတ္တိယေဝ-သာ၊ (ဟောတိ။)

၈၀၅။ အာဗာဓပစ္စယာတိ-ကား၊ ဂဏ္ဍဝါ-အဖူကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝဏံဝါ- အနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဟရိတံ-ပုတ်ခတ်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပဌမပါရာဇိသမုဋ္ဌာနံ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- တတိယသိက္ခာ ပဒံ (သမတ္တံ။)

၄။ စတုမဋ္ဌကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၀၆။ စတုတ္ထေ-၌၊ ပုရာဏရာဇောရောဓာတိ-ကား၊ ပုရာဏေ-ရှေးဖြစ်သော၊ ဂိဟိဘာဝေ-လူဝတ်ကြောင်၏ အဖြစ်၌၊ ရညော-မင်း၏၊ သြရောဓာ-မောင်းမ ဖြစ်သော မိန်းမသည်၊ (“ပဗ္ဗဇိတာ ဟောတိ”၌ စပ်။) |အဘိဓာန်၌ “သြရောဓော”ဟု ပုံလိန်ရှိ၏။ ထိုအလို “ရာဇောရောဓော”ဟု ရှိသင့်သည်။ | စိရာစိရံ ဂစ္ဆတိတိ- ကား၊ စိရေန စိရေန-ကြာမြင့်မှ ကြာမြင့်မှ၊ |စိရံ စိရံဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့ပုဒ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၍ ဒီဃပြုထားသောကြောင့် စိရာစိရံဟု ရှိရသည်။ | ဂစ္ဆတိ-သွားလာ၏။ ဓာရေထာတိ-ကား၊ သက္ကာယ-စွမ်းနိုင်ကုန်သနည်း၊ ကသိဒံ ကမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-မေးအပ်သော်၊ အနာရောစိတေပိ-မပြောအပ်ပါ သော်လည်း၊ (ဆိတ်ဆိတ်နေပါသော်လည်း၊) ဧတာ-ဤရဟန်းမတို့သည်၊ မယိ- ငါ့အပေါ်၌၊ အာသင်္ဂ-ယုံမှားခြင်းကို၊ ကရိဿန္တိ-ပြုကုန်လတံ့၊ ဣတိ-သို့၊ မည မာနာ-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) မယိဒံ ကမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

၈၀၇။ ဇတုမဋ္ဌကေတိ-ကား၊ ဇတုနာ-ချိတ်ဖြင့်၊ ကတေ-ပြုအပ်သော၊ မဋ္ဌ ဒဏ္ဍကေ-ပြေပြစ်သော တုတ်တံကို သွင်းခြင်းကြောင့်၊ (“ပါမိတ္တိယံ ဟောတိ”၌ စပ်။) |ယောဇနာ၌ “ပဋ္ဌဒဏ္ဍကေ” ဟု ရှိ၏။

ဧတံ-ဤဇတုမဋ္ဌကေဟူသော စကားကို၊ ဝတ္ထုဝသေနေဝ-ဝတ္ထု၏ အစွမ်းဖြင့် သာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ |ဘိက္ခုနီ၏ ပဿာဝမင်၌ ချိတ်တောင့်ကို သွင်းမှု ဟူသော ဝတ္ထုကြောင်းလိုက်၍ “ဇတုမဋ္ဌကေ”ဟု ဟောတော်မူသည်-ဟူလို။ | ပန- စင်စစ်ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မှရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဒဏ္ဍကံ-တုတ်တံကို၊ ပဝေ သေန္တိယာ-သွင်းသော ရဟန်းမ၏၊ အာပတ္တိယေဝ, (ဟောတိ၊) တေန-ကြောင့်၊ အန္တမသော၊ ပေ၊ ပဝေသေတိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (“ပဒဘာဇနီ၌ မိန့်တော်မူသည်-ဟူလို၊) စ-ဆက်၊ ဧတမ္ပိ-ဤကြာရွက်သည်လည်း၊ အတိမဟန္တိ- အလွန်ကြီးပါသေး၏၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ကေသရမတ္တမ္ပိ-ကြာဝတ်ဆံမျှကိုလည်း၊ ပဝေသေန္တိယာ - သွင်းသော ရဟန်းမ၏၊ အာပတ္တိ ဧဝ - သည်သာ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ - သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ - သည်သာ၊ သမုဋ္ဌာနာဒီနိ - သမုဋ္ဌာန်အစရှိသည် တို့သည်၊ တလယာတကေ-တလယာတကသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တသဒိသာနေဝ-ဆိုအပ် ပြီးသော သမုဋ္ဌာန်အစရှိသည်တို့နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ် (သမတ္ထံ။)

၅။ ဥဒကသုဒ္ဓိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၀၈။ ပဉ္စမေ-၌၊ အတိဂစ္ဆိရံ ဥဒကသုဒ္ဓိကံ အာဒိယန္တိတိ-ကား၊ အတိအန္တော- အလွန် အတွင်းကျသော အရပ်သို့၊ ပဝေသေတွာ-သွင်းပြီး၍၊ ဥဒကေန-ဖြင့်၊ ဓောဝနံ-ဆေးမှုကို၊ ကုရုမာနာ-ပြုလတ်သော်၊ (“ဝဏံ အကာသိ”၌ စပ်။)

၈၁၂။ ကေသဂ္ဂမတ္တမိ အတိက္ကာမေတိတိ-ကား၊ ဝိတ္တာရတော-အပြန်အကျယ် အားဖြင့်၊ တတိယံ-၃ ခု မြောက်ဖြစ်သော၊ အင်္ဂုလံဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဂတ္တိရ တော-အနက်အားဖြင့်၊ ဒွိန္ဒု ပဗ္ဗာနံ-လက် ၂ သစ်တို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ကေသဂ္ဂ မတ္တမိ-တစ်ဆယ့်ဖျားမျှကိုလည်း၊ ပဝေသေန္တိယာ-သွင်းသော ရဟန်းမ၏၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-မှန်၊ မဟာပစ္စရိယံ-မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌၊ ဧကိဿာ-တစ်ခုသော၊ အင်္ဂုလိယာ-လက်ချောင်း၏၊ တိဏိ-၃ ခုကုန်သော၊ ပဗ္ဗာနိ- အဆစ်တို့ကို၊ အာဒါတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ ဝါ-သွင်းခြင်းငှာ၊ န လဘတိ-မရ၊ တိဏ္ဍဝါ- ၃ ချောင်းတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ စတုန္ဒဝါ-၄ ချောင်းတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဧကေကမ္ပိ-တစ်ခုတစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗ-အဆစ်ကို၊ အာဒါတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ ဝါ- သွင်းခြင်းငှာ၊ န လဘတိ-မရ၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဒွင်္ဂုလ ပရမန္တိ ဧတ္ထ ဒွေ အင်္ဂုလာစ ဒွေ ပဗ္ဗာနိစ ဒွင်္ဂုလပဗ္ဗံ၊ ဥတ္တရပဒေ ပုဗ္ဗပဒလောပေါ၊ ဒွင်္ဂုလပဗ္ဗပရမံ ပမာဏံ ဧတဿ ဥဒကသုဒ္ဓိကဿာတိ ဒွင်္ဂုလပဗ္ဗပရမံ-ယောဇနာ၊ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တသဒိသာနေဝါတိ။- ပဉ္စမသိက္ခာ ပဒံ (သမတ္တံ။)

၆။ ဥပတိဋ္ဌနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၁၅။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ဘတ္တဝိသဂ္ဂန္တိ-ကား၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စကို၊ (ကရောတိ၌ စပ်) ပါနီယနေစ ဝိဇ္ဇပနေနစ ဥပတိဋ္ဌိတွာတိ-ကား၊ ဧကေန ဟတ္ထေန-တစ်ဖက်သော လက်ဖြင့်၊ ပါနီယတ္ထာလကံ-သောက်ရေခွက်ကိုလည်း ကောင်း၊ ဧကေန (ဟတ္ထေန)-ဖြင့်၊ ဗီဇနိ-ယပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဗီဇမာနာ-ယပ်ခပ်လျက်၊ သမိပေ-အနီး၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အစ္စာဝဒတိတိ-ကား၊ ပုဗ္ဗေပိ-ရှေး၌လည်း၊ ဝါ-ရှေးတုန်းကလည်း၊ တုမေ-အရှင် တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဘုဉ္ဇထ-စားကုန်၏၊ အဟံ-တပည့်တော်မသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဥပ ဌာနံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးမှုကို၊ ကရောမိ-ပြု၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပဗ္ဗဇိတစာရိတ္တံ-ရဟန်းတို့၏ အကျင့်ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ ဂေဟသမိတကထံ-အိမ်၌ မှီသော စကား ကို၊ ကထေတိ-ပြော၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

၈၁၇။ ယံကိဉ္စိ ပါနီယန္တိ-ကား၊ သုဒ္ဓဉဒကံဝါ-သက်သက်သော ရေသည်မှု လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ တက္ကဒမိမတ္ထုရသဒီရာဒီနံဝါ-ရက်တက်ရည်၊ နို့မီး၏

ဘတ္တဝိသဂ္ဂံ။ ။ဝိသဇ္ဇနံ-စွန့်လွှတ်ခြင်း + ဝိသဂ္ဂေါ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဘတ္တံဿ-ဆွမ်း ကို + ဝိသဂ္ဂေါ-ခံတွင်း၌ စွန့်လွှတ်ခြင်းတည်း၊ ဘတ္တဝိသဂ္ဂေါ-ခြင်း၊ “ဆွမ်းကို ခံတွင်း၌ စွန့်လွှတ် ခြင်း” ဟူသည် ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘတ္တကိစ္စံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်တူဖွင့်သည်။

ယံကိဉ္စိ ပါနီယံ။ ။“ပါတဗ္ဗတိ ပါနီယံ”နှင့်အညီ ရေသာမက သောက်ဖွယ်ဟူသမျှ ကို ဤနေရာ၌ “ပါနီယံ” ဟု ခေါ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယံကိဉ္စိ” ဟူသော ဝိသေသနအရ

အကြည်၊ သားငါးတို့၏ အရည်၊ နို့ရည် အစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရဝါ-တစ်ပါးပါး သည်မူလည်း၊ (ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ပါနီယံနာမ-မည်၏။) ယာကာစိ ဗီဇနီတိ- ကား၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ စိဝရကဇ္ဈောပိ-သက်န်း၏ အနား သည်လည်း၊ (ဝိဇ္ဇပနံနာမ-မည်၏။) ဟတ္ထပါသေ၊ ပေ၊ ပါစိတ္တိယဿာတိ-ကား၊ က္ကမ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဌာနပစ္စယာဝ-တည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ၊ ပါစိတ္တိယံ-ကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ပဟာရပစ္စယာ ပန-ပုတ်ခတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ကား၊ ခန္ဓကေ-ဘိက္ခုနီခန္ဓက၌၊ ဒုက္ကဋ်-ကို၊ ပညတ္တံ-ပညတ် တော်မူအပ်ပြီ။

၈၁၉။ ဒေတိ ဒါပေတိတိ-ကား၊ ပါနီယံဝါ-သောက်ရေကိုသော်လည်းကောင်း၊ သူပါဒိ ဝါ-ဟင်းရည် အစရှိသည်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ က္ကမံ-ဤရေကို၊ ပိဝထ- သောက်ပါကုန်၊ က္ကမိနာ-ဤဟင်းရည် စသည်ဖြင့်၊ ဘုဉ္ဇထ-စားပါကုန်၊ က္ကတိ- ဤသို့ပြော၍၊ ဒေတိ-ပေးအံ့၊ တာလဝဏ္ဍံ-ထန်းရွက်ယပ်ကို၊ က္ကမိနာ-ဤထန်းရွက် ယပ်ဖြင့်၊ ဗီဇန္တာ-ယပ်ခပ်ကုန်လျက်၊ ဘုဉ္ဇထ-စားပါကုန်၊ က္ကတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဒေတိ-အံ့၊ အညေနဝါ-အခြားသူသည်မူလည်း၊ ဝါ-အခြားသူကိုမူလည်း၊ (ဒါပေတိ- ပေးစေအံ့) ဥဘယမ္ပိဝါ-၂ ပါးစုံကိုမူလည်း၊ ဒါပေတိ-အံ့၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) အနုပသမ္ပန္နံ အာဏာပေတိတိ-ကား၊ ဥပတိဋ္ဌနတ္ထံ-အနီး၌ တည်နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ သာမဏေရိ-သာမဏေမကို၊ [အချို့စာအုပ်များ၌ သာမဏေရာဒိဟု ရှိ၏။] အာဏာ ပေတိ-စေခိုင်းအံ့၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၇။ အာမကဓညသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၂၂။ သတ္တမေ-၌၊ ဘုဉ္ဇိဿာမိတိ၊ ပေ၊ ဒုက္ကဋ်ဿာတိ က္ကဒံ-ဟူသော ဤ ဒုက္ကဋ်သည်၊ ပယောဂဒုက္ကဋ်နာမ-ပယောဂဒုက္ကဋ်မည်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကေဝလံ အာဟရဏ စသည်မဖက် သက်သက်၊ [ပယောဂဒုက္ကဋ်နာမာတိ က္ကမိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေသု အဋ္ဌသု ဒုက္ကဋေသု ပုဗ္ဗပယောဂဒုက္ကဋ် ဒသေတိ၊-ယောဇနာ။] ပဋိဂ္ဂဟ ဇ္ဇောယေဝ-ခံယူခြင်း၌သာ၊ ဝါ-ကြောင့်သာ၊ (ဒုက္ကဋ်-သည်) နဟောတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ပဋိဂ္ဂဏှိတွာ-ခံယူပြီး၍၊ အရညတော-တောမှ၊ အာဟရဏေပိ-ဆောင်ယူခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုက္ခာ ပနေပိ-ခြောက်စေခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ခြောက်ဖို့ရန်

သုဒ္ဓဉ္ဇကံဝါ စသည်ဖြင့် “သောက်ဖွယ်” ဟူသမျှကို ဖွင့်ပြသည်၊ ယောဇနာ၌ကား ပါနီယကို “ဥပလက္ခဏနည်း”ဟု ဆိုလေ၏။ ဒဓိမတ္တဟူသည် နို့ဓမ်းအခဲ၏ အပေါ်၌ တက်နေသော အကြည်ရည် (ဒိန်ရည်) တည်း၊ ရသဟူသည်ကား ငါးရည် အမဲရည်တည်း။

နေလှန်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊) ဝဒ္ဓလိဒိဝသေ-မိုးစွေရာနေ၌၊ [ဝဒ္ဓလိနေရာဝယ်
 ဌသံလင်းချိပ်ဖြင့် ဝဋ္ဋလိဟုလည်း ရှိ၏။] ဘဇ္ဇနတ္ထာယ-လှော်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥဒ္ဓန
 သဇ္ဇနေပိ-ဖိုခနောက်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ကပလ္လ
 သဇ္ဇနေပိ-အိုးခင်းကို ပြင်ဆင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗိသဇ္ဇနေ
 ပိ-ယောက်မကို ပြင်ဆင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဒါရူနိ-ထင်းတို့ကို၊
 အာဒါယ-ယူ၍၊ အဂ္ဂိကရဏေပိ-မီးကို ပြုခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊
 ကပလ္လမိ-အိုးခင်း၌၊ ခေပပက္ခိပနေပိ-စပါးတို့ကို ထည့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗိယာ-ယောက်မဖြင့်၊ သံယဇ္ဇနေသုပိ-ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ လှော်ခြင်း
 တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ - လည်းကောင်း၊ ကောဠနတ္ထံ - ထောင်းခြင်းအကျိုးငှာ၊
 ဥဒုက္ခလမုသလာဒိသဇ္ဇနေသုပိ-ဆုံ၊ ကျည်ပွေ့ စသည်ကို ပြုဆင်ခြင်းတို့၌လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ကောဠနပပွောဋ္ဌနဓောဝနာဒိသုပိ-ထောင်းခြင်း၊
 ပြာခြင်း၊ ဆန်ဆေးခြင်း အစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ယာဝ-
 အကြင်မျှလောက်၊ မုခေ-ခံတွင်း၌၊ ထံပေတွာ-ထား၍၊ အဇ္ဈောဟရဏတ္ထံ-စားမျို
 ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဒန္တေဟိ-သွားတို့ဖြင့်၊ သင်္ခါဒတိ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြိတ်ချေ၏။
 ဝါ-ခဲစား၏။ [ဤနေရာဝယ် ယောဇနာ၌ “သင်္ခရတိ”ဟု ရှိ၏။] တာဝ-ထိုခဲစားသည့်
 တိုင်အောင်၊ သဗ္ဗပယောဂေသု-အလုံးစုံသော ပယောဂတို့၌၊ ဒုက္ခဋ္ဌာနိ (ဟောန္တိ။)
 အဇ္ဈောဟရဏကာလေ ပန-စားမျိုရာ အခါ၌ကား၊ အဇ္ဈောဟရဏဂဏနာယ-
 စာမျိုခြင်း၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ပါစိတ္တိယာနိ (ဟောန္တိ။)

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝိညာတ္တိစေတ-တောင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 ဘောဇနဉ္စ-စားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပမာဏံ-လိုရင်းပမာဏတည်း၊ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ (တောင်းခြင်း၊ စားခြင်း၏ လိုရင်းပမာဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သယံ-
 ကိုယ်တိုင်၊ ဝိညာပေတွာ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေ၍၊ ဝါ-တောင်း၍၊ အညာယ-
 အခြားသူသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဘဇ္ဇနကောဠနပစနာဒိနိ-လှော်ခြင်း၊ ထောင်းခြင်း၊ ချက်
 ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေ၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာပိ-စားသော ရဟန်းမ၏
 လည်း၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။) အညာယ-အခြားသူသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝိညာပေတွာ-
 ၍၊ ဝါ-၍၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဘဇ္ဇနာဒိနိ-လှော်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ-
 ၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာပိ-၏လည်း၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ။)

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဟာပစ္စရိယံ-မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကိ။) ဣဒံ
 အာမကဓညံနာမ - ဤစပါးစိမ်းမည်သည်ကို၊ မာတရမ္ပိ - အမိကိုသော်မှလည်း၊
 ဝိညာပေတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ ပါစိတ္တိယမေဝ - သည်သာ၊ (ဟောတိ။)

အဝိညတ္တိယာ-မတောင်းဘဲ၊ ဝါ-ဝိညတ်မပါဘဲ၊ လဒ္ဓ-ရအပ်သော စပါးစိမ်းသည်၊
 [အချို့စာအုပ်များဝယ် လဒ္ဓ၏ နောက်၌ ပိုဒ်ခတ်၍ “တံ စေ သယံဝါ” စသည်ဖြင့်
 သီးခြားဝါကျရှိ၏။] သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဘဇ္ဇနာဒီနိ-တို့ကို၊ ကတွာဝါ-ပြု၍သော်လည်း
 ကောင်း၊ ကာရာပေတွာဝါ-ပြုစေ၍သော်လည်းကောင်း၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌ
 (ဟောတိ၊) အညာယ-အခြားသူ၏၊ ဝိညတ္တိယာ-တောင်းခြင်းကြောင့်၊ လဒ္ဓ-ရအပ်
 သော စပါးစိမ်းကို၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဘဇ္ဇနာဒီနိ-တို့ကို၊ ကတွာဝါ-ပြု၍သော်လည်း
 ကောင်း၊ တာယ-ထိုတောင်းခဲ့သူကို၊ ကာရာပေတွာဝါ-ပြုစေ၍သော်လည်းကောင်း၊
 အညာယ-တောင်းခဲ့သူမှ အခြားသူကို၊ ကာရာပေတွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊
 ဘုဉ္ဇန္တိယာပိ-၏လည်း၊ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ)
 ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကိ၊) အညာယ-အခြားသူ၏၊ ဝိညတ္တိယာ-ကြောင့်၊
 လဒ္ဓ-ရအပ်သော စပါးစိမ်းကို၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ [ဤနေရာ၌လည်း အချို့စာအုပ်
 များဝယ် လဒ္ဓ၏ နောက်၌ ပိုဒ်ခတ်၍ “တံ စေ သယံဝါ”ဟု သီးခြားဝါကျရှိ၏။]
 ဘဇ္ဇနာဒီနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ ပါမိတ္တိယမေဝ ဟောတိ၊ ဘဇ္ဇနာဒီနိ-
 တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ ပန-စားသော ရဟန်းမ၏ကား၊ ဒုက္ကဋ္ဌ
 (ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) တံ-ထိုစကားသည်၊ ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓံ-ရှေ့နောက်
 ဆန့်ကျင်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဘဇ္ဇနာဒီနိ-တို့ကို၊ ကရဏေဝါ-ပြုခြင်း၌
 လည်းကောင်း၊ ကာရာပဏေဝါ-ပြုစေခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝိသေသော-အထူး
 သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန-မဟာအဋ္ဌကထာ၌ကား၊ အညာယ-
 အခြားသူသည်၊ ဝိညတ္တိ-တောင်းအပ်သော စပါးစိမ်းကို၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌ
 (ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ အဝိသေသေန-အထူးမပြ သာမညအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

၈၂၃။ အာဗာပေစ္စယာတိ-ကား၊ သေဒကမ္မာဒီနိ-ချွေးထုတ်မှု အစရှိသည်
 တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ခေညံ-စပါးကို၊ ဝိညတ္တိယာ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊)
 အဝိညတ္တိယာ - မတောင်းဘဲ၊ လတ္တမာနံ ပန - ရအပ်သော စပါးစိမ်းကိုကား၊

ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓံ။ “ပုနပိ ဝုတ္တံ”ဟု ဆိုအပ်သော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “ပုဗ္ဗာပရ
 ဝိရုဒ္ဓံ”ဟု ဆိုသည်။ ချဲ့ဦးအံ့ - သူတစ်ပါး၏ တောင်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အာမကဗျာသည်
 (မခိုင်းဘဲ တောင်းခြင်းဖြစ်ရကား) ဤအဝိညတ္တိယာ လဒ္ဓတုန်းက ကိုယ်တိုင် ပြုသည်ဖြစ်စေ၊
 သူတစ်ပါးကို ခိုင်းသည်ဖြစ်စေ အထူးမပြဘဲ ဒုက္ကဋ္ဌချည်းသာ ဆိုခဲ့၏။ ဤ “ပုနပိ ဝုတ္တံ”
 အစရှိသော စကား၌ကား “အဝိညတ္တိကြောင့် ရအပ်သော စပါးစိမ်းကို ကိုယ်တိုင်လျော်မှု
 စသည်ပြု၍ စားလျှင် ပါမိတ်၊ သူတစ်ပါးကို ခိုင်း၍ စားလျှင် ဒုက္ကဋ္ဌ”ဟု ဆိုပြန်သောကြောင့်
 ရှေ့စကားနှင့် ဆန့်ကျင်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် အဝိညတ္တိကြောင့် ရအပ်သော စပါးစိမ်းကို
 ကိုယ်တိုင် ဘဇ္ဇန စသည် ပြု၍ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးကို ခိုင်း၍ဖြစ်စေ စားသောဘိက္ခုနီမှာ
 ဒုက္ကဋ္ဌသာ သင့်၏ဟု ဆုံးဖြတ်ပါ။-မူကား။

နဝကမ္မတ္တာယ-နဝကမ္မအကျိုးငှာ၊ သမ္ပဋိစ္စိတုံ-လက်ခံခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ ဣတိ-သို့၊ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊ အပရဏ္ဏံ ဝိညာပေတိတိ-ကား၊ သတ္တ-ခုနစ်မျိုးကုန်သော၊ ခညာနိ-စပါးတို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ မုဂ္ဂမာသာဒိဝါ-ပဲနောက် ပဲကြီး အစရှိသည် ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လာဗုကုမ္မဏ္ဍာဒိ ဝါ - ဗူး၊ ဖရုံ အစရှိသည်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အညံ-အခြားသော၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ပဲမျိုးကို၊ ဉာတကပဝါရိတဌာနေ-ဆွေမျိုးတော်သူ ဖိတ်မံသူတို့၏ အထံ၌၊ ဝိညာပေန္တိယာ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေသော ရဟန်းမ၏၊ ဝါ-တောင်းသော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) အာမကဓညံ ပန-စပါးစိမ်းကိုကား၊ ဉာတကပဝါရိတဌာနေ ပိ-၌သော်လည်း၊ (ဝိညာပေတုံ၊) -န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၈။ ပဌမဥစ္စာရဆန္ဒနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

≡ ၈၂၄။ အဋ္ဌမေ-၌၊ ဧတေန-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ နိဗ္ဗိဋ္ဌော-အမြဲသက်ဝင်စေအပ်ပြီးသော၊ ဝါ-တည်မြဲစေအပ်ပြီးသော (ခိုင်မြဲသော၊) ရာဇဘတော-မင်း၏ ဆည်းကပ်ကြောင်း အခွန်အတုပ်သည်၊ ရညော-မင်း၏၊ ဘတိ-ဆည်းကပ်ကြောင်း အခွန်အတုပ်သည်၊ ကေဏိ-ပေးထိုက်သော အခွန်အတုပ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အမြဲသက်ဝင်နေစေအပ်ပြီးသော မင်း၏ ခစားကြောင်း အခွန်အတုပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊) နိဗ္ဗိဋ္ဌရာဇဘတော-မည်၏၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဌာနန္တရံ-နေရာဌာနအထူးကို၊ ကေဏိယာ-အခွန်အတုပ်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တတော-ထိုဌာနမှ၊ လဒ္ဓဉဒယော-ရအပ်သော အတိုးအပွား

နိဗ္ဗိဋ္ဌရာဇဘတော။

။နိ + ဝိသ + တ၊ နိ + ဝိသိယိတ္ထ-မြဲစွာ သက်ဝင်စေအပ်ပြီ၊

ဣတိ နိဗ္ဗိဋ္ဌော၊ နိဗ္ဗိဋ္ဌတိ ပတိဋ္ဌာပိတော-တည်တံ့စေအပ်ပြီးသော ရာဇဘတ၊ ဘရိယတေ အနေနာတိ ဘတော-မင်းကို ဆည်းကပ်ကြောင်း အခွန်အတုပ်၊ ရာဇဘတောတိ ရညော ဘတိဟု ဖွင့်၍ ဘတိကို “ကေဏိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ကေဏိတိ ရညော ဒါတဗ္ဗဿ အာယသေတံ အဓိဝစနံ-မင်းအား ပေးထိုက်သော အခွန်အတုပ်ကို ကေဏိဟု ခေါ်၏။ [ကိဏာတိ ဧတေနာတိ ကေဏိ-လေလံဆွဲသကဲ့သို့ ဝယ်ယူကြောင်းဖြစ်သော အခွန်အတုပ်။]

ဌာနန္တရံ။

။“ဌာနန္တရန္တိ - ဂါမဇနပဒါဒိဌာနန္တရံ” ဟု ဒီကာ ဖွင့်၏၊ ရွာကို ဖြစ်စေ

ဇနပုဒ်စသည်ကို ဖြစ်စေ “ဌာနန္တရံ” ဟု ခေါ်၏၊ [ဌာန-အရပ် + အန္တရ-အထူး၊] ထိုအရပ်မှ ထွက်သမျှ အခွန်အတုပ်ကို ရှင်ဘုရင်အား မည်ရွှေ့ မည်မျှ ဆက်ပါမည်ဟု တာဝန်ယူ၍ ထိုအရပ်၌ အခွန်အတုပ် ကောက်ခံပြီးလျှင် မိမိမှာ အမြတ်အစွန်းရနေသူတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဧတံ ဌာနန္တရံ ကေဏိယာ ဂဟေတွာ တတော လဒ္ဓဉဒယော”ဟု ဖွင့်သည်။

ရှိသော၊ (အညတရော ဗြာဟ္မဏော၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ တညေစ ဘဋ္ဌပထံ ယာစိဿာမိတိ-ကာ၊ ရညော-မင်းအား၊ ကေဏိ-ပေးထိုက်သော အခွန် အတုပ်ကို၊ ဒတ္တာ-ပေးပြီး၍၊ (တစ်နည်း) ကေဏိ ဒတ္တာ-အခွန်ဆောင်ပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ တံယေဝ ဌာနန္တရံ-ထိုနေရာဌာနအထူးကိုပင်၊ ယာစိဿာမိ-တောင်းအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေန္တော-ကြံလျက်၊ (ဂစ္ဆတိ၌ စပ်။)

ပရိဘာသိတိ-ကာ၊ တာ ဘိက္ခုနီယော-တို့ကို၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ မာ ဣရိတ္ထ-မပြုကြကုန်လင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သန္တဇ္ဇေသိ-ခြိမ်းချောက်ပြီ၊ ဝါ-ကြိမ်းမောင်း ပြီ။

၈၂၆။ သယံ ဆဋ္ဌေတိတိ-ကာ၊ စတ္တာရိပိ-လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိ-ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဥစ္စာရ၊ ပဿာဝ၊ သင်္ကာရ၊ ဝိယာသတို့ကို၊ ဧကပယောဂေန-တစ်ကြိမ်တည်းသော ပယောဂဖြင့်၊ ဆဋ္ဌေန္တိယာ-စွန့်ပစ်သော ရဟန်းမ၏၊ ဧကာဝ-တစ်ချက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ပါဠေတ္တံ-အသီးအသီး၊ ဆဋ္ဌေန္တိယာ-၏၊ ဝတ္ထုဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော၊ (ဟောန္တိ၊) အာဏတ္တိယမ္ပိ-စေခိုင်းခြင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း၊ ဒန္တကဋ္ဌဆဋ္ဌနေပိ-ဒန်ပူကို စွန့်ပစ် ခြင်း၌လည်း၊ ဘိက္ခုနီယာ-၏၊ ပါစိတ္တိယမေဝ-သည်သာ၊ (ဟောတိ၊) ဘိက္ခုဿ-၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝတ္ထုတို့၌၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉။ ဒုတိယဥစ္စာရဆန္ဒနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၃၀-၂။ နဝမေ-၌၊ ယံ မနုဿာနံ၊ ပေ၊ ရောပိမန္တိတိ-ကာ၊ ခေတ္တံဝါ-ယာ သည်မူလည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ နာဠိကေရာဒိအာရာမောဝါ-အုန်း အစရှိသည် တို့၏ ခြံသည်မူလည်း၊ (ဟောတု-ဖြစ်စေ) ယတ္ထကတ္ထမိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါး သော၊ ရောပိမဟရိတဌာနေ-စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော စိမ်းစိုသော အရပ် ၌၊ ဧတာနိ ဝတ္ထုနိ-ဤဥစ္စာရ စသော ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဆဋ္ဌေန္တိယာ-စွန့်သော ရဟန်းမ၏၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေ့နည်းဖြင့်ပင်၊ “စတ္တာရိပိ ဝတ္ထုနိ ဧကပယောဂေန ဆဋ္ဌေန္တိယာ” စသော နည်းဖြင့်ပင်။ အာပတ္တိဘေဒေါ-အာပတ်အပြားကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-

ရောပိမဟရိတဌာနေ။ ။ရောပနံ-စိုက်ပျိုးခြင်း + ရောပေါ-ခြင်း၊ ရောပေန-စိုက်ပျိုး ခြင်းဖြင့် + နိဗ္ဗတ္တံ ရောပိမဟု ပြု၊ ဂန္တိမံ စသည်တို့၌ကဲ့သို့တည်း၊ ဤရောပိမဟူသော ဝိသေသန ဖြင့် စိုက်ပျိုးအပ်သော အရပ်မဟုတ်ဘဲ အလေကျ ပေါက်၍ စိမ်းနေသော အရပ်ကို တားမြစ် သည်၊ ယောဇနာ၌ကား “ရောပိမဟရိတဌာနေတိ ရောပိမဌာနေ စ ဟရိတဌာနေ စ၊ ရောပိယတိ အသိန္တိ ရောပိယံ၊ တံယေဝ ရောပိမံ ယကာရဿ မကာရံ ကတ္တာ” ဟု ဖွင့်လေ သည်။

သိထိုက်၏၊ ခေတ္တေဝါ-လယ်ယာ၌သော်လည်းကောင်း၊ အာရာမေဝါ-ခြံ၌သော်လည်းကောင်း၊ နိသီဒိတ္တာ-ထိုင်၍၊ ဘုဉ္ဇမာနာ-စားစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ ဥစ္ဆူအာဒီနိ-ကြံအစရှိသည်တို့ကို၊ ခါဒန္တိ-ခဲစားလျက်၊ ဂစ္ဆမာနာဝါ-သွားစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌောဒကစလကာဒီနိ-လုပ်ဆေးရေ ကြိဖတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဟရိတဌာနေ-စိမ်းစိုသောအရပ်၊ ဆဋ္ဌေတိ-အံ့၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဥဒကံ-အုန်းရေကို၊ ပိဝိတ္တာ-သောက်ပြီး၍၊ မတ္တကစ္ဆိန္နနာဠိကေရမ္ပိ-ဖြတ်အပ်သော ဦးထိပ်ရှိသော အုန်းသီးကိုသော်လည်း၊ ဆဋ္ဌေတိ-အံ့၊ ပါစိတ္တိယမေဝ, (ဟောတံ၊) ဘိက္ခုနော-၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ, (ဟောတံ။)

ပန-ဆက်၊ ကသိတဌာနေ-ထွန်အပ်ပြီးသော အရပ်၌၊ ဝါ-သည်၊ နိက္ခိတ္တဗီဇေ-ချထားအပ်ပြီးသော မျိုးစေ့ရှိသည်၊ (သမာနေ-ဖြစ်လတ်သော်၊) ယာဝလောက်၊ အင်္ဂီရံ-အညွန့်သည်၊ န ဥဋ္ဌဟတိ-မထသေး၊ ဝါ-မထွက်သေး၊ တာဝထိုအညွန့်မထွက်သေးသမျှ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော ဘိက္ခုနီ၊ ဘိက္ခုတို့၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ, (ဟောတံ၊) အနိက္ခိတ္တဗီဇေသု-မချအပ်သော မျိုးစေ့ရှိသော လယ်ယာတို့၌သော်လည်းကောင်း၊ အသဉ္ဇာတရောပိမေသု-ကောင်းစွာ မဖြစ်သော စိုက်ပျိုးအပ်သော အပင်ငယ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-အပင်ငယ်တို့၏ ကောင်းစွာ မဖြစ်ရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ခေတ္တကောဏာဒိသုဝါ-လယ်ယာ၏ အထောင့်အရပ် အစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ခေတ္တမရိယာဒိသုဝါ-လယ်ယာ၏ ကံသင်း အစရှိသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ ကစဝရဆဋ္ဌနဌာနေပိ-အမှိုက်စွန့်ရာ အရပ်၌လည်း၊ (ဆဋ္ဌေတုံ၊) ဝဋ္ဋတိ၊ ဆဋ္ဌိတခေတ္တေတိ-ကား၊ မနုဿေသု-တို့သည်၊ သုဿံ-ကောက်ကို၊ ဥဒ္ဓရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဂတေသု-သွားပြီးကုန်လတ်သော်၊ ဆဋ္ဌိတခေတ္တံနာမ-ဆဋ္ဌိတခေတ္တမည်သည်၊ ဟောတံ၊ တတ္ထထိုလယ်ယာ၌၊ (ဆဋ္ဌေတုံ၊) ဝဋ္ဋတိ၊ ယတ္ထ ပန-အကြင်လယ်ယာ၌ကား၊ လာယိတမ္ပိ-ရိတ်အပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗဏ္ဍာဒိ-ပဲအစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ ပန-တစ်ဖန်၊

အနိက္ခိတ္တဗီဇေသု။ ။လုံးလုံး မျိုးစေ့ မချရသေးသော လယ်ယာကို “အနိက္ခိတ္တဗီဇ” ဟု ခေါ်၏။ အသဉ္ဇာတရောပိမေသုသည် ခေတ္တကောဏာဒိသု၏ ဝိသေသနတည်း၊ ပျိုးပင်များ ပျိုးထားသော်လည်း ကောင်းစွာ မသန်စွမ်းသောကြောင့် “အသဉ္ဇာတရောပိမ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့မသန်စွမ်းလျှင် ရွှေ့၌ ကြီးပွားဖို့ရန် မျှော်လင့်ချက် မရှိသောကြောင့် ခေတ္တကောဏစသည်တို့၌ စွန့်ပစ်ကောင်း၏။ ခေတ္တမရိယာဒိ-လယ်ယာတို့၏ ကံသင်းပေါ်၌ကား အနည်းငယ် ပျိုးပင်ငယ်များ ပျံ့နှံ့၍ ပေါက်နေသော်လည်း စိုက်ပျိုးသည့်နေရာ မဟုတ်သောကြောင့် အနာပတ္တိဝါရ၌ တိုက်ရိုက်ပါ၏။ ရှေးနိဿယ၌ကား အနက်တစ်မျိုး ပေးထား၏။

ဥဋ္ဌဟိဿတိ-ထလတံ၊ ဝါ-ပေါဏ်လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့မျှော်မှန်း၍၊ ရက္ခန္တိ-စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။ တတ္ထ-ထိုလယ်ယာ၌၊ ယထာဝတ္ထုကမေဝ-အကြင်အကြင်ဝတ္ထုကြောင်းအတိုင်းသာလျှင်၊ (ဟောတံ၊) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၁၀။ နစ္စဂီတသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၃၅။ ဒသမေ-၌၊ ယံကိဉ္စ နစ္စန္တိ-ကား၊ နဋ္ဌာဒယောဝါ-ကခြေသည် ဇာတ်သမား အစရှိသူတို့သည်သော်လည်း၊ နစ္စန္တိ-ကကြပစေကုန်၊ သောဏ္ဍာဝါ-သေသောက်ကြူးတို့သည်သော်လည်း၊ (နစ္စန္တိ) အန္တမသော-ဖြင့်၊ မောရသုဝမက္ကဋ္ဌာဒယောဝိ-ဥဒေါင်း၊ ကျေးသား၊ မျောက် အစရှိသော တိရစ္ဆာန်တို့သည်သော်လည်း၊ (နစ္စန္တိ) [အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် မြွေအလမွှာယ်ပြရာ၌ မြွေကခြင်းစသည်ကို ယူ။] သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤကခြင်းသည်၊ နစ္စမေဝ-နစ္စမည်သည်သာ၊ ယံကိဉ္စ ဂီတန္တိ-ကား၊ [အချို့စာအုပ်များဝယ် “ယံကိဉ္စ နဋ္ဌာဒိနံ”စသည်ဖြင့် ယံကိဉ္စ ပါနေ၏၊ မပါခြင်းသာ ကောင်းသည်။] နဋ္ဌာဒိနံ-တို့၏၊ ဂီတံဝါ-သီဆိုအပ်သော သီချင်းသည်သော်လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ အရိယာနံ-အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာအခါ၌၊ ရတနတ္ထယဂုဏူပသံဟိတံ-ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ သာဓုကိဉ္စိတဂီတံဝါ-သူတော်ကောင်းတို့၏ ပျော်မြူးကြောင်းဖြစ်သော ဂီတသည်သော်လည်း၊ (ဟောတု၊) အသံယတဘိက္ခုနံ-မစောင့်စည်းသော ရဟန်းတို့၏၊ ဓမ္မဘာဏကဂီတံဝါ-တရားဟော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဂီတသည်မူလည်း၊ (ဟောတု၊) သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ-ဤသီချင်းသည်၊ ဂီတမေဝ-ဂီတမည်သည်သာ၊ [“သုဂတဿ သုဂတစိဝရပမာဏံ”ကဲ့သို့ အသံယတဘိက္ခုနံသည် ဓမ္မဘာဏကကို အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း။] ယံကိဉ္စ ဝါဒိတန္တိ-ကား၊ တန္တိဗဒ္ဓါဒိ ဝါဒနိယဘဏ္ဍာဒိတံဝါ-ညို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော တူရိယာအစရှိသော တီးမှုတ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တီးမှုတ်သံသည်သော်လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ ကုဋ္ဌဘေရိဝါဒိတံဝါ-အိုးစည်တီးသံသည်သော်လည်း၊ (ဟောတု၊) အန္တမသော-ဖြင့်၊ ဥဒကဘေရိဝါဒိတမ္ပိ-ရေစည်တီးသံသည်သော်လည်း၊ (ဟောတု၊) သဗ္ဗမ္ပိ-သော၊ ဧတံ-ဤတီးမှုတ်သံသည်၊ ဝါဒိတမေဝ-မည်သည်သာ။ [ဤပုဒ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၈၃၆။ ဒဿနာယ၊ ပေ၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ-ကား၊ ပဒဝါရဂဏနာယ-ခြေလှမ်းအကြိမ်၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿ-သို့၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတံ၊) ယတ္ထ၊ ပေ၊ သုဏ္ဍာတိဝါတိ-ကား၊ ဧကပယောဂေန-ဖြင့်၊ [ဧကဒိသာဝလောကနပယောဂေန-တစ်ခုသော အရပ်ကို ကြည့်ကြောင်း ပယောဂဖြင့်၊-ဋီကာ၊] သြလောကေန္တိ-ကြည့်လတ်သော်၊ ပဿတိ-မြင်အံ့၊ တေသံယေဝ-ထိုကသူ အစရှိသည်တို့၏ပင်၊

ဂီတဝါဒိတံ-သီချင်းသံ တီးမှုတ်သံကို၊ သုဏ္ဍာတိ-နားထောင်အံ့၊ ဧကမေဝ ပါစိတ္တိယံ (ဟောတိ၊) |ကချေသည် မောင်ဖြူကို ကြည့်ရင်း ထိုမောင်ဖြူ၏ သီချင်းသံကို နားထောင်ရာ၌ အာပတ်အရေအတွက် မတိုးတော့ဘဲ တစ်ချက်သာ သင့်သည်-ဟူလို့၊ ပန-သို့မဟုတ်၊ ဧကံဒိသံ-တစ်ခုသော အရပ်ကို၊ သြလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ နစ္စ-ကခြင်းကို၊ သစေ ပဿတိ-အကယ်၍ ကြည့်အံ့၊ ပန-တစ်ဖန်၊ အညတော-အခြားအရပ်ကို၊ သြလောကေတွာ-၍၊ ဂါယန္တေ-သီချင်းဆိုသူတို့ကို၊ (သစေ) ပဿတိ-အံ့၊ အညတော-အခြားအရပ်၌၊ ဝါဒေန္တေ-တီးမှုတ်နေသူတို့ကို၊ သစေ ပဿတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပါဠေက္ကာ-အသီးအသီးဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိယော (ဟောန္တိ။)

ဘိက္ခုနီ-သည်၊ သယမ္ပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ နစ္စိတုံဝါ-ကခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါယိတုံဝါ-သီဆိုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-သီဆိုခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါဒိတုံ-တီးမှုတ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-တီးမှုတ်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ န လဘတိ-မရ၊ အညေ-အခြားသူတို့ကို၊ နစ္စ-ကလော၊ ဂါယ-သီဆိုလော၊ ဝါဒေဟိ-တီးမှုတ်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ပြောဆိုခြင်းငှာသော်မှလည်း၊ ဝါ-ပြောဆိုခွင့်ကိုသော်မှလည်း၊ န လဘတိ-မရ၊ ဥပါသက-ဥပါသကာ၊ စေတိယဿ-အား၊ ဥပဟာရံ-ပူဇော်ခြင်းကို၊ ဒေထ-ပေးကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ငှာလည်းကောင်း၊ တုမှာကံ-အရှင်မတို့၏၊ စေတိယဿ-အား၊ ဥပဌာနံ-ဆည်းကပ်ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကရောမ-ပြုလိုပါကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လူတို့က လျှောက်အပ်သော်၊ သာဓူတိ-ကောင်းပြီဟူ၍၊ ဝါ-အကောင်းသားဘဲဟူ၍၊ သမ္ပဋိစ္စိတုမ္ပိ-လက်ခံခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ န လဘတိ-မရ၊ ဥပဌာနံနေရာဝယ် ကင်္ခါ၌ “ဥပဟာရံ”ဟု ရှိ၏။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပယောဂတို့၌၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု-တို့၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထား ပြီ။ ဘိက္ခုနော-၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ (ဟောတိ၊) တုမှာကံ-အရှင်မတို့၏၊ စေတိယဿ-အား၊ ဥပဌာနံ-ကို၊ ကရောမ-ကုန်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ ပန-လျှောက်အပ်သော်ကား၊ ဥပဌာနကရဏံနာမ-ဆည်းကပ်ပူဇော်မှုကို ပြုခြင်းမည်သည်၊ သုန္တရံ-ကောင်း၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ ရှေ့၌ “သာဓူတိ သမ္ပဋိစ္စိတုမ္ပိ န လဘတိ”ဟု ဆိုခဲ့၏၊ သာဓူဟူသော စကားသည် လက်ခံသော စကားတည်း၊ သုန္တရံကား လက်ခံခြင်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထို၌ မအပ်သော်လည်း ဤ “သုန္တရံ”ဟု ဆိုရာ၌ အပ်သည်။

၁၇၇။ အာရာမေ ဌိတာတိ-ကား၊ အာရာမေ-အာရာမ၌၊ (မိမိနေရာ ကျောင်းတိုက်၌၊) ဌတော-တည်၍၊ အန္တရာရာမေဝါ- အာရာမ၏ အတွင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိအာရာမေဝါ-အာရာမ၏ ပြင်ဘက်၌သော်လည်းကောင်း၊ နစ္စာဒီနိ-

ကခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဿတိဝါ-ကြည့်မူလည်း ကြည့်အံ့၊ သုဏ္ဏာတိဝါ-နား
 ထောင်မူလည်း နားထောင်အံ့၊ အနာပတ္တိ၊ [ဤအာရာမေ ဌတွာပုဒ်နှင့် စပ်၍
 မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သတိ ကရဏီယေတိ-ကား၊ သလာက
 တတ္တာဒိနံ-သလာကဘတ် အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္တာယဝါ-အကျိုးငှာသော်လည်း
 ကောင်း၊ အညေန-အခြားသော၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကရဏီယေနဝါ-
 ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ ဂတဌာနေ-ရောက်အပ်
 သော အရပ်၌၊ ပဿတိဝါ သုဏ္ဏာတိဝါ၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) အာပဒါသုတိ-
 ကား၊ တာဒိသေန-ထိုကဲ့သို့ရူအပ်သော၊ ဥပဒ္ဒဝေန-ဘေးရန်သည်၊ ဥပဒ္ဓုတာ-
 နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) သမဇ္ဇဌာနံ-ပွဲသဘင်အရပ်သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်ပြေးအံ့၊
 ဧဝံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်ပြေးပြီး၍၊ ပဿန္တိယာဝါ-ကြည့်သော ရဟန်းမ၏သော်
 လည်းကောင်း၊ သုဏ္ဏန္တိယာဝါ-နားထောင်သော ရဟန်းမသော်လည်းကောင်း၊
 အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ၊ ပေတိဝေဒနန္တိ၊- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ လသုဏ္ဏဝဂ္ဂေါ-လံသုဏ္ဏဝဂ်တည်း။
 လသုဏ္ဏဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

အနာပတ္တိ

၂။ အန္ဓကာရဝဂ်

၁။ ရတ္တန္ဓကာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၃၉။ အန္ဓကာရဝဂ္ဂဿ-၏၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ အပ္ပဒီပေတိ-ကား၊ ပဒီပ
 စန္ဒသူရိယအဂ္ဂိသု-ဆီမီး၊ လ၊ နေ၊ မီးတို့တွင်၊ ဧကေနပိ-တစ်ခုသည်လည်း၊ အနော
 ဘာသိတေ-မထွန်းလင်းအပ်သော အရပ်၌၊ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ အဿ-
 ထိုအပ္ပဒီပေပုဒ်၏၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ အနာလောကေတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-
 ပြီ၊ [ဤရတ္တန္ဓကာရ-အပ္ပဒီပပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။] သလ္လပေယျဝါတိ-ကား၊ ဂေဟသိတကထံ-အိမ်၌ မှီသော စကားကို၊
 ကထေယျ-ပြောအံ့။

၈၄၁။ အရဟောပေက္ခာ အညဝိဟိတာတိ-ကား၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ
 အရပ်၌၊ န အဿာဒါပေက္ခာ-သာယာခြင်းကို မရှုငဲ့သည်၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ
 အရပ်၌၊ အဿာဒတော-သာယာခြင်းမှ၊ အညဝိဟိတာဝ-တစ်ပါးသော အာရုံ၌
 ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဉာတိဝါ-ဆွေမျိုး၏ အကြောင်းကို
 သော်လည်း၊ ပုစ္ဆတိ-မေးအံ့၊ ဒါနေဝါ-ဒါနကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပူဇာယဝါ-
 ပူဇော်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ မန္တေတိ-တိုင်ပင်အံ့၊ (အနာပတ္တိ၌ စပ်။)

[ဒါနေဝါ ပူဇာယဝါတိ ဒါနနိမိတ္တံဝါ-ဋီကာ၊ နိမိတ်အနက် သတ္တမိသက်ထားသည်-ဟူလို။] သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ-သည်၊ ထေယျသတ္တသမုဋ္ဌာနံ-တည်း၊ ပေ၊ ဒွိဝေဒနန္တိ။- ပုဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၂။ ပဋိစ္စနောကာသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၄၂။ ဒုတိယေ-၌၊ ပဋိစ္စန္ဓေ သြကာသေတိ ဣဒမေဝ-ပဋိစ္စန္ဓေ သြကာသေဟူသော ဤပုဒ်သည်သာ၊ နာနံ-ထူး၏။ [အချို့စာအုပ်များ၌ “နာနတ္ထံ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “နာနတ္ထံ-ထူးသောအနက် ရှိ၏”ဟု ရှိလျှင် တော်သေး၏။] သေသံ-ကြွင်းသော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပုရိမသဒိသမေဝ-ရှေ့သိက္ခာပုဒ်နှင့် တူသည်သာ။ [ရှေ့သိက္ခာပုဒ်၏ ပုဒ်များနှင့် တူသည်သာ-ဟူလို။] ဣတိ-အပြီးတည်း။- ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၃။ အဇ္ဈောကာသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၄၆။ တတိယေ-၌၊ အဇ္ဈောကာသေတိ-အဇ္ဈောကာသေဟူသော ပုဒ်သည်၊ နာနံ-ထူး၏။ သေသံ-သော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော ပုဒ်အပေါင်းကို၊ တာဒိသမေဝ-ထိုရှေ့သိက္ခာပုဒ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ၊ [ရှေ့သိက္ခာပုဒ်၏ ပုဒ်အပေါင်းကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ-ဟူလို။] ဣတိ-အပြီးတည်း။- တတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၄။ ဒုတိယိကဥယျောဇနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၅၀-၃။ စတုတ္ထေ-၌၊ ကဏ္ဍမူလံ-နားရင်းကို၊ နိကဏ္ဍကန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ကဏ္ဍမူလေ-နားရင်း၌၊ ဇပ္ပေယျ-ပြောဆိုအံ့၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သတိကရဏီယေတိ-ကား၊ သလာသဘတ္တာဒီနံ-သလာကဘတ် အစရှိသည်တို့ကို၊ အာဟရဏတ္တာယ-ဆောင်ယူခြင်းအကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဒုန္နိက္ခိတ္တံ-မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ပဋိသာမနတ္တာယဝါ-သိမ်းဆည်းခြင်းအကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ (“ဒုတိယိကံ-နှစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခုနီ-ကို၊ ဥယျောဇနတိ-လွှတ်လိုက်အံ့”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ သမုဋ္ဌာနာဒီနိ-တို့သည်၊ ပုရိမသဒိသာနေဝ-ရှေ့ပုဌမသိက္ခာပုဒ်နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

နိကဏ္ဍိကံ။ ။ကဏ္ဍဿ + သမိပံ နိကဏ္ဍံ၊ နိကဏ္ဍမေဝ နိကဏ္ဍိကံ၊ သုတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်း၊ နား၏ အနီးဟူသည် နား၏ အရင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “နိကဏ္ဍိကံတိ ကဏ္ဍမူလံ ဝုစ္စတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ နိကဏ္ဍိကံ၌ ဒုတိယာကိုလည်း သတ္တမိအနက်၌ သက်စေလို၍ “ကဏ္ဍမူလေ” ဟု ဖွင့်သည်။

၅။ အနာပုစ္ဆာပက္ခမနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၅၄။ ပဉ္စမေ-ဌိ၊ ယရံ သောဓေန္တတိ-ကာ၊ တေသံ-ထိုအိမ်ရှင်တို့၏၊ ဧတံ-
ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်သတတ်၊ (ကိ-နည်း၊) ထေရိယာ-တေရ်မ၏၊
ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကာယိကဝါစသိကော-ကိုယ်၌ဖြစ်၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော၊
ဝီတိက္ကမော-လွန်ကျူးခြင်းကို၊ န ဒိဿတိ-မတွေ့မြင်အပ်၊ ယရမ္ပိ-အိမ်ကိုလည်း၊
တာဝ သောဓေမ-သုတ်သင်ကြကုန်ဦးအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ
ကိရ-သတတ်၊) တတော-ထိုသို့အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ယရံ-အိမ်ကို၊ သောဓေန္တ-
သုတ်သင်ကုန်လတ်သော်၊ နံ-ထိုအခင်းကို၊ အဒ္ဓသံသု-မြင်ကြကုန်ပြီ။

၈၅၆။ အနောဿကံ အတိက္ကာမေန္တိယာတိ-ကာ၊ ပဌမံပါဒံ-ပဌမခြေ
လှမ်းကို၊ အတိက္ကာမေန္တိယာ-လွန်စေသော ရဟန်းမ၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ (ဟောတိ၊) ဒုတိယံ-
ကို၊ အတိက္ကာမေန္တိယာ-၏၊ ပါမိတ္တိယံ၊ ဥပစာရာတိက္ကမေ-ဥပစာကို လွန်ခြင်း၌၊
ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။

၈၅၈။ ဂိလာနာယာတိ-ကာ၊ ယာ-အကြင်ရဟန်းမသည်၊ တာဒိသေန-ထို
ကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ [အိမ်ရှင်အား ပန်ပြောခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်လောက်သော၊] ဂေလ
ညေန-မကျန်းမာခြင်းကြောင့်၊ အာပုစ္ဆိတုံ-ပန်ပြောခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊
(တာယ-၏၊ အနာပတ္တိ၊) အာပဒါသူတိ-ကာ၊ ယရေ-၌၊ အဂ္ဂိဝါ-မီးသည်သော်
လည်း၊ ဥဋ္ဌိတော-ထသည်၊ ဟောတိ-အံ့၊ စောရာဝါ-ဓားပြတို့သည်သော်လည်း၊
(ဥဋ္ဌိတာ ဟောန္တိ၊) ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဥပဒ္ဓဝေ-ဘေးရန်ကြောင့်၊
အနာပုစ္ဆာ-မပန်ပြောဘဲ၊ ပက္ခမတိ-ဖဲသွားအံ့၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) ဧတ္ထ-ဤ
သိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊- ပဉ္စမ
သိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၆။ အနာပုစ္ဆာအဘိနိသီဒနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၆၀။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ အဘိနိသီဒေယျာတိ-ကာ၊ နိသီဒေယျ-ထိုင်အံ့၊ [ပါဠိတော်၌
“အာသနေ”ဟု အာဓာရဖြင့် ရှိသောကြောင့် အဘိအတွက် အနက်မရှိဟု သိစေ
လို၍ “နိသီဒေယျ”ဟု ဖွင့်သည်။] နိသီဒိတွာ-ထိုင်ပြီး၍၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-ပြန်သွားသော
ရဟန်းမ၏၊ ဧကာ-တစ်ချက်သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) အနိသီဒိတွာ-မထိုင်မူ၍၊

အနောဿကံ။ ။နဂိုက အမိုးရှိသော အရပ်၏ အတွင်း၌ ထိုင်သူကို ရည်ရွယ်၍
“အနောဿကံ အတိက္ကာမေန္တိယာ” ဟု ဆိုသည်၊ ဥပစာရာတိက္ကမေ၌ “ဥပစာရ” အရ
တစ်ဆယ့်နှစ်တောင်ကို ဥပစာဟု ဆိုကြ၏။ [သြဝဿတေတိ သြဝသော၊ သြဝသောယေဝ
သြဝဿကော (ဒေသော)။]

နိပဇ္ဇိတွာ-လျောင်း၍၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-၏။ ဧကာ (အာပတ္တိ၊ ဟောတိ။) နိသီဒိတွာ-၍ လည်းကောင်း၊ နိပဇ္ဇိတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-၏။ ဒွေ (အာပတ္တိယော ဟောန္တိ။)

၈၆၃။ ဓုဝပညတ္တေတိ-ကား၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏။ အတ္ထာယ-ငှာ၊ နိစ္စပညတ္တေ- အမြဲခင်းထားအပ်သော၊ (“အာသနေ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) သေသံ ပေ၊ တိ ဝေဒနန္တိ။- ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၈၆၄။ သတ္တမေပိ-၌လည်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော အစီအရင်ကို၊ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ထိုက်၏။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၈၆၅။ အဋ္ဌမေ-၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ တိသမုဋ္ဌာနံ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉။ ပရံ အဘိသပနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၇၅။ နဝမေ-၌၊ အဘိသပေယျာတိ-ကား၊ သပထံ-ကျိန်ဆဲခြင်းကို၊ ဝါ- ကျိန်စာကို၊ ကရေယျ-ပြုအံ့၊ (အဟံ-သည်။) နိရယေ-ငရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာမိ-ဖြစ်ရစေရဲ့၊ (အဟံ၊) အဝီစိမိ-အဝီစိ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာမိ-ဖြစ်ရစေရဲ့၊ (ဧသာ-ဤငါ့ကို ပြောသော ရဟန်းမသည်။) နိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ (ဧသာ-သည်။) အဝီစိမိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန- ဖြင့်၊ (ယာ-အကြင်ရဟန်းမသည်။) အက္ခောသတိ- ကျိန်ဆဲ၏။ (သာ-သည်။) နိရယေန အဘိသပတိနာမ-နိရယေန အဘိသပတိမည်၏။ (အဟံ-သည်။) ဂိဟိနိ- လူဝတ်ကြောင်မသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရစေရဲ့၊ (အဟံ၊) သြဒါတဝတ္ထာ-ဖြူသော အဝတ်ရှိသော မိန်းမသည်၊ လူဝတ်ကြောင်မသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရစေရဲ့၊ (အဟံ၊) ပရိဗ္ဗာဇိကာ-ပရဗိုဇ်မသည်၊ ဟောမိ-ရဲ့၊ ဣတရာဝါ-ငါမှ တစ်ပါးသော ရဟန်းမ သည်လည်း၊ ဧဒိသာ-ဤကဲ့သို့လူအပ်သူသည်၊ [အချို့စာအုပ်များ၌ “ဧဒိသာဝါ”ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါသည်ကား မကောင်း။] ဟောတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနာ- သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ (ယာ-အကြင်ရဟန်းမသည်။) အက္ခောသတိ-၏။ (သာ-သည်။) ဗြဟ္မစရိယေန အဘိသပတိနာမ-ဗြဟ္မစရိယေန အဘိသပတိမည်၏။ (တဿာ- ထိုရဟန်းမ၏။) ဝါစာယ ဝါစာယ-စကားခွန်းတိုင်း စကားခွန်းတိုင်း၌၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ။) ပန-ဆက်၊ နိရယဉ္စ-ငရဲကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ-မြတ်သော အကျင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ သုနဒ္ဓိ-ခွေးမ၊ သူကရီ-ဝက်မ၊ ကာဏာ-အကန်းမ၊ ကုဏီ-အကောက်မ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အက္ခောသန္တိယာ-၏။ ဝါစာယ ဝါစာယ-၌၊ ဒုက္ကဋ်၊ (ဟောတိ။)

၈၇၈။ အတ္ထုပုရေက္ခာရာယာတိ-ကား၊ အဋ္ဌကထံ-အဋ္ဌကထာကို၊ ကထေန္တိယာ-ပြောသော ရဟန်းမ၏၊ (အနာပတ္တိ၊) ဓမ္မပုရေက္ခာယာတိ-ကား၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ကို၊ ဝါစေန္တိယာ-ဆိုစေသော ရဟန်းမ၏၊ ဝါ-ပို့ချသော ရဟန်းမ၏၊ (အနာပတ္တိ၊) အနုသာနိပုရေက္ခာရာယာတိ-ကား၊ ဣဒါနိပိ-ယခုအခါ၌လည်း၊ (ဤဘဝ၌လည်း၊) တွံ-သည်၊ ဧဒိသာ-ဤကဲ့သို့ရူအပ်သူတည်း၊ သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ ဝိရမဿု-ရှောင်ကြဉ်ပါလော၊ နော စေ ဝိရမသိ-အကယ်၍ မရှောင်ကြဉ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဧဝရူပါနိ-ကုန်သော၊ ကမ္မာနိ-ကံတို့ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ နိရယေ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿသိ-ဖြစ်ရလတံ့၊ တိရုတ္တာနုယောနိယာ-တိရုတ္တာန်မျိုး၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-လတံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အနုသာ သနိယံ-အနုသာသနီ၌၊ ဝါ-သွန်သင်ခြင်း၌၊ ဌတ္တာ-တည်၍၊ ဝဒန္တိယာ-ပြောသော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၈၇၉။ ဒသမေ-၌၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

ဒုတိယော အနုကာရဝဂ္ဂေါ-တည်း။

အနုကာရဝဂ္ဂအဖွင့်ပြီး၏။

၃။ နဂ္ဂဝဂ္ဂံ

၁။ နဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၈၃-၆။ နဂ္ဂဝဂ္ဂဿ-၏၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ စိဏ္ဍေနာတိ-ကား၊ စိဏ္ဍေန-ကျင့်အပ်သော၊ ဗြဟ္မစရိယေန-မြတ်သော အကျင့်ဖြင့်၊ (“ကို နုခေါနာမ-အဘယ်အကျိုးရှိသည် မည်သနည်း”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အထဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ ဗြဟ္မစရိယဿ-ကို၊ စရဏေန-ကျင့်ခြင်းဖြင့်၊ (ကို နုခေါနာမ-နည်း၊) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ကရဏတ္ထေဝါ-ကရိုဏ်းအနက်၌သော်လည်းကောင်း၊ (ပဌမနည်း၊) သာမိအတ္ထေဝါ-သာမိအနက်၌သော်လည်းကောင်း၊ (ဒုတိယနည်း၊) ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ အစ္ဆိန္နစိဝရိကာယာတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဥဒကသာဋီကံ-ရေသနပ်ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ၊ အညံ-ရေသနပ်မှ အခြားသော၊ စိဝရံ-ကို၊ (သန္ဓာယ-၍၊ နဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်သည် မဟုတ်၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဒကသာဋီကာယ-ရေသနပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ အစ္ဆိန္နာယဝါ-လုယူအပ်သော်လည်းကောင်း၊ နဋ္ဌာယဝါ-ပျောက်သော်လည်းကောင်း၊ နဂ္ဂါယ-အဝတ်မဆည်း အချည်းနှီးဖြစ်လျက်၊ နှာယန္တိယာ-ရေချိုး

သော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ဥဒကသာဠိကစီဝရံ-ရေသနုပသင်္ကန်းသည်၊ မဟဉ္စ-များသော အဖိုးရှိသည်၊ (အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သည်၊) သံစေဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ သစေပိဟု ပိသဒ္ဒါ ပါသည်ကား မကောင်း။ (မဟဉ္စတ္တာ-ကြောင့်၊) နိဝါသေတွာ-ဝတ်၍၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်သို့၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ-မတတ်ကောင်းသည်၊ (သစေ ဟောတိ-အံ့၊) ဧဝမိ-ဤသို့ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ နဂ္ဂါယ-အဝတ်မဆည်း၊ အချည်းနှီးသည်၊ (ဟုတွာ) နှာယိတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပဌမသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၈၈၇။ ဒုတိယေ-၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဒုတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၃။ စီဝရဝိသိဗ္ဗနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၉၃-၄။ တတိယေ-၌၊ အနန္တရာယိကိနိတိ-ကား၊ ဒသသု-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အန္တရာယေသု-ရာဇ၊ စောရ စသော အန္တရာယ်တို့တွင်၊ ဧကေနပိ-တစ်ပါးလည်း ဖြစ်သော၊ အန္တရာယေန - အန္တရာယ်အားဖြင့်၊ (ဝိသေသန၊) အနန္တရာယာ - အန္တရာယ် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ နေဝ သိဗ္ဗေယျ၌ စပ်၊) ဓုရံ နိက္ခိတ္တမတ္တေတိ-ကား၊ ဓုရံ-ချုပ်ပေးဖို့ရန် တာဝန်ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-ချ၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သစေပိ သိဗ္ဗတိ-အကယ်၍ မူလည်း ချုပ်စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-လည်း၊) အာပတ္တိယေဝ-ပင်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- တတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၄။ သယံဇိဇာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၈၉၈-၉။ စတုတ္ထေ-၌၊ ပဉ္စ-ငါးခုကုန်သော၊ အဟာနိ-ရက်တို့တည်း၊ ပဉ္စာဟံ-ငါးရက်၊ ပဉ္စာဟမေဝ-ငါးရက်သည်ပင်၊ ပဉ္စာဟိကံ-ပဉ္စာဟိကမည်၏၊ [ဣကပစ္စည်းသုတ္တံ၊] သယံဇိနံ-ချုပ်စပ်အပ်သော သင်္ကန်းတို့၏၊ စာရော-လှည့်လည်ခြင်းတည်း၊ သယံဇိဇာရော-ချုပ်စပ်အပ်သော သင်္ကန်းတို့၏ လှည့်လည်ခြင်း၊ ပရိဘောဂဝသေနဝါ-သုံးစွဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဩတာပနဝသေနဝါ-နေလှန်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ပရိဝတ္တနံ၌ စပ်၊) သယံဇိတဋ္ဌေန-ချုပ်စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ [ဤပါဌ်ဖြင့် သယံဇိသဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ပြသည်၊ “သံယဇိယတေတိ သံယာဇိ”ဟု ပြုပါ-ဟူလို့၊] သယံဇိတိ-သယံဇိဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမာနံ-ရအပ်သော အမည်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ-ငါးထည်ကုန်သော၊ စီဝရာနံ-တို့၏၊ ပရိဝတ္တနံ-လဲလှယ်ခြင်းကို၊ (“အတိက္ကာမေယျ”၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ တသ္မာယေဝ-ကြောင့်ပင်၊ ပဒဘာဇနေ-၌၊ ပဉ္စမံ ဒီဝသံ

ပဉ္စစိဝရာနိတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ စ-ဆက်၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-ဤပါဌ်၌၊ ဧကသ္မိ-တစ်ထည်သော၊ စိဝရေ-၌၊ ဧကာ-တစ်ချက်သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ပဉ္စသု-ငါးထည်ကုန်သော၊ (စိဝရေသု-တို့၌) ပဉ္စ-ကုန်သော၊ (အာပတ္တိယော ဟောန္တိ။)

၉၀၁။ အာပဒါသုတိ-ကား၊ မဟဉ္စ-များသော အဖိုးရှိသော၊ (အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သော) စိဝရ်-ကို၊ (“ပဉ္စာဟိကံ အတိက္ကာမေန္တိယာ”၌ စပ်) စောရဘယာ ဒီသု-ခိုးသူဘေး အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ပရိဘုခွိတုံ-သုံးစွဲခြင်းငှာ န သက္ကာ-မတတ် ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-အံ၊ ဧဝရူပေ-သော၊ ဥပဒ္ဒဝေ-ဘေးရန်ကြောင့်၊ (ပဉ္စာ ဟိကံ-ငါးရက်ကို၊ ဝါ-ငါးရက်တစ်ကြိမ်၊ သယံဋီစာရံ-သင်္ကန်းတို့၏ လှည့်လည် ခြင်းကို၊ အတိက္ကာမေန္တိယာ-၏။) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္တိ။)

၅။ စိဝရသင်္ကာမနိယသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၀၃။ ပဉ္စမေ-၌၊ စိဝရသင်္ကာမနိယန္တိ-ကား၊ သင်္ကာမေတဗ္ဗစိဝရံ-ပြောင်းရွှေ့ စေထိုက်သော သင်္ကန်းကို၊ အညိဿာ-အခြားရဟန်းမ၏၊ သန္တကံ - ဥစ္စာကို၊ အနာပုတ္တာ-မပန်ပြောဘဲ၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ပုန-ဖန်၊ ပဋိဒါတဗ္ဗ စိဝရံ-ပြန်ပေးထိုက်သော သင်္ကန်းကို၊ (ဓာရေယျ၌ စပ်) ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။

၉၀၆။ အာပဒါသုတိ-ကား၊ အပါရုတံဝါ-မရံအပ်သော ဧကသီကိုသော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-မရန်းအပ်သော ဧကသီကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနိဝတ္တံဝါ-မဝတ် အပ်သော သင်းပိုင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ စောရာ-တို့သည်၊ သစေ ဟရန္တိ- အကယ်၍ ဆောင်ယူတတ်ကြကုန်အံ့၊ ဧဝရူပါသု-ကုန်သော၊ အာပဒါသု-ဘေးရန် တို့ကြောင့်၊ ဓာရေန္တိယာ-ဆောင်ယူသော ရဟန်းမ၏၊ (ယူဝတ်သွားသော ရဟန်း မ၏။) အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပဉ္စမသိက္ခာ ပုဒ် (သမတ္တိ။)

၆။ ဂဏစိဝရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၀၉-၁၀။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ အညံ ပရိက္ခာရန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-မှတ်မထား၊ တစ်ပါး ပါးသော၊ ထာလကာဒိနံ ဝါ-ခွက် အစရှိသည်တို့တွင်သော်လည်းကောင်း၊ သပ္ပိ

စိဝရ ပေ၊ နိယံ။ ။ “သင်္ကာမေတဗ္ဗစိဝရံ” ဟု ဖွင့်သဖြင့် “သင်္ကာမိယတေ-(မိမိ အထံ၌ အတည်မနေစေဘဲ) ပြောင်းရွှေ့စေထိုက် ပြန်ပေးထိုက်၏၊ ဣတိ သင်္ကာမနိယံ”ဟူသော ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ကာမနိယဟူသော ဝိသေသနနောက်ကျသော ကမ္မဓာရည်းကို လည်းကောင်း ပြသည်။ “သင်္ကာမနိယံစ + တံ + စိဝရံစာတိ စိဝရသင်္ကာမနိယံ”ဟု ပြ။

တေလာဒီနံဝါ-ထောပတ်၊ ဆီ အစရှိသည်တို့တွင်သော်လည်းကောင်း၊ အညတရံ-
 တစ်ပါးပါးကို၊ (“အန္တရာယံ ကရောတိ”၌ စပ်၊) အာနိသံသန္တိ-ကား၊ ကိတ္တကံ-
 အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အဖိုးကို၊ အတ္တနကံ-ထိုက်တန်သော လှူဖွယ်ကို၊
 ဒါတုကာမာ-ပေးလိုကုန်သည်၊ အတ္တ-ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆတိ-မေးအံ့၊
 ဧတ္တကံနာမ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်မည်သော အဖိုးကို၊ (အတ္တနကံ-ကို၊ ဒါတု
 ကာမာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ဖြစ်ပါကုန်၏။) ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ပြောကုန်အံ့၊ တာဝ
 အာဂမေထ-ဆိုင်းငံ့ကြကုန်ဦးလော၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်သည်၊ ဝါ-
 အဝတ်က၊ မဟဉ္စံ-များသော အဖိုးရှိ၏၊ (အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်၏၊) ကတိပါဟေန-
 အနည်းငယ်သော ရက်ဖြင့်၊ ကပ္ပာသေ-ဝါသည်၊ အာဂတေ-ရောက်လာလတ်
 သော်၊ သမဉ္စံ-နည်းသော အဖိုးရှိသည်၊ (အဖိုးချို့သည်၊) ဘဝိဿတိ-လတုံ၊ ဣတိ
 ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ နိဝါရေန္တိယာ-တားမြစ်သော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊
 (ဟောတိ၊) သေသံ-ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၇။ ပဋိဗာဟနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၁၁။ သတ္တမေ-၌၊ ပက္ကမိဿတိ-ကား၊ အညာသမ္ပိ-အခြား ရဟန်းမတို့၏
 လည်း၊ အာဂမနံ-ပြန်လာခြင်းကို၊ အာဂမေန္တိ-ဆိုင်းငံ့လတ်သော်၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်
 ဧကန်၊ အမ္ဘာကမ္ပိ-ငါတို့၏လည်း၊ (အာဂမနံ-ကို၊) အာဂမေဿတိ-ဆိုင်းငံ့လတုံ၊
 [သူ၏ တပည့်မဘိက္ခုနီတွေ ပြန်လာခြင်းကို ဆိုင်းငံ့လို့ရှိရင် ငါတို့ပြန်လာခြင်းကို
 လည်း ဆိုင်းငံ့လိမ့်မည်။] ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ အဂမံသု-
 သွားကုန်ပြီ၊ ပဋိဗာဟေယျာတိ-ကား၊ ပဋိသေဓေယျ-တားမြစ်အံ့။

၉၁၅။ အာနိသံသန္တိ-ကား၊ ဧကိဿာ-တစ်ပါးသော ရဟန်းမ၏၊ (ရဟန်းမ
 တစ်ပါးတွင်၊) ဧကံသာဋ္ဌကံ-တစ်ထည်သော အဝတ်သည်၊ နပ္ပဟောတိ-မလောက်၊
 တာဝ အာဂမေထ-ဆိုင်းငံ့ကြဦးလော၊ ကတိပါဟေန-အနည်းငယ်သော ရက်ဖြင့်၊
 (စီဝရံ-သည်၊) ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ဖြစ်လတုံ၊ တတော-ထိုသို့ဖြစ်လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-
 ထိုသို့ဖြစ်လာရာအခါမှ၊ ဘာဇေဿာမိ-ဝေဖန်အံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာနိသံသံ-
 အကျိုးကို၊ ဒဿေတွာ-ပြ၍၊ ပဋိဗာဟန္တိယာ-တားမြစ်သော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊
 (ဟောတိ၊) သေသံ ၊ပေ၊ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ
 (သမတ္တံ။)

၈။ စိဝရဒါနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၁၆-၈။ အဋ္ဌမေ-၌၊ ယေ-အကြင်ဇာတ်ဆရာတို့သည်၊ နာဋကံ-ကချေသည်
ကို၊ နာဋေန္တိ-ကနည်းပြကုန်၏၊ (တေ-တို့သည်၊) နဋ္ဌာနာမ-နဋ္ဌတို့မည်၏၊ ယေ-
အကြင်ကချေသည်တို့သည်၊ နစ္စန္တိ-ကိုယ်တိုင် ကကြရကုန်၏၊ (တေ-တို့သည်၊)
နာဋကာနာမ-နာဋကတို့မည်၏၊ ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊ ဝံသဝရတ္တာဒိသု-ဝါးလုံး၊
သားရေလွန်းကြိုး အစရှိသည်တို့၌၊ လယ်နကမ္ပ-ခုံးလွှားခြင်းအမှုကို၊ ကရောန္တိ-
ပြုကြကုန်၏၊ (တေ-တို့သည်၊) လယ်ကာနာမ-လယ်ကတို့မည်၏၊ (ဘားကစားသူ
တို့မည်၏၊) မာယာကာရာ-မျက်လှည့်သမားတို့သည်၊ သောကဇ္ဈာယိကာနာမ-
သောကဇ္ဈာယိကတို့မည်၏၊ ယဋ္ဌကေန-အိုးငယ်ဖြင့်၊ ကီဠနကာ-တီး၍ ကစားတတ်
သူတို့သည်၊ ကုမ္ဘထုနိကာနာမ- ကုမ္ဘထုနိကတို့မည်၏၊ ဗိမ္ဗိသကဝါဒကာတိပိ-
လေးထောင့်စည်ကို တီးတတ်သူတို့ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏၊ ဒေတိ အာပတ္တိ

နဋ္ဌနာဋက။ ။ပါဠိအဘိဓာန် (၁၀၀) ၌ “နဋ္ဌကော နာဋကော နဋော”ဟု ကချေ
သည်အနက်ကို ဟောရာ၌ ပရိယာယ် ပြထား၏၊ ထောမနိဓိ၌ကား “နဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ နာဋက
စသူတို့အတွက် ကာဗျ၊ ကနည်းကို ပြုလုပ်တတ်သူအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နာဋကသဒ္ဒါ၏
ကချေသည်အနက်ကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ထိုထောမနိဓိ ဖွင့်ပုံသည်သာ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့်
ညီ၏။ [နာဋေန္တိ-ကနည်းကို ပြတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ နဋ္ဌာ၊ စုရာဒိဖြစ်၍ “နာဋေန္တိ”ဟု ရှိသည်။]

မာယာကာရာ။ ။မာဓာတ်၊ ယတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော မာယာသဒ္ဒါသည် ဣန္ဒြေဇာလ
(မျက်လှည့်) အနက်ကို ဟော၏၊ မာယာကာရာ-မျက်လှည့်သမားတို့။ [“ယောဇနာ၌ကား
“မယမည်သော အသုရာသည် အခြားအသုရာတို့ကို တုန်လှုပ်သွားအောင် ပြုလုပ်ဖန်ဆင်း
အပ်သောကြောင့် “မယဿ + သော မာယာ-မယအသုရာ၏ ဥစ္စာ”ဟု ပြ၏၊ မျက်လှည့်
ပင်တည်း။]

သောကဇ္ဈာယိကာ။ ။“သောကံ-ဝမ်းနည်းမှုကို + ဈာပေန္တိ-လောင်စေတတ်ကုန်၏၊
ဣတိ သောကဇ္ဈာယိကာ”ဟု ပြ၊ မျက်လှည့်ကို ကြည့်နေရခိုက်၌ စိတ်၏ ဝမ်းနည်းမှုများ
ရှိလျှင် ပျောက်သွားတတ်သောကြောင့် မျက်လှည့်သမားများကိုပင် သောကဇ္ဈာယိကခေါ်
သည်ဟု ကြံပါ။ [“ယောဇနာ၌ကား “သောကေန ဈာယနံ ခုယုနံ သောကဇ္ဈာယော”
စသည်ဖြင့် ပြုလေ၏။]

ကုမ္ဘထုနိကာ။ ။အိုး၏ အသံ (အိုးစည်သံ) ကို “ကုမ္ဘထုန”ဟု ခေါ်၏၊ ကုမ္ဘထုနေန-
အိုးစည်သံဖြင့် + စရန္တိ-လှည့်လည်တတ် ကစားတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ကုမ္ဘထုနိကာ၊ ကုမ္ဘထုနံ-
အိုးစည်တီးခြင်းဟူသော + သိပ္ပံ-အတတ်သည်၊ ယေသံတိ ကုမ္ဘထုနိကာ၊-ဋီကာ။

ဗိမ္ဗိသကဝါဒကာ။ ။သစ်သားနှစ် သို့မဟုတ် ဆင်စွယ် စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုကို
၄ ထောင့်စသည်လုပ်၍ သားရေကျက်ထားသော စည်ကို “ဗိမ္ဗိသက”ဟုလည်းကောင်း၊ “စတု
ရဿအမ္မက”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏၊ ဗိမ္ဗိသကံ + ဝါဒေန္တိတိ ဗိမ္ဗိသကဝါဒကာ။

ပါစိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စိဝရဂဏနာယ-သင်္ကန်းအရေအတွက် အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉။ ကာလာတိက္ကမနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၂၁-၄။ နဝမေ-၌၊ ဒုဗ္ဗလစိဝရပစ္စသာယာတိ-ကား၊ ဒုဗ္ဗလာယ-အားမရှိ သော၊ (အားနည်းသော၊) စိဝရပစ္စသာယ-သင်္ကန်း၌ ဖြစ်သော အလိုအာသာဖြင့်၊ (“စိဝရကာလသမယံ အတိက္ကာမေယျ”၌ စပ်၊) အာနိသံသန္တိ-ကား၊ အယေ-အရှင် မတို့၊ မယံ-တပည့်တော်တို့သည်၊ န သက္ကောမ-မစွမ်းနိုင်ပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ကိဉ္စာပိ ဝဒန္တိ-အကယ်၍ကား ပြောကြကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင်ပြောကြကုန်သော်လည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ တေသံ-ထိုလူမည်းဒါယကာတို့၏၊ ကပ္ပာသော-ဝါသည်၊ အာ ဂမိဿတိ-ရောက်လာလတံ၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသော၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ အာဂမိဿတိ-ရောက်လာလတံ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဒဿတိ-လှူလတံ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာနိသံသံ-ကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ပဋိဗာဟန္တိယာ- တားဖြစ်သော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၁၀။ ကထိနုဒ္ဓါရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၂၇။ ဒသမေ၊ ကထိနုဒ္ဓါရံ နဒဿန္တိတိ-ကား၊ ကိဒိသော-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကထိနုဒ္ဓါရော-ကထိန်နုတ်ခွင့်ကို၊ ဒါတဗ္ဗော-ပေးထိုက်သနည်း၊ ကိဒိ သော-သော၊ (ကထိနုဒ္ဓါရော-ကို၊) န ဒါတဗ္ဗော-မပေးထိုက်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ယဿ-အကြင်ကထိန်နုတ်ခြင်း၏၊ အတ္တာရမူလကော-ကထိန်ခင်း ခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ အာနိသံသော-အာနိသင်ပစ္စည်းသည်၊ မဟာ-

ယဿ ၊ပေ၊ န ဒါတဗ္ဗော။ ။ပဌမကထိန်ခင်းစဉ်က တစ်ပါးတစ်ပါး၌ ရထိုက်သော အာနိသင် (လာဘ်) က များနေ၍ ကထိန်နုတ်ခြင်းကြောင့် (တစ်ပါးတစ်ပါး၌ ရထိုက်သော လာဘ်က) နည်းနေလျှင် ထိုကထိန်ကို နုတ်ခွင့် မပေးရ။ [ဆိုလိုရင်းကား-ကထိန်မနုတ်ဘဲ ထားလျှင် ပုရိမဝါကျွတ်သော ဘိက္ခုနီတို့သာ သင်္ကန်းရသမျှကို ဝေယျရမည်ဖြစ်၍၊ ကထိန် နုတ်လိုက်လျှင်ကား ဝါကျွတ်မှ ရောက်လာသူများပါ ဝေယျရမည်ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ဝေယျရာ၌ ပုရိမဝါကပ်သူ ဘိက္ခုနီတို့မှာ အရနည်းသွားမည်ဖြစ်လျှင် ကထိန်နုတ်ခွင့် မပေးရ-ဟူလို။]

ယဿ ပန၊ပေ၊ ဒါတဗ္ဗော။ ။နောက်မှ ရောက်လာသော ဘိက္ခုနီတို့နှင့် အညီအမျှ ဝေ၍ ယူရသော်လည်း ကထိန်နုတ်ဖို့ တောင်းပန်သော ဒါယကာ၏ လှူဒါန်းမှုကြောင့် ပုရိမ ဝါကျွတ်သော ဘိက္ခုနီတို့မှာ လာဘ်အရ မနည်းလျှင် ကထိန်နုတ်ခွင့် ပေးနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ကထိန်နုတ်ခြင်း၏ ဝတ္ထုရင်းမှာ ပုရိမဝါသား မဟုတ်သော သံဃာ များနှင့် ပုရိမဝါသား သံဃာများတို့ သင်္ကန်းလာဘ်ကို အညီအမျှ ရစေလိုခြင်းတည်း၊ ထိုသို့

များ၏။ ဥတ္တာရမူလကော-ကထိန်နုတ်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ (အာနိသံသော-သည်။) အပွေါ-နည်း၏။ ဧဝရူပေါ-သော၊ (ကထိနုဒ္ဓါရော-ကို) န ဒါတဗ္ဗော-မပေးထိုက်၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယဿ-အကြင်ကထိန်နုတ်ခြင်း၏။ အတ္ထာရမူလကော-သော၊ အာနိသံသော-သည်၊ အပွေါ-နည်း၏။ ဥတ္တာရမူလကော-သော၊ (အာနိသံသော-သည်။) မဟာ-များ၏။ ဧဝရူပေါ-သော၊ ကထိနုဒ္ဓါရော-ကို၊ ဒါတဗ္ဗော-ပေးထိုက်၏။ သမာနိသံသောပိ-တူမျှသော အာနိသံရှိသော ကထိန်နုတ်ခြင်းကိုလည်း၊ သဒ္ဓါပရိပါလနတ္ထံ-(ကထိန်နုတ်ရန် လျှောက်လာသော ဒါယကာ၏) သဒ္ဓါကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဒါတဗ္ဗောပေးထိုက်သည်သာ။

၉၃၁။ အာနိသံသန္တိ-ကား၊ ဘိက္ခုနိသံယော-သည်၊ ဇိဏ္ဏစိဝရော-ဟောင်းနွမ်းသော သင်္ကန်းရှိ၏။ ကထိနာနိသံသမူလကော - ကထိန်အာနိသံလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော၊ လာဘော-ရထိုက်သော လာဘ်သည်၊ (တစ်ပါးတစ်ပါး၌ ရထိုက်သော လာဘ်သည်။) မဟာ-များ၏။ ဣတိ ဧဝရူပံ-သော၊ အာနိသံသံ-ကို၊ ဒသေတော-၍၊ ပဋိဗာဟန္တိယာ-၏။ အနာပတ္တိံ, (ဟောတိ) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

တတိယော-သော၊ နဂ္ဂဝဂ္ဂေါ-တည်း။

နဂ္ဂဝဂ္ဂအဖွင့် ပြီး၏။

၄။ တုဝဠဝဂ်

၁။ တုဝဠသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၃၃။ တုဝဠဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ တုဝဠေယျန္တိ-ကား၊ နိပဇ္ဇေယျံ-အိပ်ကုန်အံ့၊ [စုရာဒိ တုဝဠဓာတ်သည် နိပဇ္ဇနအနက်ဟော၊] သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၂။ ဧကတ္ထရဏပါဝုရဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၃၇။ ဒုတိယေ-၌၊ ဧတာသံ-ထိုရဟန်းမတို့၏။ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ အတ္ထရဏဉ္စေ-အခင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပါဝုရဏဉ္စ-အခြံသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏။) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့တစ်ခုသော အခင်း၊ အခြံရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်

နုတ်သော်လည်း ပုရိမဝါသားတို့မှာ သင်္ကန်းလာဘ် အရလည်း မလျော့စေရ၊ ထိုသို့ မဟုတ်ဘဲ ဒုတိယတစ်ကြိမ် ကထိန်ခင်းလိုသောကြောင့် ပဌမကထိန်ကို နုတ်လျှင်ကား ဘုရားအလိုတော်နှင့် ဆန့်ကျင်ကာ လာဘသက္ကာရကို မြှင့်စွဲရာရောက်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကြောင့်၊ တာ-ထိုရဟန်းမတို့သည်၊) ဧကတ္ထရဏပါဝုရဏာ-တို့မည်၏၊ ဧကံ-ဤ
ဧကတ္ထရဏပါဝုရဏဟူသော အမည်သည်၊ သံဟာရိမာနံ-ပြောင်းရွှေ့ခြင်းဖြင့်
ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ပြောင်းရွှေ့အပ် ပြောင်းရွှေ့နိုင်ကုန်သော၊ ပါဝါရတ္ထရဏ
ကဋ္ဌသာရကာဒိနံ-အခြံ၊ အခင်း၊ သင်ဖြူး အစရှိသည်တို့၏၊ ဧကံ-တစ်ဖက်သော၊
အန္တိ-အစွန်းကို၊ အတ္ထရိတွာ-ခင်းပြီး၍၊ ဧကံ-သော၊ (အန္တိ-ကို) ပါရိပိတွာ-ခြံ၍၊
တုဝဋ္ဌေန္တိနံ-အိပ်ကုန်သော ရဟန်းမတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

၉၄၀။ ဝဝတ္ထာနံ ဒသေတောတိ-ကား၊ မဇ္ဈေ-အခင်း၏ အလယ်၌၊ ကာသာဝံ
ဝါ - သင်္ကန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကတ္တရယဋ္ဌိ ဝါ - တောင်ဌေးကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ကာယဗန္ဓနမ္ပိ-ခါးပန်းကြိုးကိုသော်
လည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-ထားပြီး၍၊ နိပဇ္ဇန္တိနံ-အိပ်ကုန်သော ရဟန်းမတို့၏၊
အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊
ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၃။ အဖာသုကရဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၄၁။ တတိယေ-၌၊ ဥဠာရသမ္ဘာဝိတာတိ-ကား၊ ဥဠာရကုလာ-မြင့်မြတ်သော
အမျိုးမှ၊ (နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍) ပဗ္ဗဇိတတ္တာ-ရှင် ရဟန်းပြုခဲ့သူ၏ အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ဂုဏေဟိ-သီလ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ဥဠာရတ္တာစ-မြင့်မြတ်
သူ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဠာရာတိ - မြင့်မြတ်သူဟူ၍၊ သမ္ဘာဝိတာ-

ဧကံ ၊ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။“အတ္ထရဏဉ္စေ ပါဝုရဏဉ္စ”၌ စေဝ စတို့ဖြင့် ဒွန်သမာသ်ကို
ပြ၏။ “အတ္ထရဏဉ္စ ပါဝုရဏဉ္စ အတ္ထပါဝုရဏံ”ဟု ရှေးဦးစွာ သမာဟာရဒွန် ပြုပါ၊ ဧတာသံဖြင့်
ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို ပြ၏။ “ဧကံ + အတ္ထရဏပါဝုရဏံ ဧတာသန္တိ ဧကတ္ထရဏပါဝုရဏာ”ဟု
ပြု၊ “သံဟရဏံ + သံဟာရော-ထိုထိုဤဤသို့ ဆောင်ယူခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေနိုင်သော (ဆောင်ယူ၍
ရနိုင်သော သံဖြင့် အသေကပ်၍ ရိုက်ထားအပ်သည် မဟုတ်သော) ပါဝါရ စသည်တည်း၊
ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကခါဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ပါ။

ဝဝတ္ထာန မှတ်ချက်။ ။“ဝဝတ္ထာနံ ဒသေတွာ”ဟူသော စကားသည် အခင်းပေါ်၌
အပိုင်းအခြား ထားခြင်းကိုသာ ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ ခတင်ငယ်တစ်ခုပေါ်၌ကား
ထိုကဲ့သို့ အပိုင်းအခြား ထားသော်လည်း အာပတ်မှ မလွတ်၊ ဘာကြောင့်နည်း - ရှေ့တုဝဋ္ဌ
သိက္ခာပုဒ်၏ အနာပတ္တိဝါရ၌ “ဝဝတ္ထာနံ ဒသေတွာ”ဟု မပါသောကြောင့်တည်း။

ဥဠာရသမ္ဘာဝိတာ။ ။ဥဠာရကုလာ ပဗ္ဗဇိတတ္တာဖြင့် အမျိုးဌာန၏ ဥဠာရအမည်
ကို ဘဒ္ဒါကာပိလာနီအပေါ်၌ တင်စား၍ ဌနူပစာရအားဖြင့် ဘဒ္ဒါကာပိလာနီကို ဥဠာရဟု
ခေါ်ကြောင်းကို ပြ၏၊ ဂုဏေဟိစ ဥဠာရတ္တာဖြင့် သီလစသော ဌာနီဂုဏ်တို့၏ ဥဠာရအမည်ကို
ဘဒ္ဒါကာပိလာနီအပေါ်၌ တင်စား၍ ဘဒ္ဒါကာပိလာနီကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဥဠာရဟု
ခေါ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ချီးမွမ်းအပ်၏။ (အချီးမွမ်းခံရ၏။) ဣဿာပကတာတိ-ကား၊ ဣဿာယ-ဣဿာ သည်၊ အပကတာ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ ကင်းအောင်ပြုအပ်သည်။ အဘိဘူတာ- လွှမ်းမိုးအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ) (“စက်မတိပိ” စသည်၌ စပ်၊) ဣတိ (အယံ)-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ အတ္ထော-အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း၊ [ဤဣဿာပကတာပုဒ်၏ သဒ္ဒတ္ထကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဒုတိယအုပ် (၄၂၅) နံပါတ်၌ ပြထားပြီ၊ ယောဇနာ၌ ကား အပပုဗ္ဗ၊ ကရဓာတ်သည် အဘိဘဝနအနက်ဟောဟု ကြံ၍ ဖွင့်လေ၏။] တောသံ-ဤရဟန်းမတို့၏၊ ဗဟုလာ-များသော၊ သညတ္တိ-သိစေခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ၏။) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့များသော သိစေခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာ-ထိုရဟန်းမတို့သည်၊) သညတ္တိဗဟုလာ-တို့မည်၏။ ဒီဝသံ-တစ်နေ့ပတ်လုံး၊ မဟာဇနံ - များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သညာပယမာနာ - သိစေကုန်လျက်၊ (ဝိဟရန္တိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော။

တောသံ-တို့၏၊ ဗဟုလာ-သော၊ ဝိညတ္တိ-အထူးထူးအပြားပြား သိစေခြင်း သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့များသော အထူးထူးအပြားအပြား သိစေခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာ-တို့သည်၊) ဝိညတ္တိဗဟုလာ-တို့မည်၏။ ဟေတု ဒါဟရဏာဒီဟိ-အကြောင်းပြခြင်း၊ ဥဒါဟရဏ်ဆောင်ခြင်း အစရှိကုန်သော၊ ဝိဝိ ဓေဟိ-အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ နယေဟိ-နည်းတို့ဖြင့်၊ ဉာပနာ-သိစေခြင်း ကို၊ ဝိညတ္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ယာစနာ-တောင်းခြင်းကို၊ ဝိညတ္တိတိ-ဟူ၍၊ န ဝေဒိတဗ္ဗာ-မသိထိုက်၊ [အခြားနေရာ၌ တောင်းခြင်းကို ဝိညတ္တိဟု ဆိုရသော် လည်း ဤ၌ တောင်းခြင်း မဟုတ်၊ တရားစကားကို ပြောဆို (သိစေ) ရာဝယ် အကြောင်းပြခြင်း၊ ဥဒါဟရဏ် (ဥပမာ) ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း စသည်ဖြင့် အထူးထူး အပြားအပြား သိစေခြင်းကို “ဝိညတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။ “ဝိဝိဓေဟိ + ဉာပနံ ဝိညတ္တိ” ဟု ပြု။]

☞ ၉၄၃။ စက်မနေ-စကြိုသွားခြင်း၌၊ နိဝတ္ထဂဏနာယ-ပြန်နစ်ခြင်း၏ အရေ အတွက်အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ တိဌတိဝါတိ အာဒိသု- တိဌတိဝါ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပယောဂဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ (အာပတ္တိယော ဝေဒိတဗ္ဗာ၊) ဥဒ္ဓိသတိဝါတိ အာဒိသု-ဥဒ္ဓိသတိဝါ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပဒါဒိ ဂဏနာယ-ပဒ အစရှိသည်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် ပဒသောဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အနုပဒ၊ အနွက္ခရ၊ အနုဗျဉ္ဇနတို့ကို ယူ။] (အာပတ္တိယော- တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။) သေသံ ဥတ္တာနမေဝံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- တတိယ သိက္ခာပဒံ (သမတ္တိ။)

၄။ သဟဇီဝီနီသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၄၉။ စတုတ္ထေ-၌၊ သတိအန္တရာယေတိ-ကား၊ ဒသဝိဓေ- ၁၀ ဟီးအပြား ရှိသော၊ အန္တရာယေ-ရာဇ၊ စောရ စသော အန္တရာယ်သည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ (“နေဝ ဥပဋ္ဌေန္တိယာ န ဥပဋ္ဌာပနာယ ဥဿုက္ကံ ကရောန္တိယာ” ဟု ထည့်၍ အနာပတ္တိ၌ စပ်) ပရိယေသိတွာ န လဘတိတိ-ကား၊ အညံ-အခြားသော၊ ဥပဋ္ဌာယိကံ-လုပ်ကျွေးမည့်သူကို၊ န လဘတိ-မရ၊ “တသ္မာ နေဝ ဥပဋ္ဌေန္တိယာ န ဥပဋ္ဌာပနာယ ဥဿုက္ကံ ကရောန္တိယာ” ဟု ထည့်၍ အနာပတ္တိ၌ စပ်) ဂိလာနာယာတိ-ကား၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဂိလာနာယ-မကျန်းမာသည်ဖြစ်၍၊ (“နေဝ ဥပဋ္ဌေန္တိယာ” စသည်ထည့် စပ်) အာပဒါသူတိ-ကား၊ တတာရူပေ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ကိုယ်တိုင် မပြုစု နိုင်လောက်သော၊ ပြုစုဖို့ရန် မရှာနိုင်လောက်သော သဘောရှိသော) ဥပဒ္ဒဝေ-ဘေးရန်သည်၊ သတိ - သော်၊ (နေဝ ဥပဋ္ဌေန္တိယာ န ဥပဋ္ဌာပနာယ ဥဿုက္ကံ ကရောန္တိယာ) အနာပတ္တိ - သည်၊ (ဟောတိ) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၅။ နိကမုနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၅၂။ ပဉ္စမေ-၌၊ အညံ အာဏာပေတိတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ နိကမု-ဆွဲထုတ်လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာဏတ္တာ-စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းမသည်၊ ဧကပယောဂေန-ဖြင့်၊ ဗဟူနိပိ-များစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွါရာနိ-တံခါးတို့ကို၊ သစေ အတိက္ကာမေတိ-အကယ်၍ လွန်စေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) ဧကာ-သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) အထ-သို့မဟုတ်၊ ဣမဉ္စိမဉ္စ ဒွါရံ-ဤမည် ဤမည်သော တံခါးကိုလည်း၊ အတိက္ကာမေဟိ-လွန်စေလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာဏတ္တာ-စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းမသည်၊ (သစေ အတိက္ကာမေတိ-အံ့၊ ဧဝံသတိ-သော်) ဒွါရဂဏနာယ-တံခါးအရေအတွက်အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော၊ (ဟောန္တိ) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ပဉ္စမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉၅၅။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ ၊ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉၆၁။ သတ္တမအဋ္ဌမနမသိက္ခာပဒေသု-တို့၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ ဧဋ္ဌကလောမသမုဋ္ဌာနာနိ-တို့တည်း၊ ၊ပေ၊ တိဝေဒနာနိတိ။- သတ္တမအဋ္ဌမနမသိက္ခာပဒါနိ (သမတ္တာနိ။)

၁၀။ စာရိကံ န ပတ္တမနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၇၃။ ဒသမေ-၌၊ အာဟုန္တရိကာတိ-ကား၊ သမ္မာဓာ-ကျဉ်းမြောင်းကုန်၏၊ [အာဟုန္တရိကပုဒ်သည် ကျဉ်းမြောင်းခြင်းဟူသော အနက်ကို ဟောသော ပေါရာဏ ပါဠိစကားတည်း။]

၉၇၅။ ခုရံ နိက္ခိတ္တမတ္တေတိ-ကား၊ ခုရံ-သွားဖို့ရန် တာဝန်ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ချပြီး၍၊ (မသွားတော့အံ့ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး၍) ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ သစေပိ ပက္ကမတိ-အကယ်၍မူလည်း ဖဲသွားအံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း) အာပတ္တိယေဝ-ပင်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ ပဉ္စယောဇနာနိ-ငါးယူဇနာတို့ တိုင်တိုင်၊ ဂစ္ဆန္တိယာပိ-သွားသော ရဟန်းမ၏လည်း၊ အနာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ဆသု-ခြောက်ယူဇနာတို့၌၊ (၆ ယူဇနာ သွားသော ရဟန်းမတို့၌) ဝတ္တဗ္ဗမေဝ-အနာပတ်ဟု ဆိုဖွယ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ဆက်၊ တီဏိ-သုံးယူဇနာတို့တိုင်တိုင်၊ ဂန္တာ-သွားပြီး၍၊ တေနေဝ မဂ္ဂေန-ထိုသွားကြောင်း လမ်းဖြင့်ပင်၊ သစေ ပစ္စာဂစ္ဆတိ-အကယ်၍ ပြန်လာအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ အညေန-သွားကြောင်း လမ်းမှ အခြားသော၊ မဂ္ဂေန-လမ်းဖြင့်၊ အာဂန္တု-ပြန်လာခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။

၉၇၆။ အန္တရာယေတိ-ကား၊ ဒသဝိဓေ-သော၊ အန္တရာယေ-သည်၊ (သတိ-သော်၊ “အပက္ကမန္တိယာ အနာပတ္တိ”၌ စပ်)၊ ပရံ-အရပ်တစ်ပါးသို့၊ ဂစ္ဆိဿာမိ-သွားအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခန္တာ-ထွက်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ပြီးမှ) နဒီပူရာ-မြစ်ရေ၏ ပြည့်ခြင်းကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာဂတာ-ပြန်လာသည်၊ (သစေ ဟောတိ-အံ့၊ ဧဝံသတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊) စောရာ-တို့သည်၊ မဂ္ဂေ-လမ်း၌၊ (သစေ) ဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ) ဟောန္တေသုဝါ-ကုန်သော်လည်းကောင်း၊) မေယော-မိုးသည်၊ (သစေ) ဥဌာတိ-အကယ်၍ တက်လာအံ့၊ (ဧဝံသတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊) နိဝတ္တိတုံ-ပြန်နစ်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

စတုတ္ထော-သော၊ တုဝဇ္ဇဝဂ္ဂေါ-တည်း။

တုဝဇ္ဇဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၅။ စိတ္တာဂါရဝဂ်

၁။ ရာဇာဂါရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၈၇။ စိတ္တာဂါရဝဂ္ဂဿ-၏၊ ပဌမေ-၌၊ ရာဇာဂါရန္တိ-ကား၊ ရညော-မင်း၏၊ ကိဠနဃရံ-ပျော်မွေ့ရာ အိမ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပျော်မွေ့ရာ မင်းကွန်း စံနန်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ္တာဂါရန္တိ-ကား၊ ကိဠနစိတ္တသာလံ-လူအများ၏ ပျော်မွေ့ရာ ဆန်းကြယ်စွာ ဆောက်လုပ်အပ်သော အိမ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရာမန္တိ-ကား၊ ကိဠနဥပဝနံ-လူအများ၏ ပျော်မွေ့ရာ မြို့အတွင်း ဥယျာဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥယျာနန္တိ-ကား၊ ကိဠနုယျာနံ-လူအများ၏ ပျော်မွေ့ရာ မြို့ပဥယျာဉ်ကို

ကိုလည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဏိန္ဒိ-ကား၊ ကိဋ္ဌနပေါက္ခရဏိ-လူအများ၏ ပျော်မွေ့ရာ ရေကန်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဒဿနာယ ဂစ္ဆေယျံ စပ်) တသ္မာယေဝ-ထို့ကြောင့် ပင်၊ (ရညော ကိဋ္ဌနယရ စသည်ကို ရာဇာဂါရ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်) ပဒဘာဇနေ-၌၊ ယတ္ထကတ္ထမိ ရညော ကိဋ္ဌိတုန္တိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဒဿနာယ ၊ပေ၊ ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါ၌၌၊ ပဒဝါရဂဏနာယ-ခြေလှမ်းအကြိမ်၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ဒုက္ကဋ္ဌ (ဟောတိ) ပန-ဆက်၊ ယတ္ထ ဌိတာ ပဿတိတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဧကသ္မိယေဝ ဌာနေ- ဝ ခုသော အရပ်၌ပင်၊ ဌိတာ-ရပ်လျက်၊ ပဒံ-ခြေကို၊ အနုဒ္ဓရမာနာ-မကြွမြောက်ဘဲ၊ ပဉ္စပိ-ရာဇာဂါရ စသော ငါးမျိုးလုံးတို့ကိုလည်း၊ သစေ ပဿတိ-အကယ်၍ ကြည့် အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ဧကမေဝ-ဝ ချက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါစိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ) တံတံ ဒိသာဘာဝံ-ထိုထိုအရပ်အဖို့ကို၊ ဝိလောကေတွာ-လှည့်လည်ကြည့်ရှု၍၊ ဝါ-လှည့် လည် ကြည့်ရှုသောအားဖြင့်၊ ပဿန္တိယာ ပန - ကြည့်ရှုသော ရဟန်းမ၏ကား၊ ပါဠေက္ကာ - အသီးအသီး တစ်ချက်စီဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိယော၊ (ဟောန္တိ) ဘိက္ခုဿ ပန-ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကြည့်ခြင်းတို့၌၊ ဒုက္ကဋ္ဌ၊ (ဟောတိ။)

၉၈၁။ အာရာမေ ဌိတာတိ-ကား၊ အဇ္ဈာရာမေ-အာရာမ်၏ အတွင်း၌၊ ရာဇာ ဂါရာဒီနိ-မင်း၏ အိမ်တော် အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်အံ့၊ တာနိ- ထိုရာဇာဂါရ စသည်တို့ကို၊ ပဿန္တိယာ-၏၊ အနာပတ္တိ၊ ဂစ္ဆန္တိဝါ အာဂစ္ဆန္တိဝါတိ- ကား၊ ပိဏ္ဏပါတာဒီနံ-ဆွမ်း အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထာယ-ဌာ၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-သွားသော ရဟန်းမ၏၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းသည်၊ ဟောတိ-အံ့၊ တာနိ-ထိုရာဇာဂါရ စသည်တို့ကို၊ ပဿတိ - ကြည့်အံ့၊ အနာပတ္တိ၊ သတိကရဏီယေ ဂန္ဓာတိ - ကား၊ ရညော-၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကရဏီယေန-ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ပဿတိ-အံ့၊ အနာပတ္တိ၊ အာပဒါသူတိ-ကား၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခု သော ဘေးရန်သည်၊ ဥပဒ္ဓုတာ-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ပဝိသိတွာ- ဝင်ပြေး၍၊ ပဿတိ-ကြည့်မိအံ့၊ အနာပတ္တိ၊ ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာနှင့် ကင်္ခါဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ပဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၉၈၂။ ဒုတိယေ-၌၊ အဘိနိသိဒနာဘိနိပဇ္ဇနေသု-ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့၌၊ ပယောဂဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏၊ သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၃။ သုတ္တကန္တနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၈၈။ ဥဇ္ဇဝုဇ္ဇဝေတိ-ကား၊ ယတ္ထကံ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ချည်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ အညိတံ-ဆွဲငင်အပ်သည်၊ (ငင်အပ်သည်) ဟောတိ-၏၊ တသ္မိံ - ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ချည်ကို၊ တက္ကမိံ - ဝင်ရိုး၌၊ (“အက္ခ မိ” ဟုလည်း ရှိ၏၊) ဝေဌိတေ-ရစ်ပတ်အပ်ပြီးသော်၊ ဧကာ-သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ပန-ဆက်၊ ကန္တနတော-ဝင်ရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ကပ္ပာသဝိစိနနံ-ဝါကို ရွေးချယ်စိစစ်ခြင်းကို၊ အာဒိံ ကတွာ-အစပြု၍၊ သဗ္ဗပယောဂေသု-တို့၌၊ ဟတ္ထဝါရဂဏနာယ-လက်အကြိမ်၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ (ဟောတိ။)

၉၈၉။ ကန္တိတသုတ္တန္တိ-ကား၊ ဒသိကသုတ္တာဒိ-မြတ်ဆာချည် အစရှိသည်ကို၊ သဃ်ဋေတွာ-ပေါင်းစပ်၍၊ ကန္တတိ-ငင်အံ့၊ (အနာပတ္တိ) ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒုက္ကန္တိတံ-မကောင်းသဖြင့် ငင်အပ်သော ချည်ကို၊ ပဋိကန္တတိ-တစ်ဖန်ငင်အံ့၊ (အနာပတ္တိ၊ ဟောတိ) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- တတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထိ။)

၄။ ဂိဟိဝေယျာဝစ္စသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၉၂။ စတုတ္ထေ-၌၊ ယာဂုံဝါတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ တဏှာလကောဋ္ဌနံ-ဆန်ဖွပ်ခြင်းကို၊ အာဒိံ ကတွာ-အစပြု၍၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံကုန်သော၊ ပုဗ္ဗပယောဂေသု-(ယာဂုစသည် မကြိုချက်မီ) ရှေး ပယောဂတို့၌၊ ပယောဂဏနာယ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ ယာဂုဘတ္ထေသု-ယာဂုဆွမ်းတို့၌၊ ဘာဇနဂဏနာယ-အိုးခွက်၏ အရေအတွက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခါဒနီယာဒိသု - ခဲဖွယ် အစရှိသည်တို့၌၊ ရူပဂဏနာယ - ပုံသဏ္ဌာန်၏ အရေအတွက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါမိတ္တိယာနိ (ဟောန္တိ။)

၉၉၃။ ယာဂုပါနေတိ-ကား၊ မနုဿေဟိ-တို့သည်၊ သံဃဿ-၏၊ အတ္ထာယ-ဌာ၊ ယာဂုပါနေ-ယာဂုသောက်ဖွယ်ကို၊ ကရိယမာနေ ဝါ - ပြုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ သံဃဘတ္ထေ-သံဃဘတ်ကို၊ (ကရိယမာနေ)ဝါ-လည်းကောင်း၊ တေသံ-ထိုလူဝတ်ကြောင်တို့၏၊ သဟာယိကဘာဝေန-အဖော်မ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ယံကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ပစ္စန္တိယာ-ချက်သော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ စေတိယပူဇာယ-စေတီတော်ကို ပူဇော်ရာအခါ၌၊ သဟာယိကာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂန္ဓာဒီနိ-တို့ကို၊ ပူဇေတိ-အံ့၊ ဝဋ္ဋတိ။

အတ္တနော ဝေယျာဝစ္စကရဿာတိ-ကား၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့သည်၊ သစေပိ အာဂစ္ဆန္တိ-အကယ်၍မူလည်း ကျောင်းသို့ လာကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) ယံကိဉ္စိ-သော၊ ဗီဇနိံ ဝါ-ယပ်တောင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သမ္ပုဗ္ဗနိ

ဒဏ္ဍကံဝါ-တံမြက်စည်းရိုးတံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊
ဝါ-အပြုခိုင်းပြီးမှ၊ ဝေယျာဝစ္စကရဋ္ဌာနေ-ဝေယျာဝစ္စပြုသူ၏ အရာ၌၊ ထပေတွာဝ-
ထားပြီး၍သာလျှင်၊ ဝါ-မှသာလျှင်၊ ယံကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ယာဂုစသည်ကို၊
ပစိတုံ-ကြိုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ချက်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဥတ္တာနမေဝ၊ သမုဋ္ဌာနာ
ဒိနိ-တို့သည်၊ တတိယသဒိသာနေဝ-တတိယသိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန် အစရှိသည်
တို့နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၅။ အဓိကရဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၉၆။ ပဉ္စမေ-၌၊ အသတိ အန္တရာယေတိ-ကား၊ ဒသဝိဓေ-သော၊ အန္တရာ
ယေ-သည်၊ အသတိ-မရှိလတ်သော်၊ (“နေဝ ဝူပသမေန္တိယာ၊ န ဝူပသမာယ
ဥဿုက္ကံ ကရောန္တိယာ” ဟု ထည့်၍ အနာပတ္တိ၌ စပ်၊) ဓုရံ-တာဝန်ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-
ချပြီး၍၊ ပစ္စာ-နောက်မှ၊ ဝိနိစ္ဆိနန္တိ-ဆုံးဖြတ်လတ်သော်၊ အာပတ္တိ-သို့၊ အာပဇ္ဇိတွာဝ-
ရောက်ပြီး၍သာလျှင်၊ ဝါ-မှသာလျှင်၊ ဝိနိစ္ဆိနာတိ-ဆုံးဖြတ်သည်မည်၏။ [မဆုံးဖြတ်
တော့ဘူးဟု ဓုရနိက္ခေပပြုတုန်းကပင် အာပတ်သင့်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟုလို့။]

၉၉၈။ ပရိယေသိတွာ န လဘတိတိ-ကား၊ သဟာယိကာ-အဖော်မဖြစ်ကုန်
သော၊ ဘိက္ခုနိယော-တို့ကို၊ န လဘတိ-မရ၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ပဉ္စမ
သိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၆။ ဘောဇနဒါနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၉၉၉။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ နဂ္ဂဝဂ္ဂေ-၌၊ အာဂါရိက
သိက္ခာပဒေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-ထိုက်၏၊ ပန-အထူးကား၊
အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ တံ-ထိုနဂ္ဂဝဂ္ဂ အာဂါရိက
သိက္ခာပုဒ်သည်၊ ဆသမုဋ္ဌာနံ-၆ ပါးသော သမုဋ္ဌာန်ရှိ၏၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်သည်၊
သဟတ္ထာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဠက
လောမသမုဋ္ဌာနံ-ဧဠကလောမသမုဋ္ဌာန်ရှိ၏၊ ကိရိယံ-ကိရိယတည်း၊ ပေ၊ တိဝေဒနံ-
တည်း၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (ဝိသေသော-တည်း၊) ဣဟိ-အပြီးတည်း။
ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၇။ အာဝသထစီဝရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၀၇။ သတ္တမေ-၌၊ ပုန ပရိယာယေနာတိ-ကား၊ ပုနဝါရေ-နောက်တစ်
ကြိမ်၌၊ (“ပရိဘုဉ္ဇတိ အနာပတ္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အာပဒါသူတိ-ကား၊ မဟဉ္ဇ
စီဝရံ-ကို၊ သရီရတော-ကိုယ်မှ၊ မောစေတွာ-လွတ်စေ၍၊ သုပဋိသာမိတံ-ကောင်း
စွာ သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သည်၊ (သမာနံပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) စောရာ-တို့သည်၊

ဟရန္တိ-ဆောင်ယူတတ်ကုန်၏။ ဧဝရူပါသု-ကုန်သော၊ အာပဒါသု-တို့ကြောင့်၊ အနိသဇ္ဇိတွာ-မစွန့်မူ၍၊ နိဝါသေန္တိယာ-ဝတ်သော ရဟန်းမ၏။ အနာပတ္တိ၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ [မေဝါတိဟု ဣတိ ပိုနေ၏။] ကထိနသမုဋ္ဌာနံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။-သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၈။ အာဝသထဝိဟာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၀၈။ အဋ္ဌမေ-၌၊ အနိသဇ္ဇိတွာတိ-ကား၊ ရက္ခဏတ္ထာယ-စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ အဒတွာ-မပေးခဲ့မူ၍၊ ဣမံ-ဤကျောင်းကို၊ ဇဂ္ဂေယျာသိ-စောင့်ရှောက် လိုက်ပါလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အနာပုစ္ဆိတွာ-၍၊ (စာရိကံ ပက္ကမေယျ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော။

၁၀၀၉။ ပရိယေသိတွာ န လဘတီတိ-ကား၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂိုကံ-စောင့်ရှောက်မည့် သူကို၊ န လဘတိ-မရအံ့၊ ဂိလာနာယာတိ-ကား၊ ဝစီဘေဒံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အသမတ္ထာယ-မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍၊ (“အနိသဇ္ဇိတွာ စာရိကံ ပက္ကမန္တိယာ” ဟု ထည့်၍ အနာပတ္တိ၌ စပ်၊) အာပဒါသုတိ-ကား၊ ရဋ္ဌေ-တိုင်းနိုင်ငံသည်၊ ဘိဇ္ဇန္တေ-ပျက်လတ်သော်၊ အာဝါသေ-ကျောင်းတို့ကို၊ ဆဋ္ဌေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကြရ ကုန်၏။ ဧဝရူပါသု အာပဒါသု (အနိသဇ္ဇိတွာ စာရိကံ ပက္ကမန္တိယာ၊) အနာပတ္တိ၊ သေသံ ၊ပေ၊ သဒိသာနေဝါတိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၉။ တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၁၅-၆။ နဝမေ-၌၊ ဗာဟိရကံ အနတ္ထသံဟိတန္တိ-ကား၊ ဟတ္ထိအဿ ၊ပေ၊ ဂဒပ္ပယောဂါဒိဘေဒံ-ဆင်အတတ်၊ မြင်းအတတ်၊ ရထားအတတ်၊ လေးအတတ်၊ ဓားဆောက်ချွတ်အတတ်၊ အာထမ္ပဏမန္တန်၊ ခီလနမန္တန်၊ ဝသီကရဏမန္တန်၊ သော သာပနမန္တန်၊ အဆိပ်ဆေးဖော်စပ်နည်း အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ပရူပယာတ ကရံ-သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲခြင်းကို ပြုတတ်သော အတတ်ကို၊ (ပရိယာပုဏေယျ၌ စပ်၊) ပရိတ္တန္တိ-ကား၊ ယက္ခပရိတ္တနာဂမဏ္ဍလာဒိဘေဒံ-ဘီလူးတို့ကို စောင့်ရှောက် ကာကွယ်ခြင်း၊ မြွေနဂါးတို့ကို မဝင်နိုင်အောင် စည်းဝိုင်းတားခြင်း အစရှိသော အပြားရှိသော၊ သဗ္ဗမ္ပိ-အလုံးစုံသော အတတ်သည်လည်း၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ သေသံ ၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ [ထရုသိပ္ပ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြ ထားပြီ။] နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀၁၈။ ဒသမေ-၌၊ ဝါစေယျာတိ ပဒံ-ဝါစေယျဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝိသေ သော-ထူး၏။ သေသံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာနာဒိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဣတိ-တည်း။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

ပဉ္စမော-သော၊ စိတ္တာဂါရဝဂ္ဂေါ-တည်း။
စိတ္တာဂါရဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၆။ အာရာမဝဂ်

၁။ အာရာမပဝိသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၂၅။ အာရာမဝဂ္ဂဿ-၏၊ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ ပရိက္ခေပံ၊ ပေ၊ ဩက္ကမန္တိ ယာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗော၊) ပဌမပါဒေ-ပဌမ ခြေလှမ်း၌၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ (ဟောတိ၊) ဒုတိယပါဒေ ပါစိတ္တိယံ။

၁၀၂၇။ သီသာနုလောကိကာတိ-ကား၊ ပဌမံ-စွာ၊ ပဝိသန္တိနံ-ဝင်ဆဲဖြစ်ကုန် သော၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ အနုလောကေန္တိ-မော်ကြည့်လျက်၊ ပဝိသတိ-ဝင်အံ့၊ [ရှေ့က ဝင်သွားသော ဘိက္ခုနီတို့၏ နောက်မှ အဆက်မပြတ် လိုက်သွားအံ့-ဟူလို။] အနာပတ္တိ၊ ယတ္ထ ဘိက္ခုနိယောတိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင် အာရာမအတွင်းဝယ် တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌၊ ဘိက္ခုနိယော-တို့သည်၊ ပဌမ တရံ-စွာ၊ ပဝိသိတွာ-အာရာမအတွင်းသို့ ဝင်ပြီး၍၊ သဇ္ဈာယစေတိယဝန္တနာဒိနိ- စာအံခြင်း၊ စေတီတော်ကို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ တတ္ထ-ထိုအာရာမအတွင်းဝယ် တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌၊ တာသံ-ထိုရဟန်းမ တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ အာပဒါသု တိ-ကား၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ဘေးရန်သည်၊ ဥပဒ္ဓုတာ-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံရူပါသု အာပဒါသု၊ ပိဝသိတုံ-ဝင်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ [ဘေးရန်ကြောင့် အာရာမအတွင်းသို့ ခွင့်မပန်ဘဲ ဝင်ကောင်း၏-ဟူလို။] သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊ ပဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၂။ ဘိက္ခုအတ္ထောသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၂၈။ ဒုတိယေ-၌၊ အာယသ္မာ ကပ္ပိတကောတိ-ကား၊ အယံ-ဤအရှင် ကပ္ပိတကသည်၊ ဇဋ္ဌိလသဟဿဗ္ဗန္တရော-ရသေ့တစ်ထောင်၌ အကျုံးဝင်သော၊ ထေရော-ထေရ်တည်း၊ [ဥရုဝေဠတော၌ ဘုရားရှင် ချွတ်တော်မူအပ်သော ရသေ့ တစ်ထောင်တွင် တစ်ပါးအပါအဝင်-ဟူလို၊] သံဟရိတိ-ကား၊ သင်္ကာမေသိ-ပြောင်း ရွှေ့စေပြီ၊ သံဟဋ္ဌောတိ-ကား၊ သင်္ကာမိတော-ပြောင်းရွှေ့စေအပ်ပြီ၊ ကာသာဝဋ္ဌော တိ-ကား၊ နှာပိတာ-သူတစ်ပါးကို ရေချိုးပေးတတ်သူတို့သည်၊ ကာသာဝံ-ဖန်ရည် ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်၍၊ ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ကရောန္တိ- ပြုကြကုန်၏၊ တံ-ထိုဖန်ရည်ဆိုးအပ်သော အဝတ်ကို ဝတ်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ၊- ဒုတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

ကာသာဝဋ္ဌော။ ။ကာသာဝံ + အဋ္ဌတိ ဂစ္ဆတိတိ ကာသာဝဋ္ဌော၊ ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်သို့ ရောက်သူ (ဝတ်သူ)၊ ခေါင်းရိတ်ပေးရုံသာ မက၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ ရှိသော အညစ်အကြေးများကို စင်ကြယ်အောင် ပွတ်တိုက်၍ ရေချိုးပေးသူကို “နှာပိတ”ဟု ခေါ်၏။ နှာပေတိ-ရေချိုးစေတတ်၊ ရေချိုးပေးတတ်၏။ ဣတိ နှာပိတော၊ ယခုအခါ တိုင်းကြီး ပြည်ကြီး များ၌ ဤအလုပ်မျိုးကို အကြီးအကျယ် လုပ်ကြသတတ်။

၃။ ဂဏပရိတာသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၃၆။ တတိယေ-၌၊ အနုသာသနီ ပုရေက္ခာရာယာတိ-ကား၊ ဣဒါနိပိ-
ယံခုအခါ၌လည်း၊ တံ-သည်၊ ဗာလာ-နားမလည်၊ အဗျတ္တာ-မထက်မြက်၊ ဣတိ
အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အနုသာသနီပက္ခေ-သွန်သင်ခြင်း၏ အဖို့၌၊ ဌတ္တာ-
တည်၍၊ ဝဒန္တိယာ-ပြောသော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ သဒိသာနေ
ဝါတိ။- တတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၄။ ပဝါရိတာသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၃၇။ စတုတ္ထေ-၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-သည်သာ၊ ပေ၊ နိမန္တိတာယ-
အကပ္ပိယ ဝေါဟာရဖြင့် ပဋိဖိတ်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ အနာပုစ္ဆာ-ဒါယကာတို့ကို ခွင့်
မပန်ဘဲ၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ အာပတ္တိသမ္ဘဝတော-အာပတ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊
သိယာ-ရံခါ၊ ကိရိယာကိရိယံ-ကိရိယာကိရိယတည်း၊ [စားမှုသည် ကိရိယ၊ မပန်
ပြောမှုသည် အကိရိယ၊] ပဝါရိတာယ-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ကပ္ပိယံ-အပ်
သည်ကို၊ ဝါ-အတိရိတ်ဝိနည်းကံကို၊ ကာရေတွာပိ-ပြုစေ၍လည်းကောင်း၊ အ
ကာရေတွာပိ-မပြုစေဘဲလည်းကောင်း၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-၏၊ သိယာ-ခါ၊ ကိရိယံ-တည်း
၊ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၅။ ကုလမစ္ဆရီနီသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၄၃။ ပဉ္စမေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ကုလေ-အမျိုး၌၊ မစ္ဆရော-
ဝန်တို့ခြင်းတည်း၊ ကုလမစ္ဆရော-ခြင်း၊ ဧတိဿာ-ဤရဟန်းမ၏၊ ကုလမစ္ဆရော-
အမျိုး၌ ဝန်တို့ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ (ဣတိ-ကြောင့်၊ သာ-ထိုရဟန်းမသည်၊
ကုလမစ္ဆရီနီ-နိမည်၏၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုလံ-ကို၊ မစ္ဆရယာတိ-ဝန်တို့တတ်၏၊
ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုလမစ္ဆရီနီ-မည်၏၊ [ပဌမနည်းဝယ် အဿတ္ထိအနက်၌ “ကုလ
မစ္ဆရီနီ”ဟု ဤပစ္စည်း သက်ပြီးနောက် ဣနိပစ္စည်းသက်၊ ဒုတိယနည်းဝယ် မစ္ဆေရ
နောင် ဣနိပစ္စည်း။] ကုလဿ အဝဏ္ဏန္တိ-ကား၊ တံ ကုလံ-သည်၊ အသဒ္ဓံ-သဒ္ဓါ
တရား မရှိ၊ အပ္ပသန္တံ-ရတနာသုံးပါးကို မကြည်ညို၊ ဣတိ-သို့၊ (ဘာသတိ-ပြောဆို
အံ့၊) ဘိက္ခုနီနံ အဝဏ္ဏန္တိ-ကား၊ ဘိက္ခုနီယော-တို့သည်၊ ဒုဿီလာ-သီလ မရှိ
ကုန်၊ ပါပဓမ္မာ-ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဘာသတိ-အံ့။)

၁၀၄၅။ သန္တိယေဝ အာဒိနဝန္တိ-ကား၊ ကုလဿဝါ-အမျိုး၏သော်လည်း
ကောင်း၊ ဘိက္ခုနီနံဝါ-တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ သန္တိ-ထင်ရှားရှိသော၊ အဂုဏ်-
ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အပြစ်ကို၊ (အာစိက္ခန္တိယာ အနာပတ္တိ၊) သေသံ၊ ပေ၊
ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ပဉ္စမသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၆။ အဘိက္ခုကာဝါသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၄၈။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ သြဝါဒါယာတိ-ကား၊ ဂရုဓမ္မတ္ထာယ-ဂရုဓမ္မံ သြဝါဒအကျိုး
ငှာ၊ သံဝါသာယာတိ-ကား၊ ဥပေါသထပဝါရဏာပုစ္ဆနတ္ထာယ-ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာကို
မေးခြင်းအကျိုးငှာ၊ (“ဂန္တံ န သတ္တာ ဟောတိ”၌ စပ်၊) အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊
ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းချုပ်တည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန-အကျယ်ကို
ကား၊ ဘိက္ခုနောဝါဒကသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာယံ-ဘိက္ခုနော ဝါဒကသိက္ခာပုဒ်၏ အဖွင့်
၌၊ ဝုတ္တောယေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။-ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၇။ အပဝါရဏသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၅၃။ သတ္တမေ-၌၊ ပရိယေသိတွာ န လဘတီတိ-ကား၊ ဘိက္ခု-ကို၊ (ပရိ
ယေသိတွာ-ရှာ၍၊ ဝါ-ရှာပါသော်လည်း၊) န လဘတိ-မရအံ၊ (“တသ္မာ ဘိက္ခု
သံယေ အပဝါရေန္တိယာ အနာပတ္တိ”ဟု ထည့်စပ်၊) [ဘိက္ခုနေရာဝယ် ဘိက္ခုနီဟု
ရှိသည်ကား မကောင်း။] သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ဣမဿာပိ-ဤသိက္ခာပုဒ်၏လည်း၊
ဝိတ္တာရော-ကို၊ ဘိက္ခုနောဝါဒကေ-ဘိက္ခုနောဝါဒကသိက္ခာပုဒ်၌၊ ဝုတ္တောယေဝ-
သည်သာ၊ ပေါ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၈။ သြဝါဒသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၅၆။ အဋ္ဌမေ-၌၊ ဧကကမ္မန္တိ အာဒီဟိ-ဧကကမ္မံ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊
ဥပေါသထပဝါရဏာယေဝ-ဥပုသ်၊ ပဝါရဏာတို့ကိုသာ၊ ဝုတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်
ကုန်ပြီ၊ [အခြားနေရာ၌ ဧကကမ္မံ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာတို့အရ အမျိုးမျိုး
ယူရသော်လည်း ဤ၌ ဥပုသ်ကံ ပဝါရဏာကံတို့ကိုသာ ယူပါ-ဟူလို။] သေသံ
ဥတ္တာနမေဝ၊ ဣမဿာပိ-၏လည်း၊ ဝိတ္တာရော၊ ဘိက္ခုနောဝါဒကေ-၌၊ ဝုတ္တော
ယေဝ၊ ပေါ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀၅၈။ နဝမေ-၌၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနမေဝ-
သည်သာ၊ ပေါ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀။ ပဿာဓေဓာတသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၆၂။ ဒသမေ-၌၊ ပဿာဓေတိ-ကား၊ အဓေကာယေ-အောက်ပိုင်းကိုယ်၌၊
ဟိ-မှန်၊ အဓေကာယော-အောက်ပိုင်းကိုယ်ကို၊ (ဝုစ္စတိ၌ စပ်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊
ရုက္ခဿ-သစ်ပင်၏၊ သာခါ-အခက်တို့သည်၊ (ပဘိဇ္ဇိတွာ-ကွဲပြား၍၊ ဝါ-ဖြာ၍၊)
ဂတာ ဝိယ-သွားကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) တတော-ထိုအောက်ပိုင်းကိုယ်

အရပ်မှ၊ ဥဘော-နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ဥရု-ပေါင်တို့သည်၊ ပဘဇ္ဇိတွာ-ကွဲပြား၍၊ ဝါ-ဖြာ၍၊ ဂတာ-သွားကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပသာခေါတိ-ပသာခဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

၁၀၆၅။ ဘိန္နာတိ အာဒိသု-ဘိန္န အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ ဘိန္န-ဖောက်လော၊ ဖာလေဟိ-ခွဲလော၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံသော အမှုတို့ကို၊ သစေ အာဏာပေတိ-အကယ်၍ စေခိုင်းအံ့၊ သောစ-ထိုစေခိုင်းအပ်သော ဥပါသကာသည်လည်း၊ တထေဝ-ထိုစေခိုင်းအပ်သည့်အတိုင်းပင်၊ (သစေ) ကရောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဆ-၆ ချက်ကုန်သော၊ အာဏတ္တိဒုက္ကဋ္ဌာနိ-အာဏတ္တိဒုက္ကဋ္ဌတို့သို့လည်းကောင်း၊ ဆ-ကုန်သော၊ ပါမိတ္တိယာနိစ-တို့သို့လည်းကောင်း၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ ဥပါသက-ဥပါသကာ၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော အမှုကို၊ ဧတ္ထ-ဤအနာ၌၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုသင့်၏၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော အမှုကို၊ ကရောဟိ-ပြုလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အထာပိ အာဏာပေတိ-အကယ်၍မူလည်း စေခိုင်းအံ့၊ သောစ-ထိုစေခိုင်းအပ်သော ဥပါသကာသည်လည်း၊ သဗ္ဗာနိပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘေဒနာဒီနိ-ဖောက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ (အထာပိ) ကရောတိ-အကယ်၍မူလည်း ပြုအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဧကဝါစာယ-တစ်ခွန်းတည်းသော စကားကြောင့်၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဒုက္ကဋ္ဌာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဆ ပါမိတ္တိယာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွါဒသ-၁၂ ချက်ကုန်သော၊ အာပတ္တိယော (ဟောန္တိ။)

၀၀၀

ပန-ဆက်၊ ဘေဒနာဒိသုပိ-ဖောက်ခြင်း အစရှိသည်တို့တွင်လည်း၊ ဧကံယေဝ-တစ်ခုသော အမှုကိုသာ၊ ဝတ္တာ-ပြောဆို၍ (ညွှန်ပြ၍) ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ ကရောဟိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ သစေ အာဏာပေတိ-အံ့၊ သောစ-သည်လည်း၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံသော အမှုတို့ကို၊ (သစေ) ကရောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ယံ-အကြင်အမှုကို၊ အာဏတ္တံ-စေခိုင်းအပ်ပြီ၊ တထေဝ-ထိုစေခိုင်းအပ်သော အမှုကိုသာ၊ ကရဏေ-ပြုခြင်းကြောင့်၊ ပါမိတ္တိယံ၊ (ဟောတိ၊) သေသေသု-ကြွင်းသော အမှုတို့ကြောင့်၊ အနာပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ၊) သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

ဆဋ္ဌော-သော၊ အာရာမဝဂ္ဂေါ-တည်း။

ပသာခ။ ။သာခါ ဝိယာတိ သာခါ-သစ်ပင်၏ အကိုင်း ၂ ဖက်နှင့် တူသော ပေါင် ၂ ဖက်တို့၊ သာခါ ပဘဇ္ဇိတွာ ဣတော ဂတာတိ ပသာခါ၊ ဂတာကား အပိုထည့်အပ်သော အတ္ထိကဲ့သို့ ပုဒ်မျိုးတည်း၊ ဣတော-ဤကိုယ်အရပ်မှ၊ သာခါ-သစ်ကိုင်းနှင့် တူသော ၂ ဖက်သော ပေါင်တို့သည်၊ ပဘဇ္ဇိတွာ-ဖြာ၍၊ ဂတာ-သွားကုန်ပြီ၊ ဣတိ ပသာခေါ။

အာရာမဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၇။ ဂတ္တိနီဝဂ်

၁။ ဂတ္တိနီသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၆၉။ ဂတ္တိနီဝဂ္ဂဿ-၏။ ပဌမသိက္ခာပဒေ-၌၊ အာပန္နသတ္တာတိ-ကား၊ ကုဉ္စိ-ဝမ်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌသတ္တာ-ဝင်ပြီးသော သတ္တဝါရှိသော မိန်းမကို၊ (“ဂတ္တိနီနာမ ဝုစ္စတိ”ဟု မပါဠိတော်၌ စပ်၊) ပဌမသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၂။ ပါယန္တိသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၇၄။ ဒုတိယေ-၌၊ ပါယန္တိနီ-ကား၊ ထည့်-နို့ကို၊ ပါယမာနံ-တိုက်ဆဲမိန်းမကို၊ (“ဝုဋ္ဌာပေယျ”၌ စပ်၊) မာတာဝါ ဟောတိ၊ ဓာတိဝါတိ-ကား၊ ယံ ဒါရကံ-အကြင်ကလေးကို၊ ပါယေတိ-နို့ရည်ကို သောက်စေ၏၊ ဝါ-နို့တိုက်၏၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာဝါ-အမိသည်မူလည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ ဓာတိဝါ-အထိန်းသည်မူလည်း၊ (ဟောတိ-အံ့၊ ပါယန္တိနာမ-မည်၏။) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ဥဘယမ္ပိ-ပဌမ ဒုတိယ သိက္ခာပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းသည်လည်း၊ တိသမုဋ္ဌာနံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဒုတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၃။ ပဌမသိက္ခမာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၇၇။ တတိယေ-၌၊ သိက္ခာသမ္ပုတိံ ဒါတုန္တိ-ကား၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ (သိက္ခာသမ္ပုတိံ-ကို၊) ဒါပေသိ-ပေးစေတော်မူသနည်း၊ မာတုဂါမောနာမ-မည်သည်၊ လောလော-လျှပ်ပေါ်လော်လီသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဒွေဝဿာနိ-၂ နှစ်တို့ ပတ်လုံး၊ ဆသု-၆ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-အကျင့်တို့၌၊ အသိက္ခိတွာ-မကျင့်မူ၍၊ သီလာနိ-အထက်ဖြစ်သော သီလတို့ကို၊ ပူရယမာနော-ဖြည့်ကျင့်လတ်သော်၊ မာတုဂါမောကို ဝံ၍ “ပူရယမာနော”ဟု ထားသည်။ ကိလမတိ-ပင်ပန်း၏၊ ပန-အနွယ်ကား၊ သိက္ခိတွာ-ကျင့်ပြီး၍၊ ဝါ-ကျင့်ပြီးလတ်သော်၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ န ကိလမိဿတိ-မပင်ပန်းလတ်၊ နိတ္တရိဿတိ-ထုတ်ဆောင်နိုင်လတ်၊ သီလ ဖြည့်ကျင့်မှုကိစ္စကို ထုတ်ဆောင်နိုင်လတ် - ဟူလို၊ ယောဇနာ၌ “ဝဋ္ဋုဒုက္ခတော”ဟု အပါဒါန် ထည့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။ ဣတိ-ဤသို့ မျှော်မြင်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ (သိက္ခာသမ္ပုတိံ-ကို၊) ဒါပေသိ-ပေးစေတော်မူ၏။

အာပန္နသတ္တာ။ ။အာပန္နော + သတ္တာ ယန္တိ အာပန္နသတ္တာ - ရောက်သော သတ္တဝါရှိသော (သတ္တဝါသည် ရောက်အပ်သော) မိန်းမ၊ “အာဂတသမဏော” ကဲ့သို့တည်း၊ ပဝိဋ္ဌသတ္တာ၌လည်း “ပဝိဋ္ဌာ-(ဝင်ပြီးသော) + သတ္တာ ယန္တိ ပဝိဋ္ဌသတ္တာ”ဟု ပြု၊ အချို့ စာအုပ်များ၌ “ကုဉ္စိပဝိဋ္ဌသတ္တာ” ဟု ရှိ၏။ “ဝင်ပြီးသော သတ္တဝါရှိသော ဝမ်း” ဟု အနက်ပေး မှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် မကောင်း။

၁၀၇၉။ ပါဏာတိပါတာ ၊ပေ၊ သမာဒိယာမီတိ-ကား၊ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီတိ-ဟူ၍၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်သော၊ ယံ တံ သိက္ခာပဒံ-အကြင် သိက္ခာပုဒ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏။) တံ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ-ကို၊ (သမာဒိယာမိ၌ စပ်၊) ဒွေ ဝဿာနိ-၂ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အဝီတိက္ကမိတဗ္ဗသမာဒါနံ-မလွန်ကျူး ထိုက်သော ဆောက်တည်ခြင်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ယူပါ၏၊ ဝါ-ဆောက်တည်ပါ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အဒိန္နာဒါနသိက္ခာ ပုဒ် အစရှိသည်တို့၌၊ သေနယော-ဤနည်းတည်း၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဣမာ သိက္ခာ ယော-ဤသိက္ခာတို့ကို၊ သဌိဝဿာယပိ-အနှစ် (၆၀) ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗဇိတာယ-သာမဏေမအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော မိန်းမအား၊ ဒါတဗ္ဗာယေဝ-ပေးထိုက်ကုန်သည်သာ၊ ဧတာသု-ဤ ၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ အသိက္ခိတာ-ကျင့်ပြီး မဟုတ်သော မိန်းမကို၊ န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗာ-မြင့်မြတ်သော ပုဉ္ဇင်းမ အဖြစ်သို့ မရောက်စေထိုက်၊ ဝါ-ဘိက္ခုနီ ပြုမပေးထိုက်၊- တတိယသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၄။ ဒုတိယသိက္ခမာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၀၈၄။ စတုတ္ထေ-၌၊ သဗ္ဗံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပန-ဆက်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ဝုဋ္ဌာန သမ္မုတိ-ဝုဋ္ဌာနသမ္မုတိသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒိန္နာ-ပေးအပ်ပြီးသည်၊ သစေ န ဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) ဥပသမ္ပဒမာဠကေပိ-ဥပသမ္ပဒကံပြုရာ တန်ဆောင်းဝန်း၌လည်း၊ ဒါတဗ္ဗာယေဝ-သာ၊ ဒွေပိ-၂ ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာ-ဤသိက္ခမာန် တို့သည်၊ မဟာသိက္ခမာနာနာမ-မဟာသိက္ခမာန်တို့မည်၏။ [အသက် ၂၀ ကျော် သိက္ခမာန်ကြီးများ-ဟူလို။] စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

ပါဏာတိပါတာ ၊ပေ၊ ဝေရမဏီ။ ။သိက္ခမာန် မဟုတ်ဘဲ သာမဏေမတဝ၌ ဆောက်တည်စဉ်က “အဝီတိက္ကမ္မသမာဒါနံ” ဟု မပါ၊ သိက္ခမာန်အဖြစ်ဖြင့် ဆောက်တည် ရာ၌သာ ပါသည်၊ ထိုအဝီတိက္ကမ္မသမာဒါနံကို “အဝီတိက္ကမိတဗ္ဗသမာဒါနံ ကတွာ” ဟု ဖွင့် သောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနဟု သိပါ၊ “အဝီတိက္ကမိတဗ္ဗ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဝိတိက္ကမ္မ၌ ဝိ + အတိ ကမုဓာတ် + ဣပစ္စည်းဟုလည်း သိပါ၊ “အဝီတိက္ကမ္မသမာဒါနံ-မလွန်ကျူးထိုက် သော ဆောက်တည်ခြင်း မည်လောက်အောင်” ဟု ကြိယာဝိသေသန အနက်ပေး၊ ဝေရမဏီ ကိုလည်း “ဝိရမတိ ဧတာယာတိ ဝေရမဏီ” ဟု ပြု၍ သိက္ခာပုဒ်ကို အရကောက်ပါ။

သိက္ခမာနာ။ ။သိက္ခိတသိက္ခံပိ၌ “သိက္ခိတ” ဝယ် အတိတ်ဟော တပစ္စည်းကို ထောက်၍ သိက္ခမာနာ၌ ပစ္စုပ္ပန်ဟော မာနပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ၊ သိက္ခတိ-၆ ပါးသော သိက္ခာ ပုဒ်တို့ကို ကျင့်ဆဲ၊ ဣတိ သိက္ခမာနာ-မည်၏၊ ယောဇနာ၌ကား မာနဓာတ်ကြံ၍ “သိက္ခံ + မာနေတိတိ သိက္ခမာနာ” ဟု ပြုလေသည်။

၅။ ဂိဟိဂတသိက္ခာပုဒ် ၃-ပါး အဖွင့်

၁၀၉၀။ ပဉ္စမေ-၌၊ ဦးနဒ္ဒါဒသဝဿံ-ယုတ်လျော့သော တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်ရှိသော ဂိဟိဂတာမိန်းမကို၊ ဝါ-တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ် မပြည့်သေးသော ဂိဟိဂတာမိန်းမကို၊ ပရိပုဏ္ဏသညာယ-တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ် ပြည့်ပြီးဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌာပေန္တိယာ-ထမြောက်စေသော ရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ-သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့အနာပတ်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သာ-ထိုသိက္ခာမာန်သည်၊ အနုပသမ္ပန္နာဝ-ဥပသမ္ပန္နာ မဖြစ်သည်သာ၊ ဝါ-ဘိက္ခုနီ မဖြစ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။- ပဉ္စမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀၉၅။ ဆဋ္ဌေ-၌၊ ဒသဝဿာယ-ဆယ်နှစ်ရှိသော၊ ဂိဟိဂတာယ-ယောက်ျား တစ်ပါး သွားလာအပ်ဖူးသော မိန်းမအား၊ သိက္ခာသမ္ပုတိ-ကို၊ ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ ပရိပုဏ္ဏဒ္ဒါဒသဝဿံ-ပြည့်သော တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်ရှိသော မိန်းမကို၊ ဝါ-တစ်ဆယ့် နှစ်နှစ် ပြည့်ပြီးသော မိန်းမကို၊ ဥပသမ္ပာဒေတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။- ဆဋ္ဌသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၁၀၁။ သတ္တမေ-၌၊ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝ၊ သဗ္ဗေသု-တတိယသိက္ခာပုဒ်မှ ဝ၍ အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သမုဋ္ဌာနာဒိနိပိ-တို့သည်လည်း၊ ဒုတိယေ-၌၊ ဝုတ္တ သဒိသာနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော သမုဋ္ဌာန် စသည်တို့နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ပန- အထူးကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ ယတ္ထ-အကြင် သိက္ခာပုဒ်၌၊ သမ္ပုတိ-သမ္ပုတိသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဝါ-ပါ၏၊ တံ-ထိုသိက္ခာပုဒ်သည်၊ ကိရိယာကိရိယံ-ကိရိယာကိရိယသည်၊ ဟောတိ၊ [တံနေရာဝယ် “တတ္ထ” ဟု ရှိ၏၊ ကိရိယာကိရိယံအရ သိက္ခာပုဒ်ကို ရသောကြောင့် အရတူအောင် “တံ” ဟု ရှိမှ ကောင်းမည်။] ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (ဝိသေသော-တည်း၊) ဣတိ-အပြီး တည်း။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၈။ သဟဒိဝိနီသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၀၈။ အဋ္ဌမေ -၌၊ န အနုဂ္ဂဏှာပေယျာတိ-ကား၊ အယျေ-အရှင်မ၊ ဣမိဿာ-ဤရဟန်းမအား၊ ဥဒ္ဓေသာဒိနိ-ပါဠိကို ရွတ်ပြခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-ပါဠိသင်ပေးခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒေဟိ-ပေးလိုက်ပါလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဥဒ္ဓေသာဒိဟိ-ဥဒ္ဓေသ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ န အနုဂ္ဂဏှာပေယျ-မချီးမြှောက်စေအံ့။

ဂိဟိဂတာ။ ။ဂိဟိနာ-လူယောက်ျားသည်၊ ဂတာ-(မေထုတ်ပြုသောအားဖြင့်) သွားရောက်အပ်သော မိန်းမတည်း၊ ဂိဟိဂတာ-ယောက်ျားသည် သွားရောက်အပ်ဖူးသော မိန်းမ၊ အိန္ဒိယ၌ အရွယ်ငယ်သော်လည်း လက်ထပ်ထားသော ယောက်ျားရှိပြီးဖြစ်ရကား သွားလာ အပ်ပြီး ဖြစ်နေတတ်သည်။

၁၁၁၀။ ပရိယေသိတွာ န လဘတိတိ-ကား၊ အညံ-အခြားဆရာကို၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊ ဝါ-ရှာပါသော်လည်း၊ န လဘတိ-မရအံ့၊ (တဿာ အနာပတ္တိ) သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဂိလာနာ-မကျန်းမာသည်၊ ဟောတိ-အံ့၊ ဥဒ္ဓေသာဒိနိ-ပါဠိကို ရွတ်ပြခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-ပါဠိသင်ပေးခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒါတုံ-ပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်အံ့၊ (“ဂိလာနာ ဟောတိ” ကို ထပ်ဖွင့်သည်) တဿာ-ထိုရဟန်းမ၏၊ အနာပတ္တိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၉။ နာနုပန္နသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၁၁။ နဝမေ-ဌ၊ န ဥပဋ္ဌဟေယျာတိ-ကား၊ စုဏ္ဏေန-ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်လည်းကောင်း၊ ရှေးက “ရေချိုးသေမှုန့်”ဟု ပေး၏။ မတ္တိကာယ-မြေညက်လည်းကောင်း၊ ဒန္တကဋ္ဌေန-ဒန်ပူလည်းကောင်း၊ မုခေါဒကေန-မျက်နှာသစ်ရေလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တေန တေန ကရဏီယေန-ထိုထိုပြုဖွယ်ကိစ္စဖြင့်၊ န ဥပဋ္ဌဟေယျ-မပြုစု မလုပ်ကျွေးအံ့၊ သေသံ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

၁၀။ နေဝရူပကာသနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၁၆။ ဒသမေ-ဌ၊ နေဝ ရူပကာသေယျာတိ-ကား၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်၍၊ န ဂစ္ဆေယျ-မသွားအံ့၊ န ရူပကာသာပေယျာတိ-ကား၊ အယျေ-အရှင်မ၊ ဣမံ-ဤ ရဟန်းမကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆ-သွားပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ အညံ-အခြား ရဟန်းမကို၊ န အာဏာပေယျ-မစေခိုင်းအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္တံ။)

သတ္တမော-သော၊ ဂစ္ဆိနိဝဂ္ဂေါ-တည်း။

ရူပကာသေယျ။ ။ဝိ + ဥပရှေးရှိသော ကာသဓာတ်ဟု ယောဇနာ၌ ဆို၏။ ကာသဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို မဟော၊ ကာသဓာတ်သာ ဂတိအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ရူပကာသေယျ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်၏။ သို့သော် နောက်၌လည်း “ရူပကာသေယျ”ဟု ချည်း ရှိသည်။ [“ဝိ-အရပ်တစ်ပါးသို့ + ဥပ-ကပ်ရောက် ခေါ်ဆောင်၍ + န ကသေယျ (န ကာသေယျ)-မသွားအံ့” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သင့်သည်။]

ဂစ္ဆိနိဝဂ္ဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

၈။ ကုမာရိဘူတဝဂ်

၁-၂-၃။ ဗုဒ္ဓမကုမာရိဘူတာဒိသိက္ခာပုဒ်များအဖွင့်

၁၁၁၉။ ကုမာရိဘူတဝဂ္ဂဿ-၏။ တီဏိ- ၃ ပါးကုန်သော၊ ပဌမဒုတိယ တတိယသိက္ခာပဒါနိ-ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယသိက္ခာပုဒ်တို့သည်။ တီဟိ- ၃ ပါး ကုန်သော၊ ဂိဟိဂတာသိက္ခာပဒေဟိ-ဂိဟိဂတာသိက္ခာပုဒ်တို့နှင့်၊ သဒိသာနိ-တူကုန် သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။) [ဂဗ္ဘိနိဝဂ်၊ ဂိဟိဂတာသိက္ခာပုဒ်တို့နှင့် တူကုန်သည်-ဟူလို၊ သဗ္ဗပဌမာ-အလုံးစုံသော သိက္ခမာန်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွေ-၂ ယောက် ကုန်သော၊ ယာ တာ မဟာသိက္ခမာနာ-အကြင်မဟာသိက္ခမာန်တို့သည်၊ (သန္တိ။) [ဂဗ္ဘိနိဝဂ်၊ တတိယ စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ်တို့၌ လာသော မဟာသိက္ခမာန်တို့တည်း။] တာ-ထိုမဟာသိက္ခမာန်တို့ကို၊ အတိက္ကန္တဝိသတိဝဿာတိ-လွန်အပ်ပြီးသော အနှစ် ၂၀ ရှိသူတို့ဟူ၍၊ ဝါ-အနှစ် ၂၀ ကို လွန်ပြီးသူတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။ တာ- ထိုမဟာသိက္ခမာန်တို့ကို၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဂိဟိဂတာဝါ-ဂိဟိဂတာတို့သည်မူလည်း၊ (ဟောန္တိ။) အဂိဟိဂတာဝါ-ဂိဟိဂတာ မဟုတ်ကုန်သည်မူလည်း၊ (ဟောန္တိ။) သိက္ခ မာနာ ဣစ္စေဝ-သိက္ခမာန်တို့ဟူ၍သာ၊ ဝတ္တဗ္ဗာ-ကုန်၏။ ဂိဟိဂတာတိဝါ-ဂိဟိဂတာ တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကုမာရိဘူတာတိဝါ-ကုမာရိဘူတာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ န ဝတ္တဗ္ဗာ-မဆိုထိုက်ကုန်။ [သိက္ခာသမ္ပတိ ပေးရာအခါ၌၊ “သိက္ခမာနာ” ဟု ဆို၍ ပေးပါ-ဟူလို။]

ဂိဟိဂတာယ-ယောက်ျားတစ်ပါး သွားလာအပ်ဖူးသော မိန်းမအား၊ ဒသဝဿ ကာလေ- ၁၂ ရှိသူ၏ အခါ၌၊ သိက္ခာသမ္ပတိ-ကို၊ ဒတ္တာ-ပေးပြီး၍၊ ဒွါဒသ ဝဿကာလေ- ၁၂ နှစ်ရှိသူ၏ အခါ၌၊ ဥပသမ္ပဒါ-အထက်တန်းဖြစ်သော ပြည့်စုံ ခြင်းကို၊ ဝါ-ရဟန်းမအဖြစ်ကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏။ ဧကဒသဝဿကာလေ-၌၊ (သိက္ခာ သမ္ပတိ) ဒတ္တာ၊ တေရသဝဿကာလေ-၌၊ (ဥပသမ္ပဒါ) ကာတဗ္ဗာ၊ [အဋ္ဌကထာ၌ ပေယျာလ မြှုပ်ထားသည်။ “ဒွါဒသဝဿကာလေ ဒတ္တာ စုဒ္ဒသ ဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ၊ တေရသဝဿကာလေ ဒတ္တာ ပန္နရသဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ၊ စုဒ္ဒသ ဝဿကာလေ ဒတ္တာ သောဠသဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ၊ ပန္နရသဝဿကာလေ ဒတ္တာ သတ္တရသဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ၊ သောဠသဝဿကာလေ ဒတ္တာ အဋ္ဌာရသဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ၊ သတ္တရသဝဿကာလေ ဒတ္တာ ဧကုနဝိသတိ ဝဿကာလေ ကာတဗ္ဗာ”ဟု ပေယျာလ ဖော်ဆိုပါ။]

အဋ္ဌာရသဝဿကာလေ-၌၊ သမ္ပတိ-သိက္ခာသမ္ပတိကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဝိသတိ ဝဿကာလေ-၌၊ ဥပသမ္ပဒါ-ကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏။ စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ အဋ္ဌာ ရသဝဿကာလတော ပဋ္ဌာယ၊ အယံ-ဤသိက္ခမာန်ကို၊ ဂိဟိဂတာတိပိ-ဂိဟိဂတာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကုမာရိဘူတာတိပိ-ကုမာရိဘူတာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝတ္တု- ဆိုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ ပန-ဆက်၊ ကုမာရိဘူတာ-အပျိုစင်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော

သိက္ခမာန်ကို၊ ဂိဟိဂတာတိ-ဂိဟိဂတာဟူ၍၊ န ဝတ္ထုဗ္ဗာ-ထိုက်၊ ကုမာရိဘူတာ
 ကုဇ္ဇေဝ-ကုမာရိဘူတာဟူ၍သာ၊ ဝတ္ထုဗ္ဗာ-၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ မဟာသိက္ခ
 မာနာ-မဟာသိက္ခမာန်ကို၊ ဂိဟိဂတာတိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ၊ ကုမာရိ
 ဘူတာတိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ဝတ္တံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-ဆက်၊ သိက္ခာသမ္ပတိဒါနဝသေန-
 သိက္ခာသမ္ပတိကို ပေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တိဿောပိ- ၃ ပါးသော သိက္ခမာန်
 တို့ကိုလည်း၊ သိက္ခမာနာတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။- ပဌမဒုတိယတတိယ
 သိက္ခာပဒါနိ (သမတ္တာနိ။)

၄-၅-၆-၇-၈။ ဦးနဝိသတိဝဿာဒိသိက္ခာပုဒ်များအဖွင့်

၁၁၃၆။ စတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌေသု-တို့၌၊ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝ၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံသော
 သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ တိသမုဋ္ဌာနာနိ- ၃ ပါးသော သမုဋ္ဌာန်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့
 တည်း၊ စတုတ္ထံ-စတုတ္ထသိက္ခာပုဒ်သည်၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊ ပဉ္စမံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ၊
 စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပဉ္စမသိက္ခာပုဒ်၌၊ သံယေန ပရိစ္ဆိန္နိတဗ္ဗာတိ-ဟူ၍၊ ယံ-အကြင်
 စကားကို၊ ဝုတ္တံ - မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ - ထိုစကား၏၊ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗာတိ
 အတ္ထော-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ထိုက်၏ဟူသော အနက်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဆဋ္ဌံ-သည်၊
 ကြိယံ-တည်း၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဆဋ္ဌသိက္ခာပုဒ်၌၊ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ
 တိ-ဟူ၍၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တဿ-ထိုစကား၏၊ ဥပပရိက္ခိတွာတိ
 အတ္ထော-စူးစမ်းနှိုင်းချိန်ပြီး၍ဟူသော အနက်သည်၊ (ဟောတိ၊) စတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌာနိ
 (သမတ္တာနိ။)

၁၁၅၀။ သတ္တမေ-၌၊ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဝေဒနန္တိ။- သတ္တမသိက္ခာ
 ပဒံ (သမတ္တံ။)

၁၁၅၄။ အဋ္ဌမေပိ-၌လည်း၊ သဗ္ဗံ ဥတ္တာနမေဝ၊ သမုဋ္ဌာနာဒီနိပိ-တို့သည်
 လည်း၊ အနန္တရသဒိသာနေဝ-အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော သတ္တမသိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန်
 အစရှိသည်တို့နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ - အပြီးတည်း။- အဋ္ဌမသိက္ခာပဒံ
 (သမတ္တံ။)

၉။ သောကာဝါသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၅၈။ နဝမေ-၌၊ သောကာဝါသန္တိ-ကား၊ သင်္ကေတံ-အချိန်းအချက်ကို၊
 ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အဂစ္ဆမာနာ-မသွားသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊)
 ပုရိသာနံ-တို့၏၊ အန္တော-အတွင်းသို့၊ သောကံ-သောကကို၊ ဝါ-ဝမ်းနည်းခြင်းကို၊
 ပဝေသေတိ-သွင်းတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောကာဝါသာ-သောကာဝါသာ
 မည်၏၊ သောကာဝါသံ-ယောက်ျားတို့တွင်း၊ သောကကို သွင်းတတ်သော၊ တံ-
 ထိုသိက္ခမာန်ကို၊ (ဝုဋ္ဌာယ၌ စပ်၊) တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ သောကာဝါသာနာမ
 ပရေသံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပာဒေတိတိ - ဟူ၍၊ အာဟာ - မိန့်တော်မူပြီ၊ အထဝါ - ကား၊

ယရသာမိကာ-အိမ်ရှင်တို့သည်၊ ယရံ-အိမ်သို့၊ (အာဝိသန္တိ) ဝိယ-ဝင်ကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ၊) အယမိ-ဤသိက္ခမာန်သည်လည်း၊ ပုရိသသမာဂမံ-ယောက်ျားတို့နှင့် ပေါင်းဆုံခွင့်ကို၊ အလဘမာနာ-မရသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) သောကံ-သောကသို့၊ အာဝိသတိ-ဝင်တတ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ယံ-အကြင်သောကသို့၊ အာဝိသတိ-၏၊ သော-ထိုသောကသည်၊ အသာ-ထိုသိက္ခမာန်၏၊ အာဝါသော-တည်နေရာသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သောကာဝါသာ-မည်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ သောကံ အာဝိသတိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ ဤသောကာဝါသံပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ အဇာနန္တိတိ-ကား၊ အယံ-ဤသိက္ခမာန်သည်၊ ဧဒိသာ-ဤကဲ့သို့ရူအပ်သူတည်း၊ ဝါ-ဤကဲ့သို့ရူအပ်သော သောကာဝါသသိက္ခမာန်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဇာနမာနာ-မသိသည်၊ (“ဟုတ္တာ၊ ဝုဋ္ဌာပေတိ” ဟု ထည့်စပ်၊) သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- နဝမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၀။ အနနညာတသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၆၄။ ဒသမေ-၌၊ အနာပုစ္ဆာတိ-ကား၊ အနာပုစ္ဆိတ္တာ-မပန်ပြောမူ၍၊ (“သိက္ခမာနံ ဝုဋ္ဌာပေယျ၌ စပ်၊) ဘိက္ခုနီဟိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာကာလေစ-ရှင်ဖြစ်ရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္ပဒါကာလေစ - ပဉ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဒွိက္ခတ္တံ-၂ ကြိမ်၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ-ပန်ပြောရာ၏၊ ဝါ-ပန်ပြောရမည်၊ ဘိက္ခုနီပန-ရဟန်းယောက်ျားတို့၏ကား၊ သကိံ-တစ်ကြိမ်၊ အာပုစ္ဆိတေပိ-ပန်ပြောအပ်သော်လည်း၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။

၁၁၆၅။ အဇာနန္တိတိ-ကား၊ မာတာဒိနံ-အမိ အစရှိသူတို့၏၊ အတ္ထိဘာဝံ-ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ အဇာနန္တိ-မသိသည်၊ (“ဟုတ္တာ ဝုဋ္ဌာပေတိ”၌ စပ်၊) သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်သည်၊ အပုဗ္ဗသမုဋ္ဌာနသီသံ-ရှေးမဟုတ်သော သမုဋ္ဌာန်ဦးခေါင်းတည်း၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော သမုဋ္ဌာန်ဦးခေါင်းတည်း၊ စတုသမုဋ္ဌာနံ-၄ ပါးသော သမုဋ္ဌာန်ရှိ၏၊ ဝါစတော-နှုတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ကာယဝါစာစိတ္တတောစ-ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမုဋ္ဌာတိ-ဖြစ်၏။

ကထံ-နည်း၊ အပ္ပနကမ္မာဒိသု-အပ္ပာနကံ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကရုဏီယေန-ပြုဖွယ်ကံကြောင့်၊ ခဏ္ဍသီမာယံ-

ဘိက္ခုနီ၊ ပေ၊ ဝဋ္ဋဟိ။ ။ဘိက္ခုနီတို့သည် သာမဏေပြုတုန်းက တစ်ကြိမ်၊ ဘိက္ခုနီပြုသောအခါ တစ်ကြိမ် ဤသို့ မာတာပိတု သာမိကတို့အား ခွင့်ပေးဖို့ရန် နှစ်ကြိမ် ခွင့်ပန်ရသော်လည်း ဘိက္ခုတို့မှာ သာမဏေပြုစဉ်က တစ်ကြိမ် ခွင့်ရလျှင် ရဟန်းပြုခါနီး၌ မိဘတို့ထံ ခွင့်တောင်းဖွယ် မလိုဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော် “သာမဏေပြုဖို့သာ ခွင့်ပေးပါသည်၊ ရဟန်းပြုဖို့ ခွင့်မပေးပါ”ဟု မိဘတစ်ယောက်ယောက်က ဆိုလျှင်ကား ထပ်မံ၍ ခွင့်တောင်းရဦးမည်သာ။

ခဏ္ဍသိမ်၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေသည်၊ (ဟုတွာ၊) သိက္ခမာန်-ကို၊ ပဏ္ဏာသထ-ခေါ်
 လိုက်ကြကုန်၊ ဣဓေ-ဤခဏ္ဍသိမ်၌ပင်၊ နံ-ထိုသိက္ခမာန်ကို၊ ဥပသမ္မာဒေသာမ-
 မြင့်မြတ်သော ပဉ္စင်းမအဖြစ်သို့ ရောက်စေကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဥပသမ္မာ
 ဒေတိ-အံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့စေခိုင်းလတ်သော်၊ ဝါစတော-ကြောင့်၊ သမုဋ္ဌာတိ-ဖြစ်၏၊
 ဥပဿယတော-ဘိက္ခုနီတို့၏ ကျောင်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ဥပသမ္မာဒေသာမိ-အံ့၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-၍၊ ခဏ္ဍသိမ်-ခဏ္ဍသိမ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိယာ-သွားသော ရဟန်းမ၏၊
 ကာယဝါစတော သမုဋ္ဌာတိ၊ ဒွိသုပိ-၂ ခုလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရပ်တို့၌၊
 (ကံပြုရာ အရပ်၊ ဥပဿယမှ ခဏ္ဍသိမ်သို့ သွားရာ အရပ်တို့၌) ပဏ္ဏတ္တိဘာဝ-
 ပညတ်တော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနိတွာဝ-သိလျက်သာလျှင်၊ ဝီတိက္ကမံ-လွန်ကျ
 မှုကို၊ ကုရောန္တိယာ-ပြုသော ရဟန်းမ၏၊ ဝါစာစိတ္တတော-ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 ကာယဝါစာစိတ္တတောစ-လည်းကောင်း၊ သမုဋ္ဌာတိ-၏၊ အနန္တဇာနာပေတွာ-ခွင့်
 မပြုစေမူ၍၊ ဥပသမ္မာဒနတော-မြင့်မြတ်သော ပဉ္စင်းမအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း
 ကြောင့်၊ ကိရိယာကိရိယံ-တည်း၊ [ရဟန်းခံပေးမှုသည် ကိရိယ၊ ပန်ပြောမှု မပြုခြင်း
 ကား အကိရိယတည်း။] ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၁။ ပါရိဝါသိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၆၇-၈။ ကောဒသမေ-၌၊ ပါရိဝါသိကဆန္ဒဒါနေနာတိ-ကား၊ ပါရိဝါသိ
 ကေန-သုံးသပ်အပ်ပြီးသော၊ ဆန္ဒဒါနေန-ဆန္ဒပေးခြင်းဖြင့်၊ (“ဝုဋ္ဌာပေယျ”၌ စပ်၊)
 တတ္ထ-ထိုပါရိဝါသိကဆန္ဒဒါနေနဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ ပါရိဝါသိယံ-ပါရိဝါသိယသည်၊
 ပရိသပါရိဝါသိယံ - ပရိသပါရိဝါသိယလည်းကောင်း၊ ရတ္တိပါရိဝါသိယံ - လည်း
 ကောင်း၊ ဆန္ဒပါရိဝါသိယံ-လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈာသယပါရိဝါသိယံ-လည်းကောင်း၊
 ဣတိ-သို့၊ စတုဗ္ဗိမံ-လေးပါးအပြားရှိ၏၊ [ပါရိဝါသိယ၏ ပုဒ်အနက်ကို ကင်္ခါဘာသာ
 ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] တတ္ထ-ထိုလေးပါးတို့တွင်၊ ပရိသပါရိဝါသိယံနာမ-ပရိသပါရိ
 ဝါသိယမည်သည်ကို၊ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ) ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ကေနစိဒေဝ-သော၊
 ကရဏီယေန-ကြောင့်၊ သန္နိပတိတာ-စည်းဝေးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ အထ-
 ထိုအခါ၌၊ မေယောဝါ-မိုးသည်သော်လည်း၊ ဥဋ္ဌာတိ-တက်လာအံ့၊ ဥဿာရဏာဝါ-
 လူအများကို တိုးဝှေ့သွားလာစေခြင်းကိုသော်လည်း၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်အံ့၊ [သံဃာ
 စည်းဝေးရာ အရပ်၌ လူအများ ရုန်းရုန်းဖြစ်နေအောင် တစ်စုံတစ်ယောက် ပြုသည်-
 ဟူလို။] မနုဿာဝါ-လူတို့သည်သော်လည်း၊ အဇ္ဈောတ္ထရန္တာ-လွမ်းမိုးကုန်လျက်၊
 အာဂစ္ဆန္တိ-လာကုန်အံ့၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ မယံ-တို့သည်၊ အနောကာသာ-အခွင့်
 မရှိကုန်၊ [“ကံပြု၍ မဖြစ်နိုင်ကုန်”-ဟူလို၊] အညတြ-အခြားအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆာမ-
 သွားကြစို့၊ ဣတိ-ဤသို့တိုင်ပင်၍၊ ဆန္ဒ-ကံပြုလိုသော ဆန္ဒကို၊ အဝိသဇ္ဇေတွာဝ-

မစွန့်မူ၍သာ၊ ဥဋ္ဌဟန္တိ-ထသွားကုန်အံ့၊ ဣဒံ-ဤထသွားခြင်းသည်၊ ပရိသပါရိ ဝါသိယံနာမ-ပရိသတ်၏ သုံးခြင်းမည်၏၊ ဝါ-ပရိသတ်၏ ပျက်ပြယ်ခြင်းမည်၏၊ ပရိသပါရိ ဝါသိယံ-ပရိသပါရိဝါသိယသည်၊ ကိဉ္ဇာပိ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဆန္ဒဿ-ကံပြုလိုသော ဆန္ဒ၏၊ ဝါ-ကို၊ အဝိသဋ္ဌတ္တာ-မစွန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကာတုံ-အခြား တစ်နေရာ၌ ပြုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ [ပရိသာယ-၏၊ ပါရိဝါသိယံ-သုံးပြီးခြင်း၊ ဝါ-ပျက်ပြယ်ခြင်း၊ ပရိသပါရိဝါသိယံ-ခြင်း။]

ပုန-တစ်ဖန်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥပေါသထာဒီနိ-ဥပုသ် အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရိ သာမ-ပြုကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ရတ္တိ-ညဉ့်အခါ၌၊ သန္နိပတိတွာ-စည်းဝေး၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့သည်၊ သန္နိပတန္တိ-စုဝေး မိကုန်၏၊ တာဝ-လောက်၊ [ရဟန်းအားလုံး စုရုံးပြီးသည့်တိုင်အောင်၊] ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏိဿာမ-နာကြကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော ရဟန်းကို၊ အဇ္ဈေသန္တိ-တရားဟောဖို့ရန် တိုက်တွန်းကြကုန်၏၊ တသ္မိ-ထိုရဟန်းသည်၊ ဓမ္မ ကထံ-ကို၊ ကထေန္တေယေဝ-ဟောနေစဉ်ပင်၊ အရဏော-သည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ-တက်အံ့၊ စာတုဒ္ဓသိကံ-စာတုဒ္ဓသိကဖြစ်သော၊ ဥပေါသထံ-ဥပုသ်ကို၊ ကရိသာမ-ကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်သည်၊ သစေ (ဟောန္တိ၊ ဧဝံသတိ၊) ပန္န ရသောတိ-ပန္နရသောဟူ၍၊ [“အဇ္ဈပေါသထော ပန္နရသော”ဟု ဆို၍၊] ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ပန္နရသိကံ-ပန္နရသိကဥပုသ်ကို၊ ကာတုံ နိသိန္နာ သစေ (ဟောန္တိ၊ ဧဝံသတိ၊) ပါဠိပဒေ-အထွက်တစ်ရက်ဖြစ်သော၊ အနုပေါသထေ-ဥပုသ်မဟုတ်သော နေ့၌၊ ဥပေါသထံ ကာတုံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ပန-အန္ဓယကား၊ အညံ-ဥပုသ်မှ အခြားသော၊ သံဃကိစ္စံ-ကို၊ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဣဒံ-ဤပါရိဝါသိယသည်၊ ရတ္တိပါရိဝါသိယံနာမ- ညဉ့်၏ သုံးခြင်းမည်၏၊ ဝါ-ညဉ့်၏ ကင်းခြင်းမည်၏။ [“ပရိဝသနံ + ပရိဝါသော” ဟု ဘာဝသာန် ပြု၊ ပရိဝါသောယေဝ + ပါရိဝါသိယံ၊ ရတ္တိယာ + ပါရိဝါသိယံ ရတ္တိပါရိဝါသိယံ။]

ပုန-တစ်ဖန်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ကိဉ္ဇိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္တနာဒိ သံဃကမ္မံ-အတ္တန အစရှိသော သံဃကံကို၊ ကရိသာမ-ကုန်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ တတြ-ထိုထိုင်နေကုန် သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ နက္ခတ္တပါဌကော-နက္ခတ်ကျမ်းကို ရွတ်ဖတ်တတ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒတိ-ပြောအံ့၊ (ကိံ) အဇ္ဇ-ယနေ၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်သည်၊ ဒါရဏံ-ကြမ်းတန်း၏၊ ဣဒံ ကမ္မံ-ဤကံကို၊ မာ ကရောထ- မပြုကြကုန်လင့်၊ ဣတိ-သို့ (ဝဒတိ-အံ့) တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တဿ-ထိုနက္ခတ္တ ပါဌကရဟန်း၏၊ ဝစနေန-စကားကြောင့်၊ ဆန္ဒံ-ကံပြုလိုသော ဆန္ဒကို၊ ဝိသဇ္ဇေ တွာ-၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊

အထ-ထိုအခါ၌၊ အညော-အခြားသော ရဟန်းသည်၊ အာဂန္တု-၍၊ နက္ခတ္တ-
 ကောင်းသော နက္ခတ်ကို၊ ပတိမာနေန္တ-မျှော်လင့်နေသော၊ ဗာလံ-လူပြိန်းလူအကို၊
 အတ္ထော-အကျိုးစီးပွားသည်၊ ဥပစ္စဂါ-(ဥပ + အတိ + အဂါ)-ကပ်၍ လွန်သွားပြီး
 [ဤကား ဇာတ်တော်လာ ဂါထာ ၂ ပါဒတည်း။] ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ နက္ခတ္တန-
 နက္ခတ်ဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရောထ-ပြုကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒတိ-အံ့၊
 ဣဒံ-ဤပါရိဝါသိယသည်၊ ဆန္ဒပါရိဝါသိယဉ္စေ-ဆန္ဒ၏ သုံးခြင်းသည်လည်း
 ကောင်း၊ အဇ္ဈာသယပါရိဝါသိယဉ္စေ-အဇ္ဈာသယ၏ သုံးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 (ဟောတိ) ဧတသ္မိ ပါရိဝါသိယေ-ဤပါရိဝါသိယ၌၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ-
 ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကို၊ အနာနေတွာ-မဆောင်မူ၍၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကာတံ၊ န ဝဋ္ဋတိ-မအပ်၊
 [ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကင်္ခါဘာသာဋီကာ၊ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ
 တို့၌ ပြထားပြီ။] ဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယာတိ-ကား၊ ဆန္ဒ-ကံပြုလိုသော ဆန္ဒကို၊
 ဝိသဇ္ဇေတွာ-စွန့်ပြီး၍၊ ကာယေနဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဝါစာယဝါ-သော်လည်း
 ကောင်း၊ ဆန္ဒဝိသဇ္ဇန မတ္တေနေဝါ-ဆန္ဒကို စွန့်ခြင်းမျှဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊
 ပရိသာယ-ပရိသတ်သည်၊ ဝုဋ္ဌိတာယ-ထသွားပြီးသော်၊ (“သိက္ခမာနံ ဝုဋ္ဌာပေယျ”၌
 စပ်။)

၁၁၆၉။ အနာပတ္တိ၊ ပေ၊ ပရိသာယာတိ-ကား၊ ဆန္ဒ-ကို၊ အဝိသဇ္ဇေတွာ-
 မစွန့်မူ၍၊ (ပရိသာယ-သည်) အဝုဋ္ဌိတာယ-မထသေးမီ၊ (သိက္ခမာနံ ဝုဋ္ဌာပေတိ-
 အံ့) အနာပတ္တိ၊ သေသံ၊ ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ [ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကင်္ခါ
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]- ဧကာဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၂။ အနုဝသသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၇၀။ ဒွါဒသမေ-၌၊ ဥပဿယော န သမ္ပတိတိ-ကား၊ ဝသနောကာသော-
 နေရာအရပ်သည်၊ နပ္ပဟောတိ-မလောက်၊ ဝါ-မဆန်း၊ [သမုဓုတ်သည် ငြိမ်သက်
 ခြင်း အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ပဟောနက
 အနက်ကို ယူစေလို၍ “န ပဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။] သေသံ ဥတ္တာနမေဝ၊ သမုဋ္ဌာ
 နာဒိနိ-တို့သည်၊ အနန္တရသဒိသာနေဝ-အခြားမဲ့ သိက္ခာပုဒ်၏ သမုဋ္ဌာန်အစရှိသည်
 တို့နှင့် တူကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။-ဒွါဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၁၇၁။ တေရသမေ-၌၊ ဧကံဝသံ ဒွေတိ-ကား၊ ဧကန္တရိကေ-တစ်နှစ်ခြား
 ဖြစ်သော၊ ဧကသ္မိ သံဝစ္ဆရေ-တစ်နှစ်၌၊ ဒွေ-၂ ယောက်သော သိက္ခမာန်တို့ကို၊
 ဝုဋ္ဌာပေန္တိ-သိက္ခမာန်အဖြစ်မှ ထမြောက်စေကြကုန်၏၊ [ပါဠိတော်၌ “ဝုဋ္ဌာပေန္တိ”ဟု
 ရှိသည်။] သေသံ၊ ပေ၊ သဒိသာနေဝါတိ။- တေရသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

အဋ္ဌမော-သော၊ ကုမာရိဘူတဝဂ္ဂေါ-တည်း။
 ကုမာရိဘူတဝဂ္ဂ်အဖွင့် ပြီး၏

၉။ ဆတ္တုပါဟနဝဂ်အဖွင့်

၁။ ဆတ္တုပါဟနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၈၁။ ဆတ္တဝဂ္ဂဿ ပဌမသိက္ခာပဒေ၊ သင်္ကမိံ ।ပေ၊ ပါစိတ္တိယဿာတိ-
 ကား၊ မဂ္ဂဝမနေ-ခရီးသွားရာအခါ၌၊ ဧကပ္ပယောဂေနေဝ-တစ်ကြိမ်တည်းသော
 ပယောဂဖြင့်သာလျှင်၊ ဒိဝသမ္ပိ-တစ်နေ့ပတ်လုံးလည်း၊ ဓာရေတိ-ဆောင်အံ့၊ ဝါ-
 ဆောင်းအံ့၊ ဧကာဝ-တစ်ချက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ) ကဒ္ဒမာဒိနိ-
 ညွှန်အစရှိသော အရပ်တို့သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တို့ကို၊ ဩမုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊
 ဆတ္တမေဝ-ထီးကိုသာလျှင်၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်လျက်၊ ဝါ-ဆောင်းလျက်၊ သစေ
 ဂစ္ဆတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ဒုက္ကဋ္ဌ၊ ဂစ္ဆာဒိနိ-ချုံ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ ဆတ္တံ-
 ကို၊ အပနာမေတွာ-ဘေးသို့ ညွှတ်စေ၍၊ ဝါ-ဖယ်၍၊ ဥပါဟနာရဋ္ဌာဝ-စီးအပ်သော
 ဖိနပ်ရှိသည်သာ၊ (ဟုတွာ) အထာပိ ဂစ္ဆတိ-အကယ်၍မူလည်း သွားအံ့၊ (ဧဝံ
 သတိပိ) ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ၊ “ထီးမဆောင်းသော်လည်း ဖိနပ်စီးသောကြောင့် ဒုက္ကဋ္ဌ
 အာပတ် သင့်သည်”ဟုလို။ ဆတ္တမ္ပိ-ကိုလည်း၊ အပနာမေတွာ-၍၊ ဥပါဟနာပိ-
 တို့ကိုလည်း၊ ဩမုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ သစေ ဓာရေတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)
 ပုန ပါစိတ္တိယံ၊ ဧဝံ-သို့၊ ပယောဂဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော-တို့ကို၊ ဝေဒိ
 တဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ သေသံ ।ပေ၊ တိဝေဒနန္တိ။ ဤသိက္ခာပုဒ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို
 ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။- ပဌမသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၂။ ယာနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၈၄။ ဒုတိယေ၊ ယာနေန ယာယန္တိတိ ဧတ္တာပိ-ဟူသော ဤပါဌ၌လည်း၊
 ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ပုနပုန-ထပ်ခါထပ်ခါ၊ အတိရဟန္တိယာ-တက်စီး
 သော ရဟန်းမ၏၊ ပယောဂဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သေသံ-
 သည်၊ ပဌမေ-၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ-သည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။- ဒုတိယသိက္ခာ
 ပဒ် (သမတ္ထံ။)

၃။ မဏိပိပ္ပကိဏ္ဍသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၁၉၀။ တတိယေ၊ ဝိပ္ပကိရိယိသုတိ-ကား၊ မဏယော-ပတ္တမြားတို့သည်၊
 [ယောဇနာ၌ကား “ရတနာနိ”ဟု ဖွင့်၏။] ဝိပ္ပကိဏ္ဍာ-ဖရိဖရဲ ပြန်ကြကုန်ပြီ၊ ဣဓာပိ-
 ဤသိက္ခာပုဒ်၌လည်း၊ ဩမုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊ ဓာရေန္တိယာ-ပြန်ဆောင်သော ရဟန်းမ
 ၏၊ ပယောဂဂဏနာယ-ဖြင့်၊ အာပတ္တိယော၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ) သမုဋ္ဌာနာဒိနိ-တို့သည်၊
 ဝုတ္တနယာနေဝ-သာ၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ ဣမ-၌၊ အကုသလစိတ္တံ-သည်၊
 ဟောတိ၊ ဣတိ-တည်း။- တတိယသိက္ခာပဒ် (သမတ္ထံ။)

၁၁၉၄။ စတုတ္ထေ-ဤ သိသူပဂါဒီသု-ဦးခေါင်းတန်ဆာ အစရှိသည်တို့တွင်၊
ယံ ယံ-အကြင်အကြင်တန်ဆာကို၊ ဓာရေတိ-၏၊ တဿ တဿ-ထိုထိုတန်ဆာ၏၊
ဝါ-နှင့်၊ ဝသေန-စပ်သဖြင့်၊ ဝတ္ထုဂဏနာယ-အားဖြင့်၊ အာပတ္တိယော၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
သေသံ တတိယေ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။- စတုတ္ထသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၁၉၅။ ပဉ္စမေ၊ ဂန္ဓဝဏ္ဏကေနာတိ-ကား၊ ဂန္ဓေနစ-နံသာဖြင့်လည်းကောင်း၊
ဝါ-နံသာဖြင့် ရောစပ်အပ်သော ရေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏကေနစ-အဆင်းကို
ပြုတတ်သော အလှရည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အလှရည်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သော
ရေဖြင့်လည်းကောင်း၊ (“နာယန္တိ” ခွံ စပ်၊) သေသံ၊ ပေါ၊ သဒိသာနေဝါတိ။- ပဉ္စမ
သိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၂၀၂။ ဆဋ္ဌေ-ဤ သဗ္ဗံ-သည်၊ ပဉ္စမေ-ဤ၊ ဝုတ္တသဒိသမေဝါတိ။- ဆဋ္ဌသိက္ခာ
ပဒံ (သမတ္ထံ။)၊ ဒုတိယသိက္ခာပုဒ်မှ စ၍ ဤသိက္ခာပုဒ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း
ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၇။ ဥမ္မဒ္ဒါပနသိက္ခာပုဒ်များအဖွင့်

၁၂၀၈-၉။ သတ္တမေ၊ ဥမ္မဒ္ဒါပေတိ အာပတ္တိ ပါမိတ္တိယဿာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော
ဤပါဌ်၌၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ အမောစေတွာ-မလွတ်စေမူ၍၊ ဥမ္မဒ္ဒနေ-ပွတ်တိုက်ခြင်း
ကြောင့်၊ ဧကာဝ အာပတ္တိ၊ (ဟောတိ၊) မောစေတွာ မောစေတွာ-လွတ်စေ၍
လွတ်စေ၍၊ ဥမ္မဒ္ဒနေ-ကြောင့်၊ ပယောဂဂဏနာယ အာပတ္တိယော၊ သမ္မာဟနေပိ-
ဆုပ်နယ်စေခြင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း၊ ဂိလာနာယာတိ-ကား၊ အန္တမ
သော-အားဖြင့်၊ မဂ္ဂဂမနပရိဿမေနပိ-လမ်းသွားရခြင်းကြောင့်၊ ညောင်းညာ
ပင်ပန်းခြင်း အားဖြင့်လည်း၊ သာဗာဓာယ-အနာရှိသည်ဖြစ်၍၊ (“ဥမ္မဒ္ဒါပေန္တိယာ
အနာပတ္တိ” ခွံ စပ်၊) အာပဒါသူတိ-ကား၊ စောရဘယာဒိဟိ-ခိုးသူဘေး အစရှိသည်
တို့ကြောင့်၊ သရီရကမ္ပနာဒိသု-ကိုယ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊
 (“ဥမ္မဒ္ဒါပေန္တိယာ အနာပတ္တိ”) သေသံ၊ ပေါ၊ သဒိသာနေဝါတိ။- သတ္တမသိက္ခာပဒံ
(သမတ္ထံ။)

၁၂၁၀။ အဋ္ဌမာဒိသု-အဋ္ဌမသိက္ခာပုဒ် အစရှိကုန်သော၊ တီသု-သုံးပါးသော
သိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ သိက္ခမာနာယ သာမဏေရိယာ ဂိဟိနိယာတိ ဣဒမေဝ-သိက္ခမာ
နာယ၊ သာမဏေရိယာ၊ ဂိဟိနိယာဟူသော ဤပုဒ်အပေါင်းသည်သာ၊ နာနာ
ကရဏံ-အသီးအခြား ပြုကြောင်းအထူးတည်း၊ သေသံ၊ ပေါ၊ သဒိသာနေဝါတိ။-
အဋ္ဌမနဝမဒသမသိက္ခာပဒါနိ (သမတ္တာနိ။)

၁၁။ ပုရတောနိသိဒနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၂၁၄။ ဧကာဒသမေ-ဤ၊ ဘိက္ခုဿ ပုရတောတိ (ပဒဿ)-ဟူသော ပုဒ်၏၊
အဘိမုခံ-ရှေးရှု၍၊ ဣတိ အတ္ထောဧဝ-ဤအနက်သည်သာ၊ (ဟောတိ၊)၊ ပုရတောဟု

ဆိုသော်လည်း ရဟန်း၏ ရှေ့နား၌ နေရမည်ဟု မဆိုလို၊ ရှေးရှုမြင်လောက်ရာ အရပ်ကို ဆိုလိုသည်-ဟူလို။] ပန-ဆက်၊ ဣဒံ-ဤဘိက္ခုဿ ပုရတောဟူသော စကားကို၊ ဥပစာရံ-၁၂ တောင် ဥပစာကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ကထိတံ-ဟောတော်မူ အပ်ပြီ၊ [ဥပစာရံ သန္ဓာယာတိ သမန္တာ ဒွါဒသဟတ္ထုပစာရံ သန္ဓာယ၊-ဋီကာ။] ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သေသံ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။- ဧကာဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၂။ ပဉ္စာပုစ္ဆကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၂၁၉-၂၃။ ဒွါဒသမေ-၌၊ အနောကာသကတန္တိ-ကား၊ အသုကသ္မိနာမ ဌာနေ-ထိုမည်သော ပါဠိရပ်၌၊ ပုစ္ဆာမိ-မေးလိုပါ၏၊ ဝါ-မေးပါရစေ၊ ဣတိ ဧဝံ- သို့၊ အကတဩကာသံ-မပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော၊ ဝါ-ခွင့်မပြုသေးသော၊ (“ဘိက္ခု ပဉ္စ ပုစ္ဆေယျ”၌ စပ်၊) တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ အနောကာသကတန္တိ အနာပုစ္ဆာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ အနောဒိဿာတိ-ကား၊ အသုကသ္မိနာမ ဌာနေ-၌၊ ပုစ္ဆာမိ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အနိယမေတွာ-မသတ်မှတ်မှု၍၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ (“ဧဝံ ဝတွာ”၌ စပ်၊) အယျ-အရှင်ဘုရား၊ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ-မေးဖွယ်သည်၊ ဝါ-မေးစရာ သည်၊ အတ္ထိ-ရှိပါ၏၊ ပုစ္ဆာမိ-မေးလိုပါ၏၊ ဝါ-မေးပါရစေ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝတွာ- လျှောက်ပြီး၍၊ (ပုစ္ဆတိ - အံ့၊) သေသံ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။ - ဒွါဒသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

၁၃။ အသံကစ္စိကသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်

၁၂၂၆။ တေရသမေ-၌၊ ပရိက္ခေပံ အတိက္ကာမေန္တိယာတိ-ကား၊ ဧကေန- တစ်ဖက်သော၊ ပါဒေန-ခြေဖြင့်၊ (ပရိက္ခေပေ-အကာအရံကို၊) အတိက္ကန္တေ-လွန် အပ်သော်၊ ဒုက္ကဋ် (ဟောတိ၊) ဒုတိယေန-ဒုတိယခြေဖြင့်၊ (ပရိက္ခေပေ အတိက္ကန္တေ) ပါစိတ္တိယံ၊ ဥပစာရေပိ-ဥပစာ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း။

၁၂၂၇။ အတ္တိန္ဒစိဝရိကာယာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သံကစ္စိက စိဝရမေဝ-ရင်စည်းသင်္ကန်းကိုပင်၊ စိဝရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ [ဤသံကစ္စိက ပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] အာပဒါသုတိ-ကား၊ သံကစ္စိကံ-ရင်စည်းတဘက်သည်၊ မဟဉ္စံ-များသော အဖိုးရှိသည်၊ ငါ- အဖိုးများစွာ ထိုက်တန်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊ ပါရပိတွာ-ခြံ၍၊ ဂစ္ဆန္တိယာစ-သွားသော ရဟန်းမ ၏လည်း၊ ဥပဒ္ဒဝေါ-ဘေးရန်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်အံ့၊ ဧဝရူပါသု-ကုန်သော၊ အာပဒါသု-ကြောင့်၊ (အသံကစ္စိကာယ-ရင်စည်းသင်္ကန်း မပါဘဲ၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသန္တိ ယာ-၏၊) အနာပတ္တိ၊ သေသံ၊ ပေါ၊ တိဝေဒနန္တိ။- တေရသမသိက္ခာပဒံ (သမတ္ထံ။)

နဝမော-သော၊ ဆတ္တုပါဟနဝဂ္ဂေါ-တည်း။
ဆတ္တုပါဟနဝဂ်အဖွင့် ပြီး၏။

နိဂုံးအဖွင့်

နိဂုံး ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ခေါ် ၊ပေ၊ ဓမ္မာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သဗ္ဗာနေဝ-အလုံးစုံ သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ (“သိက္ခာပဒါနိ”၌ စပ်၊) ဘိက္ခုနီနိ-တို့၏၊ ခုဒ္ဒကေသု- ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ဆန္ဒဝုတိ-၉၆ ပါးလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီ-တို့၏၊ ခွေနဝုတိ- ၉၂ ပါးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌာသီတိသတံ- ၁၈၈ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနိ-သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပါကုန်ပြီ၊) တတော-ထို ၁၈၈ ပါး သော သိက္ခာပုဒ်တို့မှ၊ (အပနေတွာ၌ စပ်၊) သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဘိက္ခုနီဝဂ္ဂံ- ဘိက္ခုနီဝဂ်လည်းကောင်း၊ [ဣတိ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ “လည်းကောင်း”ဟု ပေးသည်၊ အပနေတွာ၏ ကံပုဒ်အစိတ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဘိက္ခုနီဝဂ္ဂံ”ဟု ဒုတိယန္တဖြင့်လည်း ထားသည်။] ပရမ္ပရဘောဇနံ - ပရမ္ပရဘောဇနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ [ဤမှ နောက်၌ သိက္ခာပုဒ်နာမည် ထည့်၍ ပေး။] အနတိရိတ္တဘောဇနံ-လည်းကောင်း၊ အနတိရိတ္တေန အဘိဟဋ္ဌံ ပဝါရဏံ-အနတိရိတ္တေန အဘိဟဋ္ဌံ ပဝါရဏသိက္ခာပုဒ် လည်းကောင်း၊ ပဏီတဘောဇနဝိညတ္တိ-လည်းကောင်း ၊ပေ၊ မာတုဂါမေန ၊ပေ၊ အဒ္ဓါနဂမနံ-မာတုဂါမေန သဒ္ဓိ သံဝိဓာယ အဒ္ဓါနဂမနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ရာဇန္တေ ပုရပ္ပဝေသနံ-လည်းကောင်း၊ သန္တံ ဘိက္ခု၊ ၊ပေ၊ ဂါမပ္ပဝေသနံ-သန္တံ ဘိက္ခု၊ ၊ပေ၊ ဂါမပ္ပဝေသနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ နိသီဒနံ-လည်းကောင်း၊ ဝဿိက သာဋီကံ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွါဝိသတိ- ၂၂ ပါးသော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ သိက္ခာပဒါနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆသဋ္ဌိ-၆၆ ပါး သော၊ သိက္ခာပဒါနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါတိမော ကျဒ္ဒေသမဂ္ဂေန-ပါတိမောက်ရွတ်ပြစဉ်အားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနိ-သရုပ်အားဖြင့် ရွတ်ပြ အပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာ ခေါ် ၊ပေ၊ ဓာရယာ မိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

တတြ-ထိုသုဒ္ဓပါမိတ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ သင်္ခေပတော-အကျဉ်း ချုပ်အားဖြင့်၊ သမုဋ္ဌာနဝိနိစ္ဆယော-သမုဋ္ဌာန်အဆုံးအဖြတ်တည်း၊ ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇံ- ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တာဂါရသိက္ခာပဒ်-လည်းကောင်း ၊ပေ၊ ဘိက္ခုနီအာဒိဟိ-ဘိက္ခုနီ အစရှိသူတို့ကို၊ ဝါ-ဘိက္ခုနီ၊ သိက္ခမာန်၊ သာမဏေမ၊ လူဝတ်ကြောင်မတို့ကို၊ ဥမ္မဒ္ဓါပနပရိမဒ္ဓါပနာနိ-ချေးပွတ်စေခြင်း၊ ဆုပ်နယ်စေခြင်း ဟူသော သိက္ခာပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊ [ကင်္ခါ၌ ဥမ္မဒ္ဓါပန၊ ပရိမဒ္ဓါပနဟု ရှိ၏။] ဣတိ-သို့၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-တို့သည်၊ အစိတ္တကာနိ-အစိတ္တက သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ လောကဝဇ္ဇာနိ-လောက၌ အပြစ်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း၊ ပန-ဆက်၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ ဧတ္ထ-ဤအစိတ္တက အစရှိသည်တို့၌၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ စိတ္တေန-ဝတ္ထုကို သိသော စိတ်နှင့်၊

ဝိနာပိ-ကင်း၍လည်း၊ (ပိဖြင့် “မကင်းဘဲလည်း”ဟု ဆည်း၊) အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ-
 သင့်ရောက်ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အစိတ္တကာနိ-အစိတ္တကတို့တည်း၊
 ပန-ကား၊ စိတ္တေ-ဝတ္ထုကို သိသော စိတ်သည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ အကုသလေ
 နေဝ-အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်သာ၊ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ-ကြောင့်၊ လောကဝဇ္ဇာနိ-တို့တည်း၊
 အဝသေသာနိ-ကြွင်းသော ၃၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ အစိတ္တကာနိ (၈၀)-
 အစိတ္တကတို့ချည်းသာတည်း၊ [ကင်္ခါ၌ “သစိတ္တကာနိ”ဟု မှားနေသည်။] ပဏ္ဏတ္တိ
 ဝဇ္ဇာနေဝ-ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇတို့ချည်းသာတည်း။

စောရီဝုဠာပနံ-စောရီဝုဠာပနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဂါမန္တရံ-ဂါမန္တရသိက္ခာ
 ပုဒ်လည်းကောင်း၊ အာရာမသိက္ခာပဒံ-အာရာမသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဂတ္ထိနိ
 ဝဂ္ဂေ-၌၊ အာဒိတော-အစမှ၊ ပဌာယ-၍၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့လည်း
 ကောင်း၊ ပေ၊ ဧကန္တရိကဝုဠာပနံ-ဧကန္တရိကဝုဠာပနသိက္ခာပုဒ်လည်းကောင်း၊
 ကုတိ-ဤသို့၊ ဧကုနဝိသတိ-တစ်ခုယုတ် နှစ်ဆယ်သော၊ ကုမာနိ သိက္ခာပဒါနိ-
 တို့သည်၊ သစိတ္တကာနိ-တို့တည်း၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇာနိ-တို့တည်း၊ အဝသေသာနိ-ကြွင်း
 သော ၃၃ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်၊ သစိတ္တကာနိ (၈၀)-တို့ချည်းသာတည်း၊
 လောကဝဇ္ဇာနေဝ-တို့ချည်းသာတည်း၊ ကုတိ-ဤကား သမုဋ္ဌာန်အဆုံးအဖြတ်
 တည်း၊ [အစိတ္တက၊ လောကဝဇ္ဇ စသည်ဖြစ်ပုံကို ဆိုအပ်ခဲ့သော သိက္ခာပုဒ်တို့၏
 အဋ္ဌကထာကို ပြန်၍ ကြည့်ပါ။] သမန္တပါသာဒိကာယ-သမန္တပါသာဒိကာမည်
 သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-ဝိနည်းအဖွင့်၌၊ ဝါ-တွင်း၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂေ-၌၊ ခုဒ္ဒက
 ဝဏ္ဏနာ-ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

(၁) အဝသေသာနိ။ ။အဝသေသအရ သိက္ခာပုဒ်များကား - လသုနဝဂ်မှ ပဌမ၊
 ဒုတိယ၊ ဆဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ၊ နဝမသိက္ခာပုဒ်များ၊ အန္ဓကာရဝဂ်မှ ပဉ္စမ၊ ဆဌ၊ သတ္တမ၊
 နဂ္ဂဝဂ်မှ ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ အဋ္ဌမ၊ တုဝဋ္ဋဝဂ်မှ ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ၊
 နဝမ၊ စိတ္တာဂါရဝဂ်မှ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ဆဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ၊ နဝမ၊ ဒသမ၊
 အာရာမဝဂ်မှ စတုတ္ထ၊ ဆဌ၊ ဒသမ၊ ကုမာရိဘူတဝဂ်မှ ဒသမ၊ ဆတ္တုပါဟနဝဂ်မှ ပဌမ၊
 ဒုတိယ၊ ဧကာဒသမ၊ ဒွါဒသမ၊ တေရသမ ပေါင်း (၃၆) ပါးတည်း။

(၂) အဝသေသာနိ။ ။အဝသေသအရ သိက္ခာပုဒ်များကား - လသုနဝဂ်မှ တတိယ၊
 စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ အန္ဓကာရဝဂ်မှ ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ အဋ္ဌမ၊ နဝမ၊ ဒသမ၊ နဂ္ဂ
 ဝဂ်မှ တတိယ၊ ဆဌ၊ သတ္တမ၊ နဝမ၊ ဒသမ၊ တုဝဋ္ဋဝဂ်မှ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ ဆဌ၊
 ဒသမ၊ စိတ္တာဂါရဝဂ်မှ ပဉ္စမ၊ အာရာမဝဂ်မှ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ ပဉ္စမ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ၊ နဝမ၊
 ဝတ္ထိနိဝဂ်မှ အဋ္ဌမ၊ နဝမ၊ ဒသမ၊ ကုမာရိဘူတဝဂ်မှ ဆဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမ ပေါင်း သိက္ခာပုဒ်
 (၃၃) ပါးတည်း။

ပါစိတ္တိယကဏ္ဍံ-ပါစိတ်အခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

၅။ ပါဠိဒေသနီယအခန်း

ပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်များ

ခုဒ္ဒကာနံ-ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ အနန္တရာ-အခြားမဲ့၌၊ ပါဠိဒေသနီယာနာမ-ပါဠိဒေသနီယတို့မည်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ သင်္ခေပေနဝ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူကြောင်းသံဂါယနာသို့၊ အာရုဇ္ဈာ-တင်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်တို့၏၊ သင်္ခေပေနဝ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင်၊ ဧသာ ဝဏ္ဏနာ-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာအဋ္ဌကထာသည်၊ ပဝတ္ထတေ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တော့လတံ။

၁၂၂၈။ ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်တို့၌၊ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ ယာနိ သပ္ပိတေလာဒီနိ-အကြင်ထောပတ်၊ ဆိ အစရှိသည်တို့ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ-ညွှန်ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တာနိယေဝ-ထိုပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာသော ထောပတ်၊ ဆိ အစရှိသည်တို့ကိုသာ၊ ဝိညာပေတွာ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေ၍၊ ဝါ-တောင်း၍၊ ဘုဉ္ဇန္တိယာ-စားသော ရဟန်းမ၏၊ ပါဠိဒေသနီယာ-ပါဠိဒေသနီယအာပတ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ပန-ဆက်၊ ပါဠိဝိနိမုတ္တကေသု-ပါဠိတော်မှ အလွတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံသော ထောပတ်၊ ဆိ အစရှိသည်တို့၌၊ ဒုက္ကဋ္ဌံ၊ (ဟောတိ) ဧတ္ထ-ဤပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်၌၊ သေသံ-သည်၊ ဥတ္တာနမေဝ ပေါတိဝေဒနန္တိ။- ပါဠိဒေသနီယဝဏ္ဏနာ-ပါဠိဒေသနီယသိက္ခာပုဒ်တို့၏ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဒ္ဒိတာ-ပြီးပြီ။

ပါဠိဒေသနီယကဏ္ဍံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

[ပါဠိဒေသနီယကို ဖွင့်ပြပြီး၏ အခြားမဲ့၌ သေခိယ၊ အဓိကရဏသမထတို့နှင့် စပ်လျက် အမှာစကားချပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သေခိယာ ပန” စသည် မိန့်။] ပန-ဆက်၊ (ယောဇနာ၌ “ပက္ခန္တရ” ဆို၏။) ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သေခိယာ-သေခိယတို့မည်သော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ-သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုသေခိယတို့၏၊ အနန္တရာယေဝ-အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ အဓိကရဏဂုဿာ-အဓိကရဏသမထအမည်ရှိကုန်သော၊ [သမထပုဒ် အကျေကြ်၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ-ကုန်ပြီ။

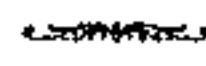
ပါဠိဝိနိမုတ္တကေသု။ «ပါဠိတော်၌ “ယေသံ မိသံ ကပ္ပတိ၊ တေသံ သပ္ပိ” စသည်ဖြင့် အပ်သော အသားရှိသော သတ္တဝါတို့မှ ဖြစ်သော ထောပတ်၊ ဆိ စသည်တို့ကို တောင်းစားခြင်းကြောင့် “ပါဠိဒေသနီယအာပတ်”ဟု ပညတ်တော်မူ၏၊ မအပ်သော အသားရှိသော မြင်းစသော သတ္တဝါတို့၏ နို့မှ ဖြစ်သော ထောပတ်၊ ဆိ စသည်တို့ကိုကား ပါဠိဝိနိမုတ္တကဖြစ်၍ တောင်းစားသူမှာ ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်သာ သင့်သည်-ဟူလို။

သေသံ-ထိုသေခိယ၊ အဓိကရဏသမထတို့၏၊ ယော အတ္ထဝိနိစ္ဆယော-
 အကြင်အနက် အဆုံးအဖြတ်ကို၊ မဟာဝိဘင်္ဂ-ဘိက္ခုမဟာဝိဘင်း၌၊ (မယာ၊)
 ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ ဝိဘင်္ဂပိ-ဝိဘင်း၌လည်း၊ တံ-ထိုအနက်
 အဆုံးအဖြတ်ကို၊ တာဒိသံယေဝ-ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်၏ဟူ၍သာ၊ ဘိက္ခုဝိဘင်း၌ ဆို
 အပ်ခဲ့ပြီးသော အနက်အဆုံးအဖြတ်နှင့် တူ၏ဟူ၍သာ၊ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊
 ဝိဒူ-သိကြကုန်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုသေခိယ၊ အဓိကရဏ
 သမထတို့၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်၏ အဖွင့်ကို၊ ဝိသုံ-သီးခြား၊ (မယာ-သည်၊)
 န ဝုတ္တာ-မဆိုအပ်တော့၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုဘိက္ခု
 ဝိဘင်း၌၊ ယာ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ)-ကို၊ (မယာ၊) ဝုတ္တာ-ပြီ၊ သာ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ)-ကို၊
 ဣဓ-ဤဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌လည်း၊ ဝုတ္တာယေဝ-ဆိုအပ်ပြီးပင် ဖြစ်တော့၏၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ (တေသံ ဓမ္မာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဝိသုံ မယာ န ဝုတ္တာ။)- သမန္တပါသာဒိ
 ကာယ-သော၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ-၏၊ ဝါ-တွင်၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာ-သည်၊
 နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

သဗ္ဗသဝပဟံ-အလုံးစုံသော အာသဝေါတရားတို့ကို ပယ်ရှားနိုင်သော၊ “ယာ
 ပန ဘိက္ခုနီ ဇာနံ စောရိံ၊ ပေ၊ ဝုဠာပေယျ”တို့၌ ဇာနံပုဒ်ကဲ့သို့ လိင်္ဂဝိပလ္လာသ
 ကြံ။] သော ဝဏ္ဏနာ-ဤဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ ယထာ-
 ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး၊ ကမ္မတ်ဖုံးလျက်၊ နိဂုံးအရောက်၊ ပြီးမြောက်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-
 ဤအတူ၊ သဗ္ဗသတ္တာ-အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်၊) သဗ္ဗသဝပဟံ-အလုံးစုံ
 သော အာသဝေါတရားတို့ကို ပယ်ရှားနိုင်သော၊ မဂ္ဂ-အရဟတ္တမဂ်သို့၊ ပတွာ-
 ရောက်၍၊ နိဗ္ဗုတိ-ခန္ဓာနာမ်ရုပ်၊ ငြိမ်းချုပ်ရာမှန်၊ အေးနိဗ္ဗာန်ကို၊ ပဿန္တု-ဉာဏ်
 စက္ခုဖြင့်၊ စေတုထင်ထင်၊ တွေ့မြင်နိုင်ကြပါစေသတည်း။ [ဤဂါထာ၌ ယောဇနာ
 ဝယ် တစ်မျိုးဖွင့်သွားလေ၏၊ မူရင်းဂါထာချင်း တူပုံမရ။]

ဝိဒူ။ ။“ဇာတုဝိဒ၊ နှောင်း ဇယျမူ၊ အန္တိဉိ၊ ဝိဒူရပြီးရသည်” ဟူသော နိယာမ်နှင့်
 အညီ ဝိဒဇာတ်နောင် အန္တိကို ဥပြု၍ “ဝိဒူ” ဟု ပြီး၏၊ ဋီကာ၌ “ဝိဒူ ဝဒန္တိ”ဟု တွေ့ရ၏၊
 ဝိဒဇာတ်က ဝဒနအနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့် “ဝိဒူ ဝိဒန္တိ”ဟု ဖွင့်ရာမှ ပါဠိပျက်၍
 “ဝဒန္တိ” ဟု ဖြစ်နေဟန်တူသည်။ [ဝိမတိ၌ “ဝိန္တန္တိ” ဖွင့်၏၊ ရှုဒေဝိ ဝိဒဇာတ်က သိခြင်းအနက်ကို
 မဟောသောကြောင့် “ဝိဒန္တိ” ပင် ပါဠိရင်းဖြစ်စရာ ရှိသည်။]

ဥဘတောဝိဘင်္ဂကထာ-ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီအားဖြင့် ၂ ပါးသော
 ဝိဘင်းတို့၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

ဘာသာဋီကာနိဂုံး

သိဇ္ဈိတ္တ ဘော ဘာသာဋီကာ၊ ဒေသဘာသာယ သင်္ခတာ၊
ပါစိတ္တိယဋ္ဌကထာယ၊ ဝါစနာမဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

ပါစိတ္တိယဋ္ဌကထာယ-ပါစိတ်ဟုခေါ်၊ ပါဠိတော်ဝယ်၊ ဟောဖော်မြွက်ဟ၊
အနက်ပြသည်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းရွှေစာ၏။ ဝါစနာမဂ္ဂဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အလာ၊ ပို့ချ
ကာဖြင့်၊ သေချာစံနစ်၊ ဖွင့်ရိုးဖြစ်သော၊ ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းမြန်မာ၊ အဓိ
ဘာသာဖြင့်၊ သင်္ခတာ-တသန့်တသန့်၊ အကန့်ကန့်လျက်၊ ခုံခုံစီရရီ၊ တည်ကြည်စွာ
စီရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ၊ အမည်သာသည်၊ မှီရာသိဿည်း၊
နိဿယည်းသည်လည်း၊ သိဇ္ဈိတ္တဘော-ထောင်သုံးရာဝယ်၊ ငါးခုကြွယ်သည်၊ နှစ်
ဆယ်နှစ်ကြုံ၊ လနယုန်၏၊ ပုဏ္ဏမိရှေ့၊ အဖိတ်နေ၌၊ ချမ်းမြေ့သာကြည်၊ ပြီးမြောက်
ပြန်ပြီတကား။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ၊ ဣတောပိ သုခသမ္ပတာ၊
တဿောကာသံ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဣတောပိ-အများမှီးလောက်၊ ခရီးရောက်၍၊ ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ၊ ဤဘာသာ
ဋီကာထက်လည်း၊ သုခသမ္ပတာ-ကြည့်ရပို့ချ၊ လွယ်ကူလှသဖြင့်၊ အားရဖွယ်တောင်း၊
အကောင်းဟု သမုတ်အပ်သော၊ အညာ-ပါစိတ္တိယာ၊ ဋ္ဌကထာ၏၊ မှီရာကျစ်လစ်၊
ဋီကာသစ်တစ်မျိုးသည်၊ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုလား၊ နောက်နောက်သားတို့၊
ကြိုးစားရစ်သော်၊ အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တဿာ-ထိုသို့ဖြစ်ရစ်၊ ဋီကာသစ်၏။
ဩကာသံ ပဒါနာယ-ထွန်းတောက်တင့်ရေး၊ အခွင့်ပေးခြင်းငှာ၊ အယံ-လံပေါင်း
များမြောက်၊ လွန်အားဆောက်မှ၊ ထွန်းတောက်ထွက်လာ၊ ဤဋီကာသည်၊ အန္တရ
ဓာယတံ-ရိုးရာမတဲ၊ တိုးကာငဲ့၍၊ တပ်ဖဲ့မနေ၊ ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

သမ္ပုဇ္ဈယာမိ ယေရာနံ၊ ယေသာဟံ သမ္ပဂ္ဂဟိတော၊
သိက္ခိတော ဂန္ထကာရေပိ၊ ပတ္တောမိ ပကတညုတံ။

ယေသံ ယေရာနံ-အထက်ဝေဟင်၊ နေအသွင်သို့၊ မြေပြင်ထင်ရှား၊ အကြင်
ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္ပဂ္ဂဟိတော-အထူးစောင့်ရှောက်၊ ချီးမြှောက်အပ်
သော၊ အဟံ-ငါသည်၊ သိက္ခိတော-ရေးနည်း သားနည်း၊ ပို့ချနည်း၌၊ သိပ်သည်း
သေသပ်၊ သင်အပ်သော အတတ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဂန္ထကာရေပိ-ခုခေတ်နောင်သား၊
အကျိုးများဖို့၊ ရေးသားကြိုးကုတ်၊ ကျမ်းပြုခြင်းအလုပ်၌လည်း၊ ပကတညုတံ-
သဘောသက်၊ ရှေးထုံးစံကို၊ အမှန်သိမြင်၊ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော+
အမှီ-ခေတ်ခါအလျောက်၊ လေးစားလောက်အောင်၊ မဖောက်မသွေ၊ ရောက်ရ

ပေ၏။ တေသံ ထေရာနံ-ကျေးဇူးတော်ရင်၊ ဂုဏ်အင်ကြီးမား၊ ထိုဆရာတော်ဘုရား
တို့အား၊ သမ္ပုဇယာမိ-ကျမ်းစာရေးသား၊ ကောင်းမှုများဖြင့်၊ လေးစားကော်ရော်၊
ပူဇော်ပါသတည်း။

ဗိုလ်ချုပ် ၅ ဦး။ ။မိမိ၏ သမ္ပတ္တိစက်လည်ပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ
နိဂုံး၌ ပြခဲ့ပါပြီ။ ဤနေရာဝယ် သဒ္ဓါ ပညာ စသော ဗိုလ်ချုပ်ငါးပါးက မိမိ၏ ရုပ်
နာမ် ၂ ဖြာ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ကောင်းစွာ အုပ်ချုပ် အလုပ်လုပ်ပုံကို ပြပါဦးမည်။
ဗိုလ်အမည်ခံ တရားမှန်လျှင် ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူကြောင့် မယိမ်းမယိုင် မြဲခိုင်
သော သဘောလက္ခဏာ ရှိရပါသည်။

သဒ္ဓါဗိုလ်။ ။မိမိသည် ဉာဏ်ဝီရိယတို့၏ အရင်းခံဖြစ်သော ရှေးကံကို
အမှန်ပင် ယုံကြည်နေ၏။ ယခုဘဝ အကောင်းအဆိုး အကျိုးပေးလေသမျှ၌ ရှေး
ကံသာ ပဓာနဖြစ်၏။ သရိုင်းရွာဟူသော ပဋိရူပဒေသ၌ ဖြစ်ရခြင်းသည် ရှေးကံ
ကြောင့်၊ ဘိုးဘွားမိဘ ဆွေကြီးများနှင့် ဆရာသမားကြီးများကို မှီခိုရခြင်းသည်
ရှေးကံကြောင့်၊ အထိုက်အလိုက် ဉာဏ်ဝီရိယကောင်းခြင်းသည် ရှေးကံကြောင့်၊
“ယခုဘဝ၌ ပြုသမျှကုသိုလ်၏ ပဌမဇောစေတနာသည် ယခုဘဝမှာပင် ရှေး
ကုသိုလ်ကံ အခွင့်သာအောင် ကူညီထောက်ပံ့လျက် ရှိ၏။ သတ္တမဇော စသည်တို့က
ဒုတိယဘဝမှ စ၍ ကောင်းကျိုးပေးကြဦးမည်”ဟု နားလည်ခြင်းသည် ရှေးကံ
ကြောင့် ဤသို့ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါသည် (မယုံကြည်မှုက) လှုပ်ရှား၍ မရနိုင်အောင်
မြဲခိုင်သော ဗိုလ်ချုပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပညာဗိုလ်။ ။မိမိ၏ ငယ်ရွယ်စဉ်က စ၍ သင်ယူခဲ့ရသော ယခုတိုင်အောင်
လည်း နေ့စဉ် ပို့ချရေးသားနေရသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားတော်များသည် မိမိ၏
ကမ္မဿကတာဉာဏ်ပညာနှင့် ဝိပဿနာပညာကို နေ့စဉ် တိုးပွားစေသောကြောင့်
အနုသယဓာတ်အဖြစ်ဖြင့် စွဲကပ်ပါရှိနေသော အဝိဇ္ဇာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။
ဤပညာသည် ယခုအနေမှာပင် အတော်သွက်လက် ထက်မြက်နေပြီဖြစ်ရကား
တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် တက်သွားလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက် အဝိဇ္ဇာကို အဆုံးတိုင်
ပယ်ဖျက်နိုင်ဖို့ရာ ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် ဗိုလ်ချုပ်အစစ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဝီရိယဗိုလ်။ ။သဒ္ဓါနှင့် ပညာ ၂ ဖြာသော ဗိုလ်ချုပ်တရားတို့က မားမား
မက်မက် ရပ်တည်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တက်တက်ကြွကြွ ဝီရိယဗိုလ်သည်
အလိုလိုကြိုးကုတ်၍ နောက်မဆုတ်ဘဲ ခိုင်မြဲလျက်ရှိရကား ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်
သော ကောသလ (အပျင်း) ဓာတ်တွေ ကင်း၍ ကင်း၍ နေပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်
အများအလို “အိုပြီ”ဟု ဆိုရသော အသက် ၆၀ ကျော် အရွယ်မှာပင် စာချ
စာရေးလျက် သွက်လက်တုန်းဟု ထင်ရ၏။ ဤသို့လျှင်ဝီရိယဗိုလ်ချုပ်လည်း ပျင်းရိမှု
ကောသလတရားကို ထွားထွားညက်ညက် နင်းခြေဖျက်ကာ မားမားမက်မက် ရပ်
တည်လျက် ရှိပါသည်။

သမာဓိဗိုလ်။ ။အာရုံတစ်မျိုးဝယ် အချိန်အတော်ကြာအောင် စူးစိုက်စွာ တည်တန့်နေသော သမာဓိတရားကား စာပေရေးသား ပို့ချရသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် အစဉ်လိုလားအပ်သော ဗိုလ်ချုပ်တစ်ပါး ဖြစ်၏။ သမာဓိလစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စသည် အဆင်သင့် ဝင်လာ တော့၏။ ထိုသို့ မဝင်လာနိုင်အောင် သမာဓိဗိုလ်ချုပ်လည်း ဝီရိယကို အဖော်လုပ် ကာ မိမိ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွင် နေ့စဉ်မပြတ် တည့်မတ်စွာ ရပ်တည်လျက်ရှိပါသည်။

သတိဗိုလ်။ ။ဉာဏ်ပညာ အခြေခံရှိသော်လည်း သတိမပါလျှင် အရာ ရာ၌ အဆင်မပြေတတ်ပါ။ ဤတစ်ဘဝထည်း၌ပင် ကျန်းမာရေး ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေး စီမံအုပ်ချုပ်ရေး စသော အရေးအရာတိုင်း၌ နားလည်မှု ပညာလည်း ရှိ၊ သတိလည်း ရှိမှ ပြေပြေပြစ်ပြစ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ပုထုဇဉ်တို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် “လောဘ ဒေါသ မာန်မာနနှင့် ဣဿာ မစ္ဆရိယ” ဟူသော တရားငါးမျိုးသည် ဆိုးဝါး သောင်းကြမ်းလျက် ရှိ၏။ ထိုငါးမျိုးကို ပညာဗိုလ် သတိဗိုလ် ၂ ပါးဖြင့် နှိပ်နင်း၍ မထားနိုင်ပါလျှင် ဧရာမပညာရှင်ဟု အထင်ကြီး ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များပင် ထိုတရားငါးပါးကြောင့် အမှားမှား အယွင်းယွင်း ဖြစ်ရတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိသန္တာန်တွင် ပညာဗိုလ်ချုပ်နှင့် တွဲဖက်၍ အလုပ်လုပ်မည့် သတိဗိုလ်ချုပ်ကို လည်း ကြိုးကြိုးကုတ်ကုတ် ဖိတ်ခေါ်ရပါသည်။

**စတုစက္ကံ ဝတ္တိယာန၊ ယာနံ ဗလပရိဂ္ဂဟံ၊
ယာနာယ အမတံ ပါရံ၊ ကဿံ ပုရိသကာရိယံ။**

စတုစက္ကံ-သမ္ပတ္တိစက်၊ ၄ ချက်စုပေါင်း၊ စက်ခေါင်း ၄ ခုလည်း ပါရှိသော၊
ဗလပရိဂ္ဂဟံ-ရန်ပေါင်းခွင်းဖြို့၊ ငါးဦးဗိုလ်တို့၊ ကိုယ်စီစောင့်ကြပ်၊ အုပ်ချုပ်အပ်ထ
သော၊ ယာနံ-အသွားလျင်လျင်၊ အများတင်လည်း၊ အားအင်ခိုင်ဖြိုး၊ မဂ္ဂင်တည်း
ဟူသော ယာဉ်ပျံတော်ကြီးကို၊ ဝတ္တိယာန-မတိမ်းမစောင်း၊ လည်စေကြောင်းဖြင့်၊
ကောင်းစွာအစဉ်၊ မောင်းကာနှင်၍၊ အမတံ ပါရံ-ဤဘက်မှာနေ၊ အားလုံးသေ
လျက်၊ ဟိုပြေရောက်မှ၊ ဘေးကင်းရမည့်၊ အမတခေါ်၊ နေပြည်တော်သို့၊ ယာနာယ-
ကိလေသာဟူ၊ ရန်သူပစ်ဖောက်၊ ဗုံးအမြောက်တို့၊ မကြောက်မနား၊ အရောက်
သွားခြင်းငှာ၊ ပုရိသကာရိယံ-ယောက်ျားမှန်က၊ ပြုရဲရမည့်၊ ကမ္ဘာလက်ရိုး၊ လုံ့လ
မျိုးကို၊ ကဿံ-ငါးဦးဗိုလ်ချုပ်၊ အဖော်လုပ်၍၊ မဆုပ်ရစေ ပြုလုပ်ပေအံ့သတည်း။

**ပါစိတ်အဋ္ဌကထာ
ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။**

